

בראשית

בראשית:

בראשית:

בראש (בראשית בחכמת המלך חקק וכו') שלטון המלך, חקק חקיקות (חקיקה) באור עליון נר חזק, ויצא תוך נסתר הנסתרים, מראש (מסוד) האין סוף עשן בגולם נעוץ בטבעת, לא לבן ולא שחור ולא אדום ולא ירוק ולא צבע כלל. כשמדד (כשחזר) מדידה, עשה צבעים להאיר, בריש" >נ"א בראשית בחכמתא דמלכא גליף וכו' < הורמנותא דמלכא גליף גלופי"נ"א גליפון] בטהירו עלאה" בוצינא דקרדינותא' >נפיק גו סתים דסתימו (מרישא) [מרזא] דאיין סוף קומרא' בגולמא נעיץ בעזקא" לא חוור ולא אוכם לא סומק ולא ירוק ולא גוון כלל" כד

^א אותיות רשב"י (ד"א). עיין תקונים טו ע"א לו ע"ב (ד"א). נר' שפתח ביחוד שהשכינה מתייחדת בכל הנהו שמהו והם אה"ה יק"ה אדנ"י אלקים שקי כדאי' בר"מ פ' פינחס. ואלו השמות כולם ממש גי' ברי"ש והוא פלא. א"ם (נ"א).

^ב רשות ורצון המלך יתעלה היה קודם לכל מתהווה להתאצל אצילות ממנו בדרך חקיקה ועיין בתקונים תקון ה' (ד"א). עי' זוהר הרקיע. ועי' בבהגר"א על ס"י י ע"ד שהיינו עתיק ומלכות דא"ק, והוא קודם לרצון. עי' בבהגר"א על ספד"צ יא ע"ב, וז"ל, גלופי דגלופין - חוורתא דגלגלתא שהן י"ג חוורתא, והוא ג"כ באותו פסוק י"ג תיבות כנ"ל, ועי' החוורתא הוא חורבן ותיקון העולם וכמ"ש למטה, ובחוורתא הנ"ל הן י"ג חוורתא י"ג גלופין, כמ"ש בא"ר (דף קכח ע"ב) האי גלגלתא חוורתא אנהיר לתליסר עיבר גלופין, והן שורש לכל הגילופין, והוא ראשית של כל האצילות, ולכן ראשית הכל הגליפה, עכ"ל. ועי' בבהגר"א על תיקו"ז לח ע"ב שמכאן מתבאר שהכל נעשה בסוד נוק', והוא על ידי המו"ס שהוא הנוק' הראשון והוא בחי' הנוק' במוחין דא"א. מכאן מתבאר שתחילת הויית הזמן הוא מהאצילות ואילך, וקודם לכן הוא חשוב א"ם (ביאורים ח"א ע"ב ע"ד).

^ג כל "חקיקה" היא בסוד כתר (בהגר"א על תז"ח כג ע"ד). חקק חקיקות האצילות מהעלם אל הגילוי כדבר הנחקק מבלי להעבירו (ד"א). פי' חקיקת המדות בעצמותו ית'. א"ם (נ"א). בזהירות ניצוץ אור עליון מלשון רז"ל שרגא בטיהרא וכו' וכן תרגום של צהרים הוא טיהרא ורמז אל תוקף ההארה כאור המזהיר בצהרים (ד"א). ועי' יהל אור ח"ב טו ע"ג: אותיות ונקודות הן גופא ורוחא כמ"ש בז"ח שה"ש, וכל ענין רוחא הוא טהירו, וגופא חקיקא.

^ד נמחק זיהל לוח, ובמקומו גורס את המוסגר.

^ה כלומר העולם דקו וצמצום (הקדו"ש טז ע"א), והוא הרשימו הנשאר מאור א"ס (הקדו"ש סב ע"א). הטהירו הוא תוקף האור, ועי' בבהגר"א על תז"ח נ ע"א (כללים ח"א מב ע"ב).

^ו הרמד"ל במעריך הפיץ והדיח כל הפי' והאמת פי' שמחת לב בלשון יון וכן בהגהותיו לזהר פי' נר השמחה מאיין (נ"א). בדפוסים שלנו נשמט הציון לדברי נ"א אלו ונ"ל שכאן מקומו). ניצוץ חזק ורמז אל אפיסת ההשגה שא"א לעין השכלי לראות ולהשיג בדברים הנעלמים העליונים כמו שא"א לעין הראות לראות בניצוץ מראה הלטוש' שמזהיר בחוזק הזהירות ובהירות והוא מלשון רז"ל בפסחים חיטי דקרדוניתא ופירש"י חטים הגדלים בהרים קשים וחזקים. ויש גורסים בוצינא דקרדוניתא והוא מלשון קדרות ושחרות לרמז אל רוב העלמותיו כי כן יתיחס כל דבר נעלם אל חשך כמ"ש ישת חשך סתרו. ויש גורסים בוצינא דקרדונית' והוא אבן הבדיל משקל הבנאים שבו שוקלים ואומדים ומשערים כדי שיעלה הבנין ישר ופי' מלת קדרוניתא הוא מלשון משנה מקדרין בהרים כלומר אומדין השיפוע הגבוה ובלשון ערבי תקד"ר ולפי שאותו ניצוץ הנזכר אשר הוא ראשית גילוי רוממותו ית' הוא כמשקל אל הבנין עולה ויורד לכן קראו בוצינא דקרדוניתא והבורר יברר (ד"א). ז"ל ספר הפרדס פ"ז וכלי' פי' בוצינא דקרדוניתא הזוהר גפרית והכוונה כי האור העליון שהוא בכתר ונאחז בו כמו גפרית שהאור נאחז ויש גורסים קדרונאת על רוב העלמו. עכ"ל (של"ה).

^ז פי' עשן (הערת הזוהר).

^ח קשור ניצוץ הנזכר בגולם שהוא אות יו"ד צורת ניצוץ וגם הוא צורת גולם שתוכל לצייר ממנו כל אות שתרצה כגולם הזה בלא צורה ומוכן לכל צורה שתרצה לצייר בו (ד"א). והוא יסוד אבא שנקשר ביסוד אמא (בהגר"א על ס"י ד ע"א), והוא האות י' שבאחורי האות א' (פת"ש גדלות דז"א כא), ועי' בבהגר"א על תז"ח כד ע"ב. "עזקא" הוא סוד רשימו המקיף שהוא סוד הצמצום שמשם שורש הכלים חיצוניות העולמות, וקוטרא הנ"ל הוא יו"ד בסוד הפנימיות המאירה מן הקו הנמשך תוך הרשימו (פת"ש פנימיות וחיצוניות, פתח ג').

^ט כלומר שהוא הגוון החמישי רמוז בקוצו של יו"ד (בהגר"א על תז"ח כ ע"ב).

בראשית

[מדיד נ"א הדר] משיחא עביד גוונין לאנהרא לגו בגו בוצינא נפיק [נ"א ונפיק] חד נביעו דמניה אצטבעו גוונין לתתא סתים גו סתימין <דרוא> (מרוא) דאיין סוף^א בקע ולא בקע אוירא דיליה לא אתיידע^ב כלל עד דמגו דחיקו דבקיעותיה^ג נהיר נקודה חדא סתימא עלאה בתר ההיא נקודה לא אתיידע כלל ובגין כך אקרי ראשית מאמר קדמאה דכלא^ד:

והמשכילים יזהירו^א כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד^ב (דניאל יב ג) זהר סתימא דסתימין בטש אוירא דיליה^ג >נ"א דמטי ולא מטי נ"א ואנהיר^ד >בהאי נקודה^ה >ס"א נהורא > [ואנהו בהאי] וכדין אתפשט^ו האי ראשית ועביד ליה [היכלא ליקריה ולתושבחתיה]^ז נ"א וליקריה ולהיכליה ולתושבחתיה [יקרא להיכליה ולתושבחתא] תמן זרע זרעא [דקודשא] לאולדא לתועלתא דעלמא ורוא דא (ישעיה ו יג) זרע קדש מצבתה זהר דזרע זרעא ליקריה כהאי זרעא דמשי דארגוון טב דאתחפי לגו^ח ועביד ליה היכלא דאיהו תושבחתא דיליה ותועלתא דכלא בהאי

לפנים בתוך הנר, יצא (ויצא) מעיין אחד שממנו נצבעו הצבעים למטה, סתום תוך הסתומים של סוד האין סוף, בקע ולא בקע את האויר שלו לא נודע כלל, עד שמתוך דחק הבקיעה שלו מאירה נקודה אחת סתומה עליונה אחר אותה נקודה לא נודע כלל, ולכן נקראת ראשית, המאמר הראשון של הכל.

"והמשכילים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד". זהר נסתר הנסתרים הכה באויר שלו, שהגיע ולא הגיע, (נ"א והאיר) בנקודה (באור) זו, ואז התפשטה הראשית הזאת, ועשה לו היכל לכבודו ולתשבחתו (כבוד להיכלו ולתשבחתו, נ"א ולכבודו ולהיכלו ולתשבחתו), שם זרע קודש להוליד לתועלת העולם, וזה סוד "זרע קודש מצבתה". זהר, שזרע זרע לכבודו, כמו זרע המשי הזה של ארגמן טוב שמתכסה לפנים ועושה לו היכל שהיא תשבחתו ותועלת לכל. בראשית הזו ברא אותו סתום שלא נודע להיכל הזה. היכל זה נקרא אלהים, וסוד זה "בראשית ברא אלהים".

^א מדה (ד"א). פי' כד מדיד היסוד שהוא נקרא אמה וצריך ביחוד גבורה לירות חצים. הרמד"ל (נ"א). בכחה לעשות זאת מכח שרשה שבגבורה דעתיק (בהגר"א על ס"י ע"ב ע"א).

^ב בראשית י"ז ע"ב (ד"א). כלומר התגלות אור המלכות דא"ס בחוט דאור א"ס (כללים ח"ב נו ע"א).

^ג אינו מושג (ד"א).

^ד לעיל ב' ע"א (ד"א).

^ה עיין בסוף הספר סי' א' מה שחסר כאן (הערת הזוהר). עי' אריכות במאמרי רשב"י, וביהל אור (ב' מהדורות), ועי' אריכות בכללים כלל יד ענף ב'.

^ו עי' זוהר הרקיע כא ע"א.

^ז והמשכילים עד כאן ל"ל דעמוד ב' קודם והמשכילים (הגהות הגר"א).

^ח לשון הכאה והוא רמז אל תוקף זריחת האור שמכה בלטישת אורו למטה (ד"א). אין זיווג ממש מכתר עם חכמה אלא רק התלהטות וזוהרי אור המזהירים מזה לזה ונקרא בשם בטישו שהוא זיווג נעלם (בהגר"א על ספד"צ יג ע"א) שכן הוא אינו זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (ביאורים ח"ב פב ע"ג) ועי' בבהגר"א על תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט. עי' בבהגר"א על תיקו"ז קכז ע"א בענין ג' החכמות. והוא בסוד כתר כלומר אוירא עלאה שבא"א שהוא שורש אבא (ביאורים ח"ב פב ע"ג).

^ט בראשית י"ו ע"ב (ד"א). עי' נח סה ע"א וכללים כלל טו ענף ח' אריכות בעניין זה, והיינו שהמה בבחי' רצוא ושוב שאינו מסתלק לגמרי (הקדו"ש סד ע"ג), ועי' ע"ח שער אח"ף פרק ב'.

^י חכמה (ביאורים ח"ב פב ע"ג). כלומר שיוצא מרדל"א טורנא ובטש גו מוחא (בהגר"א ספד"צ יז ע"א ד"ה האי מתקלא).

^{יא} איתפריט (הגהות הגר"א).

^{יב} "ועבד ליה היכלא ליקריה ולתושבחתיה" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "ועבד ליקריה היכלא לתושבחתא".

^{יג} דהיינו שכל מציאות אמא הוא רק על ידי אבא. ועי' עוד אד"ז רפט ע"ב, רצ"א ע"ב, תיקו"ז תיקון י"ח סמוך לסופו, לקמן לח ע"א, וקע"ב ע"א, רנא ע"א סי' ב' שם (דע"ה ח"א יא ע"א).

^{יד} שמתכסה ומתעלם לפנים (ד"א).

בראשית

ראשית ברא הוא סתימא דלא אתיידע להיכלא דא היכלא דא אקרי אלהי"ם ורזא דא בראשית ברא אלהי"ם^{כד} (בראשית א א):

זהר דמניה כלהו מאמרות אתבריאן ברוז דאתפשטותא דנקודה^{כה} דזהר סתים דא אי בהאי כתיב ברא לית תוואה^{כז} דכתיב (בראשית א יז) ויברא אלהי"ם את האדם בצלמו^{כח} זהר [רזא] דא בראשית קדמאה דכלא [שמייה] אהיה שמא קדישא^{כט} גליפא (בסטריו) [נ"א נהיר ונ"א בנולפא נהיר] אלהי"ם גליפא בעיטרא [נ"א בנולפא דעיטרא] אש"ר היכלא טמיר וגניז שריאותא^כ דרזא דראשיית אש"ר רא"ש דנפיק מראשית וכד

טו/ב

אתתקן לבתר נקודה והיכלא (בסדרא) כחדא כדין בראשית כליל (ראשית) ראשיתא עלאה בחכמתא לבתר^{כא} אתחלף גוון ההוא היכלא [נ"א ומיניה אתחדש היכלא ואקרי בית] [ואקרי בית] <ואקרי בית נ"א ומיניה אתחדש היכלא> ונקודה^{כב} עלאה אקרי רא"ש כליל דא ברא ברוז בראשית^{כג} כד איהו כלא כחדא בכללא חדא עד לא הוי ישובא בביתא כיון דאזדרע לתקונא דישובא^{כד} כדין אקרי אלהי"ם טמירא סתימא:

זהר סתים וגניז כד בנין [נ"א עד דבנין] בגייה לאולדא וביתא קיימא בפשיטו דתקונא דאינון זרע קדש ועד לא אתעדיאת ולא אתפשט פשיטו דישובא לא אקרי אלהי"ם אלא כלא בכללא בראשית לבתר דאתתקן בשמא^{כה} דאלהי"ם אפיק אינון תולדין מההוא זרעא דאזדרע ביה

זהר שממנו כל המאמרות נבראו בסוד התפשטות של הנקודה של הזהר הסתום הזה. אם בזה כתוב "ברא", אין תמיהה, שכתוב "ויברא אלהים את האדם בצלמו". זהר זה סוד בראשית, הראשון של הכל, שמו אה"ה, שם קדוש חקוק בצדו, (מאיר בחקיקה, ונ"א מאיר) אלהים, חקוק בעטרה (בחקיקת העטרה) אש"ר היכל נסתר וגנוז, הראשית של סוד של ראשית אש"ר רא"ש שיוצא מראשית. וכאשר

התתקן לאחר הנקודה וההיכל (בסדר) כאחד, אז בראשית כולל ראשית עליונה בחכמה. אחר כך התחלף צבע אותו ההיכל ונקרא בית. (וממנו התחדש ההיכל) נקודה עליונה נקראת רא"ש, כלול זה בזה בסוד בראשית. כשהכל הוא יחד בכלל אחד, טרם היה ישוב בבית, כיון שנזרע לתיקון הישוב, אז נקרא אלהים גנוז ונסתר.

זהר נסתם וגנוז כשבנים (עד שבנים) בתוכו להוליד, והבית קיים, בפשיטות של תיקון של אותם זרע קודש. וטרם שהוסרה ולא התפשטה התפשטות הישוב, לא נקרא אלהים, אלא הכל בכלל של בראשית. אחר שהתתקן בשם של אלהים, הוציא אותם תולדות מאותו זרע שנזרע בו. מי הוא

^{כד} עי' אריכות ביהל אור.

^{כה} עי' יהל אור.

^{כז} אין תמיה (ד"א). ר"ל אם אפילו במקום גבוה דאצילות כזה כתיב ברא ל' בריאה א"כ אין לתמוה ג"כ מ"ש ויברא אלקים דקאי נמי על עולם אצי' ואע"ג דכתיב לישנא דבריאה. ז"ח (נ"א).

^{כח} עי' בחייט דף קלו ע"א (של"ה).

^{כט} פי' אל"ף ה"א יר"ד ה"א אותיות אחרונות פאד"א גי' אלקים פ"ו. הרש"ב (נ"א). עי' ביאורים ח"א לו ע"א דיש ג' שמות אה"ה: בחי' אבא, בחי' אימא ותחילת האצילות דזו"ן.

^כ התחלה (ד"א). תקונים תקון ל"ח וזהו אחרי מות ס"ה (ד"א).

^{כא} צסלרס כחלס כלין אתחלף, ומש"כ צרלשית עד לצתס נמחק (הגרות הגר"ח).

^{כב} נקודה (דפ"ו).

^{כג} ר"ל נוטריקון בראשית הוא בית רא"ש. א"ם (נ"א).

^{כד} כיון שנזרע לתקון הישוב (ד"א).

^{כה} בלק ר"ב (הערת הזוהר).

בראשית

מאן ההוא זרעא אינון אתוון? גליפן רזא דאורייתא דנפקו מההיא נקודה ההיא נקודה זרע בנזו ההוא היכלא רזא [נ"א זרעא] דתלת נקודין חל"ם שור"ק חיר"ק ואתכלילו דא בדא ואתעבידו רזא חדא קו"ל דנפיק בחבורא חדא בשעתא דנפק נפקת בת זוגיה בהדיה דכליל כל אתוון דכתיב (בראשית א א) א"ת השמים קול ובת זוגו האי קול דאיהו שמים איהו אהיה בתראה^א:

זהר דכליל כל אתוון וגוונין כגוונא דא^ב [נ"א זרעא] עד הכא יהו"ה אלהינו יהו"ה אלין תלתא דרגין לקבל רזא דא עלאה בראשית ברא אלהים בראשית רזא קדמאה ברא רזא סתימא לאתפשטא מתמן כלא אלהים רזא לקימא כלא לתתא את השמים דלא לאפרשא לון דבר ונוקבא כחדא א"ת^ג כד נטיל אתוון בלהון כללא^ד דכלהו אתוון אינון רישא וסופא לבתה אתוסף ה"א לאתחברא בלהו אתוון בה"א ואתקרי את"ה ועל דא (נחמיה טו ו) ואתה מחיה את כלם:

את רזא אדני והכי אקרי השמים דא יהו"ה^ה רזא עלאה וא"ת תקונא דכר^ו ונוקבא וא"ת רזא ויהו"ה וכלא חד הארץ דא אלהים (ו) <כגוונא> [כגוונא] עלאה למעבד פירין ואיבין שמא דא כלילא בתלת דוכתי ומתמן אתפרש שמא דא לכמה סטרין עד הכא רזא דסתרא דסטרין דגליף^ז ובני וקיים בארה סתים בסתרא דחד

אותו זרע, אלו אותיות חקוקות סוד של התורה שיצאו מאותה נקודה. אותה הנקודה זרעה בתוך אותו היכל סוד (זרע) של שלשה נקודות, חול"ם, שור"ק, חיר"ק. ונכללו זה בזה ונעשו סוד אחד. קו"ל שיוצא בחבור אחד. בשעה שיוצא, יוצאת עמו בת זוגו שכוללת כל האותיות, שכתוב "א"ת השמים" קול ובת זוגו, הקול הזה שהוא שמים, הוא אהי"ה אחרון.

זהר שכולל כל האותיות והצבעים כדוגמת (זרע) זה. עד כאן, יהו"ה אלהינו יהו"ה, אלו שלש דרגות כנגד הסוד הזה העליון "בראשית ברא אלהים". "בראשית" סוד ראשון. "ברא" סוד סתום להתפשט משם הכל. "אלהים" סוד לקיים הכל למטה. "את השמים" שלא להפרידם זכר ונקבה כאחד. א"ת, כשלוך האותיות כולם, הכלל של כל האותיות הם ראש וסוף. אחר כך מתוסף ה"א להתחבר כל האותיות עם ה"א, ונקרא את"ה, ועל זה "ואת"ה מחיה את כולם".

"את" סוד אדני, וכך נקרא. "השמים" זה יהו"ה סוד עליון. "ואת" תיקון זכר ונקבה, "וא"ת" סוד ויהו"ה, והכל אחד. "הארץ" זה אלהים כדוגמת עליון, לעשות פירות ואיבים. שם זה כלול בשלשה מקומות, ומשם נפרד שם זה לכמה צדדים. עד כאן סוד של סתר הסתרים שנתלבש@ ובנה והעמיד בדרך סתום, בסתר של פסוק

^א ר"ל כ"ב אותיות התורה. א"ם (נ"א).

^ב מנחת יהודה דף קל"ו (ד"א).

^ג חל"ם חסד המחלים גופו של אדם חיריק הוא הפחד המחריק שיניהם של רשעים. שורק הוא הת"ת מקום המדות חייט קלו ע"א (ד"א). דבר זה צריך ישוב. מאיין (נ"א).

^ד עי' ביאורים ח"א לו ע"א דיש ג' שמות אהי"ה: בחי' אבא, בחי' אימא ותחילת האצילות דזו"ן.

^ה תרומה קסא ע"ב ומנחת יהודה רו ע"ב וע"ג ע"ד (ד"א).

^ו ר"ל דמלת את הוא מאלף עד תיו. א"ם (נ"א).

^ז פקודי רלד (הערת הזוהר).

^ח טעם שפרצוף ז"א מכונה "שמים" הוא כמ"ש הגר"א באד"א פ' בראשית בביאור מילת שמים, שהוא מלשון שם, ותיבת "שם" קאי על גבוה מכל גבוה שאי אפשר להגיע שם לשום בריה. ונקרא "שמים" בלשון רבים, משום שהוא כולל את כל מה שתחתיו והכל נשרשים שם, שכן הוא היסוד לכל נמצא ושורש לכל נברא וסיבת כל הסיבות (ביאורים ח"א סא ע"ד).

^ט זלכר (לפ"ו).

^י פירות וזרעי' רמז על הנשמו' הנאצלות מתחת כסא הכבוד כמ"ש ממני פריך נמצא (ד"א).

^{יא} זלכר (לפ"ו).

בראשית

קרא מכאן ולהלאה^א בראשית בר"א שי"ת מקצה השמים ועד קצה השמים שית סטרין דמתפשטן מרוא עלאה באתפשטותא דברא מנו [נ"א משלש נקודות] נקודה קדמאה ברא אתפשטותא דחד נקודה [נ"א מנו] דלעילא והכא אנליף רזא שמא דארבעין ותרין אתון^ב:

והמשכילים יזהירו (דניאל יב ג) כגוונא דתנועי [נ"א דטעמי] דמננני ובנגונא דלהון אזלין אבתרייהו אתון ונקודי ומתנענען אבתרייהו כחיילין בתר מלכיהון^ג גופא אתון ורוחא נקודי כלהו^ד נטלי [במטלניהון] [במטלנון] בתר תנועי [נ"א טעמי] וקיימי בקיומיהו כד נגונא דטעמי נטיל נטלי אתון ונקודי אבתרייהו כד איהו פסיק אינון לא נטלין וקיימי בקיומיהו והמשכילים יזהירו אתון ונקודי כזהר נגונא דטעמי הרקיע אתפשטותא דנגונא כגון אינון דמתפשטי בפשיטו ואזלי בנגונא ומצדיקי הרבים אינון פסוקי דטעמי דפסקי^ה במטלניהון [דבגין] [ובגין] כך אשתמע מלה^ו יזהירו אתון ונקודי ונהרין כהרא במטלנון ברזא דסתימו במטלנותא באינון^ז שבילין סתימין^ח מהאי אתפשט כלא^ט והמשכילים יזהירו כזהר הרקיע אינון קיימין וסמכין דההוא אפריון^י המשכילים אינון קיימין וסמכין עלאין דאינון מסתכלי בסכלתנו בכל מה דאצטריך ההוא אפריון וסמכין^{יא} (רבין וסתר) [רבים סותר] דביה סותרא^{יב} דא^{יג} כמה דאת אמר (תהלים מא ב)

אחד. מכאן והלאה. "בראשית", ברא שי"ת, מקצה השמים ועד קצה השמים, ששה צדדים שמתפשטים מסוד עליון בהתפשטות (משלש נקודות) שברא מתוך נקודה ראשונה. ברא התפשטות של (מתוך) נקודה אחת שלמעלה. וכאן נחקק סוד השם של ארבעים ושתיים אותיות.

"והמשכילים יזהרו", כדוגמת תנועות (טעמים) שמנגנות, ובניגון שלהם הולכים אחריהם אותיות ונקודות ומתנענעים אחריהם, כמו חיילים אחרי מלכם. הגוף אותיות, והרוח נקודות. כולם נוסעים במסעותיהם אחר התנועות (טעמים), ועומדים בקיומם. כשנגון הטעמים נוסע, נוסעות האותיות והנקודות אחריהם. כשהוא פוסק, הם אינם נוסעים ועומדים במקומם. "והמשכילים יזהרו", אותיות ונקודות. "כזהר", נגון הטעמים. "הרקיע", התפשטות הנגון כמו אלה שמתפשטים בהתפשטות והולכים בנגון. "ומצדיקי הרבים", אותם פיסוקי הטעמים שפוסקים במסעותיהם, שבגלל כך נשמע הדבר. יזהירו אותיות ונקודות, ומאירים כאחד במסעותם בסוד של סתר במסע, באותן שבילים סתומים. מזה מתפשט הכל. "והמשכילים יזהרו כזהר הרקיע", אותם עמודים ואדנים של אותו אפריון. "המשכילים" אותם עמודים ואדנים עליונים שהם מסתכלים בתבונה בכל מה שאותו אפריון צריך ואדנים שלו (שבו) הסתר הזה, כמו שנאמר "אשרי משכיל אל דל". "יזהרו", שאם לא יזהירו ולא מאירים, לא

^א עי' בסוף הספר מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

^ב עי' ע"ח שער הולדת אר"א וזו"ן פרק א'.

^ג תקונים כד (הערת הזוהר).

^ד כל האותיות עם הנקודות אשר להם הם מתנענעים בהיותך מנענע אותם ע"י ניגון הטעמים שיש לאותיות ודבר זה מבורר בפרדס בשער הטעמים (ד"א).

^ה פסיק שיש בטעמים שמפסיק בין תיבה לתיבה (ד"א).

^ו ע"י כך נשמע הדיבור (ד"א).

^ז (נ"א כלינון) כלינון (לפ"ו).

^ח שהן ל"ב שבילין דנפקין מקוץ התחתון של י"ד והן אותיות ונקודות (יהל אור).

^ט ר"ל מהי"ד זה שהוא סתימו, ועי' תז"ח עט ע"א [כא ע"ב - בוצינא דקרדינותא עביד משחתא במדידו וכו'] (יהל אור).

^י עמודים ואדנים (ד"א).

^{יא} פי' אפריון דא היכלא דלתתא וע' תרומה קכ"ז ע"א (ד"א). ר"ל ו"ק נקרא אפריון כשהם בכלל. והם נקראים עצי הלבנון. א"ם (נ"א).

^{יב} (נ"א לזיה) לזיה סתלח לא (לפ"ו).

^{יג} עי' זוהר הרקיע כא ע"א.

בראשית

יכולים לעיין ולהסתכל באותו אפריון בכל מה שצריך. "כזהר הרקיע", אותו שעומד מא ב) אשרי משכיל אל דל יזהירו דאי לא יזהירו ולא נהרין לא יכלין לעיינא ולאסתכלא בההוא אפריון בכל מה דאצטריך כזהר הרקיע" ההוא דקיימא

טז/א

ע"ג אינון משכילים דכתיב ביה (יחזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא זהר דההוא נהיר לאורייתא זהר דנהיר לאינון ראשי דההיא חיה ואינון ראשי אינון משכילים דנהרין תדיר ומסתכלן לההוא רקיע לההוא נהירו דנפיק מתמן ודא איהו נהירו דאורייתא דנהיר תדיר ולא פסיק:

והארץ היתה תהו ובהו וגו' (בראשית א ב) היתה דייקא מקדמת דנא' תלנא גו מייא נפקא מינה זוהמא בההוא חילא דתלנא במייא ואקיש בה אשא תקיפא והוה בה פסולת ואתעדיאת"ב ואתעבידת" תהו"ד (מאתר) [מדורא] דזוהמא"ב קינא דפסולת"ב ובהו ברירו דאתבריר מגו פסולת ואתיישב בה חשך רזא"

על גבי אותם המשכילים, שכתוב בו "ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרח הנורא". זהר שמאיר לתורה, זהר שמאיר לאותם ראשים של אותה חיה, ואותם ראשים הם משכילים שמאירים תמיד, ומסתכלים לאותו רקיע לאותו האור שיוצא משם, וזהו אור התורה שמאיר תמיד ולא נפסק.

"והארץ היתה תהו ובהו וגו'", "היתה" דוקא, מקודם לזה, שלג בתוך המים, יצאה ממנה זוהמא באותו כח של שלג במים, והכה בה אש חזקה, והיתה בה פסולת, והוסרה ונעשתה "תהו" ממקום (מדור) הזוהמא, קן הפסולת, "ובהו" ברור שהתברר מתוך פסולת, והתיישב בה החושך, הסוד של אש חזקה, ואותו חושך

^א היינו ת"ת העומד על נה"י. א"ם (נ"א). הוא בינה שעומדת על הו"ק, והוא יסוד דבינה שנקרא הרקיע, וממנה יוצא הדעת לו"ק, וזהו הנהר דנגיד ונפיק דלא פסיק, ולכן כינה אותו ע"ש בינה שבתוכה נגיד וממנה יוצא, וזהו זוהר הרקיע של הרקיע (יהל אור).

^ב חג"ת שהן ראשי האבות, והן ראשי של הבת שהיא החיה, כמ"ש בתיקו"ז יד ע"ב (טו ע"א) תלת גווני עינא כו', אלה ראשי בית תמן ראש תמן בת, והרקיע שעל גבי אבהן הוא בינה, והיא גלידא תקיפא שהוא הקרח הנורא (יהל אור).

^ג החיה מ' ראשי נה"י רקיע ת"ת. א"ם (נ"א).

^ד הוא הדעת דנהיר לו"ק (יהל אור).

^ה בינה ימא דאורייתא שהיא ונהר יוצא מעדן יוצא תמיד (בהגר"א בתד"ח יז ע"ב ד"ה ומצדיקי).

^ו ר"ל בעולם התהו ששם ארעא אתבטלת (יהל אור).

^ז שלג תוך המים (ד"א). דהיינו עולם התהו אשר קודם התיקון דמעשה בראשית (דע"ה ח"א ע"ב ע"ד), ואז נבראו כל שרשיהם העצמיים של כל העולמות (כללים ח"ב צו ע"ג).

^ח נפקו (יהל אור).

^ט כי ארץ נבראת ממים, כמ"ש בס"י (פ"א מ"א) ויצק עליהם שלג ונעשה עפר, והעיר כי קודם חלק ה' ית' המים לשני חלקים, והן מ"ד ומ"נ כידוע, ומ"ן הן צלולים ואדומים, ומ"ד הן קפויים ולבנים כשלג, וזהו שלג שתחת כסא הכבוד כי כסא הכבוד הוא אמא שהיא כסא לכבוד שהוא חכמה, ל"ב נתיבות (יהל אור).

^י הוא בוצינא הנ"ל, סוד הגבורות (יהל אור).

^{יא} ר"ל והוסר הפסולת [לפי גרסתו - ואתעדין] (יהל אור).

^{יב} ולתעלי (יהל אור).

^{יג} הגהות הגר"א. @

^{יד} עכשיו מפרש ד' הגוונים, והיאך הפסולת יצאו מכל א', והן ד' אותיות השם כידוע, והן תהו ובהו וחשך ורוח, והענין כי תהו הוא עולם התהו ובהו הוא עולם התיקון וכו' וחשך הוא אשא תקיפא, ה' ראשונה של השם, ששם גניז בוצינא דקרדינותא גו מעוי דאמא וכו' וכו' ורוח אלקים הוא יו"ד של השם, שהוא רוח הקודש, מחכמה הנקרא קדש (יהל אור).

^{טו} מדור הזוהמא שהם הקליפות (ד"א).

^{טז} ר"ל שרש קין, קינא דמסאבותא (יהל אור).

בראשית

כיסה על אותו תה"ו על גבי אותה פסולת והתתקנה ממנו.
חשך רזא^א דאשא תקיפא וההוא חשך^ב חפי^ג על גבי [ההוא] תה"ו על [גבי] ההוא פסולת^ד [ואתתקנת מיניה] [ואתתקף בה]^ה:

ורוח אלהי"ם רוח קודשא דנפיק מאלהי"ם חיי"ם ודא^ו מרחפת^ז על פני המים בטר דהאי רוח נשיב אבריר דקיקו חד^ח מגו ההוא פסולת^ט כטיסא דוהמא^י כד אבריר [ואצניף נ"א] ואצריף זמנא ותרין עד דאשתאר ההוא וזהמא דלית ביה וזהמא כלל כד האי תהו אבריר [ואצריף נפיק] [ואצניף] מניה [מלכים א יט יא] רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים^{יא} ההוא דחמא אליהו אבריר בהו^{יב} <ואצריף> [ואצניף] ונפק מניה רעש דכתיב (שם) ואחר הרוח רעש (ו)אבריר חשך ואכליל ברזא דיליה אש דכתיב (שם יב) ואחר הרעש אש אבריר רוח ואתכליל ברזא דיליה^{יג} קול דממה דקה תה"ו^{יד} אתר דלית ביה גוון^{טו} ולא דיוקנא ולא אתכליל ברזא דדיוקנא השתא איהו בדיוקנא כד מסתכלן ביה לית ליה דיוקנא כלל לכלא אית לבושא לאתלבשא בר האי (דאתחזי ביה

"ורוח אלהים", רוח הקודש שיצאה מאלהים חיים, וזו "מרחפת על פני המים". אחר שרוח זו נשבה, נבררה דקיקות אחת מתוך אותה פסולת, כמו שביב הזוהמא, כשנבררה ונצנפה ונצרפה פעם ופעמיים, עד שנשארה אותה זוהמא שאין בה זוהמא כלל, כשהתהו הזה נברר ונצרף, יצא ממנו "רוח גדולה וחזק מפרק הרים ומשבר סלעים", אותו שראה אליהו, נברר בהם ונצרף, ויצא ממנו רעש, שכתוב "ואחר הרוח רעש". ונברר החושך ונכלל בסוד שלו אש, שכתוב "ואחר הרעש אש". נברר הרוח ונכלל בסוד שלו "קול דממה דקה". "תהו" הוא מקום שאין בו צבע ולא דמות ולא נכלל בסוד הדמות, עכשיו הוא בדמות, וכשמסתכלים בו אין לו דמות כלל. לכל יש לבוש להתלבש פרט לזה (שנראה בו ואיננו כלל ולא היה). "בה"ו יש לו ציור ודמות, אבנים שקועות בתוך החקיקה (קליפה) של תהו, יוצאים מתוך חקיקה השקועה שם, ומשם מושכים תועלת

^א כנ"ל, והוא אתקיף לתהו, ומינה אתתקנת ההוא פסולת (יהל אור).

^ב מכסה על התהו. וכתב הריקאנ"טי שמלת תהום נגזר ממלת תהו והמ"ם נוספת כמ"ם של חנם ריקם והוא רמז לשכינה ושם היו הקליפות מקיפות עד שנתברר המוח מהקליפי עיין ויקהל ר"ח ופקודי רל"ג ע"ב ותיקונים סוף תקון י"ח והכל היה גנוז בארץ עד שנתברר כל אחד להוייתו עיין פנחס רכ"ז ע"א (ד"א).
^ג לחפי (לפ"ו).

^ד נכנס אותו פסולת שהוא הקליפה (ד"א).

^ה עי' אריכות בעניין זה ביהל אור. תהו בהו חושך ורוח, המה ד' הקלי' שבי"ס דקלי' (דע"ה ח"א ג ע"א), והם שורש ד' היסודות. ועי' תרומה קלא ע"א (דע"ה ח"א עו ע"ד), והם אב"ע דקלי' הם ג"כ בכללות גם בפרטות בכל עולם ועולם (דע"ה ח"א עז ע"ב), והם הפסולת שבד' יסודות (דע"ה ח"ב פט ע"א).

^ו הוא י' של השם, כנ"ל, חכמה שנקרא קודש (יהל אור).

^ז וז"ש ס"י (פ"א מ"ט) אחת רוח אלקים חיים (יהל אור).

^ח איהו (נוסף ביהל אור).

^ט דמניה אתתקנו החסדים (יהל אור).

^י דקות אחד (ד"א). תהו הוא ה' אחרונה, ובה שם אדנ"י (יהל אור).

^{יא} לשון בורר החסדים מן הדינים (ד"א).

^{יב} כעפיפת הזוהמא שהוא שט ומעופף וצף על פני הקדרה שמבשלים בו אצל האש ואותו זוהמא מסלקים מהקדרה מעט מעט עד שלא נשאר בו זוהמא כלל אף כן הענין בקליפות החיצונו' (ד"א).

^{יג} צו ל ע"א (הערת הזוהר).

^{יד} ועי' ח"ב רג ע"א (לש"ו).

^{טו} יתרו פא ע"ב ותיקון לח (הערת הזוהר).

^{טז} גי' תהו בינה דבר המתהא בני אדם שאין בו ממש בוהו בחסד דבר שיש בו ממש ב"ו ה"ו דבר המלביש את התוהו (ד"א).

^{יז} כנ"ל דלית לה מגרמה כלום, והוא עפר שמתפעלת מג' אמ"ר (יהל אור).

בראשית

ציורא ודיוקנא אבנין (משקעין) [דמשתקעין] גו גליפא [נ"א קליפה] דתהו נפקי גו גליפא דמשקען תמן ומתמן משכי תועלתא לעלמא בציורא דלבושא משכי תועלתא מעילא לתתא וסלקי מתתא לעילא ועל דא נקובין² ומפולמין³ הני תליין באוירא לזמנין תליין באוירא⁴ [דסלקי מתמן לעילא] לזמנין מטמריין⁵ ביומא דעיבא⁶ ומפיקי מייין⁷ [מ]גו תהומא לאתזנא תהו מתמן דהא כדין חדוה ושמותא⁸ דקא⁹ אתפשט תהו בעלמא חשך הוא אשא אוכמא תקיף בגוון אשא סומקא תקיף בחיוו אשא ירוקא תקיף בציור¹⁰ אשא חיוורא [כגוון]¹¹ דכליל כלא חשך תקיף בכל אשין ודא אתקיף לתהו חשך הוא אשא ולא איהו אשא חשוכא בר כד אתקיף לתהו ורזא דא (בראשית כז א) ותכהינה¹² עיניו מראות [ויקרא את עשון] וגו' חשך פני רע דאסבר אנפיין לרע וכדין אקרי חשך דשרי עליה לאתקפא ליה ורזא דא וחשך על פני תהום (בראשית א ב):¹³

רו"ח הוא קול¹⁴ דשארי על בהו¹⁵ ואתקיף ליה ואנהיג ליה בכל מה דאצטריך ורזא דא (תהלים כט ג) קול יהו"ה על המים וכן רוח אלהים

לעולם בציור של לבוש, מושכים תועלת מלמעלה למטה, ועולה ממטה למעלה. ועל זה הם נקובים ולחים, אלה תלויים באויר. לפעמים תלויים באויר שעולים משם למעלה, ולפעמים הם מתחבאים ביום המעונן, ומוציאים מים מתוך התהום להזין את התהו¹⁴ משם, שהרי אז שמחה ושטות (ושעה) (שאינ) שמתפשט התהו בעולם. חושך, הוא אש שחורה חזקה בצבע אש אדומה חזקה במראה אש ירוקה חזקה בציור אש לבנה, @כצבע שכולל הכל. חושך חזק בכל האשים, וזה מחזק את התהו. חושך הוא אש, ואיננו אש חשוכה, פרט למתי שמחזקת את התהו, וזה סוד "ותכהינה עיניו מראות ויקרא את עשו וגו'". חושך פני רע שמסביר פנים לרע, ואז נקרא חושך, ששורה עליו לחזק אותנו, וזהו סוד "וחושך על פני תהום".

רו"ח, הוא קול ששורה על בהו, ומחזק אותו ומנהיג אותו בכל מה שצריך, וזה סוד "קול ה' על המים", וכן "רוח אלהים

^א הן ו"ק, ו' של השם, כנ"ל. וכולן נקראים אבנין, כמ"ש בתז"ח שית אבנין, והן משתקעין, ומתגלין בתהו שהוא עפרא, כנ"ל, ה' תתאה, כמ"ש הנצנים נראו בארץ, דהיינו ו"ק במלכות (יהל אור).
^ב נקיבן (יהל אור).

^ג נקובים שיכולים המים עליונים לילך דרך נקיבתו וע"י תמידת הליכות המים דרך שם נעשים האבנים ההם בריאים וחזקים (ד"א). פי' לחים במיין נוקבין. הרשב"ב (נ"א). ידוע כי ז"א ונוק', הן קול ודבור דנפקין מן שופר, בינה. פי' כי בדבר ה' שמים נעשו, והכל במאמר פיו, כי הנוק' שהוא דבר ה' היא עושה כל הפעולת כידוע (יהל אור).

^ד היינו כי הרפה תלייא באוירא ע"ג האות כזה **ב** (יהל אור).

^ה והוא דגש ורפה, רפה ע"ג האות באוירא, ודגש בתוך האותר מטמין (יהל אור).

^ו ביום המעונן ורמז ליום שהדין שולט בו (ד"א).

^ז והנה כ"ז בעולם התהו, שאז יצאו כולם בסוד הנוק', מלכות דכל א' מהו"ק נפש, והוא דיבור, ואז היו כולם בסוד דיבור כ"ב אותיות (יהל אור).

^ח "חדוה ושמותא" נמחק כהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "אתפשטותא".

^ט (נ"א ושעתה) לקא (נ"א ללא) (דפ"ו).

^י דהיינו השחוק של שטות הרשעים שהשעה, מלכות הנקראת שעה, משחת להן, בסוד תהו ה' אחרונה (יהל אור – דלא כהגהות הגר"א @).

^{יא} פקודי רמג ותרומה קכח (הערת הזוהר).

^{יב} גוון (דפ"ו).

^{יג} כאן שייך מה שבסוף הספר סימן למ"ד (הערת הזוהר).

^{יד} עי' אריכות ביהל אור.

^{טו} הוא י' של השם דאתקיף לו' (יהל אור).

^{טז} עי' מבר"ש שער ב' ח"ג פ"ח ועי' זוהר הרקיע דף נו ע"ב (לש"ו).

בראשית

מרחפת על פני המים אבנין משקען גו תהומי
דנפקי מייא מנהון ועל דא אקרונ^א פני (המים)
(תהום) רוח אנהיג ואתקיף לאינן פנים פני
[תהום] (המים) (ו)דא כמה דאצטריך ליה [ודא]
<כמה דאצטריך ליה> תהו עליה שריא^ב שם^ג
שד^ד ליה עליה שריא שם צבאו^ה ת^ו השך עליה
שריא שם אלהים רוח עליה שריא שם יהוה^ו
רוח חזק מפרק הרים [לא ברוח יהוה] וגו'
(מלכים א יט יא) [שמא] דא לא הוי ביה דהא
שד^ז שלטא [עליה] ברזא (דסתרא) דתהו^ח ואחר
הרוח רעש לא ברעש יהוה דהא שם צבאות
שלטא ביה ברזא דבהו ועל דא אקרי בהו רעש
דלאו איהו בלא^ט רעש ואחר הרעש אש (וגו') לא
באש יהוה דהא שמא דאלהים שלטא ביה
מסטרא דחשך ואחר האש קול דממה דקה הכא
אשתכח שם יהוה ארבע פרקין הכא דאינן
פרקי גופא^י ואברין ידיען דאינן ארבעה ואינן
תריסר^{יא} והכא שמא^{יב} גליפא דתריסר אתוון^{יג}
דאתמסר^{יד} לאליהו במערה^{טו}

מרחפת על פני המים. אבנים שקועות
בתוך התהומות שמהם יוצאים מים, ועל
זה נקראו פני המים רוח מנהיגה ומחזקת
לאותם פנים. פני תהום, זה כראוי לו וזה
כראוי לו. תהו, עליו שורה שם שד^א.
בהו, עליו שרוי שם צבאו^ב. חושך, עליו
שרוי שם אלהים. רוח, עליה שרוי שם
יהוה^ג. "רוח חזק מפרק הרים לא ברוח ה'
וגו", שם זה אין בו, שהרי שד^ד שולט עליו
בסוד (של סתר) התהו. "ואחר הרוח רעש
לא ברעש ה'", שהרי שם צבאות שולט בו
בסוד הבהו, ועל כך נקרא הבהו רעש,
שאינו בלא רעש. ואחר הרעש אש, לא
באש ה', שהרי שם אלהים שולט בו מצד
החושך. ואחר האש קול דממה דקה. כאן
נמצא שם יהוה^ה. ארבעה פרקים כאן, שהם
פרקי הגוף ואיברים ידועים של אותם
ארבעה, והם שנים עשר, וכאן שם חקוק
של שתים עשרה אותיות שנמסר לאליהו
במערה.

טז/ב

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור (בראשית א

"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור", מכאן
היא ההתחלה למצא גנזים איך נברא

^א פני המים (רוח אנהיג ואתקיף לאינן פנים פני המים) ודא (של"ה).
^ב כי אלו הד' הן ד' דגלים לד' סטרין, דרועין ורגלין, חסד גבורה, נצח והוד, תהו הוד, בהו נצח, וזהו
צבאות, ושד^א יסוד ומלכות, איהו בנצח ואיהו בהוד (יהל אור).
^ג ואלו השמות שולטים על הקליפות וענין השמות ויקרא י"א (ד"א).
^ד כנאו-ת (יהל אור).
^ה שד^א (יהל אור).
^ו הוא שורש הרוח שבז"א דאצילות (הקדו"ש מב ע"ב).
^ז ברזא (דסתרא) דתהו (של"ה).
^ח ר"ל המטר (יהל אור).
^ט אברי הגוף (ד"א).
^י כי ד' דגלים הנ"ל, דרועין ורגלין, ג' פרקין בכל א' הרי הן י"ב בפרקין, וכן שם של י"ב (יהל אור).
^{יא} עי' השמטות סי' כו (הערת הזוהר).
^{יב} היינו ג"פ הו"ה דכתיבי בהני קראי. א"ם (נ"א).
^{יג} שם זה שולט באויר ובו היה אליהו ז"ל טס עיין ויקהל ר"א ע"א ושם זה הזכיר מרע"ה בתוך הענן
להבריא את קמואל כנז' פ' בשלח צה ע"א ושלח לך קע"ב ע"ב (ד"א). צ"ל בשלח דף נח (לש"ו).
^{יד} מה שנדפס כאן בדפוס מנטובה קרימונא לובלין וכתב אפריון וכו' עד סתימין דלא אתגלין לפנינו
הוא לקמן בדף כט ע"א ודף ל ע"ב (הערת הזוהר).
^{טו} עי' זוהר הרקיע.
^{טז} למצוא אוצרות וסודות עליונות (ד"א).

בראשית

היך אתברי עלמא בפרט דעד^א הכא הוה בכלל ובתר אתהדר כלל למהוי^ב כלל ופרט בכלל עד הכא הוה כלל תליא באוירא מרזא דאין סוף כיון דאתפשט חילא בהיכלא עלאה רזא דאלהי^גם כתיב ביה אמירה ויאמר אלהי^דם דהא לעילא לא כתיב ביה אמירה בפרט ואף על גב דבראשית מאמר הוא אבל לא כתיב ביה ויאמר^ה דא^ו ויאמר איהו קיימא למשאל ולמנדע^ו ויאמר חילא^ז דאתרם ארמותא^ח בחשאי^ט מרזא דאין סוף ברזא [נ"א ברישא] דמחשבה ויאמר <אלהי^ים> השתא^י אוליד ההוא היכלא ממה <דאתעדיאת> (דאעדי) מזרעא דקדש ואוליד בחשאי וההוא דאתילד אשתמע לבר מאן דאוליד ליה אוליד בחשאי דלא אשתמע כלל כיון דנפק מניה מאן דנפק אתעביד קול דאשתמע לבר^י:

יהי אור (בראשית א ג) כל מה דנפק ברזא דא נפק^א יהי על רזא דאבא ואימא דאיהו י"ה ולבתר אתהדר לנקודה קדמאה^ב למהוי שירותא לאתפשטא למלה אחרא [אור] ויהי אור אור דכבר הוה אור דא רזא סתימא^ג

העולם בפרט, שעד כאן היה בכלל, ואחר כך חזר הכלל להיות כלל ופרט וכלל. עד כאן היה הכל תלוי באויר מסוד אין סוף. כיון שהתפשט הכח בהיכל העליון, הסוד של אלהים, כתוב בו אמירה, "ויאמר אלהים", שהרי למעלה לא כתוב בו אמירה בפרט. ואף על גב שבראשית הוא מאמר, אבל לא כתוב בו ויאמר. שהרי "ויאמר" הזה הוא עומד לשאול ולדעת. ויאמר, הוא כח שהתרומם והרמתו בחשאי, מסוד שאין סוף בסוד (בראש) המחשבה. "ויאמר אלהים" עכשיו הוליד אותו ההיכל ממה שהוסר מזרע של קודש, והוליד בחשאי. וההוא שנולד נשמע בחוץ, מי שהוליד אותו, הוליד בחשאי שלא נשמע כלל, כיון שיצא ממנו מה שיצא, נעשה קול שנשמע בחוץ.

"יהי אור", כל מה שיצא בסוד זה יצא. "יהי" על סוד של אבא ואמא, שהוא י"ה, אחר כך חזר לנקודה הראשונה להיות ראשית להתפשט לדבר אחר, "אור". "ויהי אור", אור שכבר היה. אור זה סוד סתום,

^א עי' זוהר הרקיע.

^ב תקונים תקון מ"א ובמנחת יהודה י"ב ע"א וכ"ז סוף ע"א בזוהר ואתחנן רס"ד ע"א (ד"א).

^ג אותיות מ"י אור (ד"א).

^ד להא (הגהות הגר"א).

^ה לישא וליתן ולחקור בו מן הבנין ולמטה אבל משם ולמעלה אין דורשין דכתיב הנסתר לה' אלוקינו וזהו כבוד אלקים הסתר דבר (ד"א).

^ו ויאמר אלקים חילא (של"ה). שמשם מתחילות התרומות והמעשרות השפע והברכה מלעילא (ד"א). כלומר חכמה, וכאן מתבאר שכל עניני חכמה הם בחשאי (בהגר"א על ספד"צ טו ע"ב ד"ה ואמר בחכמה).
^ז ולכמותא (לפ"ו).

^ח כל אמירה בחשאי כד"א ואמרת בלבבך (ד"א). ויחי רלד ע"ב (הערת הזוהר).

^ט לעיל טו ע"ב (הערת הזוהר).

^י אשתמע לבר (מאן דאוליד בחשאי דלא אשתמע כלל כיון דנפיק מניה מאן דנפיק אתעביד קול דאשתמע לבר) (של"ה). עי' אריכות ביהל אור.

^{יא} רלב ע"ב (הערת הזוהר).

^{יב} מן הראוי שא"א יהיו למעלה במקום חו"ב דא"א ולא במקום זרועותיו (ע"ח שער רפ"ח פרק ב) שהרי ממקום זה הם נמשכים ומתהוים כמש"כ כאן (ביאורים ח"ב צ ע"ב), ועי' בבהגר"א על ספד"צ יג ע"ג ד"ה היינו דכתיב.

^{יג} עי' ספר הדע"ה ח"ב דרוש ד' ענף כה סימן ד' (קי ע"א) (לש"ו). דהיינו ביום הראשון עצמו, הגם שאז נתגלה אותו האור, שכן הוא היה באמת היסוד והשורש דכל הבריאה כולה, עכ"ז לא האיר בהם כראוי אלא מאז שנברא אדה"ר עד שחטא, והמשיך להאיר עד מוצאי שבת בראשית, אך עיקר הארתו הוא רק לעתיד לבא (הדע"ה ח"ב סה ע"ג, ועי' עוד קי ע"ד). הי' מאויר נתפשט לפנימיות דכל העולמות כולם, והיא הנקודה הפנימית שבהם הנושאת אותם מבפנים, והוא בחינה המכונה "היכל הקודש המכוון באמצע" כדאיתא בספר יצירה פ"ד ואשתאר למעלה אור שהוא המקיף את כולם (הקדו"ש סב ע"א) דהיינו אור האוירא הנמשך מרדל"א (כללים ח"א נו ע"ד), כלומר מנהירו דרדל"א, שהוא ברזא דא"ס, ובקע הקד"א, ונתגלה

בראשית

אתפשטותא דאתפשט ואתבקע מרזא דסתרא דאוריר עלאה סתימא^א בקע בקדמיתא ואפיק חד נקודה סתימא מרזא דיליה דהא אין סוף בקע מאוריא דיליה^ב וגלי האי נקודה י כיון דהאי י אתפשט מה דאשתאר אשתכח אור מההוא רזא דההוא אוריר סתימא כד אשתכח מניה נקודה קדמאה י אתגלי לבתר עליה מטי ולא מטי^ג כיון דאתפשט נפק ואיהו הוא אור דאשתאר מאוריר^ד והיינו אור דכבר הוה והא קיימא נפק ואסתלק [ואתנגניז] (ואתנגיד) ואשתאר^ה חד נקודה מניה למהוי מטי^ו תדיר באורה גניזו בההיא נקודה מטי ולא מטי נהיר ביה בארה נקודה קדמאה דנפק מניה ובגין כך כלא אחיד דא בדא נהיר בהאי ובהאי^ז [סליק] כלא סלקין ואתאחדן ביה^ח:

ואיהו מטי ואנניז באתר דאיין סוף וכלא חד אתעביד ההוא נקודה דאור אור איהו ואתפשט ונהירו ביה שבע אתוון דאלפא ביתא ולא אקרישו ולחים הוו נפק השך לבתר ונפקו ביה

התפשטות שהתפשטה ונבקעה מסוד של סתר האור העליון הסתום. בקע בתחילה והוציא נקודה סתומה אחת מסוד שלו, שהרי אין סוף בקע מאור שלו וגילה נקודה זו י'. כיון שי' זו התפשטה, מה שנשאר נמצא אור מאותו סוד של אותו אור סתום. כשנמצאה ממנו נקודה ראשונה, י' התגלתה אחר כך עליו הגיע ולא הגיע. כיון שהתפשט יצא, והוא הוא האור שנשאר מאור, והיינו אור שכבר היה, וזה עומד. יצא והסתלק ונגנז, ונשארה נקודה אחת ממנו שתהיה מגיעה תמיד בדרך גניזות באותה נקודה, מגיע ולא מגיע, מאיר בו בדרך נקודה ראשונה שיצאה ממנו, ולכן הכל אחוז זה בזה, מאיר בזה ובזה, כשעולה, הכל עולים ונאחזים בו.

הוא מגיע ונגנז במקום של אין סוף, והכל נעשה אחד. אותה נקודת אור היא אור, ומתפשט ומאירים בו שבע האותיות של א"ב, ולא נקראו ולחים היו. יצא חושך אחר כך, ויצאו בו שבע אותיות אחרות של

והאיר דרך המצח (כללים ח"א נז ע"א), והוא הזיווג שהוא לצורך התיקון. עי' שער התיקון פרק ב' (כללים ח"א צא ע"ב), ועי' עוד כללים ח"א קא ע"א וע"ב, קיא ע"א, ח"ב כט ע"ד ול ע"א. ועי' בבהגר"א על ספד"צ ה ע"ב ד"ה ואמר אזדכך, שכאן מתבאר שאבא הוא בסוד אוריא [לעניין כתר – עי' בבהגר"א על תז"ח ה ע"א ד"ה לב] וכן עניין יציאת "אור" מ"אור" ונשאר י'.

^א פי' המאמר בחייט (של"ה). והוא בחינת חכמה אבא היוצא מאוריא עלאה (כללים ח"א קב ע"ב) והוא העולם דקו וצמצום (הקדו"ש טז ע"א). מכאן ראייה לכך ששורש כל שפע הוא באוריא (בהגר"א על ספד"צ טז ע"ג ד"ה ז"ש אתיחד). אור הוא דבר שאורו בא ממקור אחר, כגון אור השמש וכיוצא בו, אמנם דבר המאיר בכח עצמו אינו נקרא אור (בהגר"א על תז"ח נ ע"א).

^ב כתר (ביאורים ח"א פ ע"ג).

^ג נח סה ע"ב (הערת הזוהר). עי' לעיל טו ע"א ונח סה ע"א. עי' כללים כלל טו ענף ח' באריכות, וזהו כעניין "רצוא ושוב" שלעולם אינו מסתלק לגמרי (הקדו"ש סד ע"ג) ועי' ע"ח שער אח"ף פרק ב'. זהו כעניין "רצוא ושוב" שאין יכולת להשיגו (בהגר"א על ס"י ט ע"ד).

^ד עי' בהגר"א על ספד"צ ה ע"ב, ותיקו"ז כ ע"ב, שהי' הוא שמאיר, והאור נשאר למעלה. וכן הוא בפירוש בב"ע לג ע"א ע"ש. ועי' לש"ו ביאורים ח"א פ ע"ג, שיציאת ה' היינו יציאת החכמה מאוריא הרי היא הכתר, וגורמת להוויית אור. דהיינו שהכתר מאיר על ידי החכמה. ועי' בבהגר"א על תז"ח יט ע"א ד"ה בגין דאית וז"ל, אוריא הוא אור הגנוז שאינו מושג כלל כמו האוריא, משא"כ אור המאיר מושג לכל והוא אור הגנוז באות י', עכ"ל. ועי' יהל אור ח"א ח ע"ג וז"ל, אור דא רזא סתימא קאי על אוריא עלאה בין גולגלתא ומוחא, והוא נק' רזא דא"ס, סתים דסתימו כמבואר שם, ואתפשט ממנו מהאי אוריא הנ"ל י', שהוא חכמה תתאה, והוא אתפשט מרזא דסתרא דאוריר עלאה, והוא זיווג הנעלם דמטי ולא מטי דאוריא ומוחא [מהמסדר], עכ"ל. זהו כלל הרשימו הנקרא "אוריר קדמאה" הכלול מאור וי' (הקדו"ש סב ע"א), והוא אספקלריא דנהרא (דע"ה ח"ב לא ע"א).

^ה פי' נקודת החולם שבמילת אור הנשארת מאוריר והיינו מטי ולא מטי דקא שריא על האור נוגעת ולא נוגעת (ד"א). ועי' דע"ה ח"ב קי ע"א שקיימת סתירה בדברי חז"ל אם נגנז האור ביום הראשון או ביום הד', שכן כאן משמע שהיתה הגניזה ביום הראשון דווקא, ואילו בב"ר (פ"ג פ"ו) איתא שהיא היתה ביום הד'.

^ו מניה כדן מטי (של"ה).

^ז עי' אריכות ביהל אור.

^ח כל (נוסף דלפ"ו).

^ט כלומר במ"ס (בהגר"א על ספד"צ ד ע"ד ד"ה ביה סליקו).

בראשית

שבע אתוון אחרן דאלפא ביתא^א ולא אקרישו וקיימו לחים^ב נפק רקיע דאפריש מחלוקת דתריין סטריין ונפקו ביה^ג תמינא אתוון אחרנין כדין כ"ב דלגו^ד שבע [אתוון] דהאי סטרא ושבע דהאי סטרא ואתגליפו כלהו בהוא רקיע והו קיימי לחים אקריש ההוא רקיע ואקרישו אתוון ואגלימו ואתציירו בציוריהו ואגליף תמן אורייתא לאנהרא לבר יהי אור דהוא אל גדול רזא דנפיק מאור קדמאה ויהי רזא דחשך דאקרי אלהים^ה אור דאתכליל שמאלא בימינא וכדין מרזא דאל הוי אלהים^ו אתכליל ימינא בשמאלא ושמאלא בימינא:

וירא אלהים^ז את האור כי טוב (בראשית א ד) דא עמודא דאמצעיתא כי טוב^ח אנהיר עילא ותתא ולכל^ט שאר סטריין ברזא יהוה שמא דאחיד לכל סטריין ויבדל אלהים^י וגו' (שם) אפריש מחלוקת למהוי כלא שלים:

ויקרא אלהים^{יא} וגו' (שם ה) מהו ויקרא קרא וזמין לאפקא מהאי אור שלים^{יב} דקיימא באמצעיתא חד נהירו דאיהו יסודא דעלמא דעליה קיימין עלמין^{יג} ומההוא אור אשלים עמודא דאמצעיתא^{יד} אתפשט יסודא חי עלמין^{טו} דאיהו יום מסטרא דימינא ולהשך קרא לילה (שם) קרא וזמין ואפיק מסטרא דחשך חד נוקבא

הא"ב ולא נקרו ועמדו לחים. יצא רקיע שהפריד מחלוקת של שני צדדים, ויצאו בו שמונה אותיות אחרות, אז כ"ב. דלגו שבע אותיות של צד זה ושבע של צד זה, ונחקקו כולם באותו רקיע, והיו עומדים לחים. נקרא אותו רקיע, ונקרשו האותיות, והתגלמו והצטיירו בציוריהם, ונחקקה שם התורה להאיר החוצה. "יהי אור" שהוא אל גדול, סוד שיצא מאור ראשון. "ויהי" סוד של חושך שנקרא אלהים, אור שנכלל שמאל בימין. ואז מסוד של אל אלהים, נכלל ימין בשמאל ושמאל בימין.

"וירא אלהים את האור כי טוב", זה עמוד האמצעי. "כי טוב", האיר מעלה ומטה ולכל שאר הצדדים בסוד יהוה, השם שאוחז את כל הצדדים. "ויבדל אלהים וגו'", הפריד מחלוקת להיות הכל שלם.

"ויקרא אלהים וגו'", מהו "ויקרא", קרא והזמין להוציא מהאור השלם הזה שעומד באמצע אור אחד שהוא יסוד העולם, שעליו עומדים העולמות. ומאותו אור שלם, עמוד האמצעי, התפשט יסוד חי העולמים, שהוא יום מצד הימין. "ולחושך קרא לילה", קרא והזמין והוציא מצד החושך נקבה אחת, הלבנה ששולטת

^א מנחת יהודה דף עב והריקנטי ביארו בענין אחר (ד"א). עי' שעה"כ כט ע"ב (לש"ו). כלומר, בג"ר אין אותיות כלל, כי האותיות לא אתגלימו עד לצאתן מאימא עילאה (בבהג"ר"א על ס"י ו ע"א).

^ב עי' לקמן עז ע"א עביד שמיא, והוא בת"ת שהוא רוחא, וכן בזווג ז'נ"ג דטפה דכורא מים וכו' (יהל אור).

^ג מכאן סוד א"ב דאח"ס בט"ע. א"ם (נ"א).

^ד עי' שעה"כ דרושי עמידה פרק ב (כט ע"ב).

^ה קפצו אל הגלוי כ"ב קפיצות שהם כ"ב אותיות התורה ובהם נתיסד העולם (ד"א). ופי' קפצו ז' אתוון דחסד וז' אתוון דגבורה ונחקקו כולם בת"ת. הרשב"ב (נ"א).

^ו ויהי בגי' א"ל (נ"א).

^ז לא ע"א (הערת הזוהר). תרומה קנט ע"ב וע"ש כו ע"ב (לש"ו), ועי' טנת"א פרק ו'. ועי' אריכות בעניין זה ביהל אור. עד כאן יצאו החסדים לעצמם והגבורות לעצמם, וכאן נכללו זה בזה (כללים ח"א עז ע"ג).

^ח כי טוב בגי' אה"ה יהוה זהו עילא ותתא (נ"א).

^ט וכל (דפ"ו).

^י עי' סי' ג' (הערת הזוהר).

^{יא} עי' ז"ח י ע"ב בסת"א ששייך לכאן (הגהות הגר"א).

^{יב} היינו ת"ת. א"ם (נ"א). עי' זוהר הרקיע.

^{יג} כל העולם כולו עומד על סנפירו של הלויתן, הרי הוא היסוד. ולכן נקרא "יסוד" ע"ש שהעולם קיים עליו (דע"ה ח"ב מה ע"ג).

^{יד} "עמודא דאמצעיתא" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "באמצעיתא".

^{טו} עי' זוהר הרקיע. נקרא "מוסף" ע"ש שכל עיקרו נעשה רק על ידי תוספת אור (ביאורים ח"ב סה ע"ב).

בראשית

בלילה ונקראת לילה, סוד של אדנ"י, אדון כל הארץ.
נוקבא סיהרא^א דשלמא בליליא ואקרי לילה רוזא דאדנ"י אדון כל הארץ

נכנס הימין באותו העמוד השלם שבאמצע כלול בסוד השמאל, ועלה למעלה עד נקודה ראשונה, ולוקח עאל ימינא בהווא עמודא שלים [דבאמצעיתא] (דא באמצעיתא) כליל ברזא דשמאלא וסליק לעילא עד נקודה קדמאה^ב ונטיל

יז/א

ואחיד תמן (מלה) [חילא] דתלת נקודין חל"ם שור"ק חיר"ק^ק זרע קדש דהא לית זרעא דאזדרע בר ברזא דא ואתחבר כלא בעמודא דאמצעיתא [ואפיק] (ואפיק) יסודא דעלמא ובגין כך אקרי כל^ד דאחיד לכלא בנהירו [ד]תיאובתא ואוחז שם דבר (כח) של שלש נקודות, חול"ם שור"ק חיר"ק, זרע קודש. שהרי אין זרע שנזרע מלבד בסוד הזה. והכל התחבר בעמוד האמצעי והוציא יסוד העולם, ולכן נקרא 'כל', שאוחז את הכל באור ההשתוקקות.

שמאלא להיט בתוקפא וארה בכולהו דרגין ארה ריחא^ה ומהווא להיטו דאשא^א אפיק ההיא נוקבא^א סיהרא וההוא להיטו הוה חשך בגין דהוה מחשך ותרין סטרין אלין אפיקו תרין דרגין אלין חד דכר וחד נוקבא יסודא אחיד בעמודא דאמצעיתא^ה מהווא תוספת נהורא דהוה ביה דכיון דהווא עמודא דאמצעיתא אשתלים^ב ועביד שלם לכל סטרין כדין אתוסף ביה נהירו מעילא^א ומכל סטרין^ב בחדוה דכלא ביה^ב ומהווא תוספת דחדוה נפיק יסודא דעלמין ואקרי מוסף^ב השמאל לוחט בכח ומריח, בכל הדרגות מריח ריח, ומאותו התלהטות של אש הוציאה אותה נקבה הלבנה, ואותו הלהט היה חושך בגלל שהיה מחושך. ושני הצדדים הללו הוציאו שתי הדרגות הללו, אחד זכר ואחד נקבה. היסוד אחוז בעמוד האמצעי מאותה תוספת אור שהיתה בו, שכיון שאותו עמוד האמצעי נשלם ועשה שלום לכל הצדדים, אז נוסף בו אור מלמעלה ומכל הצדדים בשמחה שהכל בו, ומאותה תוספת של שמחה יצא יסוד העולמים ונקרא מוסף.

^א כלומר עטרת היסוד, ובה יזכו למלכות (בהגר"א על ספד"צ י ע"ג ד"ה וזהו).
^ב נה"י הפנימיים, שהם סוד ב' ביעין ואמה, והם באים בסוד תוספת מהמוחין. ועי' ע"ח שער הולדת או"א פ"ד (כללים ח"א כא ע"ג). עי' תיקר"ז נ ע"א וע"ח נסירה פ"ח, ועיבורים פ"ד אות ב' ואת ה', ובשער הצלם פ"ג, שעה"כ ר"ה צב ע"ד, ושעה"כ לה ע"א (כללים ח"א נג ע"ג).
^ג לעיל ט"ו ע"ב ועיין בתקונים דף קכה א"ר יוסי שמענא דתלת טיפין אזדקריקו ממוח"א עילאה וכו' והביאו חייט בס' מנחת יהודה ו ע"א ע"ש (ד"א).
^ד יסוד אינו מציאות פרטית לעצמה אלא כללות כל ה' הקצוות (ע"ח שער רפ"ח פרק ד', וביאורים ח"ב כד ע"ג).
^ה פי' מהפרצופים העליונים, דהיינו מגבורות דאימא ודאבא ואריך ועתיק, מכח גבורות הממותקות הללו נמתקו גבורות אלו שבז"א (מ"מ).
^ו פי' מהארת הגבורות (מ"מ).
^ז פי' מלכות דאצילות שבניינה מהגבורות (מ"מ).
^ח יסוד דז"א נעשה מהארת חו"ג דאימא המגולים לגמרי, והארת מוחין דאבא המגולים מהחזה ולמטה (מ"מ).
^ט פי' שנשלם באורות דאו"א ועביד שלם לכל סטרין (מ"מ).
^י מאו"א (מ"מ).
^{יא} מכל הו"ק קבל הארה (מ"מ).
^{יב} יסוד דאו"א (מ"מ).
^{יג} עי' לעיל טז ע"ב הערה בסוף העמוד.

בראשית

מהכא נפקין כל חיילא לתתא^א ורוחין
ונשמתיין [קדישיין] ברזא יהוה צבאו^ב אל
אלהי הרוחות לילה אדון כל הארץ מסטרא
דשמאלא מההוא חשך ובגין דההוא חשך
תיאובתיה לאתכללא בימינא^ג וחלש תוקפיה
אתפשט מניה [האי לילה] כד שארי לאתפשטא
האי לילה עד לא אסתיים^ד ההוא חשך עאל^ה
ואתכליל בימינא וימינא אחיד ליה ואשתאר
בגריעו האי לילה^ו וכמה דחשך תיאובתיה
לאתכללא באור הכי לילה תיאובתיה
לאתכללא ביום חשך גרע נהוריה^ז ובגין כך
אפיק דרגא בגריעו^ח לא בנהירו חשך לא
נהיר אלא כד אתכליל באור לילה דנפק מניה
לא נהיר אלא כד אתכליל ביום גריעו דלילה לא
אשתלים אלא במוסף מה דאתוסף הכא גרע
הכא במוסף הוה ביה רזא דנקודה עלאה^ט
[ורזא^י דעמודא דאמצעיתא^{יא} בכל סטריין^{יב} ובגין
כך אתוסף ביה תריין אתוון בליליא גריעו ביה
אלין [תריין] [כדין] קרא כתיב ויקרא (איהו
תפלת יוצר)^{יג} וגרע מיניה וי^{יד} וכתוב (בראשית א
ה) קרא לילה הכא רזא דשמא דשבעין ותריין
אתוון^{יז} גליפא דכתרא עלאה^{יח}:

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים וגו'

מכאן יצאו כל הצבא @ למטה, ורוחות
ונשמות קדושות, בסוד יהוה צבאו^ב, אל
אלהי הרוחות. לילה, [הוא] אדון כל הארץ
מצד של השמאל מאותו חושך, ובגלל
שתשוקת אותו החושך להתכלל בימין,
ונחלש כחו, התפשט ממנו הלילה הזה.
כשמתחיל להתפשט הלילה הזה כשעדיין
לא הסתיים אותו חושך, נכנס ונכלל בימין,
והימין אוחז אותו, ונשאר בחיסרון הלילה
הזה. וכמו שתשוקת החושך להיכלל באור,
כך הלילה תשוקתו להיכלל ביום. החושך
גורע אורו, ולכן הוציא דרגה בחיסרון ולא
באור. החושך לא מאיר אלא כשנכלל
באור. לילה שיוצא ממנו לא מאיר אלא
כאשר נכלל ביום. חיסרון הלילה לא
משתלם אלא במוסף. מה שנוסף כאן, נגרע
כאן. במוסף היה בו סוד של הנקודה
העליונה, וסוד של עמוד האמצעי בכל
הצדדים, ולכן נוספו בו שתי אותיות.
בלילה חסרים ממנו שני אלה, ואז כתוב
בפסוק "קרא" "ויקרא" ונגרע ממנו וי,
וכתוב "קרא לילה". כאן סוד שם של
שבעים ושתיים אותיות חקוקות של כתר
עליון.

"ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים
וגו", כאן הסוד להפריד [בין] מים עליונים

^א חיילין (לפ"ו).

^ב כל הנשמות והרוחות יוצאות מיסוד, ואין לך נשמה שאין יוצאים עמה כמה מלאכים, כמ"ש בזהר דף
יב ע"ב (מ"מ).

^ג ר"ל הרוחין ונשמתיין וחיילין שיוצאים הם ע"י צבאות שהם נה"י (מ"מ).

^ד היא המלכות (מ"מ).

^ה פי' כי הגבורות אחר שנכללו עם החסדים ונחלש תוקפם ונמתקו אזי הולכים לתקן הנוק' (מ"מ).

^ו פי' כשהתחילה המלכות להתקן בסוד ה' תתאה ובסוד קטנה, ועדיין לא נגמר תיקונה אז הגבורות
נכללו עם החסדים שביסוד ז"א, שירדו הגבורות שם כדי להתמתק עם החסדים (מ"מ).

^ז פי' הגבורות ירדו מיסוד דאימא ליסוד דז"א להתמתק בחסדים אשר שם (מ"מ).

^ח פי' ביני ביני קודם ירידתם לדעת וכו' שאין מגדיל פרצופה אלא הגבורות (מ"מ). עי' בבהגר"א על
תיקו"ז מה ע"ד שזוהי עצם המציאות של חסרון הצד השמאלי, וכל מציאותו באה ע"י התכללותו בימין.

^ט פי' אור הגבורות גרוע מאור החסדים (מ"מ).

^י היא המלכות דלית לה מגרמה כלום (מ"מ).

^{יא} פי' אבא הרמוז ב' דויקרא (מ"מ).

^{יב} עי' בהגר"א על תיקו"ז מה ע"ד ד"ה דאיהי ריב.

^{יג} הוא הת"ת הרמוז ב' דויקרא (מ"מ).

^{יד} פי' הת"ת כולל כל ה"ק (מ"מ).

^{טו} ויקרא ואמר קרא (ד"א).

^{טז} תרומה קל"ב ע"ב שמא דע"ב אתוון דקא מתעטר באבהן (ד"א).

^{יז} כי חקיקתם מאריך ממזל הח' (מ"מ).

בראשית

(בראשית א ו) הכא בפרט רזא לאפרשא בין^א מיין עלאינן לתתאין^ב >ברזא דשמאלא (נ"א ואתברי) הכא <[ורזא הכא (נ"א ואתברי)] (ברזא דשמאלא ורזא הכא) מחלוקת ברזא דשמאלא דער הכא רזא דימינא הוא [והכא איהו רזא דשמאלא] ובגין כך אסניאו מחלוקת בין^א דא לימינא ימינא איהו שלימא דכלא^ב ובגין כך בימינא כתיב כלא דהא ביה תליא כל שלימו כד אתער שמאלא אתער מחלוקת ובההוא מחלוקת אתתקף אשא דרוגזא^ג ונפק מניה מההוא מחלוקת גיהנם^ד וגיהנם בשמאלא אתער ואתדבק

חכמתא של משה, הסתכל בזה ובמעשה בראשית התבונן. במעשה בראשית היתה מחלוקת שמאל עם ימין, ובאותה מחלוקת שהתעורר בו השמאל, יצא בו גיהנם ונדבק בו, העמוד האמצעי שהוא יום שלישי נכנס ביניהם והפריד המחלוקת והסכים לשני צדדים, וגיהנם ירד למטה, ושמאל נכלל בימין והיה שלום בכל.

כדוגמה לזה מחלוקת קרח באהרן, שמאל בימין. משה הסתכל במעשה בראשית, אמר, לי ראוי להפריד מחלוקת בין ימין ושמאל. השתדל להסכים ביניהם, בימינא והוה שלמא בכלא כגוונא דא מחלוקת קרח באהרן שמאלא בימינא אסתכל משה בעובדא דבראשית אמר לי אתהו לאפרשא מחלוקת בין ימינא לשמאלא^א אשתדל לאסכמא בינייהו ולא בעי

חכמתא של משה, הסתכל בזה ובמעשה בראשית התבונן. במעשה בראשית היתה מחלוקת שמאל עם ימין, ובאותה מחלוקת שהתעורר בו השמאל, יצא בו גיהנם ונדבק בו, העמוד האמצעי שהוא יום שלישי נכנס ביניהם והפריד המחלוקת והסכים לשני צדדים, וגיהנם ירד למטה, ושמאל נכלל בימין והיה שלום בכל.

כדוגמה לזה מחלוקת קרח באהרן, שמאל בימין. משה הסתכל במעשה בראשית, אמר, לי ראוי להפריד מחלוקת בין ימין ושמאל. השתדל להסכים ביניהם,

^א נמחק כלפ"ו.

^ב תרומה קמט ע"ב (הערת הזוהר).

^{גג} חסד דז"א (מ"מ).

^ד גבורה דז"א (מ"מ).

^ה בגין (נוסף כלפ"ו).

^א פי' דק"ל הרי כבר נזכרו יהי אור חסד (מ"מ). עי' בהגר"א על ספד"צ ע"א ע"ד שזה החסד הוא פנימיות הו"ק הנכנס ליסוד.

^ב פי' כאשר נתעורר השמאל במחלוקת עם הימין (מ"מ).

^ג פי' הגבורה עם שהיא דינים תקיפים, אין כח בס"א להתעורר לקבל דיני הגבורות עד ראשא דרוגזא אתתקף וכו' (מ"מ).

^ד פי' מרע"ה, כשראה מחלוקת קרח שהוא לוי מהשמאל עם אהרן שהוא הימין, ראה מעשה ונזכר הלכה, ואמר, כך היה במעשה בראשית (מ"מ).

^ה הגם שאמר הכתוב יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל, עכ"ז לא אבדיל עד דאתא יום תליתאי כמש"ל, ואע"ג דאפריש בין מיין עילאין לתתאין, מחלוקת לא אתבטל עד יום ג', וז"ש כאן עמודא דאמצעיתא הת"ת שהוא יום ג' עאל בינייהו בין מים למים, בין חסד דז"א הנז' ביום א' ובין הגבורה ביום ב' (מ"מ).

^ו כי הרקיע הועיל דווקא להפרידם שלא ילחמו זה בזה אבל ביום ג' אסכימו ואתיישבו כל א' על מקומו בשלום (מ"מ).

^ז מכח היותו משבט לוי. ועיין בשער מאמרי רז"ל אבות.

בראשית

ולא רצה השמאל, והתחזק קרח בכחו. ודאי גיהנם בכח של המחלוקת, שמאל צריך להתדבק (למעלה ולהיכלל בימין), הוא לא רצה להדבק למעלה ולהיכלל בימין, ודאי ירד למטה בכח הרוגז שלו. ועל זה לא רצה קרח להסכים מחלוקת זו ביד משה, בגלל שלא היה לשם שמים, ולא חשש לכבוד שלמעלה, והכחיש מעשה בראשית. כיון שראה משה שהכחיש מעשה בראשית ונדחה הוא החוצה, אז "ויחר למשה מאד", "ויחר למשה" על שהכחישו אותו, שלא הסכים לאותה מחלוקת, "מאד", על שהכחישו מעשה בראשית. ובכל הכחיש

שמאל^א ואתתקף קרח בתוקפיה אמר ודאי גיהנם בתוקפא דמחלוקת (ד) שמאלא אצטריך לאתדבקא [בימינא הוא לא בעי ודאי] >הוא לא בעי לאתדבקא< לעילא ולא תכללא בימינא^ב ודאי יחות לתתא בתוקפא דרוגזא דיליה >ועל דא< (ודא) לא בעי קרח לאסכמא האי מחלוקת בידא דמשה בגין דלא הוה לשם שמים ולא הייש ליקרא דלעילא ואכחיש עובדא דבראשית^ג כיון דחמא משה דהוה מכחיש עובדא דבראשית ואתדחא איהו לבר^ד כדון (במדבר טז טו) ויחר למשה מאד ויחר למשה על דאכחישו ליה דלא אסכים ההוא מחלוקת מאד על דאכחישו עובדא דבראשית ובכלא אכחיש

יז/ב

קרח בעילא ובתתא דכתיב (במדבר כו ט) בהצותם על יהוה ה"א' תתא ועילא ועל דא אתדבק כמה דאתחזי ליה

קרח, בלמעלה ובלמטה, שכתוב "בהצותם על ה'", [אות]@ ה' למטה ולמעלה. ועל זה נדבק כמו שראוי לו.

מחלוקת דאתתקן כגוונא דלעילא וסליק^ה ולא נחית^ו ואתקיים בארץ מישר^ז דא מחלוקת דשמאי והלל^ח וקב"ה אפריש בנייהו ואסכים

מחלוקת שנתקנה כדוגמא שלמעלה, ועולה ולא יורדת, ומתקיימת בדרך ישר, זו מחלוקת של שמאי והלל. והקדוש ברוך

^א קרח לא רצה להשלים ודאי גיהנם כמו במעשה בראשית דאתתקף שמאלא ונברא גיהנם כן במעשה קרח נתעוררה גיהנם לקראת קרח (מ"מ).

^ב מן הראוי היה שהשמאל קרח יהיה נכנס ונכלל בימין הוא לא בעא להיות נכנע לאהרן לכן יחות לגיהנם (מ"מ)

^ג לג ע"א (הערת הזוהר).

^ד שאד מיד כשבא יום ג' הסכים ועשה שלום ביניהם, אבל קרח גם אחר שבא מרע"ה שהוא כנגד הת"ת לא נתרצה אליו להשלים (מ"מ).

^ה פי' מרע"ה נדחה לחוץ כי לא רצה קרח בו ובשלומו, לכן "ויחר למשה" בשביל הפגם המגיע לו מקרח כי הוא שכנגד הת"ת ראוי לו שיעשה שלום על ידו (מ"מ).

^ו ששם נכנע השמאל וקרח לא רצה להיכנע לפני אהרן וחטאו לבריות וחטאו לשמים בהצותם על ה' (מ"מ).

^ז הא (לפ"ו).

^ח לפי שקרח נחית לגיהנם דומיא דתחלת המחלוקת של מעשה בראשית, שבה נברא גיהנם, וכשכנע השמאל לפני הימין, ירד גיהנם למטה, כי לא נשאר לו דביקות עם ישראל, כן ע"י מחלוקת קרח נתעורר גיהנם, אך קרח לא עשה שלום לבסוף כמו מעשה בראשית, שע"י השלום נתרחק הרע שהוא גיהנם לגמרי וירד למטה, ונשאר השמאל, זך ונקי בלי רע כלל, אמנם קרח לא נפרד מהרע אלא אדרה הוא ירד לתוך הרעה שהוא גיהנם (מ"מ).

^ט כשנכלל השמאל בימין, סליק לעילא, וכו' עלו אל מקורם ונמתקו והוסר מהם הרע וירד למטה, כי לא נשאר לו דביקות עם השמאל (מ"מ).

^י מלשון מישרים ואתקיים השלום ביניהם לעולם (מ"מ).

^{יא} מחלוקת הלל ושמאי הוא דומיא דמעשה בראשית, כי אחר המחלוקת עשו שלום ביניהם ונכלל שמאלא, שהוא שמאי, בימינא שהוא הלל (מ"מ).

בראשית

ואסכים לון ודא הוה מחלוקת לשם שמים^א ושמים^ב אפריש מחלוקת ועל דא אתקיים ודא הוה כגוונא דעובדא דבראשית

וקרח בעובדא דבראשית אכחיש בכלא ופלוגתא דשמים הוה ובעא לאכחשא מלי דאורייתא ודאי באתדבקותא דגיהנם הוה ועל דא אתדבק בהדיה ורזא דא בספרא דאדם^ג חשך כד אתער^ד אתער בתוקפיה וברא ביה גיהנם ואתדבק בהדיה בהווא מחלוקת כיון דשכיך רוגזא ותוקפא אתער מחלוקת <כגוונא> (כגוונא) אחרא מחלוקת דרחימו ותרין מחלוקת הוו חד שירותא וחד סיומא^ה ודא איהו ארחוון דצדיקיא שירותא דלהון בקשיו וסופא דלהון בניחא^ו קרח הוה שירותא דמחלוקת כפום רוגזא ותוקפא ואתדבק בגיהנם^ז שמאי סופא דמחלוקת^ח כד רוגזא בניחא אצטריך לאתערא מחלוקת דרחימו ולאסכמא ע"י דשמים^ט:

הוא הפריד ביניהם והסכים להם, וזו היתה מחלוקת לשם שמים, ושמים הפרידו מחלוקת, ועל זה התקיים. וזה היה כדוגמת מעשה בראשית.

וקרח הכחיש את כל מעשה בראשית, והיה חולק עם שמים, ורצה להכחיש דברי תורה, ודאי היה בהתדבקות עם הגיהנם, ועל זה נדבק בו. וסוד זה בספרו של אדם. כשחושך מתעורר, מתעורר בכחו וברא בו גיהנם ונדבק איתו באותה מחלוקת. כיון ששקט הרוגז והכת, מתעוררת מחלוקת בצורה האחרת, מחלוקת של אהבה. ושתי מחלוקות היו, אחת התחלה ואחת סיום. וזוהי דרך הצדיקים, ראשית שלהם בקושי וסוף שלהם במנוחה. קרח היה ראשית המחלוקת כפי רוגז וכת, ונדבק בגיהנם. שמאי הסוף של המחלוקת. כשרוגז שקט, צריך לעורר מחלוקת של אהבה ולהסכמה על ידי השמים.

ורזא דא יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל^א (בראשית א ו) דא מחלוקת קדמאה אתערו דרוגזא ותוקפא בעא לאפרשא^ב ואתער גיהנם עד דרוגזא ותוקפא אצטנן וכדין ויעש אלהים את הרקיע וגו' (בראשית א ז) אתער מחלוקת

זוה סוד "יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל", זו מחלוקת ראשונה, התעוררות של רוגז וכת, ורצה להפריד והתעורר גיהנם עד שהרוגז והכת הצטננו. ואז, "ויעש אלהים את הרקיע וגו'", התעוררה

^א רמז לת"ת (ד"א). כי כוונת שניהם לקשט המלכות בחידושי ודיני התורה, ומלכות נקרא שם של שמים שהוא הת"ת דז"א (מ"מ).

^ב שהוא הת"ת דז"א, השלים ביניהם ולכן נתקיימו דברי שניהם כמו במעשה בראשית (מ"מ).

^ג עי' זוהר הרקיע.

^ד היא גבורה דז"א, כשנתעוררה להלחם עם החסד בתוך גבורתו, ברא בו גיהנם כי מהגבורות יצאו סיגים (מ"מ).

^ה פי' במשעה בראשית היו ב' מחלוקות, א' באומרו יהי רקיע ויהי מבדיל, שהיתה מחלוקת גמורה. ובתר דשכיך רוגזא היתה מחלוקת דרחימו, וז"ש ויעשה אלקים את הרקיע ויבדל, כי גם בהתכוונות של רחימו, צריך מתווך שלום ביניהם שלא יחזרו למחלוקת (מ"מ).

^ו אף שמתייסרים סופם, לעתיד בעולם הזה בהשקת ומנוחה ולתענוג עולם הבא (מ"מ).

^ז אלו עשה לבסוף כמו במעשה בראשית ונכנע לפני אהרן הוה סליק לעילא להכלל עם אהרן וגיהנם תפרד ממנו ותרד למטה, ולפי שנשאר בתוקף מחלוקתו כמתחלה והוה שירותא דמחלוקת לכך ירד ונדבק בגיהנם (מ"מ).

^ח כל מחלוקתו היתה מחלוקת דרחימו, שהיתה במעשה בראשית, לבסוף בתר דשכיך רוגזא (מ"מ).

^ט עי' אריכות ביהל אור.

^י זוהי מחלוקת דרוגזא כקרח בעולם הזה (מ"מ).

^כ כאשר הרקיע, שהוא רמז אל הת"ת, בעא לאפרשא, אתער גיהנם, כי לא הועיל הרקיע שנברא ביום ב', ואדרבא, כד בעא לאפרשא אתער וכ' כשנים המריבים והמתווך אוחד באחד מהם לשים שלום, ולהיות שאין המתווך אדם חשוב כ"כ נמשט ממנו הלוחם ותבער בו חמתו (מ"מ).

בראשית

דרחימו^א וחביבו וקיומא דעלמא וברזא דא מחלוקת שמאי והלל (ד)תורה שבעל פה עאלת ברחימו גבי תורה שבכתב [והוון] (דהוה) בקיומא שלים הבדלה איהי ודאי בשמאלא^ב כתיב הכא הבדלה (בראשית א ו) ויהי מבדיל וכתוב (שם ז) ויבדל^ג וכתוב התם (במדבר טז ט) המעט מכס כי הבדיל וגו' וכתוב (דברים י ח) בעת ההיא הבדיל יהו"ה את שבט הלוי דהא ודאי לית הבדלה אלא בשני באתר שמאלא ואי תימא הבדלה בשני איהו ודאי אמאי הבדלה בלוי דאיהו תליתאה הבדלה בשמעון אצטריך דאיהו שני אלא אע"ג דלוי איהו תליתאה^ד לדעתא דיעקב שני הוה ולעולם בשני הוה וכלא בארע מישר בארע שלים כדקא יאות:

הבדלה במוצאי שבת בין אינון דשליטין ביומי חול לשבת וכד נפיק שבת סלקא מניהנם^ה חד סטרא מעינא בישא <ס"א ססירא ממנא בישא> דבעי לשלטאה בשעתא דאמרינן ישראל (תהלים צ יז) ומעשה ידינו כוננה עלינו ונפיק מההוא דרגא דאקרי (שמאלא) [שאולה] ובעי לאתערבא בזרעא דישראל ולשלטאה עלייהו דישראל וישראל עבדי עובדא בהדס^ו ובין ואמרי הבדלה ואתפרש מניהו ומאיך ההוא סטרא ועאל לדוכתיה בשאול אתר דקרח וסיעתיה תמן דכתיב (במדבר טז לג) וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה ואינון לא נחתי תמן עד דעבדי ישראל הבדלה מנהון דכתיב (שם כא) הבדלו מתוך העדה וגו' ולעולם הבדלה בשני דאיהו שמאלא בשירותא^ז ותוקפא ורוגזא

מחלוקת של אהבה וחביבות וקיום העולם, ובסוד זה המחלוקת של שמאי והלל, שתורה שבעל פה נכנסה באהבה לתורה שבכתב, והיו בקיום שלם. הבדלה היא ודאי בשמאל, כתוב כאן הבדלה "ויהי מבדיל", וכתוב "ויבדל", וכתוב שם "המעט מכס כי הבדיל וגו'", וכתוב "בעת ההיא הבדיל ה' את שבט הלוי", שהרי ודאי אין הבדלה אלא בשני במקום שמאל. ואם תאמר הבדלה היא בשני, ודאי, למה הבדלה דווקא בלוי שהוא שלישי, הבדלה צריכה להיות בשמעון שהוא שני. אלא אף על גב שלוי הוא שלישי, לדעת יעקב היה שני, ולעולם בשני היה, והכל בדרך ישר בדרך שלם כראוי.

הבדלה במוצאי שבת [היא] בין אותם ששולטים בימי החול לשבת. וכשיוצאת השבת, צד אחד של עין הרע (משחית ממונה רע) שרוצה לשלוט עולה מגיהנם, בשעה שישראל אומרים "ומעשה ידינו כוננה עלינו", ויוצא מאותה דרגה שנקראת שמאל (שאול), ורוצה להתערב בזרע של ישראל ולשלוט על ישראל. וישראל עושים מעשה בהדס ויין ואומרים הבדלה, ונפרד מהם, ומך אותנו צד ונכנס למקומו בשאול, מקום שקרח ועדתו שם, שכתוב "וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה". והם לא יורדים לשם עד שעושים ישראל הבדלה מהם, שכתוב "הבדלו מתוך העדה וגו'". ולעולם הבדלה היא בשני, שהוא שמאל בתחילה וכח ורוגז שמעורר השמאל במחלוקת, עד שלא שוכך במנוחה, ונברא בו גיהנם, אז נבראו כל אותם מלאכים

^א כמחלוקת שמאי שהיא לעמוד על אמיתת דברי תורה, הוא קיומא דעלמא אמיתות תורה שבעל פה (מ"מ).

^ב כל הבדלה והפרשה הינן רק בסוד גבורות ודין. וכמו כן כל עביות היא רק מצד הגבורות (ביאורים ח"א לב ע"ד).

^ג מכאן דמחלוקת קרח הוה ביום ראשון ואמר משה בקר ויודע שהמתין עד יום ב' דכתיב הבדלה (נ"א).

^ד דראובן לא נחשב לראשון בבני לאה דסבר דרחל הות. א"מ (נ"א).

^ה כי בשבת כל הקלי' אסורים בנוק' דתהומא רבא ושולטת עליהם (מ"מ).

^ו כשישראל אומרים ומעשה ידינו כוננה עלינו, באותה שעה חוזרת הארת השבת להאיר בנשמותינו כמו אור חוזר, כי תפלות של שבת העלו העולמות עד מקומם האמיתי, ומשם נמשכת הארה לנשמותינו כל יום השבת (מ"מ).

^ז רמז לחדס (ד"א). וישראל עבדי עובדא בהדם בין כו'. נ"ב הדס הוא בעמודא דאמצעיתא כליל תלת עלין כחד. ויין מסטרא גבוה ועושה שלום (נ"ז) (ש"ג).

^ח בתחלת תוקף הרוגז דאתער שמאלא מחמת זה נברא גיהנם, ובאותה שעה נברא המלאכים דקטרגו בבריאת אדם הראשון (מ"מ).

בראשית

ורונזא דאתער שמאלא במחלוקת עד לא שכיך בנייחא ואתברי ביה גיהנם^א כדין אתבריא כל אינון מלאכים דקטרגי למאריהון לעילא ואכיל לון נורא ואתוקדו וכן כל שאר^ב אינון דמתבטלי ולית לון קיומא^ג ואתכלו^ד בנורא כגוונא דא קרח לתתא^ה וכלא כגוונא דא:

יהי רקיע (אתפשט) [יתפשט] פשיטו דא מן דא א"ל קטפא ימינא^א א"ל גדול אתפשט פשיטו מן גו מיא לאשתלמא^ב שמא דא א"ל ולאשתכללא^ג בההוא פשיטו דא בדא ואתפשט <מאל> (מול) אלהים הי"ם^ד אלין אתפשטו ואתהפכו למהוי מיין תתאין <ימ"ה> (ימאה) ההוא פשיטו דאתפשט בשני מיין עלאין הי"ם זה הים גדול^ה הי"ם מיין עלאין הפוכא דאלין אתוון ימ"ה מיין תתאין כיון דאתקנו^ו אתעבידו כללא כללא חדא^ז ואתפשט שמא דא בכמה דוכתי^ח מיין עלאין דכורין ומיין תתאין נוקבי בקדמיתא הוו מים במים עד דאתפרשו לאשתמודעא מיין

שמקטרגים לרבונם למעלה, ואכלה אותם האש ונשרפו, וכן כל שאר אלה שמתבטלים ואין להם קיום ונכלו^א באש, כדוגמה זו קרח למטה, והכל כדוגמה זו.

"יהי רקיע", התפשטה הארה זו מזו. א"ל, אשכול ימין. א"ל גדול, התפשט התפשטות מתוך המים להשתלם השם הזה, א"ל, ולהתכלל באותה התפשטות זה בזה, והתפשט מאל אלהים הי"ם, אלה התפרדו והתהפכו להיות מים תחתונים, ימ"ה. אותה התפשטות שהתפשט בשני, מים עליונים הי"ם, זה הי"ם גדול, הי"ם מים עליונים. ההיפך של האותיות האלה ימ"ה, מים תחתונים. כיון שנתקנו, נעשו הכל כלל אחד, והתפשט שם זה בכמה מקומות. מים עליונים זכרים, ומים תחתונים נקבות. בתחילה היו מים במים, עד שנפרדו להכיר מים עליונים ותחתונים,

^א יח ע"ב (הערת הזוהר).

^ב הם המלאכים הנבראים בכל יום ומתבטלים כמ"ש יוצרים משתרים בכל יום ואתאכלו בנורא כי הם דינים תקיפין ולכן מתים בגוונא דא (מ"מ).

^ג כלומר המלאכים שנבראו ביום ב' מתבטלים ומתחדשים בכל יום (דע"ה ח"ב כט ע"א). אין להם קיום שכן הם מהניצוצין דגבורות, וכל קיומם תלוי ביום ג' (דע"ה ח"ב סב ע"א).
^ד ואתאכלו (דפ"ו).

^ה גם מכאן נר' דבליעת קרח בשני היה ומחלוקתו התחיל ביום ראשון והיינו דא' משה בוקר ויודע ועיין מ"ש בפ' קרח ע' של"ו ע"ש. א"מ (נ"א).

^ו אשכול הימין מהאצילות והוא רמז אל החסד חיי שרה קלב ע"ב (ד"א). פי' כתף ימין חסד דא"א. הרש"ב (נ"א). נ"ב הוא כתף ימין דא"א המתלבש באבא והוא אל גדול. ולחסד דז"א ואתפשט מא"ל אלקים. כי ה"ג באמא נקרא הי"ם. וכשנתהפכו כחומר חותם נעשין. בנוקבא ימ"ה. ובקדמיתא הוי מים במים. אבל אח"כ כשנוקבא מתפרשת ובא לפניו ונותן לה בסוד זיווג. אז גם בנוקבא נקרא אלקים. כי האמא אוזיף לה מנהא. ויורד שם אה"ה לשם אדנ"י להתקשט' לה. וצירוף אה"ה אדנ"י גימטרי' אלוקים. ומשם מתפרש השם לכמה עלמין. ואמר דלא עביד תולדין עד אתפריש. דהיינו הנסירה שאז באו פב"פ ונמתק הכל בשמא דחד דאגליף בגלופא. כמ"ש דהאיר מים עילאין דאמא לנוקבא דז"א דרך הוא"ו שבידך יצחק ליעקב ואמר הוה גביר לאחיק. וז"ש ה"ה וא"ו בנייה. וז"ש חמש רקיעים הם ה"ג והם חמש מאה שנין דאילנא דחיי מפני שכלולין בחשבון גדול (ש"ג). ועי' זוהר הרקיע. עי' רש"י פסחים לו ע"א, שמפרש דהוא לשון של טיחת פני לחם (ציפוי החיצוני בביצה או חלב), וכן עי' בהגהות דרך אמת (על אד"ז רפח ע"א) שביארו בלשון הדבקה, וכן הוא בפרע"ח קריאת שמע על המטה יא, שזהו לשון של התקבצות.

כמו כתפא ימינא דא"א אנפין, שמשם שרש החסדים (מ"מ).

^ז פי' מיין דכורין, נקראו אלהים (מ"מ).

^ח ר"ל ולאשתכללא דא בדא שיוכלל שם אל (מ"מ).

^ט מאל (מול) אלהים הי"ם נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "מאלקים הי"ם מיין עילאין".

^י הי"ם זה הים גדול מביא ראיה כי הי"ם הם זכרים כי תחלה היו מחוברים עם אל, ונקראים אלהים זכרים, וסימניך זה הים גדול לשון זכר (מ"מ).

^{יא} שנכללו וחזרו למקומם, שהוא תיקונם באמת (מ"מ).

^{יב} כי נתחבר שם אל עם הי"ם ונעשו שם אלהים שם אחד (מ"מ).

^{יג} כי שם אלהים נתפשט אפילו למלאכים שיקראו אלהים (מ"מ).

בראשית

לאשתמודעא מיין עלאין ותתאין^א דא אלהים
<נ"א מיין עלאין) ודא אדנ"י^ב (נ"א מיין תתאין)
[ודא] ה' עילאה וה' תתאה [מה כתיב (בראשית
א ז) ויעש אלהים את הרקיע אתפשותא דא
נטל שמא] דא אלהים מיין [עלאין ומיין]

זה אלהים (מים עליונים), וזה אדנ"י (מים
תחתונים), וזו ה' עליונה וה' תחתונה. מה
כתוב, "ויעש אלהים את הרקיע".
התפשותות זו לקח שם זה אלהים מים
עליונים, ומים

יח/א

תתאין אדנ"י [ועם כל] (ועד דדא בלא) דא
כיון דאשתלימו מיין דכורין במיין נוקבין^א שמא
דאלהים אתפשט בכלא^ב ואע"ג דאפריש בין
מיין עלאין לתתאין מחלוקת לא אתבטל עד יום
תליתאי^ג ואסכים מחלוקת ואתיישב כלא
בדוכתיה כדקא יאות^ד ובגין מחלוקת [דא אע"פ]
דאיהו [קיומא דעלמא] [קיימא] לא כתיב כי טוב
בשני דלא אשתלים^ה עובדא מיין עלאין ומיין
תתאין הוּו כחדא ולא הוּו תולדין בעלמא^ו עד
דאתפרשו ואשתמודעו^ז ובגין כך עבדו תולדין
ועם כל דא אע"ג דהבדלה הוּו בשני ומחלוקת
ביה הוּו [יום תליתאי אסכים בכלא דהוּו שמא]^ח
דאיגלף בגלפוי^ט הוּו לאסתכמא מיין עלאין
ומיין תתאין^י ה' עלאה^{יא} ה' תתאה^{יב} ו' בנייהו^{יג}
לאשלמא בתרין סטרין וסימנא דא מי הירדן^{יד}

תחתונים אדנ"י, ועם כל זה, כיון
שנשלמו מים זכרים במים נוקבים, שם
אלהים התפשט בכל. ואף על גב שהפריד
בין מים עליונים לתחתונים, מחלוקת לא
התבטלה עד יום שלישי, והוסכמה
המחלוקת, והכל התיישב במקומו כראוי.
ובגלל מחלוקת זו, אף על פי שהוא קיום
העולם, לא כתוב כי טוב בשני, שלא נשלם
המעשה. מים עליונים ומים תחתונים היו
כאחד, ולא היו תולדות בעולם עד שנפרדו
ונודעו, ולכן עשו תולדות. ועם כל זה, אף
על גב שהבדלה היתה בשני, והמחלוקת
היתה בו, יום השלישי הסכים בכל, שהוא
שם שנחקק בחקיקתו (יהו"ה), הו"ה
להסכים בין מים עליונים ומים תחתונים,
ה' עליונה ה' תחתונה ו' ביניהם להשלים
בשני צדדים. וסימן זה מי הירדן, מים
עליונים, קמו נוד אחד, מים תחתונים ירדו
לים, וישראל הלכו באמצע. חמשה רקיעים

^א פי' כי מתחילה היו אומרים מיין תתאין, אנו הם שראויים להקרא מיין עלאין, ואתם תקראו מיין תתאין, ומיין עלאין אומרים להפך, עד שהפריש הרקיע ביניהם, ואז הראה מעלת החסדים ונכנעו הגבורות והיכור מקומם וערכם וידעו מעלת החסדים (מ"מ).

^ב וכאשר גברו מיין תתאין לחקו הים מאלהים, והפכו אותו לטבעם טבע נקבה ונקרא ימ"ה כי הים זכר וימ"ה נקבה (מ"מ).

^ג כיון שעשו שלום וחזר החלק שהיה מעורב למט' למקומו ונשלמו מיין דוכרין באותו חלק שלהם שהיה במיין תתאין אזי נשלם שם אלהים ומתפשט אפילו במלאכים (מ"מ).

^ד אפילו במלאכים (מ"מ).

^ה אע"פ שהת"ת התחיל לעשות שלום בין ח"ג ביום ב' הנה עיקר השלום האמיתי הוא ביום ג' שרומז אל הת"ת (מ"מ).

כאן הוא שורש קיום למלאכים שנבראו ומתו מיד (דע"ה ח"ב סב ע"ב).

^ו כל א' היכר מקומו והגבורות נכנעו לפי החסדים (מ"מ).

^ז שלא נשלם המעשה עד יום ג' (מ"מ).

^ח בזמן שהאשה נכנעת לבעלה אז יהיה שלום ביניהם ויעשו תולדות מתוקנים (מ"מ).

^ט שנפרשו מהמחלוקת על ידי שהכיר כל א' ערכו ומקומו (מ"מ).

^י פי' אע"פ שביום ב' התחיל הרקיע להבדיל ביניהם עדיין המחלוקת היתה עד יום ג' (מ"מ).

^{יא} (ס"א יהו"ה) (נוסף דלפ"ו).

^{יב} חסד (מ"מ).

^{יג} גבורה (מ"מ).

^{יד} ת"ת (מ"מ).

^{טו} עי' זוהר הרקיע.

בראשית

מייזן עלאין קמו נד אחד (יהושע ג מז) מייזן תתאין נחתו לימא וישראל אזלי באמצעיתא חמש רקיעין כתיבי הכא וחי העולמים אזיל בהו^א ואנהיג בהו וכלהו כלילין דא בדא^ב ואלמלא האי מחלוקת דאסתכם ע"י דאמצעיתא^ג לא אתכלילו ולא (אשתיירו) [אתיישרו] דא בדא^ד:

כתוב כאן, וחי העולמים הולך בהם ומנהיג אותם, וכולם כלולים זה בזה. ואלמלא מחלוקת זו שהוסכמה על ידי האמצע, לא נכללו ולא השתיירו (נתישרו) זה בזה.

חמש מאה שנין אינון דאילנא דחיי דביק בהו למעבד איבין ותולדין לעלמא וכל^א מימיו דבראשית^ב דנגדין ואתמשכן מבראשית אתפלגו תחותוי [על ידיה] ודוד מלכא נקיט כלא^ג ואיהו פליג^ד לבתר דכתיב (שמואל ב ו יט) ויחלק לכל העם לכל המון וגו' וכתיב (תהלים קד כח) תתן להם ילקוטון וכתיב (משלי לא יט) ותקם בעוד לילה ותתן טרף וגו' בשעתא דאתער מחלוקת^ה בתוקפא דשמאלא אסני ואתקף^ו הורפילא^ז דטיפסא^ח ונפקן מתמן מסירין^ט ואקרישו^י מיד בלא לחותא כלל והוו דכר ונוקבא^{יא} ומנהון אתפרשו זינין בישין^{יב}

חמש מאות שנים הם שען החיים דבק בהם לעשות פירות ותולדות לעולם, וכל מימי בראשית ששופעים ונמשכים מבראשית נחלקו תחתיו ועל ידו, ודוד המלך לקח הכל והוא חילק אחר כך, שכתוב "ויחלק לכל העם לכל המון וגו'", וכתוב "תתן להם ילקוטון", וכתוב "ותקם בעוד לילה ותתן טרף וגו'". בשעה שמחלוקת מתעוררת בכח השמאל, מתרבה ומתחזק ערפל של שלהבת אש, ויצאו משם רוחות, ונקרשו מיד בלי לחות כלל, והיו זכר ונקבה. ומהם נפרדו מינים רעים למיניהם, וכאן התקיפות של רוח הטומאה בכל אותן קליפות חזקות, והם סוד

^א פי' מאלו ה' רקיעים שהם חגתנ"ה נמשך כח ליסוד ז"א, ללכת אל המלכות ולהנהיג אותה ולנהלה בכל מה שתצטרך (מ"מ).

^ב כל א' מהקצוות כלול מכולם (מ"מ).

^ג פי' ע"י הת"ת נכללו ח"ג זה בזה (מ"מ).

^ד עשו שלום ביניהם (מ"מ).

^ה תיקונים ריש תקון כד דף סח ע"א (ד"א).

^ו ת"ק שנין הם ה' חסדים, דאילנא דחיי דביק בהו הוא יסוד דז"א שהחסדים עיקרם בדעת וכללותם בה' קצוות וכללות כללותם ביסוד ומהם הנשמות באים (מ"מ).

^ז מנחת יהודה דף קכ ע"א ולקמן לה ע"א (ד"א).

^ח הם המוחין דאו"א הנק' ראשית אבא, ב' בינה (מ"מ).

^ט שוטפים והוא מל' נהר פלגיו וגו' (ד"א).

^{יא} היא המלכות (מ"מ).

^{יב} הביא ג' פסוקים לפי שהמלכות מחלקת שפע למלאכים ולישראל ולז' נערותיה, כנגד ישראל "ויחלק, וכנגד המלאכים "תתן להם" ולשבע נערותיה "ותקם בעוד לילה" (מ"מ).

^{יג} עי' זוהר הרקיע.

^{יד} הוא תוקף הדין הנשפע מהגבורה הממונה במקום המלך לדון ולייסר בני העולם והוא מענין מלכ"א ורופיל"א כנזכר בריש מסכת שבועות וטיפסא פי' שלהבת הרומז על הדין ורמז בכאן שע"י המחלוקת ותגבורת הדין מצד הגבורה היה מתחזק שליח הדין שהוא שר הגיהנם ויצאו משם שני רוחות והם שתי קליפות אשר עליהם רמז שלמה באמרו לעלוקה שתי בנות וגו' (ד"א).

^{טו} תוקף הדינים (מ"מ).

^{טז} שלהבת הרומז אל הדין (מ"מ).

^{יז} ר"ל ע"י תוקף השמאל נתרבו הדינים ומסיגיהם, יצאו הקליפות (מ"מ).

^{יח} הקליפות (מ"מ).

^{יט} פי' שנקרשו ויצאו מסיגי הגבורות בלי תערובת החסדים (מ"מ).

^כ הם זרין דקליפה (מ"מ).

בראשית

לזינייהו והכא תקיפו^א דרוח מסאבא^ב בכל אינון
תוקפין טסירין ואינון רוא דערלה^ג אלין אתקפו^ד
בזינין תקיפין חד אפע^ה וחד נח^ו ותרואויהו
חד אפע^ז אוליד^ח לשבעה שנין בחבורא חדא^ט
אתהדר כלא לשבע שנין (דנחש) [כנחש] הכא
איהו רוא דגיהנם^י דאקרי בשבע שמהן יצר
הרע בשבע שמהן אקרי ובכמה דרגין אתפשט
מסאבו מהכא לעלמא וכלא מרוא דשמאלא^{יא}
טב וביש^{יב} ואיהו ישובא דעלמא הכא שמא
גליפא דתמני סרי אתוון^{יג} ממנא על גשמי רצון
נדבה וברכה ישובא דעלמא^{יד}.

הערלה. אלה התחזקו במינים חזקים, אחד
אפע^ה ואחד נח^ו, ושניהם אחד. אפע^ה
מוליד לשבע (לשבעים) שנים בחבור אחד.
חוזר הכל לשבע שנים של נחש. כאן הוא
סוד הגיהנם שנקרא בשבעה שמות. יצר
הרע נקרא בשבעה שמות ובכמה דרגות.
התפשטה הטומאה מכאן לעולם, והכל
מסוד השמאל טוב ורע, והוא ישוב העולם.
כאן שם חקוק של שמונה עשרה אותיות
ממונה על גשמי רצון נדבה וברכה ישוב
של העולם.

ו"יאמר אל"הים יק"וו "המים וגו'" (בראשית א
ט) בארץ קו" למחוי בארץ מישר דהא מרוא
דהיא נקודא קדמאה^ט נפיק כלא בסתימו עד

"ויאמר אלהים יקוו המים וגו'", בדרך
קו, להיות בדרך ישרה. שהרי מסוד של
אותה נקודה ראשונה הכל יצא סתום, עד
שהגיע והתכנס להיכל עליון, ומשם יצא

-
- ^א הם מיני הקליפות אחרות שיוצא מזו"ן דקליפה (מ"מ).
^ב פי' בכל הקליפות הנזכר אין תיקף כזו"ן דקליפה שעליהם אמר והכא תקיפו וכו' (מ"מ).
^ג עי' זוהר הרקיע.
^ד פי' משם אלהים דיודי"ן ינוקים, שהוא גימ' ש' עם ה' אותיות אלהים גימ' ערל"ה (מ"מ).
^ה
^ו הוא דכורא דקליפה (מ"מ).
חד אפע^ה כו'. נ"ב הוא דכורא הוא כלל כל הזי"ן. כ"א כלול מיו"ד כמו בקדושה. אבל הנחש הוא הנוקבא
ולא אתכללת כל חד מי"ד ולכן אולדת לזי"ן שנין (נז"י) (ש"נ).
^ז היא נוקבא דקליפה (מ"מ).
^ח (ס"א לזכעין) נוסף זלפ"ו.
^ט כי ודאי מין האפע^ה יש בו זכר ונקבה רק שכללותו נקרא זכר, וכן מין הנחש זכר ונקב שבו כללות
שניהם נקראת נקבה (מ"מ).
^י יסוד ועטרה דקליפה נקראים שאול ואבדון וכולה בכללותה נקרא גיהנם בז' שמהן (מ"מ).
^{יא} פי' שרש הקלי' מהגבורות (מ"מ).
^{יב} פי' שרש הקלי' מהגבורות (מ"מ).
^{יג} פי' משמאל שהם הגבורות יש בהם טב, שהגשמים ורוב השפע בא מהם, ומסיגים יצא יצר הרע שהם
הקליפות (מ"מ).
^{יד} גם הקליפה היא צורך גבוה, ועל ידה נשמרים בני אדם מלחטוא, מיראת היסורין והעונש (מ"מ).
^{טו} יסוד יש בו שם שד"י ובו ששה צרופים הם י"ח אתוון ונודע כי מיסוד בא שפע וברכה לעולם בסוד
ויוסף הוא המשביר לכל עם הארץ ובשם זה הקב"ה משפיע ברכה לעולמו עד בלי די (מ"מ).
הכא שמא גליפא דח"י אתוון כו'. נ"ב נראה דקאי לתתא לויאמר אלקים יקוו המים וממ' דמים א'. עד
מ' דמקום הוי י"ח אותיות כנגד ו' צירופי יה"ו (ש"נ).
^{טז} עי' בהגר"א בס"י ג ע"ג וביאורים ח"ב פ ע"ד.
^{יז} ר"ת יהו"ה (הערת הזוהר). עי' זוהר הרקיע.
^{יח} ואמר אורח קו. כי הגבול לנוקבא הולכין דרך אחר. אבל ה"ח יורדין מנוקבא שהוא אבא להיכלא
יסוד א'. ומשם לכל דרגין עד דמטי לאחד שהיא יסוד ז"א שבאתערותא דיליה כן איבר' דכורין נעשה אחד.
ומבשרי אחזה אלקי. וכן איברי' נעשין אחד. ואח"כ שניהם נעשין אחד (ש"נ).
^{יט} הוא אמא שממנו יצאו כל הפרצופים, ואפילו אימא הארתה ע"י אבא בסוד כולם בחכמה עשית
(מ"מ).
^כ היכלא עילאה היא אימא שהיא היכל לאבא (מ"מ).

בראשית

בקו ישר לשאר הדרגות, עד שמגיע לאותו מקום אחד שכונס הכל בכלל של זכר ונקבה, ומיהו, חי העולמים. המים שיוצאים מלמעלה מאות ה' העליונה. "מתחת השמים" ו' קטנה, ועל זה ו'ו, אחד שמים, ואחד מתחת השמים, אז "ותראה היבשה" זו ה' תחתונה. זה התגלה, וכל השאר התכסה. ומתוך האחרונה הזו נודע בתבונה אותו שהתכסה. "אל מקום אחד",

^א ומתמן נפיק בקו מישר כו' מכאן ראייה לדברי האומר שכך הוא סדר האצילות שחכמה האצילה חסד לנצח ובינה האצילה גבורה והוד וכתר האצילה ת"ת יסוד והמלכות ג"כ ועי' תרומה קע"ה ע"ב חסד עלאה מחכמה (גו מחשבה) (ד"א). פי' כתר האציל ת"ת וח' לבי' ובי' לז"א כמש"ל ע"ד א' מתמן נפקו אש"א ורוח"א ומי"א וע"ל רנא ע"ב במתני' ומ"ש שם. הרשב"ב (נ"א). הוא מש"ל כי נה"י דאימא מתפשטים בו"ק דז"א (מ"מ).

^ב הוא יסוד דז"א שכולל כל הו"ק, וכל החו"ג יורדים לתוכו (מ"מ).

^ג כי ע"י היסוד מתחברים ונכללים זכר ונקבה זה בזה, המים דנפקי מאת ה' עילאה, והם מוחין דז"א (מ"מ).

^ד כי מלכות היא נגלית, אבל ד' פרצופים העליונים מכוסים כי אריך נעלם גו אר"א ואר"א גו ז"א, וז"א גו מלכות, נמצא שאין נגלית אלא המלכות (מ"מ).

^ה פי' עלמא עילאה הוא זעיר והמקשר ומייחד ו"ק שלו הוא יסוד דז"א (מ"מ).

^ו ז"א (מ"מ).

^ז מלכות (מ"מ). תרומה קלד ע"א (הערת הזוהר).

^ח עי' ע"ח שער אח"ף פרק ה'. "עלאה" הוא באצילות ו"תתאה" בבי"ע, שכן בבי"ע הוא המקום בו מתגלה שהוא ית' מהוה את הכל וממציא את הכל ומשגיח בכל ומנהיג את הכל (ביאורים ח"א מב ע"ג).

^י שהיסוד כולל ו"ק ומייחד אותם (מ"מ)

^{יא} פי' שם ביסוד נתקשרו ו"ק כולם ונתייחדו על ידו (מ"מ).

^{יב} פי' דרגין הם החסדים והגבורות שיורדים ומתקבצים ביסוד ז"א וכל שייפין הם ה' קצוות שהשפעם מתקבצת בו (מ"מ).

^{יג} הוא מה שאמר לעיל ששם נתבסמו ונמתקו זה בזה (מ"מ).

^{יד} פי' שאין נמתקים הגבורות עם החסדים אלא בירידתם ביסוד ונכסים בו באורח סתים, כי כשיורדים מיסוד אימא ליסוד ז"א הוא בהעלם גדול ובאורח סתים (מ"מ).

^{טו} כשיורדים החו"ג ליסוד ז"א, החסדים מתאווים למתק הגבורות, והגבורות ג"כ כמתאווים להמתק ע"י החסדים (מ"מ).

^{טז} פי' ע"י היסוד מתחברת המלכות עם ז"א (מ"מ).

^{יז} וקרא לז"א עלמא דאתכסיי שהו אמלוש ומתכסה תוך הנוק' (מ"מ).

אתיחד עלמא דאתגלי' בעלמא דאתכסי' כו'. נ"ב ועלמא דאתכסיא נקרא דא דלית ביה השגה. אבל בנזקבא כבר יש השגה. ונקרא ותראה היבשה (ש"נ).

^{יח} פי' מלכות מתייחדת ג"כ עם חיילותיה (מ"מ).

^{יט} פי' "את" היא מלכות (מ"מ).

^כ כבוד ה' היא מלכות שמלבשת ז"א מהחזה ולמטה (מ"מ).

^{כא} גוונין דז"א סתימין ודנוק' אתגליין ושם הראיה וכו' ואמר את אלקי ישראל, "את" הוא הנוק' (יהל אור ח"א י ע"ג).

^{כב} היא מלכות שהיא נגלית (מ"מ).

^{כג} שהם חג"ת דז"א (מ"מ).

שהם סתומים (מ"מ).

^{כד} מלכות (מ"מ).

^{כה} כלומר הקשת הוא בחי' היסוד, והיא ניתנה בענן, שהוא כינוי למלכות, ואז נהיה יחוד (דע"ה ח"ב פח ע"א).

בראשית

קשורא דיהודא דעלמא [עלאה¹] (תתאה) יהו"ה אחד² ושמו אחד ושמו אחד³. שני לאתיחדא בדרגוי וחד דעלמא תתאה לאתיחדא בדרגוי קשורא דיהודא דעלמא עלאה⁴ עד הכא איהו חי עלמין⁵ תמן אתבסים ואתקשר⁶ עלמא עלאה ביחודא דיליה ובגין כך אקרי מקום אחד כל דרגין וכל שיפין⁷ מתכנשין תמן והוון כלהו [ביה⁸] חד בלא פרודא כלל ולית דרגא⁹ דאתיחדן [תמן] ביחודא חד אלא האי וביה אתכסיין כלהו בארה סתים בתיאובתא חד¹⁰ (ועד הכא בדרגא [דא] אתיחד¹¹ עלמא דאתגלייא בעלמא דאתכסייא¹² עלמא דאתגלייא [אתיחד אופי הכי לתתא¹³] ועלמא דאתגלייא] איהו עלמא דתתא¹⁴ (ישעיה ו א) ואראה את¹⁵ אדניי (שמות כד י) ויראו את אלהי ישראל¹⁶ (במדבר יד י) וכבוד יהו"ה נראה (שם יז ז) וירא כבוד יהו"ה (יחזקאל א כח) כמראה הקשת¹⁷ וגו' בן מראה הנגה¹⁸ סביב הוא מראה דמות כבוד יהו"ה ודא איהו רזא ותראה היבשה¹⁹ (שם) [כמראה הקשת זה חי עלמין וזהו] (בראשית ט יג) את קשתי נתתי בענן²⁰ [דא מלכות] נתתי מן יומא דאתברי עלמא ביומא

יח/ב

דעיבא דאתחזי קשת >דאתער שמאלא²¹ לאתתקפא < מראה דמות כבוד יהו"ה (יחזקאל א כח) אתער שמאלא לאתתקפא נפקת רחל²² ותקש בלדתה²³ מיכאל בסטרא דא²⁴ רפאל בסטרא דא גבריא²⁵ ל בסטרא דא ואינון גוונין דאתחזיין בההוא דמות חיוור וסומק וירוק כן מראה הנגה סביב נהירו דאתכסייא בגלגולא דחיוו >דעינא²⁶ < (דעיבא) הוא מראה דמות כבוד

בגלל שכאן הוא קשר היחוד של העולם העליון. "יהו"ה אחד ושמו אחד". שני יחודים, אחד של העולם העליון להתייחד בדרגותיו, ואחד של העולם התחתון להתייחד בדרגותיו. קשר היחוד של העולם העליון עד כאן הוא. חי העולמים שם מתבשם, ונקשר העולם העליון ביחוד שלו, ולכן נקרא מקום אחד. כל הדרגות וכל האיברים מתכנסים שם, ונהיו כולם בו אחד בלי פרוד כלל. ואין דרגה שמתייחדת שם ביחוד אחד אלא זו, ובו מתכנסים כולם בדרך סתום, בהשתוקקות אחת. עד כאן בדרגה זו מתייחד העולם הנגלה בעולם הנסתר. העולם הנגלה מתייחד גם כן למטה, ועולם הנגלה הוא עולם התחתון, "ואראה את ה'", "ויראו את אלהי ישראל", "וכבוד ה' נראה", "וירא כבוד ה'", "כמראה הקשת וגו' כן מראה הנגה סביב הוא מראה דמות כבוד ה'". וזהו סוד "ותראה היבשה". "כמראה הקשת" זה חי העולמים, וזהו "את קשתי נתתי בענן", זו מלכות, נתתי מיום שנברא העולם. ביום

מעונן, כשנראית הקשת (כשמתעורר השמאל להתגבר) מראה דמות כבוד ה', מתעורר השמאל להתגבר. יוצאת רחל ותקש בלדתה. מיכאל בצד זה, רפאל בצד זה, גבריא²⁵ ל בצד זה. והם הצבעים שנראים באותה דמות, לבן ואדום וירוק. "כן מראה הנגה סביב", האור שהתכסה בגלגול מראה העין, הוא מראה דמות כבוד ה'. הצבעים שהתייחדו היחוד התחתון הם לפי

¹ פי' כשמעשה התחתונים מתוקן ומעלים מ"ן ומורידים שפע גדול אז הקשת אינה נראיה כדורו של חזקיה ורשב"י וכשאינ מעשיהם מתוקן ואין מי שיעלה מ"ן למלכות אז אתתקף שמאלא שהוא דין עד שהקב"ה מקרב צדק מאיליו ומקשט המלכות בקישוטיין של חג"ת שהם ג' גווני קשת, ואז כשרואה המלכות מקושטת מתעוררים הרחמים והדין נמתק (מ"מ).

² ריש חיי שרה ומנחת יהודה דף ע (ותקש בהפוך אתוון וקשת) (ד"א).

³ נמצא כשהשמאל אתתקף המלכות מליאה דינים ורוצה להריק אותם על העולם להחריבו (מ"מ).

⁴ פי' הם מרכבה של המלכות שמתראים בה הארת חג"ת וענפיהם הם מיכאל גבריא²⁵ ל רפאל שהם ענפי חג"ת (מ"מ).

⁵ מראה הנגה, הוא ז"א, שנוגה אורו זך, הוא נהירו דאתכסייא וכו', שאינו נראה אלא בסתימת העינים ורואה האדם ג' גוונים בדקות גדול, כמש"כ בפ' וארא ז"ל: ורזא דא סתים עינך ואסחר גלגלך, ואתגליין וכו' והם גווני חג"ת כמ"ש הרח"ו שם בהגהותיו (מ"מ).

בראשית

יהו"ה גוונין דאטיחדא יחודא תתאה^א לפום יחודא דאטייחד יחודא דלעילא יהו"ה אלהינין יהו"ה^ב גוונין סתימין דלא אתחון ואתקשרן אל מקום אחד^ג יחודא חדא בעלאה^ד גוונין [בקשת] (לקשת) לתתא^ה לאטיחדא בהו חוור סומק וירוק^ו <כגוונין> (כגוונין) סתימין ואינן יחודא אחרא רזא ושמו אחד בשכמל^ז יחודא דלתתא^ח יחודא עלאה (דברים ו ד) שמע ישראל יהו"ה אלהינין יהו"ה אחד דא לקביל דא יקון מדידו דקו [ומשחתא]^ט (ומשירותא) הכא שית תיבין [והכא שית תיבין משחתא^י] (משירותא) בוצינא דקרדינותא^{יא} דכתיב (ישעיה מ יב) מי^{יב} מדד בשעלו מים^{יג} ודא איהו (בראשית א ט) יקון המים הכא שעורא דיוצר עלמין^{יד} יו"ד ה"א וא"ו ה"א קדו"ש קדו"ש קדו"ש (ישעיה ו ג) דא איהו יקון המים^{טו} יהו"ה צבאות דא איהו אל מקום אחד^{טז} ברזא דשמא דא מלא כל הארץ כבודו דא ותראה היבשה רזא גליפא שמא דיחודא כוז"ו

היחוד שהתייחד יחוד עליון. "ה' אלהינו ה'". צבעים סתומים שלא נראים ומתקשרים אל מקום אחד. יחוד אחד בעליון, הצבעים בקשת למטה להתייחד בהם, לבן אדום וירוק, כמו צבעים סתומים, והם יחוד אחר, סוד ושמו אחד. "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד", היחוד שלמטה. יחוד עליון "שמע ישראל יהו"ה אלהינו יהו"ה אחד". זה כנגד זה. "יקו", מדידות של קו ומדה, כאן שש תיבות וכאן שש תיבות. מדידת הנר החזק, שכתוב "מי מדד בשעלו מים", וזהו "יקו המים". כאן שיעור של יוצר העולמות, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. "קדוש קדוש קדוש" זהו "יקו המים". "ה' צבאות", זהו "אל מקום אחד", בסוד של שם זה. "מלא כל הארץ כבודו", זה "ותראה היבשה", סוד חקיקת שם היחוד כוז"ו במוכס"ז כוז"ו הקדוש^א.

^א פי' הגוונים של המלכות תלויים בגוונים של ז,א, כשמאירים של ז"א גם של המלכות מאירים (מ"מ).

^ב הם חג"ת דז"א, ה' חסד, אלקינו, גבורה, ה' ת"ת (מ"מ).

^ג פי' חג"ת דז"א הארתם יורדת ליסוד שהוא מקום אחד, א"נ הארת המוחין יורדת ליסוד דז"א.

^ד והוא יחוד ז"א (מ"מ).

^ה פי' מיכאל גבריאל רפאל, שהם מרכבה דמלכות, והם הגוונים הנראים בקשת בעולם הזה (מ"מ).

^ו פי' לחבר עמהם הארת חג"ת עם ענפיהם שהם מיכאל גבריאל רפאל שהם נגלים (מ"מ).

^ז הם חג"ת העיקרים (מ"מ).

^ח יחוד ו"ק דמלכות מן החיצונים (מ"מ).

^ט פי' הם המוחין דז"א (מ"מ). ע"י שעה"כ ה' ע"ד: אז נכנסין כל אלו המוחין בז"א במלת אחד, כי הוא סוד א"ח ז"א, ד' נוקביה (זהר ח"ב קטז ע"א), המקבלים אלו המוחין. וגם יש בו פירוש אחר, כי הא"ח שהוא ז"א מקבל ד' מוחין, ונמצא כי גם פסוק (בראשית א ט) יקו המים, ה"ס כניסת המוחין ברישא דז"א, בסוד מדידו דמשחתא דקו המדה כנז' אצלינו שם. והנה אומרו אל מקום א', ירמוז כי המוח חכמה דאימא הנה הוא ד' שמות יה"ו במילואם כנ"ל, והם בגימ' מקום, והם ל"א אותיות, והם נכנסין בזו"ן הנק' אחד, וזהו אל מקום אחד.

^י פי' ז"א יש בו ו,ק, וע"י המוחין נגמר פרצופו (מ"מ).

^{יא} פי' בשכמל"ו, בהם נרמז פרצוף הנוק' (מ"מ).

^{יב} פי' היא בינה שהיא מורדת כל ספירה וספירה דז"א ואומרת לה עד פה תבוא ואל תוסיף (מ"מ).

^{יג} ויחי רטו ע"ב וריש תקון כד ע"ב (ד"א).

^{יד} מ"י היא בינה, ו' שיערי בינה, מים הם מוחין דזו"ן, יקו, פי' קו המדה, המים הם המוחין (מ"מ).

^{טו} בראשית כג ע"א (הערת הזוהר). פי' קומת ז"א, שיצר עולמות התחתונים, מלכות ובי"ע והוא שם מ"ה שבז"א (מ"מ).

^{טז} קדוש קדוש קדוש, להעלות חג"ת דז"א בחב"ד, ה' צבאות להעלות נה"י לחג"ת, ה' הוא יסוד (מ"מ).

^{יז} פי' כי מקום אחד הוא יסוד וכולל עמו נ"ה והכוונה שנה"י דז"א עלו ונעשו חג"ת (מ"מ).

^{יח} כשבאים מוחין לז"א מתלבשים באה"ה, וכשבאים למלכות מתלבשים בחילוף אה"ה בוכו (מ"מ).

^{יט} נמחק זלפ"ק.

בראשית

קדישא^{יב}:

[תדשא הארץ דשא עשב וגו' (בראשית א יא)] (הארץ) השתא אפיקת חילא^א באינן מיינ^ב דאתכנשו לאתר (דא) חד^ג ונגדין בגויה גו פמירו סתימאה^ד ונפקין בגויה פמירין עלאינ^ה וחילין קדישין^ו די כל אינן בני מהימנותא מתקנן לון בתקונא דמהימנותא^ז בההיא פולחנא דמאריהון ורזא דא (תהלים קד יד)^ח מצמיח חציר לבהמה וגו'^ט דא בהמה דרביעאה על אלף שורין ומגדלין לה בכל יומא ההוא חציר וחציר דא אינן מלאכין שליטין לפום שעתא^י דאתבריאו בשני וקיימין למיכלא דהאי^{יא} בהמה בגין דאית אשא אכלא אשא^{יב} ועשב לעבודת האדם (שם) עשב

"תדשא הארץ דשא עשב וגו'", כאן הוציאה כח באותם מים שהתכנסו למקום אחד, ושופעים בתוכו תוך כמוס סתום, ויוצאים בתוכו כמוסים עליונים וצבאות קדושים. שכל אותם בני האמונה מתקנים אותם בתיקון האמונה, באותה עבודת רבונם. וזה סוד "מצמיח חציר לבהמה וגו'", זו בהמה שרובצת על אלף הרים, ומגדלים לה בכל יום אותו חציר, וחציר הזה הוא אותם מלאכים שולטים לפי שעה, שנבראו בשני, ועומדים למאכל של הבהמה הזו. בגלל שיש אש אוכלת אש. "ועשב לעבודת האדם", עשב זה האופנים האלה וחיות וקרובים, שכולם מתוקנים

^א דשא וחציר הכל דבר אחד, והם הבירורים שאנו מבררים ע"י תפלותינו ועולים בסוד מ"ן למלכות ונעשים מהם מלאכים (מ"מ).

^ב פי' בכח מ"ד שקבלה מיסוד הוציאה אלו החיילות (מ"מ).

^ג הוא יסוד דז"א (מ"מ).

^ד פי' המים הנז' שהם מ"ד נגדין בתוך היסוד מהדעת דרך חוט השדרה, כי משם באה הטיפה (מ"מ).

^ה הם הנשמות (מ"מ).

^ו הם המלאכים שכל אלו נבררים ע"י הבירורין שמעלים בסוד מ"ן למלכות והם בחי' שם ב"ן (מ"מ).

^ז קאי אעשב הנז' בפסוק עשב מזריע זרע, וע"י הקרבנות או התפילות אנו מביאים להם שפע מהמלכות ועל ידם בא השפע אלינו (מ"מ).

^ח פנחס ריז ע"א ותקונים תקון עא ודף ס ע"ב בהג"ה בתקונים (ד"א).

^ט דהיינו מלאכין שמתחדשין בכל יום, שנבראו ביום השני, שהן מאכל בהמה דרביעא על אלף טורין, הרי הוא בחי' הכסא הכבוד ועולם הבריאה (בהגר"א על ספד"צ לג ע"ג). עיקר האצילות הוא בסוד שם מ"ה, שהוא בגי' אדם, ועולמות ב"ע עיקרם בסוד שם ב"ן שהוא בגימ' בהמה. וכל עולמות ב"ע נבראו לצורך האצילות כמ"ש כאן (הקדר"ש נה ע"ד). עי' זוהר פנחס ריז ע"א (והגהות מהרח"ו שם), ושם רמ ע"ב, ויחי רכג ע"א. וכן עי' בבהגר"א על ספד"צ לג ע"ג ד"ה ואח"כ הנה, וכח ע"ד ד"ה ואמר חד. ועי' דע"ה ח"ב כז ע"א שמכאן מוכח שכל מע"ב עד חטא אדם הראשון היו הכל במדרגת המלאכים והשרפים וההיכלות אשר בעולם הבריאה של עתה. כמו שיש בירורים באדם התחתון, כמו כן יש ענינים כאלה למעלה כמ"ש כאן (דע"ה ח"ב לד ע"א). כל תיקון אכילה הוא על ידי המדרגה אחרת הגבוהה ממנו, כי צומח מתקן בהמה, והבהמה מתקנת על ידי אכילת האדם (דע"ה ח"ב נה ע"ד). ועי' אריכות בדע"ה ח"ב סא ע"ב, שכל עליה של שם ב"ן היא על ידי אכילה (דע"ה ח"ב סב ע"ב, וע"ש בהמשך), ועי' זוהר הרקיע. ועי' פת"ש א"א פרק טו ז"ל, כל קרבן הוא בהמ"ה סוד שם ב"ן המתבסס ברזא דאד"ם המקריבו, "אדם כי יקריב מכם קרבן וגו'" (ויקרא ע"א ב), בסוד מ"ה של המצח, וכן כל התפלות בסוד בהמ"ה רביעה על אלף טורין.

^י מלאכים אלו הם מבירורים המלכים שמתו והם זיקין דאתדעכו לאלתר, ולכן הם מתים ומתחדשים בכל יום (מ"מ).

דא בהמה דרביעאה על אלף כו'. נ"ב בהמה דרביעאה הוא מלכות על עולם הבריאה שבו א"ל שק"י במילואו גימט' אל"ף (נז"י) (ש"נ).

^{יא} עי' לעיל יז ע"ב ובהערתינו שם, ועי' אריכות בענין זה בדע"ה ח"ב סא ע"ג, סד ע"ב. והיינו ניצוצין דספירת הגבורה, ועל ידי ניצוצין אלה יצאו ונעשו כל המציאויות אשר בכל עולם ועולם שבעולמות ב"ע (דע"ה ח"ב סו ע"ד). ביום ב' דמעשה בראשית החל התיקון דהצירוף והליבון לבחי' הניצוצין דמחצב העולמות והמלאכים שהם מהחיצוניות דהנקודות, והיתה נפילתם בעולם התוהו יותר גדולה, ולכן בהם הוא שהתחיל הבירור ביום ב', שכן הוא זמן שליטת ספי' הגבורה, שכן הם צריכין צירוף וליבון חזק יותר, והנה מהם הוא ה"מלאכין שליטין לפום שעתא דאתבריאו בשני" שאמרו בפ' בראשית י"ח ט"ט. אמנם בירור הניצוצין דמחצב הנשמות והספי' שהם מפנימיות הנקודות, בהם התחיל הבירור רק ביום ג' דמעשה בראשית, שכן בו משתכחין שביבין דגיהנם וביה אשתלימו רחמי על חיבי גיהנם (דע"ה ח"ב עז ע"ג).

^{יב} פי' השכינה בכח שם ב"ן שבה גי' בהמה והמלאכים שאינן נצרכים אוכלת אותם כביכור"ל והם נקראים חציר אבל חיות ושרפים ואופנים הנצרכים לתקון העולם קיימים והם נקראים עשב. א"מ (נ"א).

בראשית

אשא^א ועשב לעבודת האדם (שם) עשב דא אלין אופנין וחיות וכרובים דכלהו מתקנן גו תקונייהו וקיימין לאתתקנא בשעתא דבני נשא אתיין לפולחנא דמאריהון בקרבניהון ובצלוחא דדא איהו עבודת האדם ועשב דא אזדמן ואתעתד לעבודת האדם לאתתקנא בתקוניה כדקא יאות וכד אינון מתתקנן בההיא עבודת האדם^ב לבתר מנייהו נפקי מזוני וטרפין לעלמא דכתיב (שם) להוציא לחם מן הארץ ודא איהו (בראשית א יא) עשב מזריע זרע דהא חציר לא מזריע זרע איהו אלא אזדמן למיכלא^א דאשא קדישא ועשב לתקנא דעלמא וכל דא להוציא לחם מן הארץ כל תקונין דבני נשא ודקא מתקני להאי עשב (להוי להווא) ארץ דפולחנא דלהון למאריהון לספקא על ידיהון מההיא ארץ טרפי ומזוני להאי עלמא ולא תברכא בני נשא מברכך דלעיל:

עץ פרי עושה פרי^א (שם) דרגא על דרגא דכר ונוקבא^א כמה דעץ פרי אפיק חילא דעץ עושה פרי אופ הכא אפיק איהו ומאן איהו אלין אינון כרובים ותמרות^א מאי תמרות אלין אינון דסלקי בתננא דקרנא (ומתתקני בהדיה) ואקמן <נ"א ואקרון^ב> תמרות עשן וכלהו קיימין בתקונייהו לעבודת האדם מה דלא קיימא כן חציר דהא אתעתד למיכל דכתיב (איוב מ י) הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך חציר כבקר יאכל:

עץ פרי עשה פרי^א, דמות זכר ונוקבה. ודמות פניהם פני אדם, אלה אינם כאותם כרובים, אלה פנים גדולות בזקן חתומה,

תוך תיקוניהם, ועומדים להתתקן בשעה שבני אדם באים לעבודת רבונם בקרבניהם ובתפלה, שזוהי עבודת האדם. ועשב זה מזומן ומוכן לעבודת האדם להתתקן בתיקונו כראוי. וכשהם מתתקנים באותה עבודת האדם, אחר כך יוצאים מהם מזונות וטרף לעולם, שכתוב "להוציא לחם מן הארץ", וזהו "עשב מזריע זרע". שהרי חציר לא מזריע זרע, אלא מוכן למאכל של אש קדושה, ועשב לתקן העולם. וכל זה "להוציא לחם מן הארץ". כל התיקונים של בני האדם שמתקנים את עשב הארץ הזה, שעבודתם לרבונם לספק על ידם מאותה ארץ טרף ומזונות לעולם הזה, ולהתברך בני אדם מברכות של מעלה.

"עץ פרי עושה פרי", דרגה על דרגה, זכר ונוקבה. כמו שעץ פרי מוציא כח של עץ עושה פרי, גם כאן הוא מוציא. ומי הוא, אלה אותם כרובים ותמרות. מה זה תמרות, אלה אותם שעולים בעשן הקרבן ומתתקנים עמו ומעמידים (ונוקראים) תמרות עשן, וכולם קיימים בתקונייהם לעבודת האדם. מה שלא קיים כן החציר, שהרי עתיד למאכל, שכתוב "הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך חציר כבקר יאכל".

"עץ פרי עשה פרי", דמות זכר ונוקבה. ודמות פניהם פני אדם, אלה אינם כאותם כרובים, אלה פנים גדולות בזקן חתומה,

^א לקמן יט ע"א (לש"ו).

^ב אחר שעלו הביורדין למלכות בוד מ"ן ע"י תפלותינו, ונעשו מהם חציר ועשב. החציר הוא דשא אוכלת אותם המלכות, שחוזרים להיות חלק מחלקיה, לפי ששרש הרפ"ח ניצוצין מז' מלכים, דמתו ולכך אוכלת אותם ונעשו עצמותה וחלקיה, אבל עשב אחר שנבראו אז ע"י תפלות או קרנות מביאים להם שפע מהמלכות וזהו תיקונים ואחר כך על ים בא השפע אלינו (מ"מ).

^ג מוכנים לאכול כאש אוכלת (ד"א).

^ד מלכות (מ"מ).

^ה יסוד (מ"מ).

^ו בראשית לג ע"א (הערת הזוהר).

^ז יסוד (מ"מ).

^ח אינון כרובים ותמרות כו'. נ"ב תמורת הוא לשון תמרת עשן (ש"נ).

^ט דפ"ק, לדוק אס זה נ"א אס או ללא. @

^י הם ארגמן [אוריאל רפאל גבריאל מיכאל נוריאל], שהם שנא"ן [שור נשר אריה אדם] (מ"מ).

בראשית

התימא^א כרובים אפי זוטרי^ב כרביין פני אדם כל
(דין) דיוקנין כלילין בהו בגין דאינון אפיין רברביין
ומצטיירין בהו ציורין גלופין^ג כגלופי שמא
מפרש בארבע סטרי דעלמא^ד מזר"ח מער"ב
צפון ודרום מיכא^ה ל רשים ברשימו לצד דרום
וכל אנפין מסתכלין לגביה^ו פני אדם פני
ארי^ז פני שור פני נש"ר אדם איהו דכר
ונקבא ולא איקרי אדם בר הני ומניה אצטיירין
ציורין^ח דרכב אלהים רבותים דכתיב (תהלים
סח יב) רכב אלהים רבותים אלפי שנאן שנאן
כללא דכלהו ציורין שור נש"ר ארי^ט ו' דא
איהו אדם

יט/א

פשיטו דאתכליל כחדא^א ברוא דכר ונקבא
וכלהו אלפיין ורבבן כלהו נפקי מהני רוא שנא^ב
ומהם^ג דיוקנין מתפרשיין כל חד וחד בסטרייהו
כמה דאתחזי לון ואלין אינון דקא משלבן חד
בחד וכליל חד בחד למהוי כל חד וחד כליל
בחבריה שור נש"ר ארי^ד אדם אתנהגן^ה ברוא
דארבע שמהן^ו גליפאן סלקין לאתנהגא
ולאסתכלא סליק לאתנהגא ולאסתכלא^ז שור
לאנפי אדם^ח סליק שמא חד מתעטרא מחקקא

כרובים, פנים קטנות כמו תינוקות, פני
אדם, כל (אלה) הדמויות כלולות בהם,
גלל שהם פנים גדולות ומצטיירים בהם
ציורים חקוקים כמו חקיקות שם המפורש
בארבעת צדדי העולם, מזר"ח מער"ב צפון
ודרום. מיכא^ה ל רשום ברשימה לצד דרום,
וכל הפנים מסתכלים אליו. פני אדם, פני
ארי^ז, פני שור, פני נש"ר. אדם הוא זכר
ונקבה, ולא נקרא אדם פרט לאלה. ומהם
מצטיירים ציורים של רכב אלהים
רבותיים, שכתוב "רכב אלהים רבותיים
אלפי שנאן". "שנאן" כלל של כל הציורים,
שור נש"ר ארי^ט, ו' זהו אדם,

התפשטות שנכללה כאחד בסוד זכר
ונקבה. וכל האלפים ורבבות, כולם יוצאים
מהסוד הזה "שנאן". ומהצורות הללו
נפרדים כל אחד ואחד בצדיהם כמו שראוי
להם. ואלה הם שמשלבים אחד באחד
וכלולים אחד באחד, להיות כל אחד ואחד
כלול בחברו. שור נש"ר ארי^ט אדם. והם
מתנהגים בסוד של ארבעה שמות חקוקים
עולים להתנהג ולהסתכל. עולה להתנהג
ולהסתכל שור אל פני אדם, עולה שם אחד
מתעטר מחוקק בסוד של שני צבעים, והוא

^א בחתימת זקן (ד"א).

^ב הנערים תרגום של כרובים כרביא ר"ל פני תינוק והכ"ף הוא כ"ף הדמיון ועיין לקמן י"ט ע"ב וכ' ע"ב ועקב רעד ע"א (ד"א). הם מט"ט וסנדל, שנקראים כרובים בכל מקום (מ"מ).

^ג הם ד' שמות דלקמן שהם האל הגדול הגבור והנורא, שהם חגת"ם שמאירים בשנאן, ונעשה בשנאן ציורים וחקיקות בחקיקת השמות העליונים שהם חגת"ם (מ"מ).

^ד מיכאל בדרום גבריאל בצפון אוריאל במזרח והוא נוריאל לפי שהת"ת מכריע בין חו"ג, אוריאל מצד החסד, נוריאל מצד הדין, רפאל במערב, וכן שנאן, אריה בדרום, שור בצפון, נשר במזרח, אדם במערב, שהוא ו' של שנאן (מ"מ). כן הוא לקמן כג ע"ב ובהשמטות רנב ע"ב, וכן בתיקו"ז קב ע"א, וכן בגר"א תז"ח כז ע"ד, אמנם עי' גר"א בתז"ח מב ע"א שנוריאל הוא בחי' המלכות, ואוריאל בחי' כתר, ועי' עוד בהגר"א ספד"צ יג ע"ג ד"ה ואמר והחיות.

^ה פי' שכל א' כלול בארבעתם (מ"מ).

^ו פי' מאדם הנזכר, שהם שנאן שנקראים אדם (מ"מ).

^ז עקב רעד ע"א (הערת הזוהר).

^ח שהם שנאן הנז' (מ"מ).

^ט ומהני (לפ"ו, ומ"מ).

^י שהם המלאכים שנאצלו מכל א' וא' (מ"מ).

^{יא} בא מג ע"ב (הערת הזוהר).

^{יב} פי' שהארתם והנהגתם באה להם מד' שמות דלקמן שהם הא"ל הגדול הגבור והנורא (מ"מ).

^{יג} כשמסתכל שור באדם, שהם ב' גוונים, אז מתעורר שם אחד להאיר להם והוא ג"כ כלול מב' גוונים שור ואדם (מ"מ).

בראשית

אל"כ כדין אתהדר לאחורא^א וכורסיה חקיק וגליף ליה ואתרשים לאתנהגא ברזא דשמא דא' סליק לאתנהגא ולאסתכלא^ב נשר לאנפי אדם סליק שמא אחרא^ג מתעטרא מתחקא ברזא דתרין אנפין גוונין לאתנהרא ולאסתלקא בסליקו בעטורא דלעילא ואיהו גדול כדין אתהדר לאחורא וכורסיה חקיק וגליף ליה ואתרשים לאתנהגא ברזא דשמא דא' סליק לאתנהגא ולאסתכלא ארי"ה לאנפי אדם סליק שמא אחרא מתעטרא מתחקא ברזא דתרין אנפין גוונין לאתתקפא ולאיתישרא בתוקפא ואיהו גבור^ד כדין אתהדר לאחורא וכורסיה חקיק וגליף ליה ואתרשים לאתנהגא ברזא [דשמא] דא אד"ם אסתכל בכלהו וכלהו סלקין ומסתכלין ביה^ה כדין כלהו אצטיירו בגלופיהו בציורא דא ברזא דשמא חד דאקרי נורא וכדין כתיב עלייהו (יחזקאל א' ו) ודמות פניהם פני אדם כלהו כלילין בהאי דיוקנא והאי דיוקנא כליל לון ועל רזא דא אקרי קב"ה (דברים י' יז) האל הגדול הגבור והנורא דהא שמיהן אלין גליפין אינון לעיל ברזא דרתיכא עלאה^ו כלילא בארבע אתוון יהו"ה^ז דאיהו שמא דכליל כלא דיוקנין אלין מחקקן גליפין בכורסייא וכורסייא גליפא מרקמא בהו חד לימינא וחד לשמאלא וחד לקמא וחד לאחורא רשימא בארבע סטרין דעלמא:

א"ל. אז חוזר לאחור, והכסא חוקק וגולף אותו, ונרשם להתנהג בסוד השם הזה. עולה להתנהג ולהסתכל נשר אל פני האדם. עולה שם אחר, מתעטר מחוקק בסוד של שני פנים צבעים להיות מואר ולעלות בעליה בעיטור שלמעלה, והוא גדול. אז חוזר לאחור, והכסא חוקק וגולף אותו, ונרשם להתנהג בסוד השם הזה. עולה להתנהג ולהסתכל אריה אל פני אדם. עולה שם אחר מתעטר מחוקק בסוד של שני פנים צבעים להתחזק ולהתישר בכח, והוא גיבור. אז חוזר לאחור, והכסא חוקק וגולף אותו, ונרשם להתנהג בסוד השם הזה. אדם מסתכל בכלם, וכולם עולים ומסתכלים בו. אז כולם הצטיירו בחקיקתם בציור זה, בסוד שם אחד שנקרא נורא. ואז כתוב עליהם "ודמות פניהם פני אדם". כולם כלולים בדמות הזו והדמות הזו כוללת אותם. ועל סוד זה נקרא הקדוש ברוך הוא "האל הגדול הגבור והנורא". שהרי השמות הללו חקוקים למעלה בסוד המרכבה העליונה, כלולה בארבע אותיות יהו"ה, שהוא השם שכולל כל דמויות האלו, מחוקקות וגלופות בכסא. והכסא חקוק מרוקם בהם, אחד לימין ואחד לשמאל ואחד לפנים ואחד לאחור, רשום בארבעת צדדי העולם.

כרסייא כד סלקא רשימא בארבע דיוקנין אלין אלין ארבע שמיהן עלאין נשלין להאי כרסייא וכרסייא אתכליל בהו עד דנקטא ולקטא נפשין וענונין דכסופין כיון דנקטא ולקטא אינון ענונין וכסופין נחתא מלייא

כשהכסא עולה, הוא רשום בארבע הדמויות הללו, וארבעה השמות העליונים הללו לוקחים את הכסא הזה, והכסא נכלל בהם. עד שלוקח ולוקט נפשות ותענוגים של רצונות. כיון שלוקח ולוקט אותם תענוגים ורצונות, יורד מלא כמו עץ שמלא

^א מלכות (מ"מ).

^ב תחילה היה מסתכל שור באדם עכשיו חוזר למקומו ונחקק בכסא (מ"מ).

^ג לפי שהמלכות בניינה מהגבורות (מ"מ).

^ד יתרו פ' ע"ב תצא רפ"א ע"ב (הערת הזוהר).

^ה גדול לפי שנשר רומז לת"ת נוטה לצד החסד, לכך מתנהג ע"י חסד שנקרא גדול (מ"מ).

^ו כדי לאכללא שמאלא בימינא, לכך אריה מתנהג ע"י גבור (מ"מ).

^ז פ' ע"י הסתכלות מלאך א' בלבד באדם נתגלו שמות הראשונים, אבל שם הרביעי שהוא נורא שרומז לת"ת הוא כוללם, לכן מסתכל אדם בכלם וכולם ג"כ מסתכלים בו ואז מתגלה שם הנקרא נורא ההרומז לת"ת (מ"מ).

^ח הם חגת"ם שהם כסא לבינה (מ"מ).

^ט פ' י' חסד, ה' גבורה, ו' ת"ת, ה' אחרונה מלכות (מ"מ).

בראשית

כאילנא דמליא ענפין^א לכל סטר ומלי אבינ^ב כיון דנחתא נפקי אלין ארבע דיוקנין מצטיירין בציורייהו גליפן מנהרין נציעין מלהטין ואינון זרעין זרעא על עלמא כדין אתקרי עשב מזריע זרע^ג עשב דאינון זרעין זרעא על עלמא נפקא דיוקנא דאדם דכליל כל דיוקנין כדין כתיב (בראשית א יא) עץ פרי עושה פרי^ד למינו אשר זרעו בו על הארץ^ה לא אפיק זרעא אלא לתועלתא על הארץ אשר זרעו בו דייקא מכאן דלית רשו לבר נש לאפקא זרעא מניה לבטלא הציר^ו רזא דהבא לאו איהו מזריע זרע ובגין כך אתבטל ולא קיימא בקיומא^ז כהני אחרנין דלית <ליה> (לון) דיוקנא לאצטיירא ולא תגלפא בדיוקנא וציורא כלל^ח אלא אתחזון ולא אתחזון כל אינון דלא אצטיירו בציורא ודיוקנא לית לון קיומא קיימי לפום שעתא^ט ואתאכילו באשא דאכלא אשא ומהדרין כמלקדמין וכן בכל יומא:

בר נש לתתא אית ליה דיוקנא וציורא ולא איהו בקיומא כגוונא דהני דלעילא ציורא ודיוקנא דלעיל מצטיירין בציוריהון כמה דהויין בלא מלבושא אחרא לאצטיירא ובגין כך אינון בקיומא תדיר^י ציורא דאדם לתתא מצטיירין בציורייהו במלבושא ולא כגוונא אחרא ובגין כך קיימין בקיומא זמן ועידן ובכל ליליא וליליא מתפשט רוחא מהאי מלבושא וסלקא וההוא אשא דאכלא אכיל ליה ובתר אתהדר כמלקדמין ומצטיירין בלבושייהו ובגין כך לית לון קיומא כאינון דיוקנין דלעיל ועל דא כתיב

ענפים לכל עבר ומלא פירות. כיון שהוא יורד, יוצאים ארבע דמויות הללו מצוירים בציוריהם חקוקים מאירים נוצצים מלוהטים, והם זורעים זרע על העולם, ואז נקרא "עשב מזריע זרע". העשב שהם זורעים זרע על העולם. (כיון ש)יוצאת דמות אדם שכוללת כל הדמויות, אז כתוב "עץ פרי עושה פרי למינו אשר זרעו בו על הארץ". לא מוציא זרע אלא לתועלת, על הארץ אשר זרעו בו דווקא. מכאן שאין רשות לבן אדם להוציא זרע ממנו לבטלה. החציר (דשא) סוד של כאן אינו מזריע זרע, ולכן התבטל ולא עומד בקיומו. כמו האחרים האלה שאין להם דמות להצטייר ולהחקק בדמות וציור כלל, אלא נראים ולא נראים. כל אותם שלא הצטיירו בציור ודמות, אין להם קיום. עומדים לפי שעה ונאכלים באש שאוכלת אש, וחוזרים כמו קודם וכן בכל יום.

אדם למטה יש לו דמות וציור, ואינו בקיום כדוגמת אלה שלמעלה. ציור ודמות שלמעלה מצטיירים בציוריהם כמו שהיו בלי לבוש אחר להצטייר, ולכן הם בקיום תמיד. הציור של אדם למטה, מצטיירים בציוריהם בלבוש ולא בצורה אחרת, ולכן עומדים בקיום של זמן ועידן, ובכל לילה ולילה מתפשט רוח מהמלבוש הזה ועולה, ואותה אש אוכלת, אוכלת אותו. ואחר כך חוזרים כמו מקדם ומצטיירים בלבושיהם, ולכן אין להם עמידה כמו הדמויות הללו שלמעלה, ועל זה כתוב "חדשים לבקרים", בני אדם שהם חדשים בכל יום ויום.

^א מלאכים (מ"מ).

^ב ומלא פירות שהם הנשמות (ד"א). נשמות (מ"מ).

^ג הצמחים המתקיימים הם מתולדות ספירת הת"ת והיסוד שנתקנו ביום השלישי (דע"ה ח"ב סב ע"ב).

^ד פי' ע"י חיבור יסוד ומלכות בא השפע לעשב (מ"מ).

^ה שאין הזרע אלא בתוך הארץ שהיא המלכות ולא ח"ו לבטלה (מ"מ).

^ו (נ"א דשא) נוסף דלפ"ו.

^ז יט ע"ב מ"א (הערת הזוהר).

^ח מלאכים ששרשם מזיווג נשיקין, ללא זיווג גופני (מ"מ).

^ט הם כולם מהניצוצין דהגבורות אשר התחילו להתברר ביום שני, והם בחי' חלק הצומח דהמלאכים (דע"ה ח"ב סב ע"א).

^י ויחי רטו (הערת הזוהר).

^{יא} פי' שאי אפשר לנשמה להיות בעוהז ע"בלא לבוש הגוף זהו ולא בגוונא אחרא ע"כ אין לה קיום בעוהז"ז. א"מ (נ"א).

בראשית

(איכה ג כג) חדשים לבקרים בני נשא דאינון

חדשים בכל יומא ויומא

יט/ב

מאי טעמא רבה אמונתך רבה איהו ולא זעירא^א [רבה אמונתך] ודאי רבה דכלא (דעתיד) לנטלא כל בני עלמא [ולאכללא] (ולאכללא) לון בגוה עלאה ותתאה^ב אתר רב וסגי איהו דכליל כלא ולא אתמליא יתיר ורוא דא (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים^ג והים אינו מלא וגו'^ד אזלי לגבי ימא^ה וימא נטיל לון ואכיל לון בגויה ולא אתמליא ובתר אפיק לון כמלקדמין ואזלי ובג'ד רבה אמונתך ביומא דא כתיב כי טוב כי טוב תרי זמני בגין דיומא דא אחיד לתרין סטריין ואפריש מחלוקת אמר להאי סטרא כי טוב^ו ואסכים בינייהו ובגין כך אית ביה תרין זמנין ויאמר [ויאמר הכא] רוא דשמא דארבע אתוון^ז גליפא מחקקא סליק לתריסר אתוון בארבע דיוקנין בארבע סטריין רשים על כורסיא קדישא^ח:

ויאמר אלהים יהי מאורות וכו' (בראשית א יד) מארת חסר דאתברי אסכרה לרביי דבתר דאתגניז^א נהירו אור קדמאה אתברי קליפה למוחא^ב והיא קליפה אתפשט ואפיק קליפה אחרא כיון דנפקת סלקא ונחתא מטת לגבי

למה, "רבה אמונתך", רבה היא ולא קטנה, "רבה אמונתך", ודאי גדולה, שיכולה לקחת כל בני העולם ולהכלילם בתוכה עליונה ותחתונה, מקום גדול ורב הוא שכולל הכל ולא מתמלא יותר. וסוד זה, "כל הנחלים הולכים אל הים והים אינו מלא וגו'", הולכים לים, והים לוקח אותם ואוכל אותם בתוכו, ולא מתמלא. אחר כך הוא מוציא אותם כמו מקדם והולכים, ובגלל זה "רבה אמונתך". ביום זה כתוב "כי טוב" "כי טוב" פעמיים, בגלל שיום הזה אחוז לשני צדדים ומפריד מחלוקת. אמר לצד זה "כי טוב" ולצד זה "כי טוב", ומסכים ביניהם. ולכן יש בו פעמיים "ויאמר" "ויאמר". כאן הסוד של שם של ארבע אותיות חקיקה מחוקקת עולה לשתיים עשרה אותיות בארבע דמויות בארבעה צדדים רשום על הכסא הקדוש.

"ויאמר אלהים יהי מארת וגו'", "מארת" [כתוב] חסר, שנבראה אסכרה לתינוקות. שאחר שנגנז אור של אור הראשון, נבראה קליפה למוח, ואותה הקליפה מתפשטת ומוציאה קליפה אחרת. כיון שיוצאת,

^א עי' שעה"כ דרושי הלילה דרוש ג': המלכו' הנק' אמונה נעשית גדולה ורבה בכל לילה ע"י כל נשמות התחתונים העולים בכל לילה להכלל ולהתעבר בתוכה כדי להתחדש שם בהיותם בתוכה.

^ב מ"ד (מ"מ).

^ג נשמות בסוד מ"ן (מ"מ).

^ד שהיא השפעת הקצוות במלכות, והם מ"ד (מ"מ).

^ה הם הנשמות שהם בסוד מ"ן (מ"מ).

^ו "ולכאי סטרא כי טוב" נוסף לפ"ו וכן הו"א במ"מ.

^ז שמא דד' אתוון הוא שם אדנ"י וסליק לתריסר אתוון, הם י"ב אותיות מלוי אדנ"י בארבע דיוקנין כל סטריין, פי' כל אות מאדנ"י מאירה לצד א' מהמרכבה (מ"מ).

^ח פי' שם הוי"ה מתהפך ומצטרף ל"ב צרופים כנודע זהו ד' אותיות ל"ב אתוון ור"ל תיבות כמש"ל שקורא לתיבות ג"כ אותיות. א"ם (נ"א). הכא רוא דשמא דארבע אתוון כו'. נ"ב נראה שהוא אדנ"י וסליק מילואו ל"ב אתוון בסוד חיות שנושאים הכסא מברא. וכל אחד כלול ג' כמו הדגלים (נז"י) (ש"ג).

^ט אדנ"י הנזכר הוא על כרסייא קדישא, שהיא המלכות (מ"מ).

^י עי' זוהר הרקיע.

^{יא} בגניזות האור יתחזקו הקליפות (ד"א). דבתר דאתגניז נהירו אור קדמאה כו'. עיין פירוש המאמר בחייט סוף דף צ"ט וריש דף ק' (של"ה). פי' בהתגלות החסדים הראשונים שהיה אורם גדול בשביל כך לא נגלית, ואחר שנגנזו החסדים הראשונים נתמעט האור, ונתגלית הקלי' (מ"מ).

^{יב} פי' קליפה א' רמז על ס"מ והב' על לילית בת זוגו. א"מ (נ"א).

בראשית

אנפי זוטרי^א בעאת לאתדבקא בהו ולאצטיירא בנווייהו ולא בעאת לאפרשא מנייהו אפרש לה קב"ה מתמן ונחית לה לתתא^ב כד ברא אדם בגין לאתקנא האי בהאי עלמא כיון דחמת לחוה דקא מתדבקא בסטרוי דאדם דשפירו דלעילא וחמאת דיוקנא שלים פרחא מתמן ובעאת כמלקדמין לאתדבקא באנפוי זוטרי אינון נטרי תרעין דלעיל לא שבקו לה^ג נזף קב"ה בה ואטיל לה בשפולי ימא ויתבת תמן עד דחטא אדם ואנתתיה כדין אפיק לה קב"ה משפולי ימא ושלטא על כל אינון רביי אפי זוטרי דבני נשא דאתחזון לאענשא בחובי דאבוהון ואיהי אזלא משטמא בעלמא קריבת לתרעי ג"ע דארעא וחמת כרובים נטרי תרעי דג"ע [ויתבא] (ויתבי) תמן לגבי ההוא^ד להט החרב בגין דהיא נפקת מסטרא דההוא להט^ה בשעתא דההוא להט אתהפך ערקת^ו ומשטמת בעלמא ואשכחת רביי דאתחזון לאתענשא וחיכת בהו וקטילת לון ודא איהו^ז בגרעו דסיהרא דאזעירת נהורא ודא מארת כד אתיליד קין^ח לא יכלא לאתדבקא ביה לבתר אתקריבת בהדיה ואולידת רוחין וטיסין^ט:

אדם מאה ותלתין שנין שמש ברוחין נוקבין עד דאתת נעמה^א ומגו שפירו דילה טעו בני האלהיים בתרה עז"א ועז"אל ואולידת מנייהו ומינה אתפשטו רוחין [בישין] ושדין בעלמא

עולה ויורדת, מגיעה לגבי פנים קטנות, רוצה להתדבק בהם ולהצטייר בתוכם, ולא רוצה להיפרד מהם. הקדוש ברוך הוא מפריד אותה משם, ומוריד אותה למטה. כשברא אדם כדי לתקן זה בעולם הזה. כיון שראתה את חוה דבוקה בצדו של אדם ביופי של מעלה, וראתה דמות שלימה, פרחא משם, ורצתה להתדבק בפנים קטנות כמו מקודם. ואותם שומרי השערים שלמעלה לא נתנו לה. נזף הקדוש ברוך הוא בה והטיל אותה בשפולי הים, וישבה שם עד שחטא אדם ואשתו. אז הקדוש ברוך הוא הוציא אותה משפולי הים, ושולטת על כל אותם תינוקות פנים קטנות של בני אדם שראויים להענש בחטאי אבותיהם. והיא הולכת ומשוטטת בעולם, מתקרבת לשערי גן עדן שבארץ, ורואה כרובים, שומרי שערי גן העדן, ויושבת שם אצל אותו להט החרב, בגלל שהיא יצאה מצד אותו להט. בשעה שמתהפך אותו להט, היא בורחת ומשוטטת בעולם, ומוצאת תינוקות שראויים להענש, וצוחקת בהם והורגת אותם. וזהו בפגימת הלבנה שהקטינה את אורה, וזה "מארת". כשנולד קין לא יכלה להתדבק בו, אחר כך התקרבה אליו והולידה רוחות ומעופפים.

אדם שימש מאה ושלישים שנים עם רוחות נקבות, עד שבאתה נעמה, ומתוך יופיה טעו אחריה בני האלהים עז"א ועז"אל, והולידה מהם. וממנה התפשטו רוחות רעות ושדים בעולם, שהיא הולכת

^א נו"ה, ומ"ש מטת לגבי אנפי זוטרי שהם נו"ה כי רצתה ליינק מהם ולהתדבק בהם, לפי שהם לבר מגופא (מ"מ).

^ב פי' היא חוה ראשונה שהביא הקב"ה לאדה"ר והיא מסיגי פרוצוף לאה ולכן שלטו בה הקליפות, אבל חוה השנית היא מפרצוף רחל שהיא דבוקה עם ז"א אב"א, ולכך גם חוה זו הות מתדבקא בסטרי דאדם, ולפי שרחל היא במקום גילוי החסדים לכך לא שלטו הקלי' בחוה זו השנית (מ"מ).

^ג גער בה הקב"ה בניזיפות והשליכה מגבול הקדושה עד התהום שהוא שפולי דימא (ד"א).

^ד עיין ויקרא יט ע"ב ענין להט החרב המתהפכת (ד"א).

^ה פי' דאתהפך לה"ט הט"ל לתחייה ונעשה ממנו ד"ם וז"ש דקאמר אח"כ דאזעירת נהורא כי מתלתא אתוון תעבידו תרין. א"מ (נ"א).

^ו פי' הלהט מתהפך מדין לרחמים, ומרחמים לדין, ובשעה שהוא דין יושבת אצלו וכשמתהפך לרחמים ערקת (מ"מ).

^ז פקודי רמח ע"ב (הערת הזוהר).

^ח פי' אע"פ שקין היה מטיפת אדה"ר מעורבת עם טיפת הנחש שבא על חוה כנודע, אפילו הכי לא יכלה לאתדבקא ביה עד שהרג הבל, וגברה בו הקלי' אז נדבקה בו ואתקריבה בהדיה (מ"מ).

^ט רוחות ושדים המעופפים (ד"א).

^י פי' אע"פ שבק"ל שנה היה אדה"ר מוליד רוחין בישין, לא נתרבה ביותר עד שבאה נעמה (מ"מ).

בראשית

דאיהי אזלת ומשוטטת בליליא [נ"א בלילית] ואזלת בעלמא^א וחייבת [נ"א וחייבן] בבני נשא ועבדי לון דאושדון קרי ובכל אתר דאשכתן בני נשא ניימין יחידאין בביתא שרן עלייהו ואחידן לון ומתדבקן בהו ונטלי מנייהו תאובתא ואוליד מנייהו ותו^ב פגעין ביה במרעין ולא ידע וכל דא בגרעו דסיהרא מארת כד אתתקנת סיהרא אתהפכן אתוון (תהלים יח לא) אמרת יהוה צרופה מגן הוא לכל החוסים בו מגן הוא על כל אינון רוחין בישין וקסטירין דמשוטטי בעלמא^א בגרעו דילה לכל אינון דאחידן ביה בהימנותיה [דקב"ה]:

שלמה מלכא כד נחית לעמקא דאנווא^א דכתיב (שיר ו יא) אל גנת אגוז ירדתי נטל^ב קליפה דאנווא ואסתכל בכל אינון קליפין וידע^ג דכל אינון ענוגין דהנהו רוחין קליפין דאנווא^א לאו איהו אלא לאתדבקא בבני נשא^ד ולאסטא(ה)^ה לון דכתיב (קהלת ב ח) ותענוגות בני אדם שדה ושדות תו תענוגי בני אדם דמתענני בשינתא דליליא נפקא מנייהו שדה ושדות וכלא^ו אצטריך קב"ה למברי בעלמא ולאתקנא עלמא בהו וכלא מוחא לגו^ו וכמה קליפין הפיא למוחא
וכל עלמא כהאי גוונא עילא ותתא מריש רוז דנקודה עלאה עד סופא דכל דרגין כלהו

ומשוטטת בלילה (עם לילית) והולכת בעולם וצוחקת (וצוחקות) בבני אדם, וגורמת להם שישפכו קרי. ובכל מקום שנמצאים בני אדם ישנים יחידים בבית, הם שורות עליהם ואוחזות ונדבקות בהם, ולוקחות מהם תאוה ומולידה מהם. ועוד פוגעות בו במחלות, והוא לא יודע, וכל זה בפגימת הלבנה. "מארית", כשנתקנת הלבנה, מתהפכות האותיות "אמרת ה' צרופה מגן הוא לכל החוסים בו". "מגן הוא" על כל אותם רוחות רעות ומזיקים משוטטים בעולם בפגימתה, לכל אותם שאחוזים בו באמונת הקדוש ברוך הוא.

כאשר שלמה המלך ירד לעומק האגוז, שכתוב "אל גנת אגוז ירדתי", לקח קליפת אגוז והסתכל בכל אותן קליפות, וידע (והסתכל שכל אותם לא נבראו אלא מתענוג) שכל אותם תענוגים של אותם רוחות קליפות האגוז אינו אלא רק להדבק בבני אדם ולהסית אותם, שכתוב "ותענוגות בני האדם שידה ושידות". עוד, תענוגי בני אדם שמתענגים בשינת הלילה, יוצא מהם שידה ושידות, והקדוש ברוך הוא היה צריך לברוא הכל בעולם, ולהתקין בהם את העולם, והכל מח מבפנים וכמה קליפות חופות על המח. וכל עולם כדוגמת זה, מעלה ומטה, מראש סוד הנקודה העליונה עד סוף כל הדרגות, כולם,

כ/א

^א משחקת עם בני אדם בעת שינתם עד שהם באים לידי קרי ע' ויצא בס"ת קמח ע"א (ד"א).
^ב יא ע"א (הערת הזוהר).
^ג רוחות ומזיקים סופה וסערה המשוטטים בעולם (ד"א).
^ד היא הקדושה והקליפה בכללות אחד, כי המוח של גנוז היא הקדושה, וד' קליפות שעליה הם ד' קליפות (מ"מ).
הרי הוא ידיעת הקליפ' והחיצונים, והוא חכמת מצרים. ועי' זהר ויחי רכג ע"ב, וירא סט ע"א ואילך, ובא לז ע"ב (דע"ה ח"ב פה ע"ב).
^ה תרומה קמ ע"ב ותיקונים תקון כד וריש תיקון כו (ד"א).
^ו (נ"א) ואסתכל לכל אינון לא נכראו ללא מעינוגא) נוסף דפ"ו.
^ז עי' ע"ח שער מט פרק ב' ז"ל, נגה נדבקה במוח סוד קליפה דקה על האגוז.
^ח כמו שכל דבר מתאוה לידבק בשרשו (בהגר"א על ספד"צ לד ע"ד).
^ט ולאסתאז – נוסף דפ"ו.
^י פ' הקלי' היא צורך גבוה, שהכל הם יראים מהרצועה, ועוד שהיא סותמת הקדושה שלא כל הבא ליכנס יבוא ויכנס (מ"מ).
^{יא} מנחת יהודה דף קל"ה ע"ג (ד"א). עי' ע"ח שער עגו"י פרק ב', שכאן מתבאר שעיגולים הם זה לפנים מזה. בעץ חיים נתבאר איך כל העולמות הם בבחינת עיגולים זה בתוך זה כולם כגלדי בצלים וכו' ע"ש. גליון כ"ו (נ"א).

בראשית

אִיהוּ דַּא [לְבוּשָׁא לְדַא וּדַא לְדַא דַּא מוּחַא לְגוּ
מוּחַא וּקְלִיפָה^א רוּחַא דַּא] לְגוּ מִן דַּא וּדַא לְגוּ מִן
דַּא עַד דַּאשְׁתַּכַּח דַּהֲאִי קְלִיפָה לְהֲאִי וְהֲאִי לְהֲאִי
נְקוּדָה קְדַמָּה^ב הוּה נְהִירוּ פְנִימָא דְלִית לִיה
שְׁעוּרָא לְמַנְדַּע זְכִיכּוּ וּדְקִיקוּ וּנְקִיז׳ דִּילִיה עַד
דַּאֲתַפְשֵׁט פְּשִׁטּוּ וְהוּוּא פְּשִׁטּוּ דַּהֲהִיא נְקוּדָה
אֲתַעְבִּיד חַד הִיכְלָא לְאַתְלַבְּשָׁא הֲהִיא נְקוּדָה
נְהִירוּ דַּלָּא יִדְיע לְסַנְיָאוּ זְכוּכָא׳ דִּילִיה הִיכְלָא
דַּאִיהוּ לְבוּשָׁא לְהַהוּא נְקוּדָה סְתִימָא אִיהוּ נְהִירוּ
דְלִית לִיה שְׁעוּרָא וְעַם כֹּל דַּא לְאוּ דְקִיק וּזְכִיךְ
אִיהוּ כַּהֲהִיא׳ נְקוּדָה קְדַמָּה טְמִיר וּגְנִיז הוּוּא
הִיכְלָא׳ אֲתַפְשֵׁט פְּשִׁטּוּ אִיהוּ קְדַמָּה וְהוּוּא
פְּשִׁטּוּ׳ אִיהוּ לְבוּשָׁא לְהַהוּא הִיכְלָא דְקִיק וּזְכִיךְ
פְּנִימָא יִתִּיר מְכַאן וְלַהֲלָאָה אֲתַפְשֵׁט דַּא בְּדַא
וְאַתְלַבְּשָׁא דַּא בְּדַא עַד דַּאשְׁתַּכַּח דַּא לְבוּשָׁא
<לְדַא וּדַא לְדַא׳> דַּא מוּחַא וּדַא קְלִיפָה וְאַע״ג
דְּדַא לְבוּשָׁא אֲתַעְבִּיד אִיהוּ מוּחַא לְדְרַגָּא אַחְרָא
וְכֹלָא כְּגוּוּנָא דַּא אֲתַעְבִּיד <הַכִּי> (הַנִּי) לְתַתָּא עַד
כִּי בְצִלָּם דַּא אִיהוּ בְּרַ נֶשׁ בְּהֲאִי עֲלֵמָא מוּחַא
וּקְלִיפָה רוּחַא וּגּוּפָא וְכֹלָא אִיהוּ תְּקוּנָא דְעֵלְמָא
כַּד הוּת סִיְהֲרָא בְּשִׁמְשָׁא בְּדַבְּקוּתָא חַדָּא
[הוּת] סִיְהֲרָא בְּנְהִירוּ כִּיּוֹן דַּאֲתַפְרֶשֶׁת מִן שְׁמֵשׁ
וְאַתְפַּקְדַת עַל הִילְהָא אֲזַעִירַת גְּרַמָּא אֲזַעִירַת
נְהוּרָא׳ וְאַתְבְּרוֹן קְלִיפִין׳׳ עַל קְלִיפִין לְגְנִיזוּ
דְמוּחַא וְכֹלָא תְּקוּנָא דְמוּחַא וְעַל דַּא (בְּרַאשִׁית א
יֵד) יְהִי מְאֲרַת חֶסֶד וְכֹל דַּא לְתְּקוּנָא דְעֵלְמָא וּדַא
הוּא דְכַתִּיב (בְּרַאשִׁית א טו) לְהֲאִיר עַל הָאָרֶץ׃

הם זה לבוש לזה וזה לזה. זה מח לתוך
מח וקליפה (מוח) רוח, זה לפניו מזה וזה
לפנים מזה, עד שנמצא שזה קליפה לזה
וזה לזה. נקודה ראשונה היתה אור פנימי
שאינו לו שיעור לדעת הזדככות ודקות
ונקיות שלו, עד שהתפשטה התפשטות,
ואותה התפשטות של אותה נקודה נעשית
היכל אחד להתלבש אותה נקודת אור שלא
ידוע לגודל הזיכוכ שלו. ההיכל שהוא לבוש
לאותה נקודה סתומה היא אור שאינן לו
שיעור, ועם כל זה לא דקיק ומזוכך הוא,
כמו אותה נקודה ראשונה טמירה וגנוזה.
אותו ההיכל התפשט התפשטות אור
הראשון, ואותה התפשטות היא לבוש
לאותו היכל דקיק ומזוכך פנימי יותר.
מכאן והלאה התפשט זה בזה והתלבש זה
בזה, עד שנמצא זה לבוש לזה וזה לזה, זה
מח וזו קליפה. ואף על גב שזה לבוש,
נעשה הוא מח לדרגה אחרת, והכל כצורה
זו נעשה, וכן הוא למטה, עד כי בצלם זה
האדם הוא בעולם הזה, מח וקליפה, רוח
וגוף, והכל הוא תיקון של העולם.
כשהיתה הלבנה עם השמש בדבקות
אחת, היתה הלבנה באור. כיון שנפרדה
מהשמש והופקדה על כל חילותיה,
הקטינה את עצמה, הקטינה את אורה
ונבראו קליפות על קליפות לגניזת המת,
והכל תיקון של המח. ועל זה "יהי מארת"
חסר, וכל זה לתקון העולם, וזהו שכתוב
"להאיר על הארץ".

^א (ס"א מוחא) – נוסף דלפ"ו.

^ב הוא אבא (מ"מ). כלומר י' דשם הרי הוא בחי' חכמה (כללים ח"א מט ע"א).

^ג ג' לשונות נגד ג' כלים שיש לכל פרצוף פנימיים אמצעיים חיצוניים, "זכוכו" נגד כלים הפנימיים שהם זכים, "דקיקו" נגד אמצעיים, "ונקיו" נגד חיצוניים, שאע"פ שיש יניקה לקלי' מכלים החיצוניים, הנה בכאן אין לה יניקה (מ"מ).

^ד לרוב זכות (ד"א).

^ה כהאי (הגהות הגר"א).

^ו פי' אימא הוציא החסד דז"א (מ"מ).

^ז ההוא היכלא – נמחק כהגהות הגר"א.

^ח אימא נתלבשה בחסד דז"א, ואח"כ הוציאה ה' קצוות האחרים כדי שיהיו כולם נוטים לצד החסד (מ"מ).

^ט חיצוניות פרצוף עליון נעשה פנימיות לפרצוף שתחתיו (מ"מ).

^י גילוי שם אלה"ם עיקרו בעולמות בי"ע בסוד מיעוט הירח, וכל גילוי עומדים בסוד ז"א רק בשרשי הבי"ע (כללים ח"א קח ע"ד). וזהו שם אלה"ם כללי, הכולל את כל הבריאה כולה, והוא שם הכללי שבמלכות דאצילות (כללים ח"ב קכז ע"ד).

^{יא} ע"י מיעוט הלבנה נתגלו הקלי' (מ"מ).

בראשית

ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים (בראשית א טז) ויעש רבוי ותקונא דכלא כדקא יאות את שני המאורות הגדולים בקדמיתא בחבורא חדא רזא דא שמא שלים² כחדא יהוה אלהים אע"ג דלא איהו באתגליא אלא בארה סתים הגדולים דאתבריאו נ"א דאתרביאו בשמא דא כדא לאתקרי בהו שמא דכלא מצפין מצפין אלין שמהן עלאין דתליסר מכילן דרחמי הגדולים אלין אתרביאו וסלקין לעילא בנין דאינון עלאין מרזא עלאה וסלקין לתועלתא דעלמא לאתקיימא בהון עלמין כגוונא דא שני המאורות תרוייהו כחדא סליקו ברבותא³ חדא

לא אתיישב סיהרא (דא) לגבי שמשא דא אכסיף⁴ מקמי דא סיהרא אמרה (שיר א ז) איכה תרעה⁵ שמשא אמרה (שם) איכה תרביץ בצהרים שרגא זעירא אכדין צהיר בצהרים⁶ (שם) שלמה אהיה כעוטיה אכדין בכסופא כדין

"ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים", "ויעש" רבוי ותיקון של הכל כראוי. "את שני המאורות הגדולים", בהתחלה [היו] בחבור אחד. סוד זה השם השלם יחד הו"ה אלהים, אף על גב שאינו בגלוי אלא בדרך סתום. "הגדולים" שנבראו (שנתגדלו) בשם זה כזה להקרא בהם השם של הכל. מצפ"ץ מצפ"ץ אלו שמות עליונים של שלש עשרה מדות הרחמים. "הגדולים", אלו התגדלו ועולים למעלה, בגלל שהם עליונים מסוד עליון, ועולים לתועלת העולם שבהם מתקיים @ העולמות. כדוגמת זה "שני המאורות", שניהם כאחד עולים בגדלות אחת.

לא התיישבה הלבנה אצל השמש, זו התביישה מלפני זו, הלבנה אמרה "איכה תרעה", השמש אמרה "איכה תרביץ בצהרים", נר קטן איך מאיר בצהרים, "שלמה אהיה כעטיה", איכה בבושה, אז הקטינה עצמה להיות ראש לתחתונים, שכתוב "צאי לך בעקבי הצאן". אמר לה הקדוש ברוך הוא, לכי והקטיני את עצמך.

^א ויעש רבויא ותקונא דכלא כדקא יאות. המאמר הזה הוא בחייט דף ק"א ע"ש (של"ה). שנכללת הבריאה באצילות (ביאורים ח"א עט ע"ד).

^ב מנחת יהודה קב ופרדס בשער מיעוט הירח זוהר תרומה קסא ע"א (ד"א). והוא יחוד דקב"ה ושכינתיה (דע"ה ח"א פא ע"א). הוראתו, לכלול את היכלות דבריאה זה בזה ולייחד את הבריאה באצילות כמו שהיה קודם החטא. ועי' בבהגר"א על ספד"צ כט ע"ג (דע"ה ח"ב מז ע"ד).

^ג שלא אמר הכתוב בהדיא שזו"ן נקראים ה' אלקים אלא מדקאמר המאורות הגדולים משמע שנקראו שמא שלים ה' אלקים (מ"מ).

^ד עי' יהל אור.

^ה כיון שיונקים משני פאות דא"א אזי נקראים בשם אחד זה כזה, ששניהם מצפ"ץ, ואינם זה הו"ה זה אלקים, כי זהו בחי' מאור הגדול ומאור הקטן (מ"מ).

^ו שם הו"ה בא"ת ב"ש מצפ"ץ. ולפי דרכינו (קל רחום תכ גספי וחנון ארך פסטפט תגל אפים ורב חסד תומי פגש סחק פתיא טהג סחק לאלפים נשא כתכומי טבת עון ופשע זפט פובז וחטאה ונקה פסנתץ פטדץ (ד"א). עי' ע"ח שער א"א פרק יא. עי' תיקור"ז טז ע"ב שהשם מצפ"ץ מרמז למט"ט, וכן ע"ש בגר"א קז ע"א שזה בבחינת עולם היצירה.

^ז ב' הפאות שהם מצפ"ץ הם משפיעים ב"ג ת"ד שהם י"ג מכילן דרחמי שתחלתן מא"ל רחום וחנון, ולכן נזכרו ב' הו"ה ת קודם א"ל רחום וכו' כי ב' ההו"ה ת הם ב' שמות מצפ"ץ שהם ב' הו"ה ת באתב"ש (מ"מ). של י"ג מידות רחמים ור"ל שאלו שני שמות הם שתי מדות מ"ג מדות רחמים כנודע (והרשב"ב כ' כי פי הרב האר"י זצ"ל אל תיקון א' רחום ב' וחנון ג' ופשוט) (ד"א).

^ח פי' ב' שמות הם נגדלו ונתוסף בהם אור גדול (מ"מ).

^ט מא"א (מ"מ).

^י הם זו"ן שיצאו מהם (מ"מ).

^{יא} במעלה ורוממות (ד"א).

^{בב} צ"ל דאכסיף מקמיה סהרא אמרה איכה תרעה איכה תרביץ בצהרים שרגא זעירא וכו' (גליון מזוהר זולצבאך) (ש"ג).

^{בג} איכה תרעה כלתך לפני השמש (מ"מ).

^{בד} פי' השמש אומר שטענה זו של הלבנה אמיתית, כיון שהיא שרגא זעירא איכדין נהיר בצהרים שבודאי הלבנה אין לה הארה בפני השמש (מ"מ).

בראשית

אזעירת גרמא למהוי רישא לתתאי דכתיב (שם ח) צאי לך בעקבי הצאן אמר לה קב"ה זילי ואזעירי גרמך ומתמן לית לה נהורא בר משמשא דבקדמיתא [הוון] יתבי <כחדא> בשקולא לבתר אזעירת גרמה (ד)בכל אינון דרגין דילה אע"ג דאיהי רישא עלייהו [דהא לית אתתא ברבווייא בר בעלה <בבעלה> כחדא]

את המאור הגדול (בראשית א טז) יהו"ה ואת המאור הקטן אלהים סוף כל דרגין סופא דמחשבה בקדמיתא אתרשים איהו לעילא באתוון דשמא קדישא את רביעאה דיליה ולביתר אזעירת גרמה לאתקרי בשמא דאלהים"ם ועם כל דא סלקא לכל סטרין לעיל באת ה' בחבורא דאתוון דשמא קדישא לבתר אתפשטו דרגין מסטרא דא ומסטרא דא דרגין דאתפשטו מסטרא דלעיל אקרון ממשלת היום דרגין דאתפשטון מסטרא דתתא אקרון ממשלת הלילה ואת הכוכבים שאר חילין ומשיריין דלית לון חושבנא דכלהו תליין בההוא רקיע השמים [חי העולמים דכתיב (בראשית א יז) ויתן אותם אלהים ברקיע השמים [מלכותא דדוד] להאיר על הארץ דא ארץ עלאה לתתא כדוגמא דא חי העולמים ודא להאיר על הארץ דא ארץ תתאה כדוגמא דלעיל]:

מלכותא דדוד אתתקן ביומא דא רגלא^א וסמכא רביעאה דכורסייא^ב אתתקנו אתוון^ג ואתיישרו על דוכתייהו ועם כל דא עד יום שתיתאה דאתתקן דיוקנא דאדם^ד תקונא כדקא

ומאז אין לה אור רק מהשמש. שבהתחלה היו יושבים כאחד שקולים, אחר כך הקטינה את עצמה בכל אותם דרגות שלה, אף על גב שהיא ראש עליהם, שהרי אין אשה בגדלות רק עם בעלה כאחד.

"את המאור הגדול" יהו"ה. "ואת המאור הקטן" אלהים, סוף כל הדרגות, סוף המחשבה. בתחילה נרשם הוא למעלה באותיות של השם הקדוש, האות הרביעית שלו, ואחר כך הקטינה עצמה להקרא בשם של אלהים. ועם כל זה עולה לכל הצדדים למעלה באות ה', בחיבור האותיות של השם הקדוש. אחר כך התפשטו דרגות מצד זה ומצד זה, הדרגות שהתפשטו מצד שלמעלה נקראו "ממשלת היום", ודרגות שהתפשטו מצד שלמטה נקראו "ממשלת הלילה". "ואת הכוכבים", שאר הצבאות והמחנות שאין להם חשבון, שכולם תלויים באותו רקיע השמים חי העולמים, שכתוב "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על הארץ", זו ארץ העליונה, למטה כדוגמה זו, חי העולמים, וזה "להאיר על הארץ", זו ארץ התחתונה כדוגמה שלמעלה.

מלכות דוד נתקנה ביום זה כרגל ואדן רביעית של הכסא, נתקנו האותיות והתיישרו על מקומן, ועם כל זה, עד היום הששי שנתקנה דמות האדם תיקון כראוי,

^א עי' ח"ג סה ע"א (לש"ו). הוא בסוד מאמר הכתוב "בראשית ברא אלהים" (בראשית ע"א א), וכן הוא בכל עשר המאמרות ד"ויאמר אלהים", כי גילויו בכל המציאות דהעולמות ב"ע הוא רק בשם אלהים (הקדו"ש טז ע"ב). ועי' בהגר"א על ספד"צ לו ע"ג ד"ה כתיב ויתהלך, ושם כו ע"ג ד"ה כתיב ויאמר, ובע"ח מוחין דקטנות ג'. כלומר, כל זמן שהיא במלכות דאצילות היא בסוד ה' אחרונה של שם הו"ה ב"ה, וכאשר היא יורדת לבריאה, היא נקראת אלקים (בהגר"א על ספד"צ כו ע"ג).

^ב זה אינו זלפ"ק או זולנא. @

^ג פי' כי ג' ימים הראשונים הם חג"ת ויום ד' היא מלכות רגל רביעי של הכסא (מ"מ).

^ד עמוד ורגל הרביעי לכסא העליון נתקן על תקונו (ד"א). דא אכסיף כו'.

^ה פי' ד' אותיות הו"ה כי יה"ו הם ז"א וה' אחרונה מלכות (מ"מ).

^ו פי' אע"פ שאמרנו שיום ד' רומז למלכות, עכ"ז רביעי חמישי וששי הם נה"י גם כן, ולכ' נביום ששי שנשלם פרצוף ז"א אזי נשלמה המלכות (מ"מ). ואז חזר אור הגנוז לשימוש (כללים ח"ב נו ע"א). זה היה בחצות היום דע"ש כאשר הכניסו הקב"ה בגן עדן, ואז נשלמה העלייה שבי"ע עלו במקום בינה וזר"ן דאצילות (כללים ח"א קח ע"א), שהוא מקומם העיקרי והאמיתי שהיה ראוי להם לולא החטא (דע"ה ח"ב כז ע"א). אז נשלם דיוקנא דאדם, שכן ו"ק דהמלכים דחלקי החי והמדבר שביצירה נבראו ביום ה', ואילו הכח"ב שבהם, הרי הם בחינת פני האדם, נשלמו ביום הששי (דע"ה ח"ב סב ע"א). עי' לקמן ח"ג מח ע"א [שם מבואר שתיקון הבי"ע נעשה על ידי בריאת אדה"ר (כללים ח"א לז ע"א), מכיוון שהכל כלול בו והוא

בראשית

לא התיישב במקומו, ואז נתקן כסא עליון וכסא תחתון, והעולמות כולם התיישבו במקומם, וכל האותיות נתקנו [אתתקנן] (אתתקן)

כ/ב

על גלגליו בפשיטו דטופסירא דקוטרא¹ [ויומא] (וביומא) רביעאה איהו יומא מאיס מבוניס כמה דאת אמר (תהלים קיה כב) אבן מאסו הבונים הה"ד (שיר א ו) בני אמי נחרו בי דהא נהורא דא אזעירת גרמא ונהירו² [דיליה] (דיליה) וקליפין אתקנו על דוכתייהו כל אינון נהורין דנהרין בלהו תליין בהאי רקיע השמים לאתקנא בהו כורסייא דדוד אלין נהורין מצייירין ציורא דלתתא³ לאתקנא ציורא דכלהו דאינון בכללא דאדם ציורא פנימאה דכל ציורא פנימאה אקרי הכי ומהכא כל ציורא דאתכליל באתפשטו דא אקרי אדם >הה"ד (יחזקאל לד לא) אדם אתם אתם קרויין אדם ולא שאר עמין עעכו"ם וכל רוחא אקרי אדם < רוחא דסטר קדישא גופא דיליה לבושא איהו ועל דא כתיב (איוב י יא) עור ובשר תלבישני וגו' בשרא דאדם <לבושא איהו> (לבושייהו) ובכל אתר כתיב (שמות ל לב) בשר אדם אדם לגו בשר לבושא דאדם גופא דיליה⁴ טסירין דלתתא⁵ דאתהתך בהתוכא⁶ דרוחא דא אצטיירו מניה ציורין דאתלבשן בלבושא אחרא כגון ציורא דבעירי דכין (דברים יד ד) שור שה כשבים ושה

על גלגליהם בהתפשטות של תפיסת הקשר. ויום רביעי הוא יום מאוס לבונים, כמו שנאמר "אבן מאסו הבונים". זהו שכתוב "בני אמי נחרו בי", שהרי אורה זו הקטינה עצמה והאור שלה, והקליפות נתקנו על מקומם. כל אותם המאורות שמאירים, כולם תלויים ברקיע השמים הזה לתקן בהם את כסא דוד. המאורות הללו מצייירים ציור שלמטה לתקן ציור של כולם, שהם בכלל של אדם, ציור פנימי, שכל ציור פנימי נקרא כך. ומכאן שכל ציור שנכלל בהתפשטות זו נקרא אדם. זהו שכתוב "אדם אתם", אתם קרויים אדם ולא שאר עמים עכו"ם. וכל רוח נקראת אדם, רוח של צד קדושה גופו הוא לבוש, ועל זה כתוב "עור ובשר תלבישני וגו'", בשר של אדם הוא לבוש. ובכל מקום כתוב בשר אדם, אדם לבפנים, בשר לבוש האדם גופו. רוחות שלמטה שנחתכים בסיגים של רוח זו הצטיירו ממנו ציורים שהתלבשו בלבוש אחר, כמו ציור של בהמות טהורות, "שור שה כבשים ושה עזים איל וצבי ויחמור וגו'", אותם שצריכים להיכלל בלבוש של אדם, אותו רוח פנימי של אותם צדדים (ציורים), עולה באותו שם שנקרא בו גופו לבוש של אותו שם, בשר

כלל כולם (כללים ח"א פ ע"ד) ועי' דע"ה ח"ב דרוש ה' ענף א' סימן ה' [דביום הו' עלו כל העולמות עילוי נורא מאד. ועי' לקוטי תורה בראשית ומאמרי רשב"י קדושים (פג ע"א) וספר הגלגולים פרקים טז ויז, וע"ח שער דרושי אבי"ע פרק יג ויד וכלל @ שער סדר אבי"ע] (לש"ו).

^a פי' המלכות לא נתישבה עם הז"א (מ"מ).

^b ז"א (מ"מ).

^c מלכות (מ"מ). פי' נוק' שהיא כסא לבעלה (כללים ח"א קז ע"ד).

^d בהתפשטות ציור קשר עליון מסוד האצילות נתייחד הכל על ישובו כראוי (ד"א). אז נתייחד כל תהלוכות ההנהגה כולה, כי בחתימת מעשה בראשית נשלמו הכל על תיקונם (כללים ח"א קז ע"ד). בהתפשטות והתגלות זוהרי האור מסוד עולם המלבוש (דע"ה ח"ב קטו ע"ד).

^e נ"א נחירו לשון חרון אף משס הכז ח"ו @ (הגהות הגר"א).

^f פי' האורות עליונים עם ז"ן הם מצייירים נשמות ישראל שנקראים אדם (מ"מ).

^g יתרו סוף עה וריש עו (הערת הזוהר).

^h רוחות שלמטה שיש בעה"ז הם מצטיירים בציור א' והיינו בגוף הבהמות כמבואר (ד"א).

ⁱ נפש הבהמית דישראל ונפש במהות וחיות טהורות הם מקלי' נוגה. ונפש אומות העולם ונפש וחיות טמאות הם מג' קליפות האחרות, וז"ש כאן טסירין דלתתא דאתהתך, פי' הנשמות מפנימיות הקדושה, והתוך הקדושה שממנו נעשית הרוח היא קלי' נגה שהיא התוך הקדושה (מ"מ).

^j פי' היתוך סיגי הקדושה ורומז על קלי' נוגה. הרשב"ב (ד"א).

בראשית

עזים איל וצבי ויחמור וגו' אינן דבעיין לאתכללא בלבושא דאדם ההוא רוחא פנימאה דאינון סטריין [ס"א ציורין] סליק בההוא שמא דאתקרי בה גופא דיליה לבושא דההוא שמא [בשר שור] שור איהו פנימאה דההוא גופא בשר דיליה לבושא וכן כלהו:

כנוונא דא בסטרא אחרא מסאבא^א רוחא דאתפשט בשאר עמין עעכו"ם נפקא מסטרא דמסאבו לאו איהו אדם^ב ובגין כך לא סליק (לבושא) בשמא דא(י) שמא דההוא רוחא טמא לא סליק בשמא דאדם ולית ביה [חולקא] גופא דיליה לבושא דההוא טמא בשר טמא (י)טמא לגו בשר לבושא דיליה בגין כך בעוד [ד]שרי ההוא רוחא בההוא גופא אתקרי טמא נפק רוחא מההוא לבושא לאו אקרי טמא ולא סליק ההוא [לבושא] בשמא מסירין לתתא דאתהתך בהתוכא דרוחא דא אצטיירין מניה ציורין דאתלבשן בלבושא אחרא כגון ציורי בעירי מסאבי ואורייתא פתח בהו (ויקרא יא כט) וזה לכם הטמא כגון חזיר ועופי ובעירי דההוא סטרא רוחא סליק בההוא שמא גופא לבושא דיליה וגופא בשר חזיר אקרי חזיר לגו בשרא לבושא דיליה ובגין כך אלין תריין סטריין מתפרשן אלין אתכלילו ברזא דאדם ואלין אתכלילו ברזא דטמא כל זינא אזיל לזיניה ואתהדר לזיניה:

נהורין עלאין דקא מנהרין נהרן בההוא רקיע השמים <וכו'> לאצטיירא [לתתא] (להכא) ציורין כדקא חזי דכתיב (בראשית א יז) ויתן אותם אלהיים ברקיע השמים [וגו'] ולמשול ביום ובלילה שלטנו דתריין נהורין [דא] (ד)איהו שלטנו כדקא חזי מאור גדול שלטנו ביממא מאור קטן שלטנו בליליא ורזא דא מהכא שלטנותא דדכורא ביממא למנאה <נ"א למלאה> ביתיה דאצטריך ולאעלא ביה טרפא ומזונא כיון דעאל ליליא ונוקבא נקיט כלא לית שלטנו <דביתא> (בביתא) בר בנוקבא דהא כדין שלטנו [דילה] (דיליה) דכתיב (משלי לא

שור, שור הוא פנימי של אותו גוף, הבשר שלו לבושו, וכן כולם.

כדוגמה זו בצד האחר הטמא, רוח שהתפשטה בשאר עמים עובדי עכו"ם יוצאת מצד הטומאה שאינו אדם. ולכן לא עולה בשם זה. השם של אותו רוח טמא לא עולה בשם של אדם, ואין בו חלק. הגוף שלו לבוש של אותו טמא. בשר טמא יטמא לפנימיות בשר לבושו. לכן, בעוד ששורה אותו רוח באותו גוף נקרא טמא, [וכאשר] יוצא רוח מאותו הלבוש, לא נקרא טמא, ולא עולה אותו לבוש בשם. הרוחות למטה שנחתכים בסיגים של רוח זו, מצטיירים ממנו ציורים שמתלבשים בלבוש אחר, כמו ציורי בהמות טמאות. והתורה פתחה בהם "וזה לכם הטמא", כגון החזיר ועופות ובהמות של אותו הצד, רוח עולה באותו השם, הגוף הלבוש שלו, והגוף נקרא בשר חזיר, חזיר לתוך בשר הלבוש שלו. ולכן שני הצדדים הללו נפרדים, אלה נכללו בסוד אדם, ואלה נכללו בסוד של טמא. כל מין הולך למינו וחוזר למינו.

המאורות העליונים שמאירים, אורם באותו רקיע השמים וכו', לצייר למטה ציורים כראוי, שכתוב "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וגו', ולמשול ביום ובלילה", שלטון של שני אורות אלו זהו שלטון כראוי. המאור הגדול שלטונו ביום, המאור הקטן שלטונו בלילה. וסוד זה, מכאן שלטון הזכר ביום לצוות (למלא) לביתו שצריך ולהכניס בו טרף ומזון. כיון שנכנס הלילה והנקבה לוקחת הכל, אין שלטון הבית, רק בנקבה, שהרי אז השלטון שלה, שכתוב "ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה", היא ולא הוא. ממשלת היום של הזכר, וממשלת הלילה של הנקבה. (מאור

^א פי' גם בטומאה יש דוגמת זה שאומות העולם נעשו מפנימיות ג' קליפות האחרות, והתוך שלהם שהוא חצוניותם משם בהמות טמאות (מ"מ).

^ב מאחר שהוא מצד הטומאה לכן אינו נקרא כלל בשם אדם (ד"א).

בראשית

גדול זהו השמש, ויש בו שנים עשר פתחים, יש בו שנים עשרה שעות. ושמש שולט על היום. המאור הקטן יש בו שנים עשר פתחים, וזו הלבנה, ושולטת על הלילה, ובלילה יש שנים עשרה שעות, ועל זה ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. השמש ושנים עשר פתחים נעשים שלש עשרה מדות הרחמים, וליל הלבנה ושנים עשר פתחים נעשו שלשה עשר, ונעשו השמש והלבנה אחד, ויום ולילה אחד. זהו שכתוב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד", וסוד זה למעלה). "ואת הכוכבים", כיון שהנקבה פוקדת את הבית ומתכנסת לבעלה, אין שלטון @הבית אלא רק לעולמות שנשארו בבית לתקן כל תקוני הבית, ואחר כך חוזר הבית לשלטון הזכר ביום, והכל כראוי.

גדול זהו השמש, ויש בו שנים עשר פתחים, יש בו שנים עשרה שעות. ושמש שולט על היום. המאור הקטן יש בו שנים עשר פתחים, וזו הלבנה, ושולטת על הלילה, ובלילה יש שנים עשרה שעות, ועל זה ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. השמש ושנים עשר פתחים נעשים שלש עשרה מדות הרחמים, וליל הלבנה ושנים עשר פתחים נעשו שלשה עשר, ונעשו השמש והלבנה אחד, ויום ולילה אחד. זהו שכתוב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד", וסוד זה למעלה). "ואת הכוכבים", כיון שהנקבה פוקדת את הבית ומתכנסת לבעלה, אין שלטון @הבית אלא רק לעולמות שנשארו בבית לתקן כל תקוני הבית, ואחר כך חוזר הבית לשלטון הזכר ביום, והכל כראוי.

ויעש אלהים את שני המאורות, זה מאור וזה מאור. לכן אותם מאורות שעולים למעלה נקראים מאורי אור, ואותם מאורות שירדו למטה נקראים מאורי אש, שהם דרגות למטה ושולטים כל ימי החול. ועל כן כשיוצאת השבת מברכים על הנר, שהרי נתנה להם רשות לשלוט. האצבעות של בן אדם הם סתר של דרגות וסודות שלמעלה, ויש בהם פנימיים ואחוריים. אחוריים הם לחוץ, והם רמז לצפירי האצבעות. ולכן יש

ויעש אלהים את שני המאורות, זה מאור וזה מאור. לכן אותם מאורות שעולים למעלה נקראים מאורי אור, ואותם מאורות שירדו למטה נקראים מאורי אש, שהם דרגות למטה ושולטים כל ימי החול. ועל כן כשיוצאת השבת מברכים על הנר, שהרי נתנה להם רשות לשלוט. האצבעות של בן אדם הם סתר של דרגות וסודות שלמעלה, ויש בהם פנימיים ואחוריים. אחוריים הם לחוץ, והם רמז לצפירי האצבעות. ולכן יש

כא/א

רשו לאסתכלא בטופרין במוצאי שבת דהא נהרין מההוא שרגא ונהרין מההוא אש לשלטאה אלין אתחזיין אצבען לנו לא אית רשו לאתחזיין בההוא שרגא דהא מלעילא נהרין ואקרין פנים פנימאין ורזא דא >וראית את

רשות להסתכל בצפרנים במוצאי שבת, שהרי מאירים מאותו הנר ומאירים מאותה אש לשלוט. אלה נראים, אבל אצבעות שבפנים אין רשות להראות באותו נר, שהרי מלמעלה מאירים ונקראים פנים פנימיות, וזה סוד "וראית את אחורי ופני

^א גליון. הרש"ב (נ"א).

^ב לזיתא (לפ"ו).

^ג כיון שהם באצילות נקראים סליק לעילא (מ"מ).

^ד פ' הם חגת"ם, לפי שז"א בניינו מהחסדים וכן הנקבה התבוננתה על ידי החסד בסוד והוכן בחסד כסא לכך חגת"ם נקראים מאורי אור (מ"מ).

^ה שהם נוריאל רפאל גבריאל מיכאל אמר נחתי לתתא שפי שהם ביצירה (מ"מ).

^ו החשמ"ל הוא בבחינת הצפרנים העליונים, ולא נשאר ממנו כי אם ראשי האצבעות, שמשם יונקת קליפת נוגה כנזכר בזהר ויקהל דר"ח, ונקרא "כתנות אור" (ע"ח שער מט פרק ד').

^ז מאימא (מ"מ).

בראשית

אחורי ופני לא יראו דלא יסתכל בר נש במוצאי שבת באצבעות בפנים בשעה שאומר בורא מאורי האש. "וראית את אחורי" אלו פנים שבחוץ שנרמזו בצפרנים. "ופני לא יראו" אלו האצבעות בפנים, אלה שולטים בשבת, ואלה שולטים בחול. וביום השבת, הקדוש ברוך הוא שולט לבדו באותם פנים פנימיים על כסא כבודו, וכולם נכללים בו, והשלטון הוא שלו. ולכן מוריש מנוחה לכל העולמות, ויורשים ירושה של יום זה העם הקדוש שנקראים עם אחד בארץ. מאורי אור מצד הימין שהוא אור ראשון שהיה ביום הראשון, שביום השבת מאירים אותם מאורי אור בלבדם ושולטים, ומהם כולם למטה מאירים. וכשיוצאת שבת, נגנזים מאורי אור שלא מתגלים, ומאורי האש שולטים כל אחד ואחד על מקומם. מתי שולטים, במוצאי שבת, עד ערב יום השבת. ועל זה צריכים להיות מוארים מאותו הנר במוצאי שבת.

מההוא שרגא [במוצאי] (למוצאי) שבת: והחיות רצוא ושוב² (יחזקאל א יד) דלא יכיל עינא למשלט בהו בנין דאינון רצוא ושוב חיות דאתגליין אינון דההוא אופן קאים בגוייהו ומאן איהו דא מטטרון דאיהו רב ויקיר משאר אלין <נ"א חיילין> ועלאה חמש מאה פרסי חיות³ דמטמרן אינון תחות תרין אתוון עלאין דאתכסיין י"ה אתוון שליטין על ו"ה אלין רתיכא לאלין [וההוא] (דההוא) טמירא לכל טמירין⁴ דלא אתידע כלל שליט על כלא ורכיב על כלא חיות דאתגליין אינון לתתא תחות אלין עלאין⁵ דמטמרן ואתנהרין מנייהו ונטליין בגינייהו חיות

לא יראו", שלא יסתכל אדם במוצאי שבת באצבעות בפנים בשעה שאומר בורא מאורי האש. "וראית את אחורי" אלו פנים שבחוץ שנרמזו בצפרנים. "ופני לא יראו" אלו האצבעות בפנים, אלה שולטים בשבת, ואלה שולטים בחול. וביום השבת, הקדוש ברוך הוא שולט לבדו באותם פנים פנימיים על כסא כבודו, וכולם נכללים בו, והשלטון הוא שלו. ולכן מוריש מנוחה לכל העולמות, ויורשים ירושה של יום זה העם הקדוש שנקראים עם אחד בארץ. מאורי אור מצד הימין שהוא אור ראשון שהיה ביום הראשון, שביום השבת מאירים אותם מאורי אור בלבדם ושולטים, ומהם כולם למטה מאירים. וכשיוצאת שבת, נגנזים מאורי אור שלא מתגלים, ומאורי האש שולטים כל אחד ואחד על מקומם. מתי שולטים, במוצאי שבת, עד ערב יום השבת. ועל זה צריכים להיות מוארים מאותו הנר במוצאי שבת.

"והחיות רצוא ושוב" שלא יכולה העין לשלוט בהם בגלל שהם רצוא ושוב. חיות שמתגלות הם שאותו האופן נמצא בתוכם, ומי הוא, זה מטטרון², שהוא גדול ונכבד משאר אלה (הצבאות), ועליון חמש מאות פרסות. חיות שמוסתרות הן תחת שתי אותיות עליונות שמתכסות. י"ה אותיות שולטות על ו"ה, אלה מרכבה לאלה. ואותו הנסתר של כל הנסתרים שלא נודע כלל שולט על הכל ורוכב על הכל. החיות שמתגלות הם למטה תחת אלה העליונות שנסתרות ומוארות מהן, ומתנהגים

² בו' ימי החול ו"ק דאצילות משפיעים בו"ק דבריא, וו"ק דבריא בו"ק דיצירה בארץ ישראל, ובחול מאירים ו"ק דעשיה, אבל ביום השבת ו"ק דאצילות משפיעים בו"ק דבריא, ומשם בא השפע בשבת בסוד נתעלה וישב על כסא כבודו שהיא בריאה, אבל יצירה ועשיה אינם עולים בשם. וז"ש קב"ה שהיא בינה שליט בלחודו, פי' בלי יניקת הקליפות באינון פנים פנימיאין, שהם חגת"ם, על כרוסי יקריה שהיא הבריא (מ"מ).

³ פי' בין חיות דאתגליין, שהם נוריא רפאל גבראל מיכאל, בין חיות דמטמרן שהם חגת"ם, כולהו לא יכיל עינא למשלט בהו, ולכן אמר קרא והחיות סתם משמע שעל כולם ידבר (מ"מ).

⁴ עיין בסוף משפטים שיש חיות למעלה מחיות (ד"א). מטטרון נאצל וצ"ע (ד"א). לא דק ופי' חיות דמטמרן חגת"ם וחיות דאתגליין נרנ"ח ומטטרון שר מלאכים בעולם היצ' וראשו בבריא ועיין ריש תיקון מ"ז ומ"א ומדרגת מטטרון שהוא עה"ד טו"ר נהפך למטה ביד מרע"ה. הרשב"ב (נ"א).

⁵ הוא א"א כי א"א נקראים טמריין שהם בגו זו"ן ואריך תוך או"א ולכן נקרא טמריא לכל טמירין (מ"מ).

⁶ חגת"ם (מ"מ).

בראשית

עלאין כלהו כלילין^א ברקיע השמים^ב וועלייהו כתיב (בראשית א יד-טו) יהי מארת ברקיע השמים והיו למאורות ברקיע השמים כלהו תליין בהוא רקיע השמים^ג רקיע שעל גבי החיות^ד [דא] ההוא דכתיב (יתזקאל א כב) ודמות על ראשי החיה^ה רקיע כעין הקרה דא ההוא קדמון [נ"א] קדמאה^ו דהא מתמן ולהלאה לית מאן דיכיל לאסתכלא ולמנדע מאי טעמא משום דאיהו סתים במחשבה^ז ומחשבה דקב"ה טמירא סתימא עלאה^ח מחשבה דבר נש בכל עלמא^ט לאתדבקא [ולמנדע] (ולמודע) לה מלין דתליין במחשבה עלאה^י לית מאן דיכיל לאתדבקא לון מחשבה ממש על אחת כמה וכמה גו^{יא} מן מחשבה^{יב} מאן איהו דעביד רעיוני דהא לית סוכלתנו למשאל כ"ש למנדע אין סוף לית ביה רשומא כלל^{יג} ולא תליא שאלתא ביה ולא רעיונא לאסתכלותא דמחשבה כלל מגו סתימא דסתימא^{יד} מריש נחיתו דאין סוף^{טו} נהיר נהירו דקיק^{טז} ולא ידיע סתים בסתימו >נ"א ברשימו< כהודא דמחטא רזא סתימא דמחשבה (ו)לא ידיע עד דאתפשט נהירו מניה^{טז} באתר דאית ביה רשימין דאתוון^{טז} כלהו מתמן נפקין:

בגללם. החיות העליונות כולן כלולות ברקיע השמים, ועליהם כתוב "יהי מארת ברקיע השמים", "והיו למאורת ברקיע השמים", כולם תלויים באותו רקיע השמים. הרקיע שעל גבי החיות, זה אותו שכתוב "ודמות על ראשי החיה רקיע כעין הקרה", זה אותו קדמון (ה' הראשונה). שהרי משם והלאה אין מי שיכול להסתכל ולדעת. מה הטעם, משום שהוא סתום במחשבה, ומחשבת הקדוש ברוך הוא טמירה וסתומה עליונה. מחשבת בן האדם בכל העולם (לא יכול) להתדבק ולדעת אותה, דברים התלויים במחשבה עליונה אין מי שיכול להשיג אותם, המחשבה ממש על אחת כמה וכמה. לפנים מהמחשבה מי הוא שעושה רעיונות, שהרי אין תבונה לשאול, וכל שכן לדעת. אין סוף אין בו רושם כלל, ושאינה לא תלויה בו, ולא רעיון להתבוננות המחשבה כלל. מתוך סתום הסתומים, מראש ירדת האין סוף, מאיר אור דקיק ולא ידוע, סתום בסתימה (ברושם) כחידוד המחט. סוד סתימת המחשבה לא ידוע, עד שמתפשט ממנו אור. במקום שיש בו רשומים של כל האותיות, משם יוצאים.

בריש כלא [א] רישא וסופא דכל דרגין^א רשימו דאתרשים [ביה] (ב)דרגין כלהו^ב ולא

בראש הכל. א', ראש וסוף של כל הדרגות, הרושם שנרשמים בו כל הדרגות,

^א בראשית לג ע"ב (הערת הזוהר).

^ב בינה (מ"מ).

^ג פי' החיה היא מלכות, וראשיה הם חג"ת ורקיע שעל ראשי החיה היא בינה (מ"מ).

^ד ה' נוסף זלפ"ו.

^ה פי' אור א"ס ב"ה סתים בתוך אבא, ואין מי ששיגהו לפי שאבא אורו גדול מאד (מ"מ).

^ו טמירא יותר מהמלכות שהיא נגלית, סתימא יותר מז"א עילאה יותר מאימא (מ"מ).

^ז (לא יכיל) נוסף זלפ"ו.

^ח הם הפרצופים שיונקים מאבא כגון אימא וז"ן (מ"מ).

^ט לנו (זפ"ו וכן הו"א זמ"מ).

^י א"א (מ"מ).

^{יא} פי' א"ק נקרא א"ס בעצם, משא"כ עתיק וא"א שנקראים א"ס בהשאלה (מ"מ).

^{יב} א"א (מ"מ).

^{יג} שהוא ראשית הגילוי ואדם קדמאה (מ"מ).

^{יד} אבא (מ"מ).

^{טו} אמא (מ"מ).

^{טז} פי' כי באימא נרשמו האותיות בסוד וייצר (מ"מ).

פי' אתוון מבינה נקודי מחכמה טעמי מכתר (ד"א).

^{יז} א' בצורה היא יו"ד [א], י' הוא אבא ד' היא מלכות (מ"מ).

בראשית

אקרי אלא אחד לאחזאה דאע"ג דאית ביה דיוקנין סניאין לאו איהו אלא חד ודאי איהו את דעלאין ותתאין תליין ביה ראשיתא דאל"ף ממירו דרזא דמחשבה עלאה² והוא אתפשמו דהוא רקיע עלאה כלא סתים בהוא רישא [בגין] דכד נפיק א' מהאי רקיע בדיוקנא דרזא דרישא דמחשבה נפקא³ בהוא אמצעיתא דאל"ף שית דרגין כלילין ביה⁴ רזא דכלהו חיות ממירין עלאין [דתליין] <ס"א דסליקן> מנו מחשבה חד נהירו⁵ דנהיר ואתגניז [דהא] (דא) נהירא דאת [ט'] [ט' נ"א ב'] דבראשית חום היום (בראשית יח א) דהוה אברהם יתיב פתח האהל⁶ דאיהו פתחא מתתא לעילא וחום היום נהיר על ההוא פתחא ונהרא מתמן:

תנינא נהירו [דאזיל] (דאחיל) לאתחשכא [לעת] (לערב) פנות ערב⁷ רזא דצלותא דיצחק לאתקנא האי דרגא דכתיב (בראשית כד סג) ויצא יצחק⁸ לשוח בשדה לפנות ערב אסתכלותא דערב וחשוכן כלהו לגביה⁹ בהאי פנות ערב אסתכל¹⁰ יעקב¹¹ בהוא ממנא דעשו:

תליתאה נהירו דכליל <תרינ¹²> (תמן)

כא/ב

אלין נהירו דנהיר באסותא רזא דכתיב ביעקב (בראשית לב לב) ויזרח לו השמש וגו'

ולא נקרא אלא אחד, להראות שאף על גב שיש בו דמויות רבות אינו אלא אחד. ודאי היא האות שעליונים ותחתונים תלויים בה. ראשית של אל"ף, סתר של סוד המחשבה העליונה. ואותה התפשטות של אותו רקיע עליון, הכל סתום באותו הראש, בגלל שכאשר יוצאת א' מרקיע הזה, בדמות של סוד ראש המחשבה יוצאת. באותו אמצע של אל"ף כלולים בו שש דרגות, סוד של כל החיות הנסתרות העליונות (שעולות, וס"א שתלויות), מתוך המחשבה. אור אחד שמאיר ונגנז, שהרי אור של האות (ט') של בראשית (ב' דבראשית), חום היום שהיה יושב אברהם פתח האהל, שהוא פתח מלמטה למעלה, וחום היום מאיר על אותו פתח ומאיר משם.

שני, אור שהולך להיות חשוך לעת פנות ערב. הסוד של תפילת יצחק לתקן דרגה זו, שכתוב "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב". הסתכלות של ערב, וחשוכים כולם אצלו. בפנות הערב הזה הסתכל (התרחץ) יעקב באותו ממונה של עשו.

שלישי, אור שכולל שני

אלו, אור שמאיר ברפואה, סוד הכתוב ביעקב "ויזרח לו השמש וגו'". ודאי

^א פי' י' של יו"ד קוץ היו"ד הוא אריק, גוף היו"ד העיקרי היא חכמה, ובינה כלולה עמו בסוד הבן בחכמה, וד' דיו"ד הם זון, נמצא שכל ה' פרצופים כלולים באות א' (מ"מ).

^ב פי' כי ראשית האל"ף שהיא יו"ד הוא אבא, ואמא כלולה עמו בסוד הבן בחכמה (מ"מ).

^ג פי' ע"א הוא דמות יוד למעל' ויו"ד למטה וא"ו באמצע זהו דקאמר אמצעית' דאלף שית דרגין דיווד של מעלה היא רומזת לכתר וחכמה ושל מטה רומזת למ' בסוד שילוב השם הוי"ה אדנ' כנודע שהם הני תרי יודין דרישא וסיפא כנודע נמצא ראש וסוף הכל מרומז באלף וז"ש דקאמר לעיל בסמוך א' רישא וסיפא דכל דרגין. א"ם (נ"א).

^ד הם ו"ק דז"א (מ"מ).

^ה פי' חסד דז"א (מ"מ).

^ו היא מלכות בסוד והוכן בחסד כסא (מ"מ).

^ז פי' שהגבורות בסופם הם דינים גמורים (מ"מ).

^ח פי' יצחק תקן בתפילתו השדה, שהיא המלכות, בשביל למתק פנות ערב, שהוא סוף הגבורות, דערב היא המלכות שהיה יצחק מתקנה ומרחיק יניקת הקלי' ממנה ולכך צריך הסתכלות לתקנה (מ"מ).

^ט פי' שבניינה מהגבורות שנקראים חשך, ולכך יצחק מתקנה בהאי פנות ערב (מ"מ).

^י (נ"א אסתחון) (לפ"ו וכן הוא במ"מ).

^{יא} ופי' ע"י שינק סמאל מסוף הגבורות, נתחזק כחו ומצא קצת שליטה ח"ו על יעקב (מ"מ).

^{יב} הוא הת"ת שכולל חו"ג (מ"מ).

בראשית

ודאי כד אתכליל בההוא פנות ערב^א מכאן ולהלאה והוא צולע על ירכו דא איהו נצח ישראל^ב ירכו כתיב ולא ירכיו דא דרגא רביעאה^ג דלא אתנבי בר נש מתמן עד דאתא שמואל ועליה כתיב (שמואל א טו כט) וגם נצח ישראל וגו'^ד כדין אתתקן דהוה חלשא מכד אסתכן יעקב אבינו בממנא דעשו:

ויגע בכף ירכו (בראשית לב כה) כד אתא לגבי דיעקב נטל תוקפא מההוא פנות] (יעקב נטל תוקפו מההוא) ערב בדינא תקיפא ויעקב הוה אתכליל ביה ולא יכיל ליה וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו נטל תוקפא דדינא מתמן בנין דירכא איהו לבר מגופא דיעקב^א גופא הוה וגופיה הוה כליל ברזא דתרין דרגין ברזא דאקרי אדם כיון דנטל תוקפא לבר <מגופא> (מגופיה) מיד ותקע כף ירך יעקב (שם) ולא אתנבי בר נש מתמן [עד דאתא שמואל ועל דא נצח ישראל כתיב ביה (שמואל א טו כט) כי לא אדם הוא^ב] יהושע אתנבי מהודו של משה^ג דכתיב (במדבר כז כ) ונתתה מהודך עליו [ודא]

כשנכלל באותו פנות ערב. מכאן והלאה "והוא צולע על ירכו", זהו נצח ישראל. "על ירכו", ירכו כתוב ולא ירכיו, זו דרגה רביעית שלא התנבא אדם משם עד שבא שמואל, ועליו כתוב "וגם נצח ישראל וגו'". אז נתקן שהיה חלש כשהסתכן יעקב אבינו עם הממונה של עשו.

"ויגע בכף ירכו", כשבא אצל יעקב, לקח כח מאותו פנות ערב בדין הקשה, ויעקב היה נכלל בו ולא יכל לו. "וירא כי לא יכל לו ויגע בכף ירכו", לקח כח הדין משם, בגלל שירך הוא מחוץ לגוף, שיעקב היה גוף, וגופו היה כלול בסוד של שתי דרגות, בסוד שנקרא אדם. כיון שלקח כח מחוץ לגוף, מיד "ותקע כף ירך יעקב". ולא התנבא איש משם עד שבא שמואל. ועל זה "נצח ישראל" כתוב בו, כי לא אדם הוא. יהושע נתנבא מהודו של משה, שכתוב "ונתת מהודך עליו". הוד. וזו דרגה חמישית. "נצח" ירך שמאל של יעקב, ולכן בא דוד וכלל אותו בימין, שכתוב "נעימות בימין נצח". לא כתוב ימין אלא בימין.

^א לפי שקבל הארה שרו של עשו מפנות ערב, לכך נתגבר על יעקב ונעשה צולע על ירכיו (מ"מ).

^ב והוא צולע על ירכו דא איהו נצח כו'. כל זה מבואר בפרדס שער ירך יעקב (של"ה). בראשית כו ע"ב [עיקר צליעת יעקב הוא בסוד הוד ולא נצח. ועי' שער מאמרי רשב"י בראשית יג ע"ב – שזו"נ היו אב"א ולכן פגימה בנצח של ז"א היא בהוד דנוק', וזה לא נתקן על ידי שמואל אלא רק דוד או חרבן בית המקדש, שעה"ק נא ע"ג, פרע"ח פ"א דתפילין, מיעוט הירח פ"ב שהוא בהוד דרחל – כללים ח"א ע ע"ג, ועי' עא ע"א] וישלח קע ע"ב וקעא ע"א ומנחת יהודה דף פז פח ופרדס בשער ירך יעקב שהרי נצ"ח הוא בימין זוהר תרומה קסח ע"ב (ד"א). פגם זה שבנצח נתקן קצת ע"י שמואל ובשלימות על ידי דוד, ואילו ההוד יתוקן רק לעתיד לבא (כללים ח"א סט ע"ד). פי' ע"י שמואל הנביא הרחיק יניקת שמאל מהנצח דז"א (מ"מ).

^ג על (נוסף דלפ"ו).

^ד משפטים קיא ע"ב (ד"א). דא דרגא רביעה וכו'. ר"ל ממטה למעלה וגם מחסד למטה (א"מ) (ש"נ).

^ה וגם נצח שהוא ז"א לא ישקר, ר"ל לא יש יניקה ממנו לקלי הנק' שקר (מ"מ).

^ו תקונים כה (הערת הזוהר). עי' שער מאמרי רשב"י.

^ז קמו ע"א קסו ע"א קעא ע"א (הערת הזוהר).

^ח עיין בתיקון יג כה א, ויחי רלו ע"ב (ד"א). עי' ע"ח שער טז פרק ד' ה', ושער מאמרי רשב"י (שעיקר הז"א היא ר"ק ובתיקונים עולים לחב"ד וחג"ת ונה"י לבר מזה, והם נתספו על ידי אמא). עיקר האדם הוא הרוח (חג"ת), אמנם הנפש (נה"ם) היא השורש לבחינות שלמטה ממדרגת האדם, אלא שהיא עומדת באדם ע"מ לקשר אותו לכל מה שלמטה ממנו, לקשרו עם הגוף והעולם. ולכן נקראת הנפש "לבר מגופיה" (הקדו"ש יז ע"ד, כללים ח"א ל ע"ד). עיקר הכוונה הוא על תרין ביעין ואמה (כללים ח"א ל ע"ד). עיקר אחיזת החיצונים ויניקתם הוא בנה"י שהם לבר מגופא, ומבחי הגבורות (ביאורים ח"א פח ע"א). כלומר, הם בסוד תוספת ואינם עיקרין, והוא משום שמרישא עלאה דעתיק אינו מתלבש בא"א כי אם ז"ת שבו, ולכן אין קיום לא"א כי אם לז' הראשונות שבו (ע"ח שער הולדת אר"א וזו"ן פרק ד'). והמה דינים, ועי' ע"ח שער הולדת אר"א וזו"ן פרק ה'.

^ט פי' שחג"ת נקראים אדם, אבל נצח הוא לבר מגופא, לכך כתיב ביה כי לא אדם הוא, ולכן היה יכולת לסמאל לינק ח"ו ממנו (מ"מ).

^י ויהושע אתנבי מהודו של משה כו' ודא דרגא חמישאה וכו'. ר"ל מחס"ד כנ"ל עד הוד (ש"נ).

בראשית

(והא) <הוד>^א דרגא חמישאה^ב נצח ירכא שמאלא [ד]יעקב^ב ובגין כך [אתא] (אמר) דוד וכליל ליה בימינא דכתיב (תהלים טו יא) נעימות בימינך נצח^ב ימינך לא כתיב אלא בימינך מאי טעמא אתחלש ירכא דיעקב בגין דאתקרב ביה (ב) סטר מסאבא (ו) נקיט תוקפא מניה ואתעכב עד שמואל ועל דא^ב אתא לאדכרא [דרא] (בדא) איהו ירכא דישראל דכתיב (שמואל א' טו כט) וגם נצח ישראל ועל דא כל מילוי הוו בדינא בשירותא ובסופא^ב ותו קב"ה כליל ליה לבתר בהוד אימתיל לבתר דמשה מלכין ועל דא שקיל איהו^ב כמשה ואהרן מה משה ואהרן בתרין סטרין דלעילא^ב אף הוא לתתא כגוונא דאינון תרין סטרי ומאן אינון נצח והוד כגוונא דמשה ואהרן דלעילא^ב וכלהו דרגין אחידן (ביה) דא בדא דכתיב (תהלים צט ו) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו דהא שית סטרין אתכלילו <אחידן דא בדא כמה>

למה נחלשה ירך יעקב, בגלל שצד הטומאה התקרב אליו ולקח ממנו כח, והתעכב עד שמואל. ועל זה בא להזכיר שזהו ירך של ישראל, שכתוב "וגם נצח ישראל". ועל זה כל דבריו היו בדין בתחילה ובסוף. ועוד, שהקדוש ברוך הוא כלל אותו אחר כך בהוד, מתי, לאחר שמשח מלכים. ועל זה הוא שקול כמשה ואהרן. מה משה ואהרן בשני צדדים שלמעלה, גם הוא למטה כדוגמת אותם שני הצדדים. ומי הם, נצח והוד. כדוגמת משה ואהרן שלמעלה. וכל הדרגות אחוזות זו בזו, שכתוב "משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו", שהרי ששה צדדים נכללו אחוזות @ זו בזו. כמו שאלה אחוזים, משה ואהרן ושמואל, כך גם אחוזים (זה בזה) יעקב משה ויוסף. יעקב בעל הבית. מת יעקב, לקח משה את הבית, ופקד אותה בחייו. יוסף על ידי יעקב, ומשה היה צדיק. יעקב לקח את הבית על ידי יוסף, שכתוב "אלה תולדות יעקב יוסף". משה לא שימש בה עד שיוסף לקח אותו. כשיצאה השכינה מהגלות, לא יכול להזדווג בה, רק ביוסף, שכתוב "ויקח

^ב הוד ודא (לפ"ו).

^א הוד דא דרגא חמישאה כו'. נ"ב כתב האריז"ל פ"א דתפילין דודאי נצח בימין דרגא ד' אלא שרחל היא אב"א נגד נצח הוא הוד רחל והוא דרגא חמישאה ולכן דוד דהוי מיהודה וד' שלו הוא בלאה העומדת פניה נגד אחור ז"א אז נצח שלו היא נצח שלה ולכן הדראי לימינאי (נז"י) (ש"נ).

^א כאן מבאר שבתחלה יצאה נצח בסט' דדינא והוד בסט' דרחמי, ואח"כ נתקנו (בהגר"א על ספד"צ ט ע"ד ד"ה מלך הששי). קרי ליה שמאלא על שם הוד דרחל שנגדו מאחור (מ"מ).

^א עיי' בהגר"א על ספד"צ י ע"ג ד"ה ולא זכה דוד שזה בחי' חסד דאתגליא בפום אמה, עיי' אד"ר קמב ע"א. ועיי' בהגר"א על ספד"צ כו ע"ד וז"ל, וז"ש ואתתקן בתקונוי באמה בפומי' דאמה והן עיקר תקונין, לאתבסמא נוקבא בדכורא שזה התיקון בעולם התהו שלא היה מתקלא, והמתקלא הוא ביסוד כמש"ל (ריש פ"א) שהמתקלא כף חובה וכף חובה והוא זכר ונקבה, זכר כף זכות ונקבה כף חובה חו"ג ולשון חק מכריע בינתיים הוא היסוד שנקרא לשון, כמ"ש (ישעיה נ') לשון למודים בסוד למודי ה' נו"ה כידוע, כמש"ל (שם) בסוד ברית הלשון וברית המעור, והמכריע צריך שיכלול שניהם זו"נ והוא אמה ופומיה דאמה שהוא יסוד ומלכות כידוע.

^ה שמות קיא ע"א (הערת הזוהר).

^א פי' בשירותא במעשה עלי בסופא בענין שאול (ד"א). פי' ששמואל היה מוכיח לישראל בין בתחלת ימיו בין בסוף ימיו, ותחילה ניבא על עלי ובסוף על שאול (מ"מ).

^א ותוב קב"ה כליל ליה לשמואל לבתר אימתי כו' כצ"ל (א"מ) (ש"נ).

^ה תרומה קמח ע"א (הערת הזוהר).

^ט פי' הם חו"ג, אהרן בחסד, משה בגבורה (מ"מ).

^ב בגוונא דמשה ואהרן דלעילא כו'. משמע דמ"מ לא הוי שמואל כמותם ודו"ק (ש"נ).

^ה כמה דאלין אחידן וכו'. ר"ל בנצ"ח והוד (ש"נ).

^ב יעקב משה ויוסף כו'. ר"ל בת"ת ויסו"ד (ש"נ).

^ב יעקב גרם זווג דזו"ן בחייו, גופא בגופא, ובשעת מיתה זווג דזו"ן רוחא ברוחא (מ"מ).

^ט משה אפילו בחייו גרם זווג דזו"ן וזווג דא"א גופא בגופא (מ"מ).

^ט עד דאזדווג בהדי ברי' וכו'. נ"ל דצ"ל אבריה ודו"ק (ש"נ).

^ט כרית (לפ"ו).

בראשית

משה ואהרן ושמאל אוף הכי אחידן דא בדא] יעקב משה ויוסף² יעקב מאריה דביתא מית יעקב נטל משה ביתא ומני לה בחייו³ יוסף ע"י דיעקב ומשה⁴ הוה צדיק יעקב [ביוסף] (ויוסף) נטל ביתא דכתיב (בראשית לו ב) אלה תולדות יעקב יוסף משה לא שימש בה עד דנטל ליה ליוסף כד נפקת שכינתא מן גלותא לא יכיל לאודווגא [בה] אלא ביוסף דכתיב (שמות יג יט) ויקח משה את עצמות יוסף עמו (ד) אמאי כתיב עמו אלא גופא לא אודווג בנוקבא עד דאודווג בהדי בריה⁵ ועל דא משה נטל ליה ליוסף עמיה כיון דהוה עמיה שמש בנוקבא כדקא יאות ובגין כך יעקב משה ויוסף כחדא אזלי:

יעקב מית וגופיה אעלו ליה בארעא קדישא יוסף מית גופיה לא אתקבר בארעא קדישא אלא גרמיו משה לא האי ולא האי אמאי אלא יעקב בעלה קדמאה דמטרוניתא הוה מית יעקב אודווגת ביה במשה ובעוד דהוה משה בהאי עלמא מני לה כדקא יאות ואיהו הוה בעלה תניינא יעקב אעילו ליה לארעא קדישא גופיה שלים בגין דאיהו גופא יוסף גרמיו ולא גופיה בגין דגרמין אינון חיילין ומשריין דלעילא וכלהו נפקי מההוא צדיק וצדיק צבאות אקרי מאי טעמא בגין דכל צבאות ומשריין עלאין מניה נפקין ועל דא גרמיו דאינון צבאות אעלו בארעא משה⁶ הוה לבר ולא עאל תמן לא גופיה ולא גרמיו אלא עאלת שכינתא בארעא בתר דמית משה⁷ <אתהדרת לבעלה קדמאה ודא⁸ איהו יעקב מכאן נוקבא דאתנסיבת בתרין בההוא עלמא אהדרת לקדמאה משה הוה לבר כיון דבעלה קדמאה הוה בארעא משה זכה בחייו מה דלא זכה ביה יעקב⁹ יעקב שימש בה בההוא עלמא משה בהאי עלמא

ואי תימא [דגריעו דמשה¹⁰] (משה גריעו) הוה לאו הכי [אלא] כד נפקי ישראל ממצרים

משה את עצמות יוסף עמו¹¹, למה כתוב עמו, אלא גוף לא מזדווג בנקבה עד שמזדווג עם בנו@הבן, ועל זה משה לקח לו את יוסף עמו, כיון שהיה עמו, שימש בנקבה כראוי. ולכן יעקב משה ויוסף הולכים כאחד.

יעקב מת, והכניסו את גופו לארץ הקדושה. יוסף מת, גופו לא נקבר בארץ הקדש אלא עצמות. משה לא זה ולא זה, למה, אלא יעקב היה בעלה הראשון של המלכה, מת יעקב הזדווגה במשה, ובעוד שמשה היה בעולם הזה, פקד אותה כראוי, והוא היה בעלה השני. את יעקב הכניסו לארץ הקדושה [כאשר] גופו שלם, בגלל שהוא גוף. יוסף, עצמותיו ולא גופו, בגלל שעצמות הם צבאות ומחנות שלמעלה, וכולם יוצאים מאותו צדיק. והצדיק נקרא צבאות. למה, בגלל שכל צבאות ומחנות עליונים יוצאים ממנו, ועל זה עצמותיו, שהן צבאות, נכנסו לארץ. משה היה בחוץ, ולא נכנס לשם לא גופו ולא עצמותיו, אלא נכנסה השכינה לארץ. אחר שמשה מת, וחזרה לבעלה הראשון, וזהו יעקב. מכאן נקבה שנשאת לשנים באותו העולם, היא חוזרת לראשון. משה היה בחוץ, כיון שבעלה הראשון היה בארץ. משה זכה בחייו מה שלא זכה בו יעקב. יעקב שימש בה באותו עולם, ומשה בעולם הזה.

ואם תאמר שזה היה החיסרון של משה, לא כך, אלא כשיצאו ישראל ממצרים מצד

⁸ שורש בחינת דור המדבר הוא באורות דאבא שיציאתם הוא מצד הפנים דז"א, ולכן לא נכנסו לא"י, שכן הם אינם ממדרגתה. ועי' הארת המוחין פרק ג' (דע"ה ח"ב קל ע"ד).

² אלא בגין דעאלת שכינתא בארעא בתר דמית משה כו' כצ"ל (ש"נ).

³ ולאי (דפ"ו).

⁴ בהקדמה ו' ע"ב, ויחי רלג ע"ב, ורכו ע"ב, ובלק קפז ע"ב, ובפנחס רס, תקונים סוף תקון מט, לעיל דף ב ע"ב (ד"א). ופ' תרומה קמד ע"ב וח"ג כה ע"ב (לש"ו).

⁵ שלא נכנס לארץ ישראל (מ"מ).

בראשית

היובל היה, וכל אותם שישים רבוא היו מעולם העליון.

מספרא^א דיובלא (הוה) וכל אינון שתין רבבין^ב
מעלמא עלאה הו

כב/א

ובהוה דיוקנא אולו במדברא^א וחד מנהון לא עאלו בארעא אלא בניהון^ב תולדין דלהון כדקא חזי דאינון תקונא דסיהרא וכל עובדי ארעא תקונא דסיהרא הוה משה שימש בסיהרא בעוד דאיהו בגופא ומני לה לרעותיה כד אתפטר מהאי עלמא סליק בסליקו עלאה ברוחא קדישא ואתהדר ברוחא ליובלא עלאה^ג ותמן אתרבב באינון שתין רבוא דהו דיליה מה דלא הוה כן ליעקב דהו אתהדר ברוחא לגו שמטה מה דלא הוה כן בחייו^ד <בגין> כיון דביתא אחרא הוה ליה וארעא קדישא^ה בתקונא (דעלמא) [דלתתא] אתתקנת בחילא דלעילא ועל דא לא אתחזון למהוי כלהו כהרא אינון דעלמא עלאה הו בלחודייהו כלהו ברוחא ואינון דעלמא תתאה הו בלחודייהו כלהו בגופא ולא אתחזון למהוי אלין ואלין גו סיהרא [אלא] (ולא) אלין גו סיהרא ואלין לבר לנהרא אלין^ו מגו אלין וכלהו דעאלו בארעא דיוקנא דקדמאי הו ולא הו^ז בסליקו עלאה כוותייהו בגין דלא יהא דרא^ח [ולא הוה] (דלא הוה) מקדמת דנא כאינון קדמאי [דאתחזיא] (דאתחזון) להון זיו יקרא דמאריהון אפיין באפיין

ובאותה הדמות הלכו במדבר, ואף אחד מהם לא נכנס לארץ אלא בניהם תולדותיהם כראוי, שהם תיקון הלבנה, וכל מעשי הארץ היו תיקון הלבנה. משה שימש בלבנה בעוד שהוא בגוף, ופקד אותה לרצונו. כשנפטר מהעולם הזה עלה בעליה עליונה ברוח הקודש וחזר ברוח ליובל העליון, ושם נדבק באותם שישים רבוא שהיו שלו. מה שלא היה כן ליעקב, שהוא חזר ברוח לתוך השמיטה, מה שלא היה כך בחייו, (בגלל) כיון שבית אחר היה לו. וארץ הקדושה נתתקנה בתקון (העולם, נ"א שלמטה) בכח שלמעלה. ועל זה לא ראוי להיות כולם כאחד. אלה של העולם העליון היו לבדם כולם ברוח, ואלה של העולם התחתון היו כולם לבדם בגוף. ולא ראויים להיות אלה ואלה בתוך הלבנה, אלא אלה תוך הלבנה ואלה בחוץ, להאיר אלה מתוך אלה. וכולם שנכנסו בארץ, דמות הראשונים היו, ולא היו בעליה עליונה כמותם, בגלל שלא יהיה דור ולא היה מקודם כמו אותם ראשונים שנראה להם זיו כבוד רבונם פנים בפנים.

^א (יתרו פג ע"ב ופה ע"ב ומשפטים קכא ע"א ועיין בפ' ואתחנן רסב ע"א וכי תצא בר"מ חמשין תרעין אתפתח לון מספרא דבינה כו' ע"ש רעז ע"א ובא מג ב) (ד"א).
^ב רבבין (לפ"ו).

^ג צ"ע דבש"ס דידן משמע דסוף שנת מ' לא מתו אותן ט"ו אלף שהיה להם למות ונכנסו לארץ נמצא אותן ט"ו אלף חסרים מס' רבוא. א"מ (ותימה על תמיתיהו דמקרא מלא דס' רבוא ימותו ולא נשתיירו אלא יהושע וכלב כמפורש בסנהדרין ק"א א' והחשבון מכוון כמ"ש רשב"ם בתרא קכ"א א' ובתו' סוף תענית. מא"ן) (נ"א). שורש בחינת דור המדבר הוא באורות דאבא שיציאתם הוא מצד הפנים דז"א, ולכן לא נכנסו לא"י, שכן הם אינם ממדרגתה. ועי' הארת המוחין פרק ג' (דע"ה ח"ב קל ע"ד).

^ד פ' ארץ ישראל היא רחל, שהיא מאימא, ולכך הדור של יהושע, שהם מאימא, נכנסו לארץ ישראל, אבל דור המדבר שהם מאבא לא נכנסו (מ"מ).

^ה לאה הנקראת דור המדבר (מ"מ).

^ו פ' בחייו שנזדווג לנשיו משא"כ משה שפירש מאשתו בחייו ונזדווג מיד לשכינה כדאי' כל זה בהדיא במ"א גם כדמסיק בסמוך. א"מ (נ"א).

^ז רחל (מ"מ).

^ח פ' הדור של יהודע מקבלים הארה מדור המדבר, שהם מאבא, לפי שאימא צריכה לאבא (מ"מ).

^ט ולא היו במדרגה עליונה באי הארץ כמו דור המדבר אע"פ שהיה בהם דיוקנא שלהם (ד"א).

^י ויקרא כב ע"ב שלח לך קס"א ע"ב עוד זאת היתה להם שזכו כל אחד מהם לבת זוגו (ד"א). ועי' כ"ח ע"א האזינו רפז ע"ב זה טעות שהרב כת' שלא זכו ולעתיד יזכו כל א' לבת זוגו ולקמן קח ע"א צ"ל יזכו. הרשב"ב (נ"א).

בראשית

יעקב שימש בנשותיו בגוף, אחר כך נדבק רוח ברוח. משה נפרד מאשתו ושימש כשהוא בגוף באותה רוח קדושה. אחר כך נדבק רוח ברוח עליונה טמירה של מעלה, וכל הדרגות היו נדבקים כולן כאחד. רוחו של משה היא של היובל, וגופו של השמיטה. רוחו של יעקב להתנדבק בשמיטה. גוף של נשותיו היה בעולם הזה. כל אותם מאורות עליונים בדמות שלהם למטה בארץ (בדמותם למטה מהם בדמותם למטה בארץ), וכולם תלויים ברקיע השמים. כאן סוד של שני שמות כלולים כאחד, ותיקונם שלשה, וחוזרים לאחד זה כנגד זה. והוא שם גלוף חקוק כלולים בסוד זה של האמונה.

יעקב שימש בנשותיו בגוף, אחר כך נדבק רוח ברוח. משה נפרד מאשתו ושימש כשהוא בגוף באותה רוח קדושה. אחר כך נדבק רוח ברוח עליונה טמירה של מעלה, וכל הדרגות היו נדבקים כולן כאחד. רוחו של משה היא של היובל, וגופו של השמיטה. רוחו של יעקב להתנדבק בשמיטה. גוף של נשותיו היה בעולם הזה. כל אותם מאורות עליונים בדמות שלהם למטה בארץ (בדמותם למטה מהם בדמותם למטה בארץ), וכולם תלויים ברקיע השמים. כאן סוד של שני שמות כלולים כאחד, ותיקונם שלשה, וחוזרים לאחד זה כנגד זה. והוא שם גלוף חקוק כלולים בסוד זה של האמונה.

יעקב שימש בנשותיו בגוף, אחר כך נדבק רוח ברוח. משה נפרד מאשתו ושימש כשהוא בגוף באותה רוח קדושה. אחר כך נדבק רוח ברוח עליונה טמירה של מעלה, וכל הדרגות היו נדבקים כולן כאחד. רוחו של משה היא של היובל, וגופו של השמיטה. רוחו של יעקב להתנדבק בשמיטה. גוף של נשותיו היה בעולם הזה. כל אותם מאורות עליונים בדמות שלהם למטה בארץ (בדמותם למטה מהם בדמותם למטה בארץ), וכולם תלויים ברקיע השמים. כאן סוד של שני שמות כלולים כאחד, ותיקונם שלשה, וחוזרים לאחד זה כנגד זה. והוא שם גלוף חקוק כלולים בסוד זה של האמונה.

יעקב שימש בנשותיו בגוף, אחר כך נדבק רוח ברוח. משה נפרד מאשתו ושימש כשהוא בגוף באותה רוח קדושה. אחר כך נדבק רוח ברוח עליונה טמירה של מעלה, וכל הדרגות היו נדבקים כולן כאחד. רוחו של משה היא של היובל, וגופו של השמיטה. רוחו של יעקב להתנדבק בשמיטה. גוף של נשותיו היה בעולם הזה. כל אותם מאורות עליונים בדמות שלהם למטה בארץ (בדמותם למטה מהם בדמותם למטה בארץ), וכולם תלויים ברקיע השמים. כאן סוד של שני שמות כלולים כאחד, ותיקונם שלשה, וחוזרים לאחד זה כנגד זה. והוא שם גלוף חקוק כלולים בסוד זה של האמונה.

ויאמר אלהים נעשה אדם (בראשית א כו) סוד יהו"ה ליראיו וגו' (תהלים כה יד) פתח ההוא סבא דסבין ואמר שמעון שמעון מאן הוא דאמר ויאמר אלהים נעשה אדם מאי ניהו הכא האי אלהים ארהכי פרח ההוא סבא דסבין ולא חמא ליה וכמה דשמע רבי שמעון דהוה קרי ליה שמעון ולא רבי [שמעון] אמר לחברוי ודאי האי הוא קב"ה דאתמר ביה (דניאל ז ט) ועתיק יומין יתיב הא כען איהו שעתא למפתח בהאי רזא דודאי הכא אית רזא דלא אתיהיב רשו לאתגליא וכען משמע דרשותא אתיהיב לאתגליא

פתח ואמר למלכא דהוה ליה כמה בניינין

ויאמר אלהים נעשה אדם, "סוד ה' ליראיו וגו'". פתח אותו זקן הזקנים ואמר, שמעון שמעון, מי הוא שאמר "ויאמר אלהים נעשה אדם", ומי הוא כאן אלהים זה. בין כך פרח אותו זקן הזקנים ולא ראה אותו. וכמו ששמע רבי שמעון שהיה קורא לו שמעון ולא רבי שמעון, אמר לחברוי, ודאי זהו הקדוש ברוך הוא, שנאמר בו "ועתיק יומין יתיב" [ועתיק הימים יושב]. הרי כעת זוהי שעה לפתוח בסוד הזה, שודאי יש כאן סוד שלא ניתן רשות להתגלות, וכעת משמע שנתנה רשות להתגלות.

פתח ואמר, [משל] למלך שהיו לו כמה בנינים לבנות והיה לו אומן, ואותו אומן לא היה עושה דבר אלא מרשות המלך. כמו

^א פי' נדבקה רוח יעקב אבינו בשכינה הנקרא רוח הקודש, ברוחא עילאה פי' פרצוף דור המדבר (מ"מ).

^ב פי' אורות דאצילות (מ"מ).

^ג פי' אורות דבי"ע שהם חותם האצילות (מ"מ).

^ד פי' בני אדם שבארץ הלזו שהם בצלם אלהים (מ"מ).

^ה יסוד דבינה (מ"מ).

^ו הם ח"ג (מ"מ).

^ז הם חג"ת (מ"מ).

^ח מכאן עד דף כ"ט ע"א בפ' המתחיל בראשי' תנינן אינו מהזוהר והלשון יוכיח לרגיל בו (ד"א). כלומר דהוא סתרי תורה או כיוצא. והאר"י זצ"ל מביא כמה לשונות מזה. מא"ן (נ"א).

^ט פתח ההוא סבא כו'. עי' בחייט פי' זה המאמר בדף נז (של"ה). עי' לעיל בדף ו ע"א בשם השער מאמרי רשב"י. זקן הזקנים והוא כ"ע (ד"א). הוא עתיק, כמ"ש הרשב"י לקמן, כי אר"א נקראים זקנים, ועתיק ואריך נקראים סבא דסבין, וקים ליה לרשב"י שהוא עתיק ולא אריך (מ"מ).

^י כל המאמרים אשר מכאן עד אלה תולדות השמים שבדף כד ע"ב וגם המאמרים שנשמטו פה בפנים ונדפס תשלומם (בדפוסים אחרונים) בהשמטות שבסוף ח"א באו מסודרים ומבוררים יותר בתז"ח [מ ע"ג], ונדפס שם עליהם ביאור מסודר מהגר"א ז"ל (הערת ר' שלמה לוריא מסדר היהל אור).

בראשית

למבני והוה ליה אומנא וההוא אומנא לא הוה
עבד מדעם אלא מרשו דמלכא כמה דאת אמר
(משלי ה ל) ואהיה אצלו אמון מלכא ודאי איהו
חכמה עלאה [לעילא] ועמודא דאמצעייתא מלכא
לתתא אלהי"ם אומנא לעילא ודא אימא עלאה
אלהי"ם אומנא לתתא ודא שכינתא^א דלתתא^ב
ואתתא לית לה רשו למעבד מדעם בלא רשו
בעלה וכל בניינין דהוו בארע אצילותא הוה
אמר אבא באמירה לגבי אימא^א יהא כדין וכדין
ומיד הוה כמה דאת אמר (בראשית א ג) ויאמר
אלהי"ם יהי אור ויהי אור^א ויאמר הוה אמר
לאלהי"ם^ב יהי אור מארי דבניינא איהו אומר
ואומנא עביד מיד והכי כל בניינין בארע
אצילותא הוה אמר יהי רקיע יהי מארת וכלא
אתעביד מיד כד מטא לעלמא דפרודא^א ודאיהו
עולם הנבדלים אמר אומנא למארי בניינא^א
(בראשית א כו) נעשה אדם^א בצלמנו כדמותנו
אמר מארי בניינא ודאי טב הוה למעבד ליה
אבל עתיד הוה למחטי קמך בנין דאיהו כסיל
הה"ד (משלי י א) בן חכם ישמח אב ובן כסיל
תונת אמו איהי אמרה בתר דחוביה תליא

שאתה אומר "ואהיה אצלו אמון". המלך
הוא ודאי חכמה עליונה למעלה, ועמוד
האמצעי מלך למטה. אלהים אומן למעלה,
וזו אִם העליונה. אלהים אומן למטה, וזו
שכינה שלמטה. ולאשה אין רשות לעשות
דבר בלי רשות בעלה, וכל הבנינים שהיו
בדרך אצילות, היה אומר אבא באמירה
לאמא, יהיה כזה וכזה, ומיד נהיה. כמו
שנאמר "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור",
ויאמר, היה אומר לאלהים יהי אור. בעל
הבנין הוא אומר, והאומן עושה מיד. וכך
כל הבנינים בדרך אצילות היה אומר יהי
רקיע יהי מאורות, והכל נעשה מיד.
כשהגיע לעולם הפירוד שהוא עולם
הנבדלים, אמר האומן לבעל הבנין, נעשה
אדם בצלמנו כדמותנו. אמר בעל הבנין,
ודאי טוב הוא לעשותו, אבל עתיד הוא
לחטוא לפניך בגלל שהוא כסיל, זהו
שכתוב "בן חכם ישמח אב ובן כסיל תונת
אמו". היא אמרה, אחר שחטאו תלוי
באמא ולא באבא, אני רוצה לברוא אותו
בדמות שלי. זהו שכתוב "ויברא אלהים את
האדם בצלמו", ולא רצה לשתף בו אבא.
בזמן שחטא מה כתוב,

^א תיקונים ע"ב דף צז ע"א (הערת הזוהר).

^ב ע"י לקמן כט ע"ב (לש"ו). כלומר, שכל מציאות עולמות ב"ע שרשה במלכות דאצילות (דע"ה ח"ב קיא ע"ב), כלומר שכל העולם הנברא הרי הוא עולם הבריאה, ולא נתגלו בו ר"ק. אמנם הכל נעשה מהמלכות ע"י הו"ק שנכללין בה ומתגלין בה (דע"ה ח"ב סו ע"ג). מציאות התחתון נעשה מהב"ן דהמלכות דהעליון, שהוא מהבחי' האחרונה שבה. אך הפועל והממציא הוא הס"ג, שהוא הבינה. כי הבינה היא האומן והפועל (הקדו"ש פב ע"א). וע"י ביאורים ח"א נט ע"ד, שמביא ממארי רשב"י ט-יא וכן מזוהר הרקיע ט-י. כאן מתבאר שבינה הוא עניין לג"ר ולזו"ן כאחד (כללים ח"א נב ע"ב), ולכן בעליית המלכות עולה כל הבריאה יחד איתה (כללים ח"א עח ע"ב) וממילא כל תיקונים ובניינים הוא ע"י מלכות דאצילות, שכן בה הוא עליית כל המ"ן והוא שער לה' (כללים ח"א קד ע"ד). והוא בחינת ה"אלקים" של "בראשית ברא אלקים" (והוא בסוד מידת המלכות) (כללים ח"א קט ע"ג), ועל ידה הוא מלא כל הארץ כבודו, כי היא שכינתו ית' השוכנת בתחתונים (כללים ח"ב נג ע"א). עיקר אור התיקון הוא על ידי אבא (כללים ח"ב קלו ע"ב), וכל זה בלידה ממש (כללים ח"א קג ע"ג - ע"י מקורו בע"ח). וע"י ע"ח שער מ"ד ומ"ן סוף דרוש יד ובשער השמות פ"א ששורש כולם בניצו"ק והשב"כ דהמלכות שנפלו בעולם התהו והם המ"ן שלה אשר נתבררו תמיד (דע"ה ח"ב קנג ע"ב).

^ג כל פרי תולדות או"א הם רק זו"ן שהוא עיקר עולם האצילות (הקדו"ש נז ע"א), וע"י תז"ח מ ע"ג (ביאורים עב ע"ג).

^ד פ"י חכמה (נ"א).

^ה פ"י בינה. א"מ (נ"א).

^ו פ"י בחינת הרוחין שבהן מתחיל הפירוד בבחינות שאינם אלהות (ע"ח שער מג בהק'). פ"י עולם הזה (מ"מ).

^ז פ"י אמא אמרה לאבא (מ"מ).

^ח פ"י אימא אמרה לאבא נעשה אדם, וזהו ויאמר אלקים, שהיא אימא אמרה לאבא נעשה אדם, משא"כ כל ויאמר אלקים דשאר מאורות, שר"ל ויאמר אבא לאלקים שהיא בינה כי אבא אומר ובינה עושה (מ"מ).

^ט פ"י לפי שאימא היא קצת דין יותר מאבא לכך מגיע בה ח"ו פגם (מ"מ).

בראשית

למברי ליה בדיוקנא דילי(ה) הדא הוא דכתיב
(בראשית א כז) ויברא אלהים את האדם
בצלמו ולא בעא לאשתתפא ביה אבא בזמנא
דחב מה כתיב

כב/ב

ובפשעיכם שלחה אמכם (ישעיה נ א) אמר
מלכא לאימא ולא אמרית לך דעתיד הוא
למחטי^א בההוא זמנא תריך ליה ותריך אמא
עמיה ובגין דא כתיב (משלי י א) בן חכם ישמח
אב ובן כסיל תוגת אמו בן חכם דא אדם^ב דאיהו
בארה אצילות ובן כסיל דא אדם דבריאה^ג

"ובפשעיכם שולחה אמכם". אמר המלך
לאמא, לא אמרתי לך שעתיד הוא לחטוא,
באותו זמן גירש אותו וגירש את אמו עמו,
ולכן כתוב "בן חכם ישמח אב ובן כסיל
תוגת אמו". "בן חכם" זה אדם שהוא בדרך
אצילות, "ובן כסיל" זה אדם של בריאה.

קמו כלהו חברייא ואמרו רבי רבי וכי אית
פרודא בין אבא ואמא דמסטרא דאבא איהו
באורה אצילות ומסטרא דאימא בבריאה אמר
לון חברייא חברייא לאו הכי הוא דהא אדם
דאצילותא דכר ונוקבא הוה מסטרא דאבא
ואמ"א ודא איהו (בראשית א ג) ויאמר אלהים
יהי אור ויהי אור יהי אור מסטרא דאבא ויהי
אור מסטרא דאמ"א ודא איהו אדם דו פרצופין^ד
[אבל] (ו)להאי לית ביה צלם ודמות^ה אלא אמא
עלאה הוה ליה [חד] כנוי דסליק לחושבן
אלהיים וההוא כנוי איהו אור וחשך^ו ובגין ההוא
חשך דהוה בההוא כנוי אמר אבא דעתיד
למחטי לאדם דאצילות [נ"א דבריאה] דאיהו
אור^ז לבוש עלאה [נ"א עליון] והאי איהו אור
דברא קב"ה ביום ראשון דנגזו לצדיקייא וההוא
חשך דאתברי ביומא קדמאה לרשיעיא כמה
דאת אמר (שמואל א ב ט) ורשעים בחשך ידמו
ובגין ההוא חשך דהוה עתיד למחטי לההוא אור
לא בעא אבא לאשתתפא ביה ובגין דא אמר

קמו כל החברים ואמרו, רבי רבי, וכי יש
פירוד בין אבא ואמא, שמצד של אבא הוא
בדרך אצילות ומצד האמא בבריאה. אמר
להם, חברים חברים, לא כך זה, שהרי אדם
של אצילות זכר ונקבה היה, מצד אבא
ואמא, וזהו "ויאמר אלהים יהי אור ויהי
אור", יהי אור מצד האבא ויהי אור מצד
האמא. וזהו אדם דו פרצופים. אבל לזה
אין בו צלם ודמות אלא אם העליונה היה
לה כינוי אחד שעולה לחשבון אלהים,
ואותו כינוי הוא אור וחושך. ובגלל אותו
חושך שהיה באותו כינוי, אמר אבא
שעתיד לחטוא לאדם של אצילות (של
בריאה), שהוא אור לבוש עליון. וזהו האור
שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון שגזז
אותו לצדיקים, ואותו חושך שנברא ביום
הראשון לרשעים, כמו שנאמר "ורשעים
בחושך ידמו". ובגלל אותו חושך שהיה
עתיד לחטוא לאותו אור, לא רצה אבא
להשתתף בו. ובגלל זה אמר "נעשה אדם
בצלמנו" אותו האור. "כדמותנו" אותו
חושך שהוא לבוש לאור, כדוגמה שהגוף

^א אמר מלכא לאימא ולא אמרית לך דעתיד הוא למחטי כו'. הכא משמע שהקב"ה עצמו כביכול לא
הסכים לבריאת אדם רק השכינה התחננה להיות בגורלה. ודו"ק (א"מ) (ש"ג).

^ב הוא ז"א דאצילות (מ"מ).

^ג פי' אדה"ר שנברא בצלם. הרש"ב (נ"א). פי' אדם הראשון דהא אדם דאצילות דו"נ, פי' הם ז'ין
דאצילות, ז"א שרשו מאבא, ומלכות שרשה מאימא (מ"מ).

^ד שני פרצופין כי מלת ד"ו פי' שנים ואינו נקרא אדם כי אם בהיותו עם נקבה כמש"ה זכר ונקבה בראם
וגו' ויקרא את שמם אדם שניהם כא' נקראים אדם דוקא (ד"א).

^ה עי' בהגר"א על תז"ח מ ע"ד ד"ה ולהאי לית וד"ה אלא אימא. פי' אדה"ר אין עיקרו מאו"א שהם צלם
מאבא ודמות מאימא (מ"מ).

^ו אלהים הנז' כלול מחו"ג שכל ספירה וספירה כלולה מחו"ג, ואדה"ר עיקרו מאור שהם החסדים וחווה
נבראת מחשך שהם הגבורות (מ"מ).

^ז ר"ל שחווה שנבראת מחשך גרמה למחטי לאדה"ר שהוא אור (מ"מ).

בראשית

לאשתתפא ביה ובגין דא אמר (בראשית א כו) נעשה אדם בצלמנו ההוא אור כדמותנו ההוא השך דאיהו לבושא לאור כגוונא דגופא דאיהו לבושא לנשמתא^א הה"ד (איוב י יא) עור ובשר תלבישני חדו בלהו ואמרו זכאה חולקנא [דזכינא] (דאתינא) למשמע מלין דלא אשתמעו עד כען:

פתח עוד רבי שמעון ואמר, "ראו עתה כי אני הוא ואין אלהים עמדי וגו'". אמר, חברים שמעו דברים עתיקים שרציתי לגלות אחר שנתנה רשות עליונה לומר. מי זה שאמר ראו עתה כי אני אני הוא, אלא זהו עילת על כל העליונים, אותו שנקרא עילת העילות, עילת מהעילות האלה, שלא יעשה אחד מהעילות הללו שום מעשה עד שיקח רשות מאותו שעליו, כמו שבארנו למעלה בנעשה אדם. נעשה ודאי על שנים נאמר, שאמר זה לאותו שלמעלה ממנו נעשה, ולא עושה דבר אלא ברשות ואמירה מאותו שלמעלה ממנו. ואותו שלמעלה ממנו [נעשה] לא עושה דבר עד שלוקח עצה מחבירו. אבל אותו שנקרא עילת על כל עילות, שאין למעלה ממנו ולא למטה שוה לו, כמו שנאמר "ואל מי תדמיוני ואשוה יאמר קדוש". אמר, "ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי" שלוקח ממנו עצה, כדוגמת אותו שאמר "ויאמר אלהים נעשה אדם".

קמו כלחו חברייא ואמרו [רבי] הב לנא רשו למלא בהאי אתר אמרו והא לא אוקמת לעילא^א דעלת^א העלות אמר לכתר^ב נעשה אדם

הוא לבוש לנשמה. זהו שכתוב "עור ובשר תלבישני". שמחו כולם ואמרו, אשרי חלקנו שזכינו לשמוע דברים שלא נשמעו עד עתה.

קמו כל החברים ואמרו, רבי, תן לנו רשות לדבר במקום זה. אמרו, והרי לא

^א כלומר עולם הבריאה (דע"ה ח"ב קיג ע"ב). בריאה היא לבוש האצילות, וכאן הוא בחינת עץ הדעת ט"ר ובחינה זו הוא שחטא אדם הראשון (בהגר"א על ספד"צ כו ע"ג).

^ב פתח עוד ר"ש ואמר כו'. עי' בחייט דף קנג (של"ה).

^ג עי' שער עתיק פרק ב'. עי' בהגר"א בס"י י ע"ב שאי אפשר לכנות בא"ק שם שני ח"ו [על אף שהוא מזכיר את א"ק, כל הקטע שם מדבר בעתיק, ועתיק הוא מלכות דא"ק].

^ד א"ק (מ"מ). "עלת על כל עלאין" הוא כינוי לאור א"ס ולמאציל העליון ב"ה (הקדו"ש טז ע"א).

^ה עי' ע"ח שער ג' פרק ג' שמשמע שזהו כינוי לא"ק. כשאנו אומרים עילת העילות שייך בכל פרצוף, שנקרא כך לפי שהוא עילה לעילות שתחתיו, אבל כשאנו אומרים עילת כל העילות הוא א"ק שהוא עילה ראשונה לכל הפרצופים (מ"מ). ועי' דע"ה ח"א יג ע"ד, ש"עילת העילות" הוא כינוי לאוירא, ואילו "עילת על כל העילות" הוא כינוי למאציל ית' שמו.

^ו זכפ"ק זה ללא נ"א

^ז כי הוא ראשית הפרצופים ואין פרצוף למעלה ממנו (מ"מ).

^ח והא לא מקומת לעילא וכו' נ"ל דצ"ל והלא אוקמת וכו' (ש"נ).

בראשית

(שם) אמר לון הוּ שְׁמַעִין אֹדְנִיכּוּ מַה דְּפּוּמְכוֹן מְמַלְלֵן וְהָא לֹא אִמְרִית לְכוּ הַשְׁתֵּא דֵאִית דֵּאֲתַקְרִי עֵלְת הַעֲלוֹת וְלֹאֹ [אִיהוֹן] הַהוּא דֵּאֲתַקְרִי עֵלְת עַל כָּל עֲלוֹת דְּלַעֲלַת עַל כָּל עֲלוֹת לִית לִיה תְּנִינָא דְנִטִּיל עֵצָה מְנִיחָ דֵּאִיהוּ יְחִיד קְדָם כָּלֵא וְלִית לִיה שׁוֹתְפָא וּבְגִין דָּא אִמְר רֵאוּ עֵתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עִמְדִי דְנִטִּיל עֵצָה מְנִיחָ דְלֹא אִית לִיה תְּנִינָא וְלֹא שׁוֹתְפָא וְלֹא הוֹשְׁבֵנָא דֵאִית אַחַד בְּשׁוֹתְפָא כְּגוֹן דְּכֵר וְנוֹקְבָא¹ וְאִתְמַר בְּהוֹן (יִשְׁעִיָּה נָא ב) כִּי אַחַד קְרֵאתִיו אֲבָל אִיהוּ חַד בְּלֵא הוֹשְׁבֵן וְלֹא שׁוֹתְפָא וּבְגִין דָּא אִמְר וְאִין אֱלֹהִים עִמְדִי קִמּוּ כְּלָהוּ וְאִשְׁתַּחֲוּוּ קִמְיָה² וְאִמְרוּ זְכָאָה בְּרַשׁ דְּמֵאֲרִיָּה אִסְתַּכְּמוּ עִמְיָה לְגַלְאָה רִזִּין טְמִירִין דְּלֹא הוּוּ מִתְגַּלִּין לְמַלְאֲכֵיָא <קְדִישֵׁיא>:

אמר לון חברייה אית לן לאשלמא קרא דכמה רזין טמירין אית בהאי קרא (דברים לב לט) אני אמית ואחיה וגו' אני אמית [ואחיה] בספירן אחיה מסטרא דימינא חיי ומסטרא דשמאלא מותא ואי לא אסתכמן תרוייהו בעמודא דאמצעיתא לא אתקיים דינא דאינון במותב תלתא כחדא (הוינא) ולזמנין

כג/א

אסתכמו תלתא למעבד דינא וייתי י"ד (ימינא) דאיהי פשוטה לקבל שבים דאיהו יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א ודא שכנתא³ אתקרי יד ימין מסטרא דחסד יד שמאל מסטרא דגבורה יד יהו"ה מסטרא דעמודא דאמצעיתא כד בר נש תב בתיובתא האי יד <שויב> (שאיב) ליה מן דינא אבל כד דן עלת [על כל] העלות אתמר ביה ואין מידי מציל ועוד תלת זמנין אתמר

בארית למעלה שעילת העילות אמר לכתר נעשה אדם. אמר להם, הִיו שומעים אזניכם מה שפיכם מדבר. והרי לא אמרתי לכם עכשיו שיש מי שנקרא עילת העילות, וזה אינו אותו שנקרא עלת על כל עלות, שעילת על כל עלות אין לו שני שלוקח ממנו עצה, שהוא יחיד לפני הכל, ואין לו שותף. ולכן אמר "ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי" שלוקח ממנו עצה, שאין לו שני ולא שותף ולא חשבון. שיש אחד בשיתוף כמו זכר ונקבה, ונאמר בהם "כי אחד קראתיו", אבל הוא אחד בלי חשבון ולא שיתוף, ולכן אמר "ואין אלהים עמדי". קמו כולם והשתטחו לפניו ואמרו, אשרי האיש שאדונו מסכים עמו לגלות סודות טמירים שלא היו מתגלים למלאכים קדושים.

אמר להם, חברים, יש לנו להשלים הפסוק, שכמה סודות טמירים יש בפסוק הזה, "אני אמית ואחיה וגו'", "אני אמית ואחיה" בספירות. "אחיה" מצד של הימין חיים, ומצד השמאל מות. ואם לא מסכימים שניהם עם עמוד האמצעי, לא מתקיים הדין, שהם במושב שלשה כאחד. ולפעמים

שלשה מסכימים לעשות דין, ויבא יד (ימין) שהיא פשוטה לקבל שבים, שהוא יהו"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וזו שכינה נקראת יד ימין מצד החסד. יד שמאל מצד הגבורה. יד יהו"ה מצד עמוד האמצעי. כשאדם שב בתשובה היד הזו מצילה אותו מהדין, אבל כשעילת על כל העילות דן, אז נאמר בו "ואין מידי מציל". ועוד, שלש פעמים נאמר בפסוק זה אני אני אני, שיש בהם א' א' א' י' י' י', שנרמזו ביו"ד ה"י

¹ דעלות (דפ"ו).

² פ' אימא אמרה לאבא, וקרי ליה כתר לפי שהוא עליון למעלה ממנה וצריכה אליו (מ"מ).

³ והא לא אמרית לכו השתא אלא דאית דאתקרי כו' כצ"ל (ש"נ).

⁴ פ' שאין לו נקבה שנקראת אלהים (מ"מ).

⁵ פ' הוא עתיק או א"א, שהם זכר ונקבה בפרצוף אחד, כמ"ש הרב דעתיק צד פנים שלו דכורא וצד האחור נוקבא, וא"א צד ימין דכורא וצד שמאל נוק' (מ"מ).

⁶ מאמר זה נתבאר בע"ח שא"ק הוא דאמר ואין אלקים עמדי שהיא בחי' הנוק' הנקראת אלקים דין משא"כ עתיק ואריך דבצד מה יש בחי' דכר ונוק' כו' ע"ש. גליון כ"י (נ"א). תיקונים תיקון מב צב ע"א ותיקון מז צד ע"א (לש"ו). כלומר למעלה מאו"א (ע"ח שער לט דרוש ד).

⁷ קמו כלהו חברייה ואשתטחו קמיה כצ"ל (ש"נ).

⁸ פ' אע"פ שהסכימו חג"ת על דינו תבוא המלכות ותצילנו בכח התשובה שעשה (מ"מ).

בראשית

בהאי קרא אני אני [אני] דאית בהון א' א' א' י' י' דאתרמיזו ביו"ד ה"י וא"ו ה"י יו"ד ה"א וא"ו ה"א ואית בהון ג' ווי"ן ו' ו' ו"ל ואחיה ואני ואין דאתרמיזו באלין שמהן ועם כל דא דהאי קרא הא אוקמוה [חברייא] לגבי אלהים אחרים כמא דאת אמרת ראו עתה כי אני אני הוא דא קב"ה ושכינתיה דאתמר בהו אנ"י וה"ו ואין אלהים עמדי דא סמא"ל ונח"ש אני אמית ואחיה אני אמית בשכינתיה למאן דאיהו חייב ואני אחיה בה למאן דאיהו זכאי ואין מידי מציל דא י"ד יהו"ה² דאיהו [יהו"ה] יו"ד ה"א וא"ו ה"א ואיהו כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, והכל אמת. אבל מה דאתמר לעילא [עילת עלאה דאיהו עלה על כל העלות] (עלת העלות איהו על כל עלות) והאי רוא לא אתמסר לכל חכימא ונביאה >נ"א אבל מה דאתמר לעילא על עלאה דאיהו על העלות האי רוא לא אתמסר אלא לכל חכימא ונביאה³:

תא הזי כמה עלות אינון סתימין דאינון מתלבשין ואינון מורכבין בספירן וספירן מרכבה לגבייהו דאינון טמירין ממחשבתא דבני נשא ועליה (ו) אתמר (קהלת ה ז) כי גבוה מעל גבוה שומר וגו' נהורין מצוחצחין אלין על אלין ואלין דמקבלין אינון (ד) חשוכין מאחרנין דעלייהו דמקבלין מנייהו ועלת העלות לית נהורא קיימא דכל נהורין מתחשכן קמיה⁴:

דבר אחר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (בראשית א כו) הא אוקמוה [חברייא] על מלאכי השרת דאינון אמרי האי (קרא אמר)⁵ להו בתר

וא"ו ה"י, יו"ד ה"א וא"ו ה"א. ויש בהם שלש ווים, ו' ו' ו', ו' אחיה ו'אני ו'אין שנרמזו בשמות האלה. ועם כל זה שהרי החברים ביארו את הפסוק הזה אצל אלהים אחרים, כמו שנאמר "ראו עתה כי אני אני הוא", זה הקדוש ברוך הוא ושכינתו, שנאמר בהם אנ"י וה"ו. "ואין אלהים עמדי" זה סמא"ל ונח"ש. "אני אמית ואחיה". "אני אמית" בשכינתיה למי שהוא רשע, ואני "אחיה" בה את מי שהוא צדיק. "ואין מידי מציל", זה י"ד יהו"ה שהוא יהו"ה, יו"ד ה"א וא"ו ה"א, והוא כוז"ו במוכס"ז כוז"ו, והכל אמת. אבל מה שנתבאר למעלה עילת העליון שהוא עילת על כל העילות, והסוד הזה לא נמסר לכל חכם ונביא. (אבל מה שנאמר למעלה על עליון שהוא על העילות, הסוד הזה לא נמסר אלא לכל חכם ונביא).

בא וראה כמה עילות הם סתומים שהם מתלבשים והם מורכבים בספירות, והספירות מרכבה להם, שהם טמירים ממחשבת בני אדם, ועליהם נאמר "כי גבוה מעל גבוה שומר וגו'". אורות מצוחצחים אלה על אלה. ואלה שמקבלים הם חשוכים מאחרים שעליהם שמקבלים מהם. ועילת העלות אין אור עומד לפניו, שכל האורות חשוכים לפניו.

דבר אחר, "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", הרי פרשה החברים על מלאכי השרת, שהם אומרים את הפסוק הזה. אמר להם, אחר שהיו יודעים מה שהיה ומה שעתידי להיות, והם היו יודעים

^א פי' ג' ווי"ן דשם בן ע"ב מסיים ואחיה ואני ואין דאתרמיזו ר"ל בענין ג' שמות של ס"ג מ"ה ב"ן רמוזים אלו התיבות הנ"ל. א"מ (נ"א).

^ב י"ד אותיות שהם כנגד י"ד פרקים שביד ימין ועיין בתקונים תקון כח דף ע"ב ע"ב (ד"א).

^ג עיין בע"ח ותמצא שיש עשר צחצחות על גבי כ"ע. גליון כ"י (נ"א).

^ד תיקונים תיקון ע' קנט ע"ב (לש"ו), כאן מרמז לא"ק (ע"ח עגו"י פרק ד').

^ה מה שחסר כאן עיין בסוף הספר סי' ד (הערת הזוהר). כל האורות שהם מוחין דז"א וגם הארת הו"ק יורדים כולם ליסוד ז"א להשפיע למלכות (מ"מ).

^ו לשון הר"מ דשייך כאן המתחיל אמר בוצינא קדישא וכו' תמצא בפרשת פנחס דף רל"ח ע"ב ושם נתבאר טעם נעשה ולא אעשה (ד"א).

^ז פי' אלהים דקרא הם מלאכי השרת שנקראים אלהים הוו מקטרגי עליה (מ"מ).

^ח קרא אמר להו – נמחק צהגהות הגר"א.

בראשית

ואינן הוּו ידעין דעתיד למחטי אמאי בעו למעבד ליה ולא עוד אלא דעזא ועזאל הוּו מקטרגי^א עליה בזמנא דאמר שכינתא לקב"ה נעשה אדם אמרו (תהלים קמד ג) מה אדם ותדעהו [מה את בעי למברי אדם ותדעהו] דעתיד למחטי קמך באתתא דיליה^ב דאיהי חשך דאור^ג איהו דכורא וחשך נוקבא שמאלא חשך דבריאה בההוא זמנא שכינתא אמרת לון בהאי דאתון מקטרגין אתון עתידים [למנפל] [למפל] כדכתיב (בראשית ו ב) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה וגו' >נ"א חשקן בהון<^ד וטעו בהון ואפיל לון [שכינתא] מקדושה דלהון:

אמרו חבריים, רבי רבי, בין כך (אם כך) עזא ועזאל לא היו משקרין במלוליהו דודאי בנוקבא עתיד אדם למחטי [אמר להון] (אלא) הכי אמרה שכינתא אתון >אזדמנתון< (דמוזמנתון) לקטרגא קדמי יתיר מחילא דמרומא אי אתון הויתון [שפירין מאדם בעובדיכו יאות לכו לקטרגא עליה >אבל איהו< [אם הוא] עתיד למחטא באתתא דדא אתון] בנשיין סגיאין (חביבתכון יתיר מבני נשא) >חביבתכון< [חבתון (יתיר מבני נשא)]^א כמה דכתיב ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו' את בת האדם לא נאמר אלא את בנות האדם ולא עוד אלא אם אדם חב"ה הוא^ב אקדים ליה תשובה לאהדרא למאריה >לאתקנא< (לתקנא) במה דחב אמרו ליה חברייא אי הכי אמאי כולי האי א"ר שמעון (ל)חברייא אי לא [ד]הוה הכי דברא קב"ה יצרא

שעתיד לחטוא, למה רצו לעשות אותו. ולא עוד, אלא שעזא ועזאל היו מקטרגים עליו בזמן שאמרה שכינה לקדוש ברוך הוא נעשה אדם. אמרו, "מה אדם ותדעהו", מה אתה רוצה לברוא אדם, ותדעהו שעתיד לחטוא לפניך באשתו שהיא חושך, שאור הוא זכר וחושך נקבה, שמאל חושך של בריאה. באותו זמן אמרה להם השכינה, בזה שאתם מקטרגים, אתם עתידים לנפול, כמו שכתוב "ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה וגו'". (חשקו בהם) וטעו בהם, והפילה אותם השכינה מקדושתם.

אמרו החברים, רבי רבי, בין כך (אם כך) עזא ועזאל לא היו משקרין בדבריהם, שודאי בנקבה עתיד אדם לחטוא. אמר להם, כך אמרה השכינה, אתם הזדמנתם לקטרג לפני יותר מצבא המרום, אם אתם הייתם יפים מאדם במעשיכם נאה לכם לקטרג עליו, אבל הוא עתיד לחטוא באשה אחת, ואתם בנשים רבות. החיבה שלכם יותר מבני אדם, כמו שכתוב "ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו'", את בת האדם לא נאמר אלא את בנות האדם, ולא עוד, אלא אם אדם חוטא, הוא @ מקדים לו תשובה לחזור לאדונו לתקן במה שחטא. אמרו לו החברים, אם כך, למה כל זה. אמר רבי שמעון לחברים, אם לא היה כך שברא הקדוש ברוך הוא יצר טוב ורע, שהם אור וחושך, לא היתה זכות וחובה לאדם של בריאה, אלא שנברא משניהם, ולכן "ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו'". אמרו לו, כל זה למה, ולא היה יפה

^א לקמן לז ע"א ופרשת בלק רח ע"א וריב ע"א ופרשת אמור קא רע"ד (לש"ו). שרשם הוא בז"ן דקלי נוגה דאצילות, עי' ע"ח שער הקלי נוגה פ"ט, ועי' דע"ה ח"ב כ ע"א.

^ב (דפ"ו) איתא "דבזמנא".

^ג עי' יהל אור ח"א כג ע"א.

^ד מ"י דף כח (הערת הזוהר).

^ה דפ"מ איתא ללא סוגריס. @

^ו (נ"א אי הכי) (נוסף דפ"ו).

^ז (דפ"ו) איתא חביתכון ולע מקור.

^ח פ"י שנכנע ועשה תשובה מה שלא עשה כן ענא שבשעה שבא לדון אותו שתחזק במרדו והרשיע כלפי מעלה עד שהעמיק להשליכו עד ערפו וזרק חשך בפניו כדאיתא בזה פ' בלק רח ע"א (ד"א).

^ט (דפ"ו) איתא "הא".

^י פ"י אמאי ברא הקב"ה יצר הרע (מ"מ).

בראשית

הוא זכו וחובה לאדם דבריאה אלא דאתברי מתרווייהו ובגין דא (דברים ל טו) ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו' אמרו ליה כולי האי אמאי >ולא הוה שפיר< דלא אתברי >ולא הוה שפיר דלא מתברי< (לא הוה מתברי) דלא למיחב ולגרמא כל מה דגרים לעילא' ולא הוה [ליה] לא עונש ולא שכר אמר לון מן הדין הוה ליה למבריייה כך בגין דאורייתא בגיניה אתבריאת דכתיב בה עונשא לרשיעייא ואגרא לצדיקייא ולא הוה אגרא לצדיקייא ועונשא לרשיעייא אלא בגין אדם דבריאה¹ (ישעיה מה יח) לא תהו בראה לשבת יצרה אמרו ודאי כען שמענא מה דלא שמענא עד השתא דודאי לא ברא קודשא בריך הוא מילתא דלאו איהו צריך ולא עוד אלא אורייתא דבריאה²

כג/ב

איהי לבושא דשכינתא¹ [ואי אדם לא (הוה)] עתיד [למברין] (למחטי) הות שכינתא בלא כסוייא כנוונא דעני ובגין דא כל מאן דחב כאלו אפשיט לשכינתא [מלבושהא] (מלבושא)¹ והאי איהו עונשא (ד)לאדם וכל מאן דמקיים פקודין דאורייתא כאלו הוא לביש לשכינתא בלבושהא ובגין דא אוקמוה בכסויא דציצית (ותפילין) (שמות כב כו) כי היא כסותו לבדה היא שמלתו

שלא נברא ושלא לחטוא ולגרום כל מה שגרים למעלה, ולא היה לו לא עונש ולא שכר. אמר להם, מן הדין היה לו לבראו כך, בגלל שהתורה בגללו נבראה, שכתוב בה עונש לרשעים ושכר לצדיקים, ולא היה שכר לצדיקים ועונש לרשעים אלא בגלל אדם של בריאה, "לא תהו בראה לשבת יצרה". אמרו, ודאי כעת שמענו מה שלא שמענו עד עכשיו, שודאי לא ברא הקדוש ברוך הוא דבר שלא צריך, ולא עוד, אלא התורה של בריאה

היא לבוש השכינה, ואם אדם לא היה עתיד להיבראות (לחטא), היתה השכינה בלי כסוי כמו עני. ולכן כל מי שחטא, כאלו הפשיט לשכינה את מלבושיה, וזהו עונש האדם. וכל מי שמקיים מצוות התורה, כאלו הלביש לשכינה את מלבושיה. ולכן פרשוה בכסוי הציצית (ותפילין), "כי היא כסותה לבדה הוא שמלתו לעורו במה ישכב", בגלות, והרי פרשוה. בא וראה, חושך הוא שחור של התורה, אור הלבן של

^א פי' חזרו החברים לקושיית הרשב"י דלעיל שהקשה בתר דהוו ידעין דעתיד למחטי אמאי בעו למיעבד ליה (מ"מ).

^ב @לכדוק

^ג פי' לא הו"ל לבראותו אלא מצד האור והיינו ביצה"ט לחוד ולא הוה פוגם כ"כ למעלה ולא הו"ל לא עונש ולא שכר. א"מ (נ"א).

^ד באותן לבושין [דבריאה, שהוא לבוש לנוק' דאצילות] חטא, ובאותן לבושין תליין כל החטאים והמצות ושכר ועונש (בהגר"א על ספד"צ כט ע"ב).

^ה היינו התורה שביננו בעה"ז מנחת יהודה קמד ע"ב (ד"א). והיינו שבראנו לכבודו ונתן לנו תורתו כמ"ש האר"י זצ"ל וזה רמז שאותיות תחל' ה' חומשי תורה גי' אדל"ד שהוא בחי' אי' דמקננה בבריאה כנ"ל ויש מי שכתב שזה טעם דבעת הקמת ס"ת אומרים בצל שדי. מאי"ן (נ"א). תז"ח מא ע"ב ע"ג (לש"ו). מכיוון שהוא לבוש השכינה לכן הוא תורה דבריאה, ולכן הוא מיוסד על טהור וטמא אסור ומותר חייב וזכאי, והוא הגילוי דשם אלקים, משא"כ תורה דאצילות שהוא גילוי של שם הו"ה ב"ה (הקדו"ש יז ע"א). והוא הענין של כתנות עור וכתנות אור של האדם הראשון (הקדו"ש לז ע"ב). משמע, שזה רק היה לפני חטא של אדם הראשון (כללים ח"א קט ע"א), ועי' תז"ח מא שהתורה שלנו הוא תורה דבריאה, כי היא נשתלשה מתורה דאצילות, ונתלבשה בלושין דבי"ע. ועי' בבהגר"א על תיקר"ז יז ע"ב (ביאורים ח"א פה ע"ג).

^ו באצילות יש בה אפילו קבלה ובבריאה אין שם רק משנה תלמוד מקרא, וביצירה אין שם רק משנה ומקרא, ובעשייה מקרא לבד. נמצא דאורייתא דאצילות כיון שיש שם קבלה שייכא התורה אפילו במלאכים כי הסוד שוה בעליונים ובתחתונים, אבל מבריאה ולמטה התורה שיש שם לא שייכא אלא בתחתונים ולא במלאכים (מ"מ).

^ז כלומר עולם הבריאה (דע"ה ח"ב קיג ע"ב), ועי' בהערה הקודמת, שאז נכללת הבריאה באצילות, והוא שורש כל התורה כולה. ועי' בבהגר"א על ספד"צ כט ע"א (הקדו"ש לז ע"ב).

בראשית

התורה.

היא שמלתו לעורו במה ישכב [בגלותא] והא
אוקמוה תא חזי חשך איהו אוכמו דאורייתא
אור חורו דאורייתא^א:

(ואי צלותא לאו איהו שלימא כמה מלאכי
חבלה רדפינ [אבתרה] [אבתריה] כמה דאת
אמרת [איכה א ג] כל רודפיה השיגוה וגו' ובגין
דא מצלין [תהלים עה לח] והוא רחום יכפר עון
דא סמאל דאיהו נחש ולא ישחית דא משחית
והרבה להשיב אפו דא אף ולא יעיר כל חמתו
דא חמה בגין דלא רדפינ^ב בתר צלותא וכמה
מלאכי חבלה תליין מנייהו שבעה ממנן אינון
ותליין מנייהו שבעין [ובכל] [ולכל] רקיעא
ורקיעא אינון מקטרגין ותליין מנייהו עשרה אלף
רבוא^ג ואי צלותא סלקא שלימא בעטופא
דמצוה ותפילין על רישא ודרועא אתמר בהו
(דברים כח י) וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה
נקרא עליך ויראו ממך שם יהוה^ד אוקמוה דאיהו
תפלין דרישא ומאן דחזי שם יהוה על רישא^ה
בצלותא דאיהו [יהוה] [אדנ^ו] מיד כלהון ברחין
הה"ד [תהלים צא ז] יפול מצדך אלף וגו'^ז:

(ואם תפלה אינה שלמה, כמה מלאכי
חבלה רודפים אחריה, כמו שנאמר "כל
רדפיה השיגוה וגו'", ולכן מתפללים "והוא
רחום יכפר עון", זה סמאל^א שהוא נחש.
"ולא ישחית" זה המשחית. "והרבה להשיב
אפו" זה אף. "ולא יעיר כל חמתו" זו חמה,
לפי^ב @ שלא רודפים @ אחר התפלה. וכמה
מלאכי חבלה תלויים מהם. שבעה ממונים
הם, ותלויים מהם שבעים, ובכל רקיע
ורקיע הם מקטרגים, ותלויים מהם עשרת
אלפים רבוא. ואם תפלה עולה שלימה
בעיטוף של מצוה ותפילין על הראש
והזרוע, נאמר בהם "וראו כל עמי הארץ כי
שם יהוה נקרא עליך ויראו ממך". "שם ה"
פרשוה שהיא תפילין של ראש, ומי שרואה
שם יהוה על הראש בתפלה שהיא אדנ^ו
(יהוה) מיד כולם בורחים, זהו שכתוב
"יפול מצדך אלף וגו'").

[ויעקב] [אף ביעקב]^א בגין דחמא ברוחא
דקודשא דוחקא דגלותא בתראה בסוף יומיא
[גנ"א] אמר (בראשית כח י) ויפגע במקום וילן
שם כי בא השמש ובא לילא דגלותא ואמר (שם
לב ח) וירא יעקב מאד ויצר לו ופליג עמא
קדישא בגלותא לג' סטרין כמה דאת אמר (שם
לג ב) וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה
(ברישא) [בגלותא] דאדום ואת לאה וילדיה

ויעקב בגלל שראה ברוח הקודש דחק
של הגלות האחרונה בסוף הימים, (אמר
"ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש", ובא
הלילה של הגלות, ואמר) "וירא יעקב מאד
ויצר לו", וחילק את העם הקדוש בגלות
לשלושה צדדים, כמו שנאמר "וישם את
השפחות ואת ילדיהן ראשונה", בראש
בגלות אדום. "ואת לאה וילדיה אחרונים,
ואת רחל ואת יוסף אחרונים". ובגלל

^א (כל המוסגר לקמיה שייך לדף כד אחר אומרו "במדה במשקל"). ולעניין מה שחסר כאן, עיין בסוף הספר (הערת הזוהר).

^ב כל המצוין שייך לדף כ"ד ע"א אחר במדה במשקל (ד"א).

^ג [גנפ"ו] איתא ירלפון.

^ד ולא יעיר כל חמתו בגין דלא רדפי וכו'. נ"ל דצ"ל דאלו רדפי או ר"ל לפיכך אנו אומרים והוא רחום כדי שלא ירדפו אחר התפילה אלא שהלשון מגומגם (א"מ) (ש"ג).

^ה ותליין מנייהו עשרה אלף רבוא וכו'. בזוהר קטן תקונים דף כ"ה הנוסחא ע' אלף (ש"ג).

^ו מכאן עד פסוק אלה תולדות בדף כד שייך בתקונים תקון יג דף כ"ה (ד"א).

^ז אוקמוה דאיהו תפילין כו'. היינו תפלה אדנ"י התפילין יהו"ד (ש"ג).

^ח פי' כי התפילה הי אדנ"י כמ"ש לקמן דף כד ותפילין דרישא היא הו"ה (מ"מ).

^ט המוסגר נמחק מכאן ומקומו לקמן דף כד אחר אומרו במדה במשקל (דכך אמת).

^י מכאן עד כד ע"ב עד פסוק אלה תולדות השמים שייך לספר התקונים תיקון יג דף כה (דכך אמת).

^{יא} זה שייך לספ' התקונים תיקון לג דף כה מכאן עד פסוק אלה תולדות השמים בדף כד ע"ב (דרך אמת).

בראשית

אחרונים ואת רחל ואת יוסף אחרונים ובגין
דחמא בתר כן עניותא וצערא דלהון אמר (שם
כח כ) ושבתו בשלום אל בית אבי ואמר ונתן לי
לחם לאכול ובגד ללבוש

ודוד בגין גלותא אמר (שמואל ב יז כט) רעב
ועיף וצמא במדבר בגין דחמא שכינתא חרבה
יבשה הוה נטיל צערא [בגינהא] (בגלותא) לבתר
דחמא דהדרין ישראל בחדוה תקין עשר (מיני
נגונין ובסוף בלהו אמר (תהלים קב א) תפלה
לעני כי יעטוף) [נ"א תקין י' מיני תילים ובסוף
בלהו תפלה לדוד הטה יהו"ה אונך ענני חדא
דכלהו צלותין דבגיני הוה מתעטפין קדם מלכא
ולא הוה עאלין עד דייעול צלותא דעני אמר
תפלה לעני כי יעטוף] והיא צלותא דעטיף כל
צלותין קדמה עד דייעול צלותא דיליה ובגין דא
[א]קדים" עני לכלהו מאן צלותא דעני דא
צלותא דערבית דאיהי רשות בפני עצמה בלא
בעלה ובגין דאיהי בלא בעלה איהי עניה יבשה
[נ"א] ברשות כל אינש) וצדיק עני יבש דא זרעא
דיעקב דאיהו ברשות כל אומין דעלמא ודמא
לצלותא דערבית דאיהי ליליא דגלותא וצלותא
דשבת איהי צדקה לעני כמה דאוקמוה [מארי
מתניתין] שמש בשבת צדקה לעני [לעניים נ"א
דעניים דשבתא] (דעניים מתנחמי באר
דשמשא דשבתא) ובגין דא צריך בר נש למהוי
איהו כעני לתרעא דמלכא [בצלותא] (לצלותא)
דעמידה בכל שית יומין דחול בגין שכינתא
ומתעטף לה בעטופא דמצוה דציצית כעני ויהא
בתפילין כאביון לגבי תרעא דאיהו אדנ"י דהכי
סליק לחושבן היכ"ל [והיכל ודא איהו אדנ"י
שפתי תפתח (תהלים נא יז)]

וכד אפתח פומיה בצלותא דערבית נשרא
קא נחית ביומין דחולא לקבלא^ב בגדפהא
[צלותא דליליא] ודא נוריא"ל אתקרי אוריא"ל
מסטרא דחס"ד ונוריא"ל מסטרא דגבורה;
דאיהו נור דליק דאתמר ביה (דניאל ז י) נהר
דינור וגו' ובצלותא דשחרית [אריה] (איהו) נחית

שראה אחר כך עניות וצער שלהם, אמר
"ושבתי בשלום אל בית אבי", ואמר, "ונתן
לי לחם לאכול ובגד ללבוש".

ודוד בגלל הגלות אמר, "רעב ועיף וצמא
במדבר". בגלל שראה שכינה חרבה ויבשה,
היה נוטל צער בגללה. אחר שראה
שישראל חוזרים [בתשובה] בחדוה, תיקן
עשרה מיני ניגונים, ובסוף כולם אמר
"תפלה לעני כי יעטוף". (תיקן עשרה מיני
תהלים, ובסוף כולם "תפלה לדוד הטה ה'
אזנך ענני". אחת שכל התפלות שבגללן היו
מתעטפים לפני המלך, ולא היו נכנסות עד
שתכנס תפלת העני, אמר "תפלה לעני כי
יעטוף"), והיא תפלה שעוטפת כל התפלות
לפניה עד שתכנס תפלתו, ולכן הקדים עני
לכולם. מהי תפילת העני, זו תפלת ערבית
שהיא רשות בפני עצמה בלי בעלה. ומשום
שהיא בלי בעלה, היא עניה ויבשה.
(בראשית כל אדם) וצדיק עני יבש זה זרע
יעקב, שהוא ברשות כל אומות העולם,
ודומה לתפילת ערבית שהיא לילה של
הגלות. ותפילת שבת היא צדקה לעני, כמו
שבארוה בעלי המשנה, שמש בשבת צדקה
לעניים, (שעניים מתנחמים בדרך של שמש
של שבת). ולכן צריך אדם להיות כמו עני
לשער המלך בתפילת עמידה בכל ששת ימי
החול בשביל השכינה, ומתעטף לה בעיטוף
של מצוה של ציצית, כמו עני, ויהיה
בתפילין כמו אביון אצל השער שהוא
אדנ"י, שכך עולה לחשבון היכ"ל. וזהו
אדנ"י שפתי תפתח.

וכשפותח פיו בתפלת ערבית, נוחת נשר
בימי החול לקבל בכנפיו תפלת הלילה, וזה
נוריא"ל נקרא אוריא"ל מצד של חסד
ונוריא"ל מצד של גבורה, שהוא נר דלוק,
שנאמר בו "נהר דינור וגו'". ובתפלת
שחרית אריה נוחת לקבל תפלה בזרועותיו
וכנפיו, שארבע כנפים (יש) לכל חיה, זה

^ב "דיליה ובגין דא חקדים" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "דעני ובג"ד קדם עני".

^א פ"י ש"ת מקבל מחסד נקרא אוריא"ל על שם אור וכשמקבל מגבורה נקרא נוריא"ל ע"ש נור דליק (ד"א).

^א לקמן רנב ע"ב (לש"ו). ע"י לעיל יח ע"ב בשם המ"מ.

בראשית

מיכאל. ובתפלת מנחה שור נוחת לקבל (תפלה) בקרניו וכנפיו, וזה גבריאל. ובשבת נוחת הקדוש ברוך הוא בשלשת האבות לקבל הבת יחידה שלו בהם, וזה סוד של שבת, ש' בת יחידה שלו. באותו זמן החיות העליונות שנקראו בשם של יי', פותחים ואומרים "שאו שערים ראשיכם והנשאו פתחי עולם". באותו זמן נפתחים שבעה היכלות: היכל הראשון היכל האהבה. שני היכל היראה. שלישי היכל הרחמים. רביעי היכל הנבואה באספקלריה המאירה.

כד/א

המישאה היכלא דנבואה דאספקלריא דלא נהרא^א שתיתאה היכלא דצד"ק שביעאה היכלא דדין ועלייהו אתמר בראשית ברא שי"ת אלהי"ם היכלא שביעאה^ב והכי אינון ז' היכלין לתתא ולקבלייהו שבעה קלין דהבו ליהו"ה וי"ח אזכרות דביה [דבהון שם] (בהון שוי) קב"ה ביי"ח עלמין (תהלים סח יח) ברכב אלהי"ם רבותים אלפי שנאן דאינון י"ח רבוון עלמין וכמה נטורי תרעין אית להיכלין דמקבלין צלותין וכל צלותא לא תיעול אלא במדה במשקל^ג ולית מאן דקאים קמי תרעא דצלותא ועליה אתמר (שם קכו ה) לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער דאיהו

חמישי היכל הנבואה באספקלריה שאינה מאירה. ששי היכל הצדק. שביעי היכל הדין. ועליהם נאמר "בראשית" ברא שי"ת, "אלהים" היכל שביעי. וכך הם שבעה היכלות למטה. וכנגדם שבעה קולות של הבו לה', ושמונה עשרה אזכרות שבהן משוטט הקדוש ברוך הוא בשמונה עשר עולמות, "ברכב אלהים רבותיים אלפי שנאן", שהם שמונה עשר רבוא עולמות, וכמה שומרי שערים יש להיכלות שמקבלים תפלות, וכל תפלה לא תכנס אלא במדה במשקל, ואין מי שעומד לפני שער התפלה, ועליו נאמר "לא יבושו כי ידברו את אויבים בשער", שהיא שער המלך. בגלל שתפלה היא מצוה, וזו שכינה,

^א (ס"א אית) נוסף כדפ"ו.

^ב תקונים תקון י"ט בדף מ ע"א (ד"א). קב"ה היא הבינה מתלבשת בחג"ת להאיר למלכות (מ"מ).

^ג תקון י קמט ע"א (ד"א).

^ד בענין ההיכלות מתחילין בפקודי רמה ע"א ובראשית לא ע"א (ד"א). בע"ח כתוב דז' היכלות אלו הם דאו"א דבריאה והנה העליונים שהם מצד הבי' אי' הם עלמא דדכורא ונק' ז' הסריסים המשרתים את פני המלך וכו' ע"ש ואינם נפתחים אלא בשבת שעליהם נתקנו ברכות יוצר של שבת. גליון כ"י (נ"א). עיי"ש בשער כסא הכבוד פ"ב ושם פ"ו ובמאמרי רשב"י מקץ והנה בפ"ב שם אמר שהם באצילות וכן הוא בשער היחודים דף א' ע"ד אלא ששם אמר שהם בנוק' דאצילות והם מתלבשים בז' היכלין דנוק' דבריאה (לש"ו). היכלות אלו הם באצילות, ועי' ע"ח שער כסה"כ פ"ב וספר היחודים דף ע"א ע"ד, ואלה שבפקודי דף רמה הם של זרין דבריאה (דע"ה ח"ב קטז ע"ב), ועי' ע"ח שער מו פרק ו'.

^ה דע כי ההיכלות האלו הם שבעה היכלות שבאצילות ואותם השבע' היכלות שנתבארו בפ' פקודי הם דבריאה ואותם השבעה היכלות הנז' בס' פרקי היכלות לר' ישמעאל ע"ה הם בעולם היצירה (שער מאמרי רשב"י). ז' היכלין הם היכלות דאו"א דבריאה, אבל דפרשת פקודי הם היכלות דז"א דבריאה (מ"מ).

^י תיקונים כב (הערת הזוהר).

^ז נצח (מ"מ).

^ח הוד, וכתב הרב לפי שהז"א בנצח והנוק' בהוד, לפיכך הנצח נק' אספקלריא דנהרא (מ"מ).

^ט עי' תיקון י"ז ריש תיקון ע'.

^י כאן קייך מה שאמר כדף כג ע"ב קורה ו' ואי ללותא כו' עד יפול מלדך אלך (דכך אמת).

בראשית

דצלותא אייהי מצוה ודא שכנתא ואורייתא דא קב"ה לא צריך הפסקה בנייהו וצריך לסלקא תורה ומצוה^א ברחימו ודחילו:

דכל פקודין דעשה ולא תעשה כלהו תליין מן שם יהו"ה כמה דאוקימנא רזא דא שמי עם י"ה שס"ה מצות לא תעשה וזה זכרי עם ו"ה רמ"ח מצות עשה והא הכא שס"ה ורמ"ח ואינן רמ"ח תיבין בק"ש ואתיהיבו מרחימו ודחילו דאת הי"ד ובגין דא תקינו הבוחר בעמו ישראל באהבה^ב ואינן כלילין באברהם דאתמר ביה (ישעיה מא ח) זרע אברהם אוהביל:

ישראל דסליק ביו"ד ה"א וא"ו ה"א ורזא דמלה ישראל עלה במחשבה <להבראות> (לבראת) מחשבה חש"ב מ"ה וביה תשכח שמא קדישא ובגין יעקב דאיהו ישראל אתמר ויברא אלהים את האדם בצלמו בדיוקנא דמאריה:

בני חיי ומזוני מסטרא דעמודא דאמצעיתא דאיהו בני בכורי ישראל (שמות ד כב) ואיהו עין החיים ואיהו אילנא דמזון לכלא ביה ובגין דא אינן ישראל מזונא דיליה צלותא דחשיבא לקרבנא ובגלותא אתמר (בראשית ל א) הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ושכינתא אייהי קרבנא דקב"ה^ג מניה בימינא ושמאלא^ד וגופא וכד סלקא לגביה צריך לאכללא עמיה כל עשר ספירן דלית קדושה פחות מעשרה דאיהי קדושה דיליה ובגין דא כד בר נש בעי לסלקא צלותיה בכל תנועין אי חיויא בעי לקטרגא

והתורה זה הקדוש ברוך הוא, לא צריך בנייהם הפסקה. וצריך להעלות תורה ומצוה באהבה ויראה.

שכל מצוות עשה ולא תעשה כולן תלויות משם יהו"ה, כמו שבארנו סוד "זה שמי" עם י"ה, שס"ה מצוות לא תעשה, "וזה זכרי" עם ו"ה, רמ"ח מצוות עשה. והרי כאן שס"ה ורמ"ח, והם רמ"ח תיבות שבקריאת שמע, ונתנו מאהבה ויראה של אות ה'. ולכן תיקנו הבוחר בעמו ישראל באהבה, והם כלולים באברהם, שנאמר בו "זרע אברהם אוהביל".

ישראל שעולה ביו"ד ה"א וא"ו ה"א, וסוד הדבר, ישראל עלה במחשבה להיבראות. מחשבה, חש"ב מ"ה, ובו תמצא את השם הקדוש. ומשום שיעקב שהוא ישראל, נאמר "ויברא אלהים את האדם בצלמו", בדמות אדונו.

בנים חיים ומזונות מצד עמוד האמצעי, שהוא "בני בכורי ישראל", והוא עין החיים, והוא עין שמזון לכל בו. ולכן ישראל הם המזון שלו תפלה שנחשבת לקרבן. ובגלות נאמר "הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי". ושכינה היא קרבן של הקדוש ברוך הוא, ממנו בימין ושמאל וגוף. וכשעולה אליו צריך להכליל עמה כל עשר הספירות, שאין קדושה פחות מעשר, שהוא קדושתו. ולכן כשבן אדם רוצה להעלות תפלה בכל תנועתו, אם הנחש רוצה לקטרג לתפלה צריך לעשות לו

^א ז"ן (מ"מ).

^ב לאר"א (מ"מ). עי' שער רוח"ק י ע"ב: א"ל כונת הצדקה והתפלה והוא לייחד שם י"ה הנפרד מן ו"ה וקודם שהאדם יעשה איזו מצוה או צדקה יאמר לייחדא שמא דקב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו ורחימו ודחילו בשם כל ישראל ויכוין לחבר שם י"ה שהם דחילו ורחימו עם ו"ה שהם קב"ה ושכינתיה. ועי' פע"ח שער הזמירות פרק ה: צריך קודם שיעשה מצוה או צדקה לומר ליחדא שמא דקב"ה ושכינתיה בדחילו ורחימו לחבר י"ה עם ו"ה בשם כל ישראל.

^ג ודחילו דלת ה' – נמחק בתו"ח דפ"ו וכמקומו איתא: ללחצה ובגין לא.

^ד חר"ג דבינה (מ"מ).

^ה פי' היא אהבה רבה, שהיא בינה (מ"מ).

^ו פי' כי אברהם גי' רמ"ח רמז לרמ"ח תיבות דק"ש. וי"א כי אברהם במילוי הוא בגי' הו' תיבות של שמע ישראל ה"א ה' אחד. א"מ (נ"א). פי' ה"ג נכללו בה' חסדים ואברהם הוא ה' חסדים, ולכן תחילה היה אברם, וניתוסף בו ה' שהם ה' חסדים (מ"מ).

^ז עיין בסוף הספר מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

^ח ושכינתא אייהי קרבנא דקב"ה אתהני מיניה כו' כצ"ל (א"מ) (ש"נ).

^ט מניה בימינא ושמאלא נמחק בהגהות הגר"א ובמקומו איתא "דמקבל לה בימינא ובשמאלא".

בראשית

מקלע, וסוד הדבר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא.
לצלולתא צריך למעבד ליה קירטא^א ורוא דמלה זרקא מקף שופר הולך סגולתא^ב:

פתח רבי שמעון ואמר עלאינן שמעו תתאין אתכנשו אלין מארי מתיבתא <דל>עילא ותתא אליהו באומאה עלך מול רשו ונחית הכא דהא קרבא סניאה אודמן חנוך ממנא נחית הכא אנת וכל מארי מתיבתא דתחות ידך דלא ליקרא דילי עבידנא אלא ליקרא דשכינתא פתח כמלקדמין ואמר זרקא ודאי במיתך לסלקא צלותא לההוא אתר ידיע כמה דההיא אבנא דקירטא^א דאזדריקת לאתר ידיע הכי צריך לסלקא מחשבתיה בצלותיה בההיא תנא^ב אבן מוכללת ומעומרת^א דאתמר בה כל הזוקף זוקף בשם^ב דצריך לסלקא לה תמן ובההוא אתר^א דסליק לה לגבי בעלה אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק אע"ג דאתמר ביה (בראשית ג טו) ואתה תשופנו עקב^ב ההיא אבן דאיהי י' דיעקב דאתמר בה (שם מט כד) משם רועה אבן ישראל לא יפסיק וצריך לסלקא^א עד אין סוף^ב וכד נחית לה^ב אתמר ביה כל הכורע כורע בברוך^א דצריך לנחתא^א עד אין תכלית ולא יפסיק^ב מניה^א לא לעילא ולא לתתא:

פתח רבי שמעון ואמר, עליונים שמעו, תחתונים התכנסו, אלה בעלי הישיבה שלמעלה ושלמטה. אליהו, בשבועה עליך, קח רשות ורד לכאן, שהרי מלחמה גדולה הזדמנה. חנוך הממונה, רד לכאן אתה וכל בעלי הישיבה שתחת ידך, שלא לכבודי עשיתי אלא לכבוד השכינה. פתח כמקדם ואמר, זרקא, ודאי בבואך להעלות תפלה לאותו מקום ידוע, כמו שאותה אבן הקלע שנזרקה למקום ידוע, כך צריך להעלות מחשבתו בתפלה באותו כתר, אבן נכללת ומעוטרת, שנאמר בה כל הזוקף זוקף בשם, שצריך להעלותה לשם. ובאותו מקום שמעלה אותה לבעלה, אפילו נחש כרוך על עקבו לא יפסיק. אף על גב שנאמר בו "ואתה תשופנו עקב". אותה האבן שהיא י' של יעקב, שנאמר בה "משם רועה אבן ישראל", לא יפסיק. וצריך להעלותה (אותה) עד אין סוף. וכשמוריד אותה נאמר בו כל הכורע כורע בברוך, שצריך להורידה (אותה) עד אין תכלית. ולא יפסיק (אותה) ממנו לא למעלה ולא למטה.

^א לעשות לו קלע לזרוק אחר הנחש הקדמוני שלא יקטרג עליו מנחת יהודה דף נב ופרדס בשער הטעמים ריש תקון מ ודף מ ע"ב ותקון יט וכא דף נ"ז ד"א).

^ב עי' ע"ח טנת"א פרק ו' שמפרש דהוא אור חוזר [דהיינו שהוא פונה כלפי מעלה היפך הסגול שפונה כלפי מטה], והוא בסוד רוח, שהמה ה"ס העיקריים, והם כלל הגדלות [שהרי קטנות אינה פועלת מעצמה כלום, ורק מקבלת. ועיקר המעלה של גדלות הוא הכח העצמי להשפיע, וכל השפעה שאנו משפיעים כלפי מעלה היא בסוד אור חוזר, בכך שמעלים תיקונים למעלה] (ביאורים ח"א פ ע"ב).

^א עי' תיקו"ז תיקון יג דף כה ע"ב (הגהות הגר"א).

^ב שזורקה האדם בקלע בכוונת מכוין למקום ידוע לאדם הזורקה ורוצה שתגיע עד שם (מ"מ).

^א שהיא מלכות שנעשית עטרת בעלה, תגא דס"ת כשעולה למעלה ראש, ונקראת אבן מוכללת מכל שם מ"ה (מ"מ).

^ב בהשפעת העליונים (מ"מ).

^א שהיא מלכות הנק' שם ה', פי' לכל מקום שירצה לזקוף ולהעלות תפלתו עד שם צריך תחילה לזקוף אותה בשם, שיתכוין להעלות המלכות עם תפלתו (מ"מ).

^ב פי' באותה תפילה שמתכוין בה להעלות המלכות ולזווגה לגבי בעלה, אין פחד מהנחש שיפסיק ויעכב תפלתו מאחר שעולה המלכות בתפלתו ומלכותו בכל משלה (מ"מ).

^א עי' העון שפגם באות י' שהיא מלכות כנז"ל, יש שליטה לנחש לשפוכו בעקב, וכשמתקן אות י' ומעלה אותה בתפלתו לגבי בעלה שהיא אבן דאיהי י' מיעקב וכ"ז לא יעכב שום חטא ועון את תפלתו מלעלות ולהתקבל (מ"מ).@

^ב (נ"א לה) (נוסף זלפ"ו).

^א ח"ג רנו ע"ב (לש"ו).

^ב מליאה שפע וברכה (מ"מ).

^א שמתייחד ומזדווג בעלה עמה שם למטה במקומה (מ"מ).

^ב (נ"א לה) (נוסף זלפ"ו).

בראשית

לזמנין איהו בעלה ו' בצדיק בשית פרקין דתריין שוקין נחית לגבה <בתריין> (ותרין) שוקין לזמנא איהו בעלה ו' <בתריין> שית פרקין דסליקת לגביה <בתריין דרועין לזמנין איהו בן אבא ואמא בן י"ה צריך לסלקא >לעילא לה וכד <לעילא לה' וכד סלקת תמן לזמנין איהו בהפוך ו' בין י"ה כנוונא דא א צריך לסלקא לגבי דאתמר בה (תהלים קיה כב) אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה וכד איהי סליקת לעילא ברישא דכל רישין סלקא ובגינה מלאכיא אמריין

כד/ב

אי"ה מקום כבודו וכד סליקת לא' כנוונא דא א איהי תגא ברישא דא' עטרה על רישיה כת"ר' [וכד נחתא] (ובר) נקודה לתתא ואתעטרת נחיתת ביה כנוונא דא <וכד סליקת' אתקרי' > (ואתקרי') תגא ברזא דטעמי וכד נחיתת אתקריאת נקודא^ב וכד מתיחד עמה איהי ז' כלילא מניה אות ברית דאיהי שביעאה דכלא ובודאי האי אבנא היא בנייא' דכל עלמין^ג ובגין דא (דברים כה טו) אבן שלמה וצדק יהיה לך איהי מדה בין כל ספירה^ד וספירה דכל ספירה^ה

לפעמים בעלה הוא ו' בצדיק בששה פרקים של שתי שוקים יורד אליה בשתי שוקים. לפעמים בעלה הוא ו' בשתי (זרועות), ששה פרקים שעולה אליו בשתי זרועות. לפעמים הוא בן אבא ואמא, בן י"ה, צריך להעלות (לה למעלה וכאשר) למעלה לה'. וכשעולה שם, לפעמים היא בהפוך ו' ובין י' כצורה זה א, צריך להעלותה אליו שנאמר בה "אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה". וכשהיא עולה למעלה, בראש כל הראשים היא עולה, ובגללה המלאכים אומרים

אי"ה מקום כבודו. וכשעולה לא' כצורה זו א, היא כתר בראש של א' עטרה על ראשו כתר. וכשיורדת נקודה למטה ומתעטרת, יורדת בה כצורה זו (קמץ). וכשעולה נקראת כתר בסוד הטעמים, וכשיורדת נקראת נקודה. וכשמתייחד עמה היא ז', הכלולה ממנו אות ברית, שהוא שביעי של הכל. ובודאי שאבן זו היא בגין כל העולמות, ולכן "אבן שלמה וצדק יהיה לך", היא מדה בין כל ספירה, וספירה של כל ספירה (וכל ספירה), בה עולה לעשר,

^ב (נ"א לה) (נוסף דלפ"ו).

^ג "לנחתא (נ"א לה) עד אין תכלית ולא יפסיק (נ"א לה) מניה" נמחק בהגהות הגר"א, ונמקומו איחא "לסלקא לה עד אין סוף ועד אין תכלית ולא יפסיק לה מניה וכו'".

^ד (דלפ"ו) נוסף (נ"א דרועין).

^ה כמ"ש הרב בסוד חופה, שמעלים או"א לזרין בהיכל הבינה, ואימא אוזיפת לברתא מנאהא שהם מין שלה, ושם בהיכל הבינה הם מזדווגים (מ"מ).

^ו תרומה קנח ע"א תקונים ריש תקון י' (ד"א).

^א יש במלכות ב' בחי': א' הוא היותה בסוף כל האצילות וכלל כולם, ב' היותה ראשית לנבראים ומשתתפת עמהם. מכח הבחי' הראשונה יכולה היא לעלות למעלה להיות שוה עם הז"א (כללים ח"א נג ע"ג). ועי' שבירה ספ"ג וטנת"א ספ"ו ע"י עליית המלכות יש בה אפשרות לעלות לכתר (כללים ח"א עח ע"ב). בפנימיותה שנעלם בה עתה, היא באחדותה לעולם עד למעלה למעלה. עי' זוהר ח"ג כח ע"א, ולכן היא עולה עד מלכות דא"ס. עי' רע"מ פנחס רנו ע"ב ותרומה קנח ע"א, וכאשר יושלם תיקונה אזי היא בעצמה תהיה נתקנת להתייחד במלכות דא"ס (כללים ח"ב נ ע"ב), וכן עי' תיקו"ז קמח ע"ב (כללים ח"ב עב ע"ד).

^ב עי' בהערה הקודמת לעניין הקשר שבין מלכות לכתר (כללים ח"ב נ ע"ב).

^ג סליקת בעמודא דא דאמצעיתא דאיהו ו' עטרה על רישיה כד סליקת עטרה על רישיה אתמר בה אשת חיל עטרת בעלה (מ"מ).

^ד עי' הערה בסוף כד ע"א. תחותיה אתקריאת בה זוגיה יחידיה (מ"מ)@.

^ה בניינא (מ"מ).

^ו שכל הספירות פועלים על ידה כמ"ש בתיקו, סוף תיקון נח (&) ואית אבן דאורייתא דאתמר בה (מ"מ).

תקונים תקון יח דף ע"א ותקון יט גם תמצא שם סוד שיעור קומה ועי' מנחת יהודה דף סד ע"ב (ד"א).

בראשית

ספירה^א וספירה דכל ספירה^ב >סליקת לעשר שיעור דילה ובה^ג אתעבידת אמה עשר אמות אורך בין כל ספירה וספירה > ורוא דמלה עשר אמות אורך הקרש^ד ובין הכל מאה, היא י' בין פרק ופרק, עשר פעמים עולה למדה (בעל) של מאה אמה.
דמאה אמה:

כל מדה ומדה נקראת עולם, והם י"ו שיעור ומדה, ו' שקל, י' מדה שלה. ושיעור המדה חמש אמות אורך וחמש אמות רוחב. והם כנגד שיעור של כל רקיע, שמהלך חמש מאות אורכו וחמש מאות רחבו, והם ה' ה'. הרי לך שיעור קומה באותיות יהו"ה, שאות ו' הוא רקיע השמים. חמשה רקיעים שלו ה' אלה נקראו ה' שמים, ה' חמשה רקיעים שכלולים בשמים, חמשה עליונים שמי השמים, והם ה"ה, חמש עם חמש. ו' רקיע ששי להם, י' שביעי להם, שבעה בשבעה ועולים י"ד. וכן הם הארצות, שבעה על גבי שבעה כמו גלדי בצלים, וכולם רמוזים בשתי עינים. י'

כי הספירות כל א' כלולה מעשר וסוף מדת כל אחת היא מלכותה (מ"מ).
פ' כי החשבון והמספר אינו כי אם במלכיות של הספירות (מ"מ).
ז(לפ"ו) נוסף (נ"א וכל ספירה) זה.
ז(לפ"ו) נוסף (נ"א ו' זה) ולע מקורו.
ה' בין הכל כל א' כלולה מעשר הם מאה, י' שהיא מלכות @ (מ"מ).
ו' ר"ל סוף כל ספירה (מ"מ).
ז' כי כל ספירה כלולה מהכל (מ"מ).
ח' פי' י"ו מן יהו"ה, ו' שיעור ומשקל, הגם שז"א הוא בן עשר הספירות, הנה הוא בחינת ו' כי תחילתו הוא בן ו"ק (מ"מ).
ט' היא מלכות שהיא משלימתו לעשר, והיא סוף קומתו ונקראת י' כנז"ל חכמה בראש וחכמה בסוף (מ"מ). (מ"מ).
י' מדה שהיא המלכות הגדלת היא ע"י ה"ח וה"ג (מ"מ).
יא' ה' גבורות, שמתארכים ויוצאים מז, א אל המלכות לצורך בניינה (מ"מ).
יב' הם ה"ח שנשארים בז"א אלא שמתרחבים עד מקום המלכות כדי שתהנה מהם גם כן (מ"מ).
יג' יסוד נק' רקיע, וכל יסוד יש בו ה"ח וה"ג ואינון ה' ה' הרי לך שיעור קומה באתנון יהו"ה (מ"מ).
יד' ה' יסודות של חגתנ"ה דידיה, כי כל אחת היא בת עשר ספירות, חמש אלה של ז,א נקראים ה' שמים (מ"מ).
טו' רקיעין של חגתנ"ה דמלכות דכלילן בשמים כי ממנו נבנו ונגדלו קצוותיה. "חמש עילאין" חגתנ"ה של ז"א נקראים שמי השמים (מ"מ).
טז' חגתנ"ה דידיה וחגתנ"ה דידיה (מ"מ).
יז' הוא יסוד שכללות חגתנ"ה בו (מ"מ).
יח' מלכות שכללות כללותם במלכות (מ"מ).
יט' ז' בז' מוצקות, ז' דידיה בז' דידיה (מ"מ). עי' בהגר"א בס"י ו ע"ב: והענין כי שבע היכלות אינון כפולות כמ"ש בזהר (זו"ח סב ע"א) שבעה ושבעה מוצקות.
כ' עי' לקמן לט ע"א וכן ס"י פ"ד מט"ו.
כא' והוא צורת ספירות העיגולים (ע"ח שער עגו"י פרק ב').

כי הספירות כל א' כלולה מעשר וסוף מדת כל אחת היא מלכותה (מ"מ).
פ' כי החשבון והמספר אינו כי אם במלכיות של הספירות (מ"מ).
ז(לפ"ו) נוסף (נ"א וכל ספירה) זה.
ז(לפ"ו) נוסף (נ"א ו' זה) ולע מקורו.
ה' בין הכל כל א' כלולה מעשר הם מאה, י' שהיא מלכות @ (מ"מ).
ו' ר"ל סוף כל ספירה (מ"מ).
ז' כי כל ספירה כלולה מהכל (מ"מ).
ח' פי' י"ו מן יהו"ה, ו' שיעור ומשקל, הגם שז"א הוא בן עשר הספירות, הנה הוא בחינת ו' כי תחילתו הוא בן ו"ק (מ"מ).
ט' היא מלכות שהיא משלימתו לעשר, והיא סוף קומתו ונקראת י' כנז"ל חכמה בראש וחכמה בסוף (מ"מ). (מ"מ).
י' מדה שהיא המלכות הגדלת היא ע"י ה"ח וה"ג (מ"מ).
יא' ה' גבורות, שמתארכים ויוצאים מז, א אל המלכות לצורך בניינה (מ"מ).
יב' הם ה"ח שנשארים בז"א אלא שמתרחבים עד מקום המלכות כדי שתהנה מהם גם כן (מ"מ).
יג' יסוד נק' רקיע, וכל יסוד יש בו ה"ח וה"ג ואינון ה' ה' הרי לך שיעור קומה באתנון יהו"ה (מ"מ).
יד' ה' יסודות של חגתנ"ה דידיה, כי כל אחת היא בת עשר ספירות, חמש אלה של ז,א נקראים ה' שמים (מ"מ).
טו' רקיעין של חגתנ"ה דמלכות דכלילן בשמים כי ממנו נבנו ונגדלו קצוותיה. "חמש עילאין" חגתנ"ה של ז"א נקראים שמי השמים (מ"מ).
טז' חגתנ"ה דידיה וחגתנ"ה דידיה (מ"מ).
יז' הוא יסוד שכללות חגתנ"ה בו (מ"מ).
יח' מלכות שכללות כללותם במלכות (מ"מ).
יט' ז' בז' מוצקות, ז' דידיה בז' דידיה (מ"מ). עי' בהגר"א בס"י ו ע"ב: והענין כי שבע היכלות אינון כפולות כמ"ש בזהר (זו"ח סב ע"א) שבעה ושבעה מוצקות.
כ' עי' לקמן לט ע"א וכן ס"י פ"ד מט"ו.
כא' והוא צורת ספירות העיגולים (ע"ח שער עגו"י פרק ב').

בראשית

בתרין עיינין י' אתקרי עולם קטן^א ו' עולם אריך^ב
וכל מאן דבעי למשאל שאלתין לגבי עולם אריך
צריך לארכא ביה וכל מאן דשאל בעולם קצר
צריך לקצרא

ועל דא אוקמוה^א במקום שאמרו לקצר^א אין
אדם רשאי להאריך^א לקצר בצלותין^א (במדבר יב
יג) אל נא רפא נא לה בנקודה ד' להאריך
ולהתנפל "ואתנפל לפני ה' כראשנה
ארבעים יום וארבעים לילה". הכל מ' ס' י'
נקודה באמצע נעשית מ"ם מצד החסד
צריך להאריך בתפלה ובשם הקדוש, ועולה
יהו"ה ברביע. להאריך בתנועה זו שהוא
סוד התקיעה, לקצר מצד השברים, בינוני
לא בקצור ולא באריכות, בתרועה
בעמוד@ האמצעי שהיא שלשלת ששניהם,
שקל הקודש, כנגד רביע שהוא עולה,
חולם. שברים כנגד שבא, זה צריך להעלות
קול, וזה צריך להוריד אותו, ולכן אותם
שברים בחשאי שכינה תחתונה וקול לא
ישמע, כמו שנאמר "וקולה לא ישמע".
תרועה זו שלשלת אחוז בשניהם, ויש כמו
הרקיע המאריך בו תיבה, והיא נקודת
חיריק כמו חולם, אין נקודה שאין כמותה
בטעמים, סגול אל סגולתא, שבא אל זקף
גדול, כולם תמצא להם נקודות אצל
הטעמים למי שיודע סודות טמירים. פתח
ואמר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא.
(פתח נקודת ימין ה' מלך, נקודת סגול
שמאל ה' מלך. באמצע ה' ימלוך למטה.

נקרא עולם קטן, ו' עולם ארוך, וכל מי
שרוצה לשאול שאילות לעולם ארוך, צריך
להאריך בו. וכל מי ששואל בעולם קצר,
צריך לקצר.

ועל זה בארו, במקום שאמרו לקצר אין
אדם רשאי להאריך. לקצר בתפילות "אל
נא רפא נא לה", בנקודה של י' להאריך
ולהתנפל "ואתנפל לפני ה' כראשנה
ארבעים יום וארבעים לילה". הכל מ' ס' י'
נקודה באמצע נעשית מ"ם מצד החסד
צריך להאריך בתפלה ובשם הקדוש, ועולה
יהו"ה ברביע. להאריך בתנועה זו שהוא
סוד התקיעה, לקצר מצד השברים, בינוני
לא בקצור ולא באריכות, בתרועה
בעמוד@ האמצעי שהיא שלשלת ששניהם,
שקל הקודש, כנגד רביע שהוא עולה,
חולם. שברים כנגד שבא, זה צריך להעלות
קול, וזה צריך להוריד אותו, ולכן אותם
שברים בחשאי שכינה תחתונה וקול לא
ישמע, כמו שנאמר "וקולה לא ישמע".
תרועה זו שלשלת אחוז בשניהם, ויש כמו
הרקיע המאריך בו תיבה, והיא נקודת
חיריק כמו חולם, אין נקודה שאין כמותה
בטעמים, סגול אל סגולתא, שבא אל זקף
גדול, כולם תמצא להם נקודות אצל
הטעמים למי שיודע סודות טמירים. פתח
ואמר, זרקא מקף שופר הולך סגולתא.
(פתח נקודת ימין ה' מלך, נקודת סגול
שמאל ה' מלך. באמצע ה' ימלוך למטה.

^א מלכות (מ"מ).

^ב ז"א (מ"מ).

^ג מנחת יהודה קס"ב ע"ב וי"ג ע"ב (ד"א).

^ד בתפילה הנוגעת אל המלכות (מ"מ).

^ה בתפילה הנוגעת אל ז"א, באריכות מ' יום ומ' לילה (מ"מ).

^ו תקונים דף ע"א (ד"א).

^ז כי באמצעות המלכות עולה התפילה אל ז"א, כי היא השער לה' (מ"מ).

^ח ז"א (מ"מ).

^ט חסד (מ"מ).

^י שהם גבורה (מ"מ).

^{יא} שהוא ת"ת (מ"מ).

^{יב} שהוא נקודת הת"ת (מ"מ).

^{יג} נקודת הגבורה (מ"מ).

^{יד} בתקיעה שהיא חסד (מ"מ).

^{טו} שברים שהיא גבורה ומלכות שבניינה מן הגבורות, התפלה הנוגעת לה בחשאי וכשנכללת עם ז"א אז
נקראת על שם המדה שמשפעת בה (מ"מ).

^{טז} נל"ל חִירָק עֵי חִירָק ח ע"ב.

בראשית

שופר הולך סגולתא^א (פתח נקודת ימין יהו"ה מלך נקודת סגול שמאל יהו"ה מלך באמצעיתא יהו"ה ימלך לתתא רבי אחא אמר יהו"ה מלך דא עלמא עלאה יהו"ה מלך דא תפארת יהו"ה ימלך דא ארון הברית)^ב:

אלה תולדות השמים והארץ (בראשית ב ד) הא"י אוקמוה כל אתר דכתיב אלה פסל את הראשונים ואלין תולדין דתהו דאתרמיוז בקרא תניינא והארץ היתה תהו ואלין אינון דאתמר דקב"ה ברא עלמין ומחריבין ובגין דא ארעא הוה תוהו ובוהה איך ברא קב"ה עלמין להרבא לון שפיר הוה דלא לברי לון אלא ודאי הכא איכא רזא מאי איהו ומחריבין דקב"ה לא ישעי עובדי ידוי ולא עוד אלא דא שמיא אתמר בהו (ישעיה נא ו) כי שמים כעשן נמלחו וגו' אם כן קב"ה עביד ומחי אלא רזא דמלה כדין הוא דקב"ה ברא עלמא וברייה באורייתא כמה דאוקמוה בראשית דאתמר [בה] [ביה] (משלי ח כב) יהו"ה קנני ראשית דרכו ובהאי ראשית ברא ית שמיא וית ארעא ואיהי סמיך לון ביה בגין דברית כתיב ביה <ב>בראשית"ו ואתמר ביה (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה וגו' ואלין אינון דאתמר בהון (תהלים קטו יו) השמים שמים ליהו"ה וגו' ואיהי ארץ החיים כלילא משבע ארעין דעליהו אמר דוד מלכא (שם קיו ט) אתהלך לפני יהו"ה בארצות החיים וברא שמיא וארעא

כה/א

בתריה על תה"ו^א ולית תמן יסודא^ב דאיהו ברי"ת דסמיך לון בגין דא קב"ה בעא למתן

רבי אחא אמר, ה' מלך זה עולם עליון, ה' מלך זה תפארת, ה' ימלך זה ארון הברית).

"אלה תולדות השמים והארץ" (ר"ת תה"ו), הרי פרשוה, כל מקום שכתוב "אלה" פסל את הראשונים, ואלה תולדות של תהו שנרמזו בפסוק השני, "והארץ היתה תהו". ואלה הם שנתבאר, שהקדוש ברוך הוא בורא עולמות ומחריבין, ולכן הארץ היתה תוהו ובוהה, איך בורא הקדוש ברוך הוא עולמות להחריבם, יפה היה שלא לברוא אותם. אלא ודאי כאן יש סוד. מה זה 'ומחריבין', שהקדוש ברוך הוא לא ישמיד את מעשי ידיו. ולא עוד, אלא זה השמים שנאמר בהם "כי שמים כעשן נמלחו וגו'". אם כן הקדוש ברוך הוא עושה ומכה. אלא סוד הדבר כך הוא, שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם וברא אותו בתורה, כמו שבארוה, בראשית שנאמר בה "ה' קנני ראשית דרכו". ובראשית הזו "ברא את השמים ואת הארץ", והוא סמך אותם בה, בגלל שברית כתובה בו בבראשית, ונאמר בה "אם לא בריתי יומם ולילה וגו'", ואלו הם שנאמר בהם "השמים שמים לה' וגו'". וארץ החיים היא כלולה משבע ארצות, שעליהם אמר דוד המלך "אתהלך לפני ה' בארצות החיים". ואחר כך ברא שמים וארץ

על התהו, ואין שם יסוד שהוא ברי"ת שסומך אותם, לכן רצה הקדוש ברוך הוא לתת תורה לאומות העולם עובדי עכו"ם,

^א שייך לקמן דף ל"ד ע"א. הרשב"ב (נ"א, וכן דרך אמת).

^ב עי' דרך אמת לחיאל שזה נלפס כלף כל ע"א.

^ג עי' בסוף הספר מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

^ד (לפ"י) נוסף (כ"ת תה"ו).

^ה מנחת יהודה דף צ (ד"א).

^ו הקליפות (ד"א).

^ז הם הקליפות, וכן האומות שלא קבלו התורה (מ"מ).

^ח ואיהו סמיך לון ביה בברית התורה בגין דברית כו' כצ"ל. ור"ל סמוף והשעין לארץ עליונה שהיא מלכות סמוך ביסוד שהוא ברית (א"מ) (ש"נ).

^ט הם ז"ן דסט"א (מ"מ).

^י פי' שאין להם בחינת יסוד שמעורר תאותם בסוד תאות רשעים תאבד (מ"מ). עי' זהר ח"ב קג ע"א: אל אחר אסתרס ולא עביד פירין.

בראשית

שהוא ברית מילה ממש, ולא רצו לקבלה, ונשארה הארץ חרבה ויבשה.
אורייתא לאומין דעלמא עעכו"ם דאיהו ברית מילה" ממש ולא בעו לקבלא [ליה ואשתארת] (לה אשתאר) ארעא חרבה ויבשה

ודא איהו (בראשית א ט) יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה יקוו המים דא אורייתא^א אל מקום אחד אלין ישראל בגין דנשמתייהו תליין מההוא אתר^ב דאתמר ביה (יחזקאל ג יב) ברוך כבוד יהו"ה ממקומו כבוד יהו"ה שכינתא תתאה ממקומו^ג שכינתא עלאה וכיון דאינון נשמתייהו מתמן שריא עלייהו ודאי יהו"ה ואתמר בהון (דברים לב ט) כי חלק יהו"ה עמו ודא איהו יקוו המים אל מקום אחד:

וזהו מה שכתב "יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה". "יקוו המים" זו התורה. "אל מקום אחד" אלו ישראל, משום שנשמותיהם תלויות מאותו מקום שנאמר בו "ברוך כבוד ה' ממקומו". "כבוד ה'" שכינה תחתונה. "ממקומו" שכינה עליונה. וכיון שאותם נשמות באות משם, שורה עליהם בודאי יהו"ה, ונאמר בהם "כי חלק ה' עמו", וזהו "יקוו המים אל מקום אחד".

ואורייתא איהי ישובא דעלמא ואומין דעלמא עעכו"ם דלא קבילו לה אשתארו חרבא ויבשא^ד ודא איהו דקב"ה ברא עלמין ומחריבין אלין דלא נטרי פקודי אורייתא לא <דישצי> (דסני) איהו עובדוי כמה דחשבין בני נשא ולמה ישצי לון לבנוי דאתמר^ה בהון בהבראם בה' בראם^ו ואלין אינון דמתגירין מאומין דעלמא בנינייהו נפלת ה"^ז זעירא דאברהם באלף חמישאה^ח דהוא ה'

והתורה היא ישוב העולם. ואומות העולם שהם עובדי עכו"ם, שלא קבלו אותה, נשארו חרבים ויבשים, וזהו שהקדוש ברוך הוא בורא עולמות ומחריבן. אלה שלא שומרים מצוות התורה, לא שישמיד הוא מעשיו כמו שחושבים בני אדם, ולמה שישמיד את בניו שנאמר בהם "בהבראם", בה' בראם. ואותם שמתגירין מאומות העולם, בגללם נפלה ה' קטנה של אברהם, באלף החמישי שהוא ה', שהוא חרב ויבש, חרב בבית ראשון ויבש בבית

^א נמחק בהגהות הגר"א.

^ב ששרשה מת"ת דז"א הנק' תורה (מ"מ).

ברוך כבוד יהו"ה ממקומו במלואותיו כזה ב"ת ר"ש ו'ו כ"ף כ"ף ב"ת ו'ו דל"ת יו"ד ה"א ו"א ה"א מ"ם מ"ם קו"ף ו'ו מ"ם ו'ו אלו ומ"ג אתוון הם בגי' ממש שמע ישראל ה"א ה' אחד בשכמל"ו עם י"ב תיבות וזהו הרמז של מקום אחד שרומז על אחד של שמע. וגם ועד שבסוף בשכמל"ו הוא ג"כ א' בחילופי אתוון כדאיתא בזוהר תרומה. וז"ס דסיים באברהם בהבראם וכו' כי גם אברהם במילואו כזה אל"ף ב"ת ר"ש ה"א מ"ם בגי' שמע ישראל ה"א ה"א ממש. ועוד ממקומו בגי' רל"ב שהוא היחוד הגמור מכל קומה שלימה כי נרמזת והם ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן הנועדים כל מלואו שם הו"ה וישראל אחוזים בכל מקומות קדושים הללו של ד' עולמות הבנויים מד' אותיות השם שמסתעף משם עסמ"ב לאב"ע ולזה נ"ל נמי אל מקום א' אלו ישראל. א"מ (נ"א).

^ג מבינה (מ"מ). כלומר מהקו האמצעי המבריח מן הקצה אל הקצה. ועי' זוהר אחרי מות סב ע"ב (הקדו"ש יב ע"ד).

^ד ויקהל רז ע"א ובר"מ תצא רע"ח ע"א נודד ממקומו דאיהו עלמא דאתי (ד"א).

^ה (נלפ"ו) איתא חרצין ויבשין.

^ו ולמה ישצי לון לבנוי דאתמר כו'. נ"ל דטעות יש כאן וצ"ל למה לא ישצי לון וכו'. ר"ל לאותם רשעים שמחייבים העולם. ומשני בגין בנין ר"ל בשביל בנים גרים הבאים מהם וק"ל (א"מ) (ש"ג).

^ז "דחשצין בני נשא ולמה ישצי לון לבנוי דאתמר בהון בהבראם בה' בראם" נמחק בהגהות הגר"א, ונמקומו איתא "דחשצין בני נשא בהבראם בה' בראם".

^ח גי' (אבל אינון דמתגירין מה' מינין דאינון עמלקים גבורים רפאים נפילים ענקים). קאי על העטרת סוד ה"א אחרונה שבשם. שמות ט ע"ב (ד"א). עי' בהגר"א על תיקו"ז עד ע"ג ד"ה למהוי ליה, ועי' יהל אור כאן, ועי' פת"ש נתיב הקל"י כב ז"ל, [גלות] הרביעית הוא תהום הנ"ל והוא גלות הרביעי הזה הכל בסט' דע"ר שמשה הוא בגלותא דשם נפלת ה' זעירא דאברהם.

^ט פי' אלף החמישי הוא הוד כנודע ומלכות אחוזה בהוד (מ"מ).

בראשית

בבית ראשון ויבש בבית שני ומשה בנין דבעא לאעלא גיורין תחות גדפוי דשכינתא וחשיב דהוו מאלין דאתבריאו בה' והב בהון את ה' דאברהם גרמו ליה ירידה כמא דאת אמר (שמות לב ז) לך רד כי שחת עמך בנין דלא קבילו לאת ה' בדחילו דיו"ד וברחימו דה' נחית איהו מדרגיה דאיהו ו' ואת ו' נחתת עמיה בנין דלא [יתאביד] (אתאביד) בינייהו" דעתיד איהו ברזא דגלגולא לאתערבא בינייהו בגלותא בין ערב רב² דאינון נשמתיהו מסטרא דאלין דאתמר בהון (ישעיה נא ו) כי שמים כעשן נמלחו וגו' ואלין אינון דלא בעא נח רחמי עלייהו ואתמר בהון (בראשית ז כג) וימחו מן הארץ בנין דהוו מאלין דאתמר בהון (דברים כה יט) תמחה את זכר עמלק ומשה לא אסתמר מנייהו ואפיל ה' בינייהו ובנין דא איהו לא יעול לארעא דישראל עד דיתוב ה' לאתרה" ובנין דא נחת איהו מדרגיה ונחית ביה ו' ובנין דא ה' נפלת ו' יוקים לה ו' דמשה ובנין דה"א זעירא ה' דאברהם דאיהו דהבראם אתזער איהו בנינה ואתמר ביה (ישעיה סג יב) מוליך לימין משה וגו' ואפיק לה מתמן בחילא דו' ואייתי לה עמיה מיד שריא עליה י"ה ואשתלים אומאה' >(שמות יז יז) כי יד על כס יה מלחמה ליהו"ה וגו' מאי מדר דר דא משה> דאתמר ביה (קהלת א ד) דור הולך ודור בא והא אוקמוה' דלית דור פחות מששים רבוא ודא משה דאתמר ביה דאנתתא חדא ילדה ששים רבוא בכרם אחד³:

וחמש מינין אינון בערב רב ואינון⁴ >נפילים גבורים ענקים ר'פאים ע'מלקים <[עמלקים

שני. ומשה, משום שרצה להכניס גרים תחת כנפי השכינה, וחשב שהיו מאלה שנבראו בה', ונתן בהם אות ה' של אברהם, גרמו לו ירידה, כמו שנאמר "לך רד כי שחת עמך", משום שלא קבלו את האות ה', ביראה של יו"ד ובאהבה של ה', הוא ירד מדרגתו שהוא ו'. ואות ו' ירדה עמו כדי שלא יאבד ביניהם, שעתיד הוא בסוד הגלגול להתערב ביניהם בגלות בין ערב רב, שהם נשמותיהם מצד אלה שנאמר בהם "כי שמים כעשן נמלחו וגו'". ואלה אותם שנח לא בקש רחמים עליהם, ונאמר בהם "וימחו מן הארץ", בגלל שהיו מאלה שנאמר בהם "תמחה את זכר עמלק". ומשה לא נשמר מהם, והפיל ה' ביניהם, ולכן הוא לא יכנס לארץ ישראל עד שתשוב ה' למקומה, ולכן ירד הוא מדרגתו וירד בו ו', ולכן ה' נפלה, ו' יקים אותה, ו' של משה. ומשום שה"א קטנה, ה' של אברהם, שהיא של "הבראם", נעזר הוא בגללה, ונאמר בו "מוליך לימין משה וגו'". והוציא אותה משם בכח של ו', והביא אותה עמו. מיד שרתה עליו י"ה ונשלמה השבועה, (שנאמר) "כי יד על כס יה מלחמה לה' וגו'". מה זה "מדור דור", זה משה שנאמר בו "דור הלך ודור בא". והרי פרשוה שאין דור פחות מששים רבוא, וזה משה שנאמר בו שאשה אחת ילדה ששים רבוא בכרם אחת.

וחמשה מינים הם בערב רב, והם (סימן נג"ע ר"ע) נפילים גבורים ענקים ר'פאים ע'מלקים, ובגללם נפלה ה' קטנה ממקומה. בלעם ובלק היו מצד של עמלק. תקח ע"ם

^א כח ע"ב ופנחס ריז ע"א ועל פי מגיד רמז לדבר וירם קרן משיחו כד"א כי קרן עור פניו (ד"א).
^ב קבלת הערב רב גרמה לכל הגליות והצרות עד ביאת המשיח (דע"ה ח"ב קכט עב). ועי' הקדו"ש כג ע"ד שמביא רשימה של מקומות בזהר המדברים על זה הענין. ועי' בהגר"א על תיקו"ז תיקון נ' (צז ע"ג) בארוכה. ועי' כי תצא רעז ע"ב.

^ג משמע כאן דשפיר עביד נח דלא בעא רחמי ובמדרש רבה איפכא קאמר דעדיף משה מנח ודו"ק (ש"נ).

^ד וכאשר יתוקן היינו שישתלם ה' דמשה ותתקשר בימינא (יהל אור).

^ה פי' הפוסק כך, בשביל ה' דאברהם שנק' ימין לכך מוליך למשה בגלות (מ"מ).

^ו צ(לפ"ו) נוסף (לאתמר).

^ז תקונים סוף תקון סט וריש תקון ע (ד"א).

^ח תקון נ' ומה (ד"א), במדבר קנט (הערת הזוהר).

^ט הגהות דפוס קושטא: סי' נג"ע ר"ע. עי' תיקו"ז צז ע"ב.

בראשית

גבורים רפאים נפילים ענקים) ובגנייהו נפלה ה' ועירא מאתרהא בלעם ובלק מסטרא דעמלק הו' טול ע"ם מן בלעם [לק] (בק) מן בלק אשתאר [בבל] (בלל) (בראשית יא ט) כי שם בלל יהוה שפת כל הארץ ואלין אינון דאשתארו^א מאלין דאתמר בהון (שם ז כג) וימח את כל היקום ומאלין דאשתארו מנהון בגלותא רביעאה אינון רישין בקיומא סגני ואינון קיימין על ישראל כלי חמס ועלייהו אתמר (שם ו יג) כי מלאה הארץ חמס מפניהם (ו) אלין אינון עמלקים:

נפילים עליהו אתמר (שם ו ב) ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה ואלין אינון מינא תניינא מאלין נפילים מלעילא דכד בעא קב"ה למעבד אדם דאמר נעשה אדם בצלמנו וגו' (שם א כו) בעא למעבד ליה רישא על עלאין למהוי איהו פקיד על כלהו ולמהוי אינון פקידין על ידוי כגוונא דיוסף דאתמר ביה (שם מא לד) ויפקד פקידים על הארץ אינון^ב בעו לקטרגא ליה ואמרו (תהלים ח ה) מה אנוש כי תזכרנו וגו' דעתיד למחטי קמך אמר לון קב"ה אי אתון הויתון לתתא כותיה יתיר הויתון חבין מניה מיד ויראו בני האלהים את בנות האדם וגו' חשקו בהון וקב"ה אפיל לון לתתא בשלשלאן ואינון

כה/ב

עז"א ועז"אל דמנייהו נשמתהון דערב רב^א דאינון נפילים דאפילו גרמיהו לזנות בתר נשיא^א דאינון טבאן ובגין דא אפיל לון קב"ה מעלמא דאתי דלא יהא לון חולקא תמן^א ויהיב לון אנרייהו בהאי עלמא כמה דאת אמר (דברים ז י) ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו וגו': גבורים מינא תליתאה עליהו אתמר המה

מן בלעם, ל"ק מן בלק, ישאר בבל, "כי שם בלל ה' שפת כל הארץ". ואלה אותם שנשארו מאותם שנאמר בהם "וימח את כל היקום", ומאלה שנשארו מהם בגלות רביעית, הם ראשים בקיום רב, והם מעמידים על ישראל כלי חמס, ועליהם נאמר "כי מלאה הארץ חמס מפניהם", אלה אותם עמלקים.

הנפילים, עליהם נאמר "ויראו בני האלהים את בנות האדם כי טובות הנה", ואלה הם מין שני מהנפילים האלה מלמעלה. שכשרצה הקדוש ברוך הוא לעשות אדם, שאמר "נעשה אדם בצלמנו וגו'", רצה לעשות אותו ראש לכל העליונים, להיות ממונה על כולם, ושיהיו פקידים על ידו, כמו שיוסף שנאמר בו "ויפקוד פקידים על הארץ". הם רצו לקטרג עליו, ואמרו "מה אנוש כי תזכרנו וגו'", שעתיד לחטוא לפניך. אמר להם הקדוש ברוך הוא, אם אתם הייתם למטה כמותו, הייתם חוטאים יותר ממנו. מיד, "ויראו בני האלהים את בנות האדם, וגו', חשקו בהם, והקדוש ברוך הוא הפילם למטה בשלשלאות. והם

עז"א ועז"אל, שמהם הנשמות של הערב רב, שהם הנפילים שהפילו עצמם לזנות אחר נשים שהן טובות, ולכן הפילם הקדוש ברוך הוא מהעולם הבא, שלא יהיה להם חלק שם, ונתן להם שכרם בעולם הזה, כמו שנאמר "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו וגו'".

הגבורים, מין שלישי, עליהם נאמר "המה הגברים וגו' אנשי השם", והם מצד

^א כתב הרב כי אותם הנשמות של קרי דאדה"ר שהוליד בק"ל שנה באו בדור המבול להתתקן ואדרבה, חזרו וקלקלו ואח"כ באו בפלגה ואח"כ באו באנשי סדום, כמ"ש אנשי העיר אנשי סדום, ואח"כ באו לכור הברזל במצרים, ואז נתקנו (מ"מ).

^ב לעיל כג ע"א (הערת הזוהר).

^א פי' הערב רב נקראו "נפילים", ובג"ד אפיל לון קב"ה מעלמא דאתי. פי' לאותם שבאים מהם שנקראו נפילים. א"מ (נ"א). ועי' כה ע"א הערה בעניין הערב רב.

^א וגם אלו מפילים עצמם לזנות כאבותיהם (מ"מ).

^ה פי' זה המין שנקרא נפילים אפילו יעשו שום מצוה אין להם חלק לעולם הבא ונטלו שכרם בעולם הזה שהאריכו ימים (מ"מ).

^א עמלקים מין א' נפילים מין ב' גבורים מין ג' וכו' סימן ענ"ג ר"ע כמ"ש"ל. הרש"ב (נ"א).

בראשית

הנבורים וגו' אנשי השם ואינן מסטרא דאלין דאתמר בהון (בראשית יא ד) הבה נבנה לנו עיר ונעשה לנו שם <ובנין> (ובגין) בתי כנסיות ומדרשות ושויין בהון ס"ת ועמרה על רישוי ולא לשמא דיהו"ה אלא למעבד לון שם הה"ד ונעשה לנו שם ומסטרא אחרא מתגברין על ישראל דאינן כעפרא דארעא וגולין לון^א ואתברת עבדתא^ב ועליהו אתמר (שם ז יט) והמים גברו מאד מאד על הארץ:

רפאים מינא רביעאה אם יחזון לישראל בדוחקא מתרפין מנייהו ואית לון רשו לשובא לון ולא בעאן ומתרפין מאורייתא ומאלין דמשתדלין בה למעבד טב עם עכו"ם עלייהו אתמר (ישעיה כו יד) רפאים בל יקומו בזמנא דייתי פקידה לישראל אתמר בהון (שם) ותאבד כל זכר למו:

ענקים מינא חמישאה דאינן מזולזין לאלין דאתמר בהון (משלי א ט) וענקים לגרורותיך ועלייהו אתמר (דברים ב יא) רפאים יחשבו אף הם כענקים שקילין דא לדא אלין אינן דאהדרו עלמא לתהו ובהו ורוא דמלה חרב בי מקדשא^א והארץ היתה תהו ובהו^ב דאיהי עקרא וישובא דעלמא מיד דייתי אור דאיהו קב"ה יתמחון מן עלמא ויתאבדון אבל פורקנא לאו איהי תליא אלא בעמלק עד דיתמחי דביה אומאה^ג והא אוקמוה:

דבר אחר אלה תולדות השמים וגו' (בראשית ב ד) אלין אינן דאתמר בהון (שמות לב ד) אלה אלהיך ישראל ביומא דיתמחין אלין כאלו ההוא יומא עביד קב"ה שמיא וארעא הה"ד ביום עשות יהו"ה אלהי"ם ארץ ושמים בההוא זמנא יהא קב"ה עם שכינתיה ויתחדש עלמא הה"ד (ישעיה סו כב) כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו' דא איהו ביום עשות בההוא זמנא

אלה שנאמר בהם "הבה נבנה לנו עיר וגו' ונעשה לנו שם". ובונים בתי כנסיות ומדרשות, ושמים בהם ספר תורה ועטרה על ראשו, ולא לשם ה', אלא לעשות להם שם. זהו שכתוב "ונעשה לנו שם". ומצד אחר מתגברים על ישראל שהם כעפר הארץ, וגוזלים אותם ומתבטלת העבודה, ועליהם נאמר "והמים גברו מאד מאד על הארץ".

הרפאים, מין רביעי, אם יראו את ישראל בדחק, מתרפים מהם, ויש להם רשות להצילם ולא רוצים, ומתרפים מהתורה ומאלה שעוסקים בה לעשות טוב עם עובדי כוכבים ומזלות, עליהם נאמר "רפאים בל יקמו", בזמן שתבא פקידה לישראל, נאמר בהם "ותאבד כל זכר למו".

הענקים, מין חמישי, שהם מזלזלים לאותם שנאמר בהם "וענקים לגרורותיך", ועליהם נאמר "רפאים יחשבו אף הם כענקים". שקולים זה לזה. אלה אותם שמחזירים את העולם לתהו ובהו. וסוד הדבר נחרב בית המקדש, והארץ היתה תהו ובהו, שהיא עיקר וישוב העולם. מיד כשיבא האור, שהוא הקדוש ברוך הוא, ימחו מן העולם ויאבדו, אבל הגאולה אינה תלויה אלא בעמלק עד שימחה, שבו השבועה, והרי פרשוה.

דבר אחר "אלה תולדות השמים וגו'", אלה אותם שנאמר בהם "אלה אלהיך ישראל", ביום שימחו אלה, כאילו אותו יום עשה הקדוש ברוך הוא שמים וארץ, זהו שכתוב "ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. באותו זמן יהיה הקדוש ברוך הוא עם שכינתו ויתחדש העולם, זהו שכתוב "כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו'". זהו "ביום עשות". באותו זמן "ויצמח

^א נלע"ד שהוא שבוש (ובמק"מ פירשו). ובנ"א לא יש זה (ד"א).

^ב פ' עבודתו ית' נתבטלה ואין עושים אותה ישראל לפי שגוזלים אותם המין השני הזה (מ"מ).

^ג המין החמישי שהם ענקים מזלזלים בת"ח ומבזים אותם, אבל המין הד' שהם רפאים אמר בהו ומתרפים מאורייתא ומאלין דמשתדלים בה משמע שאינם מחזיקים ביד ת"ח אבל אינם מבזים אותם ולכאורה נראה שאין להם עון כענקים ומגיד הכתוב שאף הם יחשבו כענקים (מ"מ).

^ד ורזא דמלה בגינייהו חרב בי מקדשא כו' כצ"ל (א"מ) (ש"ג).

^ה עכשיו מפרש והארץ שהיא ארץ ישראל גמרו לה שהיתה תהו ובהו (מ"מ).

^ו כמ"ש כי יד על כס יה וגו' (ד"א).

בראשית

ה' אלהים מן האדמה כל עץ נחמד וגו'". אבל בהתחלה, עד שימחו אלה, לא יורד גשם של התורה, וישראל שדומים לעשבים ולאילנות לא יצמחו. וסוד הדבר "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה וגו'", בגלל ש"אדם אין", שהם ישראל בבית המקדש, "לעבוד את האדמה" בקרבנות.

דבר אחר, "וכל שיח השדה", זה משיח ראשון, טרם יהיה בארץ, "וכל עשב השדה טרם יצמח", זה משיח שני. ולמה, משום שאין שם משה לעבוד את השכינה, שעליו נאמר "ואדם אין לעבוד את האדמה". וסוד הדבר "לא יסור שבט מיהודה", זה משיח בן דוד. "ומחוקק מבין רגליו" זה משיח בן יוסף. "עד כי יבא שיל"ה" זה משה. חשבון זה כזה. "ולו יקהת עמים" אותיות ולו"י קה"ת.

דבר אחר, "וכל שיח השדה", אלו הצדיקים שהם מצד של צדיק ח"י העולמים. "שיח" ש' חי. ש שלשת ענפי האילן, והם שלשה אבות, ומן ח"י עולמים. לשון אחר, "וכל עשב השדה" ע"ב ש"ן. שלשה עלים שהם ש, יאהדונה"י, והם ע"ב ענפים שתלויים בהם בחשבון ע"ב, כולם לא נאחזים במקום שהיא שכינה עד שיבא אותו שנקרא אד"ם, שהו יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וזהו "ואד"ם אין לעבוד את האדמה". ולכן נאמר בו "וכל עשב השדה טרם יצמח", עד שיצמח צדיק, וממנו "אמת מארץ תצמח", שנאמר בו "ותשלך אמת ארצה". ותלמידי חכמים שהם דשאים, לא צומחים בגלות עד ש"אמת מארץ תצמח", וזה משה שנאמר בו "תורת אמת היתה בפיהו", שלא יהיה מי שדורש את השכינה

^א פירוש קודם ביאת המשיח שלא נמחו ערב רב לגמרי לא נתגלית הארת התורה (מ"מ).

^ב ר"ל כיון שלא נבנית העיקרית שהיא לעתיד (מ"מ).

^ג מנחת יהודה דף קיט וקכ (ד"א).

^ד "לשון אחר" נמחק בהגהות הגר"א.

^ה ענפין (הגהות הגר"א).

^ו חסר לשון (ד"א).

^ז נמחק בהגהות הגר"א.

^ח דאינון ש יאהדו"נהי ואינון ע"ב כו'. נ"ב מוסגר השם (יאהדו"ה). ע"ב ענפין תליין מג' אבהן הם ויסע ויבא ויט (נז"י) (ש"נ).

^ט פ' שאינם מתחברים במלכות עד שיבוא ז"א הנק' אדם שהוא שם מ"ה לתקן המלכות (מ"מ).

^י פ' מרע"ה נקרא אמת, כמ"ש לעיל תורת אמת היתה בפיהו, ור"ל כיון שצדיק העליון צומח, גם מרע"ה יצמח ויתעלה מן הגלות (מ"מ).

בראשית

משה דאתמר ביה (מלאכי ב ז) תורת אמת
היתה בפיהו דלא יהא מאן דדריש לשכינתא
כותיה ובגין דא ואדם אין לעבוד ומיד דאיהו
ייתי מיד וא"ד יעלה מן

כו/א

הארץ א"ד מן אדנ"י סליק ליה ו' ואתעביד
בה אדון כל הארץ מיד והשקה את כל פני
האדמה (בראשית ב ו) מיניה אתשקיין ישראל
לתתא בע' אנפין דאורייתא דבר אחר ואד יעלה
מן הארץ תרגומו ועננא יסתלק מן ארעא ההיא
דאתמר בה (שמות מ לח) כי ענן יהו"ה על
המשכן וגו' וביה מתשקיין תלמידי חכמים
בארעא בההוא זמנא:

וייצר יהו"ה אלהים את האדם (בראשית ב ז)
אלין ישראל בההוא זמנא קב"ה צייר לון בצוירין
דעלמא דין ועלמא דאתי וייצר בההוא זמנא
קב"ה עייל לון בשמיה בצוירא דב' יודי"ן י' ו'
בינייהו דאינון סלקין לחשבון יהו"ה ויהון
מצוירין באנפוי באנפין^א דילהון בתרין יודי"ן
בחוטמא דילהון באת ו' ובגין דא אמר קרא
(במדבר כג ט) כי מראש צורים אראנו אלין
אינון צוירין דשמא קדישא ויהון מצוירין
באנפייהו בתרין לוחין יקירין דאינון י' דאיהו
ו' חרות עלייהו ועוד צייר לון לכל דור^ב בבת
זוגיה עלאה^ג דא י"ה ואינון ו' יחודא דתרוייהו^ד
וצייר לון באינון דצוירא דלעילא^ה דאיהו ישראל
עמודא דאמצעיתא כליל שכינתא עלאה ותתאה
דאינון ק"ש ערבית וק"ש שחרית ועליהו אתמר
(בראשית ב כג) עצם מעצמי ובשר מבשרי:

ומיד בההוא זמנא נטע לון לישראל בגנתא
דעדן קדישא הה"ד (בראשית ב ח) ויטע יהו"ה
אלהים אב"א ואמ"א^א ג"ן דא שכינתא תתאה

כמותו. ובגלל זה "ואדם אין לעבד", ומיד
שהוא יבא, מיד "וא"ד יעלה מן

הארץ", א"ד מן אדנ"י עולה לו ו' ונעשה
בה אדון כל הארץ, מיד, "והשקה את כל
פני האדמה", ממנו משקים ישראל למטה
בשבעים פנים של התורה. דבר אחר, "ואד
יעלה מן הארץ", תרגומו ענן יעלה מן
הארץ, אותה שנאמר בה "כי ענן ה' על
המשכן וגו'", ובו משקים תלמידי חכמים
בארץ באותו זמן.

"וייצר ה' אלהים את האדם", אלו
ישראל. באותו זמן הקדוש ברוך הוא צייר
אותם בצוירים של העולם הזה והעולם
הבא. "וייצר" באותו זמן הקדוש ברוך הוא
הכניסם בשמו בצויר של שני יודי"ן י' י', ו'
ביניהם, שהם עולים לחשבון יהו"ה, ויהיו
מצוירים בפניו בפנים שלהם בשני יודי"ן
בחוטם שלהם באות ו'. ולכן אמר הכתוב
"כי מראש צורים אראנו". אלה אותם
צוירים של השם הקדוש, ויהיו מצוירים
בפניהם בשני לוחות נכבדים, שהם י' י',
שו' הוא חרות עליהם. ועוד צייר אותם
לכל דור בבת זוג העליונה, זו י"ה וו' הם
היחוד של שניהם, וצייר אותם באותם של
צויר שלמעלה, שהוא ישראל עמוד
האמצעי, כולל שכינה עליונה ותחתונה,
שהם קריאת שמע ערבית וקריאת שמע
שחרית, ועליהם נאמר "עצם מעצמי ובשר
מבשרי".

ומיד באותו זמן נטע את ישראל בגן
העדן הקדוש, זהו שכתוב "ויטע ה'
אלהים", אבא ואמא. "גן" זו השכינה

^א ויהון מצוירין באנפוי באנפין. נ"ל דצ"ל בעיינין (א"מ) (ש"נ).

^ב ב' לוחות הם חכמה בראש וחכמה בסוף (מלכות) (מ"מ).

^ג פי' אבא צייר בכל א' מישראל (מ"מ).

^ד שהיא אימא שהיא ה' ונודע שחכמה בבינה (מ"מ).

^ה פי' הוא ז"א שמייחד או"א ומזווגם בגנתא דעדן פי' מלכות (מ"מ).

^ו "עלאלה לך י"ה ואינון ו' יחודא דתרוייהו וצייר לון בצוירא דלעילא" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא

"עילאלה וצב"ז תתאה דאיהו ו' יחודא דתרוייהו צייר לון בצוירא דלעילא".

^ז כח ע"א (הערת הזוהר).

^ח אבא ואמא – נמחק בהגהות הגר"א.

בראשית

שכינתא תתאה עד"ן דא אמא עלאה את האדם דא עמודא דאמצעיתא איהי תהא נטע דיליה בת זוגיה ולא תזוז ממנו לעולם, ותהיה העדון שלו. וישראל נטע אותם הקדוש ברוך הוא, באותו זמן נטע קדושה בעולם, כמו שנאמר "נצר מטעי מעשה ידי להתפאר".

ויצמח יהו"ה אלהים" אבא ואמא. "כל עץ נחמד" זה צדיק. "וטוב למאכל" זה העמוד האמצעי שבו הוא מזמין@ (מוכן) מזון לכל שהכל בו. ולא מתפרנס הצדיק אלא ממנו, והשכינה ממנו, ולא צריכים את התחתונים (שלהם) אלא כולם נזונים למטה על ידו. שבגלות לא היה לשכינה ולח"י העולמים מזון אלא בח"י ברכות של התפלה, אבל באותו זמן הוא יהיה מזון לכל. "ועץ החיים" שהוא עץ החיים, יהיה נטוע בתוך הגן, שנאמר בו "ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם". ועל השכינה לא שולט העץ של צד האחר, שהם ערב רב, שהם "עץ הדעת טוב ורע", ולא תקבל בה עוד טומאה, זהו שכתוב "ה' בדד ינחנו ואין עמו אל נכר". ולכן לא מקבלים גרים לימות המשיח, ותהיה השכינה כמו גפן שלא מקבלת נטע ממין אחר. וישראל יהיו כל עץ נחמד למראה, ויחזר עליהם יופי, שנאמר בו "השליך משמים ארץ תפארת ישראל". "ועץ הדעת טוב ורע" נדחים מהם, ולא מתדבקים ולא מתערבים בהם, שהרי נאמר בישראל "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו", שהם ערב רב. וגילה להם הקדוש ברוך הוא, שביום אכלו ממנו גרמו שאבדו שתי אבדות, שהם בית ראשון ובית שני. זהו "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", פעמיים. והם שגרמו שצדיק יחרב ויבש בבית ראשון, שהיא שכינה עליונה, ובבית שני, שהיא שכינה תחתונה. זהו "ונהר יחרב ויבש", ונהר זה (ו'), יחרב בה' תחתונה, בגלל שהסתלק ממנו שפע הי'

ויצמח יהו"ה אלהים" (בראשית ב ט) אבא ואמא" כל עץ נחמד דא צדיק וטוב למאכל דא עמודא דאמצעיתא [דבהוא] (דבהוא)² זמין [נ"א זמינא] מזון לכלא דכלא ביה ולא אתפרנס צדיק אלא מניה ושכינתא מניה ולא צריכין תתאין (דילהון) אלא כולוהו נזונין לתתא על ידיה דבגלותא לא הוה לשכינתא ולח"י עלמין מזונא אלא בח"י ברכאן דצלותא אבל בהוא זמנא איהו יהא מזונא לכלא ועץ החיים דהוא אילנא דחיי יהא נטיע בנו גנתא דאתמר ביה (בראשית ג כב) ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם ושכינתא לא שלטא עלה אילנא דסטרא אחרא דאינון ערב רב דאינון" עץ הדעת טוב ורע" ולא תקבל בה עוד טמא הה"ד (דברים לב יב) יהו"ה בדד ינחנו ואין עמו אל נכר ובג"ד לא מקבלין גרים לימות המשיח ותהא שכינתא כנפנא דלא מקבלא נטעא ממיןא אחרא וישראל יהון כל עץ נחמד למראה ויתחזר עליהו שופרא דאתמר ביה (איכה ב א) השליך משמים ארץ תפארת ישראל ועץ הדעת טוב ורע אדחיין מניהו ולא מתדבקין ולא מתערבין בהון דהא <אתמר> (אינא) בישראל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (בראשית ב יז) דאינון ערב רב' וגלי לון קב"ה דביום אכלו ממנו גרמו דאבדו ב' אבדין דאינון בית ראשון ובית שני דא איהו כי ביום אכלך ממנו מות תמות ב' פעמים ואינון גרימו דצדיק יחרב ויבש בבית ראשון דאיהי שכינתא

² עי' הקדר"ש כה ע"ד וזוהר אחרי מות סה ע"א ובהגהות מהרח"ו אות ז'.

³ ב(דפ"ו) איתא "דביה סו"א".

⁴ גליון מכאן נראה שגם הצדיק נזון מ"ח ברכאן דצלותא בזמן הגלות וכן איתא בתי' ועיין בפ' תצא רעח א' (ד"א).

⁵ סוף תצא (הערת הזוהר).

⁶ ועץ החיים שהוא ז"א בתוך הגן שהיא מלכות לבטל שליטת עץ הדעת שהוא ערב רב (מ"מ).

⁷ קבלת הערב רב גרמה כלל הגליות והצרות עד ביאת המשיח ועי' לעיל הערה (דע"ה ח"ב קכט ע"ב). ועי' הקדר"ש כג ע"ד שמונה רשימה של מקומות בזוהר המדברים בענין זה. ועי' בהגר"א על תיקו"ז תיקון נ' (צז ע"ג) בארוכה. ועי' זהר כי תצא רעז ע"ב.

בראשית

לאין סוף.

עלאה ובבית שני דאיהי שכנתא תתאה דא
איהו^א (ישעיה יט ה) ונהר יחרב ויבש ונהר דא^ב
יחרב בה' תתאה^ג בגין דאסתלק מניה נביעו די
לאין סוף^ד:

ומיד דיפקון ישראל מן גלותא עמא קדישא
לחוד מיד נהר דהוה חרב ויבש אתמר ביה
(בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן >דא ו'< להשקות
את הגן ונהר דא עמודא דאמצעיתא יוצא מעדן
דא אמא עלאה להשקות את הגן דא שכנתא
תתאה דבהווא זמנא אתמר במשה ובישראל
(שם נח יד) אז תתענג על יהוה בענג דאיהו ע'
עדן נ' נהר ג' גן ואתקיים קרא (שמות טו א) אז
ישיר משה ונ'

כו/ב

שר לא נאמר אלא ישיר ואתהפך לערב רב
ענ"ג לנג"ע ולאומוין דעלמא עעכו"ם כגוונא
דפרעה ומצראי דפרח בהון שחין אבעבועות
אבל לישראל יהא ענ"ג:

ודא איהו (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן
להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה
ראשים דאינון חס"ד דרועא ימינא ובהווא זמנא
הרוצה להחכים ידרים ומחנה מיכאל^ל אתשקין
מניה ועמיה מטה יהודה ותרין שבטין גבור"ה
דרועא שמאלא ובהווא זמנא הרוצה להעשיר
יצפין ומחנה גבריא^ל אתשקין מניה ועמיה
מטה דן ותרין שבטין נצ"ח שוקא ימינא ומניה
אתשקין [משריית דנוריא^ל] [משריין נוריא^ל]
ועמיה מטה ראובן ותרין שבטין עמיה הו"ד

ומיד כשיצאו ישראל מהגלות, העם
הקדוש לחוד, מיד נהר שהיה חרב ויבש
נאמר בו "ונהר יוצא מעדן", זה ו',
"להשקות את הגן". "ונהר" זה העמוד
האמצעי. "יוצא מעדן" זו אמא העליונה.
"להשקות את הגן" זו שכנה תחתונה,
שבאותו זמן נאמר במשה ובישראל "אז
תתענג על ה'", בענג, שהוא ע' עדן, נ' נהר,
ג' גן. ויתקיים הכתוב "אז ישיר משה וגו'",

שר לא נאמר אלא "ישיר", ויתהפך לערב
רב ענ"ג לנג"ע ולאומות העולם עובדי
עכו"ם, כמו שפרעה והמצרים שפרח בהם
שחין אבעבועות, אבל לישראל יהיה ענ"ג.

וזהו "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן
ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", שהם:
חסד זרוע ימין. ובאותו זמן הרוצה
להחכים ידרים, ומחנה מיכאל מושקים
ממנו, ועמו מטה יהודה ושני שבטים.
גבורה זרוע שמאל. ובאותו זמן הרוצה
להעשיר יצפין, ומחנה גבריא מושקים
ממנו, ועמו מטה דן ושני שבטים. נצח שוק
ימין, וממנו מושקים מחנה של נוריא^ל,
ועמו מטה ראובן ושני שבטים עמו. הוד
שוק שמאל, שעליה נאמר ליעקב "והוא

^א ויקהל רי ע"ב עיין. ולא למימרא דאימא עילאה איתקריאת עדן דבאידרת האזינו ר"ץ ב' מאן הוא עדן
דא חכמה עילאה אלא ה"ק בינה היא היוצאת מעדן שהיא חכמה (ד"א). הרש"ב כתב דנקרא עדן לגבי ז"א
(נ"א).

^ב (נ"א ו') (דפ"ו וכן הו"ל כמ"מ).

^ג וחרב בה' עלאה ויבש בה' תתאה כו' כצ"ל (ש"נ).

^ד פ' שנסתלקו מז"א מוחין דאבא שבתוכו, ועלה אבא לא"ס ב"ה ואינו מאיר לז"א (מ"מ).

^ה שפחה רעה שהיא הקליפה מתהפך לה ענג לנגע. תקונים בהקדמה סוף דף יא [יג ע"ב] וזוהר פקודי רב
ע"ב (ד"א). עי' ס"י פ"ב מ"ד: "אין בטובה למעלה מענג ואין ברעה למטה מנגע". עי' ע"ח שער מט פרק ו
ז"ל: הנגע הוא דכורא דנוגה, הפך ענג דקדושה היא.

^ו ח"ג קיח ע"ב (לש"ו).

^ז כיון דאיהו בנצח ואיהי בהוד, לכך אמר דאיהו בנצח, ועטם שאמר נוריא^ל שהוא מצד הגבורה ולא
אוריא^ל שהוא מצד החסד

לפי שנצח גם הוא לבר מגופא שהוא דין לכך אמר נוריא^ל (מ"מ).

^ח עי' ח"ג רכה ע"א (לש"ו).

בראשית

צולע על ירכו", וממנו מושקים מחנה רפאל, שהוא ממונה על רפואת הגלות, ועמו מטה אפרים ושני שבטים.

הו"ד שוקא שמאלא^א דעלה אתמר ליעקב (בראשית לב לב) והוא צולע על ירכו^ב ומניה אתשקין משריאי (ד)רפאל^ג דאיהו ממנא על אסותא דגלותא^ד ועמיה מטה אפרים ותרין שבטין:

דבר אחר ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים^א, אלין אינון ארבעה דנכנסו לפרדס^ב חד עאל בפישוין דאיהו פי שונה הלכות^ג תניינא עאל בניחוין^ד ותמן הוא קבור ההוא דאתמר ביה (ויקרא יא מב) כל הולך על גחון גבריא^ה ל גבר אל^ו עליה אתמר (איוב ג כג) לגבר אשר דרכו נסתרה^ז ויסך אלוה בעדו ולא ידע גבר ית קבורתיה^ח עד יומא הדין דאתגלייא תמן ודא איהו רמו ולחכימא ברמיזא^ט תליתאה עאל בחדק^י חד קל ודא לישנא הדידא קלא לדרשא^{יא} רביעאה עאל בפר^{יב} דאיהו מוחא^{יג} דביה פריה ורביה^{יד} בן זומא ובן עזאי^{טו} עאלו בקליפין דאורייתא הו לקאן בהון רבי עקיבא^{טז}

דבר אחר "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים", אלה אותם ארבעה שנכנסו לפרדס. אחד נכנס בפישוין שהוא פי שונה הלכות, השני נכנס בגיחוין ושם הוא קבור אותו שנאמר בו "כל הולך על גחון". גבריא^ה ל, גבר א"ל, עליו נאמר "לגבר אשר דרכו נסתרה ויסך אלוה בעדו". ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה שהתגלה שם, וזהו רמז ודי לחכימא ברמיזא. שלישי נכנס בחדק^י ל, חד קל, וזו לשון מחדדת קלה לדרשה. רביעי נכנס בפר^{יב} שהוא המח, שבו פריה ורביה. בן זומא ובן עזאי שנכנסו לקליפות של התורה, היו לוקים בהם. רבי עקיבא שנכנס במח, נאמר בו שנכנס בשלום ויצא בשלום.

^א מכאן משמע דבירך שמאל אחז המלאך ליעקב, והוא נגד הו"ד (נ"א). עי' תיקו"ז פב ע"א שהו"ד מתקשר בשמאל, אמנם לעיל כא ע"ב משמע שהיה בנצח ולא בהוד, אלא הביאור הוא שמאחר שנוק' הוא בסוד אב"א עם ז"א לכן נצח שלו הוא בסוד הוד שלה, וממילא שייך לומר בשניהם היה הצליעה על ירכו (כללים ח"א ע ע"ג והלאה).

^ב עי' לעיל כא ע"ב ודברינו שם אם זה נצח או הוד.

^ג לפי שמלכות אחוזה בהוד ורפאל מצד המלכות (מ"מ).

^ד פי' רפואת הגלות (ד"א).

^ה אלין אינון ארבעה דנכנסו כו'. בחייט מובא זה המאמר באורך דף ע"ח (של"ה). עי' אריכות דע"ה ח"ב פט ע"ג סימנים ג' וד'.

^ו ר"ל פשט הלכה ולזה רמז בפ' דפרדס. א"מ (נ"א). ובן עזאי הו אפה שונה הלכות שהיה אומר כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום (מ"מ).

יש כמה שיטות איך לפרש כל א' כאן: שיטה א', הוא ע"פ מה שפירש הגר"א את דברי הזהר כאן, בהיכלות פקודי בספר יהל אור (דף כט עמוד ע"א ע"ב). שיטה ב', הוא שיטת התיקונים (תיקון נד דף קא ע"א) שם אמרו כי פישון הוא צפון גבריא, גיחוין דרום מיכאל, חידקל מזרח אוריאל נוריא, פרת מערב רפאל. ואמר הגר"א שם ע"א וביהל אור הנז' (ריש ע"ג שם), כי התיקונים עם הזוהר חלוקים בזה. שיטה ג', הוא כי הגר"א עצמו בתיקונים (שם ע"א סוף ד"ה אורייתא) אמר שם בכוונת זוהר בראשית.

^ז משה רבינו (מ"מ).

^ח ר"ל משה הוא גבר אל כמו איש האלהים (מ"מ).

^ט שהוא מרע"ה, דרכו שהו אדרך קבורה נסתרה (מ"מ).

^י מנחת יהודה דף עט ע"ב וזוהר תרומה קמא מבואר שענין הקבורה הוא כסוי הקליפה סביב גבול הקדושה (ד"א).

^{יא} משה קבור נגד פעור, וכו' וסוד זה ראוי להעלימו לכך אמר לחכימא ברמיזא (מ"מ).

עי' יהל אור ח"ב כ"ח ע"ד, ז"ל, סוד משה הוא תורתו הלכה למשה מסיני שהוא הסוד והוא גנוז ברמז, ע"כ.

^{יב} הוא בן זומא שהיה דרשן (מ"מ).

^{יג} הם סודות התורה (מ"מ).

^{יד} וכן הוא בבכורות נה ע"ב (לש"ו).

^{טו} פקודי רנד (הערת הזוהר).

בראשית

<ד> עאל במוחא אתמר ביה דעאל בשלם ונפק בשלם^א:

(ג'נ"א) <א"ר"ב אלעזר אבא יומא חד הוינא בבי מדרשא ושאלו חברייא מאי ניהו דא"ר עקיבא לתלמידוי כשתגיעו לאבני שיש טהור^א אל תאמרו מים מים^ב שמא תסתכנון גרמייכו דכתיב (תהלים קא ז) דובר שקרים לא יכון לנגד עיני אדהכי הא סבא דסבין קא נחית אמר לון רבנן במאי קא תשתדלון אמרו ליה ודאי בהא דא"ר עקיבא לתלמידוי כשתגיעו לאבני שיש וכו' אמר לון ודאי רזא עלאה אית הכא והא אוקמוה במתיבתא עלאה ובגין דלא תטעון נחיתנא לכו ובגין דאתגלייא רזא דא בנייכו^ג דאיהי רזא עלאה טמירא מבני דרא בודאי אבני שיש טהור אינון דמנהון מיין דכייין נפקין ואינון רמיוזין באת א' רישא וסופא ו' דאיהו נטוי בנייהו^ד (ו) איהו עין החיים [מאן] דאכיל מניה וחי לעלם ואלין ב' יודין אינון רמיוזין בויער ואינון תרין יצירות יצירה דעלאין ויצירה דתתאין^ה ואינון חכמה בראש וחכמה בסוף תעלומות חכמה ודאי אינון תעלומות מחכמה עלאה^ו דתחות כתר עלאה ואינון לקבל ב' עיינין דבהון^ז תרין דמעין נחתו בימא רבא ואמאי נחתו^ח בגין דאורייתא מתרין לוחין אלין (אלין) הוה משה נחית לישראל ולא זכו בהון ואתברו ונפלו ודא

(אמר רבי אלעזר, אבא, יום אחד הייתי בבית המדרש, ושאלו החברים, מהו שאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים שמא תסתכנון בעצמכם, שכתוב "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני".) בינתיים זקן הזקנים ירד ואמר להם, רבנן, במה אתם עוסקים. אמרו לו, ודאי בזה שאמר רבי עקיבא לתלמידיו כשתגיעו לאבני שיש וכו'. אמר להם, ודאי סוד עליון יש כאן, והרי פרשוה בישיבה העליונה, וכדי שלא תטעו ירדתי לכם, לגלות סוד זה ביניכם, שהוא סוד עליון טמיר מבני הדור. בודאי אבני שיש טהור הם שמהם יוצאים מים טהורים, והם רמוזים באות א' בראש ובסוף. ו' שהוא נטוי ביניהם הוא "עין החיים", מי שאוכל ממנו "וחי לעולם". ושני היודים האלה רמוזים ב"וויצר", והם שתי יצירות, יצירה של העליונים ויצירה של התחתונים. והם חכמה בראש וחכמה בסוף, תעלומות חכמה, ודאי הם תעלומות מחכמה עליונה שתחת כתר עליון. והם כנגד שתי עינים שבהם שתי דמעות יורדות לים הגדול. ולמה ירדו, בגלל שהתורה משני הלוחות הללו היה משה מוריד לישראל ולא זכו בהם, ונשברו ונפלו, וזה גרם אבדן לבית ראשון ושני. ולמה נפלו, בגלל שפרח ו' מהם, שהוא ו' של "וויצר", ונתן להם

^א תקונים תקון טו דף קא ע"א וצא תקון סג (ד"א). תיקון ט"ו צ"ל מ' ותיקון ס"ג צ"ל נד (לש"ו). עי' אריכות ביהל אור ח"ב כח ע"ב.

^ב כל המצוין הודפס גם בר"מ סוף דף קא ע"א (ד"א). צ"ל פנחס רמו ע"ב (לש"ו). ופקודי רכ"ד ותקונים ק"א א'. הרש"ב (נ"א).

^ג הם אבא וברתא, והם ב' לוחות התורה הראשונים שנשברו (מ"מ).

^ד פרדס בשער ערכי הכינויים בערך שיש וסוף תקון כד (ד"א). עי' דע"ה ח"ב קו ע"ד סימן יא באריכות, וכן צב ע"ג סימן ה'.

^ה ובגין דאתגלייא רזא דא בנייכו כו'. ר"ל לפיכך ירדת כדי שיתגלה סוד זה ביניכם (א"מ) (ש"נ).

^ו תיקו"ז קמ ע"א (לש"ו). יהל אור ח"ב כט עג. ועי' בהגר"א על תיקו"ז קא ע"ב ד"ה לפרדס. פי' החסדים והשפע מהם בא לעולם יצירה דעילאין אבא האציל עולם האצילות (מ"מ).

^ז עי' ח"ג רכג ע"ב (לש"ו).

^ח מלכות האצילה לבי"ע (מ"מ).

^ט פי' חכמה ומלכות שרשם ממוחא סתימאה שתחת גולגלתא דא"א, ונודע כי אבא יונק ממזל הח', שהוא ממוחא סתימאה, ואבא יסד ברתא, וז"ש אינון תעלומות מחכמה עילאה, דתחות כתר עילאה וקראם תעלומות שהם נעלמים, אבא נעלם בפרצופי האצילות ומלכות נעלמת בהיכלותיה (מ"מ).

^י שמות יח ע"א (הערת הזוהר).

^{יא} פי' התרין דמעין אחרנין מסטרא דעין הדעת ט"ר היא ששם מט"ט (מ"מ).

בראשית

ושני ואמאי נפלו^א בגין דפרח ו' מנייהו דאיהו ו' דוייצר ויהיב לון אחרנין מסטרא דעץ הדעת טוב ורע דמתמן אתייהיבת אורייתא באיסור והתר מימינא הי ומשמאלא מותא ובג"ד א"ר עקיבא לתלמידוי כשתניעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים לא תהוו שקילין אבני שיש טהור [נ"א דאינון ב' יודין דוייצר חכמה עלאה וחכמה תתאה] לאבנין אחרנין דאינון הי ומותא דמתמן (קהלת י ב) לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו ולא עוד אלא אתון תסתכנון גרמיכו בגין דאלין דעץ הדעת טוב ורע אינון בפרודא ואבני שיש טהור אינון ביחודא בלא פרודא כלל^ב ואי תימרון דהא אסתלק עץ החיים מנייהו ונפלו ואית פרודא בינייהו דובר שקרים לא יכון לנגד עיני דהא לית תמן פרודא לעילא דאלין דאתברו מאינון הוו אתו לנשקא

בזא

ליה פרח ואסתלק מנייהו^א:

דבר אחר (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן בודאי לעילא^א בעץ החיים (ד)תמן לית קליפין נוכראין הה"ד (תהלים ה ה) לא יגורך רע אבל בעץ דלתתא^א אית קליפין נוכראין ודאי ואיהו נטוע בגנתא דעדן דזעיר אנפין דאיהו חנוך מטטרון^א דג"ע דלעילא דקב"ה לית תמן^א ערטומא למיהוי תמן נפתל ועקש ובגין דא ונהר יוצא וגו' יכילנא למימר^ב במטטרון יוצא מעדן מעדן דיליה להשקות את הגן גן דיליה פרדס דיליה^א דתמן עאלו בן עזאי ובן זומא ואלישע וקליפין דיליה מסטרא דא טו"ב ומסטרא דא

אחרים מצד של "עץ הדעת טוב ורע", שמשם נתנה תורה באיסור והיתר. מימין חיים ומשמאל מות. ולכן אמר רבי עקיבא לתלמידיו, כשתגיעו לאבני שיש טהור אל תאמרו מים מים, לא תהיו שוקלים אבני שיש טהור, (שהם שני יודין של "וייצר", חכמה עליונה וחכמה תחתונה) לאבנים אחרות שהן חיים ומות, שמשם "לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו". ולא עוד, אלא אתם תסתכנון את עצמכם, בגלל שאֵלֶה של "עץ הדעת טוב ורע" הם בפירוד, ואבני שיש טהור הן ביחוד בלי פירוד כלל. ואם תאמרו שהרי הסתלק עץ החיים מהם ונפלו ויש ביניהם פירוד, "דובר שקרים לא יכון לנגד עיני", שהרי אין שם פירוד למעלה, שאֵלֶה שנשברו היו מאלה. באו לנשק

אותו פרח והסתלק מהם).

דבר אחר "ונהר יצא מעדן", בודאי למעלה בעץ החיים שם אין קליפות נכריות, זהו שכתוב "לא יגורך רע". אבל בעץ שלמטה יש בודאי קליפות נכריות, והוא נטוע בגן עדן של זעיר אנפין, שהוא חנוך, מטטרון^א. שגן העדן העליון של הקדוש ברוך הוא, אין שם ערבוביא של קליפות להיות שם נַפְתָּל וְעֵקֶשׁ, ובגלל זה "ונהר יצא מעדן וגו'". יכלנו לומר במטטרון^א "יוצא מעדן" מעידון שלו, "להשקות את הגן" הגן שלו, הפרדס שלו, שנכנסו לשם בן עזאי ובן זומא ואלישע. וקליפות שלו מצד זה טו"ב ומצד זה ר"ע,

^א וזהו לתת חסר ו'. א"מ (נ"א).

^ב מנחת יהודה דף מט גירסא אחרת וע"ש ד' נג וקנז וזוהר סוף כי תצא (ד"א).

^ג ביאור מאמר זה כולו בחייט דף נג (של"ה).

^ד נמחק ביהל אור. ועי' יהל אור ח"ב כח ע"ב.

^ה הוא מט"ט שהוא ז"א דיצירה (מ"מ).

^א פ' ז"א הנז' נטוע ביצירה, שהיא גן של מט"ט שהוא ז"א, דגן עדן דלעילא פ' אצילות, ששם אין לקליפות אחיזה כמ"ש וכבודי לאחר לא אתן (מ"מ).

^א לפי שיש שני ג"ע עליון ותחתון ושני מטטרון קטן וגדול (ד"א).

^ב פ' ערטומא ערבוביא דקליפין הרש"ב (נ"א). לית תמן ערטומא למהוי תמן נפתל ועקש וכו'. ור"ל במתיבתא דקב"ה יכא תמן שום קושיא ופירוקא רק תורת אמת אבל במתיבתא דמטטרון^א קושיות ופירוקים שהם קליפות (א"מ) (ש"נ).

^ב יכלנא למימר – נמחק בהגהות הגר"א.

^ג מלכות דאצילות ששם מתעדן (מ"מ).

^א תיקון כ"ד (הערת הזוהר). פ' יצירה (מ"מ)

בראשית

וזה אסור והיתר, כשר ופסול, טמאה וטהרה.
ר"ע ודא איסור והתר כשר ופסול טמאה וטהרה^א:

קם חד סבא^ב ואמר רבי רבי הכי הוא ודאי אבל עין חיים לא אתקרי איהו אלא הכי הוא רזא דמלה^ג וייצר חד יצירה דטוב וחד יצירה דרע דא איהו עין הדעת טוב ורע עין דא <אדם> (א) זעירא^ד מסטרא דחיים מניה ומסטרא דמותא מניה תמן ב' יצירות דיליה דאינון איסור והתר ועליה אתמר (בראשית ב ז) וייצר יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים דא שכנתא עלאה^ה עדן תיובתא^ו ועלה אתמר (שם ט) ועין החיים^ז בתוך הגן דא עמודא דאמצעיתא הגן שכנתא תתאה^ח תלת קטירין אינון נשמתא רוחא נפשא לגביה ובהון ויהי האדם לנפש חיה דאיהו מפיו ממש אתקרי לשכנתא דאיהי נשמת חיים מיד דאמר מלין אלין סליק לעילא א"ר שמעון חברייא בודאי מלאכא הוה ובודאי סמיך אית לנא מכל אתר:

פתח קרא אבתריה ויקח יהוה אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן וגו' (שם טו) ויקח [מאן] (ומאן) נטיל ליה אלא נטיל ליה מד' יסודין^ט דאתמר בהון ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים אפריש ליה מנהון ושוי ליה בגנתא דעדן כגוונא דא יעבד קב"ה לבר נש^י דאתברי מד' יסודין בזמנא דתב בתיובתא ומתעסק באורייתא קב"ה נטיל ליה^{יב} מתמן ועליהו אתמר ומשם יפרד אפריש נפשיה מתאוה דילהון ושוי ליה בגנתא

עמד זקן אחד ואמר, רבי רבי, כך זה ודאי, אבל עין החיים הוא לא נקרא, אלא כך הוא סוד הדבר, "ויצר" יצירה אחת לטוב ויצירה אחת לרע, זהו "עין הדעת טוב ורע". עין זה אדם קטן, מצד החיים ממנו ומצד המות ממנו, שם שתי יצירות שלו שהם איסור והיתר, ועליו נאמר "ויצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה". "ויפח באפיו נשמת חיים", זו שכינה עליונה, "עדן" תשובה. ועליה נאמר "ועין החיים בתוך הגן", זה העמוד האמצעי, "הגן" שכינה תחתונה. שלשה קשרים הם, נשמה רוח ונפש אצלו, ובהם "ויהי האדם לנפש חיה", שהוא ממש מפיו [וכך] נקרא לשכינה שהיא נשמת חיים, מיד שאמר דברים אלו עלה למעלה. אמר רבי שמעון, חברים, בודאי זה היה מלאך, ובודאי תמיכה יש לנו מכל מקום.

פתח הפסוק אחריו, "ויקח ה' אלהים את האדם ויניחהו בגן עדן וגו'". "ויקח", מאיפה לקח אותו. אלא לקח אותו מארבעה יסודות, שנאמר בהם "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים". הפרידו מהם ושם אותו בגן עדן. כמו זה יעשה הקדוש ברוך הוא לבן אדם שנברא מארבעה יסודות, בזמן ששב בתשובה ומתעסק בתורה, הקדוש ברוך הוא נוטלו משם, ועליהם נאמר "ומשם יפרד", הפריד נפשו מתאותם, ושם אותו בגן שלו שהיא

^א עדן תיבנותא ועלה לתמר ועין החיים בתוך הגן דא עד"א הגן שכנתא תתאה (הגהות הגר"א).

^ב עי' בהגר"א בתז"ח י ע"ג ז"ל, סבא כו' - ר"ל אדה"ר שהוא דרגא דחכמה ישראל סבא.

^ג תקון יח דף ע"ב וזוהר תצא רפג ע"א שמרכבת מטטרון הוא עין הדעת טוב ורע (ד"א).

^ד מט"ט (מ"מ).

^ה בינה (מ"מ).

^ו פי' בינה שנקראת תשובה (מ"מ).

^ז הוא ז"א שיונק מאור"א שנק' חיים (מ"מ).

^ח האדם יש לו נשמה מג' קשרים נפש רוח נשמה. מנחת יהודה דף נג ע"ב וזוהר תרומה קמב ע"א (ד"א).

^ט פי' מט"ט נטלו הקב"ה מד' יסודין שהם ארגמן^א דיצירה, (מ"מ).

^י הוא מלכות דאצילות שמשם יניקתו (מ"מ).

^{יא} שאר בני אדם שאחרי אדה"ר (מ"מ).

^{יב} קב"ה נטיל ליה כו'. מלת נטיל פירושו מסיע (ש"נ).

בראשית

בפקודין דעשה ולשמרה בפקודין דלא תעשה^א אי זכה לנטרא לה איהו יהא רישא על ד' יסודין ואתעביד נהר דאתשקיין על ידיה ולא על ידא אחרא ואשתמודעין ביה דאיהו רבון ושליט עליהו ואי עבר על אורייתא אתשקיין ממרירו דאילנא דרע דאיהו יצר הרע וכל אברין דאינון מד' יסודין אתמר בהון (שמות א יד) וימררו את חייהם וגו' וימררו במרירו דמרה ולגבי אברין קדישין דגופא דאינון מסטרא דטוב עליהו אתמר (שמות טו כג) ויבואו מרתה ולא יכלו לשנות מים ממרה וגו' כגוונא דא אמרו מארי מתניתין וימררו את חייהם בעבודה קשה בקושיא בחומר בקל וחומר ובלבנים בלבון הלכתא ובכל עבודה בשדה דא ברייתא את כל עבודתם וגו' דא משנה:

אם תייבין בתיובתא אתמר בהון (שם טו כה) ויורהו יהו"ה עץ ודא עץ חיים^ב וביה וימתקו המים ודא [משה] משיח שנאמר ביה (שם יז ט) ומטה האלהים בידו מטה דא מטטרון מסטריה חיים ומסטריה מיתה כד אתהפך למטה איהו עזר מסטרא דטוב כד אתהפך לחויה איהו כנגדו מיד (שם ד ג) וינס משה מפניו וקב"ה מסר ליה בידא דמשה ואיהו אורייתא דבעל פה^ג דביה איסור והתר מיד^ד דמחא ביה בטינרא^ה נטל ליה קב"ה בידיה ואתמר ביה (שמואל ב' כג כא) וירד אליו בשבט למחאה ליה ביה ושכ"ט איהו יצר הרע הויא וכלא איהו בגלותא מחמת דיליה ועוד ומשם יפרד זכאה איהו בר נש דאשתדל באורייתא דבזמנא דנטיל ליה קב"ה מהאי גופא מד' יסודין אתפרש מתמן ואזיל למהוי רישא בד'

שכינה, "לעבדה" במצוות עשה, "ולשמרה" במצוות לא תעשה. אם זכה לשמור אותה, הוא יהיה ראש על ארבעה יסודות, ויעשה נהר שמשקים על ידו ולא על ידי אחר, ומכירים בו שהוא אדון ושולט עליהם. ואם עבר על התורה, הם משקים ממרירות העץ של רע שהוא יצר הרע. וכל האיברים שהם מארבעה יסודות, נאמר בהם "וימררו את חייהם וגו'", "וימררו" במרירות של מרה. ולגבי איברים קדושים של הגוף שהם מצד הטוב, עליהם נאמר "ויבואו מרתה ולא יכלו לשנות מים ממרה וגו'". כדוגמא זו אמרו בעלי המשנה, "וימררו את חייהם בעבודה קשה", בקושיא. "בחומר", בקל וחומר. "ובלבנים", בליבון הלכה. "ובכל עבודה בשדה", זו ברייתא. "את כל עבודתם וגו'", זו משנה.

אם שבים בתשובה, נאמר בהם "ויורהו ה' עץ", וזה עץ החיים, ובו "וימתקו המים". וזה משה משיח, שנאמר בו "ומטה האלהים בידו", "מטה" זה מטטרון, מצדו חיים ומצדו מיתה, כשמתהפך למטה הוא עזר מצד הטוב, כשמתהפך לנחש הוא כנגדו. מיד, "וינס משה מפניו". והקדוש ברוך הוא מסרו ביד משה, והיא תורה שבעל פה, שבה איסור והיתר. מיד שהכה בו בסלע, לקח אותו הקדוש ברוך הוא בידו, ונאמר בו "וירד אליו בשבט" להכות אותו בו. ושבט הוא יצר הרע נחש, והכל הוא בגלות מחמתו. ועוד, "ומשם יפרד". אשרי האיש שעוסק בתורה, שבזמן שיקח אותו הקדוש ברוך הוא מהגוף הזה, מארבעה יסודות, נפרד משם, והולך להיות ראש בארבע

^א בכל פרטי דומם צומח וחי יש חלקים שנבררו מהרע לגמרי, ויש מהם שעדיין מעורבים מטוב ורע בסוד עץ הדעת טו"ר, וכל עבודתו של אדה"ר היתה לתקן ולברר חלק הזהבכדי להפכו לבחינת עץ החיים (דע"ה ח"ב כ ע"ג). עי' בפ"י הראב"ד על ס"י פ"ב מ"א (לד ע"ד) שבכל עולם ועולם יש ביטוי שונה לכל פרט ופרט מהתורה והמצוות (דע"ה ח"ב ס ע"א).

^ב פ"י שתחלה היו עוסקים בפשטי התורה, אזי וימררו את חייהם, שאינם מקבלים שפע מז"א דאצילות, ואחר ששבו בתשובה וחזרו ללמוד סודות התורה, אז מושכים שפע משם מ,ה שהוא שקיו דאילנא, שהוא נפמימות הז"א, כמ"ש הרב, כשעוסק בקבלה, יכוין בפנימיות ז"א שהוא שם מ"ה שמשם בא השפע (מ"מ).

^ג סוף תצא ותקונים תקון כה דף עד ותקון ה (ד"א). תיקון כה הוא הקדמ"ת דף טז (לש"ו).

^ד התורה שבעל פה במט"ט ששם טו"ר שהם איסור והתיר (מ"מ).

^ה לעיל ו ע"ב (הערת הזוהר).

^ו כשהכה משה בסלע ע"י העאה נתעורר הנחש ליינק (מ"מ).

^ז להיות ראש בד' חיות הכסא (ד"א).

בראשית

כז/ב

חיוון ואתמר בהון (תהלים צא יב) על כפים
ישאונך וגו':

ויצו יהו"ה אלהי"ם וגו' (בראשית ב טז) הא
אוקמוה לית צו אלא ע"ז דמתמן אלהים אחרים"
ואיהי בכבד דמנה תכבד העבודה דאיהי עבודה
זרה ליה והכבד כועס והא אוקמוה כל הכועס
כאלו עובד ע"ז דא איהו ויצו [על האדם]
(בראשית ב טז) דא שפיכות דמים כמה דאת
אמר (בראשית טו) [באדם] דמו ישפך ודא מרה
חרבא דמלאך המות כמה דאת אמר (משלי ה
ד) ואחריתה מרה כלענה חדה כחרב פיות

לאמר דא גלוי עריות² ודא טחול עליה אתמר
(משלי ל ב) אכלה ומחתה פיה וגו' דטחול לית
ליה פומא וערקין ואתשקיא מעכירו דדמא
אוכמא דכבד ולא אשכחנא ליה פומא ודא איהו
אכלה ומחתה פיה וגו'

כל שופכי דמים ממרה אינון דערקין דדמא
דלבא מיד דחזאן מרה כלהון ברחין קדמה
ועריין כלהו אתכסיין בחשוכא בדם אוכמא
דטחול מאן דעבר על שפיכת דמא וע"ז וג"ע
גליא נשמתיה בכבד מרה טחול ודיינין ליה'
בניהנם ותלת ממנן עלייהו משחית אף וחימה³
ט"ו עריין אינון כחושבן י"ה ושית אחרנין
כחושבן ו'

קדם דגלו ישראל בגלותא ושכינתא עמהון
מני קב"ה לישראל (ויקרא יח ז) ערות אמך לא
תגלה ודא גלותא איהו גלוי ערותא דשכינתא
הה"ד (ישעיה נא) ובפשעיכם שולחה אמכם ועל
ג"ע גלו ישראל ושכינתא בגלותא ודא איהי
ערוה דשכינתא והאי ערוה איהי לילית אמא
דערב רב וערב רב אינון עריות דילה ועריות
דישראל דלעילא דעליה אתמר (ויקרא יח ז)
ערות אביך לא תגלה ואינון אפרישין בין ה' ה'

חיות, ונאמר בהם "על כפים ישאונך
וגו".

"ויצו ה' אלהים וגו'", הרי פרשוה אין צו
אלא עבודה זרה, שמשם אלהים אחרים,
והיא בכבד, שממנה תכבד העבודה שהיא
עבודה זרה לו, והקבד כועס. והרי פרשוה
כל הכועס כאלו עובד עבודה זרה. זהו
"ויצו". "על האדם", זו שפיכות דמים, כמו
שנאמר "באדם דמו ישפך", וזו מרה, החרב
של מלאך המות, כמו שנאמר "ואחריתה
מרה כלענה חדה כחרב פיות".

"לאמר", זה גלוי עריות, וזה טחול, עליו
נאמר "אכלה ומחתה פיה וגו'", שלטחול
אין פה ועורקים, ומשקה מעכירות הדם
השחור של הכבד, ולא מצאנו לו פה, וזהו
"אכלה ומחתה פיה וגו'".

כל שופכי דמים הם ממרה, שעורקי
הדם של הלב, מיד כשרואים מרה, כולם
בורחים מלפניה. וכל העריות מתכסים
בחושך, בדם שחור של הטחול. מי שעובר
על שפיכות דמים ועבודה זרה וגלוי עריות,
גולה נשמתו בכבד מרה טחול, ודנים אותו
בגיהנם. ושלשה ממונים עליהם, משחית
אף וחמה. ט"ו עריות הם כחשבון י"ה,
וששה אחרים כחשבון ו'.

לפני שגלו ישראל בגלות ושכינה עמם,
צוה הקדוש ברוך הוא את ישראל "ערוות
אמך לא תגלה", והגלות הזו היא גילוי
ערות השכינה. זהו שכתוב "ובפשעיכם
שולחה אמכם". ועל גלוי עריות גלו ישראל
ושכינה בגלות, וזוהי ערות השכינה. וערוה
זו היא לילית⁴, אמם של ערב רב, וערב רב
הם עריות שלה. ועריות של ישראל
שלמעלה, שעליו נאמר "ערות אביך וגו' לא
תגלה". והם הפרידו בין ה' ה' שלא תתקרב

^א הם הקליפות חיצונות סמאל וכחותיו. פנחס רל"א ע"ב ורל"ד (ד"א).

^ב עי' תיקו"ז קה ע"א וגר"א שם, שבחטא דעץ הדעת נתערב הרע בטוב וכלול כל א' מטו"ר, לכן נאסרו העריות כדי שלא להכניס את הרע בגילוי של שם הו"ה ב"ה (דע"ה ח"ב פב ע"ב).

^ג בכבד מר"ה טחול ודיינין ליה כו'. ונ"ל דז"ס קח את מט"ך (א"מ) (ש"נ).

^ד משחית אף וחמה וכו'. ונ"ל לפי סדר זה נמצא חמה כנגד ג"ע אם כן היינו דארז"ל שמשו קבור בגיא מול בית פעור להשבית חמה כי שם חטאו בג"ע ודו"ק (ש"נ).

בראשית

דלא אתקריב ו' בנייהו הה"ד^א (שם יז) ערות
אשה ובתה לא תגלה ואינן שכינתא עלאה
ותתאה [דבזמנא] (דזמנא) דערב רב דאינון^ב
[נפילים גבורים עמלקים] (עמלקים גבורים
נפילים) ר'פאים ענקים בין ה' ה' לית רשו
לקב"ה^ג לקרבא בנייהו ורזא דמלה (ישעיה יט
ה) ונהר יחרב ויבש יחרב בה' עלאה ויבש בה'
תתאה בגין דלא יתפרנסון ערב רב מן ו' דאיהו
עין החיים ובג"ד לית קריבו לו' בין ה' ה' בזמנא
דערב רב בנייהו ולית רשו לאת י"ל לקרבא בה'
תנינא הה"ד (ויקרא יח טו) ערות כלתך לא
תגלה ואינן אפרישו בין ו' לה' עלאה^ה הה"ד
(שם ח) ערות אשת אביך לא תגלה די' איהו אב
ה' אם ו' בן ה' בת ובגין דא מני לגביה ה' עלאה
ערות אשת אביך לא תגלה^ו (שם ט) ערות
אחותך בת אביך דא ה' תתאה^ז את בת בנה
ואת בת בתה אינון ה"א ה"א דאינון תולדין דה'
ערות אחי אביך^ח דא יו"ד דאיהו תולדה דאת
י"א ואיהו אח לוא"ו^ט:

סוף סוף בזמנא דערב רב מעורבין בישראל
לית קריבו ויחודא באתון שם יהו"ה ומיד
דיתמחון מעלמא אתמר באתון דקב"ה (זכריה
יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד
ובג"ד אדם דאינון ישראל אית לון יחודא
באורייתא דאתמר בה (משלי ג יח) עין חיים היא
למחזיקים בה ואיהי מטרוניתא מלכות
דמספריה אתקריאו ישראל בני מלכים^י ובג"ד

ו' בנייהם, זהו שכתוב "ערות אשה ובתה
לא תגלה", והם שכינה עליונה ותחתונה,
שבזמן שהערב רב שהם (סי' נג"ע ר"ע)
נפילים גבורים עמלקים ר'פאים ענקים,
בין ה' לה', אין רשות לקדוש ברוך הוא
להתקרב בנייהם. וסוד הדבר "ונהר יחרב
ויבש", "יחרב" בה' עליונה, "ויבש" בה'
תחתונה, כדי שלא יתפרנסו ערב רב מו'
שהיא עין החיים. ולכן אין התקרבות לו'
בין ה' ה' בזמן שערב רב בנייהם. ואין
רשות לאות י' להתקרב לה' השניה, זהו
שכתוב "ערות כלתך לא תגלה", והם
הפרידו בין ו' לה' העליונה, זהו שכתוב
"ערות אשת אביך לא תגלה", שי' היא אב,
ה' אם, ו' בן, ה' בת. ולכן צוה אליו ה'
עליונה, "ערות אשת אביך לא תגלה".
"ערות אחותך בת אביך", זו ה' תחתונה,
"את בת בנה ואת בת בתה", הם ה"א ה"א,
שהם תולדות של ה'. "ערות אחי אביך" זו
יו"ד, שהוא תולדה של אות י', והוא אח
לוא"ו.

סוף סוף בזמן שערב רב מעורבים
בישראל, אין קירבה ויחוד באותיות שם
יהו"ה, ומיד כאשר ימחו מהעולם, נאמר
באותיות של הקדוש ברוך הוא, "ביום
ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד". ולכן
אדם, שהם ישראל, יש להם יחוד בתורה,
שנאמר בה "עין חיים היא למחזיקים בה",
והיא המלכה, מלכות שמצדה נקראו
ישראל בני מלכים, ולכן אמר הקדוש ברוך

^א אחרי מות עד (הערת הזוהר).

^ב סי' נג"ע ר"ע (הגהות דפ"ק), עי' תיקו"ז צז ע"ב והקדו"ש כג ע"ד.

^ג ה' ה' לית רשו לקב"ה נמחק כהגהות הגר"א, וזמקומו איתא "ה' לה' לית ליה לקוב"ה".

^ד פי' יסוד הוא י' זעירא (מ"מ).

^ה צ"ל בין יו"ד לה"א (ד"א).

^ו ה' עילאה שהיא אימא, היא עצמה תצוה לאדם ערות אשת אביך לא תגלה אני שנקראת אשת אביך
לא תגלה (מ"מ).

^ז פי' שהמלכות היא אחות לישראל, כי זו"ן הם אחים לישראל, לפי שיש לישראל נשמה וחיה מאו"א
לכן נקראים אחים לזו"ן, וז"ש אחותם בת אביך, לפי שאבא יסוד ברתא (מ"מ).

^ח פ' בת בנה היא מלכות דז"א, ובת בתה היא מלכות דנוק', דאינון תולדין דה', פי' שהנקבות הם
מהבינה (מ"מ).

^ט פי' יסוד, אח לת"ת, שנקרא אביך (מ"מ).

^י פי' יסוד (מ"מ).

^{יא} פי' שיסוד דאבא בתוך יסוד ז"א וממנו יונק (מ"מ).

יב

^{יג} עי' ע"ח שער כט פרק ג' דעולם הבריאה הוא בני מלכים דאצילות.

בראשית

אמר קב"ה לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב יח) דא משנה אתתא דההוא נער ואיהו <נ"א ואיהו> שפחה דשכינתא ואי זכו ישראל איהי עזר לון בגלותא מסטרא דהתר טהור כשר ואי לאו איהי כנגדו מסטרא דטמא פסול אסור טהור היתר כשר איהו יצר הטוב פסול טמא אסור איהו יצר הרע ואתתא דאית לה דם טוהר ודם נדה מסטרא דמשנה איהי שויא ליה ולא איהי בת זוגיה יחודא דיליה דלית יחודא עד דערב רב יתמחון מעלמא ובג"ד¹ אתקבר משה לבר מארעא קדישא וקבורתא דיליה משנה איהי ולא ידע גבר ית קבורתיה עד יומא הדין קבורתא דיליה משנה דשלטא על מטרוניתא דאיהי קבלה למשה ומלכא ומטרוניתא

כח/א

מתפרשא מבעלה בגין דא (משלי ל כא) תחת שלש רגזה ארץ וכו' תחת עבד כי ימלוך דא איהו עבדא ידיעא ושפחה דא משנה ונבל כי ישבע לחם דא ערב רב עם נבל ולא חכם:

עוד פתח ואמר (בראשית ב יט) ויצר יהוה אלהים מן האדמה כל חית השדה וכל עוף השמים ווי לעלמא דאינון אטימין לבא² וסתימין עיינין דלא מסתכלין ברזי דאורייתא ולא ידעין דודאי חית השדה ועוף השמים אינון עמי הארץ³ ואפילו באלין דאינון נפש חיה לא אשתכח עזר בהון בגלותא⁴ ושכינתא⁵ בגלותא ולא למשה⁶ דאיהו עמה דבכל זמנא דגלת שכינתא לא זו מנה

א"ר אלעזר והא מאן יהב עובדא דאדם בישראל ובמשה⁷ אמר ליה ברי ואנת אמרת הכי וכי לא אוליפת (ישעיה מו י) מגיד מראשית

הוא, "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו", זו משנה, אשתו של אותו נער, והוא (והיא) שפחת השכינה. ואם זכו ישראל, היא עוזרת להם בגלות, מצד של היתר טהור כשר, ואם לא, היא כנגדו מצד של טמא פסול איסור. טהור היתר וכשר הוא יצר הטוב, פסול טמא איסור הוא יצר הרע. ואשה שיש לה דם טהור ודם נדה מצד של המשנה, היא שוה לו ואינה בת זוגו, יחוד שלו, שאין יחוד עד שערב רב ימחו מהעולם, ולכן נקבר משה מחוץ לארץ הקדושה, וקבורתו היא משנה, "ולא ידע איש את קבורתו עד היום הזה". קבורתו משנה ששולטת על המלכה, שהיא קבלה למשה ומלך ומלכה

מתפרדת מבעלה. ולכן "תחת שלוש רגזה ארץ וגו'", "תחת עבד כי ימלוך" זהו עבד הידוע, "ושפחה" זו משנה, "ונבל כי ישבע לחם" זה ערב רב, "עם נבל ולא חכם".

עוד פתח ואמר, "ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים", אוי לעולם שהם אטומי לב וסתומי עיניים שלא מסתכלים בסודות התורה ולא יודעים שודאי חית השדה ועוף השמים הם עמי הארץ. ואפילו באלו שהם נפש חיה, לא נמצא בהם עזר (בגלות) לשכינה בגלות, ולא למשה שהוא עמה. שבכל זמן שגלתה שכינה לא זו ממנה.

אמר רבי אלעזר, והרי מי נתן מעשה של אדם [הראשון] בישראל ובמשה. אמר לו, בני, ואתה אמרת כך. וכי לא למדת "מגיד

^א לעיל כו ע"ב (הערת הזוהר).

^ב ערלי לב שאינם יכולין להבין (ד"א).

^ג אין עליהם תרעומת שלא למדו הסוד, דאינון נפש חיה, הם הת"ח הלומדי סהפשוט ומניחים הסוד, עליהם היא התרעומת, לפי דלא אשתכח עזר בהון בגלותא לשכינתא, לפי שע"י סודות התורה שוקרה אדם עושה תיקון גדול לשכינה (מ"מ).

^ד נמחק ציהל אור.

^ה (בגלותא) לַשְׁכִּינָה (דפ"ו, מ"מ).

^ו לא אשתכח עזר בהו בגלותא לשכינתא דאיהי בגלותא ולא למשה כו' כצ"ל (א"מ) (ש"נ).

^ז משה רבינו ע"ה היה מסוד הזיהרא עלאה דאדם הראשון אשר נסתלק ממנו ע"י החטא, ואילו לא חטאו ישראל והיה נכנס לארץ ישראל, היה העולם חוזר לתיקונו כמו קודם החטא (דע"ה ח"ב קלט ע"ב).

בראשית

אחרית אמר ליה הכי הוא ודאי ובגין דא משה לא מית ואדם אתקרי איהו ובגנייה אתמר בגלותא בתראה ולאדם לא מצא עזר (בראשית ב כ) אלא כלהו כנגדו וכן עמודא דאמצעיתא אתמר ביה ולאדם לא מצא עזר דאפיק שכינתיה מן גלותא הה"ד (שמות ב יב) ויפן כה וכה וירא כי אין איש ומשה איהו בדיוקניה ממש דאתמר ביה לא מצא עזר כנגדו בההוא זמנא ויפל יהו"ה אלהים תרדמה על האדם (בראשית ב כא) יהו"ה אלהים אבא ואמא תרדמה דא גלותא דאתמר ביה (שם טו יב) ותרדמה נפלה על אברם ארמי ליה על משה ויישן לית שינה אלא גלותא ויקח אחת מצלעותיו (שם ב כא) מצלעותיו דמאן אלא מאליו עולמין דמטרוניתא נטלו אבא ואמא חד מנייהו ואיהו סטרא חורא יפה כלבנה ויסגר בשר תחתנה דא בשר דאתמר ביה בשגם הוא בשר (בראשית ו ג) בשר דמשה סומק ועליה אתמר פני משה כפני חמה ובג"ד (שיר ו י) יפה כלבנה ברה כחמה דבר אחר ויסגר בשר בעאן לאננא בה עליה הה"ד (בראשית ז יז) ויסגר יהו"ה בעדו דבר אחר ויסגר כמה דאת אמר (שמות כה כז) לעומת המסגרת מסגרת מתקיימת דבה מטרוניתא (יהוקאל מו א) יהיה סגור ששת ימי

מראשית אחרית". אמר לו, כך הוא ודאי, ולכן משה לא מת, והוא נקרא אדם, ובגללו נאמר בגלות האחרונה "ולאדם לא מצא עזר", אלא כולם כנגדו. וכן נאמר בעמוד האמצעי "ולאדם לא מצא עזר" שיוציא שכינה מהגלות, זהו שכתוב "ויפן כה וכה וירא כי אין איש". ומשה הוא בדמותו ממש, שנאמר בו "לא מצא עזר כנגדו". באותו זמן "ויפל ה' אלהים תרדמה על האדם". "ה' אלהים", אבא ואמא. "תרדמה" זו הגלות, שנאמר בה "ותרדמה נפלה על אברם". הפילו על משה ויישן, ואין שינה אלא גלות. "ויקח אחת מצלעותיו", מצלעותיו של מי, אלא מאותם עולמות של המלכה, נטלו אבא ואמא אחד מהם, והוא צד לבן, יפה כלבנה. "ויסגר בשר תחתנה", זה בשר שנאמר בו "בשגם הוא בשר", בשר של משה אדם. ועליו נאמר 'פני משה כפני חמה', ולכן "יפה כלבנה ברה כחמה". דבר אחר "ויסגר בשר", רצו להגן עליו בה, זהו שכתוב "ויסגר ה' בעדו". דבר אחר "ויסגר", כמו שנאמר "לעומת המסגרת", מסגרת מתקיימת, שבה המלכה "יהיה סגור ששת ימי המעשה".

^א פי' סוד הגלות הוא הסתלקות המוחין מז"א, וז"ש ארמי ליה על משה וישן, ומשה הוא ז"א (מ"מ).
^ב מאלו הנערות של המלכה עטרה ואותן נערות הם היכלותיה אשר היא משתמשת בהן כל צרכה כמ"ש בפ' ויקהל ופקודי והיה קודם הגלות פניה לבן מצד החסד והיינו יפה כלבנה ואח"כ בגלות נעשים פניה אדומים מצד הדין והיינו ברה כחמה (ד"א).
^ג פי' מהספירות של מלכות נטלו או"א חד מנייה שהוא כתר שנשאר בה (מ"מ).
^ד פי' הנה תחילת לוקחת החסדים לצורך כתרה וחז"ב שבה (מ"מ). פי' דלית לה דעת דילה שהוא גבורות סומקא ואז היא חורא כסיהרא (יהל אור).
^ה הבשר הוא בסט' דז"א (דע"ה ח"ב לה ע"ב עיי"ש), וע"י צליית הבשר על ידי מלאכי השרת, תוקנו הנשמות החדשות לצאת (דע"ה ח"ב לה ע"ג). "ויסגר בשר תחתנה" - דא בשר דאתמר ביה "בשגם הוא בשר" בשר דמשה. דע כאשר הם פב"פ מתרבה האור בהם גם באחוריים שלהם ונעשו כמו פנים ואין יכולת לחיצונים ליאחז בהם כי האור גדול ומסמא את עיניהם ואינם רואין אותם. וזהו ויסגר בשר תחתנה שבמקום הדין נכנס החסד הנק' בשר בסוד לב בשר שהוא חסד ומש"ה לא נזכר עד שם סמך שהוא סומך ועוזר לו שננסרה ובאה בפנים של הז"א כמ"ש לקמן (ז"ה) (ש"נ).
^ו דע, כאשר הם פב"פ מתרבה האור בהם גם באחוריים שלהם, ונעשו כמו פנים, ואין יכולת לחיצונים ליאחז בהם כי האור גדול ומסמא את עיניהם, ואינם רואין אותם וזהו ויסגר בשר תחתנה, שבמקום הדין נכנס החסד הנקרא בשר בסוד לב בשר שהוא חסד, ומש"ה לא נזכר עד שם סמך שהוא סומך ועוזר לו שננסרה ובאה בפנים של ז"א (זהו הרקיע). הם הגבורות דז"א שהוא משה (מ"מ). עי' תיקון יט סמוך לסופו מא ע"א ומו ע"ב ובהגר"א שם ובאד"ר קמב ע"ב ובסוף תיקון נו ותיקון נח בהגר"א (לש"ו).
^ז להגין עליה שלא יקיפוח הקליפות (ד"א). ופי' הרב מהנערות של מלכות שהם ספירותיה לקחו או"א כתרה הוא סטרא חורא החסדים שלצורך כתרה. הרש"ב (נ"א).
^ח עי' אריכות ביהל אור.

בראשית

המעשה^ה:

ויבן יהו"ה אלהים את הצלע (בראשית ב כב) הכא^א אתרמיז רזא דיבוים דאמרו ביה כיון שלא בנה שוב לא יבנה את בית אחיו, אבל לגבי הקדוש ברוך הוא נאמר בו "ויבן ה' אלהים", אבא ואמא בונים אותה, אליו, זהו שכתוב "בונה ירושלים יהו"ה". ו' שהוא בן י"ה, אבא ואמא, עליהם נאמר "ויבן ה' אלהים את הצלע". "אשר לקח מן האדם", זה העמוד האמצעי, "ויביאה אל האדם", הביא אותו אל הצלע שלקח מה', הילדה שלה. ועליה נאמר "ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב", ולכן בהר זה יבנה בית המקדש על ידי הקדוש ברוך הוא, ויהיה קיים לדורי דורות. ועליו נאמר "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון", שהראשון נבנה על ידי אדם, וזה על ידי הקדוש ברוך הוא, ולכן, "אם ה' לא יבנה בית שוא עמלו בוניו בו". וכן נאמר במשה, "ויבן ה' אלהים את הצלע", כמו שנאמר "ולצלע המשכן השנית", צלע ודאי מצד של חסד לבן, משם נקראת לבנה. "ויסגר בשר תחתנה", בשר שהוא אדום מצד הגבורה, ונכלל בשניהם. באותו זמן "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקי". "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי", זו שכינה, נערה המאורסה לעמוד האמצעי, נאמר בה "זאת הפעם וגו'", אני ידעתי שהיא עצם מעצמי ובשר מבשרי, "לזאת" ודאי "קרא אשה" מצד עליון שהיא אמא, "כי מאיש לוקחה זאת", מצד של אבא שהוא י'. וכן משה בדמותו למטה. באותו זמן יזכו ישראל כל אחד ואחד לבת זוגו, וזהו שכתוב "ונתתי לכם

תצא רפ ע"ב (הערת הזוהר).
^ב הענין כי סוד היבוים הוא כי האחים כמו שהגופות שלהם מתקרבים באחווה כן הוא בנשמות יותר, ולכן ע"י שהוא קרוב לו מתבנה על ידו (יהל אור).
^ג פי' מן האדם שהוא ז"א בא אל הצלע שהיא מלוכת וכאלו אמר הכתוב ויביא האדם אל ה' (מ"מ).
^ד ב' מקדשים הם בניינין דילה שהן כנגד העולם הזה והעולם הבא בינה ומלכות, והן בשביל ב' מיני נשמתין שהן רוחא דילה (יהל אור).
^ה מ"י דף קי"ט (הערת הזוהר).
^ו משמעות הדרוש שהבנין בהמ"ק דלעתיד יהיה במקום יבוים. א"מ (נ"א).
^ז מח ע"ב ומט ע"א ויקרא יט ע"א ועי' תזריע מד ע"ב ופקודי רנח רע"ב (לש"ו).
^ח תיקון כא וק ע"ב (הערת הזוהר).
^ט קאי על צלע הנז' שכלולה מחו"ג שהם ימין ושמאל (מ"מ). מהעטרין דחו"ג אשר למעלה הוא הזו"ן דליותן, הרי הוא בחינת הגלופי דגלופין (ספד"צ יא ע"א), ומהעטרין דחו"ג אשר למטה הרי הוא המלכות נוק' דז"א הנזכר כאן (דע"ה ח"ב לה ע"ב).
^י עי' בפת"ש קיצור אבי"ע ח.

בראשית

לזאת ודאי יקרא אשה מסטרא עלאה דאיהי אמ"א כי מאיש לקחה זאת מסטרא דאב"א דאיהו י' וכן משה בדיוקנא דיליה לתתא בההוא זמנא יזכו ישראל^א כל חד וחד לבת זוגיה^ב ודא איהו דכתיב (יחזקאל לו כו) ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם וכתיב (יואל ג א) ונבאו בניכם ובנותיכם וגו' ואלין

כח/ב

אינון נשמתין חדתין דעתידין למהוי על ישראל כמה דאוקמוה אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף^א ואז החדשות יבואו^ב בההוא זמנא מתעברין ערב רב^ג מעלמא ואתמר בישראל ובמשה כל חד בבת זוגיה^ד ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו^ה דאתעבר ערוה מעלמא דאלין אינון דגרמו גלותא ערב רב ודאי^ו:

ועליהו אתמר (בראשית ג א) והנחש היה ערום מכל חית השדה וגו' ערום לרע מכל חיוון דאומין דעלמא עעכו"ם ואינון בנוי דנחש הקדמוני דפתי לחוה וערב רב ודאי אינון הוו זוהמא דאטיל נחש בחוה^א ומההיא זוהמא נפק קין וקטל להבל רועה צאן דאתמר ביה בשגם הוא בשר (בראשית ו ג) בשגם זה הבל בשגם ודאי איהו מש"ה וקטיל ליה ואיהו הוה ברא בוכרא דאדם ועם כל דא משה בגין לכסאה על

לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם", וכתוב "ונבאו בניכם ובנותיכם וגו'", ואלו

הם נשמות חדשות שעתידין להיות על ישראל, כמו שפרשוה אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף, ואז החדשות יבואו. באותו זמן יעברו ערב רב מהעולם, ונאמר בישראל ובמשה, כל אחד בבת זוגו, "ויהיו שניהם ערומים האדם ואשתו ולא יתבוששו", שתעבור ערוה מהעולם, שאלה הם שגרמו גלות, ערב רב ודאי.

ועליהם נאמר "והנחש היה ערום מכל חית השדה וגו'", ערום לרע מכל החיות של אומות העולם עובדי עכו"ם, והם בני הנחש הקדמוני שפיתה את חוה. וערב רב ודאי הם היו זוהמא שהטיל נחש בחוה, ומאותה זוהמא יצא קין והרג את הבל רועה צאן, שנאמר בו "בשגם הוא בשר", "בשגם" זה הבל. בשג"ם ודאי הוא משה, והרג אותו, והוא היה בן בכור של אדם. ועם כל זה, משה, כדי לכסות על ערות

^א בההוא זימנא יזכו ישראל כו'. ר"ל לעתיד לבא שיברא נשמות חדשות כדלקמן בסמוך (א"מ) (ש"נ).

^ב כאשר יצאו כל הנשמות שבגוף. וזאת, מאחר ואז יתקונו כל הנשמות שלא נכללו באדם הראשון ע"מ שיצאו בזיווג דפ"ב פ' דז"ן (דע"ה ח"ב לה ע"ב). והיינו התיקון של האלף השביעי (דע"ה ח"ב לו ע"ד), והיינו מלכי היושר התלויים במעשה אדה"ר. ועי' זוהר שמות י ע"א וכן תיקו"ז קיט ע"א (דע"ה ח"א ע"ב ע"ד). עי' וירא קיט ע"א, שמות י ע"א ותיקו"ז קיט ע"א (כללים ח"א קה ע"ב), מכאן משמע שהנשמות החדשות יהיו בזמן ביאת המשיח אמנם מספר הגלגולים פרק ז' משמע שהוא דווקא באלף השביעי, ועיי"ש אריכות בענין (כללים ח"ב קלח ע"ב וכן קלט ע"א), ויש ליישב דב"ע עצמם יכולים ליתקן בכל עת, ואילו תיקון האצילות דב"ע הוא רק בראשית ביאת המשיח, ואילו הב"ע דאצילות תיקונם מאחר תחיית המתים, והאצילות דאצילות תיקונו בסוד עיבור שבאלף הז' (כללים ח"ב קלט ע"ד).

^ג הם אותן שהיו כלולים באדה"ר, כמ"ש בשמות רבה פ"מ סי' ג', ועי' תיקו"ז קיט ע"א (לש"ו). עי' לקמן קיט ע"א [ודברינו שם בשם הכללים], עי' שמות י ע"א (לש"ו), ועי' הערה הקודמת, ועי' ספר הגלגולים פרק ז' (דע"ה ח"ב צו ע"א), ואז כולם יחזרו לשרשם שבאמא (דע"ה ח"ב צו ע"ב).

^ד הם אותן שלא היו כלולים באדה"ר (לש"ו).

^ה עי' הערב רב כלל ישראל נכשלו בכל י' הנסיונות שניסו אבותינו להקב"ה (דע"ה ח"ב קא ע"א).

^ו שיתייחדו אותן שנכללו בו עם אותן שלא נכללו בו, כ"א בדומה לו עי' כ"ז בספר הגלגולים פ' ז' (מקור? @).

^ז הקליפה יעביר מן הארץ כמ"ש ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ וגו' בראשית נד ע"א (ד"א).

^ח עי' אריכות ביהל אור.

^ט עי' שער מאמרי רשב"י לט ע"א ולט ע"ג.

בראשית

ערייתא דאבוהי נטל בת יתרו^א דאתמר ביה (שופטים א טז) ובני קיני חותן משה והא אוקמוה אמאי אתקרי קיני שנפרד מקין כמה דאת אמר (שם ד יא) >וחבר הקיני נפרד מקין ולבתר בעא לאהדרא ערב רב בתיובתא לכסאה ערייתא דאבוהי דקב"ה מחשבה טובה מצרפה למעשה ואמר ליה קב"ה > מגזעא בישא אינון תסתמר מנייהו אלין אינון חובה דאדם דאמר ליה ומעין הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (בראשית ב יז) אלין אינון חובה דמשה וישראל ובניניהו גלוי ישראל בגלותא ואתתרכו מתמן הה"ד (בראשית ג כד) ויגרש את האדם ואדם ישראל ודאי

ומשה בגללם גורש ממקומו ולא זכה להיכנס לארץ ישראל, שבגללם עבר על מאמר הקדוש ברוך הוא וחטא בסלע שהכה בו, ולא אמר לו אלא רק "ודברתם אל הסלע", והם גרמו. ועם כל זה, מחשבה טובה הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שהוא לא קיבל אותם, ונתן בהם אות ברית הוא אמר לו "ואעשה אותך לגוי גדול ועצום ממנו", ובגללם אמר "מי אשר חטא לי אמחנו מספרי", שהם מזרע עמלק שנאמר בו "תמחה את זכר עמלק", והם גרמו לשבור את שני הלוחות של התורה.

ומיד, "ותפקחנה עיני שניהם וידעו" ישראל "כי ערומים הם", בשעבוד מצרים שהיו בלי תורה, ונאמר בהם "ואת ערום ועריה", ובגלל זה איוב אמר פעמיים "ערום יצתי מבטן אימי וערום אשוב שמה", מה שהיה מש"ה, התהפך לערב רב לשמ"ה ולשנינה. "אשוב שמה", כאן רמז שעתיד

ומיד ותפקחנה עיני שניהם וידעו" ישראל "כי ערומים הם", בשעבוד מצרים שהיו בלי תורה, ונאמר בהם "ואת ערום ועריה", ובגלל זה איוב אמר פעמיים "ערום יצתי מבטן אימי וערום אשוב שמה", מה שהיה מש"ה, התהפך לערב רב לשמ"ה ולשנינה. "אשוב שמה", כאן רמז שעתיד

ומיד ותפקחנה עיני שניהם וידעו" ישראל "כי ערומים הם", בשעבוד מצרים שהיו בלי תורה, ונאמר בהם "ואת ערום ועריה", ובגלל זה איוב אמר פעמיים "ערום יצתי מבטן אימי וערום אשוב שמה", מה שהיה מש"ה, התהפך לערב רב לשמ"ה ולשנינה. "אשוב שמה", כאן רמז שעתיד

ומיד ותפקחנה עיני שניהם וידעו" ישראל "כי ערומים הם", בשעבוד מצרים שהיו בלי תורה, ונאמר בהם "ואת ערום ועריה", ובגלל זה איוב אמר פעמיים "ערום יצתי מבטן אימי וערום אשוב שמה", מה שהיה מש"ה, התהפך לערב רב לשמ"ה ולשנינה. "אשוב שמה", כאן רמז שעתיד

^א פי' קין נתגלגל ביתרו, כמ"ש הרב וכשנשא מרע"ה בתו תיקנו לחפות על אביו לפי שקין הוא ברא בוכרא דאדם (מ"מ).

^ב עי' בהגר"א על תיקר"ז מו ע"ב ד"ה ומאן גרים: ע"י ערב רב טעה להכות, שכעם עליהם ובא לטעות, כמ"ש (ויקר"ר פי"ג סי' א) בג' מקומות כעס משרע"ה, וכמ"ש (דברים ג כו) ויתעבר ה' כו', (תהלים קו לב) וירע למשה בעבורם, (דברים א לז) התאנף בגללכם, וגם הם גרמו לזה כמו הנשמות לאדה"ר, והתפשטות משה בהם גרם ג"כ.

^ג פי' בחומר של מצרים שהיה להם עבודת פרך (ד"א).

^ד פי' איוב אומר ברוח הקדש בעד ישראל וכאילו ישראל אומרים פסוק זה ערום יצאתי כשיצאו ממצרים ששם נתקנו כמו עובר במעי אמו היו ערומים בלא תורה, וערום אשוב שמה, כששבו אל הגלות היו ערומים ותיבת שמה אותיות משה לרמוז לו שיהיה עמהם בגלות (מ"מ).

בראשית

לשמה ולשנינה אשוב שמה^א הכא רמיז דעתיד^ב לאתחורא בנייהו בגלותא בתראה ואזיל בנייהו לשמיה ואיהו אמר (איוב א כא) יהוה נתן ויהוה לקח יהי שם יהוה מבורך ובזמנא דאתברו תרין לוחין דאורייתא ואורייתא דבעל פה אתמר בהון ויתפרו עלה תאנה (בראשית ג ז) אתכסו בכמה קליפין מערב רב בגין כי ערומים הם דלא יתגלי עריתיהו^ג וכסוייא דילהון כנפי ציצית ורצועין דתפלין דעלייהו אתמר ויעש יהוה אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם (שם כא) אבל לגבי ציציות ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגורות דא איהו (תהלים מה ד) חגור חרבך על ירך גבור ודא ק"ש דאתמר ביה (שם קמט ו) רוממות אל בגרונם וגו' דא הוא ויעשו להם חגורות:

לחזור ביניהם בגלות האחרונה והולך ביניהם לשמיה. והוא אמר "ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך". ובזמן שנשברו שני לוחות התורה, ותורה שבעל פה, נאמר בהם "ויתפרו עלה תאנה". התכסו בכמה קליפות מערב רב, משום "כי ערומים הם", שלא תתגלה ערוותם. וכיסוי שלהם כנפי ציצית ורצועות התפלין, עליהם נאמר "ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם", אבל לגבי ציצית "ויתפרו עלה תאנה". "ויעשו להם חגורות", זהו "חגור חרבך על ירך גבור", וזו קריאת שמע שנאמר בה "רוממות אל בגרונם", זהו "ויעשו להם חגורות".

וישמעו את קול יהוה אלהים וגו' (בראשית ג ח) כד קריבו לטורא דסיני הה"ד (דברים ד לג) השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש וגו' וערב רב מיתו ואינן הוו דאמרו למשה (שמות כ טז) ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות ואשכחו אורייתא ואלין אינן עמי הארץ דאתמר בהון (דברים כז כא) ארור שוכב עם כל בהמה בגין דאינן מסטרא דההוא חויה דאתמר ביה ארור אתה מכל הבהמה והא כמה ערבובין אינן בישין בעירן^ד וחיוון אבל אית ערבוביא מסטרא דנחש ואית ערבוביא מסטרא דאומי עעכו"ם דדמו לחיוון ובעירן דחקלא ואית ערבוביא מסטרא דמזיקין^ה דנשמתן

"וישמעו את קול ה' אלהים וגו'" כשקרבו להר סיני, זהו שכתוב "השמע עם קול אלהים מדבר מתוך האש וגו'", וערב רב מתו, והם היו שאמרו למשה "ואל ידבר עמנו אלהים פן נמות", והשכיחו את התורה, ואלה הם עמי הארץ שנאמר בהם "ארור שוכב עם כל בהמה", בגלל שהם מצד אותו נחש שנאמר בו "ארור אתה מכל הבהמה". והרי יש כמה עירבובים רעים, בהמות וחיות, אבל יש עירבוב מצד של הנחש, ויש עירבוב מצד של אומות עכו"ם שדומים לחיות ובהמות השדה, ויש עירבוב מצד של מזיקים, שנשמתם

כט/א

דחייביא אינן מזיקין מעלמא^א ממש^ב ואית ערבוביא דשדים ורוחין ולילין וכלא מעורבבין בישראל ולא אית בכלהו לטייא כעמלק דאיהו

של רשעים הם מזיקים של @ העולם ממש, ויש ערבוב של שדים ורוחות ולילין, והכל מתערבבים בישראל, ואין בכולם

^א לקמן רה ע"א ובתקונים יח צב ע"ב ובתיקון כ עז ע"א ועי' בפ' עקב רעג ע"א בר"מ (ד"א).

^ב "הכא רמיז דעתיד" נמחק דהגהות הגר"א, וצמקומו איתא "קוב"ה רמיז הכא דעתיד".

^ג תצא רעח ע"א ולעיל כג ע"ב (ד"א).

^ד פ' בהמות וחיות (ד"א).

^ה ואית ערבוביא מסטרא דמזיקין כו'. ונ"ל דחושב כאן חמשה מיני ערבובין כנגד חמשה מינים שסימנם נגע רע. כדלעיל דף כה ע"א ודף כז ב' (א"מ) (ש"נ).

^א צ(פ"ו) איתא דעלמא.

^ב עלה ק' דף ע"א ופ' אחרי מות ע' ע"א וקכט ע"ב פ' חיי שרה ומשפטים קיח ע"א ויקרא כה ע"א (ד"א).

בראשית

כעמלק בגי' א"ל אחר ואל אחר בגי' מ"ר (ד"א).
בנוגה יש ס"מ ולילית פנימיים, ועליהם אמרו רז"ל שהיה מלאך וגורם מן השמים, ובג' קלי' האחרות יש ס"מ ולילית רעים וחטאים בכל קליפה מהם (מ"מ). הרי הם הד' קלי' רוח סערה (והיא החיצונה לכולם), ענן, אש מתלקחת ונוגה. וכל א' וא' הוא בבחי' קומה שלימה ונקרא "אדם בליעל", ובכל א' יש ס"מ ולילי' שהם זרין שבכל א'. ועי' פע"ח ריש תפילת ערבית וע"ח שער קלי' נוגה [פ"ב] פ"ג (דע"ה ח"ב יט ע"ד).

מקולל כעמלק, שהוא נחש רע, אל אחר, הוא גילוי לכל העריות של העולם, רוצח הוא, ובת זוגו סם מות עבודה זרה, והכל סמא"ל. ויש סמא"ל ויש סמא"ל, ולא הכל שוים. אבל אותו צד של הנחש הוא מקולל מהכל.

ו"יקרא ה' אלהים אל האדם ויאמר לו איכה", כאן רמז לו שעתיד להחריב בית המקדש ולבכות בו איכה. זהו שכתוב "איכה ישבה בדד". א"י כ"ה. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לבער כל המינים הרעים מהעולם, כמו שכתוב "בלע המות לנצח", ואז שב הכל למקומו, כמו שכתוב "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

ו"יקרא יהו"ה אלהים אל האדם ויאמר לו איכה (בראשית ג ט) הכא רמיז ליה דעתיד להרבא בי מקדשא ולמבכי בה איכה הה"ד (איכה א א) איכה ישבה בדד א"י כ"ה ולזמנא דאתי עתיד קב"ה לבערא כל זינין בישינ מעלמא כדכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח כדין תב כלא לאתריה כדכתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד:

בראשית

תנינן כל שלמה שנאמר בשיר השירים במלך שהשלום שלו. במלך (בנקבי המלך) סתם [בבחינת] בנקבה דבר (מלך) תחתונה בעליונה. וסוד הדבר, שתחתונה יורשת את העליונה, שתיהן כאחת, והיינו ב"ת, שכתוב "בחכמה יבנה בית". כתוב "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון", "אפריון" זה תיקון של העולם התחתון מהעולם העליון. שטרם שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, היה סתום בו שמו, ולא (היה) הוא ושמו סתום בתוכו אחד,

שנינו כל שלמה שנאמר בשיר השירים במלך שהשלום שלו. במלך (בנקבי המלך) סתם [בבחינת] בנקבה דבר (מלך) תחתונה בעליונה. וסוד הדבר, שתחתונה יורשת את העליונה, שתיהן כאחת, והיינו ב"ת, שכתוב "בחכמה יבנה בית". כתוב "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון", "אפריון" זה תיקון של העולם התחתון מהעולם העליון. שטרם שברא הקדוש ברוך הוא את העולם, היה סתום בו שמו, ולא (היה) הוא ושמו סתום בתוכו אחד,

^א עמלק בגי' א"ל אחר ואל אחר בגי' מ"ר (ד"א).
^ב בנוגה יש ס"מ ולילית פנימיים, ועליהם אמרו רז"ל שהיה מלאך וגורם מן השמים, ובג' קלי' האחרות יש ס"מ ולילית רעים וחטאים בכל קליפה מהם (מ"מ). הרי הם הד' קלי' רוח סערה (והיא החיצונה לכולם), ענן, אש מתלקחת ונוגה. וכל א' וא' הוא בבחי' קומה שלימה ונקרא "אדם בליעל", ובכל א' יש ס"מ ולילי' שהם זרין שבכל א'. ועי' פע"ח ריש תפילת ערבית וע"ח שער קלי' נוגה [פ"ב] פ"ג (דע"ה ח"ב יט ע"ד).
^ג נחש הקדמוני (ד"א).
^ד תרומה קכז ע"ב יתרו פד ע"א ויקרא. ע"ב (ד"א).
^ה ז"א (מ"מ). בינה (רמ"ז). מז ע"ב ופד ע"א ותרומה קכז ע"ב (ד"א).
^ו מלכות (מ"מ).
^ז פי' המלכות נתחברה עם ה' ראשונה וקיבלה המוחין על ידה שלא ע"י ז"א (מ"מ).
^ח שהבינה נקראת בית עילאה ומלכות בית תתאה, וכולם הארותיהם מאבא, וזהו טעם לפתיחה זו על תיבת בראשית, שר"ל בראשית, ב' ראשית שהם ב' ההי"ן שנקראים בית, הם מראשית שהוא אבא (מ"מ).
^ט האזינו רצא ע"א (הערת הזוהר).
^י עי' בבהגר"א על תיקו"ז קכז ע"א ביאור ענין ג' חכמות.
^{יא} מלכות (מ"מ). מנחת יהודה ובס' דרך אמונה ד' י וזוהר בהר קי ע"א (ד"א).
^{יב} ז"א (מ"מ).
^{יג} פי' קודם שברא א"ס ב"ה עולם האצילות (מ"מ).
^{יד} וזה רמז אפריון בגי' שמ"ו. א"מ (נ"א).

בראשית

ושמיה) [שמיה] סתים בנויה^א חד ולא קיימא מלה [נ"א] והוא הוה בלחודוי) עד דסליק ברעותא^ב [נ"א] דמחשבה לקיימא כלא במטון^ג דסמיטרא) למברי עלמא^ד והוה רשים ובני^ה ולא קיימא עד^ו דאתעטף בעטופא חד דזיהרא (עלאה דמחשבה) וברא עלמא^ז [נ"א ימינא דעלמא קדמאה נ"א שמים] ואפיק (אילנין) [ארזין]^ח עלאין רברבין מההוא נהורא [וזינא רבא^ט] (זיהרא עלאה)^י >נ"א חד דזהר ימינא עלאה< ושוי רתיכו^{יא} על תרין ועשרין אתוון^{יב} רשימין^{יג} אתגליפו בעשר אמירין^{יד} ואתיישבו הה"ד (שיה"ש ג ט) מעצי הלבנון וכתיב^{טו} (תהלים קד טז) ארזי לבנון אשר נטע [נ"א] דהא מאלין עביד ההוא אפריון):

ולא עמד דבר, (והוא היה לבד) עד שעלה ברצון (של המחשבה להעמיד הכל במקום מצנפת) לברוא עולם, והיה רשום ובנוי ולא עמד עד שהתעטף בעיטוף אחד של זהר (עליון של מחשבה) וברא עולם (ימין של העולם הראשון) (שמים), והוציא (אילנות) ארזים עליונים גדולים מאותו האור, (וזיו גדול) זהר עליון (אחד של זהר ימין העליון) ושם מרכבתו על עשרים ושתיים אותיות רשומות שנחקקו בעשר אמירות והתיישבו. זהו שכתוב "מעצי הלבנון". וכתוב "ארזי לבנון אשר נטע" (שהרי מאלו עשה את אותו אפריון).

"עשה לו המלך שלמה", "לו" לעצמו, "לו" לתיקונו, "לו" להראות כבוד עליון,

^א פי' שמותיו ית', שהם הספירות והפרצופים היו כלולים בתוך א,ס, ולא היה נגלה שום פרצוף, לא עתיק ולא א"א ולא אר"א וז"ן (מ"מ).

^ב כשעלו המ"ן במצח הרצון העליון של א"ק, הכוונה היא למברי עלמא, עולם האצילות, ע"י שם מ"ה החדש שיצא ממצח דא"ק אשר על ידו נתקן כל עולם האצילות (מ"מ). הסיבה הראשונה למציאות היא מש"כ "כד סליק ברעותא" (עי' בבהגר"א על ספר"צ ד ע"ב בהגה"ה שזה עליה במו"ס). אמנם קשה ע"ז, איך שייך לשון של "עליה" על רצון, הרי לא היו תחתונים שיעלה מהם. אלא צ"ל שתחילת הכל היה מכתר שנזדווג מיניה וביה, וכתר הוא גופא הרצון, ובכל עליון כלול שורש התחתון, ולכן כאשר הגיעה העת לצאת מהכח אל הפועל, והיו מ"ן מסופו לראשו, דהיינו מהמלכות שבשורש העליון של התחתון, הרי הוא המלכות דההתפשטות הראשון (כללים ח"א יב ע"א). ועי' ע"ח בסוף נקודות (כללים ח"ב יג ע"ב). ועי' ע"ח נקודות פרק ו', שזהו הזיווג שלפני בריאת האדם. ועי' עוד נח עד ע"א, וישלח קעב ע"א, שם רנא ע"א, לך פו ע"ב.

^ג בהנהגת נתיב א' שעליו נאמר נתיב לא ידעו עיט והוא רמז אל ראשית האצילות החופף על כלם וכן סמיטרא פי' מצנפת החופף ומכסה על כל הראש אף כאן כן וי"מ סמיטרא מלשון סימטא והיינו נתיב מקום שאין בו דריסת הרבים ורמז שנתב הזה אינו מושג כלל (ד"א). ועי' ויקרא י ע"ב שם מפרשים את לשון "מטון".

^ד הוא תיקון הז' מלכים הנקראים עולם (מ"מ).

^ה פי' כשיצא שם מ"ה התחיל א"ס ב"ה לתקן פרצופים הנעלמים כגון עתיק וא"א (מ"מ).

^ו אע"פ שנתקן עתיק וא"א שהם רושם בעלמא מפני דקותם, כמ"ש והוה רשים ובני, אפילו הכי לא היה קיום האמיתי עד שנתלבש א"א באבא, וא"ס בתוך א"א ועתיק (מ"מ).

^ז היא הבינה שנתקנה ע"י אבא (מ"מ).

^ח ר"ק דז"א שהיו באבא בקרני חגבים, ושם התחלת צמיחתם (מ"מ).

^ט הוא אבא (מ"מ).

^י כך היא נוסחת החיית ז"ל ע"ש יא ע"א ושם הבנת המאמר (ד"א).

^{יא} שז"א הוא מרכבה לאר"א (מ"מ).

^{יב} עשה מרכבתו על כ"ב אותיות התורה (ד"א).

^{יג} הם הכלים והגוף דז"א ושרשם מטיפת אבא שנתן לצורך תיקון ז"א (מ"מ).

^{יד} שהם עשרה אותיות דשם מ"ה והם עשרה הוי"ת מנוקדות, שהם רוח דז"א (מ"מ).

^{טו} ויצא קסב ע"ב (הערת הזוהר).

^{טז} דתיבת "לו" יתירה, ופי' לו לגרמי, כי הנקבה צריך לה להזכר לצורך הזווג, כי צורך הזווג הוא למתק הגבורות שהם בנוק' ע"י החסדים שהם בדכורא (מ"מ).

בראשית

עלאה לו לאודעא דאיהו חד ושמיה חד^א כמה דאת אמר (זכריה יד ט) (נ"א) יהיה יהוה אחד ושמו אחד וכתוב (תהלים פג יט) וידעו כי אתה שמך יהוה לבדך^ב במטון דקלפוי^ג קסטורין ידיעא^ד נטיף לסטרא דא לעילא נטיף^ה לימינא^ו סטא לשמאלא^ז נחית לתתא^ח וכן [לארבע] (מארבע) זויין^ט מלכו אתפרש לעילא ותתא^י ולארבע זויין^{יא} למהוי חד נהרא עלאה^{יב} נחית לתתא ועביד ליה ימא רבא^{יג} כמה דאת אמר

"לו" להודיע שהוא אחד ושמו אחד, כמו שנאמר ("יהיה יהוה אחד ושמו אחד", וכתוב) "וידעו כי אתה שמך ה' לבדך". בהגיע ההכאה, היכלות ידועים, משגיח לצד זה למעלה, משגיח לימין סוטה לשמאל יורד למטה, וכן לארבעה קצוות, המלכות נפרדה למעלה ולמטה ולארבעה קצוות להיות נהר עליון אחד יורד למטה, ועושהו לים הגדול, כמו שנאמר "כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא". שהרי הוא כונס הכל ושואב אותו לתוכו, כמו שנאמר "אני חבצלת השרון שושנת

-
- טו ע"א תושבחתיה דיליה ותועלת דכלא ע"ש (ד"א). פי' לו לתקוניה כמש"ה גדול ה' ומהולל מאד אימתי כשהוא בעיר אלוקינו. היא מ' זהו תיקוניה כמ"ש ויקרא ה' א' ופקודי רלה ע"א ע"ש. הרש"ב (נ"א).
- ^א סוד התיקון הוא בלבוש כנודע [ענין התיקון הוא המעטת האור והתעבותו אחר התלבשותו תוך בחי' אחרת - ע"ח שער הנסירה פרק ד], והנוק' מלבשת לדכורא, ז"א, מן החזה ולמטה (מ"מ).
- ^ב הארות ז"א שהם סתומים מתגלים ע"י המלכות (מ"מ).
- ^ג פי' כי הז"א בן ט' ספירות והנוק' משלימתו לעשרה ואז נקרא אחד, א"ח, ד' אח הוא ז"א בן ט' ספירות וד' היא מלכות שהיא נגד תנה"י דז"א שהם ד' ספירות (מ"מ).
- ^ד אתה היא מלכות, שמך ה' הוא ז"א, לבדך, אחדות אחד (מ"מ).
- ע"י הגעת הגילוי שמכה אור הנעלם למטה בתוקף זריחתו וע"י הגילוי ההוא מלמעלה (ד"א).
- ^ה פי' בהגעת הכאת המקל כמו בקולפא שהוא מקל (מ"מ).
- היכלות ומדרגות עליונות ידועים ומושגים כמו שמבואר בסמוך ע"ב (ד"א).
- ^ו פי' היכלות ומדרגות עליונים מושגים ונודעים (מ"מ). דז"א (מ"מ).
- ^ז השגיח ועי' בבריאת עולם והוא מל' רז"ל אזיל בר אוזא ועינוי מטייפי (ד"א).@
- ^ח ל' הטיה ונדנד (ד"א).
- ^ט חכמה דז"א (מ"מ).
- ^י בינה דז"א, ולהיותה למטה מן חכמה אמר בה סטא (מ"מ).
- ^{יא} דעת דז"א שתחת חו"ב (מ"מ).
- ^{יב} הם חגת"ם, ואחר שפירש פרצוף ז"א, חזר להזכיר ו"ק דז"א שמהם נתקנה המלכות (מ"מ).
- ^{יג} ר"ל, פרצוף ז"א שנקרא מלך, אתפרש לעילא ותתאה, הם נו"ה הנקראים מעלה ומטה (מ"מ).
- ^{יד} חג"ת ויסוד שהם דרום צרפון מזרח מערב כנודע מכוונת הלולב (מ"מ).
- ^{טו} יסוד דז"א (מ"מ).
- ^{טז} מלכות (מ"מ).
- ^{יז} יסוד (מ"מ).
- ^{יח} מלכות (מ"מ).
- ^{יט} "והמלך", שהיא מלכות, "ישמח באלהים" שהיא גבורה דז"א (מ"מ).
- ^כ פי' יסוד דאימא שהוא נהר שאינו פוסק, ויוצא תמיד (מ"מ).
- ^{כא} הוא יסוד אבא שנקרא שביל (מ"מ).
- ^{כב} פי' ב' הה"ן (מ"מ).
- ^{כג} פי' אימא, תיקנה עולם האצילות, ומלכות תיקנה בי"ע (מ"מ).
- ^{כד} הוא שמח בעולם העליון עיין ויצא קסד ומקץ דף ר ע"ב מה נקרא עולם עליון ואיזה נקרא עולם התחתון (ד"א).
- ^{כה} עי' אד"ר קלח ע"ב, ועי' ב"ע (קצז ע"א), "דנגיד" הוא מסט' דחכמה, והוא באתפשטותיה לתתא לבינה. ובבינה שם הוא "נפיק".
- ^{כו} לזדוק קד' קורות לחכונות מוכנות.@
- ^{כז} פי' המוחין דאימא באים לז"א והם חיותו ומשם למלכות ובהם מחיי העולם, וז"ש חיי מלכא איקרון, שהוא ז"א (מ"מ).

בראשית

אל הים והים איננו מלא דהא הוא כניש כלא ושאיב ליה בנזיה כמה דאת אמר (שיר ב א) אני חבצלת השרון שושנת העמקים ואין שרון אלא אתר (ימא) [רבא] דשאיב כל מימין [דעלמא דאפיק ושאיב ונהיר] [ועאלין ביה בגיני כך דא אפיק] ודא שאיב^א [נהיר] דא בדא באורחין ידיען [נחלייא כפן עלויה] וכדין [עלייהו כתיב] (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית [ועל דא ביית בראשית נ"א ועל דא בית דעלמא מלך סתם] [בית עלאה אתבני בחכמה וכן תתאה אופ הכי] אבל ביתא עלאה רברבא ישובא דעלמא מלך סתם ביתא תתאה [תהלים סג יב] והמלך ישמח באלהי^ב [כד אתער גבורה] עלאה לאחדא ביה תחות רישיה ולקרבא ליה בחרוה למהוי כלא חד והמלך ישמח באלהי^ב חדו [נהורא דאפיק נ"א בנהורא] [דנהורא] דנפיק^ב בחד שבילא^ב [טמיר וגניז] [ועייל] [דעייל] ביה ב' תרין דאינון חד^ב ועל דא עלמא אשתכלל^ב [בקיומא] [לקיומא] שלים והמלך ישמח באלהי^ב עלמא [נ"א נהרא עילאה נ"א תתאה חד^ב בעלמא] [תתאה חד בעלמא עילאה עמיקא חדו דנגיד ונפיק^ב באן אתר חדי באלהי^ב ביה חדי ביה שדר] [עמיקא נ"א סתימא ההוא דשדר] [חיים לכלא חיי מלכא^ב אקרין דא עקרא

כט/ב

דביתא^א ביתא דא^ב בני ביתא דעלמא^א ובני עלמא^א ודא הוא בראשית^א ברא אלהי^ב ב' ראשית ראשית חכמה כד כניש כלא לגויה ואתעביד ימא רבא לשאבא כלא ימא^א דקאפו מימיו שאיב כל מימין דעלמא וכניש לון לגויה ומיין אזלין ושאיבין ואשתאבן ביה ודא נפיק מנו עלאה וסימניה דרזא דא^א [איוב לח כט] מבטן מי יצא הקרה דמימיו^ב גלידין ביה לשאבא

העמקים", ואין שרון אלא מקום הים הגדול ששואב כל מימי העולם, שמוציא ושואב ומאיר (ונכנסים בו, לכן זה מוציא וזה שואב מאיר) זה בזה בדרכים ידועות (נחלים כופים עליו), ואז כתוב עליהם "בחכמה יבנה בית", ועל זה בית בראשית (ועל זה בית של העולם מלך סתם) (בית עליון נבנה בחכמה, וכן אף כך התחתון). אבל בית עליון הגדול, ישוב העולם. מלך סתם, בית תחתון, "והמלך ישמח באלהים" (כשמתעוררת גבורה) עליונה לאחוז בו תחת ראשו ולקרבו בשמחה, להיות הכל אחד. "והמלך ישמח באלהים", שמחה באור שהוציא (באור, נ"א שמאיר) שיצא בשביל אחד טמיר וגנוז ונכנסים בו שנים, שנים שהם אחד, ועל זה העולם נתקן בקיום שלם. "והמלך ישמח באלהים" עולם (אור עליון) התחתון שמח בעולם העליון (סתום אותו ששלח) עמק (שמחה ששופעת ויוצאת באיזה מקום שמח, באלהים בו שמח, בו שולח), חיים לכל, נקראים חיי המלך, זה עיקר

הבית. בית זה בונה בית של העולם ובונה העולם, וזהו "בראשית ברא אלהים", ב' ראשית, ראשית חכמה. כשכונס הכל לתוכו ונעשה ים גדול לשאוב הכל. ים שקפאו מימיו, שואב כל מימות העולם וכונס אותם לתוכו, והמים הולכים ושטים ונשאבים בו, וזה יוצא מתוך העליון, וסימן של הסוד הזה "מבטן מי יצא הקרח", שמימיו קפואים בו לשאוב אחרים.

^א פי' הבינה היא עיקר הבית שהיא המלכות (מ"מ).

^ב היא בינה (מ"מ).

^ג פי' בונה המלכות שהיא בית דבי"ע (מ"מ).

^ד הם ב"ע (מ"מ).

^ה ב' שהיא המלכות שהיא ראשית ממטה למעלה (מ"מ).

^ו ברא אותה אלהים שהיא הבינה (מ"מ).

^ז ים שנקרשו בו המים (ד"א).

^ח לך לך פה סוף ע"ב תקון יח דף לג ע"א (ד"א).

^ט נקרשין (ד"א).

בראשית

האי קרה ימא דקפא^א לא נגדין מימיו אלא בשעתא דתוקפא דדרום מטי לגביה ומקריב ליה בהדיה כדין מיא דהוון גלידין^ב בסטרא דצפון משתרון ונגדין דהא מסטרא דצפון גלידי מיא^ג ומסטרא דדרום משתרון ונגדין לאשקאה כל אינון חיות ברא^ד כמה דאת אמר (תהלים קד יא) ישקו כל חיתו שדי וגו' ואלין אקרונ הרי בתר מורין דפרודא דכלהו משתקיין כד סטרא דדרום שארי לקרבא בהדיה וכדין מיא נגדין ובחילא דא [עלאה דנגיד^ה] (דעלמא נגיד) כלא הוון [ברבון] בחדו כד מחשבה סליק ברעו^ו (דחודה) [מטמירא] דכל טמירין^ז מטי (ואתנגיד) מגויה חד נהר^ח (כתרא טמירא) [כד] מתקרבין דא בדא בחד שביל דלא ידיע לעילא ותתא והכא הוא ראשיתא דכלא^ט וב' מלך סתם^י מהאי ראשיתא אשתכלל^{יא} [ובחילא דא] ודמי דא לדא [ובחילא דא] ברא אלהים את השמים^{יב} [נ"א] סתמא^{יג} נקודה סתימא^{יד} דנגדין מימיו ונפקין ברא ואפיק [נ"א] בתר דנפקין בדא ואפיק ונ"א נהרא דנפיק בה"א עלאה ונ"א נהורא דנגיד בדא ואפיק קול מגויה^{טו} ודא אקרי קול השופר והיינו ברא אלהים את השמים (ואת דאיהו קול) השופר [נ"א] ואיהו השופר] ושמים שליטין בחיי

הקרח הזה, ים שקופא, לא שופעים מימיו אלא בשעה שחוזק הדרום מגיע אליו ומקרב אותו אצלו, ואז המים שהיו קפואים בצד הצפון מפשירים ושופעים, שהרי מצד הצפון המים קפואים, ומצד הדרום הם מפשירים ושופעים להשקות כל אותן חיות השדה, כמו שנאמר "ישקו כל חיתו שדי וגו'". ואלו נקראים הרי בתר, הרי הפירוד, שכולם משקים, כשצד דרום מתחיל לקרב אליו, ואז המים שופעים. ובכח עליון זה ששופע, הכל הם בגדולה ובשמחה. כשמחשבה עולה ברצון (של חדוה) מטמון של כל הטמונים, מגיע (ושופע) מתוכו נהר אחד (כתר טמיר), וכשמתקרבים זה בזה בשביל אחד שלא ידוע למעלה ולמטה, וכאן הוא ראשית הכל. וב', מלך סתם, מהראשית הזאת נתקן ודומה זה לזה. (ובכח זה) ברא אלהים את השמים (סתם נקודה סתומה ששופעים מימיה ויוצאים לחוץ), (אחר שיוצאים בזה), (נהר שיוצא בה"א עליונה), (אור ששופע ויוצא בזה) ומוציא קול מתוכו, וזה נקרא קול השופר, והיינו "ברא אלהים את השמים", (והוא) שהוא קול השופר (והוא השופר). ושמים שולטים בחיי המלך העליון על הארץ. וסימן לדבר, בן ישי ח"י על האדמה, שהחיים תלויים בבן ישי,

^א ויצא קסא ע"ב ותקונים תקון ל דף פו ע"א (ד"א).

^ב לקמן נב ע"א (הערת הזוהר). "אבני שיש טהור" הם מפעולות הגבורה אשר נתגלה ביום השני דמעשה בראשית, והוא הרקיע אשר נאמר בו "יהי רקיע בתוך המים" והוא כעין בחינת "הקרח הנורא אשר על ראשי החיות". ועי' תיקו"ז קמ ע"א (דע"ה ח"ב צא ע"א).

^ג ניתרים המים מקרישתן ונמשכים והולכים למקום הראוי להם (ד"א).

^ד (בראשית לד ע"ב וקנב ע"א וקסא ע"ב ויקרא יד א') (ד"א). בראשית לד צ"ל לב ע"ב ובח"ב ל ע"א (לש"ו).

^ה חיות השדה (ד"א).

^ו בינה (מ"מ).

^ז "מחשבה" הוא מוחא סתימאה, "סליק ברעו", הוא יסוד דכתר (מ"מ).

^ח פ' מושך הטיפה מדעת דעתיק הגנוז באוירא (מ"מ). עי' דרושי מ"ן ומ"ד ריש דרוש י' (לש"ו).

^ט אבא יונק מגולגלתא דא"א ואימא ממוחא סתימאה, והני תרין רישין דא"א נמשך חיותם של או"א, ולכך אמר "מטי ואתנגיד מגויה חד נהר (מ"מ).

^י ח"ג סא ע"ב (לש"ו).

^{יא} אבא (מ"מ).

^{יב} מלכות (מ"מ).

^{יג} כידוע אבא יסד ברתא (מ"מ).

^{יד} פ' בכח ראשית, שהוא אבא ברא בינה שהיא אלקים, שמים וארץ, שהם זר"ן (מ"מ).

^{טו} פ' בין שמים וארץ דאצילות, שהם זר"ן דאצילות, בין שמים וארץ דביע, שהם זר"ן דבי"ע (מ"מ).

^{טז} בינה (מ"מ).

^{טז} פ' הוציאה ז"א שנק' קול (מ"מ).

בראשית

(ובוא"ו משפיעים לו). ובהם שולט בכל, והארץ נזונית ממנו. זהו שכתוב "ואת הארץ, וא"ו הנוסף לשלוט [ולהשפיע] מזונות על הארץ.

השופרן ושמים שליטין בחיי המלך עלאה על ארעא וסימניך (שמואל א כ לא) בן ישי חי" על האדמה דחיים תליין בבן ישי² (ובוא"ו נגדין ליה) ובהו שליט בכלא³ וארעא מיניה אתונת⁴ הה"ד (בראשית א א) ואת הארץ וא"ו דאתוסף⁵ לשלטאה במזוני על ארעא:

א"ת למעלה, והוא כח של כלל עשרים ושתים אותיות שהוציא א"ת, א' ת' אלהים זה, ונתן לשמים, כמו שנאמר "בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו", והיינו "את השמים" להכליל זה בזה ולחבר אותם זה בזה, להתקיים כאחד, באותם חיי המלך, מלך סתם להזין ממנו שמים. "ואת הארץ", חיבור של זכר ונקבה שנחקקו באותיות רשומות, וחיי המלך שנשפעו מהשמים, שהשמים משפיעים להם לקיים את הארץ וכל אוכלוסיה.

א"ת לעילא' והוא חילא (וארץ) דכללא דעשרין ותרין אתוון דאפיק >א"ת א' ת' אלהים< דא ויהיב לשמים כמה דאת אמר (שיר ג יא) בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו והיינו את השמים לאכללא דא בדא' ולחברא לון דא בדא לאתקיימא כחדא באינון חיי מלכא⁶ מלך סתם לאתונא מניה שמים' (וארץ) ואת הארץ חבורא דדכר ונוקבא⁷ דאתגליפו באתוון רשימין וחיי מלכא דאתנגידו מן שמיא דשמים נגדין לון לקיימא ארעא וכל אכלוסין דילה:

ורוא דאלהים עלאה⁸ עבד שמים וארץ לקיימא ואפיק לון כחדא בחילא דלעילא ראשיתא דכלא כנוונא דא רוא עלאה נחית לתתא⁹ והאי בתראה¹⁰ עביד שמים וארץ לתתא >ורוא< (ברוא) דכלא ב' תרין עלמין נינהו וברוא

וסוד של אלהים עליון עשה שמים וארץ לקיום. והוציא אותם כאחד בכח שלמעלה הראשית של הכל. כדוגמא זו סוד עליון יורד למטה. והאחרון הזה עשה שמים וארץ למטה. וסוד של הכל ב', שני עולמות

^א הוא יסוד, שאימא נקראת יש"י שבה יש [ש"י] עולמות, ויסוד שנקרא חי, הוא בן הבינה שהיא ישי ומשפיע לאדמה שהיא מלכות (מ"מ).

^ב פ' שהמוחין מתקבצים ביסוד (מ"מ).

^ג פ' שחיים הנז' שהם המוחין, ע"י תפארת שנק' וא"ו, נגדין ליה, שיסוד דאימא בתוך תפארת דז"א ומשם באים ליסוד ז"א (מ"מ).

^ד פ' בכח אותם המוחין שליט בכל העולמות שצריכים להשפעתו, והוא משפיע בהם (מ"מ).

^ה פ' מלכות מהיסוד ניזונית בסוד ויוסף הוא השליט על הארץ (מ"מ).

^ו ואת הארץ, ו' שהוא ז"א ממשיך כ"ב אתוון לארץ (מ"מ).

^ז פ' את השמים שלא דרש בה כלום, עכשיו דורשה. א"ת שהם כ"ב אתוון מאל"ף ועד תי"ו שנותנת מלכות לבינה, והם המוחין. וכן החו"ג הם כ"ב אתוון ג"כ וז"ש את לעילא והוא חילא דכללא דכ"ב אתוון דאפיק אלהים ויהיב לשמים שהם המוחין והחו"ג (מ"מ).

^ח המוחין דאמא נעשו עצם מעצמיו דז"א ובשר מבשרו, שהם המוחין שנקראים את המשמים שהוא ז"א (מ"מ).

^ט מהמוחין דז"א מקיימת המלכות (מ"מ).

^י מאת הנז', שהם המוחין, משם ניזון שמים שהוא ז"א (מ"מ).

^{יא} שמים הוא בחינת דכר וארץ היא בחי' נוק' (בהגר"א על ספד"צ י ע"ג ד"ה וזהו).

^{בב} ע"י אריכות בעניין זה בכללים ח"ב לה ע"ב, וכן דע"ה ח"ב קיא ע"ב. כל מה שנעשה בעולם הוא מכח המ"ן דמלכות (כללים ח"א קט ע"ג).

^{בג} פ' יסוד דז"א שנק' רוא כנודע, נחית לתתא למלכות להשפיע בה (מ"מ). לעיל כב ע"א (לש"ו).

^{בד} פ', אחר שקבלה המוחין מיסוד דז"א מתקנת זרין דבי"ע (מ"מ). לכן המלכות ממוצעת בין אצילות לבריאה (כללים ח"ב נג ע"א). וכן מכח זה מתנהגים כל העולמות בי"ע על פי המלכות (כללים ח"ב קל ע"א, וכן ח"א נו ע"ג, וכן דע"ה ח"ב סו ע"ג). לכן בעליית המלכות עולה המציאות למעלה עד אין סוף (כללים ח"א עח ע"ב), וכל תיקונם של בי"ע היא רק על ידי המלכות (כללים ח"א קד ע"ד).

בראשית

עלמין^א דא עלמא עלאה^ב ודא עלמא תתאה^ג דא כנוונא דדא דא [ברא] שמים וארץ ודא [ברא] שמים וארץ ועל דא ב' תרין עלמין ניהו דא אפיק תרין עלמין ודא אפיק תרין עלמין וכלא בחילא דראשית עלאה^ד [נחית] [מחת] עלאה בתתאה ואתמלייא בארע דחד דרגא^ה דשרי עלה כנוונא דההוא שביל סתים וטמיר וגניז לעילא בר [ד]חד שביל דקיק וחד ארע ההוא דלתתא ארע כמה דאת אמר (משלי ד יח) וארע צדיקים כאור נוגה וההוא [דלעילא שביל דקיק] (דעילא שביל) כדכתיב (איוב כה ז) נתיב לא ידעו עיט^ו ורזא דכלא (ישעיה מג טז) הנותן בים^ז דרך^ח ובמים עזים^ט נתיבה^י וכתיב (תהלים עז כ) בים דרך^{יא} ושבילך במים רבים^{יב} עלמא עלאה כד אתמליא^{יג} ואתעברא כנוקבא דמתעברא מן דכורא אפיקת תרין בנין כחד דכר ונוקבא ואינן שמים וארץ^{יד} כנוונא עלאה^{טו} ממימיו דשמיא אתון ארעא ומימיו אשתדן בגווה אל

הם, ובראו עולמות, העולם העליון והעולם התחתון, זה כצורת זה. זה ברא שמים וארץ, וזה ברא שמים וארץ. ועל זה שני עולמות הם, זה הוציא שני עולמות, וזה הוציא שני עולמות. והכל בכח של הראשית העליונה, יורד העליון בתחתון ומתמלא בדרך של דרגה אחת ששורה עליה. כדוגמת אותו שביל סתום וטמיר וגנוז למעלה, פרט לשביל אחד דק ודרך אחת. אותו שלמטה דרך, כמו שנאמר "ואורח צדיקים כאור נוגה". ואותו שלמעלה שביל דקיק, כמו שכתוב "נתיב לא ידעו עיט". וסוד של הכל "הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה", וכתוב "בים דרך ושבילך במים רבים". העולם העליון, כשמתמלא ומתעבר כמו נקבה שמתעברת מן הזכר, מוציאה שני בנין כאחד, זכר ונקבה, והם שמים וארץ, כדוגמא שלמעלה, הארץ נזונית ממימי השמים, ומימיו נשפכים לתוכה, אלא שעליונים זכר ותחתונים נקבה. והתחתונים נזונים מן הזכר. ומים תחתונים קוראים לעליונים כנקבה שפתוחה לזכר, ושופכת מים כנגד

^א פי' בינה ומלכות הנז' תיקנו עולמות שתחתיהם (מ"מ).

^ב בינה תיקנה עלמא עילאה שהיא אצילות (מ"מ).

^ג מלכות תיקנה עלמא תתאה שהם ב"ע (מ"מ).

^ד ועל דא ברא ב' תרין (של"ה).

^ה עיקר מציאות העולמות ב"ע נעשו באור תיקוני אבא, כי עיקר יסוד כל מעשה בראשית נעשה באור הגנוז (כללים ח"ב קלו ע"ב, וע"ש קלז ע"א).

^ו פי' יסוד דז"א (מ"מ).

^ז והוא היסוד שבין או"א, והמה תרין ריעין דלא מתפרשין (כללים ח"א קיז ע"א).

^ח מלכות (מ"מ).

^ט יסוד (מ"מ).

^י בינה (מ"מ).

^{יא} יסוד אבא (מ"מ). פסוק זה קאי על זיווג דאו"א, כי "ים" הוא יסוד דנוק' ו"דרך" הוא יסוד ז"א, ו"מים עזים" הוא יסוד דבינה, ו"נתיבה" הוא יסוד דחכמה (הקדו"ש צב ע"ג) וממילא יובן קרא דלקמיה ג"כ.

^{יב} פסוק זה קאי על זיווג דאו"א, כי "ים" הוא יסוד דנוק' ו"דרך" הוא יסוד ז"א, ו"מים עזים" הוא יסוד דבינה, ו"נתיבה" הוא יסוד דחכמה (הקדו"ש צב ע"ג).

^{יג} כל מציאות עולמות ב"ע נעשו משפעת הזו"ן ע"י זיווגם ע"ד מציאות הזו"ן דאצילות שיצאו מזיווגי או"א (דע"ה ח"ב לג ע"א).

^{יד} והוא עולם הנפרדים ויצא קסא ע"ב (ד"א).

^{טו} כי שזו"ן דאצילות הם כמו או"א (מ"מ).

^{טז} פי' החסדים שבז"א הם זכרים, והגבורות שבנוק' הם גבורות שהם מ"ן (מ"מ). עי' לעיל כב ע"א שבי"ע הם נוק' לגבי האצילות.

^{יז} ושופך מים כנגד מים של הזכר כענין תהום אל תהום קורא וגו' ויצא קסג (ד"א). כל מ"ן גורם לתוספת אור וברכה, הרי הוא המשכה של תוספת מוחין מלמעלה (דע"ה ח"ב צו ע"ג). כל יציאת אור היא על דרך זיווג עיבור ולידה (כללים ח"א קג ע"ג). עי' רע"מ פנחס רמז ע"ב ומדרש רבה בראשית פ' יג סימן יג ותענית כה ע"ב, אין לך טפה יורדת מלמעלה מ"ד שאין טפיים סלקין כנגדה, וכן עיין בזה בע"ח שער לט פרק יד.

בראשית

ותתאי מן דכורא אתזנן ומיין תתאין קראן לעלאין בנוקבא דפתיחא לדכורא" ושדת מיא לקבל מיא דכורא למעבד זרעא ונוקבא מן דכורא אתזנת הדא הוא דכתיב ואת הארץ בתוספת וי"ו כמה דאתמר:

כתיב (ישעיה מ כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו' (תלת) אתוון אתחקקו (בעובדא דלעילא)

ל/א

בעובדא דכלא" בעובדא דעלאה" ובעובדא (ד)תתאה" לבתר אתרשימו אתוון ואתחקקו בקרא (ב') [בראשית] ברא (א') [אלהי"ם] את (ב') [בראשית] ברא ודאי" כמה דאתמר [בי"ת] (ב') ברא ודאי בחילא עלאה" ב' נוקבא א' דכר כמה דב' ברא <ודאי בחילא דלעילא> הכי א' אפיק [אתוון השמים] כללא דעשרין ותרתינ אתוון' ה' אפיק שמים למיהב ליה חיין (ולאשקאה) ולאשרשא ליה:

ואת (הארץ) ו' אפיק הארץ למיהב לה מזונא ולא תקנא לה ולמיהב לה ספוקא דאתחזי לה ואת הארץ דנטיל וא"ו א"ת כללא דעשרין ותרין אתוון ומתזן ארעא וארעא כליל לון לנווה כמה דאת אמר (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים והיינו רוא ואת הארץ דכניש כללא לנווה וקבלית לון [ואת רוא דשמים] הארץ נטלא <הארץ וא"ת דא שמים וארץ כחדא> א"ת השמים רוא דשמים וארץ כחדא וקבלית לון לאתזנא' מטון מלה בקולפוי" שכיחי" קוסטרא

מים של הזכר לעשות זרע. והנקבה נזונית מן הזכר, זהו שכתוב "ואת הארץ", בתוספת וי"ו, כמו שנאמר.

כתוב "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה וגו'". האותיות נחקקו

במעשה של הכל. במעשה של העליון ובמעשה של התחתון. אחר כך נרשמו האותיות ונחקקו בכתוב. ב' "בראשית ברא", א' "אלהים את", ב' ראשית ברא ודאי, כמו שנאמר בי"ת ברא ודאי בכח עליון. ב' נקבה א' זכר, כמו שב' ברא ודאי בכח שלמעלה, כך א' הוציא אותיות השמים כללות של עשרים ושתים אותיות, ה' הוציא שמים לתת להם חיים (ולהשקות) ולהשריש אותן.

"ואת הארץ", ו' הוציאה הארץ לתת לה מזון ולתקנה, ולתת לה סיפוק שראוי לה. "ואת הארץ", שלקח וא"ו א"ת כללות של עשרים ושתים אותיות, והארץ נזונית, והארץ כוללת אותם לתוכה, כמו שנאמר "כל הנחלים הולכים אל הים". והיינו סוד "ואת הארץ", שכונסת הכל לתוכה ומקבלת אותם, הארץ לקחה הארץ, "וא"ת" זה שמים וארץ כאחד, "א"ת השמים" סוד של שמים וארץ כאחד, ומקבלת אותם להזין, הגעת הדבר בשבט

^א שמהאותיות נחקקו כל העולמות (מ"מ).

^ב היא עולם האצילות שנתקנה ע"י בינה (מ"מ).

^ג הם ב"ע שנתקנו על ידי מלכות (מ"מ).

^ד בינה (מ"מ).

^ה אבא (מ"מ).

^ו הם הכ"ב אתוון שנותן אבא לאימא (מ"מ).

^ז פ' המלכות מקבלת הגבורות שהם חלקה מיסוד דז"א, ואח"כ מקבלת גם החסדים שהם חלק הז"א והם רמוזים בתיבת וא"ת, ו' הם החסדים שהם חלק ז"א. א"ת הם הגבורות שהם חלק המלכות שנקראת א"ת, ור"ל ואת שהם החסדים והגבורות קבלתם הארץ שהיא המלכות (מ"מ). הגעת הדבר שיבא לידי השגה להיות מושג הוא ע"י הכאת האור מלמעלה למטה שכיח ומצוי. והענין שכל כח נעלם השולט על דבר נגלה ומוציאו לפועל נאמר בו ל' הכאה על דרך שארז"ל אין לך עשב למטה שאין לו שר למעלה שמכה בו ואומר לו גדל. והקולפא הוא מקל שראשו נטוע במסמרים וההכאה הוא ההסטה וחבטה בדבר ההוא (ד"א).

^ח הגעת הדבר להיותו מושג הוא ע"י הכאת האור מלמעלה למטה וזה יהיה שכיח ומצוי (מ"מ).

^ט אהל ומדור העשן אשר מקומו שם תמיד הוא בארץ שכיח ומצוי ורמז אל השכינה ארץ הקדושה שהיא מידת הדין הרפה הנרמזת בסוד האש ושלוחי הדין הם העשן. נח דף ע (ד"א).

בראשית

דקוטרא בארעא שכיח^א כד אשא דמלהטא^ב נגיד ואתער משמאלא אחיד בה וסלקא תננא^ג כמה דאת אמר (שמות יט יח) והר סיני^ד עשן כלו מפני אשר ירד עליו יהוה באש^ה דא אשא ודא תננא וכתוב (שם כ טו) ואת ההר עשן מנו דאשא כד נחית אחידן דא בדא תננא באשא וכדין בסטר שמאלא קיימא בלא והיינו רזא (ישעיה מו יג) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים בחילא דימינא לעילא כי האי גוונא אתעבידו שמיא דאיהו דכר ודכר מסטרא דימינא קא אתי ונוקבא מסטרא דשמאלא (נ"א) קא אתי וכתוב אף ידי יסדה ארץ):

שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה (ישעיה מ כז) עד הכא אסתלקו מלין דלא לשאלא^א כדלעילא (דחכמה) (וחכמה) אשתכליל מאין ולא קיימא לשאלא דסתים ועמיק לית דיקום ביה^ב כיון דאתפשט <נהורא עמיקא> נהוריה קיימא בשאלתא אע"ג דאיהו סתים מכלא דלתתא וקראן ליה על פום שאילתא מי מי ברא אלה והיינו רזא דקאמרן^ג (איוב לח כט) מבטן מי יצא הקרח מבטן מי ודאי (יצא הקרח) ההוא^ד דקיימא לשאלתא ולית לשאלא מה לעילא מה לתתא אלא לשאלא אתר דנפקן למנדע^ה ולא למנדע ליה דהא לא יכלין אלא קיימא לשאלתא ולא למנדע [ביה]:

בראשית ב' ראשית ראשית מאמר הוא^א או

[בהכאה] מצויים, היכל הקטורת מצוי בארץ, כשאש לוחטת שופעת ומתעוררת משמאל שאוחז בה ועולה עשן, כמו שנאמר "והר סיני עשן כלו מפני אשר ירד עליו ה' באש", זו אש וזה עשן, וכתוב "ואת ההר עשן". מתוך שאש כשירדת אחוזים זה בזה עשן באש, ואז הכל עומד בצד השמאל, והיינו סוד "אף ידי יסדה ארץ, וימיני טיפחה שמים", בכח של הימין למעלה, כדוגמא זו נעשו שמים שהם זכר, וזכר בא מצד הימין ונקבה מצד השמאל.

"שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה", עד כאן עלו הדברים שלא לשאול [בהם] דוגמת למעלה, שחכמה נתקנה מאין ולא עומדת לשאילה, שסתומה ועמוקה אין שיעמוד בה. כיון שהתפשט אור עמוק, אורו עומד לשאלה, אף על גב שהוא סתום מהכל שלמטה, וקוראים לו על פי שאלה "מי", "מי ברא אלה". והיינו סוד שאמרנו "מבטן מי יצא הקרח", "מבטן מי" ודאי, ("יצא הקרח") אותו שעומד לשאלה. ואין לשאול מה למעלה ומה למטה, אלא לשאול מקום שיוצאים לדעת, ולא לדעת אותו, שהרי לא יכולים, אלא עומד לשאלה ולא לדעת בו.

בראשית, ב' ראשית, ראשית מאמר הוא, או נאמר שבראשית הוא מאמר. אלא

^א אהל ומדור העשרן שרומז אל השכינה שהיא מדת הדין הרפה ונקראת אש, ושלוחי הדין הם העשן תמדי הוא בארץ שכיח ומצוי (מ"מ).

^ב הם הגבורות שמתקנים המלכות (מ"מ).

^ג פ' אחר שנתעצמו בה הגבורות ונשתלשלו מלמעלה למטה עד המלכות, נתגלו בהם הסיגים קצת ונעשים תננא שהוא גם ומגושם יותר מהאש (מ"מ).

^ד מלכות (מ"מ).

^ה פ' שנתן לה ז"א הגבורות הנקראים אש (מ"מ).

^ו לעיל ע"א ע"ב (הערת הזוהר).

^ז כמו שאין שאולים בפרצופי עתיק וא"א, גם באבא אין שואלים, וז"ש דחכמה אשתכלל מאין ולא קיימא שאלה, אלא לשאלה (מ"מ).

^ח הרי הוא בחי' חכמה (הקדו"ש לח ע"א).

^ט לקמן פה ע"ב (הערת הזוהר).

^י פקודי רכו ע"א ועיין בפ' יתרו צג ע"א ובלק קצג ע"ב ותרומה קכו ע"ב (ד"א).

^{יא} פ' ששואלים על הבינה שמשם יצאו ז'ו"ן כדי למנדע לז'ו"ן, אבל על הבינה בעצמה, אין בה שום ידיעה, וז"ש ולא למינדע ליה (מ"מ).

^{יב} חכמה אומר ובינה עושה, נמצא כי האומר הוא המעולה, ולכך אמר "ראשית מאמר הוא" ר"ל אבא הנק' ראשית הוא האומר ולא בינה, הנקראת ב' (מ"מ).

בראשית

נימא [ד]בראשית איהו מאמר אלא עד לא נפיק^א ואתפשט חיליה^ב וכלא סתים ביה בראשית איהו ומאמר איהו כיון דנפיק ואתפשט מניה חילין ראשית אקרי והוא מאמר [בלחודוי] (עלאה) מ"י שאילתא ההוא דברא אלה לבתר כד אתפשט ואשתכלל אתעביד י"ם וברא לתתא וכלא עביד כההוא גוונא ממש דלעילא דא לקבל דא ודא כגוונא דדא ותרווייהו ב':

כתיב (שיר א יב) עד שהמלך במסבו במסבו לאתישבא במלכו תתאה ברוא דההוא חברותא ותפנוקא דההוא חביבותא דבעדן עלאה בההוא שביל דסתים וגניז ולא אתידע ואתמליא מניה ונפקא בנחלין ידיען נרדי נתן ריחו דא (ימא בתראה) מלכא תתאה דברא עלמא לתתא כגוונא דלעילא וסליק ריחא טבא^א עלאה לשלטאה ולמעבר ויכיל ושלטי ונהיר בנהורא עלאה:

בתרין גוונין אתברי עלמא^א בימינא ובשמאלא^ב בשיתא יומין עלאין^ג שיתא יומין אתעבידו^ד לאנהרא כמה דאת אמר (שמות לא יז) כי ששת ימים עשה יהוה את השמים ואת הארץ ואלין כרון ארחין^ה ועבדו שיתין נוקבין לתהומא רבא ואינן שיתין [נוקבין] לאעלאה מיא דנחלי גו <תהומא^ו> (תהומין) ועל דא <ג"א> (הא תנינן) השיתין מששת ימי בראשית נבראו ואינן הוו שלמא דעלמא:

עד שלא יצא והתפשט כחו והכל סתום בו, בראשית הוא ומאמר הוא. כיון שיצא והתפשט ממנו צבאות, נקרא ראשית, והוא מאמר בלבדו, מ"י שאלה אותו שברא אלה, אחר כך כאשר התפשט והשתכלל, נעשה י"ם וברא למטה. והכל נעשה ממש כדוגמא שלמעלה, זה כנגד זה, וזה כצורה הזו, ושניהם ב'.

כתוב "עד שהמלך במסיבו". "במסיבו" [דהיינו] להתישב במלכות תחתונה, בסוד של אותו חיבור ותענוג של אותה חביבות שבעדן העליון, באותו שביל שנסתם ונגנז ולא נודע, ומתמלא ממנו ויוצא בנחלים ידועים. "נרדי נתן ריחו" זה מלך תחתון, שברא עולם שלמטה כדוגמא שלמעלה, ומעלה ריח טוב עליון לשלוט ולעשות, ויכול ושולט ומאיר באור עליון.

בשני צבעים נברא העולם, בימין ובשמאל, בששה ימים עליונים, ששה ימים נעשו להאיר, כמו שנאמר "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ". ואלה חפרו דרכים ועשו ששים נקבים לתהום רבה, ואותם ששים נקבים להעלות מי הנחלים לתוך התהום, ועל זה (הרי שנינו) השיתין מששת ימי בראשית נבראו, והם היו שלום העולם.

^א פי' נודע שהבן בחכמה וכשהבינה כלולה באבא בסוד ו'ד דיו"ד, אזי בראשית איהו מאמר, ר"ל אפילו הבינה, שהיא ב' דבראשית, איהו מאמר אבל כיון דנפיק וכו', פי' אחר שנפרדה הבינה ואינה כלולה באבא ואתפשט מניה חיילין הם ז"ן שיצאו ממנה, אז ראשית מאמר בלחודוי (מ"מ).

^ב לעיל טו ע"ב (הערת הזוהר).

^ג הם המ"ן (מ"מ).

^ד פי' עלמא, שהיא מלכות, נבנית מחו"ג (מ"מ).

^ה הם חו"ג (מ"מ).

^ו ו"ק דז"א שנבנית מאחוריהם (מ"מ).

^א כמ"ש לקמן לא סע"א (לש"ו). שורש כחות כל הגבורות הוא בו' הקצוות חג"ת ונה"י שהם ו' ימי בראשית והם שורש ו' אלפי שנין (דע"ה ח"ב עו ע"ב).

^ב המלכות מקבלת מאחורי ז"א כב, אתתון, ומנצפ"ך והם ציר ודלת שביסוד הנוק, ומאימא מקבלת ג, כ"ב אתוון ומנצפ"ך אחריים, שהם ציר ודלת אחר והם ם דמרבה המשרה, וז"ש "ואלין" שהם הו"ק, כרון ארחין ועבוד שתין שהם ציר ודלת שנותנים למלכות והם הדרכים שביסוד דידה, וז"ל שלתהומא רבה שהוא יסוד דנוק' (מ"מ). חפרו דרכים (ד"א).

^ו שתין מו' ימי בראשית נבראו, פי' הדרכים הנז', שהם ציר ודלת, מהיכן באו למלכות, מו"ק דז"א, שהם ו' ימי בראשית (מ"מ).

בראשית

והארץ היתה תהו ובהו (בראשית א ב) סוספיתא² דקמרי גו קולטוי³ דהוה בקדמיתא ולא אתקיימת היתה כבר ולבתר אתקיימת בארבעין ותרין אתוון אתגליף עלמא ואתקיימת וכלהו עטורא דשמא קדישא כד מצטרפין סלקין

ל/ב

[אתוון לעילא] (באתוון דלעילא)⁴ ונחתין לתתא מתעטרין [ב]עטרין⁵ בארבע סטרי עלמא ויכיל עלמא לאתקיימא ואלין אתקיימין בעובדוי דעלמא⁶ שופסרא דקילמא⁷ בהני שכיחי בחותמא⁸ דגושפנקא עאלו ונפקו את ואתברי עלמא עאלו גו חותמא ואצטרפו ואתקיימ עלמא בקולפוי דהויא רברבא (דכד) מחו ועאלו תחות נוקבי דעפרא אלף וחמש מאה⁹ אמין לבתר תהומא רבא הוה סליק בחשוכא וחשוכא חפי כלא עד דנפק נהורא¹⁰ ובקע בחשוכא ונפק ואתנהיר¹¹ דכתיב (איוב יב

"והארץ היתה תהו ובהו", הפסולת הטמונה בתוך קליטתו שהיתה בהתחלה ולא התקיימה. "היתה" כבר, ואחר כך התקיימה, בארבעים ושנים אותיות נחקק העולם והתקיים, וכולם עטור של השם הקדוש. וכשמצטרפות, עולות

אותיות למעלה ויורדות למטה, מתעטרות בעטרות בארבעת צדדי העולם, ויכול העולם להתקיים. ואלה מתקיימים במעשי העולם (המלך), הדפוס של הקליטה באלה מצויים כתשלום החותם, נכנסו ויצאו את ואת ונברא העולם. נכנסו לתוך החותם והצטרפו והתקיים העולם, בשבט של הנחש הגדול, הכו ונכנסו תחת נקבי העפר אלף וחמש מאות אמות. אחר כך תהום רבה היה עולה בחושך, והחושך כסה הכל, עד שיצא אור ובקע בחושך וייצא והאיר, שכתוב "מגלה עמוקות מני חושך ויצא לאור צלמות". מים נשקלו במשקל

⁸ אמ"ש תהו ובהו וחש"ך אויר מ"ם א"ש (ד"א). והארץ היתה תהו ובהו וכו'. נ"ב שורשי סיגים שהיו מכוסים ונבלעים בקדושה לכן לא נתקיימו ואח"כ עולים למ"ג ונתבררו ע"י שם מ"ב והאור מתגלה מן החושך וז"ש וכולא עטרין דשמא קדישא ומצטרפין. כי האותיות נצרפו כמו בכור וזהו סוד צרופי אותיות ועולין לקדושה לעילא ונחתין כנגדה מ"ד (ואתקיימא). [ואתקנא] אילין באילין (נז"י) (ש"ג).

² שמרים של מים ואויר ואש (ד"א). סיגי קסת הסופר שנקרא קלמ"א (ד"א). פי' זוהמא הטמונה תוך הטוב וקלוטה בו ומעורבת. הרש"ב (נ"א).

³ בתוך קליטתו לפי שהקלמ"א קלוט בתוכו ונקרא בערבי מחברא וענינו הוא שהיה החשך שהוא הסיג קלוט ונחבא בתוך מקום קבוצו והיינו דהוה בקדמיתא בסוד שנאמר והארץ היתה תהו וגו' קודם הגילוי לא אתקיימא עד שנתגלה. יר"ב (ד"א).

⁴ צ"ע בפ' תרומה דקאמר התם שמא דמ"ב כו' וע"ד סליק ולא נחית ע"ש דף קלב ע"ב ועיין בפקודי רנא ע"א (ד"א).

⁵ י' דרום ה' צפון ו' מזרח ה' מערב. י"ב (נ"א).

¹ (דמלכא) (נוסף צדפ"ו).

¹ דפוס וציור הקליטה שנתהווה ממנו העולם הוא שכיח באותיות שהיו עולים ויורדים כענין סדר תשר"ק צפע"ס כו' ושאר צרופי אלפא ביתא שעל ידם נתהווה העולם ברל"א שערס מבוארים בס' יצירה ובפרדס והם כסדר ובהיפך למפרע ובירידתם למטה בעולם להתהוות ממנו הויה מתהוים האותיות כסדר אבג"ד כי כן הענין תתהפך כחומר חותם שציור החותם הוא מצויר למפרע ובהתהפכותו בא כסדר אף כאן בהיות העולם כן וזהו אמרו כחותמא דגושפנקא ר"ל כחותם של טבעת המתהפך לצייר ציור בהדפסתו (ד"א).

⁷ (צדפ"ו) איתא כחותמא.

⁸ פי' מלת אמת (ד"א).

⁹ בהתגלות נחש הגדול שהוא נחש הקדמוני עם כחותיו שנקראים בכלל קליפות חיצוניות בהיותם מתגלים ומתקלפים להסתלק מעל לגבול הקדושה ולהיות יורד למטה תחת נקבי הארץ אלף ות"ק אמות להיות שם דירתם ושלא להתערב בקדושה ח"ו אזלי לבתר תהומא רבא כו' והתחיל אור העליון להאיר בעולם. פ"א בקדמיתא היתה השלהבת בתוך הגחלת והיתה חשוכא לבתר נפיק שלהבת וסיבב את הגחלת ואתנהיר עלמא. י"ב (ד"א).

¹⁰ אלף וחמש מאה באצבען וכצ"ל עד בתקלא כל זה מוקף (של"ה).

¹¹ לעיל טו ע"א (הערת הזוהר).

² כאשר הקלי' הנק' "צלמות" מתגבר ורוצה לשלוט, אזי "וה' עליהם יראה ויצא כברק חיצו" (כללים ח"א טז ע"ג).

בראשית

יב כג) מגלה עמוקות מני חשך ויוצא לאור צלמות מיא אתקלו בתיקלא^א אלף וחמש מאה באצבעאן תלת^ב נטפי גו תיקלא פלגו מנייהו לקיומא ופלגו דעאלו לתתא אלין סלקין ואלין נחתין כיון דסליקו [בסליקא] (בתיקלו) דידיא קאים תיקלא באורח מישר ולא סטא לימינא ולשמאלא הה"ד (ישעיה מ יב) מי מדד בשעלו מים וגו' כלא הוה ביה בארעא סתים ולא אתגלייא וחילא ותקפא ומיא גלידין בנה ולא נגידו ולא אתפשטו עד דאנהיר עלה נהורא דלעילא^ג ונהורא מהאת בקולטוי^ד ואשתריאו חילהא הה"ד (בראשית א ג) ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור דא הוא אור קדמאה עלאה דהוה מקדמת דנא ומהכא נפקו כל חילין ותוקפין וארעא אתבסמת ואפיקת חילהא לבתר כיון דנהיר ונחית הוה אסתלק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא כד אסתכל בחייבי עלמא אתגניז ואתטמיר ולא נפיק אלא בשבילוי סתימין דלא אתגליין:

וירא אלהים את האור כי טוב (בראשית א ד) תנן כל חלמא דקיימא בקיומא דכי טוב שלמא הוא לעילא ותתא חמי אתוון כפום ארחוי^ה כל חד וחד חמא ט' טב ליה טב לחלמיה דהא אורייתא פתח ביה כי טוב נהיר מסייפי עלמא לסייפי עלמא ט' טב [טוב הוא טב נהיר] (הוא נהיר) באשלמותא ט' תשיעאה דכלא את^ו דאתנהיר מעלאה ראשיתא^ז ואתכליל ביה ואתעביד בסתימו דנקודה רזא די^ח דהיא נקודא חדא ו' מחיליה נפיק ביה^ט אתעביד שמים^י כד

אלף וחמש מאות באצבעות. שלש נטפו לתוך המשקל, חצי מהם לקיום, וחצי שנכנסו למטה, אלו עולים ואלו יורדים, כיון שעלו בעליית היד, עמד המשקל בדרך ישר ולא סטה לימין ולא לשמאל, זהו שכתוב "מי מדד בשעלו מים וגו'". הכל היה סתום בארץ ולא התגלה, וכח ותוקף ומים קפואים בתוכה ולא זרמו ולא התפשטו, עד שהאיר עליה האור שלמעלה. והאור הכה במקום הקליטה והפשיר כחו, זהו שכתוב "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור". זהו אור ראשון עליון שהיה מקודם לכן. ומכאן יצאו כל הצבאות והכחות, והארץ התבסמה והוציאה צבאותיה. אחר כך כיון שהאיר וירד, היה עולה אורו מסוף העולם עד סוף העולם, כשהסתכל ברשעי העולם נגזז ונטמן, ולא יצא אלא בשבילוי הנסתמים שלא התגלו.

"וירא אלהים את האור כי טוב". שנינו כל חלום שעומד בקיום של "כי טוב", שלום הוא למעלה ולמטה. ראה אותיות כפי דרכו כל אחד ואחד. ראה ט' טוב לו, טוב לחלומו, שהרי התורה פתחה בו "כי טוב", ומאיר מסוף העולם לסוף העולם, ט' טוב, טוב הוא, טוב אור בשלמות. ט' תשיעי של הכל, אות שמאיר מעליון ראשית ונכלל בו ונעשה בסתימה של נקודה, סוד של י' שהיא נקודה אחת. ו' מכחו יצא, בו נעשו שמים. כשנסתיים בנקודה אחת ונגזז פנימה, האירה ב' ממנה

^א נשקלו במשקל שוה בקו הישר (ד"א).

^ב סוף תקון יח ריש תקון י ותקון ע דף קב (ד"א).

^ג והאור הכה בתוקף הארה בקליטת המים שנקרשו וקפאו (ד"א).

^ד והותר כחה מקרישותה והלכו מימי השפע לכל צד והאיר העולם (ד"א).

^ה פי' שצריך שיראה תיבת טוב ביושר, ט' ואח"כ ב', לאפוקי אם רואה האותיות להפך (מ"מ).

^ו פי' יסוד שהוא תשיעי לכתר (מ"מ).

^ז יש מי שכתב שהט"ת רומזת גם בחכמה תשיעית ממטה למעלה ומקבלת מהכתר כו' ומאמר זה מורה כן וקראה ראשיתא דאתכליל ביה (ד"א).

^ח בינה א"נ אבא (מ"מ).

^ט פי' ז"א שהוא ו' של שם מחיליה דאבא נפיק (מ"מ).

^י פי' ביו"ד הנז' שהוא אבא, אתעביד שמים (מ"מ).

בראשית

ואתנניז^ז גו אתנהרא ב' מניה נפקו עלאה ותתאה^ח עלאה טמירא^ט תתאה אתגלייא^י ברזא דתריין וקיימא בחילא דלעילא^{יא} ודא הוא טו"ב^{יב} אלין תלת (אתוון טו"ב) אתכלילו לבתר לצדיקא דעלמא דכליל בלא^{יג} לעילא ותתא כמה דאת אמר (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב בגין דנהירו עלאה כלילא ביה^{יד} דכתיב (תהלים קמה ט) טוב יהו"ה לכל ורחמיו על כל מעשיו לכל^{יז} כתיב דא סתמא דמלה בגין לאנהרא יומא חד דנהיר לכלא^{יח} עלאה על כלא עד כאן סתמא דמלין^{יט}:

יצאו עליון ותחתון. עליון טמיר, התחתון גלוי, בסוד של שנים, ועומד בכח שלמעלה. וזהו "טוב", שלש האותיות הללו טו"ב נכללו אחר כך לצדיק העולם שכולל הכל, למעלה ולמטה, כמו שנאמר "אמרו צדיק כי טוב". בגלל שאור עליון כלול בו, שכתוב "טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו". "לכל" כתוב, זה סתם הדבר בשביל להאיר יום אחד שמאיר לכל עליון על הכל. עד כאן סתם הדברים.

בראשית ברא אלהים (בראשית א א) רזא (במדבר טו ב) דראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה דא חכמה עלאה דאיהי ראשית^ב ב' ביתא דעלמא [לאתשקאה] (לאשקאה) מההוא נהר^{טו} דעייל ביה רזא דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן^{טז} להשקות את הגן^{יז} ונהר (דאכניש) [דא כניס] כלא מעומקא עלאה^{יח} ולא פסיקו מימיו לעלמין (מ)לאשקאה לנגתא^{יט} וההוא עומקא עלאה בית ראשון [בראשית]

"בראשית ברא אלהים", סוד של "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה" זו חכמה עליונה שהיא ראשית, ב' בית העולם, להיות משקה מאותו נהר שנכנס בו. סוד הכתוב "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן", "ונהר" שכונס את הכל מהעמק העליון ולא פוסקים מימיו לעולמים, להשקות את הגן. ואותו עומק עליון בית ראשון בראשית, נסתיימו בו האותיות, בשביל דקיק אחד שגנוז בתוכו, ומתוך

-
- ^א פי' כד אסתיים ז"א, שנגמר תיקונו מכח אבא שנק' נקודה כנודע, ונגנו תוך המלכות בסוד הזווג אז אתנהרא ב' שהיא המלכות (מ"מ).
- ^ב מאז אינו מאיר אלא רק את דופני העטרה, ועי' ע"ח הארת המוחין פרק ט' ובבהגרא על ספד"צ יב ע"ב ד"ה והן ז'נ (כללים ח"א נז ע"א), ואילו עיקר האור נשאר ב'סוד (כללים ח"א פא ע"א).
- ^ג פי' מאבא עילאה ותתאה פי' תריין ההי"ן (מ"מ).
- ^ד אמא (מ"מ).
- ^ה מלכות (מ"מ).
- ^ו הם ת"ת ויסוד שרמוזים בט"ו דתיבת טו"ב (מ"מ).
- ^ז בינה (מ"מ).
- ^ח ב' דטוב הוא מלכות ט"ו הם ת"ת ויסוד, וז"ש תתאה אתגלייא ברזא דתריין, ודא הוא טוב (מ"מ).
- ^ט פי' ש'סוד עולה בסוד הדעת ונמצא דאיהו לעילא ואיהו לתתא בסוד האי משכיל [נדצ"ל משכיל לאיתן זהר ח"ב קי ע"א] (מ"מ).
- ^י חסד, כי טיפת חסד בגו היסוד (מ"מ).
- ^{יא} יסוד נקרא כל (מ"מ).
- ^{יב} הוא חסד דאיהו יומא דכלל כולהו יומי, והוא עליון על כולם, כמ"ש עילאה על כולא, ב' ביתא דעלמא פי' מלכות (מ"מ).
- ^{יג} חסר ועיין בסוף הספר סי' כ"ז (הערת הזוהר).
- ^{יד} לכן לפעמים הכתר לא נמנה במנין הי"ס שכן הוא נעלם ואינו "ראשית" הקומה (ע"ח שער כג פרק ב).
- ^{טו} יסוד ז"א (מ"מ).
- ^{טז} אימא (מ"מ).
- ^{יז} מלכות (מ"מ).
- ^{יח} אימא (מ"מ).
- ^{יט} מלכות (מ"מ).

בראשית

אסתימו^א ביה אתוון^ב בחד שביל דקיק דגניז
בגויה^ג ומגו ההוא עומקא נפקו תרין חילין^ד
דכתיב (בראשית א א) את השמים (ואת הארץ)
שמים לא כתיב אלא השמים^ה (חילא דשמיא
וחילא דארעא) מגו ההוא עומקא דסתים מכלא
ואת הארץ <סתימא> (סתמא) דא^ו אפיך להאי
ארץ [אבל] בכללא דשמים [הוה] ונפקו כחדא
מתדבקא בסטרוי^ז דא [בדא] (לדא) כד אתנהיר
ראשיתא דכלא^ח שמים נטלו לה^ט ואותיבו לה
באתרה^י דכתיב ואת הארץ [ואת] (ו) <מ> כללא
דאתוון דאינון את כד אתהדרת^{יא} ארעא למיתב
באתרה^{יב} ואתפרש

לא/א

מסטרוי דשמים הות תוהה^{יג} ובוהה
לאתדבקא בשמים כחדא^{יד} בקדמיתא^{טו} בגין
דחמת לשמים נהירין והיא אתחשכת עד
דנהורא עלאה^{טז} נפק עלה ואנהיר לה ותבת
באתרה לאסתכלא בשמיא אפיין באפיין וכדין
אתתקנת ארעא ואתבסמת נפק נהורא בסטר
ימינא^{יז} והשוכא בסטר שמאלא^{יח} ואפריש לון

אותו העומק יצאו שני כחות, שכתוב "את
השמים". לא כתוב שמים אלא "השמים",
מתוך אותו עומק הנסתם מהכל. "ואת
הארץ", סתר זה הוציא את הארץ הזאת.
אבל בכלל של "השמים" היתה, ויצאו
כאחד דבוקה בצדו זה בזה. כשהאיר
ראשית הכל שמים לקחו אותה והושיבו
אותה במקומה, שכתוב "ואת הארץ".
"ואת" כלל האותיות שהם א"ת. כשחזרה
הארץ לשבת במקומה ונפרדה

מצד השמים, היתה תהו ובהו לדבק
בשמים כאחד בהתחלה (כבתחלה), משום
שראתה את השמים מאירים והיא חשוכה.
עד שאור עליון יצא עליה והאיר לה, ושבה
במקומה להסתכל בשמים פנים בפנים, ואז
נתקנה הארץ והתבשמה. יצא אור בצד
ימין וחושך בצד שמאל, ואחר כך הפרידם
כדי לכללם זה בזה. וזהו שכתוב "ויבדל

^א פי' נעלמו (ד"א).

^ב הם כ"ב אתוון שבבינה שמקבלת מאבא (מ"מ).

^ג יסוד אבא (מ"מ).

^ד ז'ין (מ"מ).

^ה לרמוז שמוחין דבינה שהיא ה' ראשונה באים לשמים (מ"מ).

^ו בינה (מ"מ).

^ז פי' שהיו דבוקים בכותל א' לשניהם (מ"מ). דהיינו היות ז'ין בסוד אב"א עד הנסירה (כללים ח"ב נו ע"ג).

^ח הם המוחין דאימא שנסתלקו מז"א ונכנסו בנוק' (מ"מ).

^ט שע"י הנה"י דאימא שהיו בתוך ז"א שנקרא שמים שנכנסו בה והגדילוה פרוץ גמור מאחור, היה בה יכולת לחזור פב"פ (מ"מ)

^י פי' שהיתה מלכות בחאו רמהחזה ולמטה, ונסתלקו המוחין מז"א ונכנסו במלכות באחור, ונגדלה פרוץ גמור מאחור (מ"מ).

^{יא} "כד אתנהיר ראשיתא דכלא שמים נטלו לה ואותיבו לה צאתה דכתיב ואת הארץ ואת כללא דאתוון דאינון את כד אתהדרת" נמחק בהגהות הגר"א, ובמקומו איתא "דכתיב ואת הארץ כללא דאתוון דאינון את כד אתנהיר ראשיתא דכלא ואת שמים נטלו לה ואותיבו לה צאתה דכתיב ואת הארץ ואת כללא דאתוון דאינון את כד אתהדרת".

^{יב} פי' הוא חזרתה בפנים אחר שננסרה מאחוריו (מ"מ).

^{יג} פי' כשחזרה נקודה בהיותה בפנים רצתה לחזור לחאור כבתחילה (מ"מ).

^{יד} צלפ"ו) נוסף (כקדמיתא).

^{טו} כאן הוא החזרת ז'ין פב"פ (כללים ח"ב נו ע"ג), והוא ע"י מעשה אדם וחווה (כללים ח"א קלז ע"א).

^{טז} פי' שחזרו נה"י דאימא ליכנס בה פעם אחרת, בהיותה בפנים, ואזי נתייבשה במקומה פנים בפנים (מ"מ).

^{יז} החסדים שבאים לז"א שהוא דכורא ונקרא סטר ימינא (מ"מ). לעיל יז (הערת הזוהר).

^{יח} שהלכו הגבורות לנוק' (מ"מ).

בראשית

לבתר^א בנין לאתכללא דא בדא הה"ד (בראשית א ד) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך^ב ואי תימא הוה הבדלה ממש^ג לא אלא יום אתי מסטרא דנהורא^ד דאיהו ימינא ולילה מסטרא דחשוכא דאיהו שמאלא וכד נפקו כחדא אפריש לון והבדלה הוה מסטרוי לאסתכלא אפין באפין ולא תדבקא דא בדא למהווי כלא חד [איהו] (אור) אקרי יום וקרי ליה יום [ואיהו] (וחשך) קרי לילה כמה דאת אמר (שם ה) ויקרא אלהים לאור יום וגו' מהו ולחשך דא חשך דאחיד ללילה דלית לה נהורא מנרמה <ס"א> והיא אתקרי לילה דכתיב (שם ה) ולחשך קרא לילה בנין דאחיד בה חושך ולית לה נהורא מנרמה > ואע"ג דאתא מסטרא דאשא דאיהו חשך^ה אבל חשך עד דאתנהיר מסטרא דיום יום נהיר ללילה ולילה לא נהיר עד זמנא דכתיב (תהלים קלט יב) ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה:

רבי [אלעזר] (אליעזר) קפץ בקדמיתא^א ודרש (שם כט ג) קול יהוה על המים אל הכבוד הרעים יהוה על מים רבים קול יהוה דא קול עלאה דממנא על המים דנגדין^ב מדרגא לדרגא עד דמתכנשי לאתר חד^ג בכנופיא דהא ההוא קול עלאה משדר לאינון מין בארחהווי כל חד וחד כפום ארחה כהאי גנא דממנא על מיא לשדר לון לכל אתר ואתר כדחזי ליה כך קול יהוה^ד ממנא על מיא אל הכבוד הרעים כמה דאת אמר (איוב כו יד) ורעם גבורותיו מי יתבונן דא סטרא דאתיא מן גבורה^ה ונפקא מניה דבר אחר^ו א"ל

אלהים בין האור ובין החושך^א. ואם תאמר שהיתה ממש הבדלה, לא כן, אלא היום בא מצד האור שהוא ימין, ולילה מצד החושך שהוא שמאל, וכשיצאו כאחד הפריד אותם, וההבדלה היתה מצדו [כדי] להסתכל פנים בפנים ולהדבק זה בזה, להיות הכל אחד. והוא נקרא יום, וקורא לו יום. והיא נקראת לילה כמו שנאמר "ויקרא אלהים לאור יום וגו'", מהו "ולחושך", זהו החושך שאוחז את הלילה שאין לה אור מעצמה, (והיא נקראת לילה, שכתוב "ולחושך קרא לילה", בגלל שאוחז בה החושך ואין לה אור מעצמה). ואף על גב שבאה מצד של האש שהיא חושך. אבל חושך עד שמואר מצד היום, יום מאיר ללילה ולילה לא מאיר עד זמן שכתוב "ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה".

רבי אלעזר קפץ בתחלה ודרש, "קול ה' על המים אל הכבוד הרעים ה' על מים רבים". "קול ה'" זה קול עליון שממונה על המים, ששופעים מדרגה לדרגה עד שמתכנסים למקום אחד בכינוס אחד. אותו קול עליון שולח את אותם המים בדרכם, כל אחד ואחד כפי דרכו, כמו בעל הגן הזה שממונה על מים לשלחם לכל מקום ומקום כראוי לו, כך קול ה' ממונה על המים. "אל הכבוד הרעים", כמו שנאמר "ורעם גבורתו מי יתבונן", זה צד שבא מגבורה ויוצא ממנו. דבר אחר, "אל הכבוד

א

^א כוונתו לנסירה (כללים ח"א קח ע"א).

^ב וכי ח"ו נפרדה המלכות שהיא מהגבורות מז"א שהוא מהחסדים (מ"מ).

^ג ר"ל אינו פירוד ח"ו כפשטיה דקרא "ויבדל" אלא הכוונה שנסרה מאחור כדי לחזור פב"פ (מ"מ).

^ד עכ"ז לית לה נהורא מגרמה עד שיאירו בה החסדים (מ"מ).

^ה פ' אע"פ שבסודות הנסירה היו עסוקים עדיין, קפץ ודרש פסוק זה "קול ה'" שהיא אימא שנקראת קול גדול ונקראת הו"ה (מ"מ).

^ו ר"ל הם ה"ח שמתפשטים בה' קצוות דז"א וכללותם ביסוד (מ"מ).

^ז יסוד דז"א (מ"מ).

^ח כגון הזה שמשקה השדות ושולח מימי ההשקאה לכל רוחות השדה כראוי לו אף כן קול ה' וגו' (ד"א).

^ט פ' שבנייה מהגבורות דאימא (מ"מ). אל הכבוד כו' דא סיטרא דאתיא כו'. נ"ב לפירוש א' הוא בינה שבה ס"ג גי' א"ל ככו"ד. דמינה גבורה יוצאין ומי שהוא בינה מתבוננת אורה (נז"י) (ש"נ).

בראשית

אחר^א אל הכבוד הרעים^ב דא ימינא^ג דנפקא מניה שמאלא יהוה על מים רבים ה' דא חכמה עלאה [דאקרי יו"ד] [דקיימא] על מים רבים על ההוא עומקא סתימאה דנפיק מניה כמה דאת אמר (תהלים עז ב) ושבילך במים רבים:

רבי שמעון פריש פלוגתא^א ואמר פתח קרא [ואמר כתיב] [דכתיב] (שמות כה כז) לעמת המסגרת תהיינה^ה הטבעות בתים לבדים מאן ההוא מסגרת דא הוא אתר סגיר^ד דלא פתיחא בר בשביל חד דקיק דאתיידע בגניזו לגביה ובגנייה אתמלי <ורשים> (ואת רשים) תרעין^ז לאדלקא בוצינין ובגין דאיהו אתר גניז וסתים אקרי מסגרת ודא הוא עלמא דאתי [וההוא עלמא דאתי אתקרי מסגרת] תהיינה הטבעות אלין עזקאן עלאין^ח דאתאחדן דא בדא מיא מרוחא ורוחא מאשא ואשא ממיא כלהון אתאחדן דא בדא ונפקן דא מן דא בהני^ט עזקאן וכלהון מסתכלן לגבי ההוא מסגרת דביה מתאחד לההוא נהרא עלאה^י לאשקאה לון ואתאחדן ביה בתים לבדים הני עזקאן עלאין אינון בתים ואתרין לבדים דאינון רתיכין דלתתא בגין דדא אתי מסטרא דאשא ודא מסטרא דמיא ודא מסטרא דרוחא וכן כלהו בגין למהוי רתיכא לארונא ועל דא מאן דמקרב יקרב

הרעים" זה הימין שיוצאת ממנו שמאל. "ה" על מים רבים", "ה" זה חכמה עליונה שנקראת יו"ד, "על מים רבים", על אותו עומק נסתם שיוצא ממנו, כמו שנאמר "ושבילך במים רבים".

רבי שמעון פירש את המחלוקת ואמר, פתח הפסוק ואמר כתוב "לעומת המסגרת תהיינה הטבעות בתים לבדים". מי אותה מסגרת, זהו מקום סגור שלא פתוח חוץ משביל דק אחד שנודע בגניזות אצלו, ובגללו התמלא ונרשם שערים להדליק נרות. ובגלל שהוא מקום גנוז ונסתם, נקרא מסגרת, וזהו העולם הבא. ואותו העולם הבא נקרא מסגרת. "תהיינה הטבעות" אלו הטבעות העליונות שנאחזו זו בזו, מים מרוח ורוח מאש ואש ממים, כולם נאחזו זו בזו ויוצאים זו מזו בטבעות באלה (כאלה) טבעות, וכולם מסתכלים לאותה מסגרת שבה נאחזו לאותו אור עליון להשקותם, ונאחזים בו. "בתים לבדים", הטבעות הללו הם עליונים, והם בתים ומקומות לבדים, שהם מרכבות שלמטה. בגלל שזה בא מצד האש וזה מצד המים וזה מצד הרוח, וכן כולם, כדי להיות מרכבה לארון. ועל זה מי שמתקרב מתקרב בבדים הללו, ולא במה שלפנים. לך לך אומרים לנזיר סביב סביב, לכרם אל תתקרב, פרט לאלו הראויים לשמש בפנים,

^א דבר אחר נמחק בהגהות הגר"א.

^ב אל הכבוד, מלכות, בנייה מהגבורות שנקראים רעים (מ"מ).

^ג פי' הכתוב, "אל הכבוד" שהוא חסד דז"א, יצא ממנו השמאל שהוא גבורה, שהיתה כלולה בו בסוד שמאלא בימינא (מ"מ).

^ד הוא סוד הנסירה (מ"מ).

^ה פי' כמו המסגרת שעל השלחן, שעל ידה מתקיים ונשמר מה שעל גבי, כך המלכות הארותיה נסגרים בששת ימי החול, שלא יינקו מהם החיצונים (מ"מ).

^ז יסוד דאימא (מ"מ).

^ח נ' שערי בינה, והם או ה' חסדים או ה' גבורות, כל א' כלולה מעשר והם ו', והחסדים מאירים לד"א והגבורות מאירים למלכות (מ"מ).

^ט הם סוד עזקא רבא ועזקא דכייא שבאד"ר קלב ע"א (שער מאמרי רשב"י). פי' חגת"ם (מ"מ). טבעות עליונות (ד"א). עי' יהל אור. פי' הכתר הוא סוף עולם הא"ס וחכמ' היא ראשית והדעת לקח חיצוניות הכתר ומשלים חשבון חב"ד חג"ת נה"ם. ולפי שהדעת אין לו פנימיות פרטי לכן נכנס הכתר בחשבון פנימיות י"ס לפעמים כמ"ש בע"ח בפי'. הרשב"ב (נ"א). עי' פת"ש נתיב פרצוף ז"א פתח טז שהסגירה כאן היא בסוד העיבור שכן כלל הכל הם ד' יסודות ארמ"ע שמהם כל הטבעיות ושינוי האיכות, והם כלל כל הרכבת המאורות של הפרצוף בד' מדרגות כלליות שבו, הרי הם סוד המרכבה של חגת"ם, והם ברחם ב' של תבונה, הרי הם מרכבה תתאה נה"ם. ועי' בהגר"א על תיקו"ז ק"ו ע"ב.

^י (נוסף דלפ"ו) (כהני) ולע מקורו.

^י שבתוך יסוד דאמא נאחזו יסוד דאבא הנק' נהרא עילאה (מ"מ).

בראשית

להם נתנה רשות להעלות, לשמש ולקרב, ועל זה כתוב "והזר הקרב יומת". יקרב באלין בדים ולא במה דלגו לך לך אמרין נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב בר אינון דאתחזון לשמשא לגו לון אתיהיב רשותא לאעלאה לשמשא ולקרבא ועל דא כתיב (במדבר א נא) והזר הקרב יומת:

(ב' דבראשית רברבא) רבי יוסי שאיל [ליה] (על זה) ואמר האי שיתא יומי בראשית דקא תנינן מאן אינון אמר ליה היינו דכתיב (תהלים קד טז) ארזי לבנון אשר נטע כמה דאלין ארזין נפקין מן לבנון הכי נמי אינון שיתא יומין נפקין מן בראשית^א ואלין שיתא יומין עלאין קרא פריש לון דכתיב (ד"ה א כט יא) לך יהו"ה הגדולה והגבורה והתפארת וגו' כי כל דא צדיק^ב, בשמים דא תפארת ובארץ דא כנסת ישראל כתרנומו די אחיד בשמיא ובארעא^ג כלומר דיסודא דעלמא דאקרי כל איהו אחיד בתפארת דאקרי שמים ובארץ לא/ב

דאקרי כנסת ישראל ועל דא בראשית ב' ראשית (נ"א) היא^א חכמה כמה דתרגם יונתן בראשית (בחכמתא) בגין דאיהי תניינא לחושבנא ואקרי ראשית (בגין) דהאי כתרא עלאה ממירא היא קדמאה ועל^ב דלא עייל בחושבנא תניינא הוי ראשית בגין דא ב' ראשית ועוד כמה דחכמה עלאה איהי ראשית חכמה תתאה ראשית נמי [הוא] ועל דא לית לאפרשא ב' מן ראשית:

בראשית מאמר קרינן ליה והכי הוא ושיתא יומין נפקין מניה ואתכלילין ביה ואלין אקרונן כנוונא דאלין אחרנין ברא אלהים^א הה"ד (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן

ב' של "בראשית" היא גדולה. ר' יוסי שאל אותו ואמר, ששת ימי בראשית הללו ששינו מה הם. אמר לו, היינו מה שכתוב "ארזי לבנון אשר נטע". כמו שהארזים הללו יוצאים מן לבנון, כך גם אותם ששה ימים יוצאים מן בראשית. וששת הימים העליונים הללו, הפסוק פירש אותם, שכתוב "לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת וגו'". "כי כל" זה צדיק, "בשמים" זו תפארת, "ובארץ" זו כנסת ישראל, כמו תרגומו, שאוחז בשמים ובארץ. כלומר, שיסוד העולם שנקרא כ"ל, הוא אוחז בתפארת שנקרא "שמים", "ובארץ"

שנקראת כנסת ישראל, ועל זה בראשית, ב' ראשית, (היא חכמה, כמו שתרגם יונתן "בראשית" בחכמה) בגלל שהיא שניה לחשבון, ונקראת ראשית, בגלל שכתר עליון זה טמיר הוא ראשון, ועל שלא נכנס בחשבון הראשית הוא שני, בגלל זה ב' ראשית. ועוד, כמו שחכמה עליונה היא ראשית, גם כך חכמה תחתונה גם היא ראשית, ולכן אין להפריד ב' מן ראשית.

לבראשית קוראים לו מאמר, וכך זה. וששה ימים יוצאים ממנו ונכללים בו, ואלה נקראים כדוגמת אלה האחרים. "ברא אלהים" זהו שכתוב "ונהר יצא מעדן להשקות את הגן", מה זה להשקות את

^א שהיא בינה כמ"ש בספד"צ פ"א בראשית ברא שית כו' ועי' לקמן רנו ע"ב ורנו ע"א ועי' בח"ג רנו (לש"ו). עי' דע"ה ח"ב סד ע"ד שם משמע שזהו דווקא ב"ק שהאירו במלכות ובה נברא העולם. עי' הערה לעיל ל ע"א. ועי' שער רוה"ק דף י', ושער האצילות פרק א'.

^ב עי' ע"ח נקודות ה', והוא חיבור זר"ן (כללים ח"ב לג ע"ג).

^ג ח"ג רנו ע"א (לש"ו).

^ד פי' זה המאמר בפרדס שער הא"ס הוא הכתר פ"ג (של"ה). כתר הוא נעלם, ואילו גילוי מתחילה מחכמה בלבד (הקדו"ש ס ע"ד), והיינו מלכות דאצילות ה"ה חכמה זעירא, חכמה תתאה (כללים ח"א ע"א ע"ב). ב' ראשית הוא כינוי לכתר וחכמה, שכן שניהם מהווים התחלה, אלא שזה בהעלם וזה בגילוי (כללים ח"ב נד ע"ב). ואז השתמש באור הגנוז ללא מסך (דע"ה ח"ב קי ע"ד).

^ה רבים טעו בזה הלשון ואמרו מה שאמרו, עיין באדרת האזינו רפט ע"ב אתר דשרותא אשתכח כו' ובפ' יוצא קנד ע"ב ובפ' וישלח סג ע"ב שירותא עלאה קדש איהו כו' ויחי רמו ע"ב (ד"א). ר"ל לפיכך נקרא חכמה ראשית וע"כ הרי הם ב' ראשית שגם כתר גם חכמה שניהם נקרא ראשית כנ"ל (נ"א).

בראשית

מאי להשקות את הגן לאשקאה ולקיימא ליה ולאסתכלא ביה בכל מה דאצטריך:

אלהים אלהים חיים דמשמע בראשית ברא אלהים ודאי על ידא דההוא נהרא בנין לאפקא כלא ולאשקאה כלא את השמים חבורא דכר ונוקבא כדקא חזי לבתר האי ביה אתברי עלמא לתתא^א ביה יהיב חילא לכלא^א את השמים דמשמע דשמים אפיקו את בחילא דרזא דאלהים חיים בתר דראשית אפיק ליה^א כיון דהאי אפיק כלא^א וכלא אתיישב בדוכתיה <כחד> (כחד) עוקא דא בתרייתא^א אתעבידת ראשית ובהאי ראשית אפיק <נהורין עלאין ושרי> נהרא^א ושרי מיא לנגדא לתתא^א [לקבלא] ועל דא בראשית ודאי ברא אלהים ביה ברא עלמא תתאה ביה אפיק נהורין ביה יהיב חילא לכלא רבי יהודה אמר על דא כתיב (ישעיה יטו) היתפאר הגרון על החוצב בו שבהא דמאן לאו דאומנא הוא כך בהאי ראשית ברא אלהים עלאה את השמים שבהא דמאן דאלהים הוא אמר רבי יוסי האי דכתיב (דברים ד ז) אשר לו אלהים קרובים אליו קרובים קרוב מבעי ליה^א אלא אלהים עלאה אלהים דפחד^א יצחק אלהים בתראה ובגיני כך קרובים וגבורות סניאין אינון דנפקין מחד וכלהו חד^א:

הגן, להשקותו ולקיים אותו ולהסתכל בו בכל מה שצריך.

"אלהים" אלהים חיים, שמשמע "בראשית ברא אלהים" ודאי על ידי אותו נהר כדי להוציא הכל ולהשקות הכל. "את השמים" חיבור זכר ונקבה כראוי, אחר כך בו נברא העולם למטה, ובו ניתן כח לכל. "את השמים", שמשמע שהשמים הוציאו "את", בכח של סוד אלהים חיים, אחר שראשית הוציא אותו, כיון שזה הוציא הכל, והכל התיישב במקומו כטבעת א', זו האחרונה נעשתה ראשית, ובראשית הזו הוציא אורות עליונים, והתחיל הנהר והתחילו מים להשפיע להתקבל למטה. ועל זה בראשית ודאי ברא אלהים, בו ברא עולם התחתון, בו הוציא מאורות, בו נתן כח לכל. רבי יהודה אמר, על זה כתוב "היתפאר הגרון על החוצב בו", השבח של מי, לא של האומן הוא. כך בראשית הזאת ברא אלהים עליון את השמים, השבח של מי, של אלהים הוא. אמר רבי יוסי, זה שכתוב "אשר לו אלהים קרובים אליו", [למה כתוב] קרובים, היה צריך לכתוב קרוב. אלא אלהים עליון, אלהים של פחד יצחק, אלהים אחרון, ולכן כתוב קרובים, וגבורות רבות הם שיוצאים מאחד והכל אחד.

ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור^א (בראשית א ג) [נ"א] ויאמר אלהים למי הוא אומר אינו אומר אלא לאחרים יהי^א אור לעולם הזה ויהי

"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור".
("ויאמר אלהים" למי הוא אומר, אינו אומר אלא לאחרים. "יהי אור" לעולם הזה, "ויהי אור" לעולם הבא). וזהו האור שברא

^א פי' אחר שנתקנה המלכות שנקרא א"ת, על ידה תיקנה אימא בי"ע (מ"מ).

^ב עיין בסוף הספר סי' כ"ח מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

^ג דראשית שהוא, אבא אפיק לבינה (מ"מ).

^ד פי' הבינה, שממנה הכל (מ"מ).

^ה מלכות (מ"מ).

^ו בראשית, ע"י בראשית שהיא המלכות הנקראת ג"כ ראשית, ברא אלהים, שהיא בינה, שמים וארץ דבי"ע (מ"מ).

^ז שהם בי"ע (מ"מ).

^ח ר"ל ג' בחינות אלקים הם לפיכך כתיב לשון רבים קרובים (נ"א).

^ט היינו מלכות. א"מ (נ"א).

^י לקמן קלה ע"א (הערת הזוהר).

^{יא} עיין בסוף הספר סי' כ"ט מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

^{יב} עי' @ זהה הרקיע כד ומה שמצויין שם לז כנראה שהוא טעות וצ"ל לא.

^{יג} לעיל כב (הערת הזוהר).

בראשית

אור לעולם הבא) ודא איהו נהורא דברא קב"ה בקדמיתא^א והוא נהורא דעינא והוא נהורא דאחזי קב"ה לאדם קדמאה והוי חזי ביה מסייפי עלמא ועד סייפי עלמא והוא נהורא דאחזי קב"ה לדוד והוה משבח ואמר (תהלים לא ב) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך והוא נהורא דאחזי קב"ה למשה וחמא ביה מגלעד ועד דן ובשעתא דחמא קב"ה דיקומון תלתא דרין חייבין ואינון דרא דאנוש ודרא דטופנא^ב ודרא דפלגה (גניז ליה)^ג בגין דלא ישתמשון ביה ויהב יתיה קב"ה למשה^ד ואשתמש ביה תלת ירחין דאשתארון ליה מיומי עבורא דיליה^ה כמה דאת אמר (שמות ב ב) ותצפנהו שלשה ירחים ובתר תלת ירחין עאל קמי פרעה נטל ליה קב"ה מניה^ו עד דקאים על טורא דסיני^ז לקבלא אורייתא והדר ליה ההוא נהורא ואשתמש ביה כל יומיו ולא יכלו בני ישראל למקרב בהדיה עד דיהב מסוה על אנפוי כמה דאת אמר (שם לד ל) וייראו מגשת אליו ואתעטף בה בטלית^ח הה"ד (תהלים קד ב) עומה אור כשלמה:

יהי אור ויהי אור כל מה דאתמר ביה ויהי הוא בעלמא דין ובעלמא דאתי אמר רבי יצחק אור דברא קב"ה בעובדא דבראשית הוה סליק נהוריה מסייפי עלמא עד סייפי עלמא^א ואתגניז מאי טעמא אתגניז בגין דלא יתהנון מניה חייבי עלמא ועלמין לא יתהנון בגיניהון והוא טמיר לצדיקים לצדיק דיקא:

תוספתא:

הקדוש ברוך הוא בתחילה, והוא אור העין, והוא אור שהראה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון, והיה רואה בו מסוף העולם ועד סוף העולם. והוא אור שהראה הקדוש ברוך הוא לדוד, והיה משבח ואומר "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך". והוא האור שהראה הקדוש ברוך הוא למשה וראה בו מגלעד ועד דן. ובשעה שראה הקדוש ברוך הוא שיעמדו שלשה דורות של רשעים, והם דור אנוש ודור המבול ודור הפלגה, (גזז אותו) כדי שלא ישתמשו בו, והקב"ה נתן אותו למשה והשתמש בו שלשה חדשים שנשאר לו מיום עבורו, כמו שנאמר "ותצפנהו שלשה ירחים". ואחר שלשה ירחים נכנס לפני פרעה, לקח אותו הקדוש ברוך הוא ממנו, עד שעמד על הר סיני לקבל את התורה, והחזיר לו אותו האור והשתמש בו כל ימיו, ולא יכלו בני ישראל לקרב אליו, עד שנתן מסוה על פניו, כמו שנאמר "וייראו מגשת אליו", והתעטף בו בטלית, זהו שכתוב "עוטה אור כשלמה".

"יהי אור ויהי אור". כל מה שנאמר בו ויהי, הוא בעולם הזה ובעולם הבא. אמר רבי יצחק, אור שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, היה עולה אורו מסוף העולם ועד סוף העולם ונגנז. מה הטעם שנגנז, כדי שלא יהנו ממנו רשעי העולם, והעולמות לא יהנו בגללם, והוא שמור לצדיקים, לצדיק דוקא,

^א עי' דע"ה ח"ב קט ע"ד שמעלה סתירה בין @בראשית רבה פ"ג סי' ו' לזהר תרומה קמח ע"ב @ מתו השתמש האור הגנוז.

^ב דור המבול (ד"א).

^ג עי' פרשת תרומה קמח סע"ב (לש"ו).

^ד והיינו "קרני הודו" והוא חילוק הגוף והכלי מבחינת כתנות עור לבחינת כתנות אור (כללים ח"א לו ע"ב), ועל ידו היו כל ניסי יצ"מ ודור המדבר (כללים ח"א פא ע"ד), ועי' שמות יא ע"ב. וזה רק משעת מתן תורה והלאה (דע"ה ח"ב פו ע"ב), ומשה השתמש בו כל ימי חייו (דע"ה ח"ב פז ע"ב).

^ה כמ"ד שמרע"ה נולד למקוטעים בן ז' חדשים והמצריים מנו לה ט' חדשים (מ"מ).

^ו כי אור שברא הקב"ה ונגזזו הם חסדים וגבורות הראשונים שהם גנוזים בצדיק וצדק יסוד דידיה ויסוד דידיה (מ"מ).

^ז מרע"ה היה לו לבוש מסוד החסד וכשעמד לפני פרעה פרח ממנו אורו, ולא חזר עד הר סיני (מ"מ).

^ח ב(לפ"ו) איתא "ציה כטלית".

^ט מיסוד דאימא שמשם יציאתם עד יסוד דמלכות (מ"מ).

^י יסוד ועטרה נקראים צדיקים (עי' פ' תרומה קמו ע"ב ויקרא כו ע"א ואמור צא ע"ב במדבר קיח א) (ד"א). אפילו כאשר מתגלה חסד בפומא דאמה נשאר עיקרו בפנימיותו (כללים ח"ב סח ע"ב).

בראשית

בראשית בר"א רמז לכת"ר חכמ"ה אלהי"ם
רומו לבינ"ה א"ת רומו לגדולה וגבור"ה השמי"ם
דא הוא ת"ת וא"ת רומו לנצ"ח הו"ד יסו"ד
האר"ץ רומו למלכות

לב/א

דכתיב (תהלים צו יא) אור זרוע לצדיק^א
ולישרי לב שמחה וכדין יתבסמון עלמינ' ויהון
כלא חד ועד יומא דיהא עלמא דאתי הוא טמיר
וגניז' ההוא נהורא נפק מגו חשוכא^ב דאתגלפא'
בקלפוי דטמירא דכלא' עד דמההוא נהורא
דאתגניז' אתגליף בשביל חד טמירא לחשוכא
דלתתא^ג ונהורא שארי ביה' מאן חשוכא
דלתתא ההוא דאקרי לילה דכתיב ביה
(בראשית א ה) ולחשך קרא לילה ועל דא תנינן
מאי דכתיב (איוב יב כב) מגלה עמוקות מני
חשך רבי יוסי אומר אי תימא מחשך סתים^ד
אתגליין הא חזינן דטמירין אינון כל אינון כתרין
עלאין^ה וקרינן עמוקות מהו מגלה אלא כל אינון
טמירין עלאין לא אתגליין אלא מגו ההוא
חשוכא דאיהו ברזא דליליא (נ"א) ויהא כלא
חד ברזא דוהיה אור הלבנה כאור החמה בדרגא
הדא ועד יומא דייתי הוא גניז וטמיר^ו תא חזי
כל אינון עמיקין סתימין דנפקי מגו מחשבה
וקלא נשיל לון לא אתגליין עד דמלה מגלה לון
מאן מלה היינו דבור והאי^ז דבור אקרי שבת
ובגין דשבת אקרי דבור דבור דחול אסור
בשבת (נ"א) (וכך) [וכך] הוה עביד רבי שמעון

"בראשית ברא" רמז לכתר חכמה,
אלהים רומז לבינה, "את" רומז לגדולה
וגבורה, "השמים" זהו תפארת, "ואת" רומז
לנצח הוד יסוד, "הארץ" רומז למלכות.

שכתוב "אור זרוע לצדיק ולישרי לב
שמחה", ואז יתבשמו העולמות ויהיו כולם
אחד. ועד היום שיהיה העולם הבא הוא
[האור] נעלם וגנוז. אותו אור יצא מתוך
החושך, שנחקק במטה שנסתר מכל, עד
שמאותו אור שנגנז, נחקק בשביל אחד
טמיר לחושך שלמטה, והאור שרוי בו.
מיהו החושך שלמטה, אותו שנקרא לילה,
שכתוב בו "ולחושך קרא לילה". ועל זה
שנינו, מהו הכתוב "מגלה עמוקות מני
חושך", רבי יוסי אומר, אם תאמר מחושך
שנסתם התגלו, הרי ראינו שכל אותם
כתרים עליונים הם נסתרים וקוראים
אותם עמוקות. מהו מגלה, אלא כל אותם
נסתרים עליונים לא התגלו אלא מתוך
אותו חושך שהוא בסוד הלילה. (והכל יהיה
אחד בסוד של והיה אור הלבנה כאור
החמה, בדרגה אחת. ועד היום שיבא הוא
גנוז וטמון). בא וראה, כל אותם עומקים
נסתרים שיוצאים מתוך מחשבה, והקול
לוקח אותם, לא מתגלים עד שדיבור מגלה
אותם. מהו הדבר, היינו דיבור. וזה הדיבור
נקרא שבת, ובגלל ששבת נקרא דיבור, לכן
דיבור של חול אסור בשבת. (וכך היה
עושה רבי שמעון, כשהיה רואה את אמו

^א עי' השמטות סימן כד דף רנו ע"ב (לש"ו).

^ב בא בזה להוכיח כי עיקר האור נשאר ביסוד ומה שיצא הוא רק תמצית ממנו (כללים ח"א פא ע"א).

^ג היו העולמות על מכונם ותקונם (ד"א).

^ד והוא עד זמן תחיית המתים כמ"ש לקמן קלא ע"א ועי' פרשת יתרו סט ע"ב (לש"ו).

^ה פי' בינה שנקראת חשך (מ"מ).

^ו בחקיקות שחקק הנסתר של כולם שהוא הכת"ר כנודע (ד"א).

^ז פי' שבינה נחקקה בהכאת ובהארות א"א שנקרא טמירא דכולא (מ"מ).

^ח פי' שהחסדים דאימא הנזכר נחקקו והאירו בכח שביל חד שהוא יסוד דאבא (מ"מ).

^ט פי' שהחסדים הנז' טמורים כדי לתתם למלכות שהיא חשוכא דלתתא (מ"מ).

^י פירוש בשביל הנז' (מ"מ).

^{יא} הבינה (מ"מ).

^{בב} עי' זוהר ויקרא יא ע"ב שכתרין הם ספירות.

^{בג} שייך לעיל בשטה ב' (הערת הזוהר).

^{בד} (קמה ע"א ועד ע"א וקנא א) (ד"א).

בראשית

רבי שמעון כד חמי לאמיה דהות משתעיא^א הוה אמר לה אמא שתוקי שבת הוא ואסיר^ב בגין דדבור דא בעיא לשלמא ולא אחרא והאי דבור דאיהו אתי מסטרא דחשך מגלה עמוקות מנויה ומשמע מני חשך ההוא דאתי מסטרא דחשך דכתיב מני דיקא^א:

אמר רבי יצחק אי הכי מאי דכתיב (בראשית א ד) ויבדל אלהים בין האור ובין החשך^א אל אור^ב אפיק יום וחשך אפיק לילה לבתר חבר לון כחדא והוון חד דכתיב (שם ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דלילה ויום אקרון חד והאי דכתיב ויבדל אלהים בין האור ובין החשך (דאפריש מחלוקת) דא בזמנא דגלותא דאשתכח פרודא א"ר יצחק עד הכא^א דכורא [באור ונוקבא] (והכא נוקבא בחשוכא דנהר מנהוריה) בחשוכא לבתר מתחברן כחדא למהוי חד במאי אתפרשאן לאשתמודעא בין נהורא ובין חשוכא^א מתפרשן דרגין ותרוייהו כחד הוון דהא לית נהורא אלא בחשוכא ולית חשוכא אלא בנהורא ואע"ג דאינון חד אתפרשן בגוונין ועם כל דא אינון חד דכתיב יום אחד רבי שמעון אמר על ברית^א עלמא^ב אתברי ואתקיים דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי מאן ברית דא צדיק יסודא דעלמא דאיהו רוא דזכור ועל דא עלמא קיימא בברית יומם ולילה כחדא דכתיב אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי חקות שמים דנגדין

שהיתה מדברת, היה אומר לה, אמא תשתקי, שבת היום ואסור). בגלל שדיבור זה צריך לשלוט ולא אחר, ודיבור זה שהוא בא מצד החושך, מגלה עמוקות מתוכו, ומשמע מני חושך, אותו שבא מצד החושך, שכתוב "מיני" דווקא.

אמר רבי יצחק, אם כך, מהו שכתוב "ויבדל אלהים בין האור ובין החושך". אמר לו, אור הוציא יום וחושך הוציא לילה, אחר כך חיבר אותם כאחד והיו אחד, שכתוב "ויהי ערב ויהי בקר יום אחד", שלילה ויום נקראים אחד. וזה שכתוב "ויבדל אלהים בין האור ובין החושך" (שהפריד [ועשה] מחלוקת) זו בזמן של הגלות שנמצא פרוד. אמר רבי יצחק, עד כאן זכר באור ונקבה בחושך, אחר כך מתחברים כאחד להיות אחד. במה נפרדים להכיר בין אור ובין חושך, מתפרדים במדרגותם, ושניהם הם כאחד, שהרי אין אור אלא בחושך, ואין חושך אלא באור. ואף על גב שהם אחד, נפרדים בצבעים, ועם כל זה הם אחד, שכתוב "יום אחד". רבי שמעון אמר, העולם נברא ומתקיים על הברית, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי". מי הברית, זה צדיק יסוד העולם, שהוא סוד של זכור, ועל זה העולם עומד בברית יומם ולילה כאחד, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמתי", "חוקות שמים" הם ששופעים ויוצאים מעדן העליון. פתח ואמר, "מקול מחצצים בין

^א שהיתה מספרת (ד"א).

^ב גליון מהרש"ב (הערת הזוהר).

^א פ"י אלו כתב מגלה עמוקות מחשך הוה אמינא מהבינה, אלב כיון דכתיב מני חשך משמע שקאי על המלכות שעיקר תיקונה מאימא שהיא חשך (מ"מ). עיין בסוף הס' סי' ל"א מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

^ב כיון שאמרנו שחשוכא דלתתא היא מלכות שבניינה מאימא הנק' חשך, אם כן מהו ויבדל דמשמע שנפרדו הסיגים מהגבורות ולא נתחברו, ור"ל בשלמא כפי פשטיה דקא ניחא, אבל כפי הסוד שחשך היא מלכות מאי ויבדל (מ"מ).

^א האי דכתיב ויבדל, בזמן הגלות, שבזמן הגלות נפסק הזווג ולא נתחברו החסדים עם הגבורות (מ"מ).

^ב ר"י מתרץ תירוץ אחר, לעוסל ז"ן מחוברים תמיד כאחד, והאי דכתיב ויבדל, ר"ל שהארת החסדים ניכרים והארת הגבורות ניכרים (מ"מ).

^א מנחת יהודה דף ט ובדרך אמונה דף טו תמצא ביאור קצת בדרך אחר והכל עולה לענין א' (ד"א).

^ב יסוד (מ"מ).

^א מלכות (מ"מ).

בראשית

(שופטים ה יא) מקול^א מחצצים בין משאבים שם יתנו צדקות יהו"ה וגו' מקול מחצצים דא קול יעקב^ב מחצצים כמה דאת דאת אמר (שמואל א יז ד) איש הבינים בין משאבים דאיהו יתיב בין אינון דשאבין מיא^ג מלעילא והוא נטיל בתרין סטרין וכליל להון בגויה שם יתנו צדקות יהו"ה תמן הוא אתר מהימנותא לאתדבקא^ד שם יתנו צדקות יהו"ה^ה תמן ינקין צדקות יהו"ה ושאבין צדקות פרזונו (בישראל) דא צדיק דעלמא דאיהו קיים וקדיש ואיהו שאיב ונטיל כלא ומפור לגבי ימא רבא אינון מיין עלאי^ו בישראל דישראל ירתו קיים דא ויהביה לון קב"ה ירותת עלמין כיון דישראל שבקו ליה דהו' גזרין ולא פרעין מה כתיב (שופטים ה יא) אז ירדו לשערים עם יהו"ה ירדו לשערים אינון שערי צדק הו' יתבין לתרעי ולא עאלין לגו ובההוא זמנא:

משאבים שם יתנו צדקות ה' וגו'. "מקול מחצצים" זה קול יעקב, "מחצצים" כמו שנאמר "איש הבינים". "בין משאבים" שהוא יושב בין אותם ששואבים מים מלמעלה, והוא לוקח בשני צדדים וכולל אותם בתוכו. "שם יתנו צדקות ה'" שם הוא מקום האמונה להתדבק, "שם יתנו צדקות ה'", שם יונקים צדקות ה' ושואבים. "צדקות פרזונו (בישראל)", זה צדיק העולם שהוא ברית קודש, והוא שואב ולוקח הכל ומפזר לים הגדול אותם מים עליונים. "בישראל" שישראל ירשו ברית הזה, והקב"ה נתן להם ירושת עולמים. כיון שישראל עזבו אותו, שהיו מלים ולא פורעים, מה כתוב, "אז ירדו לשערים עם ה'", "ירדו לשערים" אותם שערי צדק היו יושבים לשערים ולא נכנסים פנימה, ובאותו זמן

תוספתא:

תנינן מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל בנין דתרין דרגין אינון מילה ופריעה^א זכור ושמור צדיק וצדק דכר ונוקבא אות ברית דא יוסף וברית דא רחל ואצטריך לחברא לון ובמה מחבר לון כד איהו
לב/ב

שנינו, מל ולא פרע את המילה, כאלו לא מל, בגלל ששתי דרגות הן, מילה ופריעה. זכור ושמור, צדיק וצדק, זכר ונקבה. אות ברית זה יוסף, וברית זו רחל, וצריך לחברם, ובמה מחבר אותם,

כתיב (שופטים ב יב) ויעזבו בני ישראל את יהו"ה וגו' עד דאתת דבורה ונדיבת לון בהאי כמה דכתיב (שם ה ב) בפרוע פרעות בישראל וגו' ועל דא כתיב (שם ז) חדלו פרזון בישראל חדלו פרזון דא הוא פרזונו דקא אמרן חדלו פרזון קיים קדישא דלא אתפרעון (שם) עד

כתוב "ויעזבו בני ישראל את ה' וגו'", עד שבאה דבורה והכריחה אותם בזה כמו שנאמר "בפרוע פרעות בישראל וגו'", ועל זה כתוב "חדלו פרזון בישראל". "חדלו פרזון" זהו פרזונו שאמרנו. "חדלו פרזון" ברית קודש שלא פרעו, "עד שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל", מה זה "אם", אלא

^א נ"ל דדריש מחצצים כמו דיינ' דחצצתא ב"ב קלג ע"ב שעושין פשרה ודריש על ת"ת שהיא התורה שהיא המכריע ומפשר בין חסד לדין זהו איש הבינים. או קאי על יסוד המכריע בין נ"ה. א"מ (נ"א).

^ב ת"ת שמכריע בין חו"ג ולכן נקרא מחצצין (מ"מ).

^ג פי' חסד וגבורה שמקבלים הארת המוחין, חכמה מאירה בחסד ובינה בגבורה (מ"מ).

^ד פי' מלכות שנקראת מהימנותא ודבקה אחורה הת"ת בין תרין דרועין (מ"מ).

^ה הם ספי' המלכות שנקראת צדק (מ"מ).

^ו מוחין דיאמ שנקראת אם, שבאים לז"א הנקרא ישראל (מ"מ).

^ז היו מלין ולא היו עושין פריעה (ד"א).

^ח פי' פריעה ביסוד ומילה בל"י אמור צא ע"א בשלח נז ע"ב (ד"א). ועי' ע"ח שער כב פרק ב: ובזה תבין סוד פריעת ערלה בזכר, הוא שמתחלה כורתים עור החיצון, והוא סוד הערלה שמשם אחיזת החיצונים, ואח"כ פורעים עור הבחי' האמצעי שגם הוא סוד אלקים דיניקה, והוא דינא אבל אין חותכין ומשליכין אותה, רק כונתינו לפרוע כדי שיתגלה, ועי' עוד שער האונאה פרק ג.

בראשית

שקמתי דבורה שקמתי אם בישראל מאי אם^א
אלא אנא נחתית מיין עלאין מעילא לקימא
עלמין בישראל סתם לעילא ותתא^ב לאחזאה
דעלמא לא אתקיים אלא על [קיימא דא] [דא
קיימא] ורוא דכלא (משלי י כה) וצדיק יסוד
עולם כתיב^ב תלת נפקי מחד^ד חד בתלת קיימא^ה
עאל בין תריין תריין ינקין לחד^ד חד יניק לכמה
ספריין^ה כדין כלא חד [הדא הוא דכתיב] (וכתיב)
(בראשית א ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד [יום]
דערב ובקר כליל כחדא היינו [רוא <ד> ברית
יומם] (ברית דיומם) ולילה וביה כלא חד:

ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי
מבדיל בין מים למים (בראשית א ו) רבי יהודה
אמר שבעה רקיעים אינון לעילא^א וכלהו קיימא
בקדושתא עלאה^ב ושמא קדישא^ב בהו
אשתכלל^ב ודא רקיעא^ב הוא באמצעות מיא דא
רקיע קיימא על גבי^ב חיוותא אחרנין ואיהו
אפריש בין מיין עלאין למיין תתאין^ב ומיין
תתאין קראין לעלאין ומהאי רקיע שתאן לון דא
הוא דמפריש בינייהו בגין דכלהו מיא ביה
כלילין^ב ולבתר נחית לון להני חיוותא^ב ושאיין
מתמן כתיב (שיר ד יב) גן נעול אחותי כלה גל

אני הורדתי מים עליונים מלמעלה לקיים
את העולמות. "בישראל" סתם, למעלה
ולמטה, להראות שהעולם לא מתקיים
אלא על ברית זו. וסוד הכל "וצדיק יסוד
עולם" כתוב. שלשה יוצאים מאחד, אחד
בשלשה עומד נכנס בין שנים, שנים
מניקים לאחד, אחד מיניק לכמה צדדים,
ואז הכל אחד, זהו שכתוב "ויהי ערב ויהי
בקר יום אחד", יום של ערב ובקר כלול
כאחד, היינו סוד של ברית יומם ולילה, ובו
הכל אחד.

"ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים
ויהי מבדיל בין מים למים". רבי יהודה
אמר, שבעה רקיעים הם למעלה, וכולם
עומדים בקדושה עליונה, והשם הקדוש
נתקן בהם. ורקיע זה הוא באמצע המים.
רקיע זה עומד על גבי חיות אחרות, והוא
מפריד בין מים עליונים למים תחתונים.
ומים תחתונים קוראים לעליונים,
ומהרקיע הזה שותים אותם, זהו שמפריד
ביניהם, משום שכל המים כלולים בו.
ואחר כך מוריד אותם לחיות הללו
ושואבים משם. כתוב "גן נעול אחותי כלה

^א ר"ל מאימא עלאה זהו שקמתי. א"מ (נ"א).

^ב פי' להראות (ד"א).

^ג לך לך עז ע"א (הערת הזוהר). פי' גג"ת מבינה (נ"א).

^ד חב"ד דז"א שהם טיפות הנמשכות ממוחי אר"א, וקאמר תלת שהם חב"ד דמצד אימא, נפקי מחד, שהיא אימא (מ"מ). פי' יסוד מגג"ת (נ"א).

^ה חד, שהוא זעיר, קיומו והעמדתו בתלת הנזכר, שנה"י דאימא נעשו עצם מעצמיו (מ"מ). פי' נ"ה (נ"א).

^ו עאל בין אר"א לפי שעולה בסוד מ"ן וגורם זווגם וחיבורם (מ"מ). פי' למלכות (נ"א).

^ז הם אר"א הנז', ינקין לחד, שהוא ז"א. ונודע שנה"י דאימא בתוכם נה"י דאבא, ושניהם כאחד נכנסים בז"א, לכך כפל תריין, שהם אר"א ינקין לחד שהוא ז"א (מ"מ).

^ח כי בז"א נתגלה אור הג' ראשונות וממנו יניקת הכל (מ"מ).

^ט ז' קצוות דז"א (מ"מ).

^י פי' אר"א שנקראים קדש (מ"מ).

^{יא} פי' מלכות שנקרא שמא קדישא (מ"מ).

^{יב} ז"א נתקנת (מ"מ).

^{יג} יסוד דז"א (מ"מ).

^{יד} פי' יסוד הנז', עומד ומאיר לארגמ"ן שבמלכות (מ"מ).

^{טו} פי' החסדים הם מיין עילאים שמגדילים ז"א והגבורות הם מיין תתאין, שמגדילים המלכות (מ"מ).

^{טז} שהח"ג נכללים בו, ומשם נפרשים והחסדים הכוללים אל ז"א להגדילו, והגבורות הולכים אל הנוק' להגדילה (מ"מ).

^{יז} פי' ארגמ"ן (מ"מ).

בראשית

נעול מעין חתום גן נעול דכלא אסתים ביה^א דכלא אתכליל ביה גל נעול דההוא נהר^ב נגיד ונפיק^ג ועייל ביה^ד וכליל ולא אפיק וקראי מיא^ה ביה וקיימי מאי טעמא בגין דרוח צפון נשיב באינון מיא ואתקרישו ולא נפקי לבר עד דאתעביד קרה^ו ואלמלא סטרא דדרום דאקיש תקפיה בהאי^ז קרה לא נפקי מניה מיא לעלמין וחיזו דההוא רקיעא עלאה^ח כחיזו דהאי קרה^ט דמתקראש [ומכניס] (ומכניש) בגויה כל אינון מיין כך ההוא עלאה דעליה כניש כל אינון מיין ואפריש בין מיין עלאין למיין תתאין^י והאי דאמרן יהי רקיע בתוך המים במציעות לאו הכי^{יא} אלא יהי כתיב ההוא דהוי מניה^{יב} במציעות מיא הוי ואיהו לעיל דקיימא על ריש דחיותא:

א"ר יצחק אית קרומא באמצעות מעוי דבר נש^א דאיהו פסיק מתתא לעילא^ב ושאיב מעילא ויהיב לתתא^ג כך כגוונא דא רקיע איהו באמצעיתא וקיימא על אינון חיותא דלתתא ואיהו פריש בין מיין עלאין לתתאין תא הוי אינון מיין אעדו ואולידו חשוכא^ד ועל רזא דא

גל נעול מעין חתום". "גן נעול" שהכל נסתם בו, שהכל נכלל בו. "גל נעול" של אותו נהר שופע ויוצא ונכנס בו וכולל ולא מוציא, והמים קפואים בו ועומדים. למה, בגלל שרוח צפון נושבת באותם המים וקופאים, ולא יוצאים החוצה עד שנעשה קרה, ואלמלא צד הדרום שמשבר כחו בקרה הזה, לא יצאו ממנו מים לעולמים. ומראה אותו רקיע עליון כמראה הקרח הזה שקופא ומכניס בתוכו כל אותם המים, כך אותו עליון שעליו אוסף כל אותם מים, ומפריד בין מים עליונים למים תחתונים. וזה שאמרנו "יהי רקיע בתוך המים", באמצע, לא כך, אלא כתוב "יהי", אותו שהיה ממנו באמצע המים היה, והוא למעלה שעומד על ראש החיות.

אמר רבי יצחק, יש קרום באמצע מעוי של בן אדם שמפסיק מלמטה למעלה, ושואב מלמעלה ונותן למטה. כך כדוגמא זו הרקיע הוא באמצע, ועומד על אותן החיות שלמטה, והוא מפריד בין מים עליונים לתחתונים. בא וראה, אותם מים הרו והולידו חושך, ועל סוד זה כתוב "והבדילה

^א פי' שכל הארות של מעלה כלולים ביסוד דנוק' (מ"מ).

^ב יסוד (מ"מ).

^ג עי' אד"ר קלח ע"ב, ועי' ב"ע (קצז ע"א), "דנגיד" הוא מסט' דחכמה, והוא באתפשטותיה לתתא לבינה. ובבינה שם הוא "נפיק".

^ד ביסוד דנוק' (מ"מ). עי' בהגר"א בתיקו"ז לח ע"א ד"ה גל נעול - הוא נקודה דידיה, אות ברית, חכמת שלמה, והוא מעין חתום כל ימי השבוע, ועי' תיקו"ז פ ע"ב.

^ה פי' ונקפאים המים (ד"א).

^ו לעיל כט ע"ב (הערת הזוהר), כל מה ששורשו בתוקף הגבורות נקרא ונקפא (דע"ה ח"א צא ע"א).

^ז צ(דפ"ו) איתא דהאי.

^ח יסוד דז"א (מ"מ).

^ט המלכות, ור"ל יסוד סתום ואינו נודע אלא מהמלכות אנו יודעים ענין היסוד (מ"מ).

^י מכלן על סוף הקטע נמחק כהגות הגר"א.

^{יא} יסוד לא שייך בו בתוך המים, שר"ל במציעות מייא שהם החו"ג כי אדרבה הם כלולים בו (מ"מ).

^{יב} פ' המלכות שהארתה מיסוד זעיר היא במציעות מייא שהחסדים מגדילים ז,א והגבורות בתוך המלכו, וא"כ היא בין החו"ג (מ"מ).

^{יג} עי' ע"ח שער או"א פרק ג'. היא הפרסא שבבטן האדם, שמתחלת מהחזה מצד נני' ושופעת לאחור ויורדת עד כנגד הטיבור (מ"מ).

^{יד} שמתחלת מתתא מכנגד הטיבור עד החזה (מ"מ).

^{טו} עי' ע"ח שער הנקודות פרק ב'.

^{טז} פי' מהחסדים יצאו הגבורות שהיו כלולים בהם כללות שמאלא בימינא בסו דיצחק שיצא מאברהם (מ"מ).

וכן הוא וירא קג ע"ב ור"ל הרו וכן הוא בשמו"ר פ' טו סימן כב המים הרו וילדו אפילה ע"ש ובפדר"א פ"ד ע"ש כ"ז ברד"ל (לש"ו). כלומר, שהאורות אשר מהטבור ולמטה נסתלקו ועלו מהטבור ולמעלה, ונשאר כלי הנה"ם למטה ריקנים מאור (ביאורים ח"ב צא ע"ב), ויש פרסה המפסקת ביניהם (בהגר"א על ספד"צ

בראשית

הפרוכת לכם בין הקודש ובין קודש הקדשים. רבי אבא פתח, "המקרה במים עליותיו וגו'", "במים" אלו מים עליונים של הכל שבהם תיקן בית, כמו שנאמר "בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן". "השם עבים רכובו" רבי ייסא הזקן חילק עבים, ע"ב י"ם. עב שהוא חושך, שמאל, שעומד על ים זה. "המהלך על כנפי רוח" זו רוח של המקדש העליון, וזה סוד "שנים כרובים זהב". כתוב "וירכב על כרוב ויעוף וידא על כנפי רוח". "וירכב על כרוב" אחד, אחר כך נגלה "על כנפי רוח", ועד שזה מתעורר לא מתגלה בזה. רבי יוסי אמר, כתוב "ומים תכן במדה", במדה ממש התקין אותם, כשהגיעו לתוכה, והם תיקון העולם, כשהגיעו מצד הגבורה. אמר רבי אבא, כך היו הראשונים אומרים כשהיו מגיעים למקום הזה, מרחשות שפתי החכמים ולא אומרים דבר, כדי שלא יענשו.

כתיב (שמות כו לג) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים רבי אבא פתח (תהלים קד ג) המקרה במים עליותיו וגו' במים אלין מייין עלאיך דכלא דבהו תקין ביתא כמה דאת אמר (משלי כד ג) בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן השם עבים רכובו רבי ייסא סבא פליג עבים ע"ב י"ם עב דאיהו חשך שמאלא דקיימא על ים דא" המהלך על כנפי רוח דא רוחא דמקדשא עלאה ורזא דא (שמות כה יח) שנים כרובים זהב כתיב (תהלים יח יא) וירכב על כרוב ויעוף וידא על כנפי רוח וירכב על כרוב הד" לבתר איגלי על כנפי רוח ועד דהאי אתער" לא אתגלי בהאי" רבי יוסי אמר כתיב (איוב כה כד) ומים תכן במדה במדה ממש" (ו)אתקין להו כד מטון לגווה" ואינון תקונא דעלמא" כד מטו מסטרא דגבורה" אמר רבי אבא כך הו קדמאי אמרי כד הו מטאן

כה ע"ד), והוא סיתום האור שלא מקבלים אותו עד עת התיקון (ביאורים ח"א עז ע"א), והם מסטרא דגבורה. ומשם מתפשט שפע לחיצונים (דע"ה ח"א צא ע"א).

^א פי' יסוד דז"א הוא הפרוכת שמבדיל בין הקדש שהיא המלכות ובין קה"ק שהוא ז"א שנקרא קדש ויש בו מוחיזק אר"א שנקראו קדשים (מ"מ). עיקר עניינו הוא להפסיק בין מים עליונים דע"ק עד הטיבור ששם אסתיים אדם בין מים שלמטה מהטיבור, שהן המים התחתונים שהם לבר מגופא, והכל כדי שיוכלו זר"נ לקבל אור ע"י מסך (בהגר"א על ספד"צ לג ע"ב). והוא סוד הפרסא בין א"א לז"א (ביאורים ח"ב צא ע"ג, כללים ח"א יג ע"א), וכן בין אצילות לבי"ע (כללים ח"א נד ע"ב), והוא הפרוכת המבדילה בין התפשטות הראשונה לשניה (כללים ח"ב צט ע"א).

^ב פי' החסדים (מ"מ).

^ג פי' המלכות, שבנייתה ע"י החסדים בסוד והוכן בחסד כסא (מ"מ).

^ד ע"ב שהם הגבורות בונים המלכות שנקר' ים (מ"מ).

^ה נמחק בהגהות הגר"א.

^ו מלכות (מ"מ).

^ז בינה, ור"ל שבניינה מהבינה (מ"מ).

^ח הם מט"ט וסנדלפון (מ"מ).

^ט הוא סנדל שמעלה מ"ן למלכות (מ"מ).

^י פי' אחר שעלה סנדלפון לעורר מ"ן במלכות אח"כ עולה מט"ט גם הוא לעורר מ"ד במלכות (מ"מ).

^{יא} וקודם שנתעורר זה (ד"א).

^{יב} ר"ל קודם שעלה סנדל לעורר מ"ן לא נתגלה מט"ט במלכות לעורר מ"ד (מ"מ).

^{יג} היא הבינה שמוודדת כל ספירה וספירה דז"ן ואומרת עד פה תבוא ולא תוסיף, ולכך נקר' קו המדה (מ"מ).

^{יד} כשמגיע לתוכה שפע המים (ד"א).

^{טו} הם זר"ן שנקראים עולם (מ"מ).

^{טז} פי' הבינה שבניינה מגבורה דשם ב"ן בסוד ואם בגבורות (מ"מ).

^{יז} הכונה היא על שם י"ה שהוא בפנימיות ספירת הגבורה דז"א שהיא זרוע שמאלי (שער מאמרי רשב"י). היו מנענים שפתותיהם ולא השמיעו שום דבר שיראו שמא יתענשו (ד"א). ר"ל להדרושים הנוגע לאורות הדינין והגבורות וכנודע בסוד קריעת ים סוף (לש"ו).

בראשית

ולא אמרין מדי בגין דלא יתענשון:

רבי אלעזר אמר את קדמאה דאתוון^א הוה שטיא^ב על אנפוי דקיטרא דכיא^ג ואתעטר מלרע^ד ומלעילא וסליק^ה:

תוספתא:

גזיר ופריע ומאן דגזיר ולא פריע כאלו עבדו בנייהו פרודא לג/א

ונחית ומיא מתגלפיל בגלופייהו ומתישבין בדוכתייהו ואתכלילו חד בחד^א וכן אתוון כלהו כלילין דא בדא ומתעטרין דא בדא עד דאתבני עלייהו בניינא ויסודא וכד אתבניאו כלהו ואתעטרו הוּ מיינ עלאין^ב מתערבין במיין תתאין^ג ואפיקו ביתא דעלמא^ד [נ"א ועל דא אפיקו תרין נהורין חד דאקרי ארין ונהורא דאקרי שמים] (ועל דא אפיק נהורא דאקרי שמים) ועל דא ב' אתחזי^ה ברישא ומיין סלקין ונחתין עד דהאי רקיע הוה ואפריש לון^ו ומחלוקת הוה [בשני]^ז (ביומא דשני) דביה אתברי גיהנם דאיהו נורא דדליק כמה דאת אמר (דברים ד כד) אש אוכלה הוא וזמין לאשראה על רישייהו דחייביא:

א"ר יהודה מהכא כל מחלוקת דאיהו לשם שמים סופה להתקיים דהא הכא מחלוקת דאיהו

רבי אלעזר אמר, אות ראשונה של האותיות היתה משוטטת על פני קשר טהור, ומתעטרת מלמטה ומלמעלה, ועולה

כשהוא מל ופורע. ומי שמל ולא פורע כאלו עשו ביניהם פירוד.

ויורדת, ומים נחקקים בחקיקתם ומתיישרים במקומם, ונכללו אחד באחד. וכן כל האותיות כולן כלולות זו בזו ומתעטרות זו בזו, עד שנבנה עליהן בנין ויסוד. וכשנבנו כולם והתעטרו, היו מים עליונים מתערבים במים תחתונים, והוציאו בית של העולם, (ועל זה הוציאו שני אורות, אחד שנקרא ארץ, ומאור שנקרא שמים), ועל זה ב' נראית בראש, ומים עולים ויורדים עד שהיה הרקיע הזה שהפריד אותם, ומחלוקת היתה בשני שבו נברא גיהנם, שהוא אש שדולק, כמו שנאמר "אש אוכלה הוא", ועתיד לשרות על ראש הרשעים.

אמר רבי יהודה, מכאן כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, שהרי

^א פי' אל"ף שרומזת לאבא (מ"מ).

אות א' שהוא ראשית לכל האותיות הנה בעת התגלותא אזי היתה משוטטת ע"פ כתר הטהור (ד"א).

^ב פי' הרח"ו שטא על פני האויר הזך הנקרא טהירו עלאה. הרש"ב (נ"א).

^ג הוא האויר הזך שנק' טהירו עילאה שבתוכו נצטיירו כל העולמות (מ"מ).

^ד פי' שזו"ן עולים בסוד מ"ן להמשיך מוחין לאו"א (מ"מ).

^ה פי' מפרצופים העליונים עתיק וא"א שגם הם עיטרו לאל"ף הנזכר שהוא אבא (מ"מ).

והיה מתעטר אות ההוא מלמטה בשש קצוות הבנין ומלמעלה בג' עליונות שהם קיטרא דכיא פי' קשר טהור שאין קשר פחות משלשה כנודע ועל ידי זה נתיישבו כל האותיות כלם במקומם הראוי להם (ד"א).

^ו הם החסדים והגבורות (מ"מ).

^ז כל חסד כלול מכולם, שכל חסד יש בו בחינת ז' חסדים, וכן הגבורות ג"כ כ"א כלולמכולם, שכל א' יש בו בחי' ז' גבורות (מ"מ).

^ח החסדים (מ"מ).

^ט הגבורות (מ"מ).

^י מלכות (מ"מ).

^{יא} מלכות (מ"מ).

^{יב} החו"ג יורדים ליסוד ומשם נפרשים החסדים הולכים להגדיל ז"א והגבורות הולכים להגדיל נוק' (מ"מ).

^{יג} פי' שיום ב' הוא גבורות והיום נחלמים החסד עם הגבורה, החסד אומר אני אמלוך, והגבורה אומרת להפך (מ"מ). אז התגלתה בחי' הגבורה (דע"ה ח"ב סא ע"ד).

בראשית

לשם שמים הוה^א ושמים בהאי אתקיים^ב לבתר דא דכתיב (בראשית א ח) ויקרא אלהים לרקיע שמים^ג וגו' בקטפירא דעלייתא^ד בקסטייהו^ה שכיחי ואתקיימו דהא תנינן כתיב (שמות כו לג) והבדילה הפרוכת לכם בין הקדש ובין קדש הקדשים^ו דייקא דהא איהו רקיע דמפרש בנו באמצעיתא תא חזי כתיב לבתר (בראשית א ט) יקוו המים מתחת השמים^ז אל מקום אחד^ח מתחת השמים ממש אל מקום אחד לאתר דאקרי אחד ואיהו ים תתאה דהא איהו אשלים לאחד^ט ובלא איהו לא אקרי אחד ומשמע דכתיב יקוו דביה מתכנשין בלהו מיא (ובתר עאלין בלהו לגו ימא) כמה דאת אמר (קהלת א ז) כל הנחלים הולכים אל הים וגו' רבי ייסא אמר אל מקום אחד דא איהו אתר דכתיב ביה^י (ישעיה נד י) וברית שלומי לא תמוט דהא איהו נטיל כלא ושדי בימא וביה אתתקנת ארעא דכתיב (בראשית א ט) ותראה היבשה דא הוא ארץ^י כמה דאת אמר (בראשית א ח) ויקרא

כאן מחלוקת שהיא לשם שמים היתה, והשמים התקיימו בזה. לאחר זה שכתוב "ויקרא אלהים לרקיע שמים וגו'", בהתדבקות העליונים מצוים במדתם והתקיימו, שהרי שנינו, כתוב "והבדילה הפרוכת לכם בין הקודש ובין קדש הקדשים" דוקא, שהרי הוא רקיע שמפריד בתוך האמצע. בא וראה, כתוב אחר כך "יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד", "מתחת השמים" ממש. "אל מקום אחד", למקום שנקרא אחד, והוא ים תחתון, שהרי הוא משלים לאחד, ובלעדיו לא נקרא אחד. ומשמע שכתוב יקוו, שבו כל המים מתכנסים, כמו שנאמר "כל הנחלים הולכים אל הים וגו'". רבי ייסא אמר, "אל מקום אחד", זהו מקום שכתוב בו "וברית שלומי לא תמוט", שהרי הוא לוקח הכל וזורק בים, ובו נתקנת הארץ, שכתוב "ותראה היבשה", זוהי ארץ, כמו שנאמר "ויקרא אלהים ליבשה ארץ". למה נקראת יבשה, אמר רבי יצחק, היינו הכתוב "לחם עוני". כתוב "לחם עני". ובגלל שהוא

^א פי' חסד שרוצה למלוך כוונתו לשם שמים, להנהיג העולם ברחמים וימצאו בני אדם שפע במה לעבוד את ה' ית', כי העושר סיוע לאושר, והגבורה שרוצה למלוך כוונתה ג"כ לשם שמים להפרע מהרשעים ורוב העולם יראים מהרצועה ועובדים ה' ית' (מ"מ).

^ב פי' הת"ת עושה שלום ביניהם ונכלל משניהם וזהו קיומו (מ"מ).

^ג פי' רקיע שהוא ת"ת יש בו אש ומים שהם שמים (מ"מ).

^ד בהתדבקות העליונים שהם הנאצלים (מ"מ, ד"א) (גליון ד"א - פי' מה שנוסף מן האילן).

^ה פי' במדתם ועי"ז שכיחי ואתקיימו והכוונה כי על ידי התדבקות פרצופים תחתונים בעליונים ומקבלים הארה מהם, אזי כל פרצוף ופרצוף מצוי במדתו ומתקיים (מ"מ).

^ו פי' במדתם כענין שנאמר ומים תכן במדה עי"ז שכיחי (ד"א). מצוים אל הגלוי ונתקיימו במזג שוה כל א' ואחד לפי ענינו אם חסד אם דין אם רחמים ע"י הרקיע שהוא המכריע כנודע (ד"א).

^ז עי' לב ע"ב והבדילה הפרוכת.

^ח פי' יסוד ז"א שהוא ת"ת הת"ת שנק' שמים (מ"מ).

^ט כלומר שהאורות אשר מהטבור ולמטה נסתלקו ועלו מהטבור ולמעלה, ונשאר למטה ריקן מאור (ביאורים ח"ב צא ע"ב). ועי' לעיל לב ע"ב "אעדו והולידו חשוכא", שנצטמצם האור מכל הנה"י, להיות נמשך דרך היסוד (כללים ח"א כט ע"ג, ועי' בהגר"א על ספד"צ כו ע"א).

^י פי' אח הוא ז"א והד' היא מלכות והז"א אין בו רק ט' ספירות כמנין א"ח והמלכות השלימתו לעשר (מ"מ).

^י פי' יסוד ז"א, ולפי זה פירוש הפסוק יקוו המים שהם החסדים מתחת השמים שהוא יסוד דאימא אל מקום א' יסוד דז"א (מ"מ).

^{יא} פי' מה שהיתה יבשה אחר שנמשך לה הארה מיסוד דז"א אז תראה ותתגלה ממה שהיתה יבשה (מ"מ).

^{יב} יסוד עני וכ"י עניים (פ' ויחי רמט ב) (ד"א).

^{יג} ומלא אותם בשפע רב העליון (כל יום מששת ימי בראשית במלכות והיא הוציאה הרבה בשלימות). ע' תרומה קצו ע"ב (ד"א).

^{יד} פי' אחר שנתמלאת המלכות מהיסוד אח"כ נמשכים ממנה האורות לבי"ע ע"י הדרכים והנתיבות שביסוד דידה (מ"מ).

^{טו} עי' אריכות ביהל אור.

בראשית

אלהי"ם ליבשה ארץ אמאי אקרי יבשה אמר רבי יצחק היינו דכתיב (דברים טז ג) לחם עוני לחם עני^ג כתיב ובגין דאיהו לחם עני אקרי יבשה ושאיב בגווה כל מימין דעלמא ואיהו יבשה הוי עד דאתר דא^ד אמלי לה וכדין [נגדין] (נבעין) מיא^ה אורח דאינון מקורות^ו:

ולמקוה המים קרא ימים (בראשית א י) דא הוא בית בנישות מיינ^ז דלעילא דתמן מתכנשין כל מיא ומתמן נגדין ונפקין^ח א"ר חייא מקוה המים דא צדיק^ט דכד מטא למקוה המים כתיב וירא אלהי"ם כי טוב וכתביב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב (נ"א) וכן אור קדמאה טוב אקרי וכן בלהו כתיב בהו כי טוב בר יומא תניינא דלא כתיב ביה כי טוב) רבי יוסי אמר ישראל מקוה איהו דכתיב (ירמיה יז יג) מקוה ישראל יהו"ה רבי חייא אמר דא צדיק היינו דכתיב קרא ימים בגין דנחלין ומבועין ונהרינ^י כולהו נטיל לון ואיהו מקורא דכלא ואיהו נטיל בלא^{יא} בגיני כך ימים ועל דא וירא אלהי"ם כי טוב וכתביב (ישעיה ג י) אמרו צדיק כי טוב ובגין דאתרשים^{יב} איהו אפריש בין יומא קדמאה לתליתאה^{יג} ולא אתמר כי טוב בגווייהו דהא ביומא תליתאה עבדת ארעא איבין מחילא דהאי צדיק דכתיב (בראשית א יא) [ויאמר אלהי"ם תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע] (פרי צדיק עץ חיים דאיהו) עץ פרי מאי עץ פרי דא עץ הדעת טוב ורע דאיהו עביד איבין ופרין עושה פרי דא צדיק יסוד דעלמא למינו דכל בני נשא דאית לון רוחא קדישא דאיהו איבא דההוא אילנא^{יד} רשים בהו רשימא למינו ומאי איהו ברית קדש ברית שלום ובני מהימנותא למינו עאלין ולא מתפרשן מניה וצדיק עושה פרי הוא וההוא אילנא

לחם עוני נקרא יבשה, ושואב בתוכה כל מימי העולם, והיא היתה יבשה עד שמקום זה ממלא אותה, ואז שופעים מים דרך אותם המקורות.

"ולמקוה המים קרא ימים", זהו בית כינוס המים שלמעלה, ששם כל המים מתכנסים, ומשם שופעים ויוצאים. אמר רבי חייא, "מקוה המים" זה צדיק, שכשמגיע למקוה המים כתוב "וירא אלהים כי טוב", וכתוב "אמרו צדיק כי טוב". (וכן אור ראשון נקרא טוב, וכן בכולם כתוב "כי טוב", פרט ליום השני שלא כתוב בו כי טוב). רבי יוסי אמר, ישראל הוא מקוה, שכתוב "מקוה ישראל ה'". רבי חייא אמר, זה צדיק, היינו מה שכתוב "קרא ימים", משום שנחלים ומעיינות ונהרות, את כולם הוא לוקח, והוא המקור של הכל והוא לוקח הכל, לכן "ימים". ועל זה, "וירא אלהים כי טוב", וכתוב "אמרו צדיק כי טוב". ומשום שהוא נרשם, הפריד בין יום ראשון לשלישי ולא נאמר כי טוב ביניהם, שהרי ביום השלישי עשתה הארץ פירות מכח הצדיק הזה, שכתוב "ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי", מה זה "עץ פרי", זה "עץ הדעת טוב ורע", שהוא עושה פירות. "עושה פרי" זה צדיק יסוד עולם. "למינו", שכל בני אדם שיש להם רוח הקודש, שהוא פרי שאותו אילן רושם בהם רשום למינו. ומהו, ברית קדש ברית שלום. ובני האמונה למינו, למינו נכנסים ולא נפרדים ממנו, וצדיק עושה פרי הוא, ואותו אילן מתעבר ומוציא אותו פרי למינו, למינו של אותו עושה פרי שיהיה כמותו.

^א מלכות (מ"מ).

^ב חסר כאן ועי' בסוף הספר סי' ל"ב (הערת הזוהר).

^ג פי' ר"ח חזר לחזק סברתו שמקוה המים הוא יסוד (מ"מ).

^ד נחלין הם מח חכמה, מבועין מח בינה, נהרין מח דעת, שכללות ג' מוחין הם ביסוד (מ"מ).

^ה נגד מוחין דאבא, שג"כ מקבל הארה מהם (מ"מ).

^ו פי' בשביל שנרשמו בו כל האורות עליונים (מ"מ).

^ז פי' עשה היסוד הבדל והפרש והודיע לנו מעלת הת"ת על יום א' דהוא חסד וכ"ש על יום ב' שהוא גבורה, ונקט יום א' לרבותא וכ"ש על יום ב' (מ"מ).

^ח פי' הנשמות שבאים מהמלכות (מ"מ).

בראשית

אתעברת^א ואפיקת ההוא פרי למינו למינו
דההוא עושה פרי דיהוי כוותיה זכאה חולקיה
מאן דדמי לאמיה ולאבוי ועל בן רשימא קדישא
ביומא תמינאה בגין דידמי לאמיה (נ"א) בגין
דהיא דרנא תמינאה וההיא נפשא דפרח מנה
אצטריכת לאתחזאה קמה לתמינא יומין) וכד
אתפרעת ואתגלייא רשימא קדישא בגין דידמי
לאבוי ועל דא עין פרי דא אמא עושה פרי דא
ברית קדש אבוי למינו דידמי ליה ואתרשים
ביה:

אשר זרעו בו על הארץ זרעו בו זרע בו מבעי
ליה מאי זרעו בו אלא זרע וא"ו בו על הארץ הכי
הוא ודאי דהא ההוא זרעא אשדי על ארעא
זכאה חולקיהון דישראל דאינון קדישין ודמיין
לקדישין ועל דא ודאי כתיב (ישעיה ס כא) ועמך
כלם צדיקים כלם צדיקים ודאי דהא מהני נפקו
ולחני דמיין זכאין אינון בעלמא דין ובעלמא
דאתי

לג/ב

אמר רבי חייא כתיב (ירמיה י יב) עושה ארץ
בכחו מאי (עושה ארץ בכחו עשה ארץ מבעי
ליה אלא עושה ודאי תדיר ומתקן קב"ה להאי
ארץ לעילא) (נ"א) (עושה ארץ בכחו עשה ארץ
מבעי ליה אלא עושה ודאי תדיר ומתקן קב"ה
להאי ארץ) דא קב"ה^א בכחו דא [צדיק] (צדק)
מכין תבל בחכמתו (שם) תבל דא ארץ דלתתא^ב
בחכמתו דא [צדק] (צדיק) דכתיב (תהלים ט ט)
והוא ישפוט תבל בצדק עושה ארץ דא קב"ה
דהוא מתקין ארעא ומתקין ארחוי ובמה בכחו
כדקאמרן:

רבי יהודה אמר^ב באתוון גליפן דרבי אלעזר
אית קוטרין דאתוון^ג כ"ב קטירין כחדא תרין

אשרי חלקו של מי שדומה לאמו ולאביו.
ועל כן רשם הקדוש ביום השמיני כדי
שידמה לאמו, (בגלל שהיא דרגה שמינית,
ואותה נפש שפרחה ממנה צריכה להראות
לפניה לשמונה ימים). וכשנפרע ומתגלה
רשם הקדוש כדי שידמה לאביו, ועל זה
"עץ פרי" זו אָם, "עושה פרי" זו ברית קדש
אביו, "למינו" שידמה לו וירשם בו.

"אשר זרעו בו על הארץ". "זרעו בו",
היה צריך לכתוב "זרע בו", מה זה "זרעו
בו", אלא זרע וא"ו בו. "על הארץ" כך הוא
ודאי, שהרי אותו זרע זרק על הארץ, אשרי
חלקם של ישראל שהם קדושים ודומים
לקדושים. ועל זה ודאי כתוב "ועמך כולם
צדיקים", כולם צדיקים ודאי, שהרי מאלה
יצאו ולא להם דומים. אשריהם בעולם הזה
ובעולם הבא.

אמר רבי חייא, כתוב "עשה ארץ בכחו",
מה זה "עשה ארץ" (היה צריך לכתוב בכחו
עושה ארץ, אלא עושה ודאי תמיד, ומתקן
הקדוש ברוך הוא את הארץ הזו). זה
הקדוש ברוך הוא למעלה. "בכחו" זה צדיק.
"מכין תבל בחכמתו", "תבל" זו ארץ
שלמטה, "בחכמתו" זה צדק, שכתוב "והוא
ישפוט תבל בצדק". "עושה ארץ" זה
הקדוש ברוך הוא, שמתקן ארץ ומתקן
דרכו, ובמה בכח כשאמרנו.

רבי יהודה אמר, באותיות חקוקות של
רבי אלעזר יש עשרים ושתים קשרי

^א פי' מ' מתעברת נשמות ונותנת נשמה קדושה למזדווג בקדושה זרע כמוהו. א"מ (נ"א).

^ב פי' שת"ת מתקן הארץ ע"י היסוד, וז"ש בכחו דא צדיק (מ"מ).

^ג פירוש ב"ע (מ"מ).

ע"י פרשת ויקרא י ע"א (לש"ו).

^ד באותיות החקוקים שיסד ר' אלעזר צירוף וגלגולי האותיות נמצא בו קישור האותיות כב קשרים
דהיינו כב אלפא ביתא כענין א"ת ב"ש וכו' וכיוצא בו המבוארים בכמה מקומות באופן שמכל אות מ"ב
אותיות התורה יסד אלפא ביתא אחת. ולפי שאות א' של א"ת ב"ש הוא עולה במספר אות ת' אמר דא'
סליק שעולה במספר ואח"כ הב' של ב"ש יורד שאין לו עלייה למספר ת' כמו הא' אמר עליה ודא נחית
והוא מבואר למבינים (ד"א).

^ה פי' צירופים של כ"ב אלפ"א בית"ת כנודע, שע"י כ"ב אלפ"א בית"ת נצטיירו כל העולמות (מ"מ). פי'
כב אלפא ביתות כנודע וכו' תרין וכו' פי' שהן מיוסדות מב' אותיות. לפי שיש גם מג' כמו אח"ס בט"ע וכו'

בראשית

אתוון דא סליק ודא נחית^א ודסליק נחית ודנחית סליק^ב וסימן דא (ישעיה מה יד) א"ך ב"ך א"ל^ג רבי יוסי אמר טיפסא דשיקלא^ד באמצעיתא קיימא וסימן^ה (ויקרא יט לה) במדה במשקל וגו' משקל לישן דקיימא באמצעיתא ורזא דא (שמות ל יג) שקל הקדש כתיב ומאזנים ביה קיימן^ו ואתקלו מאן מאזנים כמה דאת אמר (ויקרא יט לו) מאזני צדק וכלהו קיימן במשקל בשקל הקדש רבי יהודה אמר בשקל הקדש דא רוח הקדש:

אמר רבי יצחק כתיב (תהלים לג ו) בדבר יהו"ה שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם בדבר יהו"ה שמים נעשו אלין שמיא דלתתא^א דאתעבידו בדבר שמים דלעילא^ב ברוח דאפיק קלא עד דמטי לההוא נהר דנגיד ונפיק ולא פסקין מימיו לעלמין וברוח פיו כל צבאם כלהו תתאי קיימן ברוח דאיהו דכר^ג (שם קד יג) משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ (והאי ידיעא) משקה הרים^ד מעליותיו^ה מאן עליותיו כדקאמרן דכתיב (שם ג) המקרה

האותיות קשורים כאחד, שתי אותיות, זו עולה וזו יורדת, ושעולה יורדת ושיורדת עולה. וסימן זה "אך בך אל". רבי יוסי אמר, הלשון של המשקלות עומד באמצע, וסימן "במדה במשקל וגו'", "משקל" לשון שעומד באמצע, וזה סוד "שקל הקודש" כתוב. ומאזנים עומדים בו ונשקלו, איזה מאזנים כמו שנאמר "מאזני צדק", וכולם עומדים במשקל, בשקל הקודש. רבי יהודה אמר בשקל הקודש זו רוח הקודש.

אמר רבי יצחק, כתוב "בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם", "בדבר ה' שמים נעשו" אלו שמים שלמטה שנעשו בדבר שמים שלמעלה, "ברוח" שהוציא קול עד שהגיע לאותו נהר ששופע ויוצא ולא פוסקים מימיו לעולמים. "וברוח פיו כל צבאם", כל התחתונים עומדים ברוח שהוא זכר. "משקה הרים מעליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ". "משקה הרים מעליותיו", מה זה עליותיו, כמו שאמרנו, שכתוב "המקרה במים עליותיו מפרי מעשיך

דא סליק ודא נחית וכו'. כל הכ"ב אלפא ביתות אותיותיהן ראשונות עולות במדרגה שניות יורדות ויש שכלם עולות כמו א"ל ב"ם וכו'. ולכן קורא לשם זה דסליק ולא נחית לפי שרובו מתחלף באלפא ביתות העולות. ועי' פ' תרומה קלב ע"ב ופי' דא וכו'. וסימן לדבר א"ך ב"ך א"ל והוא פסוק ישעיה מ"ה להראותך אלפא ביתא אחת מכלל הכ"ב והיא דא"ל ב"ך מהאב"ג עולות ולכ"י יורדות. ונקט האי קרא שיש ברוב תיבותיה רוחניות משא"כ בשאר. ותו שבאמצעיתא דקרא כדמסיים ואזיל (ובפי' נמצא כתוב בס' היד באתוון דרבי אליעזר ע"ש דף קעה ונראה דלא גרסינן הכא ר' אלעזר אלא רבי אליעזר) (ד"א). ואית דגרסי אתיין גליפן דר' אליעזר בכל כ"א אלפא ביתות לא תמצא שם הויה באותיות המתחלפות שהוא גי' כ"ו כי אם בזו א"ך ב"ך. גי' ד"ט ה"ח י"ו וכן ד' מערכות גי' ד"ט הוא כ"ו וכן ה"ח י"ו וזה לא ימצא בא"ב אחר' י"ב (נ"א).

^א פי' א' רמז לאבא שהוא דכורא ונקרא סליק, ב' רומזת לאימא שהיא נוקבא ונקראת נחית (מ"מ).
^ב המוחין דאו"א נתערבו וזה סדרם חכמה דאבא במקומה, וחכמה דאימא נעשית בינה דאבא, וכן חסדים דאבא במקומם וחסדים דאימא נעשו גבורות דאבא כדי שיהיה אבא כולו חכמות וחסדים וכו' (מ"מ).

^ג זהו סימן לר"א שערים פנים ואחור שיש כ"א שערים בעלי כ"ב שורות כל אחד, והאותיות א"ל באמצען (בבהגר"א על ס"י יג ע"א והקדו"ש סז ע"א). דא סליק, הם אותיות שבראש כל תיבה שעולים בסך ושבסוף הולך ומתמעט. דסליק נחית, ר"ל שהגדול יורד והקטן עולה (רמ"ז).

^ד פי' ת"ת שהוא האמצעי לשון המשקל והוא קו אמצעי המכריע (ד"א ומ"מ).

^ה תיקון ע דף כז (ד"א).

^ו מאזנים ביה קיימן פי' נו"ה נקראים מאזנים וכו', פי' נו"ה הם בתוך המלכות ומהם בניינה כנודע (מ"מ).

^ז תרומה קעו ע"ב ופקודי רנב ע"א (ד"א).

^ח פי' ז"א דבי"ע (מ"מ).

^ט פי' בהארת ז"א דאצילות (מ"מ).

^י פי' שכל הבצאות של מעלה שהם המלאכים נעשו מנשיקין דז"א היוצאים מפיו אל המלכות (מ"מ).

^{יא} פי' הם היכלות הבריאה שנקראים הרים (מ"מ).

^{יב} הם ספי' הנוק' (מ"מ).

בראשית

תשבע הארץ, סוד של אותו נהר ששופע ויוצא למטה, זהו שכתוב "עושה פרי אשר זרעו בו וגו'", והרי נתבאר.

במים עליותיו מפרי מעשיך תשבע הארץ^א [משקה הרים] רוא דההוא נהר דנגיד ונפיק^ב לתתא הה"ד (בראשית א יב) עושה פרי אשר זרעו בו וגו' והא אתמר:

יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ (בראשית א יד) יהי מארת חסר^ג רבי חזקיה אומר^ד מאורת דשריא ביה תוקפא דדינא קילטא דדינא^ה רבי יוסי אמר יהי מארת לתתא איהי סיהרא דבה תליא אסכרה לרביי עלמא ובה תליא מארת בגין דאיהי נהורא זוטרא מכל נהורין וזמנין דאתחשכא ולא מקבלא נהורא ברקיע השמים דא הוא רקיעא דאיהו כללא דכלהו בגין דנטיל כל נהורין והוא נהיר להאי נהורא (נ"א) דלא נהרא [והיא תליא ביה] בגין דאתדבק בה ההוא מארה וביה תליין לתתא כל אינון זיינין אחרנין^ו בגין זעירו דנהורא רבי יצחק אמר (ואפיק) [ואפילו] האי רקיעא דלא נהיר וקרנין ליה מלכות שמים^ז וארץ ישראל^ח וארץ החיים^ט השמים איהו^י האי רקיע בגיני כך יהי מארת^י חסר ו' מאי טעמא דהא בלא וא"ו מותא הוא בעלמא יהי מארת כללא ביה תליא לאכללא לילית בעלמא כתיב (איוב ג יח) קמן וגדול שם הוא וכתיב (ישעיה לג נא) כי אם שם אדיר יהויה לנו ועל דא כתיב (שם לד יד) אך

"יהי מארת ברקיע השמים להאיר על הארץ". "יהי מארת" [כתוב] חסר, רבי חזקיה אומר, "מארת" ששורים בו תוקף הדין, קליטת הדין. רבי יוסי אמר, "יהי מארת" למטה, היא הלבנה שבה תלויה אסכרה לתינוקות העולם, ובה תלוי מארת, בגלל שהיא מאור קטן מכל המאורות, ולפעמים שנחשכת ולא מקבלת אור. "ברקיע השמים", זהו רקיע שהוא כללות של כולם, בגלל שלוקח כל המאורות, והוא מאיר למאור הזה שאינו מאיר, (והיא תלויה בו בגלל שנדבקה בה אותה מארה, ובו תלויים למטה כל אותם מינים אחרים בגלל הקטנת האור). רבי יצחק אמר, והוציא (ואפילו) את הרקיע הזה שלא מאיר, וקוראים לו מלכות, שמים וארץ, ישראל וארץ החיים. השמים הוא (שמאיר) הרקיע הזה, לכן "יהי מארת" חסר ו', מה הטעם שזה בלי וא"ו, מות הוא בעולם. "יהי מארת", הכל תלוי בו להכליל לילית בעולם. כתוב "קטן וגדול שם הוא", וכתוב "כי אם שם אדיר ה' לנו", ועל זה כתוב "אך שם הרגיעה לילית ומצאה לה מנוח.

^א פי' מהארת היסוד תשבע המלכות שהיא הארץ (מ"מ).

^ב עי' אד"ר קלח ע"ב, ועי' ב"ע (קצז ע"א), "דנגיד" הוא מסט' דחכמה, והוא באתפשטותיה לתתא לבינה. ובבינה שם הוא "נפיק".

^ג פי' תנא קמא לא פירש הטעם למה מארת חסר, ובאו ר"ח ור"י לתת טעם למה המלכות היא מארת חסר, ור"ח ס"ל לפי שבניינה מהגבורות שהם דינים גמורים לכך מארת חסר ור"י ס"ל לפי שממנה יונקת לילת שמביא אסכרה לרביי עלמא (מ"מ).

^ד רבי חזקיה אמר כו'. עיין פירושו בחייט דף ט"ו ע"ב ודף קפ"ב ע"ב (של"ה).

^ה קליטת ותוקף הדין (ד"א).

^ו פי' יסוד דז"א (מ"מ).

^ז מינים אחרים (ד"א).

^ח פי' יסוד דז"א. ר"א ואפילו האי רקיעא וכו' פי' אפילו המלכות רקיעא דלא נהיר מלכות שמים פי' מלכות שמקבלת הארה (מ"מ).

^ט מלכות שמים פי' מלכות שמקבלת הארה מז"א הנקרא שמים (מ"מ).

^י פי' ארץ ז"א שנק' ישראל (מ"מ). ח"ג פד ע"א (לש"ו). מלכות שמים פרצוף רחל, וא"י הוא מהאור שלה (דע"ה ח"ב קל ע"ד).

^{יא} פי' ארץ שיש בה המוחין שנקראים חיים (מ"מ).

^{יב} בנלפ"ו נוסף (דנהיר).

^{יג} מלכות (מ"מ).

בראשית

ומצאה לה מנוח

רבי אלעזר אמר, "יהי מארת אספקלריאה דלא נהרא מגרמה" אלא על ידא דנהורין עלאין דנהרין לה² בעששיתא³ דלקטא נהורא דנהיר

כתיב (יהושע ג יא) הנה ארון הברית אדון⁴ כל הארץ הנה ארון דא אספקלריאה דלא נהרא הברית אספקלריאה דנהרא הנה ארון דא היא מארת ארון תיבותא לאעלאה בגויה תורה שבכתב הברית דא שמשא דנהיר לה⁵ ואיהו ברית בהדיה ארון הברית דייקא אדון כל הארץ הברית דאיהו אדון כל הארץ ובגין דהאי ארון איהו אדון בגין שמשא דנהיר לה ונהיר לכל עלמא הכי אתקרי

לד/א

ומניה נקטא שמא ואתקרי [האי ארון] אדון ברזא דאל"ף דל"ת נו"ן יו"ד כמה דאמרין צדיק וצדק כך אדון⁶ אדנ"י דא בדא תליין:

תא הוי ככבים ומזלות⁷ בברית קיימין⁸ דאיהו (שמשא דקאמרן ודא) רקיע השמים דרשימין ביה וגליפין ביה ככבים ומזלות (ולתתא כלא ביה) וביה תליין לאנהרא רבי ייסא סבא הוה אמר הכי יהי מארת⁹ דתלייא ברקיע השמים ודא סיהרא דתלייא ביה כיון דכתיב (בראשית א טו) והיו למאורות הא שמשא <כאן חסר>

רבי אלעזר אמר, "יהי מארת", אספקלריה שלא מאירה מעצמה, אלא על ידי אורות עליונים שמאירים לה, כמו עששית שמקבלת אור שמאיר.

כתוב "הנה ארון הברית אדון כל הארץ. הנה ארון" זו אספקלריה שאינה מאירה. "הברית" אספקלריה המאירה. "הנה ארון" זוהי מארת. "ארון" תיבה להכניס בתוכה תורה שבכתב. "הברית" זו השמש שמאירה לה, והיא ברית יחד עם ארון הברית דוקא. "אדון כל הארץ" הברית שהוא אדון כל הארץ. ומשום שהארון הזה הוא אדון, בגלל השמש שמאירה לה ומאירה לכל העולם, כך נקראת

וממנו לקחה את השם. ונקרא הארון הזה אדון בסוד של אל"ף דל"ת נו"ן יו"ד, כמו שאמרנו צדיק וצדק, כך אדון⁶ אדנ"י זה בזה תלויים.

בא וראה, כוכבים ומזלות עומדים בברית שהוא (שמש שאמרנו וזה) רקיע השמים, שרשומים וחקוקים בו כוכבים ומזלות, ובו תלויים להאיר. רבי ייסא הזקן היה אומר כך, יהי מארת, שתלויים, ברקיע השמים, וזו הלבנה שתלויה בו. כיון שכתוב "היו למאורות", הרי השמש "ולמועדים", שהרי זמנים וחסים חדשים ושבתות תלויים בהם והווים. והכל

^א פי' ר"א נותן טעם אחר למה נק' המלכות מארת חסר בגין דלית לה וכו' (מ"מ). לכן המלכות נקראת דלה ועניה (דע"ה ח"א ד ע"ג), ועי' תיקו"ז ריש תיקון מ' (דע"ה ח"ב עו ע"א – עי"ש שזה רק כעת דלית לה מגרמה כלום) שם מבאר את שורש הענין, שהמלכות מושרשת במלכות דא"ס שבה היתה הצמצום (כללים ח"א פה ע"ב), וכן הוא בתיקו"ז תיקון מ פט ע"ב ווארא כג ע"ב (ביאורים ח"ב ל ע"א). והנה אע"ג שאורה כעת נמשכת מו"ק, אמנם באמת התפשטותה היא מלמעלה למעלה עד רזא דאור א"ס (ביאורים ח"ב לא ע"ב).

^ב שהעטרה היא העששית שקולט אור המוצב בתוכה והאיר ע"י זה. אף כן היא קולטת אור העליון ומאיר בעולם וזולת זה אין לה רבוי אור להאיר מעצמה ועיין במנחת יהודה דף יז ע"א (ד"א). לעיל לא ע"א ולקמן רנו ע"ב ורנז ע"א (לש"ו).

^ג שאין בה אור עד שנותנים בה הנר ואז מאירה, כך המלכות אין בה שום אור עד שמאירים בה ו"ק דז"א (מ"מ).

^ד פי' גם הארון שהיא מלכות נקראת אדון, ולמה המלכות נק' אדון, כיון שעיקר אדון הוא ביסוד (מ"מ).

^ה ר"ל שנקראת גם היא אדון על שמו (מ"מ).

^ו קסב ע"ב ופ' פקודי רלב ע"א ורעז ע"א ובהקדמה ע"א ע"ב ובשמות ד' ע"א (ד"א).

^ז ומזלות בברית קיימין כתב הרב ז"ל כי החסדים נקראים כוכבים והגבורות נק' מזלות והם יורדים ליסוד ז"א (מ"מ).

^ח מלכות (מ"מ).

בראשית

והנין^א ירחין ושבתו בהו תליא והו וכלא בעבידתא^ב קדמאה עלאה דשמיא קדישא^ג אתאחיד ביה ואיהו הוא כלא שבעה ככבי אינון לקבל שבעה רקיעין וכלהו^ד מדברי עלמא ועלמא עלאה עלייהו ותרין עלמין ניהו^ה עלמא עלאה ועלמא תתאה תתאה כנוונא דלעילא דכתיב (ד"ה א טז לו) מן העולם ועד העולם מלך עלאה ומלך תתאה^ו (תנינן) כתיב^ז יהו"ה מלך יהו"ה מלך יהו"ה ימלוך לעולם ועד יהו"ה מלך לעילא^ח יהו"ה מלך באמצעיתא^ט יהו"ה ימלוך לתתא^י רבי אחא אמר יהו"ה [דא חכמה עילאה] מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי יהו"ה מלך דא תפארת ישראל יהו"ה ימלוך דא ארון הברית^{יא} >נ"א רבי אחא אמר יהו"ה מלך דא חכמה עלאה יהו"ה מלך דא עלמא עלאה דאיהו עלמא דאתי יהו"ה ימלוך דא תפארת ישראל < אתא זמנא אחרא דוד ואהדר לון מתתא לעילא ואמר (תהלים י ז) יהו"ה מלך עולם ועד יהו"ה מלך לתתא עולם באמצעיתא ועד לעילא דתמן ויעודא^{יב} וקיומא ואשלימותא דכלא מלך לעילא ימלוך לתתא:

רבי אבא אמר כל הני מאורות בלהו מתחברין^א ברקיע השמים להאיר על הארץ לאנהרא על ארעא מאן הוא רקיעא דנהיר על ארעא הוי אימא דא נהר דנגיד ונפיק מעדן דכתיב (בראשית ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות

במעשה ראשון עליון ששמו הקדוש נאחז בו, והוא הוא הכל. שבעה כוכבים הם כנגד שבעה רקיעים, וכולם מנהיגי העולם, והעולם עליון עליהם. ושני עולמות הם, עולם עליון ועולם תחתון, תחתון כמו הצורה שלמעלה, שכתוב "מן העולם ועד העולם", מלך עליון ומלך תחתון. (שנינו) כתוב "ה' מלך ה' מלך ה' ימלוך לעולם ועד". "ה' מלך" למעלה, "ה' מלך" באמצע, "ה' ימלוך" למטה. רבי אחא אמר, "ה' (זו החכמה העליונה) מלך" זה עולם העליון שהוא העולם הבא, "ה' מלך" זו תפארת ישראל, "ה' ימלוך" זה ארון הברית. (ר' אחא אמר, "ה' מלך" זו חכמה עליונה, "ה' מלך" זה עולם העליון שהוא עולם הבא, "ה' ימלוך" זו תפארת ישראל). בא זמן אחר, ודוד החזיר אותם מלמטה למעלה, ואמר, "ה' מלך עולם ועד", "ה' מלך" למטה, "עולם" באמצע, "ועד" למעלה, ששם התועדות וקיום ושלמות הכל. "מלך" למעלה, "ימלוך" למטה.

רבי אבא אמר, כל המאורות הללו, כולם מתחברים ברקיע השמים להאיר על הארץ. "להאיר על הארץ", מי הוא הרקיע שמאיר על הארץ, הוי אומר, זה נהר ששופע ויוצא מעדן, שכתוב "ונהר יצא מעדן להשקות

^א פי' המועדים: פסח ושבועות וסוכות, שנקראים חג. וגם ר"ה ויוה"כ שנק' זמנים תלויים בזו"ן (מ"מ).
^ב וגם זו"ן עצמם תלויים בבינה (מ"מ).

^ג עלאמ עילאה בינה, עלמא תתאה מלכות (מ"מ).

^ד וכלם הם מנהיגי העולם שמתנהג על ידם (ד"א).

^ה הרי הם בינה ומלכות, ועי' לקמן ויחי רמח ע"ב. ורק מהז"ת שלהם ולמטה נקראים הם "עולם" (ביאורים ח"א נט ע"ג).

^ו עי' ע"ח שער הצלם פרק א' שכל עולם הוא בחי' נוק'. והנה ד"ז שבינה ומלכות מכונים "עולם" הוא רק קאי על הז"ת שלהם, שכן הג"ר הם מוחין, והם מבפנים והם נסתרות, ועיקר הכינוי "עולם" קאי על כללות הנושא את כל המציאויות כולם, הנכללים בד' יסודות (ביאורים ח"א נט ע"ג עיי"ש).

^ז בפסוקי דזמרה בפיט 'יהי כבוד'. ועי' ע"ח שער כה דרוש ע"א קשר שלו למנצפ"ך.

^ח א"א (מ"מ).

^ט אר"א (מ"מ).

^י זו"ן (מ"מ). עי' בבהגר"א על ספד"צ ד ע"ב בהגה"ה וז"ל, הן ג' הויר"ת שבמ"ס, ע"כ, ועי' בבהגר"א על ס"י ג ע"ד דהיינו שם י"ב.

^{יא} "עלמא עילאה" כולל ג"ר, ת"ת כולל חג"ת, ו"ארון הברית" כולל נה"י. ועי' בבהגר"א על ס"י פ"א מ"א אופן ג' (דע"ה ח"ב קמ ע"ב).

^{יב} פירוש הוא יסוד דאיאמ ששם מתקבצים כל ההארות (מ"מ).

^{יג} מקץ קצו ע"ב יוצא קסב ע"ב וישלח קסח ע"ב (ד"א).

בראשית

את הגן תא חזי כיון דסיהרא שלמא^א ואתנהיר מההוא נהרא דנגיד ונפיק כל אינון שמיא דלתתא וחיליהון כלהון אתוספן נהורא וככביא דממנן על ארעא כלהו שלטין ומגדלין צמחים ואילנין ועלמא אתרבי בכלהו ואפילו מיא ונוני ימא כלהו ברבו יתיר וכמה גרדיני נימוסין שאמין^ב בעלמא בגין דכלהו בחדוה ברבו חילא כד חדוה הוא בבי מלכא אפי' אינון^ג מבי תרעי ואפילו אינון מדבי טרנשי^ד כלהו חדן ושטאן בעלמא ורביי דעלמא בעיין לאסתמרא^ה:

רבי אחא אמר (בראשית א יז) ויתן אותם אלהים ברקיע השמים וכד כלהון קיימין^א ביה כדין חדוותא דא עם דא כדין סיהרא אזעירת נהורא מקמי שמשא^ב וכל מה דנטיל בגין לאנהרא לה^ג הה"ד (שם טו) להאיר על הארץ רבי יצחק אמר כתיב (ישעיה ל כו) והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים מאן שבעת הימים אלין אינון שבעת יומין דבראשית^ד רבי יהודה אמר אלין אינון שבעת ימי המלואים מלואים ודאי בגין דההוא זמנא אתבסם עלמא ואתהדר באשלמותיה ולא אתפנים סיהרא בגין חויא בישא דכתיב ביה (משלי טז כח) ונרגן מפריד אלוף^ה ואימתי יהא דא בזמנא דכתיב (ישעיה כה ח) בלע המות לנצח וכדין כתיב (זכריה יד ט) ביום ההוא יהיה יהו"ה אחד ושמו אחד:

את הגן". בא וראה, כיון שהלבנה שולטת ומוארת מאותו האור ששופע ויוצא, כל אותם השמים שלמטה וצבאותיהם, כולם נוסף בהם אור, וכוכבים הממונים על הארץ, כולם שולטים ומגדלים צמחים ועצים, והעולם מתגדל בכולם. ואפילו מים ודגי הים כולם בגדלות יתרה. וכמה שלוחי הדין משוטטים בעולם, בגלל שכולם בשמחה ביתר עוז. כשהשמחה היא בבית המלך, אפילו אותם מבית השערים, ואפילו אותם מבית (מזיקים), כולם שמחים ומשוטטים בעולם, ותינוקות העולם צריכים להשמר.

רבי אחא אמר, "ויתן אותם אלהים ברקיע השמים". וכשכולם עומדים בו, אז הם בשמחה זה עם זה, ואז הלבנה מקטינה אורה מלפני השמש, וכל מה שלוקח כדי להאיר לה, זהו שכתוב "להאיר על הארץ". רבי יצחק אמר, כתוב "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה שבעתים כאור שבעת הימים". מה זה "שבעת הימים", אלה אותם שבעת ימי בראשית. רבי יהודה אמר, אלה אותם שבעת ימי המלואים, מלואים ודאי, משום שאותו זמן התבשם העולם וחוזר לשלמותו, ולא נפגמת הלבנה בגלל הנחש הרע שכתוב בו "ונרגן מפריד אלוף". ומתי יהיה זה, בזמן שכתוב "בלע המות לנצח", ואז כתוב "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד".

^א שליטת הלבנה בלילה (הרי הוא בסוד עולמות ב"ע) ועי' ויקרא יב ע"א ותיקונים תיקון מד (כללים ח"ב קלה ע"ב).

^ב שלוחי הדין הממונים לענוש לעוברים על הנימוס והדת והוא מל' רז"ל העלהו לגרדום (ד"א).
^ג אפי' הכוחות חיצוניות שהם מבית טרנשי ר"ל המזיקים ומהרסים העולם כלם שמחים כי אז יש לכל אחד ואחד על מה למשול ולפי שאלו שהם מדבי טרנשא הם ממונים על אסכרא לכן צריכים לשמור אז הנערים שלא יזיקום (ד"א).
^ד כ(לפ"ז) נוסף (נ"א טרטשי).

^ה כיון שיונקים הקליפות וניתן להם שליטה לכך רביי בעיין לאסתמרא (מ"מ).
^א ר"ל שהמוחין וההארות כולם ביסוד ז"א ונגדל הז"א אזי חדוותא דא עם דא, ושמחים ז'ו"ן זה עם זה, כדין סיהרא שהיא מלכות אזעירת, פי' כיון שחזרו המוחין לז"א ונתפשטו בו עד היסוד בו, כדין סיהרא, שהיא מלכות נחשכת, מפני שהלכו המוחין ממנה להגדיל ז"א (מ"מ).

^א עי' בסוף הספר הערה מהשביבי נוגה.
^ב אחר שנכנסו בו המוחין האיר לה ז"א מהמוחין שקיבל ועי"כ נתקנה פנים בפנים מהחזה ולמטה (מ"מ).

^ב פי' שלא היתה בהם שליטה לנחש שעדיין לא חטא אדה"ר (מ"מ).
^ג הוא כח הבחירה, ועל ידו יוצא הרע בעולם (כללים ח"א לה ע"ג).

בראשית

ישרצו המים שרץ נפש חיה למינה (בראשית א כ) אמר רבי אלעזר אלין מיינן תתאין דרחשין זיינין^א כגוונא דלעילא^ב אינון עלאי^ג ואינון תתאי^ד רבי חייא אמר עלאי אפיקו^ה נפש חיה ומאי ניהו דא נפש דאדם קדמאה כמה דאת אמר (בראשית ב ז) ויהי האדם לנפש חיה (בראשית א כ) ועוף יעופף על הארץ אלין שליחי עלאין דאתחזון לבני נשא^ו בחיזו דבר נש^ז משמע דכתיב יעופף על הארץ בגין דאית אחרנין דלא אתחזון אלא ברוחא ממש לפום סכלתנו דבני נשא

לד/ב

בגיני כך לא כתיב באלין למינהו^א כאינון אחרנין דכתיב בהו (בראשית א כא) ואת כל עוף כנף למינהו בגין דאלין לא משניין ממינייהו לעלמין^ב כהני אחרנין דלא כתיב בהו למינהו ואי תימא^ג אית בהו דמשניין דא מן דא הכי הוא ודאי דהא אית בהו דמשניין אלין מאלין בגיני כך כתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד:

ויברא אלהים את התנינים הגדולים^א (בראשית א כא) אלין לויתן ובת זוגו^ב את כל נפש החיה הרומשת דא נפש דההיא חיה דאיהי רומשת [לד' סטרי עלמא] <ומאן> (ומאי) איהי

"ישרצו המים שרץ נפש חיה למינה". אמר רבי אלעזר, אלו מים תחתונים שרוחשים מינים דוגמת למעלה, אותם עליונים ואותם תחתונים. רבי חייא אמר, עליונים הוציאו נפש חיה, ומה הוא, זו הנפש של אדם הראשון, כמו שנאמר "ויהי האדם לנפש חיה". "ועוף יעופף על הארץ", אלו שליחים עליונים שנראים לבני אדם כמראה אדם. משמע שכתוב "יעופף על הארץ", היות שיש אחרים שלא נראים אלא ברוח ממש לפי שכל בני האדם,

לכן לא כתוב באלו למינהו כמו אותם אחרים שכתוב בהם "ואת כל עוף כנף למינהו", היות שאלו לא משונים ממיניהם לעולמים, כאחרים הללו שלא כתוב בהם למינהו. ואם תאמר, יש בהם שמשונים זה מזה, כך זה בודאי, שהרי יש בהם שמשונים אלה מאלה, לכן כתוב "ומשם יפרד".

"ויברא אלהים את התנינים הגדולים", אלו לויתן ובת זוגו. "ואת כל נפש החיה הרומשת" זו נפש אותה החיה שהיא רומשת לארבעת צדדי העולם, ומי היא

^א פי' הם מ"ן דמלכות שהם הגבורות שמתקנים ב"ע (מ"מ).

^ב אצילות (מ"מ).

^ג אצילות (מ"מ).

^ד ב"ע (מ"מ).

^ה פי' ר"ח פליג וס"ל דישרשו המים דקרא הם מים העליונים שהם החסדים שנותנים נפש לחיה שהיא מלכות, והיא נפש של אדה"ר (מ"מ).

^א היינו המלאכים דחלקי החי והמדבר שביצירה (דע"ה ח"ב סב עא).

^ב יש ג' מיני מלאכים: אלו שנבראו ביום ב', המתבטלים ומתחדשים בכל יום וכו', ועוד ב' מיני מלאכים שנבראו ביום ה', והם גדולים מהראשונים שנבראו ביום ב', והם ב' מינים: אחד הנאמר עליהם "ועוף יעופף על הארץ" ולא נאמר בהם "למינהו" והרי הם משתנים ומתלבשים בגוף כגוונא בהאי עלמא וכו' ועליהם הוא מש"כ כאן "דאתחזון לבני נשא בחיזו דבר נש", והשני הוא שנאמר עליהם "ואת כל עוף כנף למינהו". והם גדולים מן הראשונים שכן אינם משתנים לעולם, ואינם מתגלים לבני אדם אלא בבחי' השגה ושכל ולא בחוש [דוגמת אלו שנתגלו לרשב"י בעת שחיבר את התיקונים] וכו', והם גדולים מהראשונים המתלבשים ומתגלים בחוש (דע"ה ח"א כט ע"א).

^ג עי' לקמן קא ע"א וקמד ע"א ופ' יתרו צד ע"א אמנם הוא רק בהמלאכים שנקראו אישים או באותן שנקראו בני אלהים כמ"ש בזוהר רות יד רע"ג (לש"ו).

^ד פי' באלו התחתונים לא כתיב למינהו (מ"מ).

^א לקמן מ רע"ב ועי' פרשת ויקרא ע"ב ע"ב ועי' עוד פקודי רלא ע"א (לש"ו). כלומר, הם המלאכים דחלקי החי והמדבר שביצירה (דע"ה ח"ב סב ע"א).

^ב ואי תימא נמצא בזוהר לשון הקודש ואם יש בהם משונים אלו מאלו על דרך ומשם יפרד (ד"א).

^ג שמיני טל ע"ב ותקונים ריש תקון י (ד"א).

^ד הם זר"ן דסט"א (מ"מ).

בראשית

חיה דאיהי רומשת (הוי אימא דא^א לילית) ודא לילה^א אשר שרצו המים למיניהם דמיין מגדלין לון דכד אתי סטרא דדרום שראן מיין ונגדין לכל סטריין וארבי ימא אזלין ועברין כמה דאת אמר (תהלים קד כו) שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו:

ואת כל עוף כנף למינהו (בראשית א כא) כמה דאת אמר (קהלת י ב) כי עוף השמים יוליד את הקול ובעל כנפים יגיד דבר רבי יוסי אמר כלהון משית גרפיין ולא משניין לעלמין ובגיני כך כתיב (בראשית א כא) למינהו מאי למינהו לזינא דלעילא ואלין טאסן ושאטן עלמא בשית^ב וחמאן עוברין דבני נשא וסלקין לון לעילא ועל דא כתיב (קהלת י ב) גם במדעך מלך אל תקלל וגו' רבי חזקיה אמר הרומשת השורצת מבעי ליה^ג אלא כדאמרינן רמש ליליא ועל דא (תהלים קד ב) בו תרמוש כל חיתו יער דכולהו שלטאן^ד בשעתא דאיהי שלטא ופתחין שירתא בתלת סטריין דפלגו ליליא וזמרי שירתא ולא משתככי^ה ועל אלין כתיב (ישעיה סב ו) המזכירים את יהוה אל דמי לכם:

רבי שמעון קם ואמר מסתכל הוינא^ו דכד בעא קב"ה למברי אדם אזדעזעו כל עלאין ותתאין ויומא שתיתאה^ז הוה סליק בדרגוי עד דסלקא רעותא עלאה^ח ונהיר שירותא^ט דכל נהורין ופתח תרעא דמזרח^י דהא מתמן נהורא נפיק^{יא} ודרום^{יב} אחמי תוקפיה דנהורא^{יג} דירית

החיה שהיא רומשת, הוי אומר זו לילית. "אשר שרצו המים למיניהם" שהמים מגדלים אותם, שכשבא צד הדרום, מפשירים המים ושופעים לכל הצדדים, ואוניות הים הולכים ועוברים, כמו שנאמר "שם אניות יהלכון לויתן זה יצרת לשחק בו".

"ואת כל עוף כנף למינהו", כמו שנאמר "כי עוף השמים יוליד את הקול ובעל כנפים יגיד דבר". רבי יוסי אמר, כולם בעלי שש כנפים ולא משתנים לעולמים, ולכן כתוב "למינהו". מה זה "למינהו", למין שלמעלה. ואלה טסים ומשוטטים בעולם בשש, ורואים מעשי בני אדם ומעלים אותם למעלה, ועל זה כתוב "גם במדעך מלך אל תקלל וגו'". רבי חזקיה אמר, "הרומשת", היה צריך לכתוב השורצת. אלא כמו שאמרנו, רומש לילה, ועל זה "בו תרמש כל חיתו יער", שכולם שולטים בשעה שהיא שולטת, ופותחים שירה בשלשה צדדים של חצות הלילה, ומזמרים שירה, ולא שוקטים. ועל אלו כתוב "המזכירים את ה' אל דמי לכם".

עמד רבי שמעון ואמר, הייתי מסתכל, שכשרצה הקדוש ברוך הוא לברוא אדם, הזדעזעו כל העליונים והתחתונים, ויום הששי היה עולה בדרגותיו, עד שעלה רצון עליון והאיר תחילה כל האורות, ופתח שער המזרח שהרי משם יוצא האור, והדרום הראה חזקי האור שירש מראש

^א בספרי היד הוי אימא דא לילה וכן בזהר הנז"ל (ד"א).

^ב בשש עפיפות (ד"א).

^ג פי' אי קאי על המלכות שנקראת חיה, השורצת מבעי ליה, ומדקאמר רומשת ש"מ על לילית מדבר (מ"מ).

^ד פי' שהמלאכים אלו שומרסי שירה בלילה, שלטאן בלילה, בעת שליטת לילית, כי יש מלאכים אחרים שאומרים שירה ביום (מ"מ).

^ה ואינם נשקטים מלומר שירה והוא מל' וחמת המלך שככה (ד"א).

^ו פרדס בשער מהות והנהגה (ד"א). עין בחייט דף קל"ד ע"ב (של"ה).

^ז הייתי מעיין בדבר (ד"א).

^ח יסוד (מ"מ).

^ט אבא (מ"מ)

^י אימא שהיא ראשית הבנין (מ"מ).

^{יא} פי' ת"ת דז"א (מ"מ).

^{יב} פי' שיסוד דאימא בתוך ת"ת דז"א ונפתח אורו שם ומתגלה (מ"מ).

^{יג} חסד דז"א (מ"מ).

^{יד} הראה תוקף אורו (ד"א).

בראשית

דירית מרישא^א ואתתקף במזרח^ב מזרח אתקף לצפון^ג וצפון אתער ואתפשט וקרי בחיל סני למערב^ד למקרב ולאשתתפא^ה בהדיה כדין מערב סלקא בצפון ואתקשר ביה לבתר דרום אתיא ואחיד במערב וסחרין ליה דרום^ו וצפון דאילין [גדרין] (גרדי) גנתא^ז כדין מזרח קריב במערב ומערב שריא בחדוה ובעאת מכלהו^ח ואמר נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (בראשית א כו) דלהוי כגוונא דא בארבע ספריין^ט ועילא ותתא^י ומזרח אתדבק במערב ואפיק ליה ועל דא תנינן אדם מאתר דבית המקדש נפק^{יא}:

והתחזק במזרח, מזרח חיזק את הצפון, והצפון התעורר והתפשט וקרא בחיל גדול למערב להתקרב ולהשתתף עמו, אז מערב עלה בצפון ונקשר בו. אחר כך בא הדרום ואחז במערב, וסובבו אותו דרום וצפון שהם גדרי הגן, אז המזרח קרב למערב, ומערב שרה בשמחה וביקש מכולם, ואמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", שיהיה כצורה זו בארבעת הצדדים ומעלה ומטה, ומזרח נדבק במערב והוציא אותו, ועל זה שנינו, שאדם יצא ממקום בית המקדש.

תו נעשה אדם קב"ה אמר^א לאלין תתאי^ב דאתו מסטרא דלעילא רזא דשמא דא דסליק אדם אדם מרזא סתימא עלאה^ג אדם רזא דאתוון דהא אדם כליל לעילא וכליל לתתא^ד אדם א' לעילא לעילא^ה ס סתימא^ו דאיהי ס מלסרבה המשרה (ישעיה ט ו) ד' תתאה^ז דסתימא במערב^ח ודא כללא דעילא ותתא

עוד "נעשה אדם", הקדוש ברוך הוא אמר לתחתונים הללו שבאו מצד שלמעלה, סוד השם הזה שעולה אדם. אדם מסוד נסתר עליון. אדם סוד האותיות, שהרי האדם כלול למעלה וכלול למטה. אדם א' למעלה למעלה, ס סתום שהיא ס מלסרבה המשרה, ד' תחתון שנסתם במערב, וזה כללות שלמעלה ושלמטה, נתקן למעלה

- ^א פי' הוא חסד ראשון מה"ח שמקבל חסד דז"א (מ"מ).
^ב פי' שכולם מקבלים מיסוד דאימא שבתוך ת"ת דז"א (מ"מ).
^ג גם הגבורה שהיא צפון מקבלת חסד שני מיסוד דאימא שבת"ת ונמצא שכולם מקבלי סמהמזרח שהיא ת"ת (מ"מ).
^ד פי' שהשמאל תחת ראש המלכות בסוד שמאלו תחת לראשי (מ"מ).
^ה (צפון סוד אלה כתלי הגן בזכ"י ע"ש) (ד"א).
^ו פי' שהיא בין תרין דרועין (מ"מ).
^ז ופי' ויאמר אלהים היא המלכות (מ"מ). ובקש מכולם (ד"א).
^ח והם חג"ת ויסוד (מ"מ).
^ט נר"ה (מ"מ).
^י מלכות (מ"מ). גן עדן דעוה"ז היא אצילות דעולם הזה, בית המקדש הוא בבחינת בריאה דעולם הזה, א"י היא בבחי' יצירה שבעולם הזה, וחוץ לארץ הוא בחי' עשיה שבעולם הזה. וכמו כן צ"ל לפ"ז שא"י בכללו כולל ג' עולמות אצילות בריאה ויצירה, שכן ההיכל וקודש הקדשים הנכלל בו הם בחינת גן עדן ה"ה בחי' אצילות, ושאר מקום המקדש הוא בחי' עולם הבריאה, ושאר כל ארץ ישראל הוא בחי' עולם היצירה. והנה באותה המידה הוא בשיעור הקומה של אדה"ר: ראשו של אדה"ר היה מז"א דאצילות שהוא בחי' יצירה וא"י שבו. והגם שהיה מעפר דבית המקדש של העולם הזה אבל כל העולם הזה הרי עמד אז למעלה ממה שהוא עכשיו (דע"ה ח"ב דרוש ג' ענף י').
^{יא} פי' אלהים דקרא היא הבינה או המלכות שנקרא אלהים (מ"מ).
^{יב} הם המלאכים שבאו מז"א שנק' אדם (מ"מ).
^{יג} פי' מכל הפרצופים (מ"מ).
^{יד} כליל לעילא הם ג"ר ולתתא הם ז"ן (מ"מ).
^{טו} אריך ואבא (מ"מ). (פי' בינה ועי' פ' תרומה קכו א) (ד"א).
^{טז} בינה (מ"מ).
^{יז} מלכות (מ"מ).
^{יח} שמערב היא מלכות, ד' שם היא ומה שלא הזכיר ז"א כי הוא יושב בחיק הבינה ושם עיקר מושבו (מ"מ).

בראשית

ונתקן למטה. כשירדו האותיות הללו למטה כולם כאחד בשלמותו, נמצא זכר ונקבה, ונקבה נדבקה בצידו, עד שהפיל עליו תרדמה וישן, והיה מוטל במקום בית המקדש למטה, ונסר אותו הקדוש ברוך הוא ותיקן אותה כמו שמתקנים את הכלה, והכניסה אליו. זהו שכתוב "ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה". "ויקח" אחת דוקא, בספרי הראשונים מצאנו, זו לילית ראשונה שהיתה עמו והתעברה ממנו, ולא היה כנגדו עזר, כמו שכתוב "ולאדם לא מצא עזר כנגדו", מה זה "עזר", סמך. עד אותה שעה שכתוב, "לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו". בא וראה, אדם אחרון לכולם היה, כך ראוי להביא שלום על העולם.

אתתקן לעילא אתתקן לתתא^א אלין אתוון כד נחתא לתתא כלוהו כחדא באשלמותיה אשתכח דכר ונוקבא ונוקבא בסטרוי אתדבכת עד דאפיל עלויה שנתא ודמוך והוה רמי באתר דבי מקדשא לתתא^ב ונסר ליה קב"ה ותקין לה כמה דמתקנין לכלה ואעלא ליה הדא הוא דכתיב (בראשית ב כא) ויקח אחת מצלעותיו ויסגור בשר תחתנה ויקח אחת דייקא^ג בספרי קדמאי אשכחנא דא לילית קדמיתא^ד דהות עמיה ואתעברת מניה ולא הות לקיבליה עזר וכמה דכתיב (בראשית ב כ) ולאדם לא מצא עזר כנגדו ומאי עזר סמך עד ההיא שעתא דכתיב (שם יח) לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו תא חזי אדם בתראה דכלא הוה הכי אתחזי למיתי על עלמא שלים:

תו א"ר שמעון כתיב (בראשית ב ה) וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר יהו"ה אלהים על הארץ וגו' וכל שיח השדה אלין

לה/א

אלנין ברבינן דנטיעו לבתר והוון זעירין^ה:

עוד אמר רבי שמעון, כתוב "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל עשב השדה טרם יצמח כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ וגו'". "וכל שיח השדה" אלו

עצים גדולים שינטעו אחר כך ויהיו קטנים.

^א כמש"ל אדם רומז לה' פרצופים (מ"מ).

^ב פי' בית המקדש בגן עדן (מ"מ).

(חלק הד"ו פרצופין לשנים כאומן הזה במגרה) (ד"א).

^ג פי' מדלא קתני צלע מצלעותיו וקתני אחת משמע דאיכא אחריתי והיא לילית א"נ אחת במ"ק עם המלה לילת (ד"א).

^ד פי' היא חוה השנית שרומזת לפרצוף רחל, ולכך אמר אחת כמו אחת היא יונתי שהיא הנוק' (מ"מ).

^ה עי' ע"ח שער לח פרק ב: ובזה יובן ענין אדה"ר שהיה לו ב' נשים א' (נקרא לילית, וב' היא חוה) [חוה הראשונה נקרא לילית, וחוה ב'], והענין כי אדה"ר הוא דמיון ז"א, וז"א יש לו ב' נקבות לאה ורחל. וכבר ביארנו כי לאה היא דינין קשין מאד, מפני שהיא אחוריים של אמא. ועוד שהיא [עומדת] למעלה במקום הסתום, אבל רחל היא נמתקת, כי היא במקום גלוי של החסדים. והנה ז"א נקרא אדם כי הוא סוד מ"ה, שהוא הו"ה דמילוי אלפ"ן, גימטריא מ"ה, ואד"ם. ונודע כי פשוט של הו"ה הוא העיקר כי המילוי הוא בחי' נקבה, לפי שכולה דינין ומילוי גימטריא אלקים. וגם נקרא מילוי מפני שכל כח הנוקבא ועצמות אורותיה וכחותיה כולם גנוזים תוך הז"א, כי עטרא דגבורה הוא תוך ז"א, ואח"כ יוצא חוץ ממנו, באופן כי הנוקבא הוא מילוי של הז"א. ויקרא יט ע"א (הערת הזוהר). דהיינו בחינת חוה הראשונה (עי' ע"ח ל"ח פרק ב') וטעם הדבר, מאחר שהיא נוק' אשר גובר בה הדין לעולם, לכן נקראת בשם לילית שהיא קרובה יותר לקלי' מאשר אדם בעלה (דע"ה ח"ב כ ע"ב).

^ו עי' אריכות בשער מאמרי רשב"י. ויקח א' מצלעותיו, שהי אלילית הראשונה שנק' צלע, ויסוג בשר תחתנה היא חוה השנית שנק' בשר שהלכה חוה הראשונה וחוב הב' ישבה במקומה (מ"מ ועי' שער מאמרי רשב"י).

^ז זר"ן (מ"מ).

^ח כדפ"ו) איתא "זהירין".

^ט פי' באבא היו כקרני חגבים וביאמ נגדלו (מ"מ). תקון כב ורמז על שהיה תחלת האצילות נעלם תכלית ההעלם (ד"א).

בראשית

תא הו"א אדם וחווה דא בסטרא דדא אתבריאוי מאי טעמא לא אתבריאוי אנפין באנפין בגין דכתיב (בראשית ב ה) כי לא המטיר יהו"ה אלהים על הארץ וזווגא לא אשתכח בתקוניה כדקא יאות' וכד אתתקנו האי דלתתא ואתהדרו אנפין באנפין כדין אשתכח לעילא' מנלן מן המשכן דכתיב (שמות מ יז) הוקם המשכן' בגין דמשכן אחרא אתקם עמיה ועד לא אתקם לתתא לא אתקם לעילא אופי הכא כד אתתקם לתתא אתתקם לעילא ובגין דעד כען לא אתתקן לעילא' לא אתבריאוי אנפין באנפין וקרא אוכח דכתיב כי לא המטיר יהו"ה אלהים על הארץ' ובגין כך ואדם אין דלא הוה בתקוניה וכד אשתלימת חוה אשתלים אדם וקדם לכן לא אשתלים ורזא דא דעד כען לא אית את סמ"ך בפרשתא' ואע"ג דחבריא אמרו' אבל סמ"ך דא עזר ודא עזר דלעילא דאתהדר לעילא אנפין באנפין דכר ונוקבא אסתמך דא לקבל דא ודאי (תהלים קיא ה) סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר סמוכים דא דכר ונוקבא דאינון סמוכים כחדא [נ"א דא] <דאינון> סמוכים עולם תתאה בעולם עלאה דעד

בא וראה, אדם וחווה נבראו זה בצד זה, ולמה לא נבראו פנים בפנים, בגלל שכתוב "כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ", והזווג לא נמצא בתקונו כראוי. וכשנתקנה זו שלמטה, וחזרו להיות פנים בפנים, כן נמצא למעלה. מנין לנו, מן המשכן, שכתוב "הוקם המשכן", בגלל שמשכן אחר הוקם עמו, וטרם שהוקם למטה לא הוקם למעלה. גם כאן כשהוקם למטה הוקם למעלה. ומשום שעד עכשיו לא נתקן למעלה, לא נבראו פנים בפנים. והפסוק מוכיח, שכתוב, כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ". ולכן "ואדם אין", שלא היה בתקונו. וכשנשלמה חוה נשלם אדם, וקודם לכן לא נשלם. וזה הסוד שעד עכשיו אין אות סמך בפרשה, ואף על גב שהחברים אמרו, אבל סמ"ך זה עזר, וזה עזר שלמעלה שחזר למעלה פנים בפנים, זכר ונקבה, נסמך זה כנגד זה בודאי, "סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר". "סמוכים" זה זכר ונקבה שהם סמוכים כאחד (שהם סמוכים עולם תחתון בעולם עליון, שטרם שנתקן העולם שלמטה, לא נתקן אותו העולם שאמרנו). (העולם הזה שאמרנו תלוי בעולם שלמטה, וכשלא נתקן עולם שלמטה, לא נתקן אותו עולם שאמרנו).

^א מנחת יהודה ופרדס בשער מהות והנהגה וזוהר פקודי רנט ע"א (ד"א). פקודי רלא (לש"ו).

^ב ע"י פקודי רלא ע"א. [היינו אב"א] אמנם כל זה הוא רק ביחס לעולמות של אז (כללים ח"א קז ע"ד).

^ג פ"י הגם כי כבר היה הזווג רק לא אשתכח בתיקוניה, פ"י כי עדיין לא היו המ"ן מתוקנים ומבוררים ועלתה המלכות אל הבינה, והמ"ן של הבינה הם אשר שימשו אל המלכות (מ"מ).

^ד דהיינו על ידי המצוות והתפילות של אדה"ר (ע"ח נקודות פרק ו'). ע"י לעיל לא רע"א שם משמע כי חזרו פב"פ ביום א' עצמו (לש"ו). דהיינו שלעולם אין חזרת פב"פ אלא על ידי מעשי אדה"ר וכמ"ש בע"ח נקודות ו' ומיעוט הירח ד' (דע"ה ח"ב לג ע"א). ע"י כללים ח"ב קלז ע"א שיש מכאן ראייה שלזיווג דגדלות צריך שתחילה ז"ן יעלה מ"ן וע"י עוד ע"ח שער כג פרק ו'. החל מהיום הראשון לאחר שנגנז האור הראשון, היו ז"ן רק אב"א (ע"י זוהר תרומה קמח ע"ב) (דע"ה ח"ב צד ע"ד), אמנם כל זמן ששימש אור הגנוז היו פב"פ (כללים ח"ב קלז ע"א).

^ה פ"י מנלן שהעליונים תלויים בתחתונים דכתיב הוקם המשכן שרומז למשכן עליון מדלא כתיב הקים אלא הוקם, מאליו (מ"מ).

^ו פ"י כיון שז"ן לא נתקנו עדיין והיו אב"א גם אדם וחווה לא אתבריאוי פב"פ (מ"מ).

^ז ה' אלקים – או"א. להאיר על הארץ – היא המלכות, לתקנה פב"פ בשביל שאין שם מי שיעלה מ"ן (מ"מ).

^ח תימה דתרי זמני כתיב לעיל הוא הסובב וצ"ע (ע"י בב"ר פ"ז) (ד"א). פ"י פרשתא השייכא לאדם ויקח ה' אלקים את האדם עד ויסגור לא יש אות ס' ולא אמר בתורה אלא בפרשתא ואין כאן צ"ע. הרשב"ב. ובמק"מ כ' מבראשית. ואפשר דהוא הסובב אינו מעיקר הפרשה רק ד' נהרות לבד, מא"ן (נ"א). ע"י ביאורו לס"ח סימן רנט שמביא ממדרש ב"ר פ' יז שאמר שם ג"כ כדברי זוהר ואח"כ מקשה שם המדרש בעצמו ואם יאמר לך אדם הוא הסובב תאמר לו כו' ע"ש ושם (לש"ו).

^ט הטעם לפי הפשט אבל לפי הסוד בא לרמוז שלא חזרו ז"ן פב"פ עד שחזרו אדם וחווה פב"פ פוהיו עזר זה לזה (מ"מ).

בראשית

ההוא עולם דקאמרן] (נ"א) האי עולם דקא אמרן
תליא בעולם דלתתא וכד לא אתתקן עולם
דלתתא לא אתתקן ההוא עולם דקא אמרן):

כי לא המטיר יהו"ה אלהים על הארץ דהא
דא בדא סמיך^א עולם דא תתאה^ב כד אתתקן
ואתהדרו אנפין באנפין ואתתקנו אשתכח סמך
לעילא^ג דהא מקדמת דנא^ד לא הוה עובדא
בתקונא >נ"א עולם בתיקוניה < בגין דלא המטיר
יהו"ה אלהים על הארץ ודא בדא תלייא מה
כתיב בתריה (בראשית ב ו) ואד יעלה מן הארץ
דא תקונא דלתתא לבתר והשקה את כל פני
הארמה ואד יעלה מן הארץ דא תיאובתא
דנוקבא לגבי דכורא^ה דבר אחר מאי טעמא לא
המטיר בגין דלא אשתכח תקונא דיעלה מן
הארץ ועל דא מן ארעא תתאה אתער עובדא
לעילא^ו תא הזי תננא^ז סליק מן ארעא
בקדמיתא^ח ועננא אתער וכלא אתחבר לבתר
דא בדא^ט כנוונא דא תננא דקרנא אתער
מתתא ועביד שלימו לעילא^י ואתחבר כלא דא
בדא ואשתלימו^{יא} כנוונא דא לעילא^{יב} אתערותא
שרי מתתא ולבתר אשתלים כלא ואלמלא
דכנסת ישראל שריא באתערותא בקדמיתא לא

"כי לא המטיר ה' אלהים על הארץ",
שהרי הם סמוכים זה בזה. ועולם זה
התחתון, כשנתקנו וחזרו להיות פנים
בפנים ונתקנו, נמצא סמך למעלה, שהרי
מקודם לכן לא היה המעשה בתיקון (עולם
בתיקונו), משום שלא המטיר ה' אלהים על
הארץ. ואלו תלויים זה בזה. מה כתוב
אחריו, "ואד יעלה מן הארץ", זה תיקון
שלמטה. אחר כך "והשקה את כל פני
האדמה". "ואד יעלה מן הארץ" זו
השתוקקות הנקבה לזכר. דבר אחר, למה
לא המטיר, בגלל שלא נמצא תיקון שיעלה
מן הארץ, ועל זה מן הארץ התחתונה
התעורר מעשה למעלה. בא וראה, עשן
עולה מן הארץ בהתחלה וענן מתעורר,
ואחר כך הכל מתחבר זה בזה, כדוגמא זו
עשן הקרבן מתעורר מלמטה ועושה
שלמות למעלה, ומתחבר הכל זה בזה,
ונשלמים כדוגמא זו למעלה. התעוררות
מתחילה מלמטה ואחר כך הכל נשלם.
ואלמלא שכנסת ישראל מתחילה
בהתעוררות בהתחלה, לא יתעורר כנגדה
אותו שלמעלה. ובהשתוקקות שלמטה
נשלם למעלה.

^א זה תלוי בזה, תחנונים בעיונים ועליונים בתחתונים (מ"מ).

^ב אדם וחיה (מ"מ).

^ג חזרו זון פב"פ (מ"מ).

^ד קודם בריאת העולם הזה, היו ז'ין אב"א (מ"מ).

^ה פי' לא דלא המטיר נמשכת עד ואד יעלה וגו' וכן וכבודי לאחר לא אתן וגו' ואל ימות ויהי מתיו מספר (ד"א).

^ו כוונתו שעל ידי מעשי אדה"ר חזרו ז'ין דאצילות להיות פב"פ (כללים ח"ב קלז ע"א).

^ז תננא רומז אל מעשה התחתונים המעוררים את המלכות ומבינים אותה אל הזווג, כי עולה רוחניות מע"ט של התחתונים כתמרות עשן ובוקעים רקיעים ועולים עד המלכות ומכינים אותה אל הזווג, ואח"כ ז"א יתאה לה שרוא האותה מקודשת ואז יהיב לה מ"ד (מ"מ).

^ח עשן עולה מלמטה תחלה והוא מבואר (ד"א).

^ט פי' גם ז"א מתעורר אל הזווג, ומתחברים שניהם יחד לפי שז"א עיקר חשקו לינק שפע ביינק גדולה מהעליונים ואינו מתעורר אל הזווג אולתי בראותו המלוכת מוקשטת בקישוטים נאים שהם בחי' המ"ן ואז מתרצה אליה לתת לה מהשפע שקיבל (מ"מ).

^י פי' התעוררות רוחניות הקרבן וכוונה טובה שמכוין הכהן ותשובה ווידוי של בעל הקרבן עולים ומעוררים המלכות ועביד שלימו ואתחבר כולא דא בדא, פי' גם הז"א מתעורר אל הזווג ומתחברים ז'ין יחד ועלים אל אר"א בסוד מ"ן (מ"מ).

^{יא} מקבלים מוחין (מ"מ).

^{יב} פי' כמו שהשכינה אינה מתעוררת אל הזווג עד דשריית אתערותא מתתא מסוד מעש ההצדיקים שמעלים לה מ"ן, כן הז"א אינו מתעורר עד שהמלכות תתקשט במ"ן שבה, ואז יתעורר הוא להשפיע בה מ"ד (מ"מ).

בראשית

ובתיאובתא דלתתא אשתלים לעילא:

רבי אבא אמר, למה כתוב "ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע", "עץ החיים" הרי שנינו שמהלך חמש מאות שנים היה, וכל מימי בראשית נחלקים תחתיו. עץ החיים ממש באמצע הגן, והוא לוקח כל מימי בראשית ונחלקים תחתיו, שהרי אותו נהר ששופע ויוצא, הוא שורה על אותו הגן ונכנס בו, ומשם נחלקים המים לכמה צדדים. ואותו הגן לוקח הכל. ואחר כך יוצאים ממנה ונחלקים לכמה נחלים למטה, כמו שנאמר "ישקו כל חיתו שדי", כמו שיוצאים מאותו עולם עליון ומשקה את אותם הרים עליונים של אפרסמון טהור. אחר כך כשמגיעים לעץ החיים, נחלקים תחתיו בכל צד כפי דרכו.

רבי אבא אמר, למה כתוב "ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע", "עץ החיים" הרי שנינו שמהלך חמש מאות שנים היה, וכל מימי בראשית נחלקים תחתיו. עץ החיים ממש באמצע הגן, והוא לוקח כל מימי בראשית ונחלקים תחתיו, שהרי אותו נהר ששופע ויוצא, הוא שורה על אותו הגן ונכנס בו, ומשם נחלקים המים לכמה צדדים. ואותו הגן לוקח הכל. ואחר כך יוצאים ממנה ונחלקים לכמה נחלים למטה, כמו שנאמר "ישקו כל חיתו שדי", כמו שיוצאים מאותו עולם עליון ומשקה את אותם הרים עליונים של אפרסמון טהור. אחר כך כשמגיעים לעץ החיים, נחלקים תחתיו בכל צד כפי דרכו.

ועץ הדעת טוב ורע אמאי אקרי הכי דהא [עץ] דא לאו איהו באמצעיתא אבל עץ הדעת טוב ורע מאי הוא אלא בגין דינקא מתרין סטרין וידע לון כמאן דיניק מתקא ומרירא ובגין דינקא מתרין סטרין^א וידע לון ושריא בגווייהו^ב אקרי הכי [טוב ורע] וכל אינון נטיעין שריין עלייהו^ג וביה אחידן נטיעין אחרנין עלאיין^ד ואינון אקרונ ארוי לבנון מאן אינון^ה ארוי לבנון אינון [שית יומין עלאיין דקאמרן] (ששת ימי בראשית כדאמרן) ארוי לבנון אשר נטע (תהלים קד טז)

"ועץ הדעת טוב ורע". למה נקרא כך, שהרי עץ זה אינו באמצע, אבל "עץ הדעת טוב ורע" מהו. אלא בגלל שיונק משני צדדים, ויודע אותם, כמי שיונק מתוק ומר. ובגלל שיונק משני צדדים ויודע אותם ושורה בתוכם נקרא כך, "טוב ורע". וכל אותם נטיעות שורים עליהם, ובו אחוזים נטיעות אחרות עליונות, והם נקראים "ארזי לבנון". מי הם "ארזי לבנון", אותם ששה ימים עליונים, ששת ימי בראשית שאמרנו. "ארזי לבנון אשר נטע", נטיעות

^א ה' חסדים וכל א' כלול מעשר וכו' הם ת"ק (מ"מ).

^ב פ' המוחין דאור"א שנקראים בראשית (מ"מ).

^ג פ' הקו האמצעי (דע"ה ח"ב מג ע"ד).

^ד יסוד דז"א (מ"מ).

^ה עי' אד"ר קלח ע"ב, ועי' ב"ע (קצז ע"א), "דנגיד" הוא מסט' דחכמה, והוא באתפשטותיה לתתא לבניה. ובבניה שם הוא "נפיק".

^ו פ' שנכנס במלכות (מ"מ).

^ז פ' מיסוד הנזכר מתחלקים החסדים והגבורות וגם הארת המוחין (מ"מ).

^ח פ' אחר שמתפשטים במלכות יוצאים ממנה לבי"ע (מ"מ).

^ט בינה (מ"מ).

^י הם ו"ק דז"א ששרשם מאימא שנקראת אפרסמונא דכייא (מ"מ).

^{יא} סטרין הם חו"ג ה' חסדרים נקראים טוב, וה' גבורות מתכליתם יש יניקה לקלי' ולכן נקראי רע (מ"מ).

^{יב} המלכות שורה בין תרין דרועין שהם חו"ג (מ"מ).

^{יג} ו"ק דז"א (מ"מ).

^{יד} פ' הפנימיות דזו"ן ששרשם מאבא הנקרא לבנון, כי שקיו דאילנא שהם פנימיות ז"א הם מאבא (מ"מ).

^{טו} לעיל לא ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

נטיעות ודאי^א דאתקיימו לבתר מכאן ולהלאה^ב
סמ"ך מאי היא ויסגור בשר תחתנה^ג בסטרוי
הוה והוה דא בסטרוי דדא ודאי עקרן קב"ה
ושתיל

לה/ב

לון <באתר> (לאחר) אחרא^א ואתהדרו אנפין
באנפין לקיומא כגוונא דא סמיכן עלמין עקרן
קב"ה ושתיל לון באתר אחרא ואתקיימו
בקיומא שלים ואמר רבי אבא מנלן דאדם וחווה
נטיעין הוו דכתיב (ישעיה ס כא) נצר מטעי
מעשה ידי להתפאר מעשה ידי דייקא דלא
אשתדלו בהון בריין אחרנין וכתיב (שם יז יא)
ביום נסעך תשגשגי דבהווא יומא דאתנמעו
בעלמא (אתאחדו) וסרחו^ב תנן הנטיעות כקרני
חגבים הוו ונהורא דלהון דקיב ולא הוו נהרין
כיון דאתנמעו ואתקנו^ג אתרביאו בנהורא
ואקרין ארזי לבנון^ד ואדם וחווה עד דאתנמעו לא

ודאי שהתקיימו אחר כך, מכאן ולהלאה
סמ"ך. מהי "ויסגור בשר תחתנה", בצדו
היתה, והיה זה בצד זה. ודאי הקדוש ברוך
הוא עקר אותם ושתל

אותם במקום אחר, וחזרו להיות פנים
בפנים לקיום. כדוגמא זו סמוכים
העולמות, עקר אותם הקדוש ברוך הוא
ושתל אותם במקום אחר והתקיימו בקיום
שלם. ואמר רבי אבא, מנין לנו שאדם וחווה
היו נטועים, שכתוב "נצר מטעי מעשה ידי
להתפאר", מעשה ידי דוקא, שלא השתדלו
בהם בריות אחרות. וכתוב "ביום נטעך
תשגשגי", שבאותו יום שניטעו בעולם,
סרחו. שנינו, הנטיעות היו כקרני חגבים
ואורם דקיב ולא היו מאירים. כיון שניטעו
ונתקנו, התרבו באור ונקראו ארזי לבנון.
ואדם וחווה עד שננטעו, לא התרבו באור
ולא העלו ריח, בודאי, נעקרו ונשתלו
ונתקנו כראוי.

^א ארזי לבנון הם זרין אשר היו תחלה אב"א ולא היו יכולים להזדווג אז אלא בהיכל אר"א ואח"כ נסרם והחזירם פב"פ למטה במקומם וזהו ענין הנטיעה שנטעם פב"פ למטה במקומם ואתקיימו כי בהיותם אב"א לא היה להם קיום והעמדה (מ"מ).

^ב פי' אחר שחזרו זרין פב"פ נזכרה אות ס' להורות שהם סמוכים דא לקביל דא, מה שלא היה כן מתחילה שהיו אב"א דא בסטרוי דדא (מ"מ).

^ג עי' בפת"ש יעקב ולא פרק כג, ונתיב קיצור אבי"ע פרק ח'.

^ד פי' זרין היו באבא כקרני חגבים ועקרם משם ושתיל לון באתר אחרא שהיא הבינה ונתקנו שם ואז חזרו פב"פ (מ"מ). כלומר שהוציאם מארץ אדום להביאם לתוך ג"ע הרי הוא נ' שערי בינה (בבהגר"א על תיקו"ז ק ע"ב).

^ה פי' ביום אשר חזרו פב"פ חטאו (מ"מ).

^ו פי' תחילה בהיות זרין אב"א היו הנטיעות כקרני חגבים כי כיון שהיו אב"א לא היה נמשך להם האור הגדול הראוי להם וכיון שחזרו פב"פ שהוא ענין נטיעה ושתילה אז אתרביאו בנהורא (מ"מ). כל היצירה נהיית מעט מעט (בהגר"א על ספד"צ כב ע"ד ד"ה וז"ש כד שמע). כן היא המציאות וכך יהיה עד תחיית המתים, ואז תהיה המציאות בבחינת "ארזי לבנון" (כללים ח"א פט ע"ד). אמנם כאן מתבאר שכל תיקון אינו גילוי חדש אלא תוספת על הקיים (כללים ח"ב נח ע"ג). ועי' ע"ח שער התיקון פרק ה', ואז היא לא היתה מציאות ממש אלא רק בתורת שרשי מציאות (דע"ה ח"א טז ע"ג), ורק מלכיות אינן נקראות לא בשם נקודות ולא בשם אצילות (דע"ה ח"ב יז ע"ד). וכן הוא במדרש רבה בראשית ר"פ טו (לש"ו).

^ז אתתקנו (מלמ"ר).

^ח בתיקון דמעשה בראשית (דע"ה ח"א ע"א ע"ג).

^ט ענין ז"א כי ג' בחינות היו לו, האחד, בהיותו בתוך הבינה, והוא הנקרא זמן עיבור הראשון. והשני, הוא אחר שנוולד ויצא לחוץ, ואז נקרא זמן היניקה. והשלישי, הוא בעת הגדלת המוחין אשר לו, ואז הוא זמן העיבור השני. וזהו סוד הנטיעות הנז', שהוא ז"א הנרמז באות ו' של ההוי"ה, שהיא צורת נטיעה אחת אשר נוטע בתוך מעי אמו, ואח"כ הגדילו ו' קצוותיו (שער מאמרי רשב"י). לעיל כט ע"א (לש"ו).

^י פי' גם הם קודם שחזרו פב"פ לא אתרביאו בנהורא שלא נמשכה בהם הנשמה עליונה עד שחזרו פב"פ (מ"מ).

^{יא} דהיינו התעוררות עליית ריח טו בשל מעשיהם הטובים עד שחזרו פב"פ (מ"מ).

בראשית

ודאי אתעקרו ואשתילו^א ואתתקנו כדקא יאות^ב:

ויצו יהוה אלהים (בראשית ב טז) הא תנינן לית צו אלא ע"ז [יהוה] זו ברכת השם אלהים אלו הדיינין על האדם זו שפיכות דמים לאמר זו גלוי עריות מכל עץ הגן ולא גזל אכל תאכל ולא אבר מן החי (וכו' לאמר דא אתתא) ושפיר מכל עץ הגן אכל תאכל [דשריא] (ושריא) ליה כלא <דליכלינהו> (דבלהו) ביחודא^א דהא חזינן אברהם אכל יצחק ויעקב וכל נביאים אכלו וחיו אבל אילנא דא אילנא דמותא איהו (נ"א) כמה דכתיב (בראשית ב יז) ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו מאן דנטיל ליה בלחודוי מיית דהא סמא דמותא נטיל (נ"א) בגין דאיהו מפריש ליה מן חייזן ועל דא כי ביום אכלך ממנו מות תמות בגין דקא פריש נטיעין:

רבי יהודה שאיל לרבי שמעון הא דתנינן אדם הראשון מושך בערלתו הוה מאי הוא א"ל דפריש ברית קדש מאתריה^א (ומחולקיה) ודאי מושך בערלה הוה ושבק ברית קדש ודבק בערלה ואתפתה במלה דנחש ומפרי העץ דא אתתא^א לא תאכל ממנו בגין דכתיב (משלי ה ה) רגליה יורדות מות שאול צעדיה יתמוכו ובהאי הוי פרי דהא באחרא^א לא הוי פרי כי ביום אכלך ממנו מות תמות בגין דאילנא דמותא הוי כדקאמרן דכתיב רגליה יורדות מות:

(נ"א) והנחש היה ערום מכל חית השדה (בראשית ג א) רבי יוסי אמר האי אילנא דקא אמרן הוה מתשקי מלעילא ואתרבי^א והוה חדי כמה דאת אמר (שם ב י) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן הגן דא אתתא ונהר דא הוה

"ויצו ה' אלהים", הרי שנינו, אין צו אלא עבודה זרה, "ה" זו ברכת השם, "אלהים" אלו הדינים, "על האדם" זו שפיכת דמים, "לאמר" זו גלוי עריות, "מכל עץ הגן" ולא גזל, "אכל תאכל" ולא אבר מן החי, ויפה. "מכל עץ הגן אכל תאכל" שהתיר לו הכל לאכלם יחד, שהרי ראינו אברהם אכל, יצחק ויעקב וכל הנביאים אכלו וחיו. אבל עץ זה, עץ המות הוא, (כמו שכתוב "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו"). מי שנוטלו לבדו, מת, שהרי לקח סם המות (בגלל שהוא מפרידו מהחיים), ועל זה "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", בגלל שמפריד הנטיעות.

רבי יהודה שאל את רבי שמעון, מה זה שנינו, אדם הראשון היה מושך בערלתו. אמר לו, שהפריד ברית קודש ממקומו ומחלקו, ודאי שהיה מושך בערלה. ועזב ברית קודש ודבק בערלה והתפתה בדבר הנחש. "ומפרי העץ" זו אשה, "לא תאכל ממנו" בגלל שכתוב "רגליה יורדות מות שאול צעדיה יתמוכו". ובזה היה פרי, שהרי באחר לא היה פרי, "כי ביום אכלך ממנו מות תמות", בגלל זה עץ המות היה, כמו שאמרנו שכתוב "רגליה יורדות מות".

"והנחש היה ערום מכל חית השדה". רבי יוסי אמר, האילן הזה שאמרנו היה משקה מלמעלה וגדל והיה שמח, כמו שנאמר "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן". "הגן" זו אשה, ונהר זה היה נכנס בה

^א פי' בבטן אמא (בהגר"א על ספד"צ כ ע"ד ד"ה אתעקר).

^ב כלול בזה מש"כ בלשון היו בסוד נקודות ואח"כ אשתילו באתר אחרא (זהר בראשית לה ע"ב) ושם אשלימו (בבהגר"א על תז"ח יט ע"ד).

^א ופי' שלא נאסר לאדה"ר רקל אכול מעץ הדעת לבדו אבל אם יחבר עץ הדעת עם עץ החיים שרי לפי שכשמחבר עץ החיים עם עץ הדעת מחבר ז"ן כאחד ואז אין רגליה יורדות מות אלא כולה עלתה נגד עץ החיים לכן לא נאסר לו אם יחבר שניהם, אבל כשאוכל עץ הדעת לבדו הוי פירודא ח"ו (מ"מ).

^א מנחת יהודה דף קיט (ד"א).

^ב פי' שמפריד יסוד מן המלכות (מ"מ).

^א כאן מתבאר שהיה איסור זיווג בין אדם לחוה (דע"ה ח"ב קמט ע"ג).

^א פי' בנחש (מ"מ).

^ב היה נשקה בשפע העליון ונתרבה למעלה ברוב שמחה והוא הכל יחוד בלי פירוד כי אין פירוד אלא למטה בעולם הנפרדים כמ"ש ומשם יפרד וגו' (ד"א). מלכות. הרשב"ב (נ"א).

בראשית

עייל ביה ואשקי ליה והוה כלא חד (וכדין יהוה אחד ושמו אחד (זכריה יד ט)) דהא מתמן ולתתא איהו פרודא דכתיב (בראשית ב י) ומשם יפרד:

והנחש רבי יצחק אמר דא יצר הרע רבי יהודה אמר נחש ממש אתו לקמיה דרבי שמעון אמר לון ודאי כלא חד וסמא"ל הוה ואתחזי על נחש וצולמיה דנחש דא איהו שטן וכלא חד תנינא בההיא שעתא נחת סמא"ל מן שמיא רכיב על נחש דא"ל וצולמיה הוה חמאן כל בריין וערקן מניה ומטו לגבי אתתא במלין וגרימו מותא לעלמא ודאי בחכמה אייתי סמאל לווטין על עלמא וחבל אילנא קדמא דברא קב"ה בעלמא ומלה דא הוי תלי על סמאל עד דאתא אילנא אחרא קדישא דאיהו יעקב ונטל מניה ברכאן דלא יתברך סמא"ל לעילא ועשו לתתא דהא יעקב דוגמא דאדם הראשון הוה (ושופריה) דיעקב שופריה דאדם הראשון הוה ועל דא כמה דמנע סמאל ברכאן מאילנא קדמא הכי נמי מנע יעקב דאיהו אילנא דוגמא דאדם מסמאל ברכאן מלעילא ומתתא ויעקב דידיה נטיל בכלא ועל דא (בראשית לב כד) ויאבק איש עמו כתיב (שם ג א) והנחש היה ערום דא יצר הרע דא מלאך המות ובגין דנחש איהו מלאך המות גרם מותא לכל עלמא ודא הוא רזא דכתיב (שם ו יג) קץ כל בשר בא לפני דא הוא קצא דכל בשרא דנטיל נשמתא לכל בשרא ואקרי הכי:

ויאמר אל האשה אף רבי יוסי אמר באף פתח ואף"א טייל בעלמא אמר לה לו/א

לאתתא באילנא דא"ל ברא קב"ה עלמא ודאי

ומשקה אותה, והיה הכל אחד (ואז "ה" אחד ושמו אחד"), שהרי משם ולמטה הוא פרוד, שכתוב "ומשם יפרד".

"והנחש", רבי יצחק אמר, זה יצר הרע, רבי יהודה אמר, נחש ממש. באו לפני רבי שמעון, אמר להם, ודאי הכל אחד, וסמא"ל היה, ונראה על נחש, וצלמו של הנחש הזה הוא שטן, והכל אחד. שנינו, באותה שעה ירד סמא"ל מהשמים רכוב על נחש זה, וכל הבריות היו רואים צלמו ובורחים ממנו, והגיעו לאשה בדברים וגרמו מות לעולם. ודאי בחכמה הביא סמא"ל קללות על העולם וחיבל את האילן הקדמון שברא הקדוש ברוך הוא בעולם, ודבר זה היה תלוי על סמא"ל, עד שבא אילן אחר קדוש שהוא יעקב, ונטל ממנו ברכות שלא יתברך סמא"ל למעלה ועשו למטה. שהרי יעקב דוגמת אדם הראשון היה (ויפיו), שיעקב יפיו של אדם הראשון היה. ועל כן, כמו שמנע סמא"ל ברכות מהאילן הראשון, כך גם מנע יעקב שהוא אילן, דוגמת אדם מסמא"ל, ברכות מלמעלה ומלמטה. ויעקב לקח את שלו בכל, ועל זה "ויאבק איש עמו". כתוב "והנחש היה ערום" זה יצר הרע, זה מלאך המות. ומשום שהנחש הוא מלאך המות, גרם מות לכל העולם, וזהו סוד שכתוב "קץ כל בשר בא לפני", זהו קץ של כל בשר שנוטל הנשמה לכל בשר, ונקרא כך.

"ויאמר אל האשה אף". רבי יוסי אמר, באף פתח ואף הטייל בעולם. אמר לה

לאשה, באילן זה ברא הקדוש ברוך הוא

^א קודם החטא לא היה הנחש רע ממש, אלא שהוא היה מבחי' דעת, והוא היה העץ הדעת טוב ורע מחלקי החי שבהדצח"מ, ולכן נאמר עליו "והנחש היה ערום מכל חית השדה" ומכיוון שהיה מתוקף הדינים הקשים, והיה כלי מוכן ומוכשר לכך, ירד הס"מ ונתלבש בו, והלך אצל חוה ופיתה אותה וכמ"ש בפרקי דר' אליעזר פ' י"ג שכל רשעתו של נחש היה ע"י הס"מ שנתלבש בו, ואמר שם משל למה הדבר דומה, לאדם שיש בו רוח רעה וכל המעשים שהוא עושה אינו עושה מדעתו אלא מדעת הרוח הרעה שיש בו, כך הנחש, כל מעשיו שעשה וכל דבריו שדיבר לא דיבר ולא עשה אלא מדעתו של ס"מ (דע"ה ח"ב מ ע"ג).

^ב במה שנטל יעקב הברכות מעשו בחכמה תיקן חטא אדה"ר שגם ס"מ בחכמה נטל מתחלה והביא קללות. א"מ (נ"א).

^ג תולדות קמב ע"ב (ד"א).

^ד מה שחסר כאן עי' בסוף הספר סי' לד (הערת הזוהר).

^ה א"ף חוזק הדין שבו אחוז הקלי' (אור יקר ש"ד סי' יג).

בראשית

ודאי אכלו מניה (בראשית ג ה) והייתם כאלהי"ם² יודעי טוב ורע דהא איהו הכי הוי (והוא היודע טוב ורע) אלהי"ם שמיה עין הדעת טוב ורע ועל [דא והייתם כאלהי"ם יודעי וגו'] אמר רבי יהודה לא אמר הכי דאלו אמר באילנא דא ברא קב"ה עלמא יאות הוה³ כי הוא כגרון ביד החוצב בו אבל לא אמר אלא מאילנא דא אכל קב"ה⁴ וכדין ברא עלמא וכל אומן סני להבריה אכלו מניה ואתון תהון בראן עלמין ועל דא כי יודע אלהי"ם כי ביום אכלכם ממנו וגו' ובגין דאיהו ידע דא אפקיד לכו עליה דלא תיכלו מניה אמר רבי יצחק בכלא מלילו שקרא בשירותא⁵ דאמרו שקרא הוה דכתיב (בראשית ג א) אף כי אמר אלהי"ם לא תאכלו מכל עץ הגן ולא הכי דהא כתיב (שם ב טז) מכל עץ הגן אכל תאכל ובלהו שרא ליה:

אמר רבי יוסי הא [ד]תנינן דפקיד ליה קב"ה על ע"ז דכתיב (שם) ויצו יהו"ה [על ברכת השם] אלהי"ם על הדינין על האדם על שפיכות דמים לאמר על גלוי עריות וכי כמה אנשי הוה בעלמא דאיהו אצטריך דא אלא ודאי כלא על האי אילנא הוה בגין דביה אחידן כל אלין פקודין דכל מאן דנטיל ליה בלחודויל עביר פרישו ונטיל ליה באוכלוסין דלתתא דאחידן ביה ונטיל ע"ז ושפיכות דמים וגלוי עריות⁶ ע"ז באינון רברבי ממנן שפיכות דמים בהאי אילנא תליין דאיהו בסטר גבורה וסמאל אתפקד על דא גלוי עריות אשה היא ואנתתא אקרי ואסיר לזמנא לאנתתא בלחודהא אלא עם בעלה דלא יהא השיד בגלוי עריות ועל דא בכלהו אתפקד בהאי אילנא כיון דאכל מניה בכלהו עבר דהא כלא אחיד ביה:

ודאי את העולם, אכלו ממנו והייתם כאלהים יודעי טוב ורע, שהרי הוא כן נהיה אלהים, שמו עץ הדעת טוב ורע, ועל זה "והייתם כאלהים ידעי וגו'". אמר רבי יהודה, לא אמר כך, שאלו אמר באילן זה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם נאה היה, כי הוא כגרון ביד החוצב בו, אבל לא אמר אלא מאילן זה אכל הקדוש ברוך הוא ואז ברא את העולם, וכל אומן שונא את חברו, תאכלו ממנו ואתם תהיו בוראי עולמות. ועל זה, "כי ידע אלהים כי ביום אכלכם ממנו וגו'". ומשום שהוא ידע את זה, צוה אתכם עליו שלא תאכלו ממנו. אמר רבי יצחק, בכל דיבוריו שיקר [הנחש], בתחילה שיקר שכתוב "אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן", ולא כך, שהרי כתוב "מכל עץ הגן אכל תאכל", וכולם התיר לו.

אמר רבי יוסי, הרי שנינו שצוה אותו הקדוש ברוך הוא על עבודה זרה, שכתוב "ויצו". "ה" על ברכת השם. "אלהים" על הדינים. "על האדם" על שפיכות דמים. "לאמר" על גלוי עריות. וכי כמה אנשים היו בעולם שהוא צריך זה. אלא ודאי הכל על האילן הזה היה, משום שבו אחוזים כל המצוות הללו, שכל מי שלוקח אותו לבד, עושה פירוד, ולוקח אותו באוכלוסים שלמטה שאחוזים בו, ולקח עבודה זרה ושפיכות דמים וגלוי עריות. עבודה זרה באותם גדולים ממונים. שפיכות דמים תלויים באילן הזה, שהוא בצד גבורה, וסמאל⁷ ממונה על זה. גלוי עריות אשה היא, ואשה נקראת, ואסור לזמן את האשה בלבדה אלא עם בעלה, שלא יהיה חשוד בגלוי עריות. ועל זה בכולם הצטוו באילן

^א מלכות (אור יקר).

^ב מדת המלכות, יודעי טוב ורע, תקבלו הדין והרחמים שבה שתיהם (אור יקר).

^ג שהרי היה מיוחד באומרו באילנא דא שמורה ייחוד קב"ה באילנא (אור יקר). פי' שהבינה ע"י המלכות תיקנה ב"ע (מ"מ).

^ד זה סיבה לכל, וממנו קבל כל העולם, ואם כן אין אתם צריכים אלא לקבל ממנו, ולא ממי שהוא מקבל ממנו, מה לכם לתולדה הא לכם השורש ותשוו לו (אור יקר).

^ה בכל דברי הנחש היה מתחלה ועד סוף הכל שקר גמור (ד"א).

^ו שמפריד ובהיותה נפרדת ח"ו הרי עבודה זרה, שאינון ממנן רברבין מתדבקין לה, והוא שם אומנותו בהם, ועובד זולת קונו. וכן שפיכות דמים, כי בהתגבר הדין בה הנה יגרום החוטא להרוג מי שלא נתחיי במיתה במפשט, בסוד ויש נספה בלא משפט, שפירשו בזוהר, והיינו על ידי סמאל משנתן רשות למשחית לחבל אינו מבחין וכו' (אור יקר).

^ז כי בהיותו מפריד גורם זוהמת הנחש שבה על חוה (אור יקר).

בראשית

הזה, כיון שאכל ממנו עבר בכולם, שהרי אחד ביה: הכל אחוז בו.

רבי יהודה אמר, ודאי דבר זה כך הוא, שאסור להתיחד עם אשה בלבדה אלא אם כן בעלה עמה. מה עשה אותו רשע, אמר, הרי הגעתי לאילן הזה ולא מתתי, גם את התקרבי וגעתי בידך בו ולא תמותי, ודבר זה הוא הוסיף לה מעצמו.

רבי יהודה אמר ודאי מלה דא הכי הוא דאסיר לאתיחדא עם אנתתא בלחודהא אלא אם כן בעלה עמה מה עבד ההוא רשע אמר הא מטיתי להאי אילנא ולא מתי אוף את קריב ומטי בידך ביה ולא תמותי ומלה דא הוא אוסיף לה מגרמיה:

מיד ותרא האשה כי טוב וגו', במה ראתה, אמר רבי יצחק, אותו אילן (שדה) העלה ריחות, כמו שנאמר "כריח שדה אשר ברכו ה'". ובגלל אותו ריח שהיה עולה, חמדה אותו לאכול ממנו. רבי יוסי אמר, ראייה היתה. אמר לו רבי יהודה, והרי כתוב "ותפקחנה עיני שניהם". אמר לו, ראייה זו בשיעור של האילן לקחה אותו (שיעור הלב היתה), שכתוב "ותרא האשה" דוקא.

מיד ותרא האשה כי טוב וגו', במה ראתה, אמר רבי יצחק, אותו אילן (שדה) העלה ריחות, כמו שנאמר "כריח שדה אשר ברכו ה'". ובגלל אותו ריח שהיה עולה, חמדה אותו לאכול ממנו. רבי יוסי אמר, ראייה היתה. אמר לו רבי יהודה, והרי כתוב "ותפקחנה עיני שניהם". אמר לו, ראייה זו בשיעור של האילן לקחה אותו (שיעור הלב היתה), שכתוב "ותרא האשה" דוקא.

ותרא האשה כי טוב (בראשית ג ו) חמאת ולא חמאת כי טוב חמאת כי טוב ולא אתישבת ביה מה כתיב לבתר (שם) ותקח מפריו ולא כתיב ותקח ממנו והיא אתדבקת באתר דמותא וגרימת לכל עלמא מותא ואתפרישת חיי מן מותא ובחובא דא גרים פרישותא לאפרשא אתתא מבעלה דהא קו"ל מדבור לא

"ותרא האשה כי טוב", ראתה ולא ראתה, "כי טוב", ראתה כי טוב ולא התיישבה בו. מה כתוב אחר כך, "ותקח מפריו", ולא כתוב ותקח ממנו, והיא נדבקה במקום המות, וגרמה לכל העולם מות, והפרידה חיים ממות. ובחטא זה גרם פירוד להפריד אשה מבעלה, שהרי קול מדיבור לא נפרדים לעולמים, ומי שמפריד קול מדיבור, מתאלם, ולא יכול לדבר. וכיון

^א נגעתי (ד"א).

^ב משמע שאדה"ר הוסיף לחוה צווי של נגיעה מדעתו. א"מ (כן כתבו הרב תורת חיים בסנהדרין כ"ט והרב כלי יקר מדנפשיהו והוא אבות דר"נ פ"א. מא"ן) (נ"א).

^ג אדם הזהיר את חוה על איסור עץ הדעת, והוסיף סייג לדבר ואסר את הנגיעה ג"כ משום שנשים דעתן קלה (דע"ה ח"ב קמו ע"ב).

^ד פי' לא כסברת ר' יצחק שהריחה ריח טוב מהאילן אלא ראתה האילן שהיא המלכות, ולכן חמדה פירותיו (מ"מ).

^ה אחר החטא, דמשמע קודם החטא לא היה להם פקחת עין להשיג מהות הדברים ואיך ראתה הארת המלכות (מ"מ).

^ו שראתה והשיגה שיעור האילן וכחו באופן שנתנה שיעור וכח מיוחד למדה זו שהוא האילן ולפריו וע"י זה גרמה לעצמה פרישות להיות מופרשת מבעלה בימי נדוטה תרומה קמד ומנחת יהודה דף קיז מענין זה (ד"א).

^ז פי' ראייה שכלית, שהשיגה שיעור האילן וכחו, אבל בענייני עולם הזה לא נפקחו בו עיניהם עד אחר החטא וראיה שכלית היתה להם מקודם (מ"מ).

^ח שמחמת ראייה חמדה, ותראה היא ראייה ממש (מ"מ).

^ט פי' ראתה הארת היסוד שהיה מאיר למלכות, ולא השיג אותה הארה יפה, כמ"ש חמאת כי טבו ולא אתישבת ביה (מ"מ).

^י ר"ל ראתה הארת היסוד ולא השיגה אותה יפה (מ"מ).

^{יא} פי' שלקחה הארת המלכות ולא קחה הארת היסוד וזהו הפירוד (מ"מ).

בראשית

מדבור לא מתפרשן לעלמין ומאן דמפריש קול מדבור אתאלם ולא יכיל למללא^א וכיון דאשתקל מניה מלולא אתייהב לעפרא^א א"ר שמעון כתיב (תהלים לט ג) נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר נאלמתי דומיה האי קרא כנסת ישראל [אמרו] (אמרתו דאיהו) בגלותא מאי טעמא בגין דקול מדבר ליה לדבור כיון דאיהו בגלותא קול אתפרש מניה ומלה לא אשתמע ועל דא נאלמתי דומיה וגו' מאי טעמא בגין דהחשיתי מטוב דלא אזיל קול בהדה וישראל אמרי (שם סה ב) לך דומיה תהלה מאי דומיה דא תהלה לדוד דאיהו דומיה בגלותא ושתיקא בלא קול א"ר יצחק מאי לך בגינך איהו דומיה ושתיקא דאסתלקא מנה קול:

ותקח מפריו הא תנינן סחטה ענבים ויהבת ליה וגרמו מותא לכל עלמא דהא אילנא דא ביה שריא מותא והוא אילנא דשלטא בליליא

לו/ב

וכד איהו שלטא כל בני עלמא טעמו טעמא דמותא אלא אינון בני מהימנותא מקדמי ויהבו ליה נפשיהו בפקדונא ובגין דאיהו בפקדונא אתהדרו נפשאן לאתריהו ועל דא (תהלים צב ג) ואמונתך בלילות כתיב:

ותפקחנה עיני שניהם (בראשית ג ז) רבי חייא אמר דהא אתפקחו למנדע בישין דעלמא מה דלא ידעו עד השתא כיון דידעו ואתפקחו למנדע ביש כדין ידעו כי ערומים הם דאברו זהרא עלאה^ה דהוה חפי עליהו ואסתלק מנייהו ואשתארו ערומים מניה ויתפרו עלה תאנה אתדבכו לאתחפאה באינון צולמין דההוא

שנטל ממנו דיבור, נתן לעפר. אמר רבי שמעון, כתוב "נאלמתי דומיה החשיתי מטוב וכאבי נעכר". "נאלמתי דומיה" כנסת ישראל אמרה את הפסוק הזה בגלות, ולמה, בגלל שקול מנהיג את הדיבור, וכיון שהיא בגלות, הקול נפרד ממנה והדיבור לא נשמע, ועל זה "נאלמתי דומיה וגו'". ולמה, בגלל ש"החשיתי מטוב", שקול לא הולך עמה, וישראל אומרים "לך דומיה תהלה". מה זה "דומיה", זו "תהלה לדוד", שהיא דומיה בגלות ושותקת בלי קול. אמר רבי יצחק, מה זה "לך", בגללך היא דומיה ושותקת, שהסתלק ממנה קול.

"ותקח מפריו", הרי שנינו שסחטה ענבים ונתנה לו, וגרמו מות לכל העולם, שהרי באילן זה שורה המות, והוא אילן ששולט בלילה,

וכשהיא שולטת כל בני העולם טועמים טעם מות, ואותם בני האמונה מקדימים ונותנים לה נפשם בפקדון, ובגלל שהוא בפקדון, חוזרות הנפשות למקומם, ועל זה כתוב "ואמונתך בלילות".

"ותפקחנה עיני שניהם", רבי חייא אמר, שהרי נפקחו לדעת רעות העולם מה שלא ידעו עד עכשיו. כיון שידעו ונפקחו לדעת רע, אז ידעו כי ערומים הם, שאבדו זוהר עליון שהיה מכסה עליהם והסתלק מהם, ונשארו ערומים ממנו. "ויתפרו עלה תאנה", נדבקו להתכסות באותם צלמים של אותו אילן שאכלו ממנו שנקראים

^א פי' קאי על אדם שעושה פירוד בין קול לדיבור ח"ו שגם הוא אתאלם ולא יכיל למללא שהארת ז"א מסתלקת ממנו (מ"מ).

^ב פי' כיון שנסתלקה ממנו הארת ז"א שהוא הקול, אז אתייהב לעפרא (מ"מ).

^ג עי' בסוף הספר סי' לה מה שחסר כאן (הערת הזוהר).

^ד פי' הדינים שבעקבי לאה, ענבים גימ' עק"ב, סחטה אותם הדינים ונתנה לו, ונתנה יניקה גדולה לקלי' (מ"מ על פי ע"ח ל"ר פרק ד).

^ה אדה"ר היו לו ו"ק דאצילות ולבוש הנשמה מחשמ"ל דבריאה, ולבוש הרוח מחשמל דיצירה ולבוש הנשפ מחשמל דעשייה, וכשחטא נסתלקו ממנו רוח ונשמה שהם זיהרא עילאה והלבושים לקחתם קלי' נוגה והנפש שנשארה בו ערומה חזר הקב"V ועשה לו לבוש אחר מנוגה והוא כתנות עור (מ"מ). ח"ב טל רע"ב (לש"ו). והוא כללות הנרנח"י דאצילות של עתה, שהוא הנר"נ דאצילות של לפני החטא ועי' ח"ג פג ע"ב ושיה"ש נד ע"ד (דע"ה ח"ב לא ע"א). והוא כולל נר"נ דבריאה (דע"ה ח"ב מז ע"ג).

בראשית

אילנא^א דאכלו מניה דאקרין טרפי דאילנא^ב ויעשו להם חגורות רבי יוסי אמר כיון דידעו מהאי עלמא ואתדבקו ביה חמו דהאי עלמא מתדבר על ידא דאינון טרפין דאילנא ועברו [להון] (ליה) תוקפא לאתתקפא בהו דהאי עלמא וכדין ידעו כל זייני חרשין דעלמא ובעו למחגר זיינין באינון טרפי אילנא בגין לאנגא עלייהו רבי יהודה אמר כדין תלת עאלו בדינא ואתדנו ועלמא תתאה אתלטייא^א ולא קיימא בקיומיה בגין זוהמא דנחש עד דקיימו ישראל בטורא דסיני לבתר אלביש לון קב"ה בלבושיין^ב דמשכא אתהני מנייהו הה"ד (שם כא) כתנות עור^ג בקדמיתא הוון כתנות אור דהוון ומשתמשיין^ד בהו בעלאין^ה (משמשיין בהו עלאין) דלעילא בגין דמלאכי עלאין הוון אתיין לאתהנא מההוא נהורא הה"ד (תהלים ח ו) ותחסרהו מעט

עלים של האילן. "ויעשו להם חגורות", רבי יוסי אמר, כיון שידעו מהעולם הזה ונדבקו בו, ראו שהעולם הזה מתנהג על ידי אותם עלים של האילן, ועשו להם חוזק להתחזק בהם בעולם הזה, ואז ידעו כל כלי כשפים של העולם, ורצו לחגור כלי זיין באותם עלים של האילן כדי להגן עליהם. רבי יהודה אמר, אז נכנסו שלשה בדין ונדונו, והעולם התחתון התקלל ולא עמד בקיומו בגלל זוהמת הנחש, עד שעמדו ישראל בהר סיני. אחר כך הלביש אותם הקדוש ברוך הוא בלבושים שהעור נהנה מהם, זהו שכתוב "כתנות עור". בתחלה היו כתנות אור שהיו משתמשים בהם בעליונים שלמעלה, משום שמלאכי העליונים היו באים להנות מאותו האור, זהו שכתוב "ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו". וכעת שחטאו כתנות עור, שהעור נהנה מהם ולא הנפש. אחר כך

^א ע' שרים שיניקתם מהמלכות (מ"מ).

^ב שנקראים עלי האילן והם כחות חיצונים (ד"א).

^ג עי' בהגר"א על ספד"צ ח ע"ד ד"ה ומההיא דאתלטיא.

^ד לבוש שהעור נהנה ממנו ולא הנשמה משא"כ תחלה היה להם כתנות אור שהנשמה היתה נהנת מהם (ד"א). עי' פר' בא טל ע"א (לש"ו).

^ה פ' שפגם בעץ הדעת שסביבו עץ החיים. והנה חיים בגי' ס"ח וצירוף עה"ד הרי ס"ט נמצא כשתצטרף ס"ט לאלף של אור נעשה מאור עור. ונר' הענין כי האלף מורה על המחשבה והעין על המעשה ותורת ר"מ אור דקסבר שאדם הראשון לא פגם רק במחשבה ורבנן סברי שפגם במעשה (נ"א). ועי' פקודי רכט ע"ב, קדושים פג ע"א, שלח קסט ע"א ורע"ב, ויתרו צד ע"א. והיו כל בחי' הגוף והכלים זכים ובהירים בלי שום זוהמא וחומריות של סיגים כלל (דע"ה ח"ב קיא ע"ג), "כתנות אור" בא ממלבושי האור של האור הגנוז, וכתנות עור ממשכא (עור) הנחש (דע"ה ח"ב קמו ע"ג). אח"כ עשה לו ג"כ מלבוש אחר מקליפות נוגה והם כתנות עור, וכנגד הלבוש דכתנות אור ג"ע הארץ וכו', וזהו קליפת נגה הוא משכא דחויא כי הרי היא הקליפה חצונה שבכולם בערך הנחש הדבוקה עם הקדושה (ע"ח קליפת נוגה פרק ד'). עור הערלה, והוא בסוד כתנות עור של אדה"ר, שאמרו (סנהדרין לח ע"ב) "מושך בערלתו היה", ובתחלה היה כתנות אור כמ"ש בזוהר, והוא אור הגנוז, ואח"כ נכסה בעור ונגנוז, ולא יגלה עד שיוסר הס"א, ועור הזה הוא עץ הדעת טוב ורע, שממנה אכל אדה"ר, ונמשכה ערלתו, ולעתידי יחזור עץ הדעת כולו לקדושה, ויהיה כולו היקף לקדושה (בהגר"א על ספד"צ יב ע"ג ד"ה ומ"ש).

^ו פ' אדם וחווה היו משתמשים בכח אותם הלבושים בעילאי דלעילא שהם הפרצופים העליונים (מ"מ).

^ז עי' תרגום יונתן ופרד"א פ"י ובתיקונים נד ע"א ובסוף תיקון נח ובתיקון ג מ"א תיקונים אחרונים (לש"ו).

^ח פ' אדם והנחש. א"מ (נ"א).

^ט פ' ס"מ ואדם, שלדעת רז"ל בגמ' קין והבל קודם החטא נולדו כמו שסדרו השעות של יום ו' שבו נוצר אדם מה נעשה בכל שעה ושעה, אבל רשב"י ס"ל שאחר שבא נחש על חוה והטיל בה זוהמא אח"כ נולד קין ולזה הסכים האריז"ל (מ"מ). ערל ובת זוגו, והוא נגד בקדושה יסוד ועטרת היסוד, ובתריין דרגין אלין בא על חוה, וכנגדן יצאו אלו שנים קין והבל (בהגר"א על ספד"צ כז ע"ג ד"ה והבל).

^י קין והבל (מ"מ).

^{יא} קין רובו מטיפת הנחש, שהיא זוהמא, והבל רובו מטיפת אדם (מ"מ).

^{יב} אם כן צ"ל שהוא נולד לאחר החטא וע"כ הוא שלא היה מתוקן (דע"ה ח"ב פח ע"ד).

^{יג} טיפת אדם נתערבה עם טיפת הנחש (מ"מ).

^{יד} פ' שזרעו של הנחש נתערב עם זרעו של אדם, וע' זוהר חדש רות פג ע"ב וזוהר אחרי מות עו ע"ב (דע"ה ח"ב קמז ע"ד).

בראשית

מאלהי"ם וכבוד והדר תעטרהו והשתא דחבו כתנות עור דעור אתהני מנייהו ולא נפשא' לבתר אולידו ברא קדמאה ברא דוזהמא הוה תרינ' אתו עלה דחוה"ב ואתעברת מנייהו ואולידת תרינ' דא נפק לזיניה ודא נפק לזיניה"א ורוח דילהון אתפרשו דא לסטרא דא ודא לסטרא דא דא דמי לסטרוי ודא דמי לסטרוי מסטרא דקין כל מדורין דסטרא דזינין בישין ורוחין ושדין וחרשין אתיין מסטרא דהבל סטרא דרחמי יתיר"ב ולא בשלימו חמר טב בחמר ביש"ב ולא אתתקן בהדיה עד דאתא שת ואתייחסו מניה כל אינון דרינ דזכאי עלמא וביה אשתיל עלמא ומקין אתיין כל אינון חציפין ורשעים וחייבי עלמא"א:

א"ר אלעזר בשעתא דחב קין הוה מסתפי בנין דחמא קמיה זיני משריין מזינין"א ואתיין לקטלא ליה וכד אהדר בתשובה מאי קאמר (בראשית ד יד) הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר"ב מאי מפניך אסתר אלא <אהא> סתיר מבניינא דילי רבי אבא אמר כמה דאת אמר (תהלים כב כה) >ולא הסתיר פניו ממנו" (מיכה ג ד) [ויסתר פניו ממנו"ג] (שמות ג ו) (ויסתר משה פניו) ועל דא ומפניך אסתר מאינון פנים דילך אהא נסתר"ד ללא ישגחון ביה"א ועל דא והיה כל מוצאי יהרגני:

וישם יהו"ה לקין אות לבלתי וגו' מאי אות אות אהד' מעשרין ותריין אתוון דאורייתא יהב עליה לאנגא עליה אמר רבי יהודה מאי דכתיב (בראשית ד ח) ויהי בהיותם בשדה מאי בשדה דא אתתא' ועל דא קם וקטיל ליה דהא מסטרא דא ירית לקטלא"א מסטרא דסמא"ל דגרים מותא לכל עלמא וקני קין להבל על נוקביה"ב רבי חייא אמר הא חזינן דכתיב (שם ה) ויחר לקין מאד

הולידו בן ראשון, בן של הזוהמא היה. שנים באו על חוה והתעברה מהם והולידה שנים. זה יצא למינו וזה יצא למינו. ורוח שלהם נפרדו זה לצד זה וזה לצד זה. זה דומה לצד שלו וזה דומה לצד שלו. מצד של קין כל המדורים של צד של המינים הרעים ורוחות ושדים וכשפים באים, ומצד של הבל צד של רחמים יותר ולא בשלמות, יין טוב ביין רע, ולא נתקן עמו עד שבא שת, והתייחסו ממנו כל אותם דורות של צדיקי עולם, ובו נשתל העולם. ומקין באו כל אותם חצופים ורשעים ורשעי העולם.

אמר רבי אלעזר, בשעה שחטא קין היה פוחד, בגלל שראה לפניו מיני מחנות מזויינים ובאים להרוג אותו, וכשחזר בתשובה מה אמר, "הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר". מה זה "מפניך אסתר", אלא אהיה נסתר מהבנין שלי. רבי אבא אמר, כמו שנאמר "ולא הסתיר פניו ממנו", "ויסתר משה פניו", ועל זה "ומפניך אסתר", מאותם הפנים שלך אהיה נסתר שלא ישגחו בי, ועל זה "והיה כל מוצאי יהרגני".

"וישם ה' לקין אות לבלתי וגו'", מה זה "אות", אות אחת מעשרים ושתיים אותיות התורה נתן עליו להגן עליו. אמר רבי יהודה, מהו הכתוב "ויהי בהיותם בשדה", מה זה "בשדה". זו האשה, ועל זה קם והרג אותו, שהרי מצד זה ירש להרוג, מצד של סמא"ל, שגרם מות לכל העולם, וקייא קין בהבל על הנקבה שלו. רבי חייא אמר, הרי ראינו שכתוב "ויחר לקין מאד ויפלו פניו",

^א מחנות מזויני' שלוחי הדין (ד"א).

^ב מפני פנים של זעם (מ"מ).

^ג לָשׁוֹן הפסוק: מהם.

^ד פי' מפניך הטובות אהא נסתר (מ"מ).

^ה שאין הקב"ה משגיח עליו לטובה ואז כל מוצאו יהרגו (מ"מ).

^ו אות ט' (מ"מ).

^ז פי' הי אהתאומה שעליה נחלקו (מ"מ).

^ח פי' מכח הטיפה של הס"מ שהיתה בקין, לכן הרג להבל (מ"מ).

^ט עי' ע"ח שער אנ"כ ז מש"כ בעניין היתומה היתירה שהיתה להבל.

בראשית

ויפלו פניו על דלא אתקביל קרבניה א"ל הכי הוא וכלא הוה לקבליה ואמר רבי יהודה מאי דכתיב (שם ז) הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ אלא הכי קאמר הלא אם תיטיב עובדך שאת מאי שאת כדכתיב (שם מט ג) יתר שאת דהא בוכרא שבהא אית ליה בכלא תדיר ותלייא בעובדוהי ועל דא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ מאי לפתח דא פתחא

לז/א

דלעילא דמניה נפקין דינין על עובדין בישין דעלמא פתח כמה דאת אמר (תהלים קיה יט) פתחו לי שערי צדק ולהוא פתח חטאת רובץ דא מלאך המות והוא זמין לאתפרעא מינד:

תא הוי בראש השנה אתיליד אדם בראש השנה ודאי רזא לעילא ותתא ר"ה לעילא^א ר"ה לתתא^ב בראש השנה עקרות נפקדות מנלן דבראש השנה הוה דכתיב (בראשית כא א) ויהו"ה פקד את שרה ויהו"ה דייקא^ג דא ר"ה ובגין דנפיק אדם [מר"ה ונפיק] (בר"ה נפיק) בדינא ועלמא קיימא בדינא ובגיני כך לפתח ודאי חטאת רובץ בגין לאתפרעא מינד ואלוך תשוקתו עד דתשתצי ואתה תמשל בו רזא הוא דכתיב (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כלם מכאן אמרו לא שליט קב"ה אלא בזמנא דישתצון הייבי עלמא ועל דא כיון דמלאך המות ישצי לון^ד כדין קב"ה שליט עלוי דלא יפוק לאבאשא עלמא דכתיב (בראשית ד ז) ואתה תמשל בו (בתיובתא) ואתה דייקא אמר רבי יצחק בקוטרא דפלגא^ה <קפסירא>^ו (קספירא) שכיח^ז רבי יהודה אמר ואתה תמשל בו בתיובתא:

על שלא התקבל קרבנו, אמר לו כך הוא, והכל היה לנגדו. ואמר רבי יהודה, מה זה שכתוב "הלא אם תיטיב שאת ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ", אלא כך אמר, הלא אם תיטיב מעשיך, אז שאת. מה זה שאת, כמו שכתוב "יתר שאת", שהרי לבכור יש שבח בכל דבר תמיד ותלוי במעשיו, ועל זה "אם תיטיב שאת, ואם לא תיטיב לפתח חטאת רובץ". מה זה "לפתח", זהו פתח

שלמעלה שממנו יוצאים דינים על מעשים רעים של העולם. "פתח" כמו שנאמר "פתחו לי שערי צדק", ולאותו פתח "חטאת רובץ", זה מלאך המות, והוא עתיד להפרע ממך.

בא וראה, בראש השנה נולד אדם, בראש השנה ודאי סוד למעלה ולמטה. ראש השנה למעלה, ראש השנה למטה. בראש השנה עקרות נפקדות. מנין לנו שבראש השנה זה היה, שכתוב "וה' פקד את שרה", וה' דוקא זה ראש השנה. ומשום שאדם יצא בראש השנה, יצא (ויצא) בדין והעולם עומד בדין, ולכן לפתח ודאי, "חטאת רובץ", כדי להפרע ממך. "ואליך תשוקתו", עד שתכלה. "ואתה תמשל בו", סוד הוא, שכתוב "ואתה מחיה את כולם", מכאן אמרו, לא שולט הקדוש ברוך הוא אלא בזמן שיכלו רשעי העולם, ועל זה, כיון שמלאך המות יכלה אותם, אז הקדוש ברוך הוא שולט עליו שלא יצא להרע לעולם, שכתוב "ואתה תמשל בו" (בתשובה), ואתה דוקא. אמר רבי יצחק, בקשר של המחלוקת המושל מצוי. רבי יהודה אמר, "ואתה תמשול בו" בתשובה.

^א מלכות (מ"מ).

^ב סוף כי תצא (הערת הזוהר).

^ג וה' הוא ובית דינו, ו' של ר"ה הוא ז"א הו"ה היא מלכות בית דינו (מ"מ).

^ד פי' כיון שימית הגוף אז לא יתן הקב"ה לו למישלט עוד על הנשמה ובראשית חכמה איתא שהנשמה נק' אתה והיינו דקאמר ואתה תמשל בו. א"מ (נ"א).

^ה בחבור וקשר הקטרוג ומחלוקת (ד"א).

^ו השוטר והמושל שכיח שם, כדי לקיים הדין שבין החולקים. והוא רמז ביאור של "ואתה תמשל בו", שכן כאן היה מחלוקת קטרוג מחמת הקיצוף, אזי המלאך המות שהוא השוטר הכופה לקיים דין העליון, היה נמצא מיד ביניהם (ד"א).

^ז פי' בחבור ובקשר הקטרוג

בראשית

רבי יוסי אמר כד <הו> אינון דריין דקין אזלין בעלמא הו מטרטשיל^א ארעא והו דמיין לעלאי ותתאי א"ר יצחק עז"א ועזא"ל^ב כד נפלו מאתר קדושתיהו מלעילא חמו בנת בני נשא וחטאו ואולידו בנין ואלין הו נפילים^ג דכתיב (שם ו ד) הנפילים היו בארץ

רבי חייא אמר בני קין הו בני אלהים^ד דהא כד אתא סמאל על חוה אמיל בה זוהמא ואתעברת ואולידת לקיין^ה וחיו דיליה לא הות דמי לשאר בני נשא וכל אינון דאתיין מסטרא דיליה לא הוה אקרונ אלא בני האלהים^ו רבי יהודה אמר ואפילו אינון (בני) נפילים הכי אקרונ המה הגבורים שתין^ז הוה בארעא כחושבן דלעילא כתיב הכא המה הגבורים אשר מעולם^ח וכתיב התם (שיר ג ז) ששים גבורים סביב לה רבי יוסי אומר המה הגבורים אשר מעולם ממש מעולם דייקא^ט אנשי השם [דייקא] מאי שם דא הוא עולם דקאמרן אנשי השם דייקא כתיב הכא אנשי השם וכתיב התם (ויקרא כד טז) בנקבו שם וכתיב (שם יא) ויקוב בן האשה הישראלית את השם^י

רבי יוסי אמר, כשהיו אותם דורות של קין הולכים בעולם, היו מחליקים את הארץ, והיו דומים לעליונים ותחתונים. אמר רבי יצחק, עז"א ועזא"ל, כשנפלו ממקום קדושתם מלמעלה, ראו בנות בני אדם וחטאו והולידו בנים, ואלה היו נפילים, שכתוב "והנפילים היו בארץ".

רבי חייא אמר, בני קין היו בני אלהים, שהרי כשבא סמאל^ל על חוה, הטיל בה זוהמא והתעברה והולידה את קין, והמראה שלו לא היה דומה לשאר בני אדם. וכל אותם שבאו מהצד שלו, לא היו נקראים אלא בני האלהים. רבי יהודה אמר, ואפילו אותם (בני) נפילים כך נקראים, "המה הגבורים", שישים היו בארץ, כחשבון שלמעלה. כתוב כאן "המה הגבורים אשר מעולם", וכתוב שם "שישים גבורים סביב לה". רבי יוסי אומר, "המה הגבורים אשר מעולם" ממש, "מעולם" דוקא. "אנשי השם", מהו שם, זה הוא עולם שאמרנו, "אנשי השם" דוקא. כתוב כאן "אנשי השם", וכתוב שם "בנקבו שם", וכתוב "ויקוב בן האשה הישראלית את השם".

נמצאת הממשלת, ר"ל כשתהיה המחלוקת המושלח מצוי שם לעשות דין ביניהם, וכיון שאליך תשוקתו והוא נלחם עמך ואת הנלחם עמו להנצל מידו, אז ואתה, שהיא השכינה שנקרא אתה, תמשול בו, היא המושלת לעשות דין (מ"מ).

^א מהרסים (ד"א).

^ב הסמ' ולילי' דקליפת נוגה דאצילות הנה הם מתחילה היו טוב גמור, אלא שהיו דין חזק, וע"ז היו מקטרגים על בריאת האדם, וכו' (ולכן) אפיל לון שכינתא מקדושה דלהון. והגם דשם אמרו כ"ז על עזא ועזאל, וכו' הזרין הם השרשים, ועזא ועזאל הם הענפים, והם תולדותיהם. והיה אותו הענין בשניהם, ושניהם נפלו ואתעקרו מקדושתיהו, וכל א' נפל במקום הראוי לו. שכן עזא ועזאל נפלו למטה לגמרי לחורבן והשממון דהעשיה ובעמקי הרי החושך, ושרשם, הרי הוא הזרין דקליפת נוגה דאצילות, אשר מתחילה היו עומדים סמוך וקרוב לאצילות, אשר שם נאמר "לא יגורך רע". ואחר שנתעקרו מקדושתיהו ירדו בנוקבא דתהומא רבא, הרי הוא קליפת הבינה דעולם הבריאה, ושם הוא השורש דכל הטומאה והרע וכו', וכן חטאו עזא ועזאל כשנפלו למטה בבנות האדם וכו', אבדו חולקא טבא דהוה בהו. שכן ע"י שבחרו בחפצם ובדעתם ונאחזו בקליפה דבריאה, נאבד מהם החלק הטוב, הרי הוא הארת הקדושה דאצילות שהיה להם, ונטמאו ונעשו רע (דע"ה ח"א כ ע"א). לעיל ט ע"ב לקמן נח ע"א ועיין ח"ג רח ע"א ר"ב ע"א (לש"ו).

^ג והם מהח"ב דז"א דקלי' דאצילות (דע"ה ח"ב סג ע"ב).

^ד ע"י לקמן נה ע"א, אחרי מות עו ע"ב ותרומה קסז ע"ב שלידת קין היתה על ידי זרע הנחש יחד עם זה של האדם (דע"ה ח"ב קמו ע"ד), וע"י לעיל לו ע"ב ודברינו שם בשם בהגר"א על ספד"צ.

^ה כלומר שכל א' מהר"ק כלול מ' (בהגר"א על ספד"צ לה ע"א).

^ו ע"י בהגר"א על ספד"צ כט ע"ד שכוונתו מעולם הבריאה.

^ז פ"י היא המלכות הנקראת עולם ונקראת שם (מ"מ).

^ח חסר כאן ועיין בסוף הספר סי' לו (הערת הזוהר).

בראשית

רבי חייא אמר מעולם [ממש הווי ומעולם דלתתא נטיל לון קב"ה^א וגוברין כד"א] (דא הווי וגוברין גברין דסטרא בישא הווי דכתיב אנשי שם אנשי השם לא כתיב אלא אנשי שם כגוונא דא כתיב) (תהלים כה ו) זכר רחמיך יהו"ה וחסדיך כי מעולם המה מעולם ודאי ומעולם דלתתא נטיל לון קב"ה ואינון אבהן קדמאי למהווי רתיבא קדישא לעילא אוף הכא המה הגבורים אשר מעולם מעולם ודאי [נטיל לון קב"ה^ב רבי יצחק אמר מעולם] (ומאי הוא) דא מטתו שלשלמה^ג דכתיב (שיר ג ז) ששים גבורים סביב לה רבי אחא אמר כלהו בני האלהים אקרוין^ד [ונ"א] דהא עד לא אתבסמת^ה תא חזי כלהון נטיען הווי סתימין^ו רשימין^ז [דקיין] (זקיין) באתרא חד^ח לבתר עקרון קב"ה ואשתיל לון באתר אחרא^ט ואתקיימו רבי ייסא שאל מאי דכתיב (בראשית ה א - ב) זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אותו זכר ונקבה בראם ויברך אותם א"ל רבי אבא רוא עלאה הוא תנינן תלת ספרין פתיחן בר"ה חד דצדיקים גמורים

רבי חייא אמר, "מעולם" ממש היו, ומעולם שלמטה לקח אותם הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב (מעולם זה היו, וגברים גבורים של צד הרע היו, שכתוב אנשי שם, ולא כתוב אנשי השם, אלא אנשי שם. כמו זה כתוב) "זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה", מעולם ודאי, ומעולם שלמטה לקח אותם הקדוש ברוך הוא, והם אבות ראשונים להיות מרכבה קדושה למעלה. גם כאן "המה הגבורים אשר מעולם", מעולם ודאי לקח אותם הקדוש ברוך הוא. רבי יצחק אמר, "מעולם", (ומהו), זו מטתו שלשלמה, שכתוב "ששים גבורים סביב לה". רבי אחא אמר, כולם נקראו בני האלהים, (שהרי עדיין לא התבשמה). בא וראה, כל הנטיעות היו סתומים רשומים דקיקים במקום אחד. אחר כך עקר אותם הקדוש ברוך הוא ושתל אותם במקום אחר והתקיימו. רבי ייסא שאל, מה הוא הכתוב "זה ספר תולדות אדם ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אותם זכר ונקבה בראם ויברך אותם". אמר לו רבי אבא, זה סוד עליון. שנינו, שלשה ספרים נפתחים בראש השנה, אחד של צדיקים גמורים

תוספתא^א

אמרו רז"ל בשעתא דברא קב"ה לאדם ברא ליה בנינתא דעדן וצוהו על שבע מצות חב ואתגרש מגינתא דעדן ותרי מלאכי שמיא עזא ועזאל אמרו קמי קב"ה אלו הוינא אנן בארעא הוינא זכאין א"ל קב"ה וכי אתון יכלין על יצרא בישא אמרו קמיה יכלין מיד אפיל לון קב"ה

אמרו רבותינו זכרונם לברכה, בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם, ברא אותו בגן עדן וצוה אותו על שבע מצוות, חטא וגורש מגן עדן, ושני מלאכי שמים עז"א ועזאל אמרו לפני הקדוש ברוך הוא, אלו היינו אנו בארץ היינו צדיקים. אמר להם הקדוש ברוך הוא, וכי אתם יכולים

^א פי' ר"ח פליג וס"ל אשר מעולם היא העולם הזה שסילקם הקב"ה מהעולם הזה (מ"מ).

^ב שלא להחריב העולם (מ"מ).

^ג פי' ר"י בא להחזיק דברת רבי יוסי שמעולם היא מלכות (מ"מ).

^ד פי' לפי שלמעלה פליגי, ר"ח ס"ל בני האלהים הם בנוי דקין, ור' ס"ל אפילו הנפילים נק' בני האלהים, לכך בא רבי אחא להחזיק סברת רבי יוסי, דבין בינוי דקין ובין הנפילים כולם נקראים בני האלהים (מ"מ).

^ה חסר כאן עיין סוף הספר (הערת הזוהר).

^ו פי' נטיען הם זר"ן שהיו באבא כקרני חגבים (מ"מ).

^ז כפל ג' לשונות סתימין רשימין דקיין, נגד ג' כלים שיש לז"א חיצון אמצעי ונפימי שכולם לא נגלו (מ"מ). רשימות דקות (ד"א).

^ח עי' יהל אור.

^ט עקרון מאבא ושתלן באימא (מ"מ). כלומר בא"א (בהגר"א על ספד"צ כד ע"ד ד"ה ואמר ט'), ועי' ביהל אור.

^י עי' לעיל כג ע"א.

בראשית

[להתגבר] על יצר הרע, אמרו לפניו, יכולים. מיד הפיל אותם הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר "הנפלים היו בארץ", וכתוב "הגיבורים וגו'". ובשעה שירדו לארץ נכנס בהם יצר הרע, שנאמר "ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו", חטאו ונעקרו מקדושתם.

לז/ב

זהר

וכו' ספר עלאה^א דהא מניה נפק כלל^א נפיק מניה כתיבה^ב ספר אמצעיתא^א כללא דעילא^א ותתא^א >ספר דאיהו כללא דלעילא ותתא ואחיד לכל סטריין^א רזא דתורה^א (ואחיד לכל סטריין רזא דאדם קדמאה ספר תליתאה דאקרי נ"א ואקרי תורה) שבכתב אדם קדמאה ספר^א דאקרי תולדות אדם^ב ודא איהו דצדיקים גמורים^א הה"ד (בראשית ה א) זה ספר [תולדות אדם דא צדיק והאי <ודאי^א] (ודא צדיק) דעביד תולדות ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים דהא ודאי כדין אתתקן כללא לעילא ותתא ואתקיימו בדוגמא חדא זכר ונקבה בראם (שם ב) סתם חד [אתכליל בחד^א] (כלל חד)

וכו', ספר עליון שהרי ממנו יוצא הכל, ממנו יוצאת כתיבה. ספר אמצעי כללות של מעלה ומטה, (ספר שהוא כללות שלמעלה ולמטה, ואוחז לכל הצדדים סוד וכו') (ואוחז לכל הצדדים, סוד של אדם הראשון, ספר שלישי שנקרא (ונקרא) תורה) שתורה שבכתב אדם הראשון, ספר (שלישי) שנקרא "תולדת אדם", וזהו של צדיקים גמורים, זהו שכתוב "זה ספר תולדות אדם", זה צדיק ודאי שעושה תולדות. "ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים", שהרי ודאי אז נתקן הכל למעלה ולמטה, והתקיימו בדוגמא אחת. "זכר ונקבה בראם" סתם אחד נכלל בשני.

מתניתין [וכו'] כתיב (משלי יח י) מגדל עז שם יהוה בו ירוץ צדיק ונשגב^א דא הוא ספר תולדות אדם^א דרהיט^א בההוא מגדל^א האי מגדל

משנה: (כו') כתוב (משלי יח י) מגדל עז שם יהוה בו ירוץ צדיק, ונשגב, זהו ספר תולדות אדם, שרץ באותו מגדל. המגדל הזה,

^א עיין תרומה קלו ע"ב ובזוהר שיר השירים ולהלן מז ע"ב ובויקהל ר ע"א ושמיני מ ע"ב (ד"א).

^ב בינה (מ"מ).

^ג כמה מיני הארות לז"א הארת המוחין והארת חו"ג שמתפשטים בזו"ן (מ"מ).

^ד פי' ז"א שנק' תורה שבכתב (מ"מ).

^ה ת"ת (מ"מ).

^ו בינה (מ"מ).

^ז מלכות (מ"מ).

^ח פי' מכריע בין קו ימין לקו שמאל (מ"מ).

^ט כפי זה התקון נמצא בשני ספרי היד (גליון דפ"ק).

^י פירוש הת"ת נק' ב"ן (מ"מ).

^{יא} (צ"פ"ו) נוסף (ס"א תליתאה).

^{יב} יסוד דז"א (מ"מ).

^{יג} הם ביסוד בינונים בת"ת (מ"מ).

^{יד} ור"ל שניתקנו זו"ן למעלה שנק' אדם, שהוא כ"ו י"ט גי' אדם, וג"כ נתקנו אדם וחיה התחתונים הנק' אדם (מ"מ).

^{טו} מנצפ"ך הוא סוד הדעת ושם הוא סוד שם י"ב. והוא ג"כ בסוד ספירת היסוד כמש"כ כאן (ולא קשיא ע"ז מידי שכן כל העמודא דאמצעיתא הוא עניין א' ונידון לעיתים כך ולעיתים כך) ועי' בבהגר"א על תיקו"ז סוף תיקון ד' (ה' מלך ה' מלך ה' ימלך) (ביאורים ח"א נה ע"ג), ועי' תיקו"ז ה ע"א ד"ה רביעא לכל תלת, ועי' בהגר"א על ספד"צ ע"ב ע"א.

^{טז} עי' זוהר הרקיע.

בראשית

מגדל מאי עבדתיה אלא דא הוא מגדל דוד ודא הוא מגדל עז שם יהויה וכלא חד^א הכא ידיעא לבני מהימנותא דא [הוא] ודאי ספר תולדות אדם [לבני מהימנותא] סודו מגדל עז שם יהויה בו ירוץ צדיק ונשגב יהויה צדיק אדם לבני מהימנותא^א

ואמר רבי אבא^א ספר ודאי נחתו ליה לאדם הראשון וביה הוה ידע חכמתא עלאה וספרא דא מטא לבני אלהין [חכימי] [בימי] דרא ומאן דוכי לאשגחא ביה ידע ביה חכמה עלאה ומשגיחין ביה וידעין ביה^א וספרא דא נחית ליה מארי דרוזין ותלת שליחן ממנן קמיה ובשעתא דנפק אדם מנתא דעדן אחיד בההוא ספרא^א כד נפיק (מניה) טאס מניה (לתרעא) צלי ובכי קמי מאריה ואתיבו ליה^א כמלקדמין בגין דלא תתנשי חכמתא מבני נשא וישתדלון למנדע למאריהון

וכן תנינן ספר הוה ליה לחנוך ודא ספר מאתר^א דספרא דתולדות אדם הוה ודא הוא רזא דחכמתא דהא מארעא [את] נפיל^א הה"ד (בראשית ה כד) ואיננו כי לקח אותו אלהים והוא הנער כדכתיב (משלי כב ו) חנוך לנער על פי דרכו וכל גנזי עלאי אתמסרן בידיה^א ודא מסיר ויהיב ועביר [שליחותא] (שליחותיה)

מה מעשיו. אלא זהו מגדל דוד וזהו מגדל עז שם יהויה, הכל אחד. כאן ידוע לבני אמונה, זהו ודאי ספר תולדות אדם. לבני אמונה, סודו, מגדל עז שם ה' בו ירוץ צדיק, ונשגב ה', צדיק אדם לבני אמונה.

ואמר רבי אבא, ספר ודאי ירד לו לאדם הראשון, ובו היה יודע חכמה עליונה. וספר זה הגיע לבני אלהים חכמי הדור, ומי שזכה להתבונן בו, ידע בו חכמה עליונה, ומתבוננים בו ויודעים בו. וספר זה הוריד אותו בעל הסודות, ושלשה שליחים ממונים לפניו. ובשעה שיצא אדם מגן עדן, אחז באותו ספר, כשיצא (ממנו) טס ממנו (לשער) התפלל ובכה לפני רבונו והשיבו לו אותו כמו מקדם, כדי שלא תשכח חכמה מבני אדם, וישתדלו לדעת את רבונם.

וכן שנינו, ספר היה לו לחנוך, וזה ספר ממקום של ספר של תולדות אדם היה, וזהו סוד החכמה, שהרי מהארץ נלקח. זהו שכתוב "ואיננו כי לקח אותו אלהים". והוא הנער, שכתוב "חנוך לנער על פי דרכו". וכל גנזים עליונים נמסרו בידו, וזה מסר ונתן ועשה שליחות, ואלף מפתחות נמסרו בידו, מאה ברכות לקח בכל יום,

^א שהיה רץ (ד"א).

^ב צו ע"ב (הערת הזוהר).

^ג כאן יש השגה (ד"א).

מבש	עוי	מיץ
גרג	ווה	יצד
דצב	זדו	היי
לקה	שוה	ונק

האות ה' דשם לק"ה הוא משלים השם הו"ה דר"ת יצ"ד היי ונ"ק כי נשלם שם הו"ה רק אחר שנגמר הפסוק כולו הגר"א בליקוטים קפג ע"ב ובאר יצחק שם (לש"ו).

^ה לקמן נה ע"ב (הערת הזוהר).

^ו נ"ל דהיינו יפ"פ"ה שר התורה. א"מ (נ"א).

^ז הרי הוא רזיאל המלאך שעל ידו ניתן ספר זה לאדה"ר, והם המלאכים שהם שרי התורה (ביאורים ח"ב ע ע"ב).

^ח כשיצא מג"ע פרח הספר מידו (ד"א).

^ט והשיבו לו הספר (ד"א).

^י פי' שספר של חנוך שיש בו רזי תורה הוא מיסוד זעיר שכל הסודות הם מיסוד (מ"מ).

^{יא} פי' מהיכל זכה חנוך לספר זה שיש בו כל הסודות העליונים (מ"מ).

^{יב} ומאחר שהראה לו הקב"ה כל הסודות כתב הכל בספרו (מ"מ).

בראשית

ואלף^א מפתחן מתמסרן בידיה מאה ברכאן^ב נטיל בכל יומא וקשיר קשירין למאריה^ג מעלמא נטיל ליה קב"ה לשמושיה הה"ד (בראשית ה כד) כי לקח אותו אלהים^ד ומן דא אתמסר ספרא^ה דאקרי ספרא דחנוך בשעתא דאחיד ליה קב"ה אחמי ליה^ו (ל)בל גנזי עלאי אחמי ליה אילנא דחיי בגו מציעות גנתא וטרפול וענפוי וכלא חמינן בספריה זכאין אינון חסידי עלאין דחכמתא עלאה אתגלי להו ולא אתנשי מנייהו לעלמין כמה דאת אמר (תהלים כה יד) סוד יהו"ה ליראיו ובריתו להודיעם:

וקשר קשרים לרבוננו. הקדוש ברוך הוא לקח אותו מהעולם לשמש אותו. זהו שכתוב "כי לקח אותו אלהים". ומזה נמסר ספר שנקרא ספרו של חנוך. בשעה שאחז אותו הקדוש ברוך הוא, הראה לו כל גנזים עליונים. הראה לו עץ החיים באמצע הגן ועליו וענפיו, והכל ראינו בספרו. אשרי אותם חסידים עליונים שחכמה עליונה התגלתה להם, ולא נשכחה מהם לעולמים, כמו שנאמר "סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם".

ויאמר יהו"ה לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר וגו' (בראשית ו ג) [חסר] רבי אחא אמר בההוא זמנא הוה ההוא נהרא^א דנגיד ונפיק אפיק רוחא עלאה מאילנא דחיי^ב ואריק^ג באילנא דשריית ביה מותא^ד (מאילנא דמותא) [ואתמשכן רוחין בנווייהו דבני נשא^ה יומין] (זמנין) סגיאין עד דסלקו בישין ואתעתרו לפתח^ו כדין אסתלק רוחא עלאה מההוא אילנא^ז בשעתא דפרח נשמתין <בבני> (מבני) נשא הה"ד (בראשית ו ג) לא ידון רוחי באדם

"ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעולם בשגם הוא בשר וגו'". רבי אחא אמר, באותו זמן היה אותו נהר ששופע ויוצא, מוציא רוח עליונה מעץ החיים ושופך באילן (ששורה בו המות) (מעץ המות), ונמשכות רוחות לתוך בני אדם ימים (זמנים) רבים, עד שעלו רעות והתיצבו לפתח. אז הסתלקה רוח עליונה מאותו אילן בשעה שפרחו נשמות בבני (מבני) אדם. זהו שכתוב "לא ידון רוחי באדם לעולם", לתת לעולם בשעה שפרחו נשמות בבני אדם. "בשגם הוא בשר", רבי אלעזר

^א פי' א"ל שד"י במילואו שהוא בבריאה עולה בגימ' אלף (מ"מ). לקמן נו (הערת הזוהר).

^ב הם המוחין (מ"מ).

^ג והיה מצרף שמות הקדושים בקשר אחד (ד"א). פי' קושר עטרות מצירופי שמות הק' לאדוניו ז"א הנק' ת"ת יש'. הרש"ב (נ"א).

^ד פי' ממטטרין נתגלה הספר הזה (מ"מ).

^ה הראה לו (ד"א).

^ו עלין שלו (ד"א).

^ז יסוד דז"א (מ"מ).

^ח פי' רוחא עילאה הם נה"י דאמא שבתוך ז"א שנק' אילנא דחיי (מ"מ).

^ט שפך (ד"א).

^י היסוד מושך הארות דאימא שבתוך ז"א ונונתם למלכות (מ"מ).

^{יא} תחלה אע"פ שהנשמות הם מזווג ז'ו', עכ"ז עיקר הנשמה היא מהז"א וקצת מהמלכות, ולכן היו מאריכים ימים הרבה (מ"מ).

^{יב} פי' שעלו אותם העוונות עד שהגיעו למלכות וח"ו פגמו בה (מ"מ).

והיו מוכנים לפתח חטאת לעיל לו סוף ע"ב (ד"א).

^{יג} פי' הארות ז"א נסתלקו מהמלכות שנקרא אלנא דמותא, ור"ל שמשם ואילך עיקר הנשמה מהמלכות וקצת מז"א ולכן לא היו מאריכים ימים (מ"מ).

^{יד} לא תמשך הארת הבינה שנקראת רוחא עילאה באדם שהוא ז"א כדי ליתנה לעולם שהיא מלכות (מ"מ).

בראשית

אמר (בישיבתו של רבי אלעזר אמרו), "בשגם" זה משה, שהוא מאיר ללבנה, ומכח זה עומדים בני אדם בעולם ימים (פעמים) רבים. "והיו ימיו מאה ועשרים שנה", רמז למשה, שעל ידו נתנה תורה. ואז שפוך (זורק) חיים לבני אדם מאותו עץ החיים. וכך היה אלמלא שחטאו ישראל. זהו שכתוב "חרות על הלוחות", חירות ממלאך המות, שהרי עץ החיים היה מושך למטה. ועל זה בשג"ם שהוא בשר עומד הדבר להריק (להתרחק) רוח של חיים, בשגם אחוז למטה ואחוז למעלה. ועל זה שנינו משה לא מת, אלא נאסף

משה לא מת אלא אתכניש

לח/א

מעלמא והוה נהיר לסיהרא דהא שמשא אע"ג דאתכניש מעלמא לא מית אלא עאל ואנהיר לסיהרא כך משה דבר אחר בשגם הוא בשר במשיכו דרוחא בבני נשא זמנא רבה¹ אתהדר למהוי בשר לאתמשכא בטר גופא ולאשתדלא בעובדין דהאי עלמא:

אמר רבי יצחק כל דרין דאשתכללו משת כלוהו צדיקי וחסידי² לבתר אתפשטו ואולידו ואוליפו אומנותא (וחכמתא) דעלמא לשצאה ברומחין וסייפין³ עד דאתא נח ואתקין לון תקונא דעלמא ולמפלה ולא תקנא ארעא דהא בקדמיתא לא הוו זרעין וחצדין לבתר אצטריכו להאי דכתיב (בראשית ח כב) עוד כל ימי הארץ וגו' רבי אלעזר אמר זמין קב"ה לתקנא עלמא ולא תקנא רוחא בבני נשא בנין דיורכון יומין לעלמין הה"ד (ישעיה סה כב) כי כימי העץ ימי עמי וגו' וכתיב (שם כה ח) בלע המות לנצח ומחה יהו"ה אלהים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי יהו"ה דבר [ע"כ

מן העולם והיה מאיר ללבנה. שהרי השמש, אף על גב שנאסף מן העולם לא מת, אלא נכנס ומאיר ללבנה, כך משה. דבר אחר, "בשגם הוא בשר", במשיכת הרוח בבני אדם זמן רב, חוזר להיות הבשר להמשך אחר הגוף ולהשתדל במעשי העולם הזה.

אמר רבי יצחק, כל הדורות שנתקנו משת, כולם צדיקים וחסידים. אחר כך התפשטו והולידו, ולמדו אומנות (וחכמה) העולם לכלות ברומחים ובחרבות. עד שבא נח והתקין להם תיקון העולם, לעבוד ולתקן את הארץ, שהרי בהתחלה לא היו זורעים וקוצרים, אחר כך הצטרכו את זה, שכתוב "עוד כל ימי הארץ וגו'". רבי אלעזר אמר, עתיד הקדוש ברוך הוא לתקן עולם ולהתקין רוח בבני אדם כדי שיאריכו ימים לעולמים. זהו שכתוב "כי כימי העץ ימי עמי וגו'", וכתוב "בלע המות לנצח ומחה ה' אלהים דמעה מעל כל פנים, וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר". עד כאן נתקנו הדיבורים, מכאן והלאה תיקון הפרשה.

¹ ר"ל כשיוצאים הנשמות מהמלכות ובאים בבני אדם לא יהיה להם הארה מז"א אלא העיקר מהמלכות (מ"מ).

² לקמן צח ע"א (הערת הזוהר).

³ היו חוזרים ע"י הגלגול להיות בשר כבראשונה (ד"א). ר"ל הואיל דמאריכין ימים כל כך חוזרים להיות להם טבע עה"ע בכל דבר וגם הרוח נעשה בשר. א"מ (נ"א).

¹ לקמן נה ע"ב (הערת הזוהר). על אף שעיקר בני הדורות הללו היו רשעים, נמצאו ביניהם צדיקים גמורים (הקדו"ש פח ע"ג).

² להכרית ולהחריב העולם ברמחים וחרבות ע"י לוטש נחושת וברזל ומיד שבא נח לקחם לתיקון העולם לחרוש בהם (ד"א).

בראשית

אשתכללו מילין מכאן ולהלאה תקונא

דפרשתא:

בראשית:

אמר רבי שמעון הא תנינן דכד ברא קב"ה
עלמא^א גליף בגילופי דרזא דמהימנותא^ב גו
טהירין^ג ברזין עלאין וגליף לעילא^ד וגליף לתתא^ה
וכלא ברזא חדא ועביד עלמא תתאה^ו כגוונא
דעלמא עלאה^ז ודא קאים לקביל דא למהוי כלא
חד ביחודא חדא ובגין כך קב"ה גליף גליפ^ח
דאתון עילא ותתא ובהו ברא עלמין ותא חזי
כגוונא דעבד קב"ה עלמא הכי נמי ברא ליה
לאדם קדמאה פתח ואמר (הושע ו ז) והמה
כאדם עברו ברית וגו' דהא קב"ה אעטר ליה
בעטרין עלאין וברא ליה בשית סטרין דעלמא
למהוי שלים בכלא וכלא זעאן ודחלן מקמיה
דהא כד אתברי אדם אתברי בדיוקנא עלאה
והו מסתכלן בההוא דיוקנא זעאן ודחלן
מקמיה ולבתר אעיל ליה קב"ה בגנתא דעדן
לאתעדנא תמן בעדונין עלאין והו מלאכין
עלאין סחרין ליה ומשמשין קמיה ורזין דמריהון
הו אודעיין ליה תא חזי בשעתא דאעיל ליה
קב"ה לגנתא דעדן הוה חמי ואסתכל מתמן כל
רזין עלאין וכל חכמתא בגין למנדע ולאסתכלא
ביקרא דמריה^ט

שבעה היכלין מדורין אינון^א לעילא^ב דאינון
רזא דמהימנותא עלאה ושבעה היכלין אינון

אמר רבי שמעון, הרי שנינו, שכשברא
הקדוש ברוך הוא את העולם, חקק
בחקיקות של סוד האמונה תוך אורות
בסודות עליונים, וחקק למעלה וחקק
למטה, והכל בסוד אחד. ועשה עולם
תחתון כדוגמת עולם העליון, וזה עומד
כנגד זה להיות הכל אחד ביחוד אחד. ולכן
הקדוש ברוך הוא חקק חקיקות של
אותיות למעלה ולמטה, ובהם ברא את
העולמות. ובא וראה, כדוגמא שהקדוש
ברוך הוא עשה את העולם, כך גם ברא את
אדם הראשון. פתח ואמר, "והמה כאדם
עברו ברית וגו'", שהרי הקדוש ברוך הוא
עטר אותו בעטרות עליונות, וברא אותו
בששה צדדים של העולם להיות שלם בכל,
וכלם חרדו ופחדו מלפניו, שהרי כשנברא
אדם נברא בדמות עליונה, והיו מסתכלים
באותה דמות וחרדים ופוחדים מלפניו.
ואחר כך הכניסו הקדוש ברוך הוא בגן עדן
להתעדן שם בעדונים עליונים, והיו
מלאכים עליונים סובבים אותו ומשמשים
לפניו, והיו מודיעים לו סודות רבונם. בא
וראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא הכניס
אותו לגן עדן, היה רואה ומסתכל משם כל
הסודות העליונים וכל החכמה כדי לדעת
ולהסתכל בכבוד רבונו.

שבעה היכלות מדורים הם למעלה,
שהם סוד האמונה העליונה. ושבעה

^א פי' עולם האצילות (מ"מ). עי' סוף הספר אריכות בשביבי נוגה.

^ב חקק העולמות בכח חקיקת רל"א שערים שהם כ"ב אותיות שנק' רזא דמהימנותא (מ"מ).

^ג חקק בחקיקת הספירות שנקר' רזאדמהימנותא (מ"מ). חקק בחקיקות סוד האמונה באורות העליונות (ד"א).

^ד פירוש תוך הטהירו עילאה שהוא הויר הזך שעשה א"ס ב"ה ואמר טהירין לשון רבים לפי ששי בו כמה מיני עולמות שהם זכים ונעלמים (מ"מ). תוך האורות בסודות העליונות שבאצילות (ד"א). פי' גו טהירין תוך הטהירו חקק בחקיקות האותיות והספי' סודות עליונים. הרש"ב (נ"א).

^ה אצילות (מ"מ).

^ו חקק בי"ע (מ"מ).

^ז בי"ע (מ"מ).

^ח עולם האצילות (מ"מ).

^ט חקק חקיקות האותיות שעל ידם יסד העולם (ד"א).

^י ויקהל רב ע"ב ותקון כא דף נב (ד"א).

^{יא} פי' היכלות דסט"א נקראין מדורין (בהגר"א על ספד"צ כז ע"ב).

^{יב} בג"ע העליון (מ"מ).

בראשית

לתתא^א (נ"א) כגוונא דלהון חד לקביל חד
שבעה מדורין דהיכלין אינון לתתא) כגוונא
דלעילא^ב ואינון שית כגוונא עלאה וחד טמיר
ונניז^ג איהו לעילא וכל אלין אינון ברזא עלאה^ד
בגין דכל הני היכלין אית בהו כגוונא דלעילא^ה
ואית בהו^ו כגוונא דלתתא למהוי כליל בדיוקנא
דרזא דלעילא ובדיוקנא דרזא דלתתא^ז ובהו הוה
דיוריה דאדם ולבתר דאתתרך מגנתא דעדן
אתקין לון קב"ה לנשמתהון דצדיקיא
לאשתעשעא בהו^ח כדקא חזי מזיוא דיקרא
עלאה וכל חד וחד אתתקן כגוונא דלעילא
וכגוונא דלתתא כמה דאוקימנא^ט:

היכלא קדמאה^י אתר דאיהו מתתקן לתתא^{יא}
למהוי כגוונא דלעילא והא אתערו חבריא
נמוסי דגנתא דעדן כמה דאיהו ברזא עלאה
(נ"א) דאיהו מתקן לנו [לנו] גו טמירא דרזא
דלתתא גניז וסתים מכל) [נ"א] ואיהו אתתקן לנו
וסתים מכולא^{יב} ולא שלטא ביה עינא בר
נשמתהון דצדיקיא למהוי
לח/ב

היכלות הם למטה [כדוגמתם שהם אחד
כנגד אחד. שבעה מדורים של היכלות הם
למטה] כמו שלמעלה, והם ששה כדוגמא
עליונה, ואחד טמיר וגנוז הוא למעלה. וכל
אלה הם בסוד עליון, משום שכל היכלות
הללו יש בהם כדוגמא שלמעלה, ויש בהם
כדוגמא שלמטה, להיות כולל בדמות של
הסוד שלמעלה ובדמות של הסוד שלמטה,
ובהם היה דיורו של אדם. ולאחר שגורש
מגן עדן, הקדוש ברוך הוא התקין אותם
לנשמות הצדיקים להשתעשע בהם כראוי
מזיו של הכבוד העליון, וכל אחד ואחד
התתקן כדוגמא שלמעלה וכדוגמא שלמטה
כמו שפרשנו.

היכל ראשון. מקום שהוא נתקן למטה
להיות כמו שלמעלה. והרי התעוררו
החברים שהנהגות גן עדן הם כמו שהוא
בסוד עליון, (שהוא נתקן לבפנים תוך סתר
של הסוד שלמטה גנוז וסתום מכל. נ"א
והוא נתקן לבפנים ונסתם מהכל) ולא
שולטת בו העין, פרט לנשמות הצדיקים
להיות

^א בג"ע התחתון (מ"מ).

^ב ר"ל ז' היכלין לעילא אותן שחשיב בדף מא ע"ב משם ולהלאה ובפרשת פקודי עולמתן דשכינה נערות
אסתר, וז' היכלין לתתא אותן שחשיב בדף מא ע"א והן אותן שבתוך המדורין שבתוך ארץ של כסא הכבוד
(יהל אור).

^ג היכל הז' הנקרא קה"ק (מ"מ).

^ד ר"ל שית היכלין התחתונים הם ו"ק וחד עלאה הוא נגד בינה כוללת ג"ר כנ"ל. וכל אינון היכלין ג"כ
בג"ע התחתון ואותן הן שחשיב בדף לח ולט. והיכלות שבמדורין של ארץ עלאה ארץ החיים הן היכלין ג"כ
של מלאכים וכמ"ש והן אותן שחשיב דף מא ע"א (יהל אור).

^ה פי' היכלות אלו שהיה בהם אדה"ר קודם שחטא הם בג"ע התחתון. ולכן אינם רוחניים הרבה
בהיכלות של ג"ע עליון, אבל היכלות אלו יש בהם גוונין דלעילא ויש בהם גוונא דלתתא שהוא עולם הזה
(מ"מ).

^ו שיש בהן מציורי עולם העליון ועולם התחתון (ד"א).

^ז ר"ל שאותן היכלין שבג"ע אית בהו כגוונא דרקיעין דאצילו תוהיכלין דבריאה וכן בהיכלין של ג"ע
העליון (יהל אור).

^ח ההיכלות שהיה בהם אדה"ר הם בג"ע של מטה (מ"מ).

^ט עי' אריכות ביהל אור.

^י חשיב היכלות שבג"ע (התחתון) וכאן אינון כסדר היכלות דלקמן, כי כאן היכל הראשון עטרת היסוד
מלכות צדק ושם גירי הצדק תחת כנפי השכינה דעאל בברית עטרת היסוד (יהל אור). היכלות אלו הם בג"ע
של מטה. דג"ע התחתון יש בו ז' היכלות כמו שיש בג"ע העליון. גכ"י (נ"א). והם היכלות דעשיה, אמנם עי'
לקמן מא ע"ב דהמה היכלות דיצירה, ושם מא ע"ב איתא דהם היכלות דא"א דבריאה, ובפ' פקודי רמה
ע"א איתא דהם ההיכלות דהז"ן דבריאה, ולעיל כג סע"ב איתא דהם היכלות דנוק' דאצילות. וכל אלו הם
בסוד יושר ולא עגולים וכמ"ש בע"ח שער דרושי אבי"ע פרק ד' ובציוור עולמות פ"ב. ועי' שער כסא הכבוד
פ"ב ופ"ו, ובמאמרי רשב"י דף יט ע"ב. ועי' הדרת מלך סימן קכט (לש"ו, וכן הוא בדע"ה ח"ב סב ע"ב)
שעיקר לימוד הנסתר הוא באצילות, אמנם יש בו עניינים הנוגעים לעולמות ב"ע, והוא בהיכלות אשר כאן
ובפקודי, אם כי בעניין ההיכלות אשר ביצירה ועשיה מקצר מאד (דע"ה ח"א נז עג).

^{יא} עי' יהל אור.

בראשית

גליפן לעילא ותתא ולאסתכלא מתמן ברזא דמריהון ובענוגא דלעילא ואלין אינון צדיקיא דלא אחלפו יקרא דמריהון בנין דחלא אחרא כתיב (משלי יב ד) אשת חיל עטרת בעלה רזא דמהימנותא לאתדבקא בר נש במריה ולדחלא מניה תדיר ולא יסטי לימינא ושמאלא והא אוקימנא דלא יהך בר נש בתר דחלא אחרא^א דאקרי אש"ת זנוני"ם^ב ובנין כך כתיב (שם ז ה) לשמרך מאשה זרה מנכריה אמריה החליקה:

היכלא דא קאים בדיוקנא דרזא עלאה בנין דכד נשמתין דצדיקיא נפקי מהאי עלמא עאלין גו אלין היכלין די בגנתא דעדן דלתתא ותמן (עאלין) [יתבין] כל חד וחד כל ההוא זמנא דאצטריכא נשמתא למיתב תמן ובכל היכלא והיכלא [אית] דיוקנין כנוונא (עלאה) [דלעילא] ודיוקנין כנוונא (תתאה) [דלתתא] ותמן אתלבשת נשמתא בלבושין כנוונא דהאי עלמא ואתעדנת תמן כל ההוא זמנא דאצטריכת עד דמטי זמנא לסלקא לאתר עלאה כמה דאצטריך ומגו ההוא מאנא^א דאתלבשת ביה המאת דיוקנין עלאין לאסתכלא ביקרא דמריהון

בהאי היכלא אית נהורין עלאין לאסתכלא (ו)נשמתהון דאינון גיורין^א דאתגירו קיימין תמן ועאלין תמן לאסתכלא ביקרא עלאה ומתלבשן תמן בלבושא חדא דנהורא דנהיר ולא נהיר וההוא היכלא מקפא מאבן טבא ודהבא ותמן איהו פתחא חדא דנחית לקבל פתחא דגיהנם מתמן מסתכלן בכל אינון חייבי (דישראל) [דשאר עמין] <דעובדי ע"ז> דלא עאלו בברית קיימא קדישא <ואתתרכו> (ואתתרכו)^א באינון מלאכי חבלה דטרדי לון בנורא דדליק ואינון חמאן וחדאן על דאתגירו ותלת זמנין ביזמא נהרין מגו נהירו עלאה ומשתעשען תמן ועילא מנהון^א [עובדיה] ואנקלוס גיורא ושאר גיורין

חקוקים למעלה ולמטה ולהסתכל משם בסוד רבונם ובתענוג שלמעלה. ואלה אותם צדיקים שלא החליפו כבוד רבונם בשביל יראה אחרת. כתוב "אשת חיל עטרת בעלה", סוד האמונה להדבק בן אדם ברבונו ולפחד ממנו תמיד, ולא יסטה לימין ולשמאל. והרי בארנו שלא ילך בן אדם אחר יראה אחרת שנקראת אש"ת זנוני"ם. ולכן כתוב "לשמרך מאשה זרה מנכריה אמריה החליקה".

היכל זה עומד בדמות של סוד עליון, בגלל שכאשר נשמות הצדיקים יוצאות מן העולם הזה, נכנסים לתוך ההיכלות הללו שבגן עדן שלמטה, ושם (נכנסים) יושבים כל אחד ואחד כל אותו זמן שצריכה הנשמה לשבת שם. ובכל היכל והיכל יש דמויות כדוגמא (עליון) שלמעלה, ודמויות כדוגמא (למטה) שלמטה, ושם מתלבשת הנשמה בלבושים כדוגמא של העולם הזה, ומתעדנת שם כל אותו זמן שצריכה, עד שמגיע הזמן לעלות למקום עליון כראוי. ומתוך אותו בגד שהתלבשה בו, רואה דמויות עליונות להסתכל בכבוד רבונם.

בהיכל הזה יש מאורות עליונים להסתכל, נשמות אותם הגרים שהתגירו עומדות שם ונכנסות שם להסתכל בכבוד העליון, ומתלבשות שם בלבוש אחד של אור שמאיר ולא מאיר. ואותו היכל מסובב מאבן טובה וזהב, ושם הוא פתח אחד שיורד כנגד פתח הגיהנם, משם מסתכלים בכל אותם רשעים (של ישראל. נ"א של עובדי עבודה זרה) שלא נכנסו בברית הקדושה, וגורשו על ידי אותם מלאכי חבלה שטורדים אותם באש שדולקת. והם רואים ושמים על שהתגירו. ושלוש פעמים ביום מוארים מתוך אור עליון ומשתעשעים שם, ומעליהם עובדיה ואונקלוס הגר ושאר הגרים שהתגירו, כדוגמא זו למעלה כשזוכים להעלות

^א שלא יחליפו אמונתם הקדושה בשביל יראה אחרת של עכו"ם (ד"א).

^ב עי' לקמן קמח ע"א שזה בחי' נוק' דס"מ.

^ג אותו מלבוש (ד"א).

^ד גרים מקומם במלכות וכו' וכמו שלמטה מהמלכות הם הקלי' כן בהיכל זה פתח ושער לגיהנם (אור יקר ש"ה סי' א).

^ה ונתגרשו (ד"א).

^ו ולמעלה מהן (ד"א).

בראשית

נשמתם להתעטר שם.

דאתגניירו כגוונא דא לעילא כד זכאן לסלקא
נשמתהון לאתעטרא תמן:

היכלא תניינא^א היכלא דא קיימא לגו מהאי
היכלא קדמאה והאי (נ"א) פתחא איהו סמיך
לגו מערתא (נ"א היכלא סמיך למערתא) דאבהן
והאי היכלא נהיר מקדמאה הכא אית כל אבנין
יקירין דמקפן ליה בגו דהאי^ב היכלא אית נהירו
חד כליל מכל גוונין ואיהו נהיר מעילא לתתא
בהאי היכלא קיימין אינון דסבלו יסורין ומרעין
בהאי עלמא בגין לאתתקנא והו מודן ומשבחן
למריהון כל יומא ולא הו מבטלין צלותיהו
לעלמין לגו מהאי היכלא קיימין כל אינון
דמקדשין בכל חילא שמא דמריהון ואתיבו אמין^ג
יהא שמיה רבא מברך בכל חילא ואלין אינון
קיימין לגו [בגו האי] (לגו בהאי) היכלא וההוא
נהורא דכליל (ב) כל גוונין נהיר לון מההוא נהירו
קיימין וחמאן נהורין אחרנין דאתאחדן ולא
אתאחדן בגוייהו ועילא מנהון משיח^ד דאיהו
עאל וקאים בינייהו ונחית לון איהו נטיל מהאי
היכלא ועאל בהיכלא תליתאה^ה

ותמן כל אינון בני מרעין וכאבין יתיר^ו וכל^ז
אינון דרדקי דבי רבן דלא אשלימו יומין וכל
אינון דעצבין על הרוב בי מקדשא^ח (ואושירו)
[והו אושרין] דמעין כלהון קיימין בההוא היכלא
ואיהו מנחם לון ונטיל מהאי היכלא ועאל
בהיכלא רביעאה

ותמן כל אינון אבלי ציון וירושלם וכל אינון
קטולי דשאר עמין עעכו^ט ואיהו שרי ובכי

ל/ט/א

וכדין כל אינון נשיאין דזרעא דדוד בלהו
אחידן ביה ומנחמין ליה שארי תניינות ובכי עד

היכל שני. היכל זה עומד לפני מההיכל
הראשון הזה, וזה (הפתח הוא סמוך לתוך
המערה. נ"א היכל סמוך למערה) של
האבות, וההיכל הזה מאיר יותר מהראשון.
כאן יש כל אבנים יקרות שמקיפות אותו.
בתוך ההיכל הזה יש אור אחד כלול מכל
הצבעים, והוא מאיר מלמעלה למטה.
בהיכל הזה עומדים אלו שסבלו יסורים
וחלאים בעולם הזה כדי להתקן, והיו
מודים ומשבחים לרבונם כל יום, ולא היו
מבטלים תפלותיהם לעולמים. לפני
מההיכל הזה עומדים כל אלו שמקדשים
בכל הכח שם רבונם, ועונים אמן יהא
שמיה רבא מברך בכל הכח, ואלה הם
עומדים לפני ולפנים בהיכל הזה. ואותו
אור שכולל כל הצבעים מאיר להם. מאותו
האור עומדים ורואים מאורות אחרים
שנאחזים ולא נאחזים בתוכם, ומעליהם
משיח שהוא נכנס ועומד ביניהם ויורד
עליהם, הוא נוסע מההיכל הזה ונכנס
בהיכל השלישי.

ושם כל אותם בני חלאים וכאבים
קשים, וכל אותם תינוקות של בית רבן
שלא השלימו ימיהם, וכל אותם העצובים
על חרבן בית המקדש, (ושפכו) והיו
שופכים דמעות. כולם עומדים באותו
היכל, והוא מנחם אותם, ונוסע מההיכל
הזה ונכנס בהיכל הרביעי.

ושם כל אותם אבלי ציון וירושלים, וכל
אותם שנהרגו על ידי שאר העמים עובדי
עכו^ט, והוא שוהה ובוכה,

ואז כל אותם נשיאים של זרע דוד,
כולם אוחזים בו ומנחמים אותו. מתחיל

^א הוד (אור יקר). יסוד (יהל אור).

^ב האי (יהל אור).

^ג ועונין אמן (ד"א).

^ד משיח הולך בכל ההיכלות (אור יקר).

^ה נצח (אור יקר). נו"ה (יהל אור).

^ו בני חולין ומכאובין (ד"א).

^ז הני ברכי דשלהי מינייהו ותקע כף ירך כו' (יהל אור).

^ח יש משמעות ציהל @אור שזה קודם לשורה הבאה.

^ט ג"כ בנו"ה כידוע באלף הד' והה' (יהל אור).

בראשית

דקלא נפיק ומתאחד^א בההוא קלא וסליק לעילא ואשתהי תמן עד ריש ירחא וכד נחית נחתין עמיה כמה נהורין וזיוין מנהרין לכל אינון היכלין ואסוותא ונהורא לכל אינון [קטולין] ובני מרעין ומכאובין דסבילו עמיה דמשיח וכדין פורפירא^ב לביש ותמן חקיקין ורשימין כל אינון קטולין דשאר עמין עעכו^ג בההוא פורפירא וסליק ההוא פורפירא לעילא^ד ואתחקק תמן גו פורפירא עלאה דמלכא וקב"ה זמין לאלבשא ההוא פורפירא ולמידן עמיה^ה דכתיב (תהלים קי ו) ידין בגוים מלא גויות עד די אתא ונחית לון ונחתין עמיה נהורין ועדונין לאתעדנא וכמה מלאכין ורתיכין עמיה [כל חד וחד במלבושא נ"א ובידא דכל חד וחד מלבושא] (ובכל חד לבושא) לאתלבשא בהו כל אינון נשמתין דקטולין ותמן מתעדנין כל ההוא זמנא דאיהו סליק ונחית לגו מהאי היכלא קיימי גו דרגא עלאה אינון עשרה רברבין ממנן (כגון) רבי עקיבא וחברוי וכלהו סלקי בסליקו גו אספקלריאה דלעילא ונהרין בזיו יקרא עילאה עליהו כתיב (ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו^ו:

בהיכלא חמישאה קיימין כל אינון מאריהון דתיובתא שלימתא דתבו מחטאיהון אתנחמו בהו ונפקת נשמתיהו בדכיו (נ"א) [כדרכיו] וכל אינון מאריהון דתיובתא) וכל אינון דקדישו שמא דמריהון וקבילו עליהו מותא ובתרעא דהאי [היכלא] (פתחא) קאים מנשה מלך יהודה דקביל ליה קב"ה בתיובתא שלימתא וחתר ליה חתירא לקבלא ליה ולגו מהאי היכלא קיימין כל אינון מאריהון דתיובתא תקיפא דנשמתהון נפקת בשעתא דאתמרמו על עובדיהון ואלין מתעדנין בעדונא עלאה בכל יומא ויומא ותלת זמנין ביומא נהירו עאל בההוא היכלא דמתעדנין ביה כל חד וחד כדקא חזי ליה וכל

פעם שניה ובוכה, עד שיוצא קול, ונאחז באותו קול ועולה למעלה ושוהה שם עד ראש חדש. וכשירוד, יורדים עמו כמה אורות וזיוים מאירים לכל אותם היכלות, ורפואה ואור לכל אותם ההרוגים ובני חלאים ומכאובים שסבלו עם המשיח. ואז לובש מעיל, ושם חקוקים ורשומים כל אותם הרוגים של שאר העמים עובדי עכו"ם באותו מעיל, ועולה אותו מעיל למעלה, ונחקק שם תוך המעיל העליון של המלך, והקדוש ברוך הוא עתיד ללבוש אותו מעיל ולדון עמים, שכתוב "ידין בגוים מלא גויות". עד שבא ומנחם אותם, ויורדים עמו מאורות ועדונים להתעדן, וכמה מלאכים ומרכבות עמו, כל אחד ואחד במלבוש (וביד כל אחד ואחד מלבוש) להתלבש בהם כל אותם נשמות ההרוגים, ושם מתעדנים כל אותו זמן שהוא עולה ויורד. לפנים מההיכל הזה עומדים תוך דרגה עליונה אותם עשרה גדולים ממונים (כמו) רבי עקיבא וחבריו. וכולם עולים בעליה תוך אספקלריה שלמעלה ומאירים בזיו כבוד עליון, עליהם כתוב "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו".

בהיכל החמישי קיימים כל אותם בעלי תשובה שלמה ששבו מחטאיהם התנחמו בהם ונשמתם יצאה בטהרה, (וכל אותם בעלי תשובה) וכל אלו שקדשו שם רבונם וקבלו עליהם מות. ובשער ההיכל הזה (פתח) עומד מנשה מלך יהודה, שהקדוש ברוך הוא קבלו בתשובה שלמה וחתר לו חתירה לקבלו. ולפנים מהיכל זה עומדים כל אותם בעלי תשובה חזקה שנשמתם יצאה בשעה שהתמרמו על מעשיהם. ואלו מתעדנים בעידון עליון בכל יום ויום. ושלוש פעמים ביום אור נכנס באותו היכל שמתעדנים בו כל אחד ואחד כראוי לו, וכל אחד נכוה מאור של החופה של חבריו, בין למטה בין למעלה. ההיכל הזה עומד על

^א פי' אחר שיצא הקול מלמעלה משיח נאחז באותו הקול ועולה למעלה על ידו (מ"מ).

^ב לבוש נכבד (ד"א).

^ג וכן אמרו ג"כ לקמן מא ע"א שהוא בהיכל ד' מהיכלות דיצירה אמנם בפ' פקודי שהוא ההיכלות דז"ן דבריאה (וכמ"ש בע"ח שער כסא הכבוד פ"ב ופ"ו ובמאמרי רשב"י דף יט ע"ב) והנה שם אמרו ענין זה בהיכל ב' ע"ש רמו ע"ב וע"ש עוד בהיכל ג' רמט ע"ב (לש"ו).

^ד כ(פ"ו) איתא עמין.

^ה עי' אריכות ביהל אור. ועי' בהדע"ה ח"א סב ע"ג, שכל הלבושים שבהיכל זו המה בבחינת חשמלים.

בראשית

חד נכוה מנהורא^א דחופה דחבריה בין לתתא בין לעילא האי היכלא קיימא על אינון [אינון] <היכלי> תתאי ואפילו צדיקים גמורין לא יכלין לאעלאה בנו (ההוא) [האי] היכלא ולמיקם ביה והאי איהו דרגא עלאה על כלא (ביה) [בר] דרגא דחסידי דאיהו דרגא עלאה על כלא:

היכלא שתיתאה היכלא דא היכלא דחסידי היכלא דא היכלא עלאה על כלא והאי הוא היכלא דקיימא על כלא היכלא דימינא לית מאן דיקים ביה אלא אינון חסידים קדישין וכל אינון דמרחמי למריהון ברחימו סגי ולפתחא דהאי היכלא קיימא כל אינון דמיחדי יחודא דמריהון בכל יומא ואלין [עאלין] בהאי היכלא (עאלין) וזמינין לסלקא בקדמיתא ועילא מהאי פתחא אברהם ימינא דקב"ה ולפתחא אחרא קיימא יצחק דאתעקד על גבי מדבחה והוה קרבנא שלים קמיה דקב"ה ולפתחא אחרא לגו קיימא יעקב שלימא ותריסר שבטין סחרניה ושכינתא על רישייהו וכד ישראל בעקו אתערותא תלת אבהן ומתערי לה לשכינתא לאנגא עלייהו וכדין איהי סלקא ואתעטרא לעילא ואנגא עלייהו דישראל:

וכמה [ד]אית היכלין לתתא בגנתא דערן הכי נמי לעילא אית היכלין מתקנן דאינון רזא דמהימנותא וכל [אינון] [הנין] היכלין כלהו מתקשרן ומתעטרן בחד היכלא דאיהו היכלא שביעאה והאי היכלא איהו גניז וסתים מכל שאר היכלין באמצעיתא דהאי היכלא קאים חד עמודא

ל'ט/ב

דאיהו בנונין סגיאין^ב ירוק חוור סומק אוכם וכד נשמתין סלקין אינון עאלין גו האי היכלא מאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה ומאן דאתחזי להאי גוון סליק ביה כל חד וחד בדקא חזי ליה:

ואלין שית היכלין אינון למדורא כדאמרן ושביעאה לאו איהו למדורא ושית כלא ברזא [דשת] [דשית]^ג ועל דא כתיב <ברא שית> (בראשית) שית דרגין לעילא שית דרגין לתתא

אותם היכלות תחתונים, ואפילו צדיקים גמורים לא יכולים להכנס לתוך (ההוא) ההיכל הזה ולעמוד בו. וזוהי דרגה עליונה על הכל (בו), פרט לדרגת החסידים שהיא דרגה עליונה על הכל.

היכל ששי. היכל זה הוא היכל החסידים, היכל זה הוא עליון על הכל, וזהו היכל שעומד על הכל. היכל הימין אין מי שיעמוד בו אלא אותם חסידים קדושים וכל אותם שאוהבים את רבונם באהבה רבה. ולפתח ההיכל הזה עומדים כל אלו שמייחדים יחוד של רבונם בכל יום. ואלה נכנסים בהיכל הזה ועתידים לעלות בראשונה. ומעל הפתח הזה אברהם, ימין הקדוש ברוך הוא. ולפתח אחר עומד יצחק שנעקד על גבי המזבח והיה קרבן שלם לפני הקדוש ברוך הוא. ולפתח אחר לבפנים עומד יעקב השלם, ושנים עשר שבטים סביבו, ושכינה על ראשיהם. וכשישראל בצרה, מתעוררים שלשת האבות, ומעוררים את השכינה להגן עליהם, ואז היא עולה ומתעטרת למעלה ומגינה על ישראל.

וכמו שיש היכלות למטה בגן עדן, כך גם למעלה יש היכלות מתוקנים שהם סוד האמונה. וכל (אותם) ההיכלות הללו כולם מתקשרים ומתעטרים בהיכל אחד, שהוא היכל השביעי. והיכל זה גנוז ונסתם מכל שאר ההיכלות. באמצע ההיכל הזה עומד עמוד אחד

שהוא בצבעים רבים, ירוק, לבן, אדום, שחור. וכשנשמות עולות, הן עולות לתוך ההיכל הזה. מי שראוי לגוון הזה עולה בו ומי שראוי לגוון זה עולה בו, כל אחד ואחד כראוי לו.

וששת ההיכלות הללו הם למדור כפי שאמרנו, והשביעי אינו למדור. ושש הכל בסוד של שש, ועל זה כתוב בראשית, שש דרגות למעלה, ושש דרגות למטה, והכל סוד אחד.

^א כלפוס וינלך איאלת זנהירו.

^ב מראות רבות ורומז אל ד' רגלי הכסא (ד"א).

^ג פ' שית היכלין או שבג"ע של מטה הם ברזא דשית שהם הו"ק דז"א שמשם יונקים (מ"מ).

בראשית

ובלא רזא חדא:

תא חזי בראשית רבי יהודה אמר תרין בתין הוו בית ראשון ובית שני דא עלאה ודא תתאה תרין ההיין אינון דא עלאה ודא תתאה וכלהו חד ב' עלאה פתחא תרעין לכל ספרא^א דהכי הוא דכליל דא בדא^ב ראשית כדין הוא ראשית לאעלא בחושבנא^ג [דבנינא] (לבנינא) רבי יצחק אמר רבי אלעזר בראשית דא כללא (דיוקנא) [דדיוקנא] דכל דיוקנין^ד כלילין ביה דא רזא דכתיב (יחזקאל א כח) הוא מראה דמות כבוד יהו"ה (יחזקאל א כח) חיוז דאתחזון ביה שית אחרנין ודא הוא בראשית [בראשית] >ברא שית^ה:

תא חזי כד עאלין בהאי חיוז שית גווננין^ו היא אתקינת גרמה לאחזאה לון ולמפעל בהו אומנותא דעלמא ואי תימא דהאי אומנותא דעלמא מדרגא דא הוא כתיב בראשית^ז שבחא דשית איהו דעבדי אומנותא בהאי:

רבי יוסי פתח^ח (שיר ב יב) הנצנים נראו בארץ עת הזמיר^ט הגיע וקול התור נשמע בארצנו הנצנים (נראו בארץ) דא הוא רזא דשית דרגין^י [נ"א] עלה ואיהי שביעאה ואלין אינון שית דרגין דרגא דאברהם ודרגא דיצחק ודרגא דיעקב ויכין^{יא} ובועיז ויוס"ף כלהו (ו)אתחזו בארעא דכתיב נראו בארץ בארץ דא היא קרתא קדישא (דארץ) [בארץ] ישראל נראו בארץ בגין דאינון דיוקנין לאתחזאה בהאי דרגא עת הזמיר הגיע דהא כדין משבח ומהדר

בא וראה, בראשית רבי יהודה אמר, שני בתים היו, בית ראשון ובית שני, זה עליון וזה תחתון. שני ההי"ן הם, זה עליון וזה תחתון, וכולם אחד. ב' העליון פותח שערים לכל עבר, שכך הוא, שכולל זה בזה. ראשית, אז הוא ראשית להכנס בחשבון הבנין. רבי יצחק אמר רבי אלעזר, בראשית זה כללות הדמות (של הדמות) שכל הדמויות כלולות בו, זהו סוד הכתוב "הוא מראה דמות כבוד ה'", מראה שנראים בו ששה אחרים, וזהו בראשית ברא שית.

בא וראה, כשנכנסים במראה הזה ששה צבעים היא מתקנת את עצמה לגלותם ולפעול בהם אומנות העולם. ואם תאמר שהאומנות הזו של העולם היא מדרגה זו, כתוב ברא שית, שבח של הששה הוא שעושים אומנות בזה.

רבי יוסי פתח, "הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו". "הנצנים (נראו בארץ)" זהו סוד של שש דרגות (עליה והיא שביעית. ואלו הם שש דרגות, דרגת אברהם, דרגת יצחק ודרגת יעקב, ויכין^{יא} ובועיז ויוס"ף, כולן נראות בארץ, שכתוב "נראו בארץ". "בארץ" זוהי עיר קדוש בארץ ישראל). "נראו בארץ" משום שאותן דמויות להראות בדרגה הזו. "עת הזמיר הגיע", שהרי אז משבח וחוזר, כמו שנאמר "למען יזמרך כבוד ולא ידום", ולכן נקרא מזמור. כמו ששנינו, שכתוב

^א פי' המוחין דאימא מתפשטים בז"א בקו ימינו ושמאלו וקו אמצעי, וכן החסדים דאימא שהם ׳ שערין בינה מתפשטים בה׳ קצוות ז"א (מ"מ).

^ב פי' ה' עילאה בתתאה ותתא הבעילאה (מ"מ).

^ג פי' בינה היא ראשית הבנין, ולכך נק' ראשית, וזהו בראשית ב' ראשית (מ"מ).

^ד פי' המלכות שכל המראות עליונים מתראים בה (מ"מ).

^ה בראשית, פי' המלכות ברא בי"ע בכח שית שהם ה"ק (מ"מ).

^ו ששה מראות והם בחינות השש קצוות כמ"ש בפרדס בשער הגוונין (ד"א). פי' בהאי חיוזו היא מ'. הרש"ב (נ"א).

^ז צ(דפ"ו) ליתא כלל ק"ת.

^ח לעיל א ע"א ונז ע"א (ד"א). הא דדריש הנצנים על האבות נרמז באתון דהנצנים ה"א מרמז לאברהם דאתוסף בו ה' באברהם נ' היא נ' שערי בינה דמינה מתערין דינין ויצחק עיקרו דין צ' רומז ליוסף הצדיק נ' רומז לת"ת יעקב שהוא חמישי ממטה למעלה וכל אחד כלול מעשר. יו"ד רומז ליכין הוא נצח. מ' רומז להוד הוא משה כד"א ונתת מהודך עליו וכלהו נראו בארץ היינו מ' שכלולה מכולם כנודע (נ"א).

^ט הגיע עת שהמלכות מזמרת (מ"מ).

^י גליון הרש"ב (הערת הזוהר)

בראשית

כמה דאת אמר (תהלים ל יב) למען יזמרך כבוד ולא ידום ובגין כך אקרי מזמור כמה דתנינן דכתיב מזמור לדוד^א דשאר^ב >ת< עליה שכינתא ברישא ודא הוא עת הזמיר הגיע רבי חייא אמר דהא כדנין^ג מטא זמנא לשבתא רבי אבא אמר עלמא עלאה^ד סתים וכל מלוי סתימין בגין דקיימא ברוז עלאה^ה >יומא דכל יומין^ו< >נ"א< רומא דכל רומין^ז וכד ברא ואפיק אפיק אלין שית ובגין דאיהו סתים דכל מלוי סתימין אמר בראשית ברא שית יומין עלאין ולא [אמר] (אתמר) מאן ברא להון בגין דאיהו עלמא עלאה סתימא ולבתר גלי ואמר (לן) עבדתא תתאה^ח ואמר מאן ברא ליה בגין דאיהו עלמא דקיימא באתגלייא ואמר ברא אלהים^ט את השמים ואת הארץ^י ולא כתיב (ברא סתים) [בארה סתים] ברא את השמים בגין דאיהו עלמא באתגלייא ואמר ברא אלהים^{יא} ודאי שמא באתגלייא קדמאה בסתימא דאיהו עלאה תתאה באתגלייא למהוי תדיר עובדא דקודשא בריך הוא סתים וגלייא ורזא דשמא קדישא הכי הוא סתים וגלייא את השמים לאסנאה שמים תתאי^{יב} לתתא ואת הארץ לאכללא ארץ דלתתא ולאסנאה (לה ולעבודהא) [כל עובדהא] כגוונא דלעילא:

והארץ היתה תהו ובהו (בראשית א ב) כדקאמרן >והארץ< דא ארץ עלאה^א דלית לה נהורא מגרמה היתה בקדמיתא כבר הות כדקא יאות והשתא תהו ובהו וחשך היתה דייקא [ולבתר אזעירת גרמה^ב ואזעירת נהורא תהו ובהו וחשך ורוח ארבע יסודי עלמא דאשתכללו

"מזמור לדוד", ששרתה עליו שכינה בראש. וזהו "עת הזמיר הגיע". רבי חייא אמר, שהרי אז הגיע זמן לשבח. רבי אבא אמר, עולם העליון נסתם וכל דבריו נסתמים, משום שעומד בסוד עליון יום של כל הימים (הָרָם של כל הַרְמִים). וכשברא והוציא, הוציא את הששה האלו. ובגלל שהוא נסתם, שכל דבריו סתומים, אמר בראשית ברא ששה ימים עליונים, ולא אמר מי ברא אותם, משום שהוא עולם עליון נסתם. ואחר כך גלה ואמר (להם) המעשה התחתון, ואמר מי ברא אותן, משום שהוא עולם שעומד להתגלות. ואמר, "ברא אלהים את השמים ואת הארץ", ולא כתוב ברא סתום (בדרך סתום) ברא את השמים, משום שהוא עולם גלוי. ואמר "ברא אלהים", אלהים ודאי, שם בהתגלות, הראשון בנסתם שהוא עליון. התחתון בהתגלות, להיות תמיד מעשה הקדוש ברוך הוא נסתר ונגלה, וסוד של השם הקדוש כך הוא, נסתם ונגלה. "את השמים" לרבות שמים תחתונים למטה. "ואת הארץ" להכליל ארץ שלמטה, ולרבות (לה) כל מעשיה כדוגמא שלמעלה.

"והארץ היתה תהו ובהו", כמו שאמרנו. "והארץ" זו ארץ העליונה שאין לה אור משל עצמה, "היתה" בהתחלה כבר היתה כראוי, ועכשיו "תהו ובהו וחושך", "היתה" דוקא. אחר כך הקטינה את עצמה, והקטינה את אורה. "תהו ובהו וחושך... ורוח", ארבעה יסודות העולם שנתקנו

^א ר"ל קודם שהתחיל לומר לאפוקי לדוד מזמור שרתה אחר שהתחיל א"מ (אמנם בש"ס פסחים קי"ז אמרו איפכא ע"ש. ועי' להלן בגליון בדף סז א'). מאי"ן (נ"א).

^ב ר"ח פליג וס"ל עת הזמיר הגיע לא קאי על המלכות אלא הגיע עת שמזמרים התחתונים (מ"מ).
^ג בינה (מ"מ).

^ד הוא יסוד דאא שנק' רזא וכשם שהוא סתום כך היא סתומה (מ"מ).

^ה בינה (מ"מ). ועי' תיקר"ז עה ע"ב וגר"א שם יום דכלהו יומין.

^ו בי"ע (מ"מ).

^ז פי' המלכות שנקראת אלהקים (מ"מ).

^ח הם ז'ין דבי"ע (מ"מ).

^ט פי' השמים שבעולם הזה (מ"מ).

^י מלכות (מ"מ).

^{יא} פי' ביום ד' שקטרגה הלבנה וחזרה בסוד נקודה (מ"מ).

בראשית

בה דבר אחר ואת הארץ כדקאמרן לאסנאה
ארעא דלתתא^א דאיהו אתעבידת בכמה
<מדורין> <נ"א> נהורין) כלא כנוונא עלאה ודא
הוא והארץ היתה תהו ובהו וחשך^ב ורוח אלין
אינון מדורי ארעא^א ארץ אדמה גיא נשיה ציה^ג
ארקא תבל וגדול שבכולם תבל דכתיב (תהלים
ט ט) והוא

מ/א

ישפוט תבל בצדק אמר רבי יוסי מאן הוא
ציה א"ל^א דא הוא אתר דגיהנם כמה דאת אמר
ציה וצלמות ורזא (דא כתיב במלת) [דכתיב]
וחשך על פני תהום (בראשית א ב) דא רזא אתר
דגיהנם דא הוא ציה אתר דמלאך המות
כדקאמרן דאיהו מחשיך אנפיהו דברייתא ודא
הוא אתר דחשך עלאה תהו דא נשיה דלא
אתחזיית בה חיזו כלל עד דאתנשי מכלא^א ועל
דא אתקרי נשיה ובהו דא ארקא אתר דלא
אתנשי^א רבי חייא אמר דא גיא ורוח אלהים
מרחפת [דא] לקבל תבל דאתון מרוח אלהים
וכלא כחד הוא כנוונא דא אית לארץ עלאה
שבעה מדורין אינון לעילא דרגא על דרגא
ובכלהו מדורין מלאכי עלאי אלין על אלין^א הכי
נמי לתתא וכלא אחיד דא בדא למהוי כלא חד
שבעה מדורין אינון לעילא והא ארץ עלאה
אחידת לון וכלהו קיימין בה ובכלהון קיימא
תושבתא דקב"ה דרגין פרישן דא מן דא
ואתרין פרישן דא מן דא:

בה. דבר אחר, "ואת הארץ" כפי שאמרנו,
לרבות ארץ שלמטה שהיא נעשתה בכמה
מדורים (אורות), הכל כדוגמא שלמעלה.
וזהו "והארץ היתה תהו ובהו וחושך
... ורוח", אלו אותם מדורי הארץ: ארץ,
אדמה, גיא, נשיה, ציה, ארקא, תבל, וגדול
שבכלם תבל, שכתוב "והוא

ישפט תבל בצדק". אמר רבי יוסי, מהי
ציה. אמר לו, זהו מקום הגיהנם, כמו
שנאמר "ציה וצלמות", וסוד זה כתוב
(שכתוב) (במלת) "וחושך על פני תהום". זה
סוד מקום הגיהנם. זהו "ציה", המקום של
מלאך המות, כפי שאמרנו, שהוא מחשיך
את פני הבריות. וזהו מקום של חושך
עליון. "תהו" זה נשיה^א שלא נראה בה
מראה כלל עד שנשכח מהכל, ועל זה
נקראת נשיה. "ובהו" זו ארקא, מקום שלא
נשכח. רבי חייא אמר, זה גיא. "ורוח
אלהים מרחפת", זה כנגד תבל שניזון מרוח
אלהים, והכל הוא כאחד. כדוגמא זו יש
לארץ העליונה, שבעה מדורים הם למעלה
דרגה על דרגה, ובכל המדורים מלאכים
עליונים אלה על אלה. כך גם למטה. והכל
אחוז זה בזה להיות הכל אחד. שבעה
מדורים הם למעלה, וזו הארץ העליונה
אוחזת אותם, וכולם עומדים בה, ובכולם
נמצאת תשבחות להקדוש ברוך הוא,
דרגות נפרדות זו מזו, ומקומות נפרדים זה
מזה.

^א פי' לרבות ארץ הלזו שיש לה ז' מדורין כמו המלכות, כנוונא עילאה פי' מלכות (מ"מ).

^ב חשך שורש הגבורה (בבהגר"א על תיקו"ז קיא ע"ג).

^ג והארץ הלזו יש בה ז' מדורין ונקיט קרא ד' מנייהו, ולפירוש ראשון והארץ היתה תהו, היא מלכות,
ולפי ר"א היא הארץ שלנו (מ"מ).

והסדר האמיתי ארץ אדמה ארקא גיא נשיה ציה תבל והם סדר א"ב לעיל לז ע"ב במה שחסר משם
(והוא בסימן ט'. הרש"ב) (ד"א). עי' ס"י פ"ד מט"ו.

^ד חשך שורש הגבורה (בהגר"א בתיקו"ז קיא ע"ג).

^ה רמז צי"ה עם האותיות בגי' גיהנם. א"מ (נ"א).

^ו פירוש אם יורד שום אדם לשם, אין רואה בה חיזו כלל, עד שיש שם ימים רבים ונעשה כאחד מהם,
מפני שהיא תחתונה יותר מארקא, אבל בארקא הסמוכה לתבל, אמר אתר דלא אתנשי לפי שאינה תחתונה
כנשיה (מ"מ).

^ז מקום שאין השכחה שולט שם (ד"א).

^ח השבעה מדורין הנזכרים פה, הם בחי' שבעה היכלות של הקליפות אשר בעולם היצירה, והם
הנקראים מדורין. אבל שבעה היכלית הקליפית אשר בעולם הבריאה הנז' בפרשת פקודי, הם נקראים
היכלין דמסאבותא ואינון נקראים מדורין (שער מאמרי רשב"י).

בראשית

מדורא קדמאה^א לתתא הוא אתר בי חשוך דלא נהיר והוא מתתקן למדורי רוחי וקסטירי ועלעולי^ב תקיפין דלא אתחזיין ולא אית ביה נהורא ולא חשוכא ולא דיוקנא כלל ותמן לא ידעין ביה ידיעא כלל דלאו ביה צורה גו כלל [כורסייא] (סורטא) ועל ההוא אתר ממנא חד מלאכא טהריאל שמיה ועמיה שבעין ממנן מעופפין [ואתמחון מזיקי שביבין] (ואתחמון מביזיקי שביבין דעלייהו) ולא קיימין ולא אתחזון ולא משתכחי וכד אתי צפרא כלהו מתחדשן ולא קיימי כד מטאן לגבי [ההוא] (דהאי) אתר אברין ולא משתכחין ועאלין בחד נוקבא דתהומא ולא אתחזון כד אתרמיש ליליא [אתמחון] (אתחמון) מאינן שביבין עד דמטי צפרא:

מדורא תניינא הוא אתר דנהיר יתיר ואיהו חשוך אבל לא חשוך כההוא קדמאה והוא מתתקן למדורי מלאכין [עלאין] די ממנן על עובדיהון דבני נשא (ו)למסטי להון כההוא ארח בישא דאינן אזלין וההוא אתר אתחזי יתיר מן קדמאה ואלין מלאכין^א אית להון [קרבא] (קורבא) עם בני נשא [ומתזנן] (ומתהנן) מריחא ובוסמא דלתתא לסלקא בתועלתא ולאנהרא יתיר ועלייהו חד ממנא קדומיאל שמיה ואלין פתחין שירתא ומשתככי ואזלין לון ולא אתחזון עד דישראל לתתא פתחי ואמרי שירתא כדין קיימן בדוכתייהו ואתחזון נהירין יתיר תלת זמנין ביומא מקדשי קדושתא וכד ישראל עסקי באורייתא כלהון טאסיין וסהדי (אינן) סהדותא לעילא וקב"ה הייס עלייהו:

מדור ראשון למטה הוא מקום בית חשוך שלא מאיר, והוא מתוקן למדורי רוחות ועושי דין ורוחות סערה חזקות שלא נראים, ואין בו אור ולא חושך ולא דמות כלל, ושם לא יודעים בו ידיעה כלל, שאין בו צורה תוך כלל הכסא (העור). ועל אותו מקום ממונה מלאך אחד ושמו טהריאל^ל. ועמו שבעים ממונים מעופפים, ונמוחים מזיקי הניצוצין (שעליהם), ולא עומדים ולא נראים ולא נמצאים. וכשבא הבוקר, כולם מתחדשים ולא עומדים. כשמגיעים לאותו (זה) מקום, אובדים ולא נמצאים, ונכנסים בנקב אחד של התהום ולא נראים, כשנחשך הלילה, נמחים מאותן ניצוצין עד שמגיע הבקר.

מדור השני הוא מקום שמאיר יותר, והוא חשוך, אבל לא חשוך כמו אותו ראשון. והוא מתוקן למדורים של מלאכים עליונים שממונים על מעשי בני האדם להסיטם (להסטותם) באותה דרך רעה שהם הולכים. ואותו מקום נראה יותר מן הראשון. ולמלאכים הללו יש קרב (קורבה) עם בני אדם, וניזונים (ונהנים) מריח ובושם שלמטה לעלות בתועלת ולהאיר יותר. ועליהם ממונה אחד ששמו קדומיאל^ל. ואלה פותחים בשירה, אבל נשקטים והולכים להם, ולא נראים עד שישראל למטה פותחים ואומרים שירה, ואז עומדים במקומם ונראים מאירים יותר. שלש פעמים ביום מקדשים קדושה. וכשישראל עוסקים בתורה, כולם טסים ומעידים (הם) עדות למעלה, והקדוש ברוך הוא מרחם עליהם.

^א מדורין שבפרשת בראשית דף מ' הם נוגה דעולם היצירה, ולכן תמצא כי ראשו מלאכים טובים, וסופו רע מהחזה ולמטה, ולכן במדורים תחתונים יש מלאכים שאינם קדושים, משא"כ דהו"ז שיש בהם מלאכים טובים (מ"מ). בע"ח כ' הרב דז' מדורין אלו הם היכלי הקל' אשר בעולם היצירה כי ביצי' נק' מדורין ובברי' נק' היכלין כו' ע"ש ואלו המדורין כ' הרב שהם בנוגה דיצי' גכ"י (נ"א). שער כסא הכבוד פ"ב ובהגיהנם דעשיה עי' פר' נח סב ע"ב ויחי רלז ע"ב ותרומה קנ ע"ב ובזו"ח רות בארוכה דף סב ע"א וע"ב וכן הם נזכרים במדרש כונן (לש"ו). כל הקל' אשר בב"ע הם דינים ועונשים ממש, ואילו באצילות הם בגדר שרשרים בלבד (דע"ה ח"ב נב ע"ב).

^ב לשון סופה וסערה והם משוטטים בעולם ואינם נראים לבני אדם (ד"א).

^ג מזיקי השלהבת שעליהם והם אינם נראים ביום רק בלילה (ד"א). פי' נימוחים מניצוצי ומזיקי השלהבת. הרש"ב משם הרח"ו (נ"א).

^ד יט ע"א (הערת הזוהר).

^ה כצ"ל ופי' נלחמים עם בני אדם. הרש"ב משם הרח"ו (נ"א).

^ו מעופפים (ד"א).

בראשית

מדורא תליתאה⁶ הוא אתר דשביבין וקטורין⁷ ותמן נגידו דנהר דינור דנגיד ונפיק דאיהו בי מוקדא דנפשיהו דרשיעיא דמתמן נחית אשא על רישיהו דרשיעיא ותמן מלאכי חבלה דטרדי להו ותמן אשתכח דלטוריא עליהו דישראל לזמנין ולאסטאה לון בר בזמנא⁸ דנסבי אסוותא לדחייא ליה וחד ממנא עליהו מסטרא דשמאלא בלהו מסטרא דחשך כמה דאת אמר וחשך על פני תהום וסמאל⁹ חיבא אשתכח תמן:

מדורא רביעאה הוא אתר דנהיר¹⁰ ותמן הוא נהירו למלאכי עלאי די בסטר ימינא ופתחי שירתא וסיימי ולא אולין לאעברא כהני קדמאי

מ/ב

דפתחין שירתא ומתוקדן ומתעברן בנור דליק ותבין ומתחדשין כמלקדמין והני קיימין בדוכתייהו ולא מתעברן והני מלאכי דרחמי דלא משניין לעלמין ועלייהו כתיב (תהלים קד ד) עושה מלאכיו רוחות וגו' ואלין עבדין שליחותיהו בעלמא ולא אתחזון לבני נשא בר בחזווא או בסטרא אחרא¹¹ בסכלתנו סני וחד מלאכא ממנא עליהו פדאל שמיא וביה פתיחין מפתחן דרחמי לאינון דתייבין לגביה דמאריהון ופתחין תרעין לאעברא צלותהון ובעותהון:

מדורא חמישאה¹² הוא מדורא דנהיר בנהירו יתיר מכלהו קדמאי ואית ביה מלאכין מנהון אשא ומנהון מיא לזמנין אשתכחו ברחמי ולזמנין אשתכחו בדינא אלין בסטרא דא ואלין בסטרא דא לזמנין נהרין אלין וחשכין אלין ואלין ממנן לזמנא למאריהון אלין בפלגות ליליא ואלין כד סליק נהורא וחד ממנא עליהו קדשיאל שמיא כד אתפלג ליליא ואתער רוח

מדור שלישי הוא מקום של ניצוצות ותמרות עשן, ושם השפעה של נהר דינור ששופע ויוצא, שהוא בית המוקד לנפשות הרשעים, שמשם יורדת אש על ראשי הרשעים, ושם מלאכי חבלה שטורדים אותם. ושם נמצאת לשון הרע על ישראל לפעמים להסיט אותם, פרט לזמן שלוקחים רפואה לדחות אותן, וממונה אחד עליהם מצד השמאל, כולם מצד החושך, כמו שנאמר "וחושך על פני תהום", וסמאל¹³ הרשע נמצא שם.

מדור רביעי הוא מקום שמאיר, ושם הוא אור למלאכים עליונים שבצד ימין, ופותחים בשירה ומסיימים, ולא הולכים לעבור כאלו ראשונים

שפותחים בשירה ונשרפים ומתערבבים באש דולקת, ושבים ומתחדשים כמקודם. ואלה עומדים במקומם ולא מתבטלים, ואלה מלאכי רחמים שלא משתנים לעולמים. ועליהם כתוב "עושה מלאכיו רוחות וגו'". ואלה עושים שליחותם בעולם ולא נראים לבני אדם, פרט במראה או בצד אחר בבינה רבה. ומלאך אחד ממונה עליהם, ששמו פדאל¹⁴. ובו פותחים מפתחות הרחמים לאותם ששבים לרבונם, ופותחים שערים להעביר תפלותיהם ובקשותיהם.

מדור חמישי הוא מדור שמאיר באור יותר מכל הקודמים, ויש בו מלאכים, מהם אש ומהם מים, לפעמים הם נמצאים ברחמים ולפעמים נמצאים בדין, אלה בצד זה ואלה בצד זה. לפעמים אלה מאירים ואלה חשוכים, ואלה ממונים לזמר לרבונם, אלה בחצות הלילה ואלה כשעולה האור. ואחד ממונה עליהם ששמו קדשיאל¹⁵. כשנחלק הלילה [בחצות]

⁶ הגהות הגר"א מחליף מדורא ג' וד'.

⁷ של שלהבת ותמרות עשן ושם אש אוכלת נמשכת והולכת כאומרו ותמן נגידו דנהר דינור ונופל על ראש רשעים בגיהנם (ד"א).

⁸ שלוקחים להם רפואה והיינו תשובה (ד"א).

⁹ דשביבין (הגהות הגר"א).

¹⁰ לד ע"א (הערת הזוהר).

¹¹ צ"ל שזהו הקרוי כאן "מהדורא שיתאה" ואילו "מדורא חמישאה" הוא "מדורא עלאה קריב למלכו שמיא" הקרוי כאן שתיתאה (הגהות הגר"א).

בראשית

צפון וקב"ה אתי" לאשתעשעא עם צדיקיא
בגנתא דעדן כדין רוח צפון אקיש ומטא לאינון
דממנן בפלגות ליליא לזמרא וכלהו מזמרין
ופתחינן שירתא וכד אתי צפרא ומתחבר
קדרותא דצפרא^א בנהורא^ב כדין כלהו אחרנין
אמרינן שירתא וכל ככבי רקיעא וכל שאר
מלאכין (דלתתא) מסייעין לון כמה דכתיב (איוב
לח ז) ברן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים
עד דישראל נטלי שירתא ותושבתתא
אבתרייהו:

מדורא שתיתאה הוא מדורא עלאה קריב
למלכו שמיא^א וביה ארבינן ונהרינן^ב ונחלין
דמתפלגין מן ימא וכמה נונין אינון דמרחשן
לארבע סטרי עלמא ועילא מנהון סרכין ממנן^ג
וחד ממנא עלייהו ואוריאל שמיה והוא ממנא על
כל אלין תתאין וכלהו נטלי בשעתו ורגעי כד
נטלי ארבי^ד לסטרא דא ולסטרא דא כד נטלי
ארבי לסטר (דרום) [מזרח ממנא] דקיימא
[עלייהו] לההוא סטרא הוא מיכאל דאתא
מימינא וכד נטלי ארבי לסטר צפון ממנא
דקיימא עלייהו לההוא סטרא הוא גבריאל דאתי
מסטרא דשמאלא וכד נטלי ארבי לסטר (מזרח)
[דרום] הא תמן איהו ממנא דקיימא עלייהו
לההוא סטרא רפאל <נ"א אוריאל> שמיה והוא
לימינא וכד נטלי ארבי לסטר מערב ממנא
דקיימא עלייהו לההוא סטרא הוא אוריאל <נ"א
רפאל> ואיהו לבתראה:

מדורא שביעאה הוא מדורא עלאה על כלא
ותמן לא אשתכחו בר נשמתהון דצדיקיא דתמן
מתעדנין בההוא זיהרא עלאה ומתעדנין בעדונין
ותפנוקין (עלאה) <נ"א עילאין> ותמן לא
אשתכחו (בר) [כד] אינון [זכאין] וגנזי שלום

ומתעורר רוח צפון והקדוש ברוך הוא בא
להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, אז רוח
צפון מקישה ומגיעה לאותם הממונים
בחצות הלילה לזמר, וכולם מזמרים
ופותחים בשירה. וכשמגיע הבוקר
ומתחברת שחרות הבוקר באור, אז כל
האחרים אומרים שירה, וכל כוכבי הרקיע
וכל שאר המלאכים (שלמטה) מסייעים
להם, כמו שכתוב "ברן יחד כוכבי בוקר
ויריעו כל בני אלהים", עד שישראל
נושאים שירה ותשבחות אחריהם.

מדור ששי הוא מדור עליון קרוב
למלכות השמים, ובו אניות ונהרות ונחלים
שנחלקים מן הים, וכמה דגים הם
שמרחשים לארבעת צדדי העולם.
ומעליהם שרים ממונים, וממונה אחד
עליהם ושמו אוריאל^א, והוא ממונה על כל
אלה התחתונים. וכולם נוסעים בשעות
ורגעים, כשנוסעות אניות לצד זה ולצד זה,
כשנוסעות אניות לצד (דרום) מזרח,
הממונה שעומד עליהם לאותו צד הוא
מיכאל^ב שבא מימין. וכשנוסעות אניות
לצד צפון, הממונה שעומד עליהן לאותו
צד הוא גבריאל שבא מצד השמאל.
וכשנוסעות אניות לצד (מזרח) דרום, הרי
שם הוא הממונה שעומד עליהם לאותו צד
רפאל^ג (אוריאל^ד) שמו, והוא לימין.
וכשנוסעות אניות לצד מערב, הממונה
שעומד עליהם לאותו הצד הוא אוריאל^ה
(רפאל^ו), והוא לאחרונה.

מדור שביעי הוא מדור עליון על הכל,
ושם לא נמצאים רק נשמות הצדיקים,
ששם מתעדנים באותו זהר עליון,
ומתעדנים בעדונים ותפנוקים (עליון)
עליונים. ושם לא נמצאים רק אותם

^א ס' ע"ב (הערת הזוהר).

^ב דהיינו סוף הלילה (פת"ש נקודות יח).

^ג ומתחבר שחרות הבקר באור היום (ד"א).

^ד "למלכו שמיא" נמחק כהגהות הגר"א, ובמקומו חיתא "לימא".

^ה ספינות ונהרות והוא רמז אל שלוחי השכינה מלאכי עליונים וכן נונים ר"ל דגים כלם רמז אליהם (ד"א).

^ו שרים ממונים (ד"א).

^ז כשנוסעים הספינות (ד"א). ארבי לסטר דרום מיכאל וכו' כצ"ל ונונין וארבי הם מלאכים שלוחי השכינה. הרש"ב (נ"א).

בראשית

ברכה ונדבה בלא הוא כנוונא עלאה^א והא אמרו חברייא כדין הוא לארץ דלתתא בשבעה מדורין^ב וכלהו כנוונא דלעילא ובכלהו אית זינן כחיו בני נשא וכלהו מודן ומשבחן לקב"ה ולית מאן דידע יקריה כאלין דאינון במדורא עלאה ואלין חזאן יקריה כדקא יאות למפלא ליה ולשבתא ליה ולאשתמודע יקריה ועלמא דא עלאה דאיהו תבל לא קיימא בקיומיה אלא בניניהון דצדיקייא דאינון גופין קדישין

מא/א

כנוונא דלעילא לא קיימא ההוא מדורא שביעאה אלא לנשמתהון דצדיקיא הכי נמי האי מדורא שביעאה לתתא לא קיימא אלא לגופיהון דצדיקיא למהוי בלא חד דא כנוונא דדא^א תא חזי א"ר שמעון שבעה מדורין אינון דקאמרן ובנו אינון אית ז' היכלין^ב מאינון רזי מהימנותא לקבל ז' רקיעין עלאין ובכל היכלא והיכלא אית רוחין עלאין:

היכלא קדמאה^א הכא אית רוחא דאתמנא על נשמתהון דגריין דאתגירו ורחמיאל שמיא ואיהו נטיל לון ואתהנון מזיו יקרא דלעילא:

היכלא תניינא^א אית רוחא דדא אהינאל שמיא ודא קיימא על כל אינון נשמתין דרביי דלא זכו בהאי עלמא למלעיל^ב באורייתא ואיהו קיימא עלייהו ואוליף לון:

היכלא תליתאה בהאי^א אית רוחא דדא אדרהינאל^ב שמיא ואיהו קיימא על נשמתהון

זכאים. וגנזי שלום וברכה ונדבה, הכל הוא כדוגמת עליון, והרי אמרו החברים, אז הוא בארץ שלמטה בשבעה מדורים, וכולם כדוגמא שלמעלה, ובכולם יש מינים כמראה בני אדם, וכולם מודים ומשבחים לקדוש ברוך הוא. ואין מי שיודע את כבודו כאותם שהם במדור העליון. ואלה רואים את כבודו כראוי לעבדו ולשבחו ולהכיר את כבודו. ועולם העליון הזה שהוא תבל, אינו עומד בקיומו אלא רק בשביל הצדיקים, שהם גופים קדושים

כדוגמא שלמעלה. לא עומד אותו מדור שביעי אלא לנשמות הצדיקים. כך גם המדור השביעי הזה למטה לא עומד אלא לגופיהם של הצדיקים להיות הכל אחד, זה כדוגמא זה. בא וראה, אמר רבי שמעון, שבעה מדורים הם שאמרנו, ובתוכם יש שבעה היכלות מאותם סודות האמונה, כנגד שבעה רקיעים עליונים, ובכל היכל והיכל יש רוחות עליונות.

היכל ראשון, כאן יש רוח שהתמנה על נשמות הגרים שהתגירו, ושמו רחמיאל^א, והוא נושא אותם ונהנים מזיו הכבוד שלמעלה.

היכל שני, יש רוח אחד ששמו אהינאל^א, וזה עומד על כל אותם נשמות התינוקות שלא זכו בעולם הזה לעסוק בתורה, והוא עומד עליהם ומלמד אותם.

היכל השלישי, בו יש רוח אחד בשם אדרהינאל^א, והוא עומד על נשמות אותם שחזרו בתשובה ולא חזרו, כגון שחשבו,

^א כמו היכל ק"ק שיש בו ברכה ונדבה, כך המדורא שביעאה אע"פ שהיא בינה דיצירה, כמו שאמר הרב לעיל עכ"ז יש בו ברכה ונדבה (מ"מ).

^ב פי' שהמדורין של ארץ השפל כמו המדורין שתחת המלכות (מ"מ).

^א בזהר גדול דפוס מנטובה קרימונה לובלין מתחיל כאן ויאמר אלקים כו' א"ר יצחק שהוא בזהר קטן לקמן בדף מה ע"ב (הערת הזוהר).

^א היכלות אלו שבתוך המדורין אינם ההיכלות שהזכיר הזהר לעיל דף לח מכמה טעמים, א' שההיכלות דלעיל הם בג"ע של מטה, וכאן אמר ז' היכלין בתוך המדורין, והמדורין הם בנוגה דיצירה, ש"מ דאלו לחוד ואלו לחוד (מ"מ).

^א דע שהיכלות האלו שבתוך המדורין אינם ההיכלות הנזכר בדף ל"ח ע"א אלא אחרים הם גכ"י (נ"א). ע"י לעיל לח ע"א היכל קדמאה והערה שלנו שם. וכאן הם ההיכלות דהיצירה וכמ"ש בשער מאמרי רשב"י דף יט ע"ב וע"י ע"ח שער כסא הכבוד פ"ב ופ"ו (לש"ו).

^א בזהאי (נוסף בהגהות הגר"א).

^א ר"ל לחדש (בהגר"א בתיקו"ז יח ע"ג).

^ב נמחק בהגהות הגר"א.

^ב אהינאל"ל שמיא וכו' וחליף לון (הגהות הגר"א).

בראשית

דאינון דאהדרו בתיובתא ולא אהדרו כגון דחשיבו [ועד לא] [ולא] אהדרו בהו [מיתו אלין] (אלא) טרדין לון בגיהנם ו[לבתר] עאלין לון להאי רוחא ממנא ונטיל לון והמרן לאתהנאה מזיו יקרא דמאריהון ולא אתהנון ואלין אקרונ בני בשר ועלייהו כתיב (ישעיה סו כג) והיה מדי חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר יהוה:

היכלא רביעאה הכא קיימא [חד] רוחא גדריהאל [נ"א גהדהא"ל] שמיה דא קיימא על כל אינון נשמתין [דקטולין] (ד) שאר עמין (עעכו"ם) לעאלא לון גו פורפרא דמלכא ואתרשימו תמן עד יומא דינקום לון קב"ה דכתיב (תהלים קי ו) ידין בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה:

היכלא חמישאה [הכא] קיימא חד רוחא דאקרי אדיריאל ודא קיימא על כל אלין נשמתין [חסר] (דאחידן בתיובתא) דאתקיימו בההוא סטרא ואלין אינון לעילא מכלהו די במדורא דא' עלאה על כלא ומיכאל (שמיה) רב ממנא (עלייהו) על כולהו [קיימא] [דקיימין] ביה וכמה אלף ורבבן כלהו קיימין תחותיה בההוא סטרא ותמן מתעדנין אינון נשמתין דחסידי בההוא נהורא עלאה דנגדא מעלמא דאתי:

תא חזי [חסר] א"ר שמעון מאן הוא דידע לסדרא צלותא דמריה כמשה בשעתא דאצטרך ליה לסדרא צלותיה באריכות סדר ובשעתא דאצטרך ליה לקצרא הכי נמי א"ר שמעון הא אשכחנא בספרי קדמאי סדורא דרזי דרזין בקשורא חדא (ל)זמנין דאצטרך לסדרא צלותיה כדקא יאות ולקשרא קשרין לבסומי למאריה כדקא יאות ולמנדע ליחדא יחודא שלימתא למקדע רקיעין ולאפתחא תרעין

ובטרם חזרו בהם מתו. אלה טורדים אותם בגיהנם, ואחר כך מעלים אותם לרוח הממונה, ונושא אותם, וחומדים להנות מזיו כבוד רבונם ולא נהנים. ואלה נקראים בני בשר, ועליהם כתוב "והיה מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה'".

היכל רביעי, כאן עומד רוח אחד ושמו גדריהאל"ל (גהדהא"ל). זה עומד על כל אותן נשמות של הרוגי שאר העמים (עובדי עכו"ם), להעלותם לתוך מעיל של המלך, ונרשמים שם עד היום שינקום אותם הקדוש ברוך הוא, שכתוב "ידין בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה".

היכל חמישי, כאן עומד רוח אחד שנקרא אדיריאל"ל, וזה עומד על כל הנשמות הללו (של חסידים נ"א שאחזו בתשובה), שעמדו באותו הצד. ואלה הם מעל כולם, שבמדור הזה העליון על הכל, ומיכאל"ל (שמו) ממונה גדול (עליהם) על כולם עומד (שעומדים) בו, וכמה אלפים ורבבות כולם עומדים תחתיו באותו הצד, ושם מתעדנות אותן נשמות החסידים באותו אור עליון ששופע מהעולם הבא.

בא וראה, אמר רבי שמעון, מיהו שיודע לסדר תפלת רבוננו כמו משה. בשעה שהצטרך לו לסדר תפלתו באריכות, סידר. ובשעה שהצטרך לו לקצר, גם כן. אמר רבי שמעון, הרי מצאנו בספרי הקדמונים סדור של סודי הסודות בקשר אחד, לפעמים שצריך לסדר תפלתו כראוי ולקשור קשרים לבשם את רבוננו כראוי, ולדעת ליחד יחוד שלם לקרוע רקיעים ולפתוח שערים, ופתחים שלא יהיה מי שימחה בידו. אשריהם הצדיקים שיודעים לפתות את

@⁶

² לקמן סב ע"ב (ד"א).

³ הוא מהחשמ"ל דעולם הבריאה (דע"ה ח"א סב ע"ג).

⁴ היינו בחינת סירוס הדכר דסט"א, דהיינו נטילת הדעת שלו (בהגר"א על ספד"צ לב ע"ב).

⁵ (בדפ"ו) איתא (נ"א לחסידים).

¹ תתאה וכו' כז"ל ות' די צמדורא נמחק (חסר שורה א') צמכתבו – כנראה שהגר"א מוסיף שורה שחסרה צוהר)

תתאי היכלא שתתאה היכלא דא עלאה על כולהו הכא קיימא חד רוחא ומיכאל שמיה (הגהות הגר"א).

¹ היכל ו' ז' (נוסף בדפ"ו ומ"מ).

בראשית

ופתחין דלא יהא מאן דימחי בידיה זכאין אינון צדיקיא דאינון ידעי^א למפתי למאריהון ולבטולי גזרין ולאשראה שכנתא בעלמא ולנחתא ברכאן ולמעדי מאריהון דדינין דלא ישלטון בעלמא קם רבי שמעון ואמר (תהלים קו ב) מי ימלל גבורות יהוה וגו' מאן יגלי עפרא מעינדך אברהם חסידא ימינא דקב"ה דגלי לך רוא דרוזין ושריאת צלותין בעלמא ואתגליין לך היכלי דמלכא עלאה שבעה היכלין קדישין אינון ואינון קיימין תרעין^ב בקיומא ובכל חד וחד עאל

רבונם ולבטל גזרות ולהשרות שכינה בעולם ולהוריד ברכות, ולהסיר את בעלי הדין שלא ישלטו בעולם. קם רבי שמעון ואמר, "מי ימלל גבורות ה' וגו'", מי יגלה עפר מעיניך אברהם החסיד ימין הקדוש ברוך הוא, שגלה לך סוד הסודות והתחלת תפלות בעולם, והתגלו לך היכלות המלך העליון. שבעה היכלות קדושים הם, והם עומדים בשערים @ בקיום. ובכל אחד ואחד נכנסת

מא/ב

צלותא דיחודא (דמריה) דמאן דידע לבסומי למאריה וליחדא יחודא בשלימו דידע לאעלא בכלהו ולקשרא קשרין אלין באלין רוחא ברוחא רוחא תתאה ברוחא עלאה^א כתיב (ישעיה כו טז) יהוה בצר פקדוך צקון לחש מוסרך למו:

היכלא קדמאה^ב כתיב (שמות כד י) ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר^ג וכעצם השמים לטהר^ד רוא דרוזין [אית] רוח [ד]אקרי ספירא^ה <כספירו> (בספירו) דאבן טבא נציץ לתרין

תפלת היחוד (של רבונם) של מי שיודע לבשם לרבונם וליחד יחוד בשלמות. שיודע להיכנס בכולם ולקשור קשרים אלו באלו, רוח ברוח, רוח תחתונה ברוח עליונה, כתוב "ה' בצר פקדוך צקון לחש מוסרך למו".

היכל הראשון. כתוב "ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטוהר". סוד הסודות (יש) רוח שנקראת ספיר, כספיר של אבן טובה נוצצת לשני צדדים, אור אחד עולה ויורד. ואותו אור

^א לפתות לאדוניהם (ד"א).

^ב צ(דפ"ו) איתא בתרעין.

^ג פי' רוח של היכל התחתון נכללת ברוח של היכל שלמעלה ממנו (מ"מ).

^ד סוד העטרה (ד"א). עי' בפרדס שער היכלות הקדושות והיכלות התמורות (הערת הזוהר). דהיינו היכלות דאו"א דבריאה (דע"ה ח"א סב ע"ב). ועי' ע"ח שער מו פרק ו'. ועי' ע"ח שער מט פרק ו דכל ההיכלות דבי"ע הם בסוד חשמ"ל. והנה בביאור תיבת היכלות, כוונתו להיכלות דגן עדן אשר בכל עולם דבי"ע ולא לעגולים הכלליים שבכל עולם, (אם כי אף הם נקראים היכלות, אבל היכלות אלו אינם בסוד חשמ"ל בכלל (דע"ה שם).

^ה ספיר הוא יסוד, לבנת היא מלכות שהיא נוקבא, ור"ל יסוד ועטרת היסוד דאו"א שהיכלות אלו הם דאו"א (מ"מ).

^ו והן ג' היכלין קדמאין, הראשון, כמעשה לבנת הספיר כמש"כ כאן. היכל ב' עצם השמים, כמ"ש לקמן מב ע"א. היכל ג', לטהר, כמ"ש שם ע"ב. וכלהו ע"ש האי רוחא דבהו, וכל אלו היכלין הן בנוק', ולכן התפילה עולות בהן, שהתפילה היא במלכות, וכו' ואלו ג' היכלין הן בנה"י שלה וכו', ולא נתגלו הגוונין רק בג' היכלין אלו [דגוונין דחג"ת לא אתגליין, ואפילו הנה"י דאתגליין הוא רק בנוק'] (יהל אור).

^ז דרגא דיסוד שמשם גזרות הנשמות של ישראל וז"ש ספיר גזרתם (יהל אור).

^ח כל מקום שאומר הזוהר היכל הם גוף הספירה ובכל מקום שאומר חד חיותא הם נפש הספירות (מ"מ). יסוד יש בו ג"כ הארת עטרת היסוד, לכך יש בו ב' אורות, וז"ש נציץ לתרין סטרין (מ"מ). ר"ל כדמות הספיר שכולל ב' גוונין חוור וסומק, כן ההוא רוחא נציץ תרין נהורין לתריך סטרין, שיסוד כלול מב' סטרין מנו"ה כידוע. ובו ב' צינורות בימין ושמאל וכאן הוא שניהם בקדושה, משא"כ בעץ הדעת טו"ר כידוע בסוד בני חת וביסוד הוא סוד ע"ה טו"ר שבו ידע אדם כו' ובו חו"ג כאן בקדושה (יהל אור).

^ט לימין והוא חוור נציץ ל"ק (יהל אור).

בראשית

לבן נוצץ לכל עבר למעלה ולמטה ולארבעת צדדי העולם. אורו תלוי סתום וגלוי. מהאור הזה נפרדים ארבעה אורות לארבעה צדדים, וכולם מאירים אור אחד כמנורת הנר שדולק ונוצץ אורות למראה עיני בני אדם. ואותם אורות הנר עולים ויורדים, הולכים ושבים מתוך אותה אש של אור הנר שדולק, וכולם אור אחד. כך גם אלה, וכל המאורות נוצצים כמו מראה

- ^א יסוד הוא רחמים יותר מעטרת היסוד שהיא מלכות שנק' לבנת (מ"מ).
- ^ב הם ו"ק כי מעלה ומטה הם נר"ה כנודע (מ"מ).
- ^ג כי בשעת התכללותו הוא סתים (יהל אור).
- ^ד נגד ד' רגלי מרכבה (מ"מ). ד' אותיות הו"ה (ד"א).
- ^ה והוא לשמאל (יהל אור).
- ^ו כאור הנר שמתנוצץ כמה נהורין ממנו למראה העין ואינם רק אור הנר בעצמו רק אור א' (יהל אור).
- ^ז אלו האורות כעין נחשת כמש"כ בפ' פקודי רס ע"א (יהל אור).
- ^ח אדנ"י (ד"א).
- ^ט פי' רוח עטרת יסוד דא"א ולפי שהיא דינים אמר בה לשמאלא (מ"מ). לבנה הוא נגד עטרת היסוד מלכות, שנק' לבנה כידוע, ולפי שבעטרת נכללו ב' הצינורות בצינור א' כידוע, לכן נכללו אלו ב' נהורין גוונים כאן בא' (יהל אור). מממ
- ^י פי' כי הנקבה כלולה בזכר, ניהוריה סומק וחור, פירוש לפי שגם בעטרת היסוד יש בה הארת היסוד שהוא חור (מ"מ).
- ^{יא} נהורא (יהל אור).
- ^{יב} נהורא של זה הרוח יצא מב' נהורין של רוחא דספיר, והן חור וסומק, לכן יצא ג"כ חור וסומק, אלא שנכללו כאן בא', והן נגד ב' כוכבים, וכו' לבנה נגד לבנה, ספיר נגד כוכב (יהל אור).
- ^{יג} משולבין (ד"א).
- ^{יד} ר"ל נהורין של לבנה בתוך של ספיר והכל בנהורין (יהל אור).
- ^{טו} שבסט"א יותרת על הכבד, דנוק' אתגברת על דכורא, וכל שהוא יותר דין מתגבר, והטוב נכללת ברע כידוע, ולכן ז' פרות הטובות נכללו ותבלענה וכו' משא"כ בקדושה שהנוק' נכללת בדכורא (יהל אור).
- ^{טז} לכן אמרו בכל מקום דדכורא שם לא נזכרת הנוק' (יהל אור).
- ^{יז} פי' יסוד ועטרה דא"א (מ"מ).
- ^{יח} ר"ל מז' רקיעין שאמרו בחגיגה (יב ע"ב), והן ג"כ נגד ע"ס ו' תתאין, ו"ק כוללין העטרה, וערבות בינה כוללת ג"ר (יהל אור).
- ^{יט} מנללין (הגהות הגר"א).
- ^כ תרשישים לעינייהו כעינא לחיותא (הגהות הגר"א וכו' ציהל אור).
- ^{כא} ור"ל שמראיהון כמראה החיות, ואינן אופנים הנזכר ביחזקאל, כי אותם שביחזקאל הן בארץ עלאה שתחת כסא באותן מדורין הנ"ל, וכמו שהחיות כוללין כל ההיכלין, כן האופנים כוללין כל המדורין, רק כאן אומר אופנים וחיות פרטיים שבכל היכל ואופנים שבכאן נק' תרשישים סוד הבלנה שהיא על המים ונקראת ים (יהל אור).
- ^{כב} ר"ל התרשישים דכאן עליהן נאמר ודמות החיות מראהו וכו' (יהל אור).
- ^{כג} ר"ל הרוח הולך בין החיות (יהל אור).
- ^{כד} היא מלכות שממנה יצאו כולם (מ"מ).
- ^{כה} מלכות נק' אש כמ"ש ה' אלקיך אש אוכלה הוא (מ"מ).
- ^{כו} חיותא (יהל אור).
- ^{כז} כדפי"ו חיותא (נ"א רמילא).
- ^{כח} נגד י"ג ת"ד או י"ג חוורתיו או י"ג נימין (מ"מ).
- ^{כט} אל"ף דל"ת נר"ן י"ד (ד"א).
- ^ל עי' אריכות ביהל אור.

בראשית

ונציצין כלהו נהורין כחיו דנחשא' בטישא בסומקא כמה דאתמר (יחזקאל א ז) ונוצצים כעין נחשת קלל דא הוא לימינא¹⁷ לשמאלא אית רוחא דאקרי לבנה¹⁸ ודא אתכליל ברוחא קדמאה¹⁹ ועאל דא בדא נהוריה²⁰ סומק וחור כחדא בגין דנפקא מאינון נהורין קדמאין²¹ כד אתו נהורין דדא מטו בנהורין²² קדמאין ואתכלילו ביה ואינון חד ואתחזון נהורי קדמאי בלחודיהו ולא אתגליין אינון אחרנין ולא אתידעו (דעאלו) (ועאלו) בגווייהו ואתטמרו ביה²³ כמה דאת אמר (בראשית מא כא) ולא נודע כי באו אל קרבנה וגו'²⁴ ודא הוא רוחא ברוחא דאינון חד נהורין בנהורין²⁵ דאינון חד והכא אינון תרין <תרעין> (רקיעין) תתאין²⁶ מאינון רקיעין דאקרון [שמים²⁷] <שמי השמים (נ"א רקיע)> (רקיע השמים) מתרין רוחין אלין מנצצין²⁸ אתבריאיו אינון אופנין²⁹ דאינון קדישין דדיניהו כדינא דחיות בדכתיב (יחזקאל א טז) מראה האופנים ומעשיהם וגו'³⁰ ודא הוא דכתיב (שם יג) ודמות החיות³¹ מראהן כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים היא מתהלכת בין החיות מאן היא דא³² רוחא קדישא אתר דנפקו מניה³³ [ואיהי נהיר] (ואתנהיר) לון דכתיב ונוגה לאש³⁴ ומן האש יוצא ברק כד אתכליל רוחא ברוחא נפיק מנייהו נהירו (נהירו) דחד חיוותא³⁵ רמיז³⁶ על ד' אופנין והא דיוקנא דיליה כאריה שליט על אלף ותלת מאה רבוא³⁷ דאופנין אחרנין גדפהא דנשרא [האי] אתמנא על אינון אופנים בד' גלגלים נטלין כל חד וחד מאינון ארבע בכל גלגלא וגלגלא תלת סמכין ואינון³⁸ תריסר סמכין בד' גלגלין רוחא דא שלטא על כלא מהכא נפקו ודא רוחא קיימא לכלהו [והא] מינה אתזנו³⁹:

אלין [ד'] (אופנים ד') אנפין לכל חד וחד וכל אינון אנפין אסתכין לארבע סטרין דההוא חיותא דקיימא עלייהו כד נטלין אלין ארבע תחות ההוא חיותא עאלו דא בדא ומשלבן דא בדא כמה דאת אמר (שמות כז ה) מקבילות הלולאות אשה אל אחותה לאתכללא דא בדא ולאעלא דא בדא כד נטלין אינון גלגלין

של נחושת מתנוצץ [בצבע] אדום, כמו שנאמר "ונוצצים כעין נחושת קלל", זהו לימין. ולשמאל יש רוח שנקרא לבנה, וזה נכלל ברוח הראשון ונכנס זה בזה. אורו אדום ולבן כאחד, משום שיוצא מאותם מאורות ראשונים. כשבאים המאורות של זה, מגיעים באורות הראשונים ונכללים בו והם אחד. ונראים המאורות הראשונים לבדם, ולא מתגלים האחרים הללו, ולא נודעו שנכנסו לתוכם ונסתתרו בו, כמו שנאמר "ולא נודע כי באו אל קרבנה וגו'". וזהו רוח ברוח שהם אחד. מאורות במאורות שהם אחד. וכאן הם שני שערים (רקיעים) תחתונים מאותם רקיעים שנקראים (שמים) שמי השמים (רקיע). משני הרוחות המנצצים הללו נבראו אותם האופנים שהם קדושים, שדיניהם כדינם דהחיות, כמו שכתוב "מראה האופנים ומעשיהם וגו'". וזהו שכתוב "ודמות החיות מראהם כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים היא מתהלכת בין החיות". מי היא, זו רוח קדושה, מקום שיצאו ממנו והיא מאירה להם, שכתוב "ונגה לאש ומן האש יוצא ברק". כשנכלל רוח ברוח, יוצא מהם אור של חיה אחת רמוז (מוטל) על ארבעה אופנים, וזה דמותו כאריה שולט על אלף ושלוש מאות רבוא של אופנים אחרים. כנפי הנשר הזה נמנה על אותם אופנים, בארבעה גלגלים נוסעים כל אחד ואחד מאותם ארבעה, בכל גלגל וגלגל שלשה עמודים, והם שנים עשר עמודים בארבעה גלגלים. רוח זו שולטת על הכל, מכאן יצאו, ורוח זו עומדת לכולם, (והרי) ממנה נזונים.

ארבעה (האופנים) הללו, ארבע פנים לכל אחד ואחד. וכל אותם פנים מסתכלים לארבעה צדדים של אותה החיה שעומדת עליהם. כשנוסעים הארבעה הללו תחת אותה החיה, נכנסים זה בזה ומשתלבים זה בזה, כמו שנאמר "מקבילות הלולאות אשה אל אחותה", להתכלל אחת באחת ולהכנס זו בזו. כשנוסעים אותם גלגלים, נשמע

בראשית

אשתמע" קל נעימותא בכל אינון חילין דלתתא לזינייהו תחות היכלא דא מתפרשין חילין לבר לכמה סטריין דרקיעין דלתתא עד דמטו לכבא דשבתאי כלהו אסתכייין² להיכלא דא מתמן אתזנו כל אלין די בהיכלא דא כלהו אסתכו להווא רוחא דכתיב (יחזקאל א כ) אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן ודא הוא היכלא דאקרי לבנת הספיר רוחא דא דכליל רוחא אחרא תניינא סלקא ונחתא נהוריה דלא [שכיך] (שבק) לעלמין כנורא דשמשא גו מיא לית מאן דקאים עליה בר רעותא דבר נש זכאה בהווא צלותא דעאלת בהווא היכלא וסלקא לקשרא קשריין³ בשלימו בשרותא

מב/א

[דרוח נ"א דנהורא] (ברוח) דא כדקא חזי כדין נהורא אתעטף ביה⁴ וחדי בה וסלקא עמה לאתקשרא בקשרא דהיכלא תניינא לאתכללא רוחא דכליל⁵ ברוחא אחרא עלאה דעליה⁶ ורוחא דא דכליל כליל ביה ההיא חיוותא וכל אינון אופנין ונגלגלין ואתאחדן ביה כנוונא דאתאחדא אשא במיא ומיא באשא דרום בצפון צפון בדרום⁷ מזרח במערב ומערב במזרח הכי אתאחדן כלהו דא בדא ואתקשרן דא בדא ההוא רוחא סלקא לאתקשרא וההיא חיותא אסתכייא לעילא לגבי היכלא תניינא ואסתכייין⁸ דא בדא באמצעיתא דהיכלא דא נעיין חד עמודא דסלקא עד אמצעיתא דהיכלא אחרא ואיהו נקיב ונעיין [נ"א נתיב נעיין] מתתא לעילא לאתדבקא רוחא ברוחא וכן עד לעילא מכלהו למהוי כלהו רוחא חדא כמה דאת אמר (קהלת ג יט) ורוח אחד לכל⁹:

קול נעימות בכל אותם צבאות שלמטה למיניהם. תחת היכל זה נפרדים צבאות החוצה לכמה צדדים של רקיעים שלמטה, עד שמגיעים לכוכב של שבתאי, כולם מסתכלים להיכל זה. משם נזונים, כל אלה שבהיכל זה כולם מסתכלים לאותה רוח, שכתוב "אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת ילכו לא יסבו בלכתן", וזהו היכל שנקרא לבנת הספיר. רוח זו הכוללת רוח אחרת שניה עולה ויורדת, אורה שלא נשקט (עוזב) לעולמים כאש השמש בתוך המים, אין מי שעומד עליה, פרט לרצון של איש צדיק, באותה תפלה שנכנסת באותו היכל, ועולה לקשור קשרים בשלמות בראשית

הרוח (האור) הזו כראוי. אז האור מתעטף בה ושמח בה, ועולה עמה להתקשר בקשר של ההיכל השני, להתכלל רוח שכלול ברוח אחרת עליונה שעליו. ורוח זו שכוללת, כוללת בה אותה חיה וכל אותם אופנים וגלגלים, ונאחזים בו כדוגמא שנאחזים אש במים ומים באש, דרום בצפון, צפון בדרום, מזרח במערב, ומערב במזרח. כך נאחזים כולם זה בזה ונקשרים זה בזה. אותה רוח עולה להתקשר, ואותה חיה מסתכלת למעלה אל ההיכל השני, ומסתכלים זה בזה. באמצע ההיכל הזה נעוץ עמוד אחד שעולה עד אמצע ההיכל האחר, והוא נקוב ונעוץ (נתיב נעוץ) מלמטה למעלה להדבק רוח ברוח, וכן עד למעלה מכולם להיות כולם רוח אחת, כמו שנאמר "ורוח אחד לכל".

⁶ משתמע (יהל אור).

³ אסתכו (יהל אור).

² פי' הראשון שמתחלת התפלה לקשר הוא הרוח שבהיכל זה שמקשרת אותו ברוח שבהיכל הב' (מ"מ).
⁷ פי' הרוח הנז' שבהיכל זה בכח התפילה מתעטף באור. "וחדי בה" פי' הרוח הנז' שמח בתפילה ועולה עמה (מ"מ).

⁴ הוא רוח דאיברי ספיר, לפי שרוח דאיברי לבנה נכלל בו נק' רוחא דכליל (מ"מ).

¹ פי' נכלל ברוח שבהיכל הב' שהוא עליון ממנו (מ"מ).

² אשא ומייא הם פנימיות חסד וגבורה, ודרום וצפון הם כלים דחסד וגבורה (מ"מ).

⁸ פי' מבטת ורואה למעלה תרגום הבט נא אסתכי כען. הרש"ב (נ"א).

⁹ עי' אריכות ביהל אור.

בראשית

היכלא תניינא^א כתיב (שמות כד י) וכעצם השמים לטוהר^ב הכא איהו רוחא דאקרי זהר^ג [וקיימא בחוורתא^ד תדיר^ה דלא אתערבו גווניו באהרא ואיהו עצם דלא^ו] (ולא) אשתני^ז לעלמין דא לאו איהו באתגלגלא הכי לאתנצצא כאהרא^ח >דא קשי< (דאקשי) לאתגלגלא <כסתימו> (כסתימו) דעינא^ט דכד מתגלגלא אודהר ונציץ בגלגולא ודא אוקף הכי^י בגין דכד ההוא רוחא קדמאה^{יא} סלקא מגלגל בגלגולא וגלי ליה ואתקשר בהדיה בקשורא [דחוורתא] (דחוורתא)^{יב} דעינא^{יג} גו גוון אהרא דאיהו דיקק מיניה דשארי עלוי מתגלגלא רוחא דא מגו רוחא דלתתא נהורא דלתתא אסחר לגלגלא [נ"א וגלגל] נהורא דא^{יד} ואתנהיר ולא יכול לאתנהרא עד דאהיר תתאה ביה ואתקשר בהדיה וכדין אנהיר ואהיר בנהורא דלתתא (דהוה נהיר) [דהוא] כליל ולא אשתני כלל אלא אתגלגלא בניניה בגלגולא דיליה^{טו} וכד נהורא דא מתגלגלא נטיל נהורא אהרא לסטר שמאלא ואתגלגלא בהדיה ואסתחר עמיה^{טז} ורוא דא כתיב (שיר ז ב) חמוקי ירכיך^{טז} כמו חלאים מעשה ידי אמן^{טז} זכאה איהו מאן דידע לגלאה

היכל שני. כתוב "וכעצם השמים לטוהר". כאן הוא אותו רוח שנקרא זהר, ועומד בלבן תמיד שלא יתערבו גווניו באחר, והוא עצם שלא משתנה לעולמים. זה אינו בהתגלות כד להתנוצץ כמו האחר, זה קשה להתגלות כמו סתימת העין, שכשמתגלגלת היא זוהרת ונוצצת בגלגול. וגם זה כד, משום שכשאותו רוח ראשון עולה, מגלגל בגלגול ומגלה אותו, ונקשר יחד איתו בקשר של לובן העין תוך גוון אחר שהוא דק יותר ממנו ששורה עליו. רוח זו מתגלגלת מתוך רוח שלמטה. האור שלמטה סובב לגלגל (וגלגל) האור הזה ומאיר, ולא יכול להאיר עד שאוחז בו התחתון ונקשר עמו, ואז מאיר, ואוחז באור שלמטה (שהיה מאיר) שהוא כלול ולא משתנה בכלל, אלא מתגלה בגלגול בגלגול שלו. וכשאור זה מתגלגל, נוטל אור אחר לצד שמאל ומתגלגל עמו ומסתובב עמו. וזה סוד הכתוב "חמוקי ירכיך כמו חלאים מעשה ידי אומן". אשרי מי שיודע לגלות (לגלגל) מאורות, [ואז] רוח אחרת נכללת עמו ומסתובב (ומאיר) ומאיר סביבו בגוון תכלת ולבן. אותו לבן נקשר בלבן הזה, ואותו תכלת נקשר באדום של האור התחתון שלצד שמאל, ונכללים זה בזה

^א הוא שוקין עד ברכין (יהל אור ח"א י ע"ג). הוד (יהל אור וד"א).

^ב ר"ל כאן הוא עצם השמים, כמש"ל, ואמר "לטוהר" משום סיום הפסוק (יהל אור).

^ג לפי שהיכל נק' עצם השמים נק' הרוח זהר כמ"ש כזהר הרקיע (יהל אור).

^ד לאפוקי דהיכל הראשון שכל רוח הוא בחוור וסומק (יהל אור).

^ה ר"ל אע"ג דאתגלגל ברוחין אחרים כנ"ל מ"מ קיימא בחוורתא (יהל אור).

^ו ר"ל עצם פשוט דלא אשתנה, שונה מבשר (יהל אור).

^ז ר"ל הרוח הזה טמיר יתציר מן הרוח שבהיכל הא', ששם נציץ ממנו נהורין לתרין סטרין, וכאן אין מתנוצץ ממנו נהורין באתגלגלא (יהל אור).

^ח ור"ל כמו הגוונין דלא מתחזיין בפתיחו דעינין רק כשסותם העיינין ומגלגל בגלגולא, אז נראה הגוונים בסתימת העיינין כמ"ש שם (צז ע"א) (יהל אור).

^ט הענין כי תלת גוויין הן כמ"ש בסתרי תורה לקמן צז ע"א (יהל אור).

^י ר"ל שאין מתגלה רק כשעולה רוח הראשון ומתקשר עמו אז מתגלה קצת (יהל אור).

^{יא} כחוורתא (יהל אור).

^{יב} כמו גוון חוור דעינא הנגלה שאינו מאיר כשמתגלגל עם גוון הפנימי שאינו נראה, אז נראה ע"י בעיינין סתימו כן רוח הזה ע"י רוח של היכל הא' (יהל אור).

^{יג} ר"ל שנהורא דהיכל הראשון גלגל את נהורא של היכל זה ועל ידו אתנהיר ואע"פ כן לא נתגלה עד שנתאחד עמו וע"י זה נתגלה הנהורא של היכל זה (יהל אור).

^{יד} כשמתקשר בנהורא דהיכל תתאה, אז אנהיר וכו' ועכשיו שנאחז בנהורא תתאה שהוא דבר גס אז מאיר דוגמת האש שאינו נראה ומאיר רק על ידי שנאחז בדבר גס כמו הפתילה והשמן (יהל אור).

^{טו} שעוד יש רוחא אחרא בסטר שמאלא של היכל הזה ונקרא הדרינא"ל (יהל אור).

^{טז} ר"ל לכן אמר בלשון רבים על שני הרוחין ונהורין (יהל אור).

^{טז} הוא הבינה והן מעשה ידיה בסוד כרובים זהב וכרובים מבינה (יהל אור).

בראשית

איהו מאן דידע לגלאה [נ"א לגלגלא] נהורין רוחא אחרא אתכליל בהדיה ואסתחר (ואנהיר) [ונהיר] סחרניה בגוון^א תכלא וחורר הוא חורר אתקשר בחורר דא והוא תכלא אתקשר בסומקא דנהורא תתאה דלסטר שמאלא ואתכלילו דא בדא והו חד^ב ואקרון עצם השמים וכל מה דלתתא והוא היכלא דלתתא כלא אתכליל הכא ובנין דכלא אתכליל הכא אתקרי עצם השמים^ג:

מכללא דנהורין אלין אתבריאוי אינון שרפים דשית גרפיין כמה דאת אמר (ישעיהו ב) שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד כלהו בשש בנין דכלהו^ד מעצם השמים אלין^ה אינון דאוקידו לאינון דלא חיישי על יקרא דמאריהון ורוא דאשתמש בתנא חלף מאן דקארי ותני שית סדרי משנה דא הוא מאן דידע לסדרא ולקשרא קשורא יחודא דמאריה כדקא יאות אלין אינון דמקדשין שמא קדישא דמאריהון בכל יומא תדיר כד מתגלגלן נהורין נפק [מנייהו] נהירו דחד חיוותא דאיהי קיימא [ורמיא] (ורמיו) על ד' חיוון שליטין על קמאי דכלילו לון בגווייהו ובאלין כד נטלין אתכפיין שרפים תתאי נחשים דנפקי מגו ההוא נחש שרף דגרים מותא לכל עלמא אלין חיוון אנפי נשר מסתכלן לגבי ההוא חיותא נשרא עלאה דעלייהו כמה דאת אמר (משלי ל יט) דרך הנשר בשמים רוחא דא שלטא על כלא ההיא חיותא דרמיו^ו על כלהו אסתכייא לעילא וכלהו (לגביה) [לגביה] כלהו כד נטלין מזדעזעין כמה חיילין מנהון נהירין מנהון מתתכרי >נ"א מסתכרי< [מקמיהון] (מימיהון) ואוקידון לון בגורא ואתיין ומתחדשן כמלקדמין כלהו עאלין תחות ההיא חיותא מסתתריין תחות גרפהא לאכללא לון לעילא אינון ד' חיוון

מב/ב

ונהיים אחד, ונקראים "עצם השמים", וכל מה שלמטה, ואותו היכל שלמטה הכל נכלל כאן. והיות שהכל נכלל כאן, נקרא "עצם השמים".

מכלל שאורות הללו נבראו אותם שרפים של שש כנפים, כמו שנאמר "שרפים עומדים ממעל לו שש כנפים שש כנפים לאחד", כולם בשש, משום שכולם מעצם השמים. אלה הם ששורפים את אלה שלא חוששים על כבוד רבונם. וסוד שהמשתמש בכתר עובר [מן העולם]. מי שקורא ושונה ששה סדרי משנה, זהו מי שיודע לסדר ולקשור קשר של היחוד של רבונו כראוי. אלה אותם שמקדשים השם הקדוש של רבונם בכל יום תמיד. כשמתגלגלים האורות, יוצא מהם אור של חיה אחת, שהיא עומדת ומוטלת על ארבע חיות השולטות על הראשונות, שכוללות אותם בתוכם. ובאלה כשנוסעים, נכפים השרפים תחתונים נחשים שיוצאים מתוך אותו נחש שרף שגורם מות לכל העולם. אלה החיות פני נשר מסתכלות אל אותה חיה הנשר עליון שעליהם, כמו שנאמר "דרך הנשר בשמים". רוח זו שולטת על הכל. אותו החיה שרומזת (שמוטלת) על כולם, מסתכלת למעלה, וכולם אליה (אצלה). כשכולם נוסעים, מזדעזעים כמה צבאות, מהם מאירים, מהם נשברים (מסתכרים מלפניהם) מקיומם (מימיהם) ושורפים אותם באש, ובאים ומתחדשים כמקדם. כולם נכנסים תחת אותה חיה, ומסתתרים תחת כנפיה להכלילם למעלה. אותן ארבע חיות

^א ר"ל אין הרוח עצמו בגוונים רק נהורא דיליה (יהל אור).

^ב הוא רוחא דלסטר שמאלא הנ"ל ואתקשר ג"כ עמו בלגולא ורוחא דשמאלא (יהל אור).

^ג ע"י אריכות ביהל אור.

^ד שהיכל זה הוא עצם השמים פירוש לפי שהוא ששי מלמעלה למטה (ד"א).

^ה ואלין (יהל אור).

^ו דרמיא (יהל אור).

בראשית

סלקין כד רוחא אזדהר בנו ההוא חיוותא ארבע גלגלין לכל חד וחד גלגלא חדא אסתכי לסטר מזרח תלת⁶ סמכין נטלין ליה ואסתכין לאמצעיתא וגלגלא חדא אסתכי לסטר מערב ותלת סמכין נטלין ליה ואסתכין לאמצעיתא וגלגלא חדא אסתכי לסטר דרום ותלת סמכין נטלין ליה ואסתכין לאמצעיתא וגלגלא חדא אסתכי לסטר צפון ותלת סמכין נטלין ליה ואסתכין לאמצעיתא

וכלהו סמכין תריסר נטלין מגו אמצעיתא וההוא אמצעיתא סגיר⁷ [ופתח] [ופתיה] וכל גלגלא וגלגלא כד נטלא קלא אשתמע בכלהו רקיעין אלין ארבע חיוון [דלעילא] בלהו (מתלבשין) [נ"א] אשתלבון דא בדא ועאלין אינון אופנים דלתתא בנו אלין חיוון דלעילא כלילין אלין באלין רוחא דא דאתכליל באינון רוחין מלהטא וסלקא לאתאחדא לעילא וקיימא לאתאחדא⁸ ולא תקשרא ברעותא דבר נש זכאה בההיא צלותא דצלי דכד סלקא ועאלת בההוא היכלא נטיל כלא וכלהו נטלין בהדה ואתכלילו דא בדא עד דאתכלילו בההוא רוחא וההוא רוחא נטלא ברעותא דקשורא דיהודא דצלותא דמיחדא כלא עד דמטו כלהו להיכלא תליתאה כלילין דא בדא כדקדמאי (ב) אשא במיא ומיא באשא רוחא בעפרא ועפרא ברוחא מזרח במערב מערב במזרח צפון בדרום דרום בצפון והכי [הגין] כלהו מתקשרן דא בדא ומתאחדן דא בדא ומשלבן דא עם דא⁹ וכן כמה חיילין ומשריין דאתאחד(ו) [נ"א דנחתין] לתתא ואתערבו באינון תתאי עד דמטו לככבא דצדק ותמן כמה ממנן על עלמא וכד רוחא דא (דאתכליל) [אתכליל] מכלהו וכלהו כלילין ביה סליק ואתאחד ועאל בנו היכלא תליתאה (ו)עד דאתאחד ברוחא דתמן בנו ההוא עמודא דקאים באמצעיתא וכדין כלא אשתלים עד הכא כדקא יאות וכלהו רוחא חדא כליל מכלא ושלים מכלא כמה דאת אמר (קהלת ג יט) ורוח אחד

עולות כשרוח זוהרת לתוך אותה החיה, ארבעה גלגלים לכל אחת ואחת. גלגל אחד מסתכל לצד מזרח, ושלושה עמודים נושאים אותו ומסתכלים לאמצע. וגלגל אחד מסתכל לצד מערב, ושלושה עמודים נושאים אותו ומסתכלים לאמצע. וגלגל אחר מסתכל לצד דרום, ושלושה עמודים נושאים אותו ומסתכלים לאמצע. וגלגל אחר מסתכל לצד צפון, ושלושה עמודים נושאים אותו ומסתכלים לאמצע.

וכל שנים עשר העמודים נושאים מתוך האמצע, ואותו האמצע סגור ופתוח. וכל גלגל וגלגל כשנוסע, קול נשמע בכל הרקיעים. אלו הארבע חיות (שלמעלה) כולם (מתלבשות. ס"א משתלבות) זו בזו, ונכנסים אותם אופנים שלמטה לתוך החיות הללו שלמעלה, כלולים אלה באלה. רוח זו שנכללה באותן רוחות, לוחטת ועולה להאחז למעלה, (ועומדת להתאחז) ולהתקשר ברצון האיש הצדיק באותה תפלה שמתפלל, שכשעולה ונכנסת באותו היכל לוקח הכל, וכולם נוטלים עמה, ונכללו זה בזה, עד שנכללים באותה רוח. ואותה רוח נוטלת ברצון של קשר היחוד של התפלה שמיחדת הכל, עד שכולם מגיעים להיכל השלישי כלולים זה בזה, כמו הראשונים אש במים, ומים באש, רוח בעפר, ועפר ברוח, מזרח במערב, מערב במזרח, צפון בדרום, ודרום בצפון. וכך כל הללו מתקשרים זה בזה ונאחזים זה בזה ומשולבים זה בזה. וכך כמה צבאות ומחנות שנאחזו (שירדו) למטה והתערבו באותם תחתונים עד שהגיעו לכוכב צדק, ושם כמה ממונים על העולם. וכשרוח זה שנכלל (נכלל) מכולם, וכולם כלולים בו, עולה ונאחז ונכנס לתוך ההיכל השלישי עד שנאחז ברוח של שם בתוך אותו העמוד שעומד באמצע, ואז הכל בשלמות עד כאן כראוי. וכולם רוח אחד כלול מהכל ושלים מהכל, כמו שנאמר "ורוח אחד [לכל]" להנה. כאן הכריעה להדבק ברבוננו.

⁶ ותלת (יהל אור).

⁷ סגר (יהל אור).

⁸ וקיימא לאתאחדא – מוסגר (נדפ"ו).

⁹ "עם לא" נמחק ביהל אור, ובמקומו איתא "כלא".

בראשית

להנה^א הכא הכרעה לאתדבקא במאריה^ב:

היכלא תליתאה^א היכלא דא איהו היכלא דההוא רוחא דאקרי נגה רוחא דא איהו דכייא בריר מכלהו לית ליה גוון דאתחזי ביה לאו חוור ולא ירוק ולא אובס ולא סומק ובגין כך אקרי טוהר^ב דכייא ברירא מכל אלין תתאין ואע"ג דאיהו דכייא מכלא לא אתחזי^א עד דאלין תתאין מתנגלגלן ואחידין [נ"א וכראן] ביה ועאלין [בגויה] (ביה) כיון דעאלין בגויה כדין אחזי נהוריה^א ולא גוון חד מכלהו כד אשתלים האי רוחא מכלהו תתאין אפיק מניה נהורא דכליל בתלת נהורין אינון תרין נהורין סלקין ונחתין ונצצין בההוא נצוצא^א אתחזון^ב עשרין ותריין נהורין משניין דא מן דא וכלהו חד נהורא ועאלין בגו ההוא חד נהורא^א

ההוא נהורא כליל לון ולא נהיר בר בזמנא דאלין נהורין דלתתא סלקין^א וההוא רעותא דצלותא נטיל לכלהו כדין ההוא נהורא נפיק מנו ההוא רוחא אתנהיר ההוא נהורא ואפיק אלין תרין נהורין^ב נצצין ואתחזון^א כהושבן כ"ב אתון דאורייתא^א לבתרא^ב מתהדרין וכלילן בההוא נהורא^א

היכל שלישי. היכל זה הוא היכל של אותו רוח שנקרא נגה. רוח זה הוא טהור וברור מכולם, אין בו גוון שנראה בו, לא לבן ולא ירוק ולא שחור ולא אדום, ולכן נקרא טהור. טהרה ברורה מכל התחתונים הללו. ואף על גב שהוא טהור מהכל, לא נראה עד שהתחתונים הללו מתגלגלים ואוחזים (וכורים) בו ונכנסים בתוכו (בו). כיון שנכנסים בתוכו, אז מראה את אורו, ולא גוון אחד מכולם. כשנשלם רוח זה מכל התחתונים, יוצא ממנו אור שכלול בשלשה מאורות, אותם שני מאורות עולים ויורדים ונוצצים. באותו נצוץ נראים עשרים ושנים אורות משונים זה מזה, וכולם אור אחד, ונכנסים באותו האור האחד.

אותו האור כולל אותם, ולא מאיר פרט לזמן שהאורות הללו שלמטה עולים. ואותו רצון של התפלה לוקח את כולם. אז אותו אור יוצא מתוך אותה רוח, ומאיר אותו האור ומוציא שני האורות הנוצצים הללו, ונראים כחשבון עשרים ושתיים אותיות התורה. אחר כך חוזרים ונכללים באותו האור.

^א לשון הפסוק (קהלת ג יט) "רוח אחד לכל".

^ב עי' אריכות ביהל אור.

^ג ירכין עד סופן (יהל אור ח"א י ע"ג). נצח (ד"א).

^ד ר"ל וז"ש לטהר שהוא בהיכל הזה כמש"ל (יהל אור).

^ה ר"ל שגוון חשוך אינו נראה משא"כ בדבר המאיר מ"מ אינו נראה עד שרוחין ונהורין תתאין נכללין בו לפי שבו אין גוון כלל רק הוא אור שמאיר לגוונין ואין אור מאיר בלתי גוונין (יהל אור).

^ו לא הרוח בעצמו שהרוחין אינן נראין בכל היכל אלא על נהורין (יהל אור).

^ז הן ב' היכלין נר"ה ולכן לא נמא וכטהר שהן תרי פלגי דגופא וז"ש מיום מים שחרב בית המקדש לא נראו שמים בטהרתה דאשתאר חד כרוב והוא הוד אבל נצח נסתלק כידוע, וז"ש בריש אד"ר עד אימת נתיב בקיומא דחד סמכא, שע"י התורה ורזין דאורייתא משיבין לה קצת הארה מבעלה דאסתלק בהדי כרוב חד (יהל אור).

^ח נלילא (יהל אור).

^ט אל ברוך גדול וכו' (ד"א).

^י הוא ההוא נהורא הראשון דכליל ב' הנהורין (יהל אור).

^{יא} ואע"ג דאיהו דכיא מכלהו לא אתחזי עד דאלין תתאין כו' ר"ל דלא אתחזי נהורי כנ"ל (יהל אור).

^{יב} שהנהורא חדא הוא נגד תורה, וב' נהורין דנפקי מניה הם נביאים וכתובים, שהתורה כולל נביאים וכתובים כמ"ש בתז"ח כא ע"ב (יהל אור).

^{יג} הנצוצין (יהל אור).

^{יד} הנהורין הן מההו ארבות משחא דעלמא דאתי, ושם הוא סוד כ"ה [עי' ז"ח ס"א א ע"ג, וזהר תרומה קלט] והוא הג' נהורין תנ"ך וכ"ב הם הכ"ב נהורין דנפקי מנהון שהם כ"ב אתון (יהל אור).

^{טו} ולכתר (יהל אור).

^{טז} ר"ל אח"כ חוזרים ונכללין בנהורא הראשון סוד התורה (יהל אור).

בראשית

כל אינון נהורין [תתאי באינון כלהו] (באינון נהורין כלהו) כלילין [בהני נהורין] (תתאי) וכלהו בנהורא דא^א האי נהורא איהו כליל בנו ההוא רוחא וההוא רוחא קיימא בהיכלא תליתאה דא ולא קאים לאתישבא^ב אלא בנו היכלא רביעאה דתיאובתיה לסלקא לגויה אלין נהורין דנפקו מגו ההוא רוחא כד מנצצין מתחברן כלהו נהורין דנצצן בשעתא דנפקי מגו ההוא נהורא חדא^ג ורחיין לאתנצצא נפקי מנייהו חד חיותא קדישא רברבא^ד דיוקנהא כחיו^ה דכל אינון

מג/א

שאר חיותא דיוקנא דאריה ודיוקנא דנשר כלילין כחדא^א ואתעבידו בה חד דיוקנא מנייהו תחות האי חיותא אית ד' אופנין עלאין^ב כחיו דתרשיש מרקמן בכלילו דכל גוונין^ג ושית מאה אלף [רבוא] (רברבן) כלהו^ד בגווייהו ואלין ד' אופנים <בתמניא> (בתמנין) גרפיין כלהו וכלהו נפקין מגו נהירו דההוא חיותא דשלמא עלייהו (ו) בשעתא דנציין ההוא נהורא מפקא חיילין חיילין [אלין] ואלין ד' דתחותה קיימין בד' סטריין דעלמא בד' אנפיין כל חד וחד תריין אנפיין מסתכלן לגבי ההוא חיותא ותריין אנפיין מחפיין בגרפייהו מאינון נהורין [דנצצן] (מנצצן) דלא יכלין לאסתכלא^א בכל זמנא דנטלי אלין^ב בד' גלגלין [ותריסר] (ותרין) סמכין^ג כקדמאי אתעביד מההוא זיעא דלהון כמה חיילין ומשריין דכלהו משבחין ומזמרי דלא משתככי לעלמין

כל אותם האורות תחתונים (באותם אורות), כולם כלולים באורות הללו (תחתונים), וכולם באור הזה. האור הזה איפה כלול, בתוך אותו הרוח, ואותו הרוח עומד בהיכל השלישי הזה, ולא עומד להתיישב אלא בתוך ההיכל הרביעי שהשתוקקותו לעלות לתוכו, המאורות הללו שיצאו מתוך אותה הרוח, כשנוצצים מתחברים כל המאורות הנוצצים. בשעה שיוצאים מתוך אותו אור אחד ודוחקים (ודוחים) להתנוצץ, יוצאת מהם חיה אחת קדושה גדולה, דמותה כמראה של כל אלו

שאר החיות, דמות אריה ודמות נשר כלולים כאחד, ונעשו בה דמות אחת מהם. תחת החיה הזאת יש ארבעה אופנים עליונים כמראה תרשיש מרוקם בכלילות כל הצבעים. ושש מאות אלף רבוא (גדולים) כולם בתוכם. וארבעה האופנים הללו כולם בשמונה כנפים, וכולם יוצאים מתוך אור אותה החיה ששולטת עליהם. בשעה שנוצץ אותו האור, מוציאה צבאות. צבאות הללו וארבעה אלה שתחתיה, עומדים בארבעת צדדי העולם בארבע פנים כל אחד ואחד, שתי פנים מסתכלות לאותה החיה, ושתי פנים מכסות בכנפיהם, מאותם אורות שנוצצים שלא יכולים להסתכל, בכל פעם שנוסעים אלה בארבעה גלגלים (ושנים עשר. נ"א ושנים) עמודים כראשונים, נעשה מאותה הזעה שלהם כמה צבאות ומחנות, שכולם משבחים ומזמרים, שלא שוקטים

^א כל הנהורין דהיכלות דלתתא כלילין באלו הכב נהורין והשנים דפקו מנהון, וכלהו כ"ד כלילין בהאי נהורא הראשון ונהורא כליל ברוחא של היכל הזה (יהל אור).

^ב ר"ל שרוחא דא לא קאים לאתישבא אל אבהיכל ד' (יהל אור).
^ג צ(דפ"ז) נוסף ודחקין.

^ד ר"ל כאשר הב' נהורין יוצאין מנהורא חדא הנ"ל ומתנוצצין ומתחברן הנציצין אז מתוך התחברות הניצוצין יוצא חיותא חדא וכו' (יהל אור).

^ה ולפי שבהיכל הד' חיותא דשם עיינין לה כעיני אנשא ובהיכל כו' שאינון צורת אדם כלל (יהל אור).

^א ר"ל שהחיותא מורכב מב' הצורות כא' (יהל אור).

^ב לפי שיש עוד ד' אופנים בהיכל הראשון (יהל אור).

^ג וזהו בשרשם וכו' (יהל אור).

^ד כלילין (יהל אור).

^א ר"ל האופנים ד' וכל הת"ר אלפים רבוא נפקין מנהירו דחיותא הנ"ל (יהל אור).

^ב שחפיין בגרפייהו שלא יסתכלו בנהורין דנצצין שאינון יכולים להסתכל בהן (יהל אור).

^ג ר"ל שהולכין הד' אופנים (יהל אור).

^ד ר"ל לכל א' וא' (יהל אור).

בראשית

לעולמים, ולאלה אין להם שעור.

ארבעה פתחים יש להיכל הזה לארבעת צדדי העולם, עשרה ממונים בכל פתח ופתח. ובזמן שכולם שבתוך ההיכלות שלמטה, ואותם היכלות עולים ברצון של תפלה טהורה, כולם פותחים פתחים עד שנכללים כולם אלה באלה, ומשולבים אלה באלה, ונכנסים כל הממונים לתוך ממונים, מחנות בתוך מחנות, אופנים בחיות וחיות באופנים, באופנים הללו, מאורות במאורות, רוח ברוח, עד שנכנסים ברוח זו. בהיכל הזה יש מקום אחד כמראה זהב שנוצץ, ושם גנוזים כמה צבאות ומחנות שלא עולים ולא מתעטרים למעלה, אלא בשעה שכל אלה קושרים קשרים וההיכל נוסע להתעטר, כולם יוצאים מלאים בדין, ונקראים בעלי מגנים. שלוחים בעולם מתוך בעלי הדין שבהיכל הרביעי. במקום זה תלויים בארבעה צדדים שש מאות אלף רבוא מגנים של זהב לכל עבר וצד. וכן למטה מהם חומות מקיפות, והם שישים. וכל המגנים הללו נלחמים קרבות בחרבות ורומחים, פרט לכל אותם שלוחי הדין של העולם, עד שמגיעים דרגות בדרגות לכוכב מאדים. ואז ההיכל עולה ומתעטר באותה רוח בכל אותם צבאות, ונשאר אותו מקום במקומו. ואותו מקום נקרא "תא הרצים". אותם השלוחים רצים להשלים דינים ופורעניות בכל צדדי העולם.

כשתפלה עולה, היא נושאת את כל המאורות הללו והמחנות, וקושרת קשרים ונכללים כולם כאחד, עד שנקשר רוח ברוח והם אחד. ונכנסים לתוך אותו עמוד להיכלל ברוח של ההיכל הרביעי. אשרי

ולאלין לית לון שעורא

ארבע פתחין אית להיכלא דא לארבע סטריין דעלמא עשר ממנן [בכל] (לכל) פתחא ופתחא ובזמנא דכלהו די בנו היכלין דלתתא ואינון היכלין סלקין ברעו דצלותא דכייא כלהו פתחין פתחין עד דכלילין כלהו אלין באלין ומשלביין אלין באלין ועאלין כלהו ממנן [גו ממנן] משריין גו משריין אופנים^א בחיות^ב וחיות באופנים^ב באלין אופנים נהוריין^ג בנהוריין רוחא ברוחא עד דעאלו ברוחא דא בהיכלא דא אית דוכתא חדא כחיו דדהבא דנציין ותמן גניזין כמה חיילין ומשריין דלא סלקין ולא מתעטריין לעילא אלא בשעתא דכל אלין קשרין קשרין והיכל נטיל לאתעטרא כלהו נפקין מליין בדינא^ד ואקרונ מארלי תריסין שליחן בעלמא מגו מארי דינין די בהיכלא רביעאה בהאי דוכתא תליין בארבע סטריין שית מאה אלף רבוון^ה מגינים דדהבא לכל סטר וסטר וכן לתתא מנייהו שוריין מקפן ואינון שתין וכל הני מגינים כלהו מגיחין קרביין סייפין ורומחין לבר בכל אינון שליחי דיניין^ו דעלמא עד דמטו דרגין בדרגין לככבא דמאדים וכדיין^ז היכלא סלקא ואתעטרת בההוא רוחא בכל אינון חיילין ואשתאר ההוא דוכתא באתריה וההוא דוכתא אקרי תא הרצים אינון שליחין מרהטי לאשלמא דינין ופורענין בכל סטרי עלמא:

כד סלקא צלותא (ו) נטיל כל הני נהוריין ומשריין וקשר קשרין ואתכלילו כלהו כחדא עד דאתקשר רוחא ברוחא ואינון חד ועאלו גו ההוא עמודא לאתכללא ברוחא דהיכלא רביעאה זכאה חולקיה מאן דידע רזא דמאריה וארים

^א שבהיכל א' (יהל אור).

^ב שהן ד' חיות שפניהן פני נשר שבהיכל הב' שתחת החי' (יהל אור).

^ג שלא תאמר שהוא כלילת החיות באופנים שבהיכל הא' לזה אמר באלין אופנים והן שבהיכל הזה (יהל אור).

^ד וכל זה אמר הקדמה למ"ש בהיכל' דא אית וכו' (יהל אור).

^ה ר"ל על האומות (יהל אור).

^ו פי' נושאי תריס ורומח להלחם. הרש"ב (נ"א).

^ז רבוא (יהל אור)

^ח שליחן דעלמא (יהל אור).

^ט וכד (יהל אור).

^י עי' אריכות ביהל אור.

בראשית

דגליה^א באתר דאצטריך^ב ותא חזי כלא אצטריך
דא לדא ודא לדא^א לאשתלמא דא עם דא
ולאתנהרא דא בדא עד דסליק כלא לאתר
דאצטריך^ב שלימו מתתא בקדמיתא^א ומלעילא
לבתר^א וכדין איהו שלימו בכל סטרין ואשתלים
כלא כדקא יאות מאן דידע רזין אלין ועביד
שלימו דא איהו מתדבק במאריה ובטיל כל
גזרין קשין ואיהו אעטר למאריה ומשיך ברכאן
על עלמא ודא איהו בר נש דאקרי [צדיקא]
עמודא דעלמא וצלותיה לא אהדר ריקנייא
וחולקיה בעלמא דאתי ואיהו בחושבן בני
מהימנותא

תא חזי כל הני היכלין וכל הני חיותא וכל הני
חילין וכל הני נהורין וכל הני רוחין בלהו
[אצטריכו] (אצטריך) דא <לדא> (בדא) בגין
לאשתלמא מתתא ולאשתלמא <ל> בתר
מלעילא <אלין היכלין אינון> (אינון היכלין אלין)
מתדבקין דא בדא וכלהו כגוונין דלעילא [נ"א
דעינא] מתדבקין דא עם דא^א כל מה די בנוייהו
אינון <בההוא> (בההוא) חיון^א דמתהויא^ב
בסתימו כד מתגלגלא עינא ואתחזי ההוא זהרא
נציץ ובההוא מה דלא אתחזי (ביה) בההוא
גלגולא איהו ההוא רוחא דשלטא על כלא ובגין
כך קיימא דא בדא דרגין על דרגין (ודרגין על
דרגין) עד דאתעטר כלא^א

מג/ב

חלקו של מי שיודע סוד רבונו, ומרים דגלו
במקום שצריך. ובא וראה, הכל צריך זה
לזה וזה להשלים זה עם זה ולהאיר זה
בזה, עד שעולה הכל למקום שצריך
שלמות, מלמטה בהתחלה, ואחר כך
מלמעלה, ואז השלמות היא בכל הצדדים
ונשלם הכל כראוי. מי שיודע הסודות הללו
ועושה שלמות, זהו שמתדבק ברבונו
ומבטל כל הגזרות הקשות, והוא מעטר את
רבונו ומושך ברכות על העולם. וזהו אדם
שנקרא צדיק עמוד העולם, ותפילתו לא
חוזרת ריקם, וחלקו בעולם הבא, והוא
בחשבון בני האמונה.

בא וראה, כל ההיכלות הללו וכל החיות
הללו וכל הצבאות הללו וכל האורות הללו
וכל הרוחות הללו צריכים זה לזה, כדי
להשתלם מלמטה ולהשתלם אחר כך
מלמעלה. ההיכלות הללו הם מתדבקים זה
בזה. וכולם כמו הצבעים שלמעלה (של
העין) דבוקים זה עם זה, כל מה שבתוכם
הם כאותו מראה שנראה בסתימה
כשמתגלגלת העין, ונראה אותו זוהר נוצץ.
ואותו מה שלא נראה (בו) באותו גלגול,
הוא אותה רוח ששולטת על הכל, ולכן
עומד זה בזה דרגות על דרגות (ודרגות על
דרגות), עד שמתעטר הכל

^א דגלו של הקב"ה (יהל אור).

^ב אם לנקמה ואם לחסד (יהל אור).

^ג צריכים א' את השני כדי להשלים א' את השני (יהל אור).

^ד היכל ז' (יהל אור).

^ה שנכללין בה כל השית סטרין דידה שהן שית היכלין (יהל אור).

^ו דאתמליא מנהר די נגיד ונפיק (יהל אור).

^ז ר"ל כמו ג' גווי עינא שהן ג' גוויין דמתחזיין כן הוא הג' היכלין אלו שהן גוויין דמתחזיין

^ח ר"ל כל הנהורין וחיות ואופנים וגלגלים וסמכין ומשריין כלם שבג' היכלות הן ג' גוויין דל אמתחזיין
אלא בסתימו בגלגולא דעינא וכו' והן ג' מדריגות חלוקים, מדריגות הנביאים שהן ראו באספקלריא שאינ
המאירה והן ג' גוויין דמלכות שהן נה"י כנ"ל ומדרגות האבות שראו בגוויין דלא מתחזיין ע"י גוויין
דמתחזיין והן בחג"ת והאו בדרגא דז"א ומדרגת משה רבינו ע"ה והוא דלא מתחזיין כלל והוא בנין הוכן הן
כאן ההיכלין עצמן ומה שבהיכלין כנ"ל ונגד שלא אתחזיין כלל הוא הרוחין שבאלו ההיכלות (יהל אור).

^ט צ"ע א"ס ע"ב (הערת הזוהר).

^י וכן ההיכלין עצמן חלוקין במדרגתם ג' היכלין ראשונים הן ג' גוויין דמתחזיין והן נה"י שהן גוויין
דמלכות, וג' היכלין האחרים הן גוויין דלא מתחזיין אלא בסתימו דעינא מגו גוויין דמתחזיין והן חג"ת שהן
מדרגת האבות והן נגד ז"א כידוע, והיכל הז' נגד גוויין דלא אתחזיין כלל (יהל אור).

^{יא} ע"י אריכות ביהל אור.

בראשית

כדקא יאות ותא חזי אלמלא כל אינון גוונין דעינא דאתחזיין^א כד אסתים עינא ואתגלגלא בגלגלא לא אתחזון אינון גוונין דזהרין ואלמלא אינון גוונין לא אתדבק ההוא דסתים דשלטא עלייהו^ב אשתכח דכלא תליא דא בדא ואתקשר דא בדא כד אתכליל כלא כחדא בהיכלא תליתאה ורעותא דצלוחא סלקא לאתעטרא בהיכלא רביעאה כדין כלא^ג חד ורעותא חדא וקישורא חדא [הכא] השתחואה^ד לאתראה במאריה^ה:

היכלא רביעאה^ו היכלא דא איהו משניא מכלהו^ז ארבע היכלין לדא דא לגו מן דא וכלהו חד היכלא^ח הכא איהו רוחא דאקרי זכות^ט באתר דא מתהפך זכות דכל בני עלמא^י רוחא דא נטיל כלא^{יא} מניה נפקו שבעין נהורין^{יב} כלהו מנצנין^{יג} וכלהו בעגולא דלא מתפשטי כאלין אחרנין מתדבקן דא בדא ונהירין דא בדא

כראוי. ובא וראה, אלמלא כל אותם צבעים של העין שנראים, כשנסתמת העין ומתגלגלת בגלגול, לא נראים אותם הצבעים שזוהרים. ואלמלא אותם צבעים, לא נדבק אותו הנסתם ששולט עליהם. נמצא שהכל תלוי זה בזה ונקשר זה בזה, כשנכלל הכל כאחד בהיכל השלישי, ורצון התפלה עולה להתעטר בהיכל הרביעי, ואז הכל אחד ורצון אחד וקשר אחד, כאן השתחואה להתרצות לרבונו.

היכל הרביעי. היכל זה הוא משונה מכלם, ולו ארבעה היכלות, זה לפניו מזה, וכולם היכל אחד. כאן הוא רוח שנקרא זכות, במקום זה מתהפך הזכות של כל העולם. רוח זו לוקחת הכל, וממנה יוצאים שבעים אורות, מכולם מתפשטים ניצוצות, וכולם בעגול שלא מתפשטים כמו האחרים הללו, (והם) מתדבקים זה בזה ומאירים זה בזה אחוזים זה בזה. כל זכויות העולם

^א ר"ל אלמלא גוונין הנראין לא היו נראין גוונין המאירין שהן גוונין שאינן נראין רק בסתימו דעינא ולא היו נראין כלל אפילו בסתימו דעינא ואלמלא גוונין המאירין הנ"ל לא אתיידע כלל ההוא סתים דשלטא עלייהו שהן ג' דרגין הנ"ל. וכולן מרומזין בעינא ולכך נאמר על כל ענין השגה בין הנראין בין שאינן נראין כלם ויראו (יהל אור).

^ב רומז על הרוחא וכן להיכל הז' ולכל הנ"ל והן ג' מיני אור בנר כמ"ש לקמן נא ע"א (יהל אור).

^ג ר"ל כל ההיכלין דלתתא ורוחין ונהורין כלהו אתכליל ברוחא של היכלא תליתאה והוא לא קאים לאתיישבא אלא בהיכלא רביעאה (יהל אור).

^ד שכאן הירכים וצריך לאתדבקא בארעא שמשם כל ההתעוררות כנ"ל וכן ההיכלין הן בסוד ארעין לרקיעין עלאין כמ"ש לעיל ובהיכל הב' כריעה לאתדבקא ברכין שהן שם בארץ וכאן השתחואה שהוא פשוט ידים ורגלים כמ"ש בגמ' וכאן הוא רק פשוט רגלים לבד שבהיכל ה' הוא פירשו דידין (יהל אור).

^ה עי' אריכות ביהל אור.

^ו בטן (יהל אור ח"א י ע"ג). גבורה (ד"א).

^ז והוא נגד החיה הרביעית שראה דניאל (יהל אור).

^ח שבהיכל הזה יש ד' היכלין א' לפניו מחבירו, וכולם נחשבין במנין היכלות להיכל א' (יהל אור).

^ט והוא ההיפך מסט"א הקרוי "חובה" ועי' פנחס רסה ע"א (יהל אור). עי' במבוא שערים שער א"א פ' ט"ו (ה"ד בדע"ה ח"ב סב ע"ד) זה לשונו, כי סוד נהר דינור הוא היכל זכות ונודע הוא כי בכל עולם ועולם יש נהר דינור אחד והנה הנהר דינור שבכל עולם היא הגבורה שבה שהוא נור אש גמור, ומשם נבראים המלאכים שנבראים ומתים בכל יום, וסוד הענין כי זה נהר דינור הוא סוד בירור המלכים דמיתו ולכן בכל יום מתבררים מהם ניצוצות ונעשה מהם מלאכים ואינם יכולים לקבל הארה ומתים וחוזרים לשרשם בנהר דינור עצמו.

^י לפי שנגד היכל זה בסט"א היכלא דאיקרי חובה (יהל אור).

^{יא} ר"ל כל שבהיכל הזה (יהל אור).

^{יב} והן ע' סנהדרין גדולה שיושבין בלשכת הגזית בסוד צור ישראל שהוא אבן גזית וכנגדו בסט"א אבן מכשול (יהל אור).

^{יג} שמתפשטין ניצוצות מהן שהן ב"ד בכל ערי ישראל (יהל אור).

^{יד} אחידין (יהל אור).

^{טו} כמ"ש סנהדרין כחצי גורן עגולה כדי שיהו רואין זה את זה (יהל אור).

^{טז} זכוון (יהל אור).

בראשית

דעלמא קמי אלין נהורין קיימינ^א מבלהו נפקי^ב תרין נהורין שקולין כחדא דקיימי קמייהו תדירא^א לקבל אלין אינון שבעין רברבן ממנן לבר דסחרין כל (הני) ואינון ארבע היכלין^א שבעין נהורין אלין^א ותרי נהורין דקיימינ קמייהו כללו פנימאין גו' לגו' ורוא דא דכתיב (שיר ז ג) בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים^א לקמי נהורין אלין^א עאלין כל זכו וכל עובדין דעלמא לאתדנא תרין נהורין אלין אינון סהדי סהדותא בגין (דאינון) [דאית] שבעה עיני יהוה דמשטמי בכל ארעא^א כל מה דאתעביד בעלמא אתרשים בהוא^א עובדא^ב ממש והוא זכותא ממש וקיימי בקיימייהו ואלין תרין נהורין חמאין^א בהו ומסתכלן וסהדי קמי אלין ע' נהורין אלין ע' גזרי [גזרין ודייני] [גזירין דייני] דינין הן לטב הן לבייש והכא איהו אתר דזכותא רוחא דא ביה אתרשימו אתוון תלת דאינון^א יהו דכד אלין אתוון מתדבקן בהאי אתר באתדבקותא דדכורא ונוקבא כדין אתרשימו ביה ולא אתעדון מתמן^א לבתר נפק חד נהורא נהיר

עומדים לפני המאורות הללו, ומכולם יוצאים שני מאורות שקולים כאחד שעומדים לפניהם תמיד. כנגד אלה הם שבעים ממונים גדולים שבחוץ שסובבים את כל (אלה) ארבעת ההיכלות. שבעים אורות אלו ושני אורות שעומדים לפניהם, כולם פנימיים לפני ולפנים, וזה סוד הכתוב "בטנך ערמת חטים סוגה בשושנים". לפני האורות הללו נכנסים כל הזכויות וכל מעשי העולם לדון. שני האורות הללו מעידים עדות, משום (שהם) שיש שבע עיני ה' שמשוטטים בכל הארץ, (כן כל) וכל מה שנעשה בעולם נרשם באותו מעשה ממש ואותה זכות ממש, ועומדים בקיומם. ושני האורות הללו רואים בהם ומסתכלים ומעידים לפני שבעים אורות האלה. שבעים אלה גוזרי גזרות ודנים דינים הן לטוב הן לרע, וכאן הוא מקום הזכות. ברוח זו נרשמו שלש אותיות שהם יהו, שכאשר האותיות הללו נדבקות במקום הזה בהדבקות של זכר ונקבה, אז נרשמים בו ולא מסתלקים משם. אחר כך יוצא אור אחד שמאיר לארבעה צדדים. האור הזה מוציא שלשה אחרים שהם שלשה בתי דין

^א ר"ל לפני הע' סנהדרין הנ"ל ואלו הן שרש הסנהדרין שלכן הסנהדרין פותחין בזכות וכל עניינים היה לזכות (יהל אור).

^ב נפקו (יהל אור).

^א הן ב' סופרי דיינין כמ, ש וב' סופרי דיינינים עומדים לפניהם א' מימין וא' משמאל וכותבין דברי המזכין ודברי המחייבין וז"ש שקולין כחדא ששניהן כלולין מרחמי ודינא (יהל אור).

^א ר"ל שבעים שרי אומות שהם ע' שרים הסובבים את הכסא וכאן הוא סוד הכסא בע' נהורין ונק' כסא המפשט כונן למשפט כסאו (יהל אור).

^ב נמחק ביהל אור.

^א לגו (יהל אור).

^א ר"ל בפנים ההיכלות ואמר לגו לגו שהן באמצע ההיכל הזה בהיכל הפנימי מן הד' היכלות שהן בהיכל הזה (יהל אור).

^א לפי שיש עוד ב"פ ע"ב נהורין א' מסט' דימינא וא' מסט' דשמאלא, וע"ב קדמאי הן לפני מהם (יהל אור).

^ב ר"ל לפי הע' הנ"ל (יהל אור).

^א (בדפ"ו) נוסף (כן כל).

^ב זהו ההוא (יהל אור).

^א ור"ל בז' עיני ה' נרשמין כל המעשים שבעולם הזה כל אותו המעשה דעביד בצורתו ודיוקנו באותו היום ואותו מקום וזה שמראין לו לאדם לפני מותו והן ז' גדלי עינא ז' טהירין דנפקין לגלאה אורחא דחייבין (יהל אור).

^א ר"ל שאלו השנים עדים רואים בז' עיני ה' ומעידין לפני הע' סנהדרין והן דנין אותו (יהל אור).

^א קנט ע"א (הערת הזוהר).

^א ר"ל בדכורא הוא תלת אתוון יהו בסוד אחסנתא דאו, א דירית כידוע וכד מזדווג בנוק' בהיכל ק"ק ושם כל היכלין דלתתא כלולין בו ומתדבקין כלם בדכורא בו"ק שלו ונדבק בהיכל הזה (יהל אור)

^א עי' אריכות ביהל אור.

בראשית

תלת אחרנין דאינון תלת בתי (דינא) [דינין] דדיינין דינין אחרנין במלין דעלמא בעותרא במסכנו במרעין בשלימו בכל אינון שאר מלין דעלמא אתרין בהו חד היכלא לאינון ע' קדמאי לגו תלתא לאלין תלתא אחרנין⁶:

סלקא האי רוחא וכליל כל אינון דלתתא ואפיק חד היוותא קדישא מתלהטא⁷ ועיינין לה כעיני אינשא⁸ לאשגהא באלף אלפין ורבוא רבוון⁹ חיילין מאריהון דדינא כלהו נטלין פתקין ופתחין וסגרין בעלמא ואשלימו דינא תחות האי חיותא ד' שרפים מלהטן כלהו כחזור ושושן ושביבי דאשא סלקין ע"ב גלגלין לכל חד מלהטן באשא כד נטלין אתעביד נהר חד די נורא אלף אלפין (ו) משמשין לההוא נורא¹⁰ מתמן נפקי כמה חיילין כד גלגלין נטלין כמה אינון רבוא רבוון¹¹ דיקומון מנייהו בנו ההוא נורא תחות היכלא תניינא נפקי חיילין דמזמרין ואתיין לקרבא הכא ואתוקדון כלהו כל אינון ממנן דעלמא דאתמנון לשלטאה מהכא נפיק דינהון לשלטאה מנו ההוא רוחא דאתרשיים בתלת אתוון ומהכא מעבריין [קיומיהון] (קמיהו) מעלמא ואתדנו בהאי נורא דנגיד ונפיק דלא אתמסר בהאי היכלא בגין דאתרשימו (ב) תלת אתוון הכא האי¹² רוחא אתכליל בהו ההיא חיותא¹³ אפיק חיילין ומשריין דלית להון חושבנא כל דינין דעלמא מהאי היכלא נפקי הן לטב הן לביש בר' תלת בניי חייי ומזוניי דלא אתייהב רשו באתר דא דהא בההוא נהר עלאה דכל נהורין נגדין מניה קיימא מלה באמצעיתא

מד/א

דהיכלא דא הוא אתר מתקנא לקבל רוחא

שדנים דינים אחרים בדברי העולם, בעושר, בעוני, במחלות, בשלמות, בכל אותם שאר דברים שהעולם נדון בהם. היכל אחד לאותם שבעים ראשונים לפני משלשה לאותם שלשה האחרים.

עולה הרוח הזו וכוללת כל אלו שלמטה, ומוציאה חיה קדושה אחת מתלהטת, ויש לה עיניים כמו עיני אדם להשיג באלף אלפים ורבוא רבבות צבאות בעלי הדין. כולם לוקחים פתקים ופותחים וסוגרים בעולם ומשלימים דין. תחת החיה הזו ארבעה שרפים לוהטים, כולם ככפתור ופרח ושביבי אש, עולים שבעים ושנים גלגלים לכל אחד מלהטים באש, כשנוסעים, נעשה נהר אחד של אש, ואלף אלפים משמשים לאותה האש, ומשם יוצאים כמה צבאות. כשהגלגלים נוסעים, כמה הם, רבוא רבבות שיעמדו מהם בתוך אותה האש. תחת ההיכל השני יוצאים צבאות שמזמרים ובאים להתקרב כאן, וכולם נשרפים, כל אותם ממוני העולם שהתמנו לשלוט, מכאן יוצא דינם לשלוט מתוך אותה הרוח שנרשמה בשלש אותיות, ומכאן מעבירים קיומם מהעולם ונדונים באש הזו ששופעת ויוצאת, שלא נמסר בהיכל הזה, משום שנרשמו בשלש (שלש) אותיות. כאן הרוח הזו נכללת בהם, אותה החיה מוציאה צבאות ומחנות שאין להם חשבון. כל דיני העולם יוצאים מההיכל הזה, הן טוב והן לרע, פרט לשלשה, בנים חיים ומזונות, שלא נתנה רשות במקום הזה, שהרי באותו נהר עליון שכל האורות שופעים ממנו הדבר עומד, באמצע

ההיכל הזה הוא מקום מתוקן כנגד

⁶ "חיותא קדישא מתלהטא" נמחק ביהל אור, ובמקומו איתא "חיותא קדישא מלהטא".

⁷ אנשא (יהל אור).

⁸ רבון (יהל אור)

⁹ נהרא (יהל אור).

¹⁰ רבון (יהל אור).

¹¹ סט ע"א (הערת הזוהר).

¹² מעבירין (יהל אור).

¹³ והאי (יהל אור).

¹⁴ חיותא (יהל אור).

¹⁵ קא ע"א (הערת הזוהר).

בראשית

דלעילא בנו רוחא דא ודא סלקא בהו תרין עשר פתחין אינון להיכלא דא בכל פתחא ופתחא כל אינון סרכין וממנן דאינון מכרוי לאודעא לתתא כל אינון דינין דזמינין לנחתא לתתא כמה דאת אמר (דניאל ד יא) קרא בחיל וכן אמר גדו אילנא וגו' ומגו כרוזי אלין נטלי מלה כל מריהון דגדפין עד דאודעי מלה לרקיע^א דחמה ומתמן כד נפיק שמשא נפיק מלה ואתשטייא בעלמא עד דמטי לההוא חויא דרקיעא דכל ככבי דרקיעא גלידו ביה דאיהו באמצעיתא דרקיעא ושמעין מלה ונקטין לה אינון סרכין דתחות (שמיא) [שמשא] ואינון דממנן על ההוא חויא ומתמן אתפשט לעלמא ואפילו רוחין ושדין ואפילו עופי שמיא מודעי ליה בעלמא כרוזין תבין וסתמין פתחין [לא סלקא] [לאסתלקא] רוחא ברוחא עד דכלהו רוחין תתאי כלהו חד [בהדין] (רוחא בתר) האי^ב רוחא וכלהו אתכלילין ועאלין דא בדא עד דאתעביד כלא חד בר נש כד איהו בכי מרעיה הכא אתרין הן לחיים הן למות חיין תלייא לעילא אי אתרין הכא לחיים יהבי חיין מלעילא ואי לא לא יהבין זכאה חולקיה מאן דאתדבק במאריה ויעול ונפיק (הכא) קידה באנפין^ג בארעא לאתגברא על דינא על האי היכלא אתמר (דברים לב ד) אל אמונה ואין עול וגו':

היכלא חמישאה^ה היכלא דא היכלא דברקא זהיר דאיהו רוחא דמזהיר^ו נהיר לאינון תתאי^ז רוחא דא (ד)איהו כליל ופתח וסגיר^ח [נהיר ונציין לכל סטריין^ט מנציצו דא נהיר חד נהורא

הרוח שלמעלה בתוך הרוח הזו, וזו עולה בהם, שנים עשר פתחים הם להיכל הזה, בכל פתח ופתח כל אותם שרים וממונים שמכריזים להודיע למטה כל אותם הדינים העתידיים לרדת למטה, כמו שנאמר "קרא בחיל וכן אמר גודו אילנא וגו'" [קורא בחיל וכן אומר קצצו האילן]. ומתוך הכרוזים הללו כל בעלי הכנפים לוקחים את הדבר עד שמודיעים הדבר לרקיע של חמה. ומשם, כשיוצאת השמש, יוצא דבר ומשוטט בעולם עד שמגיע לאותו הנחש של הרקיע, שכל כוכבי הרקיע קפואים בו, שהוא באמצע הרקיע. ושומעים הדבר, ולוקחים אותו השרים שתחת (השמים. ד"א השמש), ואותם שממונים על אותו הנחש, ומשם מתפשט לעולם. ואפילו רוחות ושדים ואפילו עופות השמים מודיעים אותו בעולם. הכרוזים שבים וסותמים פתחים, לא עולה (להסתלק) רוח ברוח עד שכל הרוחות התחתונות כולם אחד יחד עם (הרוח אחר כך) הרוח הזו, וכולם נכללים ונכנסים זה בזה עד שנעשה הכל אחד. כשאדם נמצא בבית חליו, כאן נדון הן לחיים הן למות, החיים תלויים למעלה, אם נדון כאן לחיים, נותנים חיים מלמעלה, ואם לא, [אז] לא נותנים. אשרי חלקו של מי שנדבק ברבוננו ונכנס ויוצא, כאן קידה על אפים בארץ להתגבר על הדין, על ההיכל הזה נאמר "אל אמונה ואין עול וגו'".

היכל החמישי. היכל זה היכל הברק שזוהר, שהוא רוח שמזהיר ומאיר לאותם התחתונים. רוח זו היא כלולה ופותחת וסוגרת מאירה ונוצצת לכל הצדדים. מנצנץ זה מאיר אור אחד כעין הארגמן.

^א קכה ע"א (הערת הזוהר).

^ב "בהדי (כוחא באתר) האי" נמחק ביהל אור, ובמקומו איתא "רוח' בהאי".

^ג בלפין (יהל אור).

^ד עי' אריכות ביהל אור.

^ה מקום הלב עם הצואר שנקרא גויה שם מקום השדים (יהל אור ח"א י ע"ג). חסד (ד"א).

^ו שאור הוא בימין וכאן הוא עיקר וכל התתאין שנקראו אור הכל מקבלין מכאן (יהל אור).

^ז ר"ל לכל היכלות ורוחין תתאין שהוא האור שמאיר מסוף העולם עד סופו כידוע (יהל אור).

^ח ר"ל רוח שבהיכל הזה רוחא דמזהיר הנ"ל הוא כולל כל הרוחין וכל ההיכלות וכל אשר בהם בסוד יומא דכליל כלהו יומין והוא פתח וסגיר שהכל ברשותו (יהל אור).

^ט לד' רוחות בד' גוונים (יהל אור).

^י ר"ל כמו ארגמן שהוא כולל ד' גוונים כמש"ו, וכאן הוא סוד הארגמן וארגמן הוא סוד הד' חיות שהן ד' גוונים כידוע וא' דכליל אותם וכן הוא כאן כמש"ו (יהל אור).

בראשית

גוונין דנהרין^א נהורא חוור ואוכם סומק וירוק אתכלילין אלין באלין אתרקים חוור בסומק אוכם בירוק לבתר חוור באוכם ואתעביד חד חיותא^ב מרקמא ואתכליל בה ירוק וסומק דיוקנהא כדיוקנא דבר נש דכליל כל דיוקנין^ג מינה^ד נפקו ד' סמכין דאינון חיוון רברבן על אלין דלתתא חד אקרי אופן^ה דאיהו תרין בגין דכד אתחוי האי אתנהיר אחרא בגויה דביק דא בדא עאל דא בדא לבתר עאל אחרא דא בדא ואתחזון ד' רישין לד' סטרין דעלמא וכלהו חד גופא ואלין אינון דכתיב בהו (יחזקאל א טו) כאשר יהיה האופן בתוך האופן וכלהו אלין קשירין דא בדא כחיו דחיוון^ו עלאין דלא מתפרשן לעלמין^ז האי חיותא דארבע גוונין מרקמן אחידן אלין באלין לד' סטרין מהכא כד נטלא חיותא דא נטלא^ח לתרין סטרין^ט האי רוחא דברקא אתכליל בתרין רוחין רוחא דא דברקא אפיק חד חיותא וכל אינון נהורין^י רוחא אחרא אתנהיר מניה דאקרי רוחא מלהטא נהרין מניה תרין נהורין דאינון ארבע ואלין נהורין מתהפכין בגוונין^{יא} והכא איהו (בראשית ג כד) להט החרב המתהפכת אלין אינון נהורין

האור הזה כולל כל (כלל) הצבעים שמאירים, אור לבן ושחור אדום וירוק, ונכללים אלה באלה. נרקם לבן באדום, ושחור בירוק. אחר כך לבן בשחור, ונעשית חיה אחת מרוקמת, ונכלל בה ירוק ואדום, ודמותה כדמות אדם שכולל כל הדמויות. ממנה יצאו ארבעה עמודים שהם חיות גדולות על אלה שלמטה, אחד נקרא אופן שהוא שנים, משום שכשנראה זה מאיר אחר בתוכו, ודבוק זה בזה, ונכנס זה בזה. אחר כך נכנס אחר זה בזה, ונראים ארבעה ראשים לארבעה רוחות העולם, וכולם גוף אחד. ואלה הם שכתוב בהם "כאשר יהיה האופן בתוך האופן". וכל אלה קשורים זה בזה, כמראה של מראות העליונות שלא נפרדות לעולמים. החיה הזו של ארבעה צבעים מרוקמים אחוזים אלה באלה לארבעה רוחות. מכאן שכשנוסעת החיה הזו, היא נוסעת לשני רוחות. הרוח הזו של הברק נכללת בשתי רוחות, רוח זו של הברק מוציאה חיה אחת, וכל אותם האורות, רוח אחרת מאירה ממנה, שנקראת רוח מלהטת, מאירים ממנה שני אורות שהם ארבעה. והאורות הללו מתהפכים בצבעים, וכאן הוא "להט החרב המתהפכת", אלו אותם מאורות שמהפכים

^א והן ד' גוונין שהן כלל כל הגוונין (יהל אור).

^ב חיותא (יהל אור).

^ג שבאדם נכלל בו כל החיות ובהמות כידוע וכן רוח הזה כולל כל היכלות הראשונות ששם ד' חיות שבדניאל וכאן הוא מ"ש בדניאל אחרי הד' חיות הנ"ל וארו עם ענני שמאי כבר אנש את' הוא כו' (יהל אור).

^ד מניה (יהל אור).

^ה ור"ל שכל הד' סמכין נק' אופן אחד, כמ"ש והנה אופן אחד בארץ כו' (יהל אור).

^ו "חד לקרי אופן דאיהו" נמחק זיהל אור ובמקומו גורם "חד אופן לקרי דאינון".

^ז כאשר יהיה אופן בתוך האופן (יהל אור).

^ח זלפוס וינלא איתא דחיוון ו,ע מקורו.

^ט ר"ל כמו הד' החיות שבהיכל הרצון שהם ד' חיות שבכסא שהם לא מתפרשין לעלמין (יהל אור).

^י "מהכא כד נטלא חיותא דא נטלא" נמחק זיהל אור, ובמקומו איתא "הכא כד נטלי חיותא דא נטיל".

^{יא} אמר הכא לאפוקי חיות שהן בהיכל הרצון שהם נועסין לד' חיות כמ"ש אל אשר יהיה שם הרוח ללכת ילכו כו' והליכתם הוא לעשות חסד או דין שהן ד' רוחות חסד ורחמים דינא קשיא ודינא רפיא כידוע בסוד הד' רוחות וד' גוונים (יהל אור).

^ב זהו רוח הראשון עם כל חיילותיו (יהל אור).

^ב ר"ל שאינו עומדין בגוון א' אלא מתהפכין כל רגע (יהל אור).

^ב ר"ל על היכל זכות שמכאן נטיל דינא (יהל אור).

^ט ר"ל כמ"ש לעולם יראה עצמו הדין כאלו חרב כו' שנאמר הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים שהן ששים ושבעים כמ"ש שבעים קדליטין כו' ועיקר זה הענין על כל ששה היכלות שכל א' כלול מעשרה והן ששים גבורים ושם מפחד בלילות כמ"ש פ' תרומה בסוד ולילה ללילה כו' ומטתו הוא ק"ק חדר המטות והוא שלשלמה מלכא דשלמא דיליה (יהל אור).

בראשית

דמתהפכן שננא דחרבא (ואלין גליף) [ואלין קיימי על היכלא דלתתא^א בגין דהאי להט החרב קיימא על אינון ע' נהורין דבי דינא מהכא כל אינון דיינין דדייני דינא חרבא תלייא] על רישייהו מלעילא^ב

האי להט החרב דאלין אינון נהורין דלסטר שמאלא אפיקו חד חיותא אחרא דקיימא על ד' דלא קיימי בקיומיהו תרי מימינא ותרי משמאלא כד רוחא דחיותא האי עאל באלין נציץ מנייהו תרי ניצוצין מלהטן ונפקי מהאי היכלא לבר ומתהפכי תדיר אלין ניצוצין^א מלהטן לזמנין נוקבי לזמנין גוברי לזמנין רוחין לזמנין עירין קדישין מאי טעמא בגין דכד אתכליל האי חיותא בחיותא^ב קדמאה מנו תקיפו דאתכלילין דא בדא^א נפקא חד ניצוצא מלהטא תדיר דלא אתדעך לעלמין^א ושאתא^א ואזלא אבתרייהו דאינון תרין ניצוצין והשתא אינון גוברין ועבדין שליחותא בעלמא ועד לא מסיימי מתדעכלי (כדין ההוא) [וההוא] ניצוצא בטש' בהו

מד/ב

ונהיר לון ואתחדשון^א כמלקדמין^ב ואינון נוקבי ואזלי ושאתן ועד לא מסיימי מתדעכלי וההוא^א ניצוצא בטש [בהו] (להו) ונהיר לון ואתהדרן כמלקדמין בגין דההוא ניצוצא כליל מכלא כליל מדי גוונין ובגין דא אינון מתהפכין

שנינות החרב (ואלה חוקקים), ואלה עומדים על ההיכל שלמטה, משום שלהט החרב הזאת עומדת על אותם שבעים אורות של בית הדין. מכאן, כל אותם דיינים שדנים דין, חרב תלויה על ראשם מלמעלה.

להט החרב הזו של אלה, הם אותם אורות של צד שמאל, הוציאו חיה אחת אחרת שעומדת על ארבע, שלא עומדים בקיומם. שנים מימין ושנים משמאל. כשרוח החיה הזו נכנסת באלה, נוצץ מהם שני ניצוצות לוחטים, ויוצאים מההיכל הזה החוצה ומתהפכים תמיד. הניצוצות הללו לוחטים, לפעמים נקבות לפעמים זכרים, לפעמים רוחות ולפעמים מלאכים קדושים. למה, משום שכאשר נכללת החיה הזו בחיה הראשונה, מתוך החוזק שנכללים זה בזה יוצא ניצוצ' אחד לוחט תמיד שלא כבה לעולמים, ושט והולך אחריהם של אותם שני ניצוצות. ועכשיו הם זכרים ועושים שליחות בעולם. וטרם שמסיימים נכבים (אז), והניצוצ' הזה מכה בהם

ומאיר להם ומתחדשים כמקדם, והם נקבות והולכות ומשוטטות. וטרם שמסיימות הן נכבות. וניצוצ' זה מכה בהם ומאיר להם וחוזרים כמקדם, משום שאותו ניצוצ' כלול מהכל, כלול מארבעה צבעים.

^א נג ע"ב (הערת הזוהר).

^ב חיותא בחיותא (יהל אור).

^ג שהן דכורא ונוק' (יהל אור).

^ד משם שיצא משני סטרין מסט' דלהט לכן הוא מלהטא ומסט' דימינא הוא תדיר דלא אתדעך לעלמין דכל מסטרא דימינא הוא בקיומא תדיר כידוע משא"כ בסטרא דשמאלא (יהל אור).

^ה ושאית (יהל אור).

^ו שהן מסטרא דשמאלא (יהל אור).

^ז הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון ז"נ שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).

^ח ואתהדכן (יהל אור).

^ט הניצוצא הוא ממינם מסטרא דשמאלא ג"כ לכן נהיר לון ומתחדשין ולפי שהוא ג"כ מסטרא דימינא לכן מתחדשין ממנו שהוא סטרא דחיים (יהל אור).

^י וענין אתדעכותא הוא לפי שהן מסט' דשמאלא דל"ל קיומא תדיר (יהל אור).

^{יא} והאי (לפ"ו).

בראשית

לכל הני גוונים^א רוחא דא אתכליל ברוחא אחרא^ב
כדקאמרן ואתחזון תרינ^ג כחדא ולא כאחרנין
קדמאין דכד אתכליל דא בדא לא אתחזי בר
חד והכא אתחזון [תרינ וקיימין] (וקיימי)
בחיבותא כלילן מכלהו תתאי ואע"ג דאינון
תרינ אינון חד כד אתפשט [נ"א בר דאתפשט]
רוחא ברוחא^ד ואתחזון בחיבותא כלילן מכלהו
תתאי (ו)דא הוא רזא דכתיב (שיר ד ה) שני
שדיך כשני עפרים^ה תאומי צביה הרועים
בשושנים^ו וכד תרינ רוחין מתפשטן דא בדא
בחיבותא כדין אתהדר האי היכלא ואקרי
היכל אהבה^ז

היכלא דרחימותא היכלא דא קאים תדיר
בקיומיה^ח אתגניז ברזא דרוינ^ט למאן דאצטריך
לאתדבקא ביה והכא כתיב (שם ז יג) שם אתנ^י
את דודי לך לבתר כד נהרינ^{יב} תרינ רוחין דאינון
חד נפקי כמה חיילין לכמה סטרינ אלפינ ורבון
דלית לון שיעורא מנהון אקרין דודאים מנהון
גפנים מנהון רמונים עד דמטו כמה חיילין לבר
עד ההוא ככבא דאקרי נגה וכלהו בחיבו דלא
מתפרשין לעלמין בהכא כתיב (שם ח ז) אם יתן
איש את כל הון ביתו באהבה בוו יבוזו לו הכא
[כתיב] השתחואה^{יג} ופרישו דידין לאתדבקא

ולכן הם מתהפכים לכל הצבעים הללו. רוח
זה נכלל ברוח אחר, כמו שאמרנו, ונראים
שנים כאחד, ולא כאחרים הראשונים
שכאשר נכללים זה בזה לא נראים פרט
לאחד, וכאן נראים שנים, ועומדים
בחיבות כלולים מכל התחתונים. ואף על
גב שהם שנים, הם אחד. וכאשר מתפשט
(פרט כשהתפשטו) רוח ברוח, ונראים
בחיבות, כלולים מכל התחתונים. וזה (זה)
הוא סוד שכתוב "שני שדיך כשני עפרים
תאומי צביה הרועים בשושנים". וכששני
רוחות מתפשטים זה בזה בחיבות, אז
חוזר היכל זה ונקרא היכל אהבה.

היכל האהבה. היכל זה עומד תמיד
בקיומו, ונגזז בסוד הסודות למי שצריך
להתדבק בו. וכאן כתוב "שם אתן את דודי
לך". אחר כך כאשר מאירים שני רוחות
שהם אחד, יוצאים כמה צבאות לכמה
צדדים, אלפים ורבבות שאין להם שיעור,
מהם נקראים דודאים, מהם גפנים, מהם
רמונים. עד שמגיעים כמה צבאות החוצה,
עד אותו כוכב שנקרא נוגה. וכולם
בחיבות שלא נפרדים לעולמים. וכאן
כתוב "אם יתן איש את כל הון ביתו
באהבה בוז יבוזו לו". כאן (כתוב)

^א ר"ל שהניצוצא הוא מחיותא קדמאה מסט' דימינא ששם כליל כל גוונין לכן מתהפכין לגוונין אלו (יהל אור).

^ב ר"ל רוח מלהטא ברוח זהר (יהל אור).

^ג ר"ל לא כמו בהיכלות קדמאין שבהן שני רוחין נכללין ואין נראין רק אחד כמו לבנה בספיר אבל כאן נכללין בא' ונראין שנים והן ב' שְׂדִים (יהל אור).

^ד ר"ל ב' שדיך הן הב' נהורין דנפקין מחיותא קדמאה (יהל אור).

^ה הן ב' רוחין האלו שהן תאומים וזהו תאומי צבי' (יהל אור).

^ו הן רועים ומפרנסין להיכל זכות (יהל אור).

^ז שמקודם נקרא היכל ברקא (יהל אור).

^ח בקיומא (יהל אור).

^ט שכל סטרא דימינא קאים תדיר בקיומא כמש"ל, וכן עבודה שהיא מאהבה קאים בקיומא, שהוא בטוח שהתאווה לא תנצחנו, כי החשוק מאהבת חשוקתו אינו פונה לדבר אחר, ואינו מניח חשוקתו בכל הון דעלמא (יהל אור).

^י שכאן הוא סוד היחוד שמע ישראל שכאן מתדבק הקב"ה וכאן רזא דרמ"ח שייפין דק"ש לפי שכאן הוא רזא דאדם (יהל אור).

^{יא} שכאן היחוד ואהבה וכאן הוא סוד הכרם (יהל אור).

^{יב} ר"ל שמתיישבין כחדא ויוצאין מהן נהורין (יהל אור).

בראשית

השתחואה ופרישת ידים להתדבק באהבת רבונו.
השתחואה^א ופרישו ידין לאתדבקא ברחימו דמאריה^ב:

היכלא שתיתאה^א הכא הוא רוחא דאקרי חו"ט השני^ב רזא דכתיב (שם ד ג) כחוט השני שפתותיך האי היכלא (היכלא דאקרי) [אקרי] היכל הרצון^ב הכא רוחא דאיהו רעוא דכל הני רוחין תתאין רהטין אבתריה לאתדבקא ביה בנשיקה ברחימותא^א האי רוחא אתכליל בשית^א וקיימא בשית^א אתכליל בשית דלתתא בהדיה^ב וקיימא בשית עלאין^א ובגין כך האי רוחא אפיק תריסר נהורין כלילין כלהו מתתא ומלעילא^א הני תריסר נהורין אינון חרון לסלקא לעילא ולקבלא כל אינון דלתתא^ב היכלא דא דאיהו רצון רעוא דכלא מאן דקשר קשרין וסליק לון הכא דא הוא דאפיק רצון מיהויה^ב בחביבותא^א בגו היכלא

היכל ששי. כאן הוא רוח שנקרא חו"ט השני, סוד הכתוב "כחוט השני שפתותיך". ההיכל הזה (היכל שנקרא) נקרא היכל הרצון. כאן רוח שהוא רצון שכל הרוחות התחתונות הללו רצים אחריה להדבק בה בנשיקה באהבה. רוח זה נכלל בשש ועומד בשש. נכלל בשש שלמטה יחד עמו, ועומד בשש עליונים. ולכן רוח זה מוציא שנים עשר אורות כלולים כולם מלמטה ומלמעלה שנים עשר האורות הללו הם שמחים לעלות למעלה ולקבל כל אלו שלמטה. היכל זה שהוא רצון, רצון הכל, מי שקושר קשרים ומעלה אותם לכאן, זהו שמוציא רצון מה' בחביבות. בתוך ההיכל הזה נאסף משה באהבה, שנושק נשיקות אהבה. זהו ההיכל של משה. רוח זה רוח האהבה, הרוח של היחוד שממשיך אהבה

^א ר"ל שכאן הוא מקום הידים ולכן כאן פרישו ידין ור"ל כאן נגמר השתחואה פשוט ידים ורגלים בקו ימין נצח וחסד (יהל אור).

^ב עי' אריכות ביהל אור.

^ג הראש שם הפה והוא כולל הגוף (יהל אור ח"א י ע"ג). ת"ת (ד"א).

^ד דכאן סוד הפה כמ"ש בזהר ח"ב כג ע"א מאי פומא אלא דעת גניז בפומא דמלכא דאקרי ת"ת וכו' שכאן הוא סוד החוט ברזא דכתיב את תקות חוט השני תקשרי בחלון, וכמ"ש שהיא בקשה סימנא דמשה את אמת, ו' בעלמא דדכורא, שהוא נגד היכל זה (יהל אור).

^ה שכאן מתגלה רצון העליון טורנא בסימא יאה דאיגניז גו בוצינא ובוצינא גניז בפומא למכסיא פתחא (יהל אור).

^ו שכאן הוא סוד הנשיקה ישקני מנשיקות פיהו, כי טובים דודיך מיין, הוא וחכך כיון הטוב הולך לדודי למישרים בבוצינא דקרדינותא והן ה' מוצאות הפה בסוד מנצפ"ך (יהל אור).

^ז שכולל כל השית היכלין ברוחא כנ"ל (יהל אור).

^ח פירוש כי יש ששה היכלות מלמטה למעלה עד זה ההיכל הנקרא רצון, והוא הששי העליון מכולם, וזמ"ש האי רוחא אתכליל בשית, כי בעלות אותם החמש היכלין דלתתא מיניה עד מקומו, אז אתכליל הוא בהם, ואז הם יחד שית היכלין. ועוד יש בו בעצמו בתוכו בחינת כללות כל השית היכלין תמיד, אשר הם השרשים של שית היכלין תתאין הנז'. ועל הבחינה הזו אמר וקיימא בשית, כי תמיד הוא עומד בבחינת אלו השית היכלין אשר בתוכו כנז'. אבל כנגד השית תתאין שאינם מבחינת עצמותו, אמר אתכליל בשית, כי נכלל בהם כשעולין למעלה עד מקומו (שער מאמרי רשב"י). עי' ע"ח שער טנת"א פרק ז'. וזהו הנקרא לקמן "רוחא", שכן ההיכלות הם בסוד עולם הבריאה שכן הרוחין והנפשין שם אינם אלהות, וכל ה' ההיכלין תתאין עולים אליו ונכללים בו (ביאורים ח"א פה ע"ב).

^ט ר"ל שכולל ה' היכלות שלמטה ממנו שהן עמו שית (יהל אור).

^י ר"ל ו"ק דדכורא שהן שית עלאין (יהל אור).

^{יא} ר"ל כלולין מו' דדכורא ומו' דנוק', והן י"ב דדעת, ה"ח וכלילותן ביסוד וה"ג וכללותם כידוע, שהן בו"ק דדכורא ובו' דנוק' ודעת גניז בפומא (יהל אור).

^{יב} ר"ל ששמחתם לסלקא לעילא בדכורא כמ"ש (שיה"ש א ד) משכני ארחיך נרוצה אני ונערותי הביאני המלך חדריו, הן חדרין דדעת מליא להון כמ"ש ובדעת חדרים ימלאו (יהל אור).

^{יג} כמ"ש מצא אשה מצא טוב, ויפק רוצון מה' שעליה נאמר אשת חיל מי ימצא (יהל אור).

^{יד} שכאן הוא סוד מה' אשה משכלת, אשת חיל עטרת בעלה, עטרת תפארת כמו שכלל הדכורא הוא ת"ת כן כלל הנוק' הוא כאן, וכאן מתקשרין כל השית היכלין (יהל אור).

^{טו} עי' ח"ב קנו ע"א (לש"ו).

בראשית

נשיקי רחמותא^א האי הוא היכלא דמשה^ב
רוחא דא רוחא דרחימותא רוחא דיהודא
דאמשיך רחימו לכל סטרינ^ג (ו)אינון תריסר
נהורין סלקין ולהטין מנציצו דלהון נפקי ארבע
חיוון קדישין רחימי דאהבה^ד אלין אקרונ חיות
גדולות לאתחברא אינון זוטי לאתכללא בהו
[דכתיב] (תהלים קד כה) חיות קטנות עם
גדולות אלין אחידן דא בדא^ה לד^ו סטרינ^ז
כאגוזא [דמתחברא^ח] (לאתחברא) לד^ט סטרינ
ובגין כך אקרי היכלא דא גנת אגוז^י דכתיב (שיר
ו יא) אל גנת אגוז ירדתי מאי אל גנת אגוז
בניניה דגנת אגוז ירדתי דאיהו היכלא דרחימו
לאתדבקא דכורא בנוקבא^{יא} אלין ארבע
מתפרשין^{יב} לתריסר תלת תלת לכל סטרינ^{יג} כל
אינון תתאי כלילן בהו ובהו קיימין רוחין ברוחין
נהורין בנהורין כלהו אלין באלין עד דאתעבידו
חד וכדין האי רוחא דכליל מכלהו סלקא
לאתעטרא [נ"א לאתערא] ברוחא דלעילא ההוא
דאקרי שמיים^{יד} וזמין ליה לאתחברא בהדיה כיון
דאתקשרו כלהו דלתתא בהדיה אמר (שם א ב)

לכל הצדדים. ואותם (הם) שנים עשר
אורות עולים ולוהטים. מהנצנוץ שלהם
יוצאות ארבע חיות קדושות אוהבי
האהבה. אלה נקראים חיות גדולות
להתחבר אותם קטנות להיכלל בהם,
שכתוב "חיות קטנות עם גדולות". אלו
אחוזות זו בזו לארבעה צדדים, כמו אגוז
שמחבר לארבעה צדדים, ולכן נקרא היכל
זה גינת אגוז, שכתוב "אל גינת אגוז
ירדתי". מהו אל גנת אגוז, משום גנת אגוז
ירדתי, שהוא היכל האהבה להתדבק זכר
בנקבה, אלה הארבע נפרדים לשנים עשר,
שלוש שלש לכל עבר, כל אותם תחתונים
כלולים בהם, ובהם קיימים רוחות עם
רוחות, אורות עם אורות, כולם אלה עם
אלה, עד שנעשים אחד. ואז רוח זה שכלול
מכולם עולה להתעטר (להתעורר) ברוח של
מעלה, אותו שנקרא שמים, ומזמין אותו
להתחבר עמו. כיון שנקשרו כולם שלמטה
יחד עמו, אמר "ישקני מנשיקות פיהו". ואז
השמחה היא להתקשר רוח ברוח
ולהשתלם זה בזה, ואז היא שלם בחבור
אחד. כיון שרוח זה מתחבר עמו ונשלמו

^א ר"ל זהו מיתת נשיקה שמתדבק בהני נשיקין דהיכל זה ומגו תיאובתא דנשיקין נפקא רוחא בהאי
נשיקה כמו ישראל אצל הר סיני נפשי יצאה בדברו בסוד ישקני מנשיקות פיהו, בהר סיני, כידוע. והוא
כשמתגלה לנשמתא דבר שלא הורגל בו (יהל אור).
^ב לרחימותא (יהל אור).

^ג שכאן הוא סוד הת"ת דרגא דמשה וכאן פא"פ אדבר בסוד הפה כנ"ל ומתחברן פא"פ דזו, ומדבר בו
(יהל אור).

^ד בכל ביתי כו' והחילוק שבין היכל זה להיכל אהבה דשם הוא ג"כ היכלא דרחימו כנ"ל שכאן הוא
רחימותא שאין לו רצון אחר רק לתשוקתו בסוד אני לדודי ועלי תשוקתו ואין לו אלא רצונא' פשוט ולכן
הוא רזא דייחודא רזא דנשיקין שאין לו אז רצון אחר (יהל אור).

^ה ר"ל מנציצו של היב, נהורין יוצאין הד' חיות והן ד' חיות שביחזקאל (יהל אור).
^ו ר"ל בחבורא חדא (יהל אור). ר"ל שאלו הד' מתפרשין ל"ב והשמנה הנותרים נקראים חיות קטנות
ונכללים באלו הד' כמש"ו (יהל אור).

^ז כמ"ש חוברות אשה אל אחותה וכאן סוד אשה כנ"ל (יהל אור).

^ח כמ"ש ופני אריה אל הימין לארבעתם כו' (יהל אור).

^ט ר"ל המוח שבפנים שהוא לד' סטרינ קשורין זה בזה שד' קליפין דאגוזא הן ענן גדול ורוח סערה ואש
מתלקחת ונגה סביב, כמ"ש בתיקו"ז (&), שהן תהו ובהו וחשך ותהום ורוח אלקים מרחפת על פני המים
הוא רוחא דא שעל פני המים הים הנ"ל, ומתוכה ד' חיות מוח דאגוזא (יהל אור).

^י והוא בפומא כמ"ש בזו"ח (א ע"ב) אתחפייא תחתוי' חד אגוזא דחפייא טמירא דטמירו והוא הפה
כמ"ש באד"ר קלד (יהל אור).

^{יא} נגה נדבקת במוח בסוד הקליפה הדקה שעל האגוז אשר בהיותה לחה יכולים אנו להפרידה בנקל, אך
לאחר היותה יבשה במוח האגוז נדבקת בה לגמרי (ע"ח שער מט פרק ב'), ר"ל דאין ר"ל לגנת אגוז יורד
דירידתו דיליה הוא בהיכל השביעי ק"ק בעדן אלא בשביל הרחימו של היכל הרצון שהן מ"ן דצדיקים
ברחימו ונשיקין דכאן יורד וכן השעשוע דקב"ה עם הצדיקים בג"ע שיוורד לעדן ברחימו דצדיקים (יהל אור).
^{יב} מתפרשין (יהל אור).

^{יג} כ"א מתחברן עמו שנים ברזא דד' דגלים, ג' שבטים לכל דג, י"ב שבטין, ג' לכל צד, וכ"ה בכל דרגין עד
אין תכלית, כלהו מתפרשין לתלת תלת (יהל אור).

בראשית

ישקני מנשיקות פיהו וכדין איהו חדוה
לאנתקשרא רוחא ברוחא ולאשתלמא דא בדא
כדין איהו שלימו בחבורא חדא כיון דהאי רוחא
אתחבר בהדיה <ו>אשתלים דא בדא ואתנהירו
דא בדא בכל שלימו כדקא חזי [בהאי רעותא
דצלי בר נש זכאה דסליק כולא [דסליק כולא
כדקא חזי]

מה/א

עד ההוא אתר לחברא רחימו דא בדא כדין
[שמיא אתחבר ברוחא דא^א ברחימו בשלימו
באנהרותא מתדבקן דא בדא כדין] כל אינון
היכלין וכל אינון רוחין דאתכלילו בהאי כל חד
וחד מאינון רוחין והיכלין^ב דאינון בכללא
דשמים כל חד וחד נטיל ההוא היכלא וההוא
רוחא דאתחזי ליה לאתחברא בהדיה
ולאשתלמא בהדיה כדקא יאות [בגין דהאי
רוחא שתיתאח דאקרי שמים דאיהו רוחא
קדישא לעילא נטיל היכלא דא רוחא דא דאקרי
רצון^ג סליק לון לגבייהו בההוא יחודא והכי
אתחברן רצון לאתנשקא^ד] [נ"א בגין דההוא
רוחא שתיתאח דאקרי רצון סליק לון לגבייהו
בההוא יחודא והכי אתחברן שמים דאיהו רוחא
קדישא לעילא נטיל היכלא דא רוחא דא דאקרי
רצון לאתנשקא] דא בדא לאתחברא דא בדא
לאשתלמא דא בדא ורזא דא (בראשית כט יא)
וישק יעקב לרחל וכו':

אברהם דאיהו ימינא לעילא נטיל (היכלא
דקאמרין) [היכל אהבה] רוחא דאקרי אהב"ה
לאנתקשרא דא בדא לאתחברא דא בדא למהוי
חד וסימניך (שם יב יא) הנה נא ידעתי כי אשה
יפת מראה את ושפירו דאתתא באינון שדים^ה:

זה בזה ומאירים זה בזה בכל השלמות
כראוי ברצון זה שמתפלל אדם צדיק
שמעלה הכל כראוי

עד אותו מקום לחבר אהבה זה בזה, אז
(שמים מתחבר ברוח זה באהבה בשלמות
בהארה מתדבקים זה בזה, ואז) כל אותם
היכלות וכל אותם רוחות שנכללו בזה, כל
אחד ואחד מאותם רוחות והיכלות שהם
בכלל של שמים, כל אחד ואחד נוטל אותו
היכל ואותו רוח שראוי לו להתחבר עמו
ולהשתלם עמו כראוי. (משום שהרוח
הששי הזה שנקרא שמים שהוא רוח קדוש
למעלה, נוטל היכל זה הרוח הזה שנקרא
רצון^ג, ומעלה אותם אליהם ביחוד, וכך
מתחברים רצון להתנשק. נ"א משום
שאותו רוח ששי שנקרא רצון מעלה אותם
אליהם באותו יחוד, וכך מתחברים שמים
שהוא רוח קדוש למעלה, נוטל היכל זה
רוח זה שנקרא רצון להתנשק) זה בזה,
להתחבר זה בזה, להשתלם זה בזה. וזה
סוד "וישק יעקב לרחל וגו'".

אברהם שהוא ימין למעלה לוקח
(ההיכל שאמרנו) (היכל אהבה) רוח שנקרא
אהב"ה להתקשר זה בזה ולהתחבר זה בזה
להיות אחד, וסימן לדבר "הנה נא ידעתי כי
אשה יפת מראה את", ויפי של האשה

^א הוא התחברות בשמים בחבורא אחד שזה הוא ברזא דה' הוא האלקים ועד כאן הוא רזא ה' אחד
ושמו אחד ברזא דייחודא (יהל אור).

^ב ר"ל כמו שבהיכל הרצון נכללו כולם כל היכלין ורוחין דוק, כן בת"ת שמים ג"כ נכללו כל הו"ק והוא
בייחודא דמשע ישראל וכאשר מתייחדין היכל הזה עם שמים כ"א מו"ק אתחבר בהיכל השייך לו, וכן רוח
דכל א' דו"ק ברוח דהיכל השייך לו (יהל אור).

^ג כצ"ל הרש"ב (הערת הזוהר).

^ד כמו שהאבות הן בחג"ת דדכורא כן האמהות שרה רבקה רחל בחג"ת, ג' היכלות ד' ה' ו', אלו וכמו
שיעקב סליק בב' דרגין יעקב וישראל, ת"ת ודעת, כן לו ב' נשים רחל נגד היכל זה ולאה היא אמו בדעת
בק"ק (יהל אור). וישק יעקב לרחל שמים ברצון בנשיקה (יהל אור). עי' אריכות ביהל אור. וכאן מתבאר
שיעקב הוא חיצוניות של משה ת"ת ודעת (בהגר"א על ספד"צ ו ע"ג ובו מתלבש).

^ה ששם השדים כנ"ל וכן כל נאה הוא בחסד טורנא יאה ובסימא (יהל אור), עי' זהר ח"ב פ ע"ב: ושדים
אינן לה היינו דתנינן בשעתא דקריבו ישראל לטורא דסיני לא הוה בהון זכוון ועובדין טבין לאגנא עלייהו

בראשית

באותם שדים.

יצחק שהוא שמאל, לקח אותו היכל של בית דין, שכל הדינים מתעוררים משם. הרוח שנקראת זכות להתחבר זה בזה ולהשתלם זה בזה להיות הכל אחד כראוי. שאר הנביאים לקחו שני היכלות (שלמטה) שני רוחות נוג"ה וזה"ר, בסוד הכתוב "חמוקי ירכיך וגו'", להתקשר אלה באלה להיות אחד.

יוסף הצדיק עמוד העולם לקח היכל של ספיר, הרוח שנקראת לבנת הספיר. ואף על גב שכתוב "ותחת רגליו", בשביל כבוד המלך, וכך הוא בודאי. ואחר כך העמוד הזה לקח יותר, שהוא סוד הסודות, במקום של ההיכל השביעי. עד כאן מתחברות דרגות ומתחברים זה בזה להשתלם זה עם זה להיות כולם אחד, הכל כראוי, ואז "ה' הוא האלהים וגו'". אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא. מי שיודע לקשרם ולהדבק ברבוננו. כאן הכריעה (בהכרעה כאן ומוסיף הווי"ן) והשתחואה וקידה ופישוט ידים ונפילת אפים להמשיך רצון הרוח העליון נשמת לכל הנשמות שתלוי למעלה עד אין סוף (סוף), שממנו יוצאים אורות וברכות השלים הכל מלמעלה כראוי, ולהיות הכל בשלמות מלמטה ומלמעלה, וכל הפנים מאירות בכל הצדדים כראוי. ואז מתבטלים כל גזרי הדין, וכל הרצון נעשה למעלה ולמטה, ועל זה כתוב "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר", וכתוב "אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו".

יצחק דאיהו שמאלא נטיל ההוא היכלא דבי דינא דכל דינין מתערין מתמן רוחא דאקרי זכותא לאתחברא דא בדא ולאשתלמא דא בדא למהוי כלא חד כדקא יאות שאר נביאים נטלין תרין היכלין [דלתתא] תרין רוחין נוג"ה וזה"ר ברזא דכתיב (שיר ז ב) חמוקי ירכיך וגו' לאתקשרא אלין באלין למהוי חד:

יוסף הצדיק עמודא דעלמא נטיל היכלא דספיר רוחא דאקרי לבנת הספיר ואע"ג דכתיב (שמות כד י) ותחת רגליו בגין יקרא דמלכא ודאי הוא ודאי ולבתר עמודא דא נטיל יתיר דאיהו רזא דרזין באתר דהיכלא שביעאה עד הכא מתחברן דרגין ומתחברן דא בדא לאשתלמא דא עם דא למהוי כלהו חד כלא כדקא חזי וכדין (מ"א יח לט) יהו"ה הוא האלהים וגו' זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי מאן דידע לקשרא לון ולאדתבקא במאריה הכא [הכרעה] [בהכרעה הכא] ומוסיף הווי"ן <[ו]השתחואה וקידה [ופרישו] (פרישא) דכפין [ו]נפילה דאפין לאמשכא רעותא דרוחא עלאה נשמתא לכל נשמתין דאיהו תליא לעילא עד אין סוף (סוף) דמניה נפקי נהירו וברכאן לאשלמא כלא מלעילא כדקא יאות ולמהוי כלא בשלימו מתתא ומלעילא וכל אנפין נהירין בכל סטרין כדקא יאות כדין כל גזרי דינין מתבטלין וכל רעותא אתעביד לעילא ותתא ועל דא כתיב (ישעיה מט ג) ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר וכתוב (תהלים קמד טו) אשרי העם

דכתיב ושדים אין לה דהא אינון תקונא ושפירו דאתתא ולית שפירו דאתתא אלא אינון. תרגום: ושדים אין לה היינו ששנינו בשעה שקרבו ישראל להר סיני לא היה בהם זכויות ומעשים טובים להגן עליהם שכתוב ושדים אין לה שהרי הם התקון והיופי של האשה ואין יופי של אשה אלא הם. ול"ג שהיופי בשדים ששם סימן גדלות וצ"ע. עי' יהל אור.

^א פקודי רנו ע"א (הערת הזוהר).

^ב נו"ה (יהל אור).

^ג זה יותר מתיישב מנוסחת פקודי שאמר שם נביאים וכו' (ד"א). פי' נצח והוד. הרש"ב (נ"א). ת"ת ו' רבתי ו"ק שבו שהם נגד ו"פ דב' דרועין, והיסוד ו' זעירא ו"ק שבו נגד ו' פרקי רגלים, לכן מובן למה היכל זה כולל ו' היכלים (ע"ח שער הולדת או"א וזו"ן פרק ו').

^ד ר"ל רגלין דדכורא שהם נביאי קשוט, ברגלין דנוק', שהן תרין היכלין נוגה וזוהר (יהל אור ח"א י ע"ג). עי' יהל אור.

^ה צדיק יסוד עולם (יהל אור). פקודי רנח ע"א (הערת הזוהר).

^ו רגלין דנוק' הן תחת רגלין דדכורא, שנעשית כר לבעלה (יהל אור ח"א י ע"ג).

^ז שהן ג' דרגין קשירו דא בדא בסוד הנישוק ואח"כ להתאחד שיהיו שיהן אחד ואח"כ לאשלמא מה שחסר להן והן ג"ר (יהל אור).

בראשית

שככה לו^א אשרי העם שיהו"ה אלהיו^ב:

היכלא שביעאה^א היכלא דא לאו ביה דיוקנא
ממש כלא איהו בסתימו (וגו^א) [גו] רזא דרוזין
פרוכתא (דפריסא) [פריסא]^א >קיימין בלהו
היכלין< דלא לאתחזאה תרין כרובים^א >דא מן
דא קיימין< [לגו] מן דא^א [קיימא] (קיימין)
כפורתא^א דיוקנא דקדש קודשין בגין כך היכלא
דא אקרי קדש הקדשים האי קדש הקדשים אתר
מתתקנא להווא נשמתא עלאה כללא דכלא
עלמא דאתי^א לגבי האי >נ"א עלמא< עלאה^א

היכל שביעי. בהיכל זה אין בו דמות
ממש, הכל הוא בסתימה וגו' (תוך) סוד
הסודות. הפרוכת שפרוסה (פרוסה) כל
ההיכלות עומדים שלא יתראו שני כרובים
(זה מזה עומדים) לפנים מזה עומדת
כפורת, דמות של קדש הקדשים, ולכן היכל
זה נקרא קדש הקדשים. קדש הקדשים הזה
מקום מתוקן לאותה נשמה עליונה, כלל
של כל העולם הבא לגבי (עולם) העליונים
הללו.

דהא כד מתחברין בלהו רוחי דא בדא
ואשתלימו דא עם דא בדקא חזי כדין [אתער]
(יתער) רוחא עלאה^א נשמתא דכלא לגבי עילא
סתימא דכל סתימין לאתערא על כלא לאנהרא
לון מעילא לתתא ולאשלמא לון לאדלקא
בוצינין וכד כלא >נ"א איהו< בשלימו בנהירו
דכלא ונחית נהירו עלאה^א כדין האי היכלא
שביעאה איהו היכלא סתימא בסתימו דכלא
לקבלא ההוא קדש הקדשים^א נהירו דנחית

שהרי כשמתחברים כל הרוחות זה בזה
ונשלמים זה עם זה כראוי, אז מתעורר רוח
עליון נשמת הכל כלפי מעלה נסתם כל
הסתומים להתעורר על הכל ולהאיר להם
מלמעלה למטה, ולהשלים אותם להדליק
נרות. וכשהכל (הוא) בשלמות באור של
הכל, ויורד אור עליון, אז ההיכל השביעי
הזה הוא היכל בסיתום הכל סתום כנגד
אותו קדש הקדשים אור שיורד, ולהתמלא
משם כמו נקבה שמתעברת מן הזכר
ומתמלאת, ולא מתמלאת אלא מהיכל זה

^א בבריאה ששם נשמות ישראל וחלקם (יהל אור).

^ב באצילות (יהל אור).

^א קדשי קדשים (ד"א ומ"מ). פי' כח"ב כתר קדש. חו"ב קדשים לכן נקרא ק"ק. הרש"ב (נ"א). עי' בהגרא
על ספד"צ ח ע"א ד"ה בראשית, שזו בחי' בינה שהיא בראה את ה"ק ולכן נחשבת בכלל ההיכלין.

^א פירוש המסך שהוא מהחשמל דאימא, והוא מקיף על עולם הבריאה (מ"מ). נ"ב פרוכת היא המ"ס בין
זו"ן לאו"א ב' כרובים הם נו"ה דאמא כפורת הוא יסוד דאמא ארון הוא מלכות דאמא ובו הלוחות כללות
התורה יסוד דאבא וע"י יסוד דאבא מקבלת מסתימא דכל סתימין דהרי אבא מקבל מרישא דאין ואי"ן כולל
א' רישא דלא אתיידע וי"ד רישא דאי"ן והנ"ן רישא דא"א והם כעין כח"ב ובזה סוף המאמר דרישא דלא
אתיידע אתער ובמ"א אמר ר"ש דצלותא אתער להאי צנא' דצנ' בגווי הוא האי רישא דלא וכולה הני הם
בבריאה דוגמא דאצילות וז"ש אח"כ לאתחברא שביעאה בשביעאה כי כשנעשה יחוד בהיכלן דבריאה אז
מעוררין זו"ן דאצילות לעלות מ"ן או"א כנ"ל ואז מעורר הק"ק דבאצילות ששם ג"כ נקרא שביעאה. נז"י
(ש"נ). פורכת הוא מ"ס – צ"ל פרוכת היא המסך (לש"ו). בענין מש"כ 'להעלות מ"ן או"א' – עי' זוהר הרקיע
כד ע"ב.

^א תרין כרובים הם מט"ט וסנד"ל, והם זו"ן דבריאה ונודע כי זון דבריאה הם עולים בסוד מ"ן לאו"א
דבריאה והיכלות אלו הם דאו"א דבריאה, פרוסה כדי שלא יהיו נראים הב' כרובים כשעולים בסוד מ"ן
לאו"א דבריאה (מ"מ).

^א פי' הוא סוד מסך שבין זו"ן לאו"א ואי' סוד קודש, שכל קדשים עליונים משפיעים בה וב' כרובים הם
ב"ה שבה וכפורת הוא היסוד שבה וארון הוא המלכות שבה והלוחות הם יסוד אבא תוך יסוד אימא והכל
הוא בבריאה שכל מה שיש באצילות יש בכל עולם ועולם (זהר הרקיע).

^א היא בינה דאצילות שנק' כפורת (מ"מ).

^א בינה (מ"מ).

^א פי' בינה מאירה להיכל זה השביעי שהוא עליון שבכולם (מ"מ).

^א פי' בינה עולה לקבל הארה מא"א הנק' סתימא דכל סתימין, לפי שאו"א סתומים תוך זו"ן וא"א סתום
תוך או"א לכן נקרא א"א סתימא דכל סתימין (מ"מ).

^א בינה (מ"מ).

^א בינה (מ"מ).

בראשית

דנחית ולא תמליא מתמן כנוקבא דמתעברא מן דכורא ואתמלייא^א ולא אתמלייא אלא מהאי היכלא^ב דמתתקנא לקבלא ההוא נהירו עלאה ורזא דא היכלא שביעאה איהו אתר דחבורא דזווגא^ג לאתחברא שביעאה בשביעאה^ד למהוי

שמתקן לקבל אותו אור עליון. וזה סוד ההיכל השביעי, הוא מקום של חבור הזווג להתחבר שביעי בשביעי, להיות

מה/ב

כלא חד שלימו [חד] כדקא חזי ומאן דידע לקשרא יחודא דא זכאה חולקיה רחים לעילא רחים לתתא קב"ה (איהו) גזיר ואיהו מבטל סלקא דעתין דאיהו מקטרגא (במאריה) [דמאריה] לאו הכי אלא בגין דכד איהו קשיר קשירין וידע ליחדא יחודא וכל אנפין נהירין וכל שלימו אשתכח וכלא אתברכא כדקא יאות כל דינין מתעברין ומתבטלין ולא אשתכח דינא בעלמא זכאה חולקיה בעלמא דין ובעלמא דאתי דא הוא לתתא דכתיב ביה (משלי י כה) וצדיק יסוד עולם דא הוא קיומא דעלמא בכל יומא קארי עלוי כרוזא (ישעיה מא טז) ואתה תגיל ביהו"ה בקדוש ישראל תתהלל:

כדוגמא דא קרבנא (דא) סלקא תננא ומסתפקין [ביה] כל חד וחד כדקחזי ליה וכהני ברעותא ולואי בבסימו דשירתא דא אתכליל בדא ועיילי היכלא בהיכלא רוהא ברוהא עד דמתחברן בדוכתייהו כדקא חזי ליה שייפא בשייפא ואשתלימו דא בדא ואתייהדו דא בדא עד דאינון חד (ואתנהרין) [ונהרין] דא בדא כדין נשמתא עלאה דכלא אתיא מלעילא ונהיר לון והוו נהירין כלהו בוצינין בשלימו כדקא חזי עד דהווא נהורא עלאה^ה אתער וכלא אעיל לגבי

הכל אחד שלמות (אחת) כראוי. ומי שיודע לקשר יחוד זה, אשרי חלקו, אהוב למעלה ואהוב למטה, הקדוש ברוך הוא (הוא) גוזר והוא מבטל. היעלה על דעתך שהוא מקטרג ברבוננו, לא כך, אלא משום שכשהוא קושר קשרים ויודע ליחד יחוד וכל הפנים מאירות, וכל השלמות נמצאת, והכל מתברך כראוי, כל הדינים מסתלקים ומתבטלים ואין דין נמצא בעולם. אשרי חלקו בעולם הזה ובעולם הבא. זהו למטה שכתוב בו "וצדיק יסוד עולם", זהו קיום העולם. בכל יום קורא עליו הכרוז "ואתה תגיל בה' בקדוש ישראל תתהלל".

כדוגמא זו קרבן (זה) עולה עשן, ומסתפקים (בו) כל אחד ואחד כראוי לו, וכהנים ברצון, ולוים בנעימת השירה, זה נכלל בזה, ונכנסים היכל בהיכל, רוח ברוח, עד שמתחברים במקומם כראוי לו איבר באיבר, ומשתלמים זה בזה ומתייחדים זה בזה, עד שהם אחד (ונאורים) ומאירים זה בזה. אז הנשמה העליונה של הכל באה למעלה ומאירה להם, וכל הנרות מאירים בשלמות כראוי, עד שאותו אור עליון מתעורר, והכל נכנס אל קדש הקדשים,

^א פי' מלכות מתמלאת מן השפע (מ"מ).

^ב המלכות אינ המתמלאת שפע אלא ע"י האי היכלא שהוא היכל קה"ק שנכלל בה עם כל היכלין דבגויה ועולים בסוד מ"ן בה ואז יורד יסוד דז"א ומעלה אותה לאצילות (מ"מ).

^ג יורד ז"א ומעלה אותה לפי שהיתה המלכות בהיכל קדש קדשים כלולה מכל הני היכלין ויורד יסוד דז"א להעלותה (מ"מ).

^ד עי' ע"ח שער מו פרק ב' וה'. פי' כל היחודים והתפילות אינם פועלים רק בהיכלות וביחוד ההיכלות יש יחוד באצילות, כי כשהיכלות מתייחדים בשביעאה אז גם ז"ן עולים להיות מ"ן לא"א ואז מקבל האם מעתיק ע"י יחוד דאבא ומשם ולמעלה אין שייך זווג דלית תמן נוק', וז"ש לאתחברא היכלא שביעאה בשביעאה סוד איאמ שכנגדה היכל זה הנק' קודש קדשים (זהר הרקיע). שביעאה הם ז' דמלכות דאצילות, בשביעאה הוא היכל קה"ק שיש בו כחב"ד דבריא ונה"י דמלכות דאצילות שהם סוד כסא שם בבריא (מ"מ).

^ה אבא (מ"מ).

בראשית

קדש הקדשים^א ואתברכא ואתמלייא כבירא דמיין נבעין ולא פסקין וכלהו מתברכאן לעילא ותתא:

הכא רזא דרזין ההוא דלא אתיידע^ב ולא אעיל בחושבנא רעותא דלא אתפס לעלמין בסים לגו לגו בגווייהו ולא אתיידע ההוא רעותא ולא אתפס (לן) למנדע <נ"א לן> וכדין כלא רעותא חדא עד א"ס וכלא איהו בשלימו מתתא ומלעילא ומגו לגו עד דאתעביד כלא חד האי רעותא לא אעיל לגו אע"ג דלא אתידע עד דכלא אשתלים ואתנהיר בקדמיתא בכלהו סטריין כדין בסים ההוא רעותא (לכלא) <ולא> [דלא] אתפס לגו בנו בסתימו וכדין זכאה חולקיה מאן דיתדבק במאריה בההיא שעתא זכאה איהו לעילא זכאה איהו לתתא עליה כתיב (משלי כג כה) ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך:

תא חזי כיון דכלהו אשתלימו דא בדא ואתקשרו דא בדא בקשורא חדא ונשמתא עלאה^ג נהיר לון מסטרא דלעילא וכלהו נהורין אינון בוצינא חדא בשלימו כדין רעוא חדא (דמחשבה^ד) [במחשבה] אתפס [לגו לגו דנהירו] דסליק על כלא ובגו לגו בההוא רעותא במחשבה אתפס] נהירו דלא [אתפס] ולא אתיידע [יתפס ולא יתיידע] בר ההוא רעו דמחשבה תפיס ולא ידע מה תפיס^ה אלא דאתנהיר ואתבסס ההוא רעו דמחשבה^ו ואתמליא כלא ואשתלים כלא ואתנהיר ואתבסס כלא כדקא יאות ועל דא כתיב (תהלים קמד טו) אשרי העם שככה לו וגו' מאן דוכי לאתדבקא במאריה כהאי גוונא ירית עלמין כלהו רחימא לעילא רחימא לתתא צלותיה לא אהדרא ריקניא דא אתחטי קמי מאריה כברא קמי אבוי ועביד ליה רעותיה בכל מה דאצטריך ואימתיה שליט על כל בריין איהו גזיר וקב"ה

ומתברך ומתמלא כבאר של מים נובעים ולא פוסקים, וכולם מתברכים למעלה ולמטה.

כאן סוד הסודות, מי שלא נודע ולא נכנס בחשבון, רצון שלא נתפס לעולמים ממתיק לפני ולפנים בתוכם, ולא נודע אותו רצון ולא נתפס לדעת (לנו). ואז הכל רצון אחד עד אין סוף, והכל הוא בשלמות מלמטה ומלמעלה ומלפני ולפנים, עד שנעשה הכל אחד. הרצון הזה לא נכנס פנימה, אף על גב שלא נודע, עד שהכל נשלם ומאיר בהתחלה בכל הצדדים. אז ממתיק אותו רצון (לכל) ולא (שלא) נתפס לפני ולפנים בסיתום. ולכן אשרי חלקו של מי שנדבק ברבונו, באותה שעה, אשריו למעלה ואשריו למטה, עליו כתוב "ישמח אביך ואמך ותגל יולדתך".

בא וראה, כיון שכולם נתקנו זה בזה ונקשרו זה בזה בקשר אחד, והנשמה העליונה מאירה להם מצד של מעלה, וכל האורות הם מאור אחד בשלמות, אז רצון אחד של המחשבה (במחשבה) נתפס, לפני ולפנים, שאור שעולה על הכל ולפנים לפני, באותו רצון נתפס במחשבה). אור שלא נתפס ולא נודע, פרט לאותו רצון שהמחשבה תופסת ולא יודעת מה תופסת, אלא שמאיר ונמתק אותו רצון המחשבה, והכל מתמלא והכל נשלם ומאיר ומתבשם הכל כראוי. ועל זה כתוב "אשרי העם שככה לו וגו'". מי שזוכה להדבק ברבונו כדוגמא זו, יורש את כל העולמות, אהוב למעלה ואהוב למטה, תפלתו לא חוזרת ריקם, והוא מתחטא לפני רבונו כמו בן לפני אביו, ועושה לו רצונו בכל מה שצריך, ואימתו שולטת על כל הבריות. הוא גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים. עליו כתוב "ותגזר אמר ויקם לך ועל דרכיך נגה אור".

^א בינה (מ"מ).

^ב א"א (מ"מ).

^ג בינה (מ"מ).

^ד אבא (מ"מ).

^ה א"א (מ"מ).

^ו פ"י אבא עצמו אינו משיג א"א שבתוכו (מ"מ).

^ז פ"י אע"ג שאבא עמו אינו משיג א"א שבתוכו מ"מ מגודל הארת א"א שבתוכו נתוסף בו אור גדול ומתבסס (מ"מ)

בראשית

עביד עליה כתיב (איוב כב כח) ותגזר אמר ויקם
לך ועל דרכיך נגה אור:

ויאמר אלהי"ם יהי אור ויהי אור וגו'
(בראשית א ג) א"ר יצחק^א מכאן דעקרן קב"ה
להני נטיעין [נ"א] ושתיל לון משמע דכתיב יהי^ב
רבי יהודה אומר אור שכבר היה תנן משמע
דכתיב ויהי אור והיה לא כתיב אלא ויהי וכד
אסתכל קב"ה באינון דרין דרשיעיא גניז ליה
לצדיקיא הה"ד (תהלים צז יא) אור זרוע לצדיק
ולישרי לב שמתה והא אתמר ויאמר אלהי"ם יהי
אור הה"ד (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח וגו')

וירא אלהי"ם את האור כי טוב (בראשית א
ד) מאי ראה א"ר חייא כדקאמרן חמא
בעובדיהו דרשיעיא וגניז ליה רבי אבא אומר
וירא אלהים את האור כי טוב לגנוז אותו וירא
אלהי"ם את האור [נ"א] ושתיל לון דכתיב ויהי
אור מאי משמע אור שכבר היה אור רבי יהודה
אמר והיה אור לא נאמר אלא ויהי לומר שכבר
היה^א וכתיב אור זרוע לצדיק וגו' והאי הוא
דכתיב (ישעיה מא ב) מי העיר ממזרח וגו' וירא
אלהי"ם את האור ויבדל א"ר יצחק כדאמרן
דחמא בעובדיהו דרשיעיא וגניז ליה רבי אבא
אמר חמא^א דסליק נהוריה מסיפי עלמא עד
סיפי עלמא וכי טוב הוא

מ/א

לאגנוזא ליה דלא יהנון מניה חיבי עלמא
אמר רבי שמעון וירא אלהי"ם את האור כי טוב
(בראשית א ד) דלא ישתכח ביה רתחא כתיב
הכא כי טוב וכתיב התם (במדבר כד א) כי טוב
בעיני יהו"ה לברך את ישראל וסופא דקרא
[אוכח] ויבדל אלהי"ם בין האור ובין החשך
ובגין כך לא אשתכח ליה רתחא ואע"ג דשיתף
לון קב"ה כחדא תא חזי נהירו עלאה למהוי נהיר
האי אור ומההוא נהירו חדו לכלא ביה והוא

"ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור וגו'".
אמר רבי יצחק, מכאן שעקר הקדוש ברוך
הוא את הנטיעות הללו (ושתל אותם,
ממשמע שכתוב "יהי". רבי יהודה אומר,
אור שכבר היה שנינו, ממשמע שכתוב
"ויהי אור", לא כתוב והיה אלא ויהי.
וכשהסתכל הקדוש ברוך הוא באותם
דורות של רשעים גנוז לצדיקים. זהו
שכתוב "אור זרוע לצדיק ולישרי לב
שמחה". והרי נאמר "ויאמר אלהים יהי
אור". זהו שכתוב "מי העיר ממזרח וגו'".

"וירא אלהים את האור כי טוב", מה
ראה, אמר רבי חייא, כפי שאמרנו, ראה
במעשי הרשעים וגנוז אותם. רבי אבא אמר,
"וירא אלהים את האור כי טוב", לגנוז
אותו, "וירא אלהים את האור". נ"א ושתל
אותם, שכתוב "ויהי אור", מה משמיע אור,
שכבר היה אור, רבי יהודה אומר, והיה אור
לא נאמר אלא "ויהי", לומר שכבר היה,
וכתוב "אור זרוע לצדיק וגו'", וזהו שכתוב
"מי העיר ממזרח וגו'". "וירא אלהים את
האור... ויבדל", אמר רבי יצחק, כמו
שאמרנו, שראה במעשי הרשעים וגנוז
אותו. רבי אבא אמר ראה) שעלה אורו
מסוף העולם ועד סוף העולם, וכי טוב הוא

לגנוזו כדי שלא יהנו ממנו רשעי העולם.
אמר רבי שמעון, "וירא אלהים את האור
כי טוב", שלא ימצא בו רוגז. כתוב כאן "כי
טוב", וכתוב שם "כי טוב בעיני ה' לברך
את ישראל". וסוף הפסוק (מוכיח), "ויבדל
אלהים בין האור ובין החושך". ולכן לא
נמצאה בו רוגז. ואף על גב ששיתף אותם
הקדוש ברוך הוא כאחד. בא וראה, האור
עליון להיות מאיר האור הזה, ומאותו אור
שמחה לכל בו, והוא ימין להתעטר

^א עיין לעיל לב ע"א פי' מאמר זה (ושם מפורש בס' מק"מ. הרש"ב) (ד"א). ועי' ז"ח ה ע"א שזה אותו
דבר עם מעת שינויים.

^ב מדלא כתיב יברא אור אלא יהי האור ש"מ דמעיקרא היו כקרני חגבים אלא שלא נגמרה הוייתן עד
שהיו באימא (מ"מ).

^ג עי' לעיל טז ע"ב (לש"ו).

^ד משמע כבר היו באבא ושתלן באימא והיה לא כתבי אלא ויהי פי' דוהיה משמע על ההוה ועל העתיד
ויהי משמע שכבר היה ש"מ שהיו באבא ושתן באימא (מ"מ).

בראשית

ימינא לאתעטרא גולפוי^א גליפין [נ"א גליפין] בהדיה^ב והא אתמר כתיב (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך מה רב טובך דא אור קדמאה דגניו קב"ה^ג ליראיך לצדיקים לאינן דחלי חטאה כדקאמרן^ד:

ויהי ערב ויהי בקר^ה יום אחד (בראשית א ה) ויהי ערב מסטרא דחשך ויהי בקר מסטרא דאור ומגו דאינן משתתפי כהדא כתיב יום אחד רבי יהודה אמר מאי טעמא בכל יומא ויומא כתיב ויהי ערב ויהי בקר למנדע דהא לית יום בלא לילה ולית לילה בלא יום ולא אבעון לאתפרשא אמר רבי יוסי ההוא יום דנפק אור קדמאה אתפשט בכלהו יומי דכתיב בכלהו יום א"ר אלעזר משמע דכתיב בכלהו בקר ולא בקר אלא מסטרא דאור קדמאה רבי שמעון אמר יומא קדמאה אזיל עם כלהו וכלהו ביה בגין לאחזאה דלאו בהו פרודא וכלא חד ויאמר אלהי"ם יהי אור (שם ג) [יהי] אתפשטותא דהאי אור לתתא ואלין אינן מלאכין דאתבריאון ביומא קדמאה (ד) אית לון קיומא לאתקיימא לסטר ימינא וירא אלהי"ם את האור כי טוב (בראשית א ד) את לאתכללא אספקלריאה דלא נהרא עם אספקלריאה דנהרא^ו דאתמר

חקיקותיו (חקוקיו) חקוקים יחד איתנו. והרי נתבאר. כתוב "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך". מה "רב טובך", זה אור ראשון שגנז הקדוש ברוך הוא ליראיך, לצדיקים, שהם יראי חטא כמו שאמרנו.

"ויהי ערב ויהי בקר יום אחד". "ויהי ערב" מצד החושך, "ויהי בקר" מצד האור, ומתוך שהם משתתפים כאחד כתוב "יום אחד". רבי יהודה אמר, למה כתוב בכל יום ויום "ויהי ערב ויהי בקר", לדעת שהרי אין יום בלי לילה ואין לילה בלי יום, ולא רוצים להפרד. אמר רבי יוסי, אותו היום שיצא אור ראשון, התפשט בכל הימים, שכתוב בכולם יום. אמר רבי אלעזר, משמע שכתוב בכולם בוקר, ואין בוקר אלא מצד של אור הראשון. רבי שמעון אמר, יום ראשון הולך עם כולם וכולם בו, כדי להראות שאין בהם פירוד והכל אחד. "ויאמר אלהים יהי אור", יהי (אור) התפשטות האור הזה למטה, ואלה הם המלאכים שנבראו ביום הראשון, יש להם כח להתקיים לצד ימין. "וירא אלהים את האור כי טוב", "את", לכלול את האספקלריה שלא מאירה עם אספקלריה מאירה, שנאמר (בו) "כי טוב". אמר רבי אלעזר, "את" לכלול (להכליל) ולרבות את

^א פי' החסד מעטר הו"ה שהם חקיקי החקיקות והוא יומא דאזיל עם כלהו יומי שהם הו"ק דז"א. הרשב"ב (נ"א).

^ב פי' כי החסד הוא מעטר כל הקצוות בסוד יומא דאזיל עם כולהו (מ"מ).

^ג עי' פרשת תרומה קמח סע"ב (לש"ו).

^ד חסר כאן ועיין בסוף הספר בסי' לז (הערת הזוהר).

^ה עי' זוהר הרקיע.

^ו עי' בבהגר"א על תיקור"ז דף עה ע"ג (לש"ו). הגם שנתגלה ביום הראשון ונגנז, ונתגלה אח"כ בשבת אעפ"כ מצינו ששימש במקצת בכל ששת ימי בראשית (דע"ה ח"ב סג ע"ג). ועי' שער השמות בסופו שהו"ק אינו מקבל מאור א"ס אלא על ידי אור החסד, ועי' אמור קג ע"ב ובלק קצא ע"ב (דע"ה ח"ב קד ע"א). והיינו אור המ"ה תולדת יסוד דא"ק (כללים ח"א נז ע"א). והוא חסד דכתר שבתיקון ונקה, ועי' בבהגר"א על תיקור"ז עה ע"ג [ז"ל]: ענין יומא דכולא יומין שאמר כאן ובזוהר בכמה מקומות על החסד ואמר דאזיל בכלהו כי יום נק' ע"ש האור כמ"ש ויקרא אלקים לאור יום ואור הוא בחסד וכל ו"ק שנק' יום ע"ש שמקבלין החסדים על ידו ה"ח ונק' כ"א יום באורו וזהו יום דכתיב בכל מעשה בראשית [כללים ח"ב עג ע"ב].

^א עי' זו"ח בראשית ע"א ע"א.&

^ב עי' בבהגר"א על תז"ח יח ע"א, ז"ל, דלא אנהיר סיהרא אספקלריא כו' - כי אין השגה לשום בריה רק בשכינה כידוע רק שמרע"ה אנהיר לה בדרגיה ועביד לה אספקלריא דנהרא, עכ"ל. דהיינו שכל הבריאה כולה אינה יכולה להשיג מאומה אלא ממידת המלכות בלבד. אמנם אם ישנם חילוקי מדרגות בין הברואים הדבר תלוי באם המלכות מאירה אם לאו, כלומר אם המלכות עומדת בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' בתז"ח לד ע"ג, תנא דמסייע ליסוד זה: כרובי עינא דפתחין וסגרין דבהון נהיר עמודא דאמצעייתא בבת עינא ואתקריאת מסטרא אספקלריא דנהרא וכד סתים עינא אתקריאת אספקלריא דלא נהרא, ע"כ. למימרא, שההבדל בין "נהרא" לבין "לא נהרא" הוא אם הנוק' בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' תז"ז פט ע"ב: מסטרא דיהו"ה אתקריאת אספקלריא דנהרא, וכד איהי אדנ"י בלא בעלה, אתקריאת אספקלריא דלא נהרא

בראשית

כל המלאכים שבאים מצד האור הזה, וכולם מאירים כבתחילה בקיום שלם. [ביה] כי טוב א"ר אלעזר את (לאתכללא) [לאכללא] ולאסגאה כלהו מלאכין דאתיין מסטרא דאור דא וכלהון נהרין בקדמיתא בקיומא שלים:

יהי רקיע בתוך המים (שם ו) א"ר יהודה בהאי אתפרשו² מיין עלאין [ממיין] (למיין) תתאין³ רקיע פשיטותא דמיין והא אתמר ויהי מבדיל בין מיין עלאין לתתאין:

ויעש אלהים את הרקיע (שם ז) דעביד ביה עבידתא בסגיאנו עלאה ויהי רקיע לא כתיב אלא ויעש דאסגי ליה ברבו סגיא א"ר יצחק בשני אתברי גיהנם⁴ לחייבי עלמא בשני אתברי (ה)מחלוקת בשני לא אשתלים ביה עבידתא⁵ ובגין כך לא כתיב ביה כי טוב עד דאתא יום תליתאה ואשתלים ביה עבידתא בגין כך כי טוב תרי זמני חד על אשלמות עבידתא דיום שני וחד לגרמיה ביום תליתאי אתתקן יום שני ואתפרש ביה מחלוקת וביה אשתלימו רחמי על חייבי גיהנם⁶ ביומא תליתאה <משתככין> (משתבכין) שביבין דגיהנם⁷ בגיני כך אתכליל ביה יום שני ואשתלים ביה רבי חייא הוה יתיב קמיה דרבי שמעון א"ל האי אור ביום ראשון וחשך ביום שני ואתפרשו מיא ומחלוקת הוה ביה אמאי לא אשתלים ביום ראשון דהאי ימינא כליל לשמאלא א"ל על דא הוה מחלוקת ותליתאה בעי למיעל בנייהו לאכרעא ולאסגאה בהו שלם:

תדשא הארץ דשא (שם יא) אתחברותא דמיין עלאין בתתאין למעבד פריין מיין עלאין

"יהי רקיע בתוך המים". אמר רבי יהודה, בזה נפרדו מים עליונים ממים תחתונים. "רקיע" הוא התפשטות המים, והרי נאמר, "ויהי מבדיל" בין מים עליונים לתחתונים.

"ויעש אלהים את הרקיע", שעשה בו פעולה בגדלות שלמעלה. לא כתוב ויהי רקיע אלא "ויעש", שהגדיל אותו בגדלות רבה. אמר רבי יצחק, בשני נברא גיהנם לרשעי העולם, בשני נבראה מחלוקת, בשני לא נשלם בו המעשה, ולכן לא כתוב בו כי טוב, עד שבא יום שלישי ונשלם בו המעשה. לכן [נאמר בו] כי טוב פעמיים, אחד על השלמת המעשה של יום שני, ואחד לעצמו. ביום השלישי נתקן היום השני ונבדלה בו מחלוקת, ובו השתלמו רחמים על רשעי הגיהנם. ביום השלישי שוקטים שלהבות הגיהנם, ולכן נכלל בו יום שני ונשלם בו. רבי חייא היה יושב לפני רבי שמעון, אמר לו, אור זה ביום ראשון, וחושך ביום שני, ונפרדו המים ומחלוקת היתה בו, למה לא נשלם ביום הראשון, שהרי ימין כולל את השמאל. אמר לו, על זה היתה מחלוקת, ושלישי רצה להיכנס ביניהם להכריע ולהרבות בהם שלום.

"תדשא הארץ דשא", התחברות של מים עליונים בתחתונים לעשות פירות. מים

[תרגום: מצידו של הו"ה נקרא מראה המאירה, וכאשר היא אדני בלא בעלה, נקראת מראה שאינה מאירה].

^א לרבות כל המלאכים (ד"א).

^ב בראשית לב ע"ב יז ע"ב (הערת הזוהר).

^ג פי' כי היסוד מפריש בין החסדי סובין הגבורות, כי החסדים הם עולים מתוכו להגדיל ז"א בסוד חוזר עד הכתר והגבורות הולכים אל המלכות (מ"מ).

^ד עי' תרומה קמט ע"ב. וכאן מתבאר עניין רחמי הקב"ה על הרשעים שאין עושה בהם כליה (דע"ה ח"ב עו ע"ד).

^ה על ידי הגבורה לבדה לא תיתכן יציאה לפועל של שום פעולה (דע"ה ח"ב סב ע"א).

^ו המאמרות דמעשה בראשית עומדים בסוד עולם הבריאה לעולם. והם הפועלים בכל המציאויות ובכל ענייניהם את הפעולה דיום ב'. והגם שהיא בלתי מקויימת, עכ"ז הנה היא התחלה לכל פעולות המקויימות, ויש לה שיתוף ושיתוף בפעולת כל הימים כולם. ולכך נכפל בשלישי "כי טוב" (דע"ה ח"ב סו ע"ב). עי' שמות כא ע"ב אמר ר"י (לש"ו).

^ז נשקטים שלהובי דגיהנם (ד"א).

בראשית

[פריז] ורבין ועבדי איבין ותתאי קראן לון לעלאין כנוקבא לגבי דכורא בנין דמיין עלאין דכורין ותתאי נוקבין רבי שמעון אמר כל דא הוא לעילא¹ והוא לתתא א"ר יוסי אי הכי אלהי"ם דקא אמר(ן) מאן אלהי"ם (אלא אלהי"ם סתם) אלהי"ם חיים לעילא² ואי תימא³ לתתא אלהי"ם סתם אלא לתתא איהו תולדות

עליונים (פריס ורביס) עושים פירות, והתחתונים קוראים להם לעליונים כנקבה לזכר, משום שמים עליונים זכרים ותחתונים נקבות. רבי שמעון אמר, כל זה הוא למעלה והוא למטה. אמר רבי יוסי, אם כך, אלהים שאמרנו (אמר), מי האלהים, (אלא אלהים סתם) אלהים חיים למעלה. ואם תאמר אלהים למטה סתם, אלא למטה הוא תולדות,

מ/ב

כמה דאת אמר אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (בראשית ה א) ואמרינן בה' בראם וההוא (ד)לעילא אבהן דכלא⁴ הוא איהי עבדתא ועל דא ארעא עבדת תולדות דהא היא מתעברא כנוקבא מן דכורא:

רבי אלעזר אמר כל חילין הוו בארעא ולא אפיקת חילהא ואינון תולדותיה עד יום (חמישי) <הששי> דכתיב (בראשית א כד) תוצא הארץ נפש חיה ואי תימא והא כתיב (שם יב) ותוצא הארץ דשא אלא אפיקת תקון חילהא לאתיישבא כדקא יאות וכלא הוה גניז בה עד דאצטריך⁵ דהא בקדמיתא כתיב צדיא וריקניא⁶ כתרנומו ולבתר אתתקנת ואתיישבת⁷ וקבילת זרעא ודשאין ועשבין ואילנין כדקא יאות ואפיקת לון לבתר ומאורות הכי נמי לא שמשו נהורא דלהון עד דאצטריך:

יהי מארת ברקיע השמים (שם יד) [מארת כתיב חסר⁸] לאכללא חויא בישא דאטיל זוהמא ועביד פרודא דלא משמש שמשא בסיהרא

כמו שנאמר "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם", ואמרנו בה' בראם, ואותו (שלמעלה) למעלה אביהם של הכל הוא, היא העשיה, ועל זה הארץ עושה תולדות, שהרי היא מתעברת כנקבה מן הזכר.

רבי אלעזר אמר, כל הצבאות היו בארץ ולא הוציאה את כחה, והם תולדותיה, עד יום (חמישי) הששי, שכתוב "תוצא הארץ נפש חיה". ואם תאמר, והרי כתוב "ותוצא הארץ דשא". אלא הוציאה תיקון כחותיה כדי להתיישב כראוי. והכל היה גנוז בה עד שהצטרך, שהרי בהתחלה כתוב שוממה וריקה כתרנומו, אחר כך נתקנה והתיישבה וקבלה זרע ודשאים ועשבים ואילנות כראוי, והוציאה אותם אחר כך. והמאורות גם כן לא שמשו אורות שלהם עד שהצטרך.

"יהי מארת ברקיע השמים" (מארת כתוב חסר), להכליל נחש הרע שהטיל זוהמא ועשה פירוד, שהשמש לא משמש עם לבנה. "מארת" קללות. ועל זה גרם שהתקללה הארץ, שכתוב "ארורה

^א כענין שנאמר תהום אל תהום קורא לקול צנוריק כדי שישפיעו העליונים לתחתונים (ד"א). עי' בסוף הספר אריכות בש"נ.

^ב פי' תדשא הארץ דשא היא המלכות (מ"מ).

^ג פי' בינה היא אמרה תדשא כו' (מ"מ).

^ד פי' כשאנו אומרים תדשא הארץ היא הארץ הזאת, וכי ג"כ אנו מפרשים אלהים היא הבינה, ומשני אלא לתתא איהו תולדות, פי' כשאנו מפרשים הארץ הלזו אז אלהים דקרא היא המלכות שהיא תולדות הבינה כי המלכות נק' בת והבינה אימא (מ"מ).

^ה פי' היא בינה שכוללת חג"ת שנקראים אבהן (מ"מ).

^ו פי' מ"ש ביום ג' ותוציא הארץ היינו בתוך בטן הארץ עד פתח הקרקע ולא יצאו לאויר העולם עד יום הששי (מ"מ).

^ז תהו ובהו תרגומו צדיא ורקניא (ד"א).

^ח ולאח"כ נתקנת לתקון הישוב (ד"א).

^ט אז נעלם האור הגנוז לגמרי ונעשה סוד מיעוט הירח ונתייסד כל סוד הנהגת עולם הזה (כללים ח"ב נד ע"ד).

בראשית

ארעא דכתיב (שם ג יז) ארורה האדמה ובגין כך מארת כתיב חד יהי מארת דא סיהרא (ב)רקיע השמים דא שמשא ותרואיהו בכללא דא לאודווגא לאנהרא עלמין לעילא^א ותתא^ב משמע דכתיב (שם א יד) על הארץ ולא כתיב בארץ דמשמע לעילא ותתא^א חושבן^ב דכלא בסיהרא הוא רבי שמעון <אמר> (אומר) גימטריאות וחשבון תקופות ועבורין כלא הוא בסיהרא^א דהא לעילא לאו איהו א"ל רבי אלעזר ולא והא כמה חושבנין ושיעורין קעבדי חבריא^א א"ל לאו הכי אלא חושבנא קיימא בסיהרא^א ומתמן יעול בר נש למנדע לעילא^א א"ל והא כתיב (שם) והיו לאותות ולמועדים א"ל לאתת כתיב חסר א"ל הא כתיב והיו א"ל הויין כלהון דיהוון ביה כאספוקא דא דאתמליא מכלא^א אבל חושבנא דכלא^א בסיהרא הוא תא חזי נקודה חד^א אית^ב ומתמן שירותא לממני דהא מה דלגו^א דההיא נקודה לא אתידע ולא אתיהב לממני ואית נקודה לעילא^א סתים דלא אתגליא כלל ולא אתידע ומתמן שרותא לממני כל סתים ועומקא הכי נמי אית נקודה לתתא דאתגליא ומתמן הוא שרותא לכל חושבנא ולכל מנין ועל דא הכא הוא אתר לכל תקופות וגימטריאות ועבורין^א וזמנין וחגי ושבתי וישראל דדבקי בקב"ה עבדי

האדמה", ולכן "מארת" כתוב אחד [בלשון יחיד]. "יהי מארת" זו הלבנה. "רקיע השמים" זו השמש, ושניהם בכלל אחד להזדווג להאיר העולמות למעלה ולמטה, ממשמע שכתוב "על הארץ" ולא כתוב בארץ, שמשמע למעלה ולמטה, בלבנה נמצא חשבון של הכל. רבי שמעון אמר, גימטריאות וחשבון תקופות ועיבורים, הכל הוא בלבנה, שהרי למעלה איננו. אמר לו רבי אלעזר, ולא, והרי כמה חשבונות ושיעורים עושים החברים. אמר לו, לא כך, אלא החשבון עומד בלבנה, ומשם יכנס האדם לדעת למעלה. אמר לו, והרי כתוב "והיו לאותות ולמועדים". אמר לו, "לאתת" כתוב חסר. אמר לו, הרי כתוב "והיו". אמר לו, הויין כולם שיהיו בו כאוצר זו שמתמלא מהכל, אבל החשבון של הכל הוא בלבנה. בא וראה, יש נקודה אחת ומשם הראשית למנות, שהרי מה שלפנים של אותה נקודה לא נודע ולא ניתן למנות. ויש נקודה למעלה סתומה שלא התגלתה כלל ולא נודעה, ומשם הראשית למנות כל נסתם ועומק. וכן יש נקודה למטה שהתגלתה, ומשם הוא ראשית לכל חשבון ולכל מנין, ועל זה כאן הוא המקום לכל התקופות והגימטריאות והעיבורים והזמנים וחגים ושבטות. וישראל שדבקים בקדוש ברוך הוא, עושים חשבון ללבנה, והם דבקים בו ומעלים

^א בי"ע (מ"מ)

^ב עולם הזה (מ"מ).

^ג פי' בי"ע, ותתא עולם הזה, עץ הארץ, פי' דאי כתיב בארץ משמע הארץ הזאת ומדכתיב על הארץ משמע בי"ע (מ"מ).

^ד כל החשבונות ושיעור ומדה הכל הוא מצד העטר"ת (ד"א).

^ה עי' ע"ח שער או"א פרק ה, שכל הגימטריאות הם בסוד מלכות.

^ו נוסף בנוסח "לעילא". פי' שגם בא"א ואו"א וז"א יש שמות שיש בהם חשבון (מ"מ).

^ז כל החשבונות במלכות, וקשה אפילו בשמות של שאר הספירות יש בהם חשבון, אך הענין כי בכל מלכוות ומלכות שיש בבחינת השם ההוא שם הוא החשבון של השם (מ"מ).

^ח פי' מהמלכות שבכל שם ושם יכנס האדם לידע שאר הספירות של השם (מ"מ).

^ט כאוצר הזה שמלא בר ולחם ומזון ומלבושים והגורס אסקופא הוא ט"ס כי צ"ל אסקופא (ואסקופא נדרסת. הרש"ב (ד"א)).

^י פנחס רכ ע"ב ויחי רלט ע"א ופקודי רסו ורכג ע"א (ד"א).

^{יא} אבא (מ"מ).

^{יב} עי' יהל אור.

^{יג} עי' יהל אור ח"א ג ע"ב אריכות.

^{יד} אבא (מ"מ). יש נקודה למעלה והיא נקודת החכמה שהיא ראשית לכלם אל הגלוי (ד"א).

^{טו} ומועדים (ד"א). עי' זוהר פנחס רכ ע"ב, ויחי רלט ע"א, @שכל החשבונות של מולדות ותקופות הם בנויים על זה שניסן הוא ראש השנה @ (כללים ח"א לז ע"ב).

בראשית

אותו למעלה, שכתוב "ואתם הדבקים בה" אלהיכם וגו'".
לסיהרא ואינון דבקין ביה וסלקין ליה לעילא דכתיב (דברים ד י) ואתם הדבקים ביהוה אלהיכם וגו':

ישרצו המים שרץ נפש חיה (בראשית א כ) אמר רבי אלעזר הא אוקמוה דאינון מיין רחישו ואולידו כגוונא דלעילא" והא אתמר (שם) ועוף יעופף על הארץ ועוף מבעי ליה מהו יעופף א"ר שמעון רזא הוא ועוף דא מיכאל דכתיב (ישעיה ו ו) ועוף אלי אחד מן השרפים יעופף (יעוף מבעי ליה אלא) דא גבריא"ל דכתיב (דניאל ט כא) והאיש גבריא"ל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף (ודא הוא יעופף) על הארץ" נ"א דא אליהו דאשתכח תדיר בארעא ולא מסטרא דאבא ואמא" אשתכח ואיהו" בד' מאסין דכתיב (מ"א יח יב) ורוח יהוה"ה ישאך על אשר לא אדע ורוח יהוה"ה חר ישאך תרין על אשר תלת לא אדע ארבע על פני דא מלאך המות דהוא חשוך ארעא על פני >נ"א אחשיך פני עלמא וכתיב ביה (בראשית א ב) וחשך על פני תהום" רקיע השמים כדאמרן עולה ומסטין וכו' אמר רבי אבא והא מלאך המות בשני אתבריא"ל אלא על הארץ דא רפא"ל דאיהו ממנא לאסוותא דארעא דבגיניה אתרפיאת ארעא וקיים בר נש עלה ורפי לכל חיליה על פני רקיע השמים דא אוריא"ל" וכלא הוא בקרא ובגין כך כתיב בתריה (שם כא) ויברא אלהים את התנינים הגדולים אמר רבי אלעזר ((נ"א) הא אוקימנא אלין לויתן ובת זוגו דבר אחר) אלין אינון שבעין ממנן רברבן על שבעין עמין ובגין כך אתבריא"ו כלוה למהוי שליטאן על ארעא ואת כל נפש

"ישרצו המים שרץ נפש חיה". אמר רבי אלעזר, הרי פרשוה שאותם מים רחשו והולידו כדוגמא שלמעלה, והרי נאמר, "ועוף יעופף על הארץ", היה צריך לכתוב יעוף, מה זה יעופף. אמר רבי שמעון, סוד הוא, ועוף זה מיכאל"ל, שכתוב "ועוף אלי אחד מן השרפים", "יעופף" (יעוף צריך לו אלא) זה גבריא"ל, שכתוב "והאיש גבריא"ל אשר ראיתי בחזון בתחלה מועף ביעף". (וזהו יעופף). "על הארץ" (זה אליהו שנמצא תמיד בארץ ולא מצד של אבא ואמא הוא נמצא שהוא (טס הוא בעולם) בארבע טיסות, שכתוב "ורוח ה' ישאך על אשר לא אדע". "ורוח ה'" אחת, "ישאך" שתים, "על אשר" שלש, "לא אדע" ארבע. "על פני" זה מלאך המות, שהוא (חשך הארץ על פני, נ"א מחשיך פני העולם, וכתוב בו "וחושך על פני תהום"). "רקיע השמים" כמו שאמרנו עולה ומסטין וכו'. אמר רבי אבא, והרי מלאך המות בשני נברא, אלא "על הארץ, זה רפא"ל, שהוא ממונה על רפואת הארץ, שבגללו נרפאת הארץ, וקיים אדם עליה, ומרפא לכל כחו [של הארץ]. "על פני רקיע השמים" זה אוריא"ל. והכל הוא בפסוק. ולכן כתוב אחריו "ויברא אלהים את התנינים הגדולים". אמר רבי אלעזר, (הרי בארנו אלו לויתן ובת זוגו) אלה הם שבעים ממונים גדולים על שבעים העמים, ולכן נבראו כולם להיות שולטים על הארץ. "ואת כל נפש החיה הרומשת" אלה הם ישראל שהם

^א אצילות (מ"מ).

^ב הם המלאכים דחלקי חי ומדבר שביצירה (דע"ה ח"ב סב ע"א).

^ג ענין אליהו נעלם ולא נמצא לו אב ואם והסוד שהיה שם למעלה מלאך כשאמר נעשה אדם כו' ועי' פ' יגש רט ע"א ויצא קנח ע"א (ד"א). זו הקדמה נפלאה וכו' בס' כלי יקר מלכים ב' סי' ב' בשם המקובלים ומדרש תלפיות ערך אליהו [לח ע"ג – לש"ו]. מא"י (נ"א).

^ד ועי' פרשת ויקהל קצו ע"א פרשת אחרי מות סח רע"ב ועי' שמות רבה פ"מ סי' ד' (לש"ו). עי' פרדס רימונים שער ההיכלות פרק יד, שלאליהו לא היו אב ואם רק נחית משמיא ונתלבש בגוף, וכן עי' יהל אור ח"ב ל ע"ד (דע"ה ח"א נג ע"א).

^ה (ס"ח ואיהו טאס עלמא) (לפ"ו).

^ו בד' רוחות שהם ד' יסודות העולם ויקהל קצא ע"ב (ד"א).

^ז בכלל שאר בחי' הגבורות. ועי' לעיל יז ע"א וע"ב, וכן לג ע"א, מו ע"א ותרומה קמט ע"ב (דע"ה ח"ב סא ע"ד).

^ח ע"ל פני עם האותיות והתיבות והכולל גי' אוריא"ל. א"מ (נ"א).

בראשית

החיה הרומשת אלין אינון ישראל דאינון

מז/א

נפש ודאי דההוא חיה ואקרון גוי אחד בארץ (דה"א יז כא) אשר שרצו המים למיניהם דאינון משתדלין באורייתא ואת כל עוף כנף למינהו אלין צדיקיא^א דבהון^ב ובגין כך אינון נפש חיה דבר אחר ואת כל עוף כנף כדקא אתמר אלין אינון^ג שלוחי עלמא^ד אמר רבי אבא נפש חיה (ד)אינון ישראל^ה בגין דאינון (בני דקב"ה) [בגין לקב"ה] ונשמתהון קדישין מניה אתיין נפשין דשאר עמים עעכו"ם (מ)מאן אתר הוא אמר רבי אלעזר מאינון סטרי שמאלא דמסאבי לון אית לון נשמתין ובגין כך כלהו מסאבין ומסאבין למאן דקרב בהדיהו:

ויאמר אלהי"ם תוצא הארץ נפש חיה וגו' (בראשית א כד) כלהון שאר חיוון אחרנין כל חד וחד כפום זיניה^א וא"ר אלעזר האי מסייע למה דאמרין^ב נפש חיה אלין ישראל דאינון נפש חיה קדישא עלאה בהמה ורמש וחיתו ארץ אלין שאר עמין עעכו"ם^ג דלאו אינון נפש חיה אלא [ערלה] כדקאמרין^ד:

נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (בראשית א כו) דאתכליל בשית סטרין^א כליל מכלא כגוונא דלעילא בשייפי מתקנן ברזא דחכמתא כדקא יאות כלא תקונא עלאה נעשה אדם רזא דכר ונוקבא כלא בחכמתא קדישא עלאה בצלמנו כדמותנו לאשתכללא דא בדא למהוי (חד) [הוא]

נפש ודאי של אותה חיה, ונקראים "גוי אחד בארץ". "אשר שרצו המים למיניהם", שהם עוסקים בתורה. "ואת כל עוף כנף למינהו", אלה הצדיקים שבהם, ולכן הם "נפש חיה". דבר אחר, "ואת כל עוף כנף", כמו שנאמר, אלה הם שלוחי העולם. אמר רבי אבא, "נפש חיה", שהם (הם) ישראל, משום שהם בני הקדוש ברוך הוא (בנים לקדוש ברוך הוא), ונשמות הקדושות שלהם באות ממנו, נפשות שאר העמים עובדי עכו"ם, מאיזה מקום הם. אמר רבי אלעזר, מאותם צדדי השמאל שמטמאים אותם יש להם נשמות, ולכן כולם טמאים ומטמאים מי שקרב עמם.

"ויאמר אלהים תוצא הארץ נפש חיה וגו'", כל שאר החיות האחרות כל אחת ואחת כפי מינה. ואמר רבי אלעזר, זה מסייע למה שאמרנו ש"נפש חיה" אלו ישראל שהם נפש חיה קדושה עליונה. "בהמה ורמש וחיתו ארץ" אלו שאר העמים עובדי עבודה זרה שאינם נפש חיה אלא (ערלה) כמו שאמרנו.

"נעשה אדם בצלמנו כדמותנו", שנכלל בששה צדדים כלול מהכל כדוגמא שלמעלה, באיברים מתוקנים בסוד החכמה כראוי, הכל תיקון עליון. "נעשה אדם", סוד של זכר ונקבה, הכל בחכמה קדושה עליונה. "בצלמנו כדמותנו" להתקן זה בזה להיות (אחד) הוא יחידי בעולם השולט

^א שהם מצד היסוד, ובג"כ אקרון אותם שהם ממלכות נפש חיה על שם אל ח"י שהוא היסוד שע"י המלכות מוציא נפש (אור יקר ש"ה סי' ה).

^ב ע"י רע"מ צו כט ע"א (דע"ה ח"ב מו ע"א).

^ג לעיל לד ע"א (הערת הזוהר).

^ד מלאכים שהם שלוחים מאת ה' למטה (אור יקר).

^ה שלא נפרש שנפש חיה כולל כל החיים ישראל ואומות העולם, לזה נשמר שא"א כי אחר שנפש חיה ר"ל נפש ממלכות א"כ דווקא יהיה ענין זה לישראל שהם בנים להקב"ה דהיינו שאותם הנשמות הם מזווג דקב"ה ושכינתא (אור יקר).

^א בהיותם בחיים מפני רוח הטואמה שבהם (אור יקר).

^ב שהם טהורים ושואבים רוח חיותם ממקום הטהרה (אור יקר).

^ג כפי מינו (ד"א).

^ד ויקרא יט ע"א ותזריע מג ומו ע"ב (ד"א).

^ה ע"י רע"מ צו כט ע"א (דע"ה ח"ב מו ע"א).

^ו מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר בסי' כה וסי' לח ורעיא מהימנא סי' לח (הערת הזוהר).

^ז פי' אדה"ר היה נכלל מו"ק דז"א והמלכות כלולה עמהם והם נקראים צלם ודמות וז"ש הכתוב נעשה אדם בצלמנו כדמותינו (מ"מ).

בראשית

על הכל.

יחידאי בעלמא שליט על כלא:

וירא אלהים את כל אשר עשה (בראשית א לא) [כלל] והנה טוב מאד הכא אתתקן מה דלא אתמר כי טוב בשני בגין דאתברי ביה מותא והכא אתמר והנה טוב מאד ואזלא כמה דאמרי חבריא והנה טוב מאד זה מות^א וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד וכי לא חמא ליה קודם אלא כלא חמא ליה קב"ה ומאן דאמר את כל לאסנאה כל דרין דיתון לבתר כן וכן כל מה דיתחדש בעלמא בכל דרא ודרא עד לא ייתון לעלמא אשר עשה דא כל עובדין דבראשית דתמן אתברי יסודא ועקרא לכל מה דייתי ויתחדש [בעלמא] (לעלמא) לבתר כן ובגין כך חמא ליה קב"ה עד לא הוה ושוי כלא בעובדא דבראשית יום הששי מאי שנא בכלהו יומי דלא אתמר בהו ה"א אלא הכא כד אשתכלל עלמא אתחברת נוקבא בדכורא בחבורא חד ה' בששי [דאיהו]^ב למהוי כלא חד ויכלו אשתכללו^ג כלא (חד) [כחד] אשתכללו מכלא ואשתלימו בכלא:

ויכלו השמים והארץ וכל צבאם (בראשית ב א) רבי אלעזר פתח (תהלים לא כ) מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם תא חזי קב"ה ברא לבר נש בעלמא ואתקין ליה למהוי שלים בפולחניה ולאיתקנא ארחוי בגין דיזכי לנהורא עלאה דגניזי קב"ה לצדיקייא כמה דאת אמר (ישעיה סד ד) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו^ד ובמה^ה יזכי ליה לבר נש לההוא נהורא באורייתא דכל מאן דאשתדל באורייתא בכל יומא יזכי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתלי ויתחשב ליה כאלו באני עלמין דהא באורייתא אתבני עלמא ואשתכלל

"וירא אלהים את כל אשר עשה (כלל) והנה טוב מאד", כאן נתקן מה שלא נאמר "כי טוב" בשני, משום שבו נברא המות, וכאן נאמר "והנה טוב מאד". והולך [ומובן] כמו שאמרו החברים "והנה טוב מאד" זה המות. "וירא אלהים את כל אשר עשה והנה טוב מאד", וכי לא ראה אותו קודם. אלא הקדוש ברוך הוא ראה הכל, ומה שאמר "את כל" לרבות כל הדורות שיבואו אחר כך, וכן כל מה שיתחדש בעולם בכל דור ודור בטרם שיבואו לעולם. "אשר עשה", זה כל מעשי בראשית ששם נברא יסוד ועיקר לכל מה שיבא ויתחדש בעולם לאחר מכן. ולכן ראה אותו הקדוש ברוך הוא טרם שהיה, ושם את הכל במעשה בראשית. "יום הששי" מה שונה בכל הימים שלא נאמר בהם ה"א, אלא כאן כאשר נתקן העולם, התחברה הנקבה בזכר בחבור אחד, ה' בששי (שהוא) (יסוד) להיות הכל אחד. "ויכלו" נתקנו הכל אחד (כאחד), נתקנו מהכל והשתלמו בכל.

"ויכלו השמים והארץ וכל צבאם". רבי אלעזר פתח, "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים כך נגד בני אדם". בא וראה, הקדוש ברוך הוא ברא אדם בעולם והתקין אותו להיות שלם בעבודתו ולתקן את דרכיו כדי שיזכה לאור העליון שגנז הקדוש ברוך הוא לצדיקים, כמו שנאמר "עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה למחכה לו". ובמה יזכה האדם לאותו האור, בתורה. שכל מי שעוסק בתורה בכל יום, יזכה להיות לו חלק בעולם הבא, ויחשב לו כאלו בנה עולמות, שהרי בתורה נבנה העולם ונתקן. זהו שכתוב "ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, וכתוב

^א שעל ידו יראת העונש אדם עובד בוראו ועוד על ידי המות נתקן זוהמת הנחש וע"י המות אדם עולה לראות את פני האדון וכו' (אור יקר).

^ב יסוד (נוסף דלפ"ו).

^ג פ' מלת ויכלו ג' פרושים: הא', לשון כללותם יחד. והב', לשון כללות, כל א' מכלם. והג', לשון שלימות. וזהו שאמר "אשתכללו כלא בחד" היינו כללותם יחד. "אשתכללו מכל" היינו כל א' כולו מכולם. שלמות, היינו "אשתלימו" (אור יקר).

^ד מה שחסר כאן עיין בסוף הספר בסי' טל (הערת הזוהר).

^ה (זכי ז"נ) (נוסף דלפ"ו).

^ו היינו עסקו תמיד בתורה לזכך החומר, יזכה למהוי ליה חולקא עם היות שהוא אור צפון חלק הבינה ממש עכ"ז ע"י התורה יושג כי התורה לה מעלת ענין מה שהיה אדם קודם חטאו (אור יקר).

בראשית

הה"ד (משלי ג יט) יהו"ה בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה וכתוב (שם ח ל) ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום וכל דאשתדל בה שכליל עלמין וקיים ליה ותא חזי ברוחא עביד קב"ה עלמא וברוחא מתקיימא רוחא דאינון דלעאן באורייתא וכל שכן רוחא דהבל דרביי דבי רב מה רב טובך דא טובא דאתגניז ליראיך לאינון דחלי חמאה פעלת לחוסים כך מאי פעלת דא עובדא דבראשית רבי אבא אמר דא ג"ע" דהא באומנותא עביד ליה קב"ה בארעא כנוונא דלעילא לאתתקפא ביה צדיקיא

מז/ב

הה"ד^ב (תהלים לא כ) פעלת לחוסים כך נגד בני אדם דהא הוא נגד בני אדם ואחרא נגד עלאין קדישין א"ר שמעון גן עדן לעילא ונגד בני אדם הוין (ואפי" אחרא נגד בני אדם הוין) לאתכנשא ביה צדיקיא דעבדי רעותא דמאריהון

ויכלו דכלו עובדין דלעילא ועובדין דלתתא השמים והארץ לעילא ותתא רבי שמעון אמר עובדא ואומנותא דאורייתא שבכתב ועובדא ואומנותא דתורה שבעל פה וכל צבאם אלין פרטי דאורייתא אפין דאורייתא שבעים פנים לתורה ויכלו דאתקיימו ואשתכללו דא בדא שמים וארץ פרט וכלל וכל צבאם רזי דאורייתא דכיאן דאורייתא מסאבן דאורייתא^א:

ויכל אלהים ביום השביעי^א (בראשית ב ב) דא תורה שבעל פה דאיהו יום שביעי וביה אשתכלל עלמא דאיהו קיומא דכלא מלאכתו אשר עשה ולא כל מלאכתו דהא תורה שבכתב^א

"ואהיה אצלו אמון ואהיה שעשועים יום יום", שכל מי שעוסק בה, מתקן עולמות ומקיים אותם. ובא וראה, ברוח עשה הקדוש ברוך הוא את העולם וברוח הוא מתקיים. רוח של אלו שעוסקים בתורה, וכל שכן רוח הבל של תינוקות של בית רבן. "מה רב טובך" זה הטוב שנגנז, "ליראיך" לאותם יראי חטא. "פעלת לחוסים כך" מה זה פעלת, זה מעשה בראשית. רבי אבא אמר, זה גן עדן, שהרי באומנות עשה אותו הקדוש ברוך הוא בארץ כדוגמא שלמעלה, לחזק בו את הצדיקים.

זהו שכתוב "פעלת לחוסים כך נגד בני אדם", שהרי הוא נגד (בני) אדם, והאחר נגד עליונים קדושים. אמר רבי שמעון, גן עדן למעלה נגד בני אדם הוא, (ואפילו האחר הוא נגד בני אדם) שיכנסו בו צדיקים שעושים רצון רבונם.

"ויכלו", שכלו מעשים שלמעלה ומעשים שלמטה. "השמים והארץ" למעלה ולמטה. רבי שמעון אמר, מעשה ואומנות התורה שבכתב, ומעשה ואומנות תורה שבעל פה. "וכל צבאם" אלה פרטי התורה, פנים של התורה, שבעים פנים לתורה. "ויכלו" שהתקיימו ונתקנו זה בזה. "שמים וארץ", פרט וכלל. "וכל צבאם", סודות התורה, טהרות שבתורה וטמאות שבתורה.

"ויכל אלהים ביום השביעי", זו תורה שבעל פה שהוא יום שביעי, ובה נתקן העולם שהוא קיום של הכל. "מלאכתו אשר עשה" ולא כל מלאכתו, שהרי תורה שבכתב הוציאה הכל בתוקף של כתב

^א ג"ע בארץ (מ"מ).

^ב לעיל ו ע"א (ד"א).

^ג פי' זרין דאצלות זרין דבי"ע (מ"מ).

^ד @ עי' ריש תיקו"ז ששם רואים ע' פנים בפסוק בראשית.

^ה מה שחסר כאן עי' בסוף הספר בסי' מ' (הערת הזוהר).

^ו עיין בחייט ריש דף קע"ג.

^ז ז"א (מ"מ). תורה שבכתב כו' ויקהל ר ע"א נראה שגם בינה נקרא כך ע"ש ויצא קנו ע"ב סג ע"ב ויתרו עג ע"ב ומשפטים קכא ע"ב (ד"א).

^ח פי' ז"א הוציאה הכל בכח בינה הנק' כתב (מ"מ).

בראשית

מחכמתא^א תלת זמנין הכא ביום השביעי ויכל אלהי"ם ביום השביעי וישבות ביום השביעי ויברך אלהי"ם את יום השביעי הא תלת ויכל אלהי"ם ביום השביעי דא תורה שבעל פה דעם יום השביעי דא אשתכלל עלמא כדקא אמרן וישבות ביום השביעי דא יסודא דעלמא^ב בספרא דרב ייבא סבא דא יובלא^ג ועל כך כתיב הכא מכל מלאכתו דכלא נפיק מניה ואנן דא יסודא כדקאמרן דהא גיחא ביה הוה יתיר מכלא ויברך אלהי"ם את יום השביעי דא כהן גדול^ד דמברך לכלא והוא נטיל ברישא דתנן כהן נטיל בראש וברכאן ביה שריין לברכא ואקרי שביעי רבי ייסא סבא אמר הני תרי חד ביסודא דעלמא איהו וחד בעמודא דאמצעיתא^ה:

שיוצא מחכמה. שלש פעמים כאן ביום השביעי, "ויכל אלהים ביום השביעי", "וישבות ביום השביעי", "ויברך אלהים את יום השביעי", הרי שלש. "ויכל אלהים ביום השביעי" זו תורה שבעל פה, שעם יום השביעי הזה נתקן העולם כמו שאמרנו. "וישבות ביום השביעי" זה יסוד העולם. בספרו של רבי ייבא הזקן, זה יובל, ועל זה כתוב כאן "מכל מלאכתו", שהכל יצא ממנו. ואנו זה יסוד כמו שאמרנו, שהרי בו היתה מנוחה יותר מהכל. "ויברך אלהים את יום השביעי", זה כהן גדול שמברך את הכל, והוא נוטל בראש. ששינו כהן נוטל בראש, ובו הברכות שורות לברך, ונקרא שביעי. רבי ייסא הזקן אמר, השנים הללו, אחד הוא ביסוד העולם ואחד בעמוד האמצעי.

(אבל הני תלת חד במעלי שבתא דליליא וחד דיומא וחד דעלמא דאתי דאיהו שבת הגדול) וכן (ויקדש) אותו למאן לההוא אתר דאת קיימא ביה שריא כמה דאת אמר (שמואל ב טו כה) והראני אותו ואת נהו ובהאי אתר שריין כל קדושין (ד)לעילא ונפקי מניה לכנסת ישראל למיהב לה תפנוקא לחם פנג' ואזלא הא כמה דכתיב (בראשית מט כ) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך מאשר דא קיים שלים^א שמנה לחמו [מאן] דהוה (ליה) לחם עוני אתהדר למהוי לחם פנג' והוא יתן מעדני מלך^ב מאן מלך דא כנסת ישראל הוא יהיב [לה] כל תפנוקין דעלמין וכל קדושין דנפקין מלעילא מהאי אתר נפקין ועל דא ויקדש אותו ההוא את קיימא:

(אבל שלשת אלה, אחד בערב שבת של לילה, ואחד של היום, ואחד של העולם הבא שהוא שבת הגדול). וכן (ויקדש) "אותו", למי, לאותו מקום שאות הברית שורה בו, כמו שנאמר "והראני אותו ואת נהו". ובמקום זה שורים כל הקדושים למעלה (שלמעלה), ויוצאים ממנו לכנסת ישראל לתת לה מעדן לחם עונג. וזה הולך [מובן] כמו שכתוב "מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך". "מאשר" זה קיום שלם. "שמנה לחמו" (מה) שהיה (לו) לחם עוני, חוזר להיות לחם עונג. "והוא יתן מעדני מלך" מי המלך, זו כנסת ישראל, הוא נותן (לה) כל תפנוקי העולם, וכל הקדושים שיוצאים מלמעלה, מהמקום הזה יוצאים. ועל זה "ויקדש אותו", "אותו" אות הברית.

כי בו שבת ביה גיחא דכלא [ביה גיחא]

"כי בו שבת", בו מנוחת הכל (בו מנוחה), של עליונים ותחתונים. "בו שבת"

^א פי' אימא יצאה מאבא (מ"מ). עי' בפ' ויקהל רז ע"ב על מה רמז ג' שבתות ושם מבואר כל הלכות שבת ע"פ הסוד ועי' תקונים תקון מח (ד"א).

^ב וישבות היא בינה שנקראת אלהים שעשתה שביתה ע"י יסוד ונק' שביעי כשמתחילים מן הבינה (מ"מ).

^ג פי' וישבות ביום הז' הוא אבא שעשה שביתה ע"י הבינה ולא קאי על אלהים דרישא דקרא ונק' הבינה ז' כשמתחילים מיסוד ממטה למעלה (מ"מ).

^ד פי' חסד שהוא ז' מהמלכות ממטה למעלה (מ"מ).

^ה פי' ת"ת שהוא שביעי כשמתחילים מכתר כחב"ד חג"ת (מ"מ).

^א עי' לקמן רמו ע"א שזה מן, שהוא לחם מבחי' ז"א הפיך לחם עוני, שהוא מבחי' הנוק'@.

^ב ברית שלום והוא יסוד בראשית ו ע"א ויחי ריז ע"א (ד"א).

^ג נט ע"א ורלה ע"ב ורעו ע"א וקכב ע"א (ד"א).

בראשית

דעלאין ותתאין ביה שבתא [אתיין] לניחא אשר" ברא" אלהים מכללא דזכור נפקא שמור לאתקנא עבדתא דעלמא לעשות דא אומנא דעלמא למעבד עבדתא דכלא <נ"א אשר ברא אומנא אצטריך לעלמא וכל עבדתא דכלא> תו פריש רבי שמעון מלה ואמר כתיב (דברים ז ט) שומר הברית והחסד שומר דא כנסת ישראל הברית דא יסודא דעלמא והחסד דא אברהם [דכנסת] (וכנסת) ישראל היא שומר הברית והחסד ואקרי שומר ישראל דא הוא נטיר פתחא דכלא ביה תליין כל עבידן דעלמא ודאי אשר ברא אלהים לעשות" לשכללא ולאיתקנא כלא כל יומא ויומא ולאפקא רוחין ונשמתין ואפילו רוחין ושדין ואי תימא דלאו אינון תקונא דעלמא לאו הכי דהא אינון לתקונא דעלמא הוו ולאקאה בהו לחייבי עלמא דאינון אזלין לקבלייהו לאוכחא להו <ומאי> (ומאי) דאזיל לשמאלא אתאחיד בסטר <א> שמאלא לקבלייהו" בניני כך לתקונא הוו תא חזי מה כתיב בשלמה (שמואל ב ז יד) והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם מאן נגעי בני אדם אלין אינון מזיקין תא חזי בשעתא דאתבריין אתקדש יומא ואשתארו רוחא בלא גופא ואלין אינון בריין דלא

מח/א

אשתכללו (ולא אתייסדו) ומסטר שמאלא אינון זוהמא דדהבא ועל דא בנין דלא אשתכללו ואינון פנימין שמא קדישא לא שריא בהו ולא אתדבקו ביה ודחילו דלהון משמא

(באה) למנוחה. "אשר ברא אלהים", מכלל של זכור יוצא שמור לתקן מעשה העולם. "לעשות", זה אמן העולם, לעשות מעשה של הכל. ("אשר ברא", אומן צריך לעולם, וכל המעשה של הכל). עוד פירש רבי שמעון את הדבר ואמר, כתוב "שומר הברית והחסד". "שומר" זו כנסת ישראל. "הברית" זה יסוד העולם. "והחסד" זה אברהם, שכנסת ישראל היא שומר הברית והחסד, ונקראת שומר ישראל, זהו שומר הפתח של הכל, ובו תלויים כל מעשי העולם ודאי. "אשר ברא אלהים לעשות", לשכלל ולתקן הכל כל יום ויום, ולהוציא רוחות ונשמות ואפילו רוחות ושדים. ואם תאמר שאינם תיקון העולם, לא כך, שהרי הם היו לתיקון העולם ולהלקות בהם רשעי העולם, שהם הולכים כנגדם להוכיח אותם. ומי שהולך לשמאל, נאחז בצד השמאל כנגדם (לוקה בהם), לכן הם לתקון. בא וראה מה כתוב בשלמה, "והוכחתי בשבט אנשים ובנגעי בני אדם". מי הם נגעי בני אדם, אלה אותם המזיקים. בא וראה, בשעה שנבראו, התקדש היום ונשארו רוח בלי גוף, ואלו הם בריות שלא

נתקנו (ולא התיסדו), ומצד שמאל הם זוהמת הזהב. ועל זה, משום שלא נתקנו והם פגומים, לכן השם הקדוש לא שורה בהם ולא נדבקו בו. והפחד שלהם הוא מהשם הקדוש, וזעים ופוחדים ממנו,

^א אשר שהוא היסוד (מ"מ).

^ב המלכות שנק' אלהים (מ"מ).

^ג חסד גנוז בתוך אמת היסוד, ולכך אמר הפסוק שומר הברית שהוא יסוד והחסד שבתוך יסוד (מ"מ).

^ד פי' כי לעיל פירשו כי אשר הוא היסוד ובהיפוך ראש בסוד צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם וברכות לראש צדיק והוא העטרה, מלכות שבו, לכן נק' אשר היפך ראש, וביאר כי עתה אחר ויקדש אותו אות ו' שהוא היסוד כי בו שבת כו', ובו נכלל הכל אז אחרי (נ"א אחר) הכללות שנכללו בו הכל ע"י העט' שבו שאז נכללו בו כל הי"ס מאותו הכללות שהוא עטרת היסוד הנק' אשר או אותו אשר ברא אלקים הוא וזהו אשר ברא אלהים כי זה אשר ברא כלא דזכור וזאת בר"א אלהים שהי אמלכות אמיתי והוא הנק' שמור??ואתי? אלהים הנק' שמור למה נברא פי' ואמר לעשות משום שהמלכות אומנא דעלמא, משא"כ בעטרת היסוד אע"פ שהוא ג"כ בחי' המלכות היא אמיתית היא בשמור מלכות האמיתית (זהר הרקיע).

^ה (לקי כהו) (דפ"ז).

^ו קסט ע"ב (הערת הזוהר).

^ז זוהם מותר סיג הזהב והוא רמז אל הקליפות חיצונות מותרות הדין ואין להם אחיזה בקדושה כלל ולא לכל המתעסקים עמהם (ד"א).

בראשית

והשם הקדוש לא שורה במקום פגום.

קדישא איהו וזעין ודחלין מניה ושמא קדישא
לא שריא באתר פגים:

ותא חזי האי בר נש דאתפגים דלא שבק בר
בהאי עלמא כד נפק מניה לא אתדבק בשמא
קדישא^א ולא עאלין ליה בפרגודא בנין דאיהו
פגים ולא אשתלים ואילנא דאתעקר בעיא
נטיעה זמנא אחרא^ב בנין דשמא קדישא
אשתלים בכל סטרין ופגמו לא אתדבק ביה
לעלמין ותא חזי הני בריין פגמיין אינון מעילא
ומתתא ובגיני כך לא מתדבקן לעילא ולא
מתדבקן לתתא ואלין דכתיב בהו (בראשית ב
ג) אשר ברא אלהים לעשות דלא אשתלימו
עילא ותתא ואי תימא הא רוחין אינון אמאי לאו
[אשתלימו] לעילא אלא כיון דלא אשתלימו
לתתא בארעא לא אשתלימו לעילא וכלהו
מסטר שמאלא קא אתיין ומתכסיין מעינא דבני
נשא וקיימי לקבלייהו לאבאשא לון תלת לון
כמלאכי השרת ותלת לון כבני נשא^ד והא
אוקמוה בתר דאתבריא רוחין (אטמרו)
[אשתארן] אינון רוחין בתר רחייא דנוקבא
דתהומא רבא^ה ליליא דשבתא ויומא דשבתא
כיון דנפק קדושתא דיומא ולא אשתלימו^ו נפקו
לעלמא ושטאן לכל סטרין ובעיא עלמא
לאנתטרא מנייהו דהא כדן כל סטר שמאלא
אתער ואשא דגיהנם מלהטא וכל אינון דבסטר
שמאלא אזלין ושטאן [בעלמא] [לעלמא] ובעאן
לאתלבשא בגופא ולא יכלין כדן בעינא
לאסתמרא מנייהו ואתקיננו שיר דפנעים בכל
שעתא דדחילו דלהון שריא בעלמא:

תא חזי כד אתקדש יומא במעלי שבתא

ובא וראה, האדם הזה שנפגם, שלא
השאיר בן בעולם הזה, כשיוצא ממנו, לא
נדבק בשם הקדוש ולא מכניסים אותו
לפרגוד, משום שהוא פגום ולא נשלם. ועץ
שנעקר צריך נטיעה פעם אחרת, כדי
שהשם הקדוש יושלם בכל הצדדים,
וחיסרון לא ידבק בו לעולמים. ובא וראה,
הבריות הללו פגומים הם מלמעלה
ומלמטה, ולכן לא נדבקים למעלה ולא
נדבקים למטה. ואלה שכתוב בהם "אשר
ברא אלהים לעשות", שלא נשלמו למעלה
ולמטה. ואם תאמר, הרי רוחות הם, למה
לא נשלמו למעלה, אלא כיון שלא נשלמו
למטה בארץ, לא נשלמו למעלה. וכולם
באים מצד שמאל ומכוסים מעיני בני אדם,
ועומדים כנגדם להרע להם. בשלש הם כמו
מלאכי השרת, ובשלש הם כמו בני אדם.
והרי בארוה. אחר שנבראו רוחות (נטמנו),
נשארו אותם רוחות אחר הרחים של נקב
של תהום רבה ליל השבת ויום השבת. כיון
שיצאה קדושת היום ולא נשלמו, יצאו
לעולם ומשוטטים לכל הצדדים, וצריך
העולם להישמר מהם, שהרי אז מתעורר
כל צד שמאל, ואש הגיהנם לוהטת, וכל
אותם שבצד שמאל הולכים ומשוטטים
בעולם, ורוצים להתלבש בגוף ולא יכולים,
ואז צריכים להישמר מהם, והתקיננו שיר
של פגעים בכל שעה שפחד שלהם שרוי
בעולם.

בא וראה, כשמתקדש היום בערב שבת,

^א לעיל יג ע"א (הערת הזוהר).

^ב גלגול (אור יקר ש"ה סי' ז).

^ג פי' שנשארו לעשות בלי עשיה וכו' כיון דלא אשתלימו על ידי הגוף למטה אינם נאחזים למעלה אפילו
אחר מיתתם (אור יקר).

^ד להרע לבני אדם (ד"א).

^ה לעיל כה ע"א (הערת הזוהר).

^ו הוא מקום אחיזת הקליפות חיצונות, בא לו ע"ב (ד"א).

^ז רחיים הם ד' מחנות השכינה, והקליפה היא אחריהם (מ"מ).

^ח בינה דבריא, לפ"ז הרחיים הם מרכבה שלה, והמזיקים הם אחר מרכבה דבינה דבריא דקלי' (מ"מ).
היינו מקום למעלה שהוא נקרא ארקא ובו גיהנם ויש בו פתח לעלות מארקא למעלה אל שאר
העולמות ובשבת הם נקבצות בארקא ואינם יוצאות משם כלל (אור יקר).

^ט עשייתן כלל (אור יקר).

^י היינו תהלים צא, עי' שבועות טו ע"ב.

בראשית

סוכת שלום שריא ואתפריסת בעלמא מאן סוכת שלום דא שבתא וכל רוחין ועלעולין ושדין וכל סטרא דמסאבא בלהו טמירין ועאלין בעינא דריחייא^א דנוקבא דתהומא רבא דהא כיון דאתער קדושתא על עלמא רוח מסאבא לא אתער בהדיה ודא עריק מקמיה דדא וכדין עלמא בנטירו עלאה ולא בעינן לצלאה על נטירו כגון שומר את עמו ישראל לעד אמן דהא דא ביומא דחול אתתקן דעלמא בעיא נטירו אבל בשבת סוכת שלום^ב אתפריסא על עלמא ואתנטיר בכל סטרין ואפילו חייבי גיהנם נטירין אינון^ג וכלא בשלמא אשתכחו עלאין ותתאין ובגין כך בקדושא דיומא מברכינן הפורס סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלם אמאי על ירושלם אלא דא היא מדורא^ד דההיא סכה ובעינא לזמנא לההיא סכה דאתפרסת עלנא ולמשרי עמנא ולמהוי [מגינא] עלנא כאמא דשרייא על בנין ובג"ד לא דחלין מכל סטרין ועל דא הפורס סוכת שלום עלינו:

תא חזי בשעתא דישראל מברכינן ומזמנין להאי סכת שלום אושפיזא קדישא ואמרי הפורס סכת שלום כדין קדושתא עלאה נחתא ופריסת גדפהא עלייהו דישראל ומכסיא לון כאמא על בנין וכל זינין בישין אתכנישו מעלמא ויתבי ישראל תחות קדושתא דמאריהון וכדין דא סכת שלום יהיב נשמתין חדתי^ה לבנהא מאי טעמא בגין דביה נשמתין שריין <נ"א דכדין זמן זווגא ונטלת נשמתין ובה שריין> ומניה נפקין וכיון דשריא ופריסת גדפהא על בנהא אריקת^ו

סוכת שלום שורה ונפרסת בעולם. מי זו סוכת שלום, זו שבת, וכל רוחות וסערות ושדים וכל צד הטומאה, כולם נטמנים ונכנסים בעין הרחים של נקב דתהום רבה, שהרי כיון שמתעוררת קדושה על העולם, רוח הטומאה לא מתעוררת איתו, וזה בורה מלפני זה. ואז העולם בשמירה עליונה, ולא צריך להתפלל על שמירה כמו שומר את עמו ישראל לעד אמן, שהרי זה נתקן ליום חול שאז העולם צריך שמירה, אבל בשבת נפרסת סוכת שלום על העולם, ונשמר בכל צדדיו, ואפילו רשעי הגיהנם שמורים הם, והכל נמצא בשלום, העליונים והתחתונים. ולכן בקידוש היום מברכים הפורס סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים. למה על ירושלים, אלא זהו מדור של אותה סוכה, וצריך להזמין את אותה סוכה שנפרסה עלינו ולשרות עמנו, להיות (מגן) עלינו כמו אִם ששורה על הבנים, ולכן לא פוחדים מכל הרוחות, ולכן הפורס סוכת שלום עלינו.

בא וראה, בשעה שישראל מברכים ומזמנים את סוכת השלום הזאת, אורחת הקדושה, ואומרים הפורס סוכת שלום, אז קדושה עליונה יורדת ופורסת כנפיה על ישראל, ומכסה אותם כמו אִם על הבנים. וכל המינים הרעים מתכנסים מהעולם, וישראל יושבים תחת קדושת רבונם. ואז סוכת השלום הזו נותנת נשמות חדשות לבניה. ולמה, משום שבה שריות הנשמות (שאיזמן הזווג, ונוטלת נשמות והן שורות בה), וממנה יוצאות. וכיון ששורה ופורסת

^א תחילה הם אחר הרחיים, ולבסוף מכניסים אותם בעינא דריחייא שהוא בסוד המרכבה כדי שיהיו סגורים שם שלא יצאו (מ"מ).

^ב פ' מלכות (מ"מ), ועי' לקמן בשם השער מאמרי רשב"י.

^ג שאין גיהנם בשבת ועכ"ז יש שאינם שובתים בשבת ולאלו נתקן שיר של פגעים בתפילת שחרית (אור יקר).

^ד קשיא, אם כן, היה ראוי שנחתום "הפורס סוכת שלום על ירושלים" תחילה, דהיינו מדורא, ואח"כ עלינו ועל עמו ישראל, לזה תירץ כי עיקר תפילה עלינו, וזהו שאמר בעינן לזמנא וכו' להגין, וזה ממש עלינו, כדמפרש ואזיל, ואמר דיתפרש, כי לא יספיק בירושלים אלא בכל ישראל כאימא וכו' (אור יקר).

^ה פ' נשמות שאינון מגולגלות כי בחול יוצאות המגולגלות שהם למטה כי מבפנים שער החצר הפנימי יהיה סגור ואין נשמות בחול משם אלא בשבת שהשער נפתח והזוכה יקח (אור יקר).

^ו שופכת (ד"א).

בראשית

נשמתין חדתינ^א לכל חד וחד תו אמר רבי שמעון על דא תנינן שבת דוגמא דעלמא דאתי איהו הכי הוא ודאי ועל דא שמיטה^ב ויובל^ג דוגמא דא בדא ושבת ועלמא דאתי^ד הכי הוא וההוא תוספת דנשמתא^ה מרזא דזכור קא אתיא על האי סכת שלום דנטיל

מח/ב

מעלמא דאתי ודא תוספת יהבת לעמא^ו קדישא ובההוא תוספת חדאן ויתנשי מנייהו כל מלין דחול וכל צערין וכל עקין כמה דאת אמר (ישעיה יד ג) ביום הניח יהוה^ז לך מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה וגו':

ובליליא דשבתא בעי בר נש לאמעמא מכלא בנין לאחזאה דהאי סכת שלום מכלא אתכלילת^ח ובלבד דלא יפנים מיכלא חדא ליומא^ט [ואית דאמרי תרין לתרין סעודתי אחרנין דיומא ושפיר] וכל שכן אי סליק יתיר ליומא^י ויכיל למטעם ממיכלין אחרנין ולזעירי בתרי תבשילין סניא^{יא} ואוקמוה חבריא:

נר של שבת לנשי עמא קדישא אתייהיבת לאדלקא וחברייא הא אמרו דאיהי כבתה בוצינא דעלמא ואחשיכת ליה כו' ושפיר אבל

כנפיה על בניה, מוריקה נשמות חדשות לכל אחד ואחד. עוד אמר רבי שמעון, על זה שנינו, שבת דוגמא של עולם הבא היא, כך זה ודאי, ועל זה שמיטה ויובל דוגמא זה בזה, ושבת ועולם הבא כך הוא. ואותה תוספת נשמה, מסוד של זכור היא באה על סוכת השלום הזאת שלוקחת

מהעולם הבא. והתוספת הזאת נותנת לעם הקדוש. ובאותה תוספת הם שמחים, ונשכחים מהם כל דברי החול, וכל צער וכל הצרות, כמו שנאמר "ביום הניח ה' לך מעצבך ומרגזך ומן העבודה הקשה וגו'".

ובליל שבת צריך אדם לטעום מהכל כדי להראות שסוכת שלום הזאת נכללה מהכל, ובלבד שלא יפגם מאכל אחד ליום. ויש אומרים שנים, לשתי הסעודות האחרות של היום, ויפה. וכל שכן אם מעלה יותר ליום ויכול לטעום ממאכלים אחרים, ולקטנים בשני תבשילים מספיק, ובארוה החברים^{יב}.

נר של שבת ניתן להדלקה לנשות העם הקדוש. והרי אמרו החברים, שהיא כבתה נרו של עולם והחשיכה אותו וכו', ויפה. אבל סוד הדבר, סוכת שלום זו היא מלכת

^א אלו הנשמתין חדתינ הם בחינת תוספת חלק נשמה ממש הבאה מן הבינה, וזמ"ש ומכסיא לון כאימא על בנין, וזהו סוד סכת שלום. והיא הנשמה הבאה מן היסוד של אימא עלאה הנקראת סוכת שלום כמבואר אצלנו בסוד, ופרוס עלינו סוכת שלום, ועיין לקמן בפ' תרומה דף קנו ע"א (שער מאמרי רשב"י).
^ב מלכות (אור יקר).
^ג בינה (אור יקר).

^ד עתה בשבת היא שליטת קדושת המלכות, ובעלמא דאתי, תהיה שליטת קדושת הבינה מתפשט למטה (אור יקר).

^ה אור נוסף מאיר בנשמה כענין גילוי האצילות כן בשבת נוסף נשמה דאצילות (אור יקר). יש לעמוד כשאומר ופרוש עלינו סוכת רחמים ושלום, כמ"ש בזהר (כאן) וההוא תוספת דנשמתא מרזא דזכורא וכו' (מ"מ).
^ו לעלמא (דפ"ו).

^ז ובארוה החברים שייך לפיסקא הבאה. @

^ח מלכות נקראת סוכת שלום מיוחדת עם היסוד הנק' שלום, ועי"ז היא נכללת מכל מיני שפע ומנוחה לכך ראוי האסד להתענג בשבת במינים הרבה שמורה על עונג שבת כלול ממינים רבים (אור יקר).
^ט שלא יפגום הסעודה שתקן לסעודת היום ועי' פ' יתרו פט ע"א מענין סעודת שבת ובפ' ויקהל רה ע"א (ד"א).

^י כיון שחובה ב' סעודות ביום לכך ל איפגום ב' סעודות אבל הטעה כ"ע מודו שצריך לטעום מכל תבשיל (מ"מ).

^{יא} ר"ל אם בישראל לסעודת היום הרבה מאכל לכל סעודה שיטעום ממנו, שכיון שהמאכל מרובה ישא רלו הרבה אחר הטעימה, א"נ אם עושה הרבה תבשילין ליום שצריך לטעום מכל מין וישאר הרבה לכל סעודה (מ"מ).

^{יב} בלילה (אור יקר). פ' מצוה מן המובחר שיטעום מכל תבשיל, ולפחות יטעום ב' תבשילין שהם כנגד ב' סעודות של שבת (מ"מ).

בראשית

הוא דמלה האי סבת שלום מטרוניתא דעלמא היא^א ונשמתי^ב דאינון בוצינא עלאה בה שריין ועל דא מטרוניתא בעיא לאדלקא דהא בדוכתהא אתאחדת ועבדת עובדא ואתתא בעיא בחדוה דלבא^ג ורעותא לאדלקא בוצינא דשבת דהא יקרא עלאה היא לה וזכו רב לגרמה למזכי לבנין קדישי^ד דיהון בוצינא דעלמא באורייתא ובדחלתא ויסגון שלמא בארעא ויהיבת לבעלה אורכא דחיין בגין כך בעיא לאזדהרא בה:

תא חזי שבת ליליא ויומא זכור ושמור איהו כהדא ועל דא כתיב (שמות כ ה) זכור את יום השבת לקדשו וכתיב (דברים ה יב) שמור את יום השבת זכור לדכורא שמור לנוקבא וכלא חד זכאין אינון ישראל חולקיה דקב"ה עדביה ואחסנתיה עליהו כתיב (תהלים קמד טו) אשרי העם שככה לו אשרי העם שיהו"ה אלהיו:

ויבן יהו"ה אלהי"ם את הצלע אשר לקח מן האדם וגו' (בראשית ב כב) א"ר שמעון כתיב (איוב כה כב) אלהי"ם הבין דרכה והוא ידע את מקומה^ה האי קרא גוויין סניאין אית ביה אלא מהו אלהי"ם הבין דרכה כמה דאת אמר ויבן יהו"ה אלהי"ם את הצלע דא תורה שבעל פה דאית [בה] (לה) דרך כמה דאת אמרת (ישעיה מג טז) הנותן בים דרך בגיני כך אלהי"ם הבין דרכה^ו והוא ידע את מקומה מאן מקומה דא תורה שבכתב^ז דאית בה דעת^ח (נ"א) דעת (תבונה כחד אזלו) יהו"ה אלהי"ם שם מלא

העולם, ונשמות שהם נרות עליונים שורות בה. ועל זה המלכה צריכה להדליק, שהרי במקומה נאחזת ועושה מעשה. ואשה צריכה בשמחת הלב ורצון להדליק נר שבת, שהרי כבוד עליון הוא לה, וזכות גדולה לעצמה לזכות לבנים קדושים שיהיו נר העולם בתורה וביראה וירבו שלום בארץ, ונותנת לבעלה חיים ארוכים, לכן צריכה להזהר בה.

בא וראה, שבת לילה ויום, זכור ושמור הוא כאחד, ועל זה כתוב "זכור את יום השבת לקדשו", וכתוב "שמור את יום השבת". "זכור" לזכר, "שמור" לנקבה, והכל אחד. אשריהם ישראל חלקו של הקדוש ברוך הוא, גורלו וירושתו, עליהם כתוב "אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלהיו".

"ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם וגו'". אמר רבי שמעון, כתוב "אלהים הבין דרכה והוא ידע את מקומה", בפסוק הזה יש פנים רבים, אלא מה זה "אלהים הבין דרכה", כמו שנאמר "ויבן ה' אלהים את הצלע", זו תורה שבעל פה שיש בה דרך, כמו שנאמר "הנותן בים דרך". לכן "אלהים הבין דרכה". "והוא ידע את מקומה", מי מקומה, זו תורה שבכתב, שיש בה דעת. (דעת ותבונה הולכים כאחד). "ה' אלהים" שם מלא, לתקן לה בכל, ועל זה נקראה חכמה ונקראה בינה, משום שהיה

^א שנגדה מטרוניא דביתא שהיא האשה (אור יקר).

^ב שכנגד נר שבת וזה שאמר דהא בדוכתא אתאחדת כי האשה נקבה היא ממנה ועבדת עובדא מעשה הנר גם כן בה (אור יקר).

^ג כי מפני שמחת מצוה שורה עליה שכינה (אור יקר).

^ד נ"ה ת"ח ונודע שבשתי מדות אלו שריין קב"ה ושכינתיה שהם תורה בנצח ויראה בהוד, וזהו שאמר דיהון בוצינא בעלמא באורייתא ובדחלתא (אור יקר).

^ה חסר כאן ועיין בסוף הספר בסי' מב (הערת הזוהר).

^ו עי' זוהר הרקיע.

^ז הם הדרכים שביסוד רחל (מ"מ).

^ח פי' ז"א הוא מקום המלכות שהיא עומדת מהחזה שלו ולמטה, נמאצ שז"א הוא מקומה ששם עומדת המלכות (מ"מ).

^ט אשה דעתה קלה, תורה שבעל פה, משא"כ תורה שבכתב שהוא עיקר הדעת (זהר הרקיע). פי' שהז"א יש בו דעת שלם אבל המלכות אין בה רק חו"ב (מ"מ).

^י ר"ל שהמוחין דז"א נעשין מנה"י דתבונה ושם סוד הדעת ב' עטרין דירית ז"א מאו"א ה"ח מאבא וה"ג מאימא והיינו יסוד דישי"ס דכילי ביסוד דתבונה וז"ס ויבן ה' אלקים את הצלע, לרמוז שסוד דעת זה בא מן

בראשית

לאתקנא לה בכלא ועל דא אתקריאת חכמה
ואתקריאת בינה בנין דהוה בשם מלא יהוה
אלהי"ם בכלא בשלימו בתרי שמהן:

את הצלע דא אספקלריאה דלא נהרא כמה
דאת אמר (תהלים לה טו) ובצלעי שמחו ונאספו
אשר לקח מן האדם בנין דהא מתורה שבכתב
נפקת לאשה לאתקשרא בשלהובא דסטר
שמאלא דהא אורייתא מסטרא דגבורה^א
אתייהבת לאשה למהוי^ב אש ה' קטיר כחדא
ויביאה אל האדם בנין דלא בעיא לאשתכחא
בלהודאה אלא לאתכללא ולאחברא בתורה
שבכתב כיון דאתחברת בהדיה הוא יזון לה
ויתקן לה ויתן לה מה דאצטריך היינו דכתיב
ואת הארץ והא אוקימנא מכאן אוליפנא מאן
דאנסיב ברתיה^ג עד לא תיעול לבעלה אבוה
ואמה מתקנין לה^ד ויהבין לה כל מה דאצטריך
כיון דאתחבר[ו]ת בבעלה הוא יזון לה והוא יתן
לה מה דבעיא

תא חזי בקדמיתא כתיב ויבן יהוה אלהי"ם
את הצלע דאבא ואמא אתקינו לה^ה (נ"א) בכ"ד
קשוטין^ו ויבאה בנימ' כ"ד ולבתר ויביאה אל
האדם (נ"א) ואעלא ליה בחמש קלין (ירמיה כה
י) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול
מצהלות חתנים) לאתקשרא כלא כחדא
ולאתחברא חד בחד והוא יהיב לה מה
דאצטריך:

דבר אחר אלהי"ם הבין דרכה כד ברתא בבי
אמא היא אסתכלא בכל יומא בכל מה דבעיא
ברתה דכתיב (איוב כה כג) אלהי"ם הבין דרכה
כיון דחברת לה בבעלה הוא יהיב לה כל מה
דבעיא ויתקן עובדהא דהא הוא דכתיב והוא
ידע את מקומה (והאי) קרא ברזין עלאין אתקשר

בשם מלא "ה' אלהים", בכל בשלמות בשני
השמות.

"את הצלע", זו אספקלריה שלא מאירה,
כמו שנאמר "ובצלעי שמחו ונאספו". "אשר
לקח מן האדם", משום שהרי מתורה
שבכתב יצאה, "לאשה" להתקשר בשלהבת
של צד שמאל, שהרי התורה מצד הגבורה
נתנה, "לאשה" להיות אש ה', קשורה
כאחד. "ויבאה אל האדם", משום שלא
צריכה להמצא לבדה, אלא להתכלל
ולהתחבר בתורה שבכתב. כיון שהתחברה
עמו, הוא יזון אותה ויתקן אותה ויתן לה
מה שצריכה. היינו מה שכתוב "ואת
הארץ", והרי בארנו. מכאן למדנו, שמי
שמשיא את בתו, עד שלא תכנס לבעלה,
אביה ואמה מתקנים אותה ונותנים לה כל
מה שצריך. כיון שהתחברה בבעלה, הוא
יזון אותה ויתן לה מה שצריך.

בא וראה, בתחלה כתוב "ויבן ה' אלהים
את הצלע", שאבא ואמא התקינו לה
(בעשרים וארבעה קישוטים, ויבאה
בגימטריא עשרים וארבע). ואחר כך
"ויביאה אל האדם", (והכניס אותה
בחמשה קולות, "קול ששון וקול שמחה
קול חתן וקול כלה קול מצהלות חתנים")
להתקשר הכל כאחד ולהתחבר אחד באחד,
והוא נותן לה מה שצריכה.

דבר אחר, "אלהים הבין דרכה", כשהבת
בבית אמא, היא מסתכלת בכל יום בכל מה
שביתה צריכה, שכתוב "אלהים הבין
דרכה". כיון שהתחברה בבעלה, הוא נותן
לה כל מה שצריכה, ויתקן מעשיה. זהו
שכתוב "והוא ידע את מקומה" (ופסוק זה
נקשר בסודות עליונים)

בא מן התבונה ותיקנה את הצלע בה"ג חצי הדעת ואח"כ ויביאה אל האדם שתקבל בעל זווג גם את הה"ח (זהר הרקיע).

^א פי' ואתכלילת בימינא ועיין יתרו עד ע"א (ד"א).

^ב נח ע"א (הערת הזוהר).

^ג שמשיא בתו (ד"א).

^ד לקמן מט ע"א ועי' פקודי רנח רע"ב ותזריע מד ע"ב ויקרא יט ע"א (לש"ו).

^ה עי' ע"ח שער המוחין פרק ט', במ"ד ומ"ן דרוש א', פנימיות וחיצוניות דרושים ד' ז' ח' ודע"ה ח"ב דרוש ד' ענף לא ול"ב, והוא בחי' זכות אבות (ביאורים ח"ב מה ע"ג).

^ו כל השימוש בשמות הוא בסוד מלכות, והם כלולים בכ"ד צירופי אדנ"י שבה, והם כ"ד קישוטי כלה (הקדו"ש צה ע"א).

בראשית

מט/א

(נ"א) ד"א האי קרא על חכמתא עילאה אתמר ואתקשר ברוזין עלאין דהא נקודה קדמאה לית מאן דידע בה כלל אבל אלהי"ם הבין דרכה" דא עלמא דאתי" והו"א דא טמירא דכל טמירין סתימא דכל סתימין דאקרי הו"א ולא ידע בשמא):

כתיב (בראשית ב ז) וייצר יהו"ה אלהי"ם את האדם הכא אשתכלל" בכלא בימינא ובשמאלא והא אוקימנא [דאתכליל ביצר הטוב] אבל וייצר יהו"ה אלהי"ם ביצר טוב וביצר רע" אמאי אלא יצר טוב ליה לגרמיה יצר הרע לאתערא לגבי נוקבי >נ"א ומסטר שמאלא אתער תדיר לגבי נוקבא < רזא דמלה מכאן אוליפנא דצפון אתער תדיר לגבי נוקבא ואתקשר בהדה ובגין כך אתקריאת אשה ותא הו"ה יצר טוב ויצר הרע בגין דאתייהבת נוקבא בינייהו [נ"א דנוקבא אתכלילת בהו] ואתקשרא בהדייהו ולא מתקשרא עד דיצר הרע אתער לגבה ומתקשרן דא בדא וכיון דמתקשרן דא בדא כדין אתער יצר טוב דאיהו חדוה ואייתי לה לגביה (וכדין אתייהבת בינייהו לאתקנא ועל דא וייצר יהו"ה אלהי"ם שם מלא לגביה יצר טוב ויצר רע) [ולעילא סטרא דצפון ממש דאיהו חדוה בלא זוהמא דיצר הרע אחיד בה בקדמיתא דכתיב (שיר ב ו) שמאלו תחת לראשי ולבתי וימינו תחבקני ואתייהבת בין ימינא ושמאלא לאתזנא ועל דא וייצר יהו"ה אלהי"ם שם מלא לגבי תרין סטרין אלין]:

את האדם הא אוקימנא אבל דכר ונוקבא כחדא [ולא הוון] (לא) מתפרשן למהוי אפין באפין מה כתיב (בראשית ב ז) עפר מן האדמה השתא קיימא לאתקנא תא הוי אתתא כד

(ד"א פסוק זה נאמר על חכמה העליונה, ונקשר בסודות עליונים. שהרי נקודה הראשונה אין מי שידע בה כלל, אבל אלהים הבין דרכה זה העולם הבא, והו"א זה הטמון מכל הטמונים, הסתום מכל הסתומים, שנקרא הו"א ולא ידוע בשם).

כתוב "וייצר ה' אלהים את האדם", כאן נתקן הכל בימין ובשמאל. והרי בארנו שנכלל ביצר הטוב, אבל וייצר ה' אלהים ביצר טוב ויצר רע. למה. אלא יצר טוב לו לעצמו, יצר הרע לעורר אליו את נקבתו (ומצד שמאל מתעורר תמיד לנקבה). סוד הדבר, מכאן למדנו שצפון מתעורר תמיד לנקבה ונקשר עמה, ולכן נקראת אשה. ובא וראה, יצר טוב ויצר הרע, משום שהנקבה נתנה ביניהם (שנקבה נכללת בהם) והתקשרה עמם, ולא מתקשרת עד שיצר הרע מתעורר אליה ומתקשרים זה בזה. וכיון שמתקשרים זה בזה, אז מתעורר יצר הטוב שהוא שמחה ומביא אותה אליו. (ואז ניתנת ביניהם לתקן, ועל זה "וייצר ה' אלהים" שם מלא אליו, יצר טוב ויצר רע). (ד"א ולמעלה צד הצפון ממש שהיא שמחה בלי זוהמא, שיצר הרע אוחז בה בתחלה, שכתוב "שמאלו תחת לראשי" ואחר כך "וימינו תחבקני", ונתנה בין ימין לשמאל לקבל מזונותיהם, ועל זה "וייצר ה' אלהים" שם מלא לגבי שני הצדדים הללו).

"את האדם", הרי בארנו, אבל זכר ונקבה כאחד, (ולא היו) נפרדים להיות פנים בפנים. מה כתוב, "עפר מן האדמה", עכשיו עומד להיתקן. בא וראה, כשאשה

^א אלהים שהיא בינה הבין דרכה דמ', והוא שהיא הבינה הנז' ידע את המקומה ר"ל, המשיך דעת לז"א שהוא מקומה דמלכות, שבדעת עדיף ז"א מהמלכות שיש בו דעת, ומלכות אין לה דעת (מ"מ).

^ב ופי' הפסוק כך: אלהים שהיא הבינה הבין הדרכים של אבא אבל לא מקומה אבל והוא שהוא א"א ידע את מקומה דאבא וכ"ש הדרכים הנמשכים ממנה (מ"מ).

^ג כאן נתייסד (ד"א).

^ד מה שחסר כאן עיין בסוף הספר סי' מג (הערת הזוהר).

^ה מנחת יהודה דף צד (ד"א).

בראשית

מתחברת בבעלה, היא נקראת על שם בעלה, איש אשה, צדי"ק צד"ק, הוא עפר והיא עפר, (ואז) הוא צבי והיא צביה, (כמו שנאמר) "צבי היא לכל הארצות". כתוב "לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך אשר תעשה לך". "אצל מזבח", וכי למעלה ממנו או במקום אחר מי התיר, אלא הרי בארנו, אשר זה בעלה של האשה, (ה"א) נקראת על שם בעלה, אשרה (הרי הם אשר ה"א) ועל זה כתוב "לבעל ולאשרה". לכן כתוב "לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח ה' אלהיך", כנגד (אשרה) המקום של אותו מזבח ה', שהרי מזבח ה' הוא עומד על זה, ועל זה כנגדה "לא תטע לך אשרה" אחרת.

אתחברת בבעלה אתקריאת על שם בעלה" איש אשה צדי"ק צד"ק איהו עופר ואיהי [אפר] (עפר) (וכדין) איהו צבי ואיהי צבי [כמה דאת אמר] (יחזקאל כ ו) צבי היא לכל הארצות כתיב (דברים טז כא) לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח יהו"ה אלהיך² אשר תעשה לך אצל מזבח וכי לעילא מניה או באתר אחרא מאן שרייה אלא הא אוקימנא³ אשר(ה) דא בעלה דאתתא [ה"א] אתקריאת על שום בעלה אשרה ג"א הרי הם אשר ה"א > ועל דא כתיב (מלכים ב כג ד) לבעל ולאשרה בגין כך כתיב לא תטע לך אשרה כל עץ אצל מזבח יהו"ה אלהיך לקבל⁴ אתר דההוא מזבח יהו"ה דהא מזבח יהו"ה איהו קיימא על דא ועל דא לקבלה⁵ לא תטע לך אשרה אחראי:

בא וראה, בכל מקום, כל אותם עובדי השמש נקראים עובדים לבעל, ואלו שעובדים ללבנה נקראים עובדי אשרה. ולכן לבעל ולאשרה. ואשרה נקראת על שם בעלה, אש"ר. אם כך, למה נתבטל השם הזה, אלא אשרה על שם שכתוב "באשרי כי אשרוני בנות", והוא (הרי) שלא אשרוה שאר העמים ועומדת אחרת תחתיה. ולא עוד, אלא שכתוב "כל מכבדיה הזילוה", ולכן (נעשה) נתבטל השם הזה, וכדי שלא יתחזקו אותם שעושים שאר עמים עובדי עבודה זרה, וקוראים מזבח שהוא מאדמה, שכתוב "מזבח אדמה וגו'", לכן "עפר מן האדמה".

תא הזי בכל אתר כל אינון פלחי שמשא אקרין עובדין לבעל ואינון דפלחין לסיהרא איקרין עובדי אשרה ועל דא לבעל ולאשרה ואשרה אתקרי על שום בעלה אשרי אי הכי אמאי >אתעבר< (אתעבד) שמא דא אלא אשרה על שום דכתיב (בראשית ל יג) באשרי כי אשרוני בנות (והוא) [הא] דלא אשרוה שאר עמין וקיימא אחרא תחותה ולא עוד אלא דכתיב (איכה א ח) כל מכבדיה הזילוה⁶ ובגין כך >אתעבר< (אתעבד) שמא דא⁷ ובגין דלא [יתתקפון] (אתתקפון) אינון דעבדי שאר עמין עעכו"ם וקרין מזבח דאיהו מאדמה⁸ דכתיב (שמות כ כב) מזבח אדמה⁹ וגו' בגיני כך עפר מן האדמה:

^א קפב ע"ב ויקרא ט ע"ב ופ' ויצא קסג ע"א ומשפטים קלד ע"ב תרומה קמז ע"א (ד"א). תרומה קלח ע"א, קמז ע"ב (כללים ח"א קב ע"ב).
^ב עי' זוהר הרקיע.
^ג קפב ע"ב (הערת הזוהר).
^ד (נ"א חשכה) (דפ"ו).
^ה ולכן צוה כנגדה הש"י לא תטע לך וגו' (ד"א).
^ו (פי' למה נעבר ונשתקע שם זה שלא נזכר בקדושה ואדרבה צותה תורה לעקור שם אשירה ופריק הואיל והחליפוהו לטומאה. א"מ) (ג"א).
^ז כל מכבדיה ביחידי ברשות וכח בפני עצמה (ד"א).
^ח שגורם לה זלזול ע"י פירודו (ד"א).
^ט ופי' אמאי המלכות אינה נקראת בשם אשרה (מ"מ).
^י פי' מלכות בניינה מבירורי המלכים שנק' אדמה וכו' עפר הוא כשנתקנת המלכות (מ"מ).
^{יא} עי' ע"ח שער מט פרק ג', ז"ל, שמזבח אדמה הוא ה"א סמני קטורת והוא ההארה שנשארו מהמלכים קדמאין שמיתו והוא בחי' קלי' נוגה.

בראשית

ויפח באפיו נשמת חיים (בראשית ב ז) מלה אתכליל" (אבל ויפח באפיו) נשמת חיים בהוא עפר כנוקבא דמתעברא מן דכורא דהא מתחברן ואתמליא האי עפר מכלא ומאי איהו רוחין ונשמתין ויהי האדם לנפש חיה השתא אתתקן וקיים אדם לאתקנא ולמיזן לנפש חיה:^א
ויבן יהו"ה אלהים אוף הכי נמי בשם מלא דהא אבא ואמא אתקינו לה עד לא אתת לבעלה את הצלע כמה דאת אמר (שיר א ה) שחורה אני ונאווה בנות ירושלם אספקלריאה דלא נהרא אבל אבא ואמא אתקינו לה לאתפייסא בעלה בהדה ויביאה אל האדם מהכא אוליפנא דבעאן אבא ואמא דכלה לאעלה ברשותיה דחתן כמה דאת אמר (דברים כב טז) את בתי נתתי לאיש הזה וגו' מכאן ואילך בעלה ייתי לגבה" דהא ביתא דילה הוא דכתיב (בראשית כט ל) ויבא אליה ויבא גם אל רחל בקדמיתא ויביאה אל האדם דעד הכא אית לאבא ולאמא למעבד לבתר איהו ייתי לגבה וכל ביתא דילה הוא ויטול רשות מינה ועל דא אתערנא דכתיב (שם כח יא) ויפגע במקום וילן שם דנטיל רשו בקדמיתא מכאן אוליפנא דמאן דמתחבר

מט/ב

באנתתיה בעי למפגע לה ולבסמא לה במלין ואי לאו לא יבית לגבה' בגין דיהא רעותא דלהון כחדא בדלא אניסו":
וילן שם כי בא השמש (בראשית כח יא) לאחזאה דאסיר ליה לבר נש לשמשא ערסיה ביממא ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו הכא אוליפנא [דאפילו] (דאילו) יהון למלכא

"ויפח באפיו נשמת חיים". (דבר נכלל, אבל ויפח באפיו) נכללה נשמת חיים באותו עפר, כנקבה שמתעברת מן הזכר, שהרי מתחברים ומתמלא העפר הזה מהכל, ומה הוא, רוחות ונשמות. "ויהי האדם לנפש חיה", כאן נתקן וקיים אדם לתקן ולזון את הנפש חיה.
"ויבן ה' אלהים", אף כאן גם כן בשם מלא, שהרי אבא ואמא תיקנו אותה טרם שבאה לבעלה, "את הצלע", כמו שנאמר "שחורה אני ונאווה בנות ירושלים", אספקלריה שלא מאירה. אבל אבא ואמא תיקנו לה שיתפייס בעלה עמה. "ויבאה אל האדם", מכאן למדנו שצריכים אבא ואמא של הכלה להכניסה ברשותו של החתן, כמו שנאמר "את בתי נתתי לאיש הזה וגו'". מכאן ואילך בעלה יבוא אליה, שהרי הבית הוא שלה, שכתוב "ויבא אליה", "ויבא גם אל רחל". בהתחלה "ויבאה אל האדם", שעד כאן יש לאבא ולאמא לעשות, אחר כך הוא יבא אליה, וכל הבית שלה הוא, ויטול רשות ממנה. ועל זה הערנו שכתוב "ויפגע במקום וילן שם", שנטל רשות בהתחלה. מכאן למדנו, שמי שמתחבר

באשתו, צריך לפייס אותה ולשמח אותה בדברים. ואם לא, שלא ילון אצלה, כדי שיהיה רצון שלהם כאחד בלא אונס.

"וילן שם כי בא השמש", להראות שאסור לו לאדם לשמש מטתו ביום. "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו", כאן למדנו, שאפילו יהיו למלך מטות זהב

^א פי' שהבינה שהיא נשמת חיים נכללה בעפר שהיא מלכות (מ"מ).

^ב מה שחסר כאן עיין סוף הספר סי' מד (הערת הזוהר).

^ג עי' לעיל מח ע"ב מה שהערנו בשם לש"ו ביאורים.

^ד היינו שעלו להיכל הבינה והיה שם זוגם והז"א קדם שם שהוא ישוב בחיק או"א ואח"כ עולה המלכות אצלו (מ"מ).

עי' ע"ח שער מול"מ פרק ד' בענין בחינת "אשת חיל עטרת בעלה" (ביאורים שם).

^ה עי' יהל אור.

^ו צריך לפייסה תחלה ולפתותה בדברים (ד"א).

^ז קמח ע"ב (הערת הזוהר). לא ילין אצלה (ד"א).

^ח עי' בבהגר"א על תיקו"ז עח ע"ב שהוא בסוד זיווג ז'ו"ן בין רוחא לנפשא.

בראשית

ערסי דדהבא^א ולבושי יקר למיבת בהו ומטרוניתא תתקין ליה ערסא מתתקן באבנין ישבוק דיליה ויבית במה דאיהי תתקין דכתיב (שם) וישכב במקום ההוא:

תא חזי מה כתיב הכא (שם ב כג) ויאמר האדם זאת הפעם וגו'^ב, הא בסימו דמלין^ב לאמשכא עמה חביבותא ולאמשכא [לה לרעותיה] (עמה רעותיה) לאתערא עמה רחימותא חמי כמה בסימין [אינון^ב כמה] מלי דרחימותא אינון (שם) עצם מעצמי ובשר מבשרי בגין לאחזאה לה דאינון חד ולא אית פרודא בנייהו בכלא השתא שרי לשבחה לה לזאת יקרא אשה דא היא דלא ישתכח כוותה דא היא יקרא דביתא בלהון נשין גבה כקופא בפני בני נשא^א אבל לזאת יקרא אשה שלימו דכלא לזאת ולא לאחרא כלא הוא מלי רחימותא כמה דאת אמר (משלי לא כט) רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה:

על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד (בראשית ב כד) כלא לאמשכא לה ברחימו ולאדתבקא בהדה כיון דאתער לגבה כל מלין אלין מה כתיב (שם ג א) והנחש היה ערום וגו'^ב הא אתער יצר הרע לאחרא בה בגין לקשרא לה בתיאובתא דגופא ולא אתערא לגבה מלין אחרנין דיצר הרע אתענג בהו עד לבתר מה כתיב (שם ו) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים ותקח מפריו ותאכל (קבילת) [קבלת] ליה ברעותא ותתן גם לאישה עמה הא כדין היא אתערא לגביה [בתיאובתא] [בתיאובתא] לאתערא ליה רעותא [נ"א למיתב ליה] ורחימו דא מלה לאחזאה עובדא לבני נשא כגוונא דלעילא אמר רבי אלעזר אי הכי במאי נוקים ליה לעילא יצר הרע דאחיד בה בנוקבא אמר ליה הא [אתערא

ולבושי כבוד ללון בהם, והמלכה תתקין לו מטה מתוקנת מאבנים, יעזוב את שלו וילון במה שהיא מתקנת, שכתוב "וישכב במקום ההוא".

בא וראה, מה כתוב כאן, "ויאמר האדם זאת הפעם וגו'", הרי נעימות הדברים להמשיך עמה חביבות ולהמשיך אותה (עמה) לרצונו, לעורר עמה אהבה. ראה כמה נעימים אותם דברים, כמה דברי אהבה הם, "עצם מעצמי ובשר מבשרי", כדי להראות לה שהם אחד ואין פירוד ביניהם בכל. עכשיו מתחיל לשבח אותה, "לזאת יקרא אשה", זו היא שלא ימצא כמותה, זוהי כבוד הבית. כל הנשים כלפיה כקוף בפני אדם. אבל "לזאת יקרא אשה", שלמות הכל, לזאת ולא לאחרת. הכל הוא דברי אהבה, כמו שנאמר "רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה".

"על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד", הכל להמשיכה באהבה ולהידבק עמה. כיון שעורר אליה כל הדברים הללו, מה כתוב, "והנחש היה ערום וגו'". הרי התעורר יצר הרע לאחוז בה כדי לקשרה בתאות הגוף ולעורר אליה דברים אחרים שיצר הרע מתענג בהם. עד שלאחר כך מה כתוב, "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאווה הוא לעינים ותקח מפריו ותאכל", קיבלה אותו ברצון, "ותתן גם לאישה עמה". הרי אז היא התעוררה אליו בתשוקה להתעורר (לתת) לו רצון ואהבה. זה הדבר [בא] להראות מעשה לבני אדם [שיהיו] כצורה שלמעלה. אמר רבי אלעזר, אם כך, במה נעמיד אותו למעלה, יצר הרע שאוחז בנקבה. אמר לו, הרי התעוררו אלו למעלה ואלו למטה, יצר טוב ויצר רע. יצר

^א הם ההארות שבהיכל הבינה ששם מדורו דז"א והוא מניח אותם ההארות ויורד להיכל המלכות שרוכבת על י"ב בקר שהם י"ב אבנים (מ"מ).

^ב דברים נעימים (ד"א).

^ג מלין (נוסף דלפ"ו).

^ד כקוף בפני אדם (ד"א).

^ה אף שהאדם מכוון לשם שמים בתשמישו אעפ"כ יצה"ר מחטיאו שיבין שהוא להנאת גופו (ד"א).

בראשית

אלין לעילא ואלין ליצר^א (אתערנא יצר) טוב ויצר רע יצר טוב מימינא ויצר רע משמאלא ושמאלא [לעילא] אחיד בנוקבא <לקשרא לה> [כחדא] (לאתקשרא ביה) בנופא כמה דאת אמר (שיר ב ו)^ב שמאלו תחת לראשי וגו' ועל דא מלין אתפרשן לעילא ותתא עד הכא מכאן ולהלאה מלין בזוטרא^ג דזיפתא לזעיריה דטינקין לפרשא מלה והא אתערו ביה חברייא:

רבי שמעון הוה אזיל לטבריה והוה עמיה רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא אדהכי חמו ליה לרבי פנחס דהוה אתי כיון דאתחברו כחדא נחתו ויתבו תחות <אילנא חד מ>אילני פורא אמר רבי פנחס הא יתיבנא מאלין מלי מעלייתא דאת אמר בכל יומא בעינא למשמע

פתח רבי שמעון ואמר (בראשית יג ג) וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי וילך למסעיו למסעו מבעי ליה מאי למסעיו אלא תרין מטלנין^ד אינון חד דידיה וחד דשכינתא דהא כל בר נש בעי לאשתכחא דכר ונוקבא בגין לאתקפא מהימנותא וכדין שכינתא לא אתפרשא מניה לעלמין ואי תימא מאן דנפיק לאורחא דלא אשתכחא דכר ונוקבא שכינתא אתפרשא מניה תא חזי האי מאן דנפיק לארחא^ה יסדר צלותא קמי קב"ה בגין לאמשכא עליה שכינתא דמריה עד לא יפוק^ו <לארחא> בזמנא דאשתכחא דכר ונוקבא כיון דסדר צלותיה ושכחיה ושכינתא שרייא עליה יפוק דהא שכינתא אזדווגת בהדיה בגין [דישתכח]

טוב מימין ויצר רע משמאל. ושמאל למעלה אוחז בנקבה לקשרה (להתקשר בה) כאחד בגוף, כמו שנאמר "שמאלו תחת לראשי וגו'". ועל זה דברים התפרשו למעלה ולמטה עד כאן. מכאן והלאה דברים של קטנות (בשרף), של זפת לקטנים שבעריסות, לפרש הדבר, והרי נתעוררו בו החברים.

רבי שמעון היה הולך לטבריה, והיו עמו רבי יוסי ורבי יהודה ורבי חייא. בין כך ראו את רבי פנחס שהיה בא. כיון שהתחברו כאחד, ירדו וישבו תחת אילן אחד מאילני ההר. אמר רבי פנחס, הרי ישבנו, ואנו רוצים לשמוע מאותם דברים מעולים שאתה אומר בכל יום.

פתח רבי שמעון ואמר, "וילך למסעיו מנגב ועד בית אל עד המקום אשר היה שם אהלה בתחלה בין בית אל ובין העי". "וילך למסעיו", היה צריך לכתוב למסעו, מה זה למסעיו, אלא שני מסעות הם, אחד שלו ואחד של השכינה, שהרי כל אדם צריך להמצא זכר ונקבה כדי לחזק האמונה, ואז השכינה לא נפרדת ממנו לעולמים. ואם תאמר, מי שיוצא לדרך שלא נמצא זכר ונקבה, השכינה נפרדת ממנו. בא וראה, מי שיוצא לדרך, יסדר תפילה לפני הקדוש ברוך הוא כדי להמשיך עליו שכינת רבונו, עד שלא יצא לדרך, בזמן שנמצא זכר ונקבה. כיון שסדר תפלתו ושבחיו ושכינה שורה עליו, יצא, שהרי השכינה הזדווגה עמו, כדי שימצא זכר ונקבה. זכר ונקבה בעיר, זכר ונקבה בשדה, זהו שכתוב "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו".

^א אלין לעילא, פי' חו"ג, ואלין לתתא הם יצר הרע ויצר הטוב שהם ענפים מחו"ג (מ"מ).

^ב סוד פ' זה כששמאל ז"א אינו תחת ראשה ממש אלא במקום שהיה תחלה ראשה שהיא בח"ג ובכח גבורה המחזקת אין כח כלל לחיצונים לינק משם וז"ס ר"ת שמאלו תחת לראשי גי' קר"ע שט"ן. י"ב עש"ב (נ"א).

^ג (נ"א בזוטא) (לפ"ו), ועי' הערות.

^ד (פי' לתינוקות של ערסין) ובא"ב זוטו הוא מלשון זוטו של ים וזיפתא פי' פסולת מענין זפת או זיוף ולפי שמזייפין הדבר בפחות ממנו נקרא זיפתא והגירסא נכונה היא מכאן ולהאלה מלין דזוטא דזיפתא לזעירין דינקין ור"ל ע"כ הגיע סודות האצילות בפ' זו ומכאן ואילך ידבר מעולם התחתון שהוא עולם המורגש שבו נראין הפסולת בדמיון השמרים ופסולת שהם למטה במשקים. ונמסר הביאור והדבור בו אפילו לתינוקות היונקים כלו' שהדברים מבוארים מעצמם ואין הדבור סכנה בו (ד"א). פי' במעט זפת מכוסה הכל והקטנים שבעריסה בנקל ידעו לפרש הדברים. רש"ב (נ"א).

^ה שני מסעות (ד"א).

^ו קסח ע"א (הערת הזוהר).

^ז קודם שיצא (ד"א).

בראשית

[דישתכח] (אשתכח) דכר ונוקבא דכר ונוקבא
במתא דכר ונוקבא בחקלא הה"ד (תהלים פה
יד)^א צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו

תא הזי כל

בא וראה, כל

נ/א

זמנא דבר נש אתעכב באורחא בעי לנטרא
עובדוי בגין דזוונא עלאה לא [יתפרש] (אתפרש)
מניה וישתכח פגים בלא דכר ונוקבא במתא
אצטריך כד נוקביה עמיה כ"ש הכא דזוונא
עלאה אתקשרת ביה ולא עוד אלא דהא זוונא
[עלאה] נטיר ליה <בארחא> (בארחיה) ולא
מתפרשא מניה עד דיתוב לביתה

בשעתא דעאל לביתה בעא לחדתא דביתהו
(נ"א <ביתה>) בגין דביתהו גרמא ליה ההוא
זוונא עלאה כיון דאתא לגבה בעי לחדתא לה
בגין תרין גווני חד בגין חדוותא דההוא זוונא
(ד)חדוותא דמצוה היא [וחדוותא דמצוה]
חדוותא דשכינתא איהו ולא עוד אלא דאסני
שלום (לתתא) <סתם לתתא נ"א לאתתא> הה"ד
(איוב ה כד) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך
ולא תחטא

וכי אי לא (א)פקיד לאתתיה חטא איהו הכי
הוא ודאי בגין דגרע יקר זוונא עלאה דאזדוונת
ביה [ודביתהו] (וביתהו) גרמא ליה^ב וחד דאי
מתעברא אתתיה זוונא עלאה אריקת בה
נשמתא קדישא דהאי ברית אקרי ברית דקב"ה
ועל דא בעי לכוונא בחדוותא דא כמה דבעי
(בחדוא דשבת דאינון הכימין) [בחדוותא דשבת
דאיהו זוונא דחכימין] ועל דא וידעת כי שלום

זמן שבן אדם מתעכב בדרך, צריך
לשמור מעשיו כדי שהזווג העליון לא יפרד
ממנו, וימצא פגום בלי זכר ונקבה. בעיר
צריך כשנקבה שלו עמו, כל שכן כאן שזווג
העליון נקשר בו. ולא עוד, אלא שהרי
הזווג העליון שומר אותו בדרך ולא נפרד
ממנו עד שישוב לביתו.

בשעה שנכנס לביתו, צריך לשמח את
אשתו (ביתו), משום שאשתו גרמה לו
אותו זווג עליון. כיון שבא אליה, צריך
לשמח אותה משום שני טעמים. אחד
משום שמחת אותו זווג, שמחת המצוה
היא, ושמחת המצוה שמחת השכינה היא.
ולא עוד, אלא שמרבה שלום סתם (למטה.
נ"א לאשה). זהו שכתוב "וידעת כי שלום
אהלך ופקדת נוך ולא תחטא".

וכי אם לא פוקד את אשתו זה חטא, כך
זה בודאי, משום שגורע כבוד זווג העליון
שהזדווגה בו ואשתו גרמה לו. ואחד, שאם
אשתו מתעברת, הזווג העליון מוריק בה
נשמה קדושה, שהרי הברית הזו נקראת
ברית הקדוש ברוך הוא, ועל זה צריך לכוון
בשמחה זו כמו שצריך בשמחת השבת (של
אותם חכמים), שהוא זווג החכמים. ועל
זה, "וידעת כי שלום אהלך", שהרי השכינה

^א נח ע"ב עו ע"א (ד"א).

^ב ואשתו גורמת לבעלה שתשרה השכינה עליו אחר שלקח אשה להיות נקרא בשם אדם שלם (ד"א).
^ג עי' זהר ח"ג פא ע"א: בליליא דשבתא דרעותא דכלא אשתכח זוונא דלהון בההיא שעתא לאפקא
רעותא דקב"ה וכ"י כמה דאתמר דכתיב בנים אתם ליי' אלהיכם ואלין אקרונ קדישין דכתיב קדושים תהיו
כי קדוש אני יי' וכתוב והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו וגו'.
תרגום: בליל שבת שנמצא הרצון של הכל, הזווג שלהם, באותה שעה להוציא את רצונו של הקדוש
ברוך הוא וכנסת ישראל, כמו שנאמר שכתוב בנים אתם לה' אלהיכם, ואלה נקראים קדושים, שכתוב
קדשים תהיו כי קדוש אני ה'. וכתוב והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו וגו'.
ועי' תיקו"ז כב ע"ב: בכל עץ דא איהו עץ החיים דאתמר ביה עץ חיים היא למחזיקים בה ועליה אתמר
כי האדם עץ השדה ועוד בכל עץ דא צדיק דאיהו עץ פרי עשה פרי למינו ודא יום השבת דתמן זוונא
דשכינתא עם קודשא בריך הוא ותמן אית לה (נ"א ליה) נייחא ועליה אתמר (תהלים א ג) והיה כעץ שתול
על פלגי מים אשר פריו יתן בעתו דא עתו דצדיק דאיהו ליל שבת דצדיק מניה פרחין נשמתין חדתין
בישראל

בראשית

באה עמך ושורה בביתך. ועל זה "ופקדת נוך ולא תחטא".

מה זה "ולא תחטא", לשמש לפני השכינה שמחת המצוה. כדוגמא זו תלמידי חכמים שפורשים מנשותיהם כל אותם ימי השבוע כדי להתעסק בתורה, הזווג העליון נזדווג בהם ולא נפרד מהם כדי שימצא זכר ונקבה. כיון שנכנסת שבת, צריכים תלמידי חכמים לשמח את נשותיהם משום כבוד הזווג העליון, ולכוון לבם ברצון רבונם, כמו שנאמר.

כדוגמא זו מי שאשתו בימי טומאתה ושומר אותה כראוי, כל אותם הימים הזווג העליון מזדווג עמו שימצא זכר ונקבה. כיון שאשתו נטהרת, צריך לשמח אותה שמחת מצוה חדוה עליונה. וכל הטעמים שאמרנו עולים בדרגה אחת. סתמו של דבר, כל אותם בני האמונה צריכים לכוון לב ורצון בזה.

ואם תאמר, אם כך שבח הוא של האיש כשיוצא לדרך יותר מאשר בביתו, משום הזווג העליון שמזדווגת עמו. בא וראה, בזמן שבן אדם הוא בביתו, עיקר הבית אשתו, משום ששכינה לא זזה מהבית משום אשתו, כמו ששינינו שכתוב "ויבאה יצחק האהלה שרה אמו", שגר הדליקה, למה, משום שהשכינה באה לבית.

סוד הדבר, האם העליונה לא נמצאת אצל הזכר אלא בזמן שנתקן הבית והתחברו זכר ונקבה, ואז האם העליונה שופכת ברכות כדי לברך אותם. כדוגמא זו האם התחתונה לא נמצאת אצל הזכר אלא בזמן שהותקן הבית, ובא הזכר לנקבה שלו והתחברו כאחד. אז האם התחתונה שופכת ברכות לברך אותם. ועל זה הזכר מתעטר בביתו בשתי נקבות כדוגמא שלמעלה, וזהו סוד הכתוב "עד תאות

תרגום: "בכל עץ" זהו עץ החיים, שנאמר בו "עץ חיים היא למחזיקים בה" (משלי ג יח), ועליה נאמר "כי האדם עץ השדה". ועוד "בכל עץ" זה צדיק, שהוא "עץ פרי עושה פרי למינו", וזה יום השבת, ששם זווגה של השכינה עם הקדוש ברוך הוא, ושם יש לה (לו) נחת, ועליו נאמר "והיה כעץ שתול על פלגי מים אשר פריו יתן בעיתו", זה עיתו של צדיק שהוא ליל שבת, שמהצדיק פורחות נשמות חדשות בישראל.
סוד הדבר (ד"א).

בראשית

עד תאות גבעות עולם^א האי ע"ד תיאובתא דגבעות עולם ביה >נוקבא עלאה לאתקנא< (ולאתקנא) [לתקנא] ליה^ב ולאעטרא ליה^ג ולברכא ליה^ד נוקבא תתאה לאתחברא ביה ולאתזנא מניה וכגוונא דא לתתא כד דכורא אנסיב^ה תאות גבעות עולם לגביה ואתעטר בתרי נוקבלי חד עלאה וחד תתאה עלאה לארקא עליה ברכאן תתאה לאתזנא מניה ולאתחברא בהדיה ובר נש בביתיה תאות גבעות עולם לגביה ואתעטר בהו כד נפיק בארחא לאו הכי אימא עלאה אתחברת בהדיה ותתאה אשתארת כד תב לביתיה בעי לאתעטרא בתרי נוקבי כדקאמרן אמר רבי פנחס אפילו בקליפי ספורי קטרא לא פתחי

נ/ב

עטרא קמך

א"ר שמעון כגוונא דא אורייתא קאים בין תרי בתים כמה דכתיב (ישעיה ח יד) לשני בתי ישראל וגו' חד סתימא עלאה וחד אתגליא יתיר (סתימא עלאה דא) [עלאה] קול גדול דכתיב (דברים ה יט) קול גדול ולא יסף והאי קול פנימאה^א איהו דלא אשתמע ולא אתגליא ודא הוא כד נביע בי גרון^ב אפיק (ביה) ה' בחשאי ונביע תדיר ולא פסק ואיהו דקה פנימאה דלא אשתמע לעלמין ומדכא נפקא אורייתא דאיהו קול יעקב^ג והאי [ד]אשתמע (ד)נפקא מהדיא דלא אשתמע^ד ולבתר אתאחיד דבור בהדיה

גבעת עולם, הע"ד הזה, תאות של גבעות עולם, בו נקבה עליונה לתקן אותו ולעטר אותו ולברך אותו. נקבה התחתונה להתחבר בו ולהזון ממנו. וכדוגמא זו למטה, כשזכר נושא, תאות גבעות עולם אליו, ומתעטר בשתי נקבות אחת עליונה ואחת תחתונה. העליונה להוציא עליו ברכות, והתחתונה להזון ממנו ולהתחבר עמו. ובן אדם בביתו, תאות גבעות עולם אליו ומתעטר בהם. כשיוצא לדרך לא כך. האם העליונה מתחברת עמו, והתחתונה נשארת. כששב לביתו, רוצה להתעטר בשתי נקבות כפי שאמרנו. אמר רבי פנחס, אפילו בקליפות בקשר של סנפירים לא פותחים

כתר לפניך.

אמר רבי שמעון, כדוגמא זו התורה עומדת בין שני בתים, כמו שכתוב "לשני בתי ישראל וגו'", אחד סתום עליון ואחד גלוי יותר. (הנסתר) העליון (זה) קול גדול, שכתוב "קול גדול ולא יסף", והקול הפנימי הזה הוא שלא נשמע ולא מתגלה. וזהו כשנובע בית הגרון, יוצאת (בו) ה' בחשאי, ותמיד נובע ולא פוסק. והוא דק פנימי שלא נשמע לעולמים. ומכאן יוצאת תורה שהיא קול יעקב, וזה נשמע, (שנשמע) שיוצא (יוצא) מאותה שלא נשמעת. ואחר כך הדיבור נאחז עמו ויוצא החוצה מכחו ומתקפו. וקול של יעקב שהוא תורה, אוחז

^א ויחי רעז ע"ב ושמות כב ע"א (ד"א).

^ב ה"ס תיקון הפרצוף ע"י ח"ג דאימא (מ"מ).

^ג בסוד אור מקיף (מ"מ).

^ד בסוד המוחין דאימא (מ"מ).

^ה כשהזכר נושא אשה (ד"א).

^ו דשכינה ית' ובאשתו שלקח (ד"א).

^ז אפי' בדברים הפשוטים שהם כקליפה לסודות התורה הבהירים בקשר של ספירים אין פתחון פה לדבר בהם לפניך ומלת סנפירי לשון ספיר כאז"ל הלוחות של סנפירינן היו (ד"א). הרשב"ב פי' בקליפות סנפירי הדג הקשר שלו אם רוצים להתירו לא יפתחו פה לפניך כי יש דג שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. והרמ"ק פי' אפי' המלאכים העליונים המיוחדין למעלה אין להם פתחון פה בתורה לפניך (נ"א).

^ח הוא שורש כח השמיעה והוא קול שלא נשמע ואינו פוסק לעולם. ועי' ויגש רי ע"א ותז"ח דף נ ונא ובבהגר"א שם (כללים ח"ב ג ע"ג). וכל התגלותה היא רק על ידי הת"ת (דע"ה ח"א ד ע"ג).

^ט פי' כשמאירה חכמה דא"א לגרון שהיא בינה דא"א (מ"מ).

^י עי' ע"ח שער אח"ף פרק א' שזה ת"ת והוא בחי' הז"א. כלומר ת"ת, ועי' ויגש רי ע"א ופקודי רכו ע"ב רסב ע"ב (ביאורים ח"א לא ע"א).

^{יא} פי' בינה (ביאורים ח"א לא ע"א), והוא מתפשט בכל הגוף (ביאורים ח"ב עט ע"ד), ועי' תז"ח יח יט נ ע"ד ובבהגר"א שם.

בראשית

ונפק לבר מחיליה ומתקפיה וקול דיעקב דאיהו אורייתא אחיד בין תרי נוקבי^א אחיד בההיא פנימאה דלא אשתמע ואחיד בהאי דלבר דאשתמע תרין אינון דלא אשתמע^ב ותרין אינון דאשתמע^ב תרין דלא אשתמעו דא הוא חכמה עלאה סתימאה דקיימא במחשבה דלא אתגליא^א ולא אשתמע לבתר נפקא ואתגליא זעיר בחשאי דלא אשתמע ההוא דאקרי קול גדול [דהוא] (והוא) דק ונפיק בחשאי תרין אינון^ב דאשתמעו אינון דנפקי מהכא קול דיעקב ודבור דאתאחיד בהדיה האי קול גדול דאיהו בחשאי ולא אשתמע איהי ב"ת לחכמה עלאה וכל נוקבא ב"ת אקרי והאי דבור בתראה איהו בית לקול דיעקב דאיהו אורייתא^א ועל דא אורייתא שריא בבי"ת^א ב"ת ראשית:

פתח ואמר בראשית ברא אלהים (בראשית א א) היינו דכתיב^א ויבן יהוה אלהים את הצלע^ב (בראשית ב כב) את השמים היינו דכתיב ויביאה אל האדם ואת^א הארץ כמה דאת אמר (בראשית ב כג) עצם מעצמי^ב [וראי האי איהי ארץ החיים תו] פתח רבי שמעון ואמר (תהלים קי א)^א נאם יהוה לאדוני שב לימיני עד אשית אויביך הרום לרגליך נאם יהוה לאדוני דרגא עלאה לדרגא תתאה קאמר שב לימיני לאתקשרא מערבית בדרומית שמאלא בימינא בגין לתברא חיליהון דשאר עמין עעכו"ם נאם יהוה לאדוני נאם יהוה דא יעקב לאדוני דא

בין שתי נקבות, אוחז בפנימי הזה שלא נשמע, ואוחז בזה שבחוץ שנשמע. שנים הם שלא נשמעים ושנים שנשמעים. שנים שלא נשמעים, זוהי חכמה העליונה הנסתר שיעומדת במחשבה שלא מתגלה ולא נשמעת, אחר כך יוצאת ומתגלה מעט בשקט שלא נשמע אותו שנקרא קול גדול שהוא דק ויוצא בחשאי. שנים הם שנשמעים, אותם שיוצאים מכאן, הקול של יעקב ודיבור שנאחז עמו. הקול הגדול הזה שהוא בחשאי שלא נשמע, היא בית לחכמה העליונה, וכל נקבה נקראת ב"ת. והדבור האחרון הזה הוא בית לקול של יעקב שהוא תורה, ועל כן התורה מתחילה בב"ת, ב"ת ראשית.

פתח ואמר, "בראשית ברא אלהים", היינו שכתוב "ויבן ה' אלהים את הצלע". "את השמים" היינו שכתוב "ויביאה אל האדם". "ואת הארץ" כמו שנאמר "עצם מעצמי", ודאי זוהי ארץ החיים. עוד פתח רבי שמעון ואמר, "נאם ה' לאדני שב לימיני עד אשית אויביך הרום לרגליך". "נאם ה' לאדני" הדרגה העליונה לדרגה התחתונה אומרת שב לימיני, לקשר מערבית בדרומית, שמאל בימין, כדי לשבור את כחם של שאר העמים עובדי כוכבים ומזלות. "נאם ה' לאדני". "נאם ה'" זה יעקב. "לאדני" זה "ארון הברית אדון כל הארץ". דבר אחר, "נאם ה'" זה יובל.

^א נקבי (לפ"ו).

^ב פי' זרין ויעקב ורחל (כללים ח"ב קיב ע"ד).

^ג פי' חו"ב או ישראל ולא (כללים ח"ב קיב ע"ד).

^ד היא חכמה סתימאה שנק' מחשבה (מ"מ).

^ה פ' בא מג ע"ב ופקודי רכו ע"ב ורסב ע"ב (ד"א).

^ו עי' ע"ח שער אח"ף פרק א' שהוא בסוד ת"ת, והוא בחי' הז"א, ועי' לעיל נ ע"ב.

^ז פי' ב' שהיא הבינה היא ב"ת לראשית שהוא אבא (מ"מ).

^ח לעיל כח ע"א ומט ע"א (ד"א).

^ט פי' ראשית הוא אבא, והב' שהיא אימא נשתתפו ובראו אלהים שהוא סוד הצלע כלת משה [מלכות – מ"מ], ולהיותן רעים דלא מתפרשין אמר ברא ולא בראו (זהר הרקיע).

^י דאתחברו פב"פ וכדי שתדע שאחר הנסירה נשאר הרשימו במקומו סוד הצלע תמיד (זהר הרקיע). תחלה עלתה המלכות להיכל הבינה אצל ז"א וזהו את שהיא המלכות עלתה לשמים שהוא ז"א (מ"מ).

^{יא} ואת, חיבור את עם ו' בעלה, א' לרמוז לסוד היותן עצם ובשר, וא' בסוד אב"א (זהר הרקיע).

^{יב} ואת הארץ ו' שהיא ז"א נותן את שהם הגבורות הנק' את לארץ שהיא המלכות לבנות פרצופה וזהו עצם מעצמי, שהגבורות בונים ז"א ונותן מהם למלכות לבנותה (מ"מ).

^{יג} פו ע"א (ד"א).

בראשית

(יהושע ג יא) ארון הברית ארון כל הארץ דבר אחר נאם יהוה דא יובלא לאדוני דא שמיטה דכתיב בה (שמות כא ה) אהבתי את אדוני שב לימיני דהא ימינא ביובלא שריא^א ושמיטה בעי לאתקשרא בימינא תא חזי שמיטה דא לא אתקשר בקיומא שלים בימינא ובשמאלא מיומא דאשתכחת כד בעיא לאתקשרא אושיט דרועא שמאלא לקבלה וברא עלמא דינ^ב ובגין דהוא מסטרא דשמאלא לית ביה קיומא עד זמנא דאלף שביעאה^ג דבההוא יומא לחוד אתקשר כדין בימינא וכדין תהוי בין ימינא ושמאלא בקיומא שלים וישתכחון שמים חדשים וארץ חדשה^ד וכדין לא תעדי מתמן לעלמין אי הכי במאי נוקים שב לימיני אלא עד זמנא ידיעא דכתיב^ה (תהלים קי א) עד אשית^ו אויביך הדום לרגליך ולא תדיר אבל בההוא זמנא לא תעדי מתמן לעלמין דכתיב (ישעיה נד ג) כי ימין ושמאל תפרוצי למהוי כלא חד:

תא חזי את השמים דא שכינתא עלאה^ז ואת הארץ דא שכינתא דלתתא^ח באתחברותא דדכר ונוקבא כחדא והא אתמר כמה דאתערו ביה חברייא עד כען (בעו) [בעא] למיזל קמו אמר רבי שמעון מלה הכא גבן^ט פתח רבי שמעון ואמר תרי קראי כתיבי^י (דברים ד כד) כי יהוה

"לאדני" זו שמיטה, שכתוב בה "אהבתי את אדני". "שב לימיני", שהרי הימין מתחיל ביובל, ושמיטה צריך לקשר בימין. בא וראה, שמיטה זו לא נקשרת בקיום שלם בימין ובשמאל מיום שנמצאת, כשרוצה להתקשר, הושיט זרוע שמאל כנגדה וברא את העולם הזה, ובגלל שהוא מצד שמאל אין בו קיום עד הזמן של האלף השביעי, שבאותו יום לחוד מתקשר אז בימין, ואז תהיה בין הימין והשמאל בקיום שלם, וימצאו שמים חדשים וארץ חדשה, ואז לא תזוז משם לעולמים. אם כך, במה נעמיד "שב לימיני", אלא עד זמן ידוע, שכתוב "עד אשית אויביך הדום לרגליך", ולא תמיד. אבל באותו זמן לא תזוז משם לעולמים, שכתוב "כי ימין ושמאל תפרוצי" להיות הכל אחד.

בא וראה, "את השמים" זו שכינה עליונה. "ואת הארץ" זו שכינה של מטה בהתחברות של זכר ונקבה כאחד. והרי נאמר כמו שהעירו בו החברים עד עכשיו. רצו (רצה) ללכת, קמו [ממקומם]. אמר רבי שמעון, דבר כאן אצלנו. פתח רבי שמעון ואמר, שני פסוקים כתובים, "כי ה' אלהיך אש אכלה הוא", וכתוב שם "ואתם

^א עי' משפטים קו ע"א, תרומה קעא ע"ב ותצוה קפו ע"א וע"ב (דע"ה ח"ב קנה ע"ב).

^ב שהבינה נתלבשה בחסד ז"א ואח"כ הוציאה ה' קצוות האחרים (מ"מ).

^ג עולם הזה הוא מן הגבורות כי ב"ע וכלם הם חיילי המלכות וצבאיה וכולם מן הגבורות שהם שם ב"ן (מ"מ).

^ד ז' בחינות יש למלכות ובחינה ששית היא בימי שלמה שהיתה המלכות כתרה נגד כתר אבן עדין היתה צריכה אליו, ובימי המשיח במהרה בימינו תהיה מדרגה ז' דהיינו כתרה נגד כתר ואינה צריכה אליו אלא שניהם שוים, וז"ש עד ימות המשיח שתהיה בין ימינא ושמאלא בקיומא שלים במדרגה שביעית שאינה צריכה אליו, ותהיה בין ימינא ושמאלא רוצה לומר בקו האמצעי בין ימין ושמאל (מ"מ).

^ה פי' כשם שז"א יש לו מוחין חדשים מאימא גם המלכות כן (מ"מ).

^ו היא עדיפות אחרת, מלבד שהמלכות במדרגה ז' עוד זווגה תדירי בלי הפסיק משא"כ ביי שלמה שהיה אח"כ חרבן ונפסק הזיווג (מ"מ).

^ז ר"ל, שלא היה הזווג ושהיתה המלכות בימין אלא עד זמן ידוע שהיו האומות כבושים תחת דוד ושלמה אבל לא תדיר (מ"מ).

^ח בימי שלמה סיהרא באשלמותא אשית אותיות אשתי. י"ב והאריך מאד בכל הלשון עש"ב (נ"א).

^ט פי' א"ת שהיא בינה שכ"ב אתון דילה תתקנים הז"א שנק' שמים וזה את המשים ואת הארץ וכו' (מ"מ).

^י פי' הארץ היא מלכות שלוקחת כ"ב אתון מז"א הנק' ו' (מ"מ).

^{יא} יש לנו עוד מה לדבר (ד"א).

^{יב} דקשו קראי דאש אוכלה משמע שהמלכות אוכלת כל מה שתחתיה (מ"מ).

בראשית

וכתיב התם (שם ד) ואתם הדבקים ביהו"ה אלהיכם חיים כלכם היום הני קראי אוקימנא להו" בכמה אתר ואתערו בהו חברייא תא חזי כי יהו"ה אלהיך אש אוכלה הוא הא אתמר מלה <דא> בנו חברייא דאית אשא אכלא אשא (ואית אשא אכיל) [ואכיל] לה ושצי לה בגין דאית אשא תקיפא מאשא ואוקמוה אבל תא חזי מאן דבעי למנדע חכמתא דיחודא קדישא יסתכל בשלהובא דסלקא מנו גחלתא או מנו בוצינא דדליק² דהא שלהובא לא סלקא אלא

נא/א

כד אתאחד במלה גסה [נ"א אחרא] תא חזי בשלהובא דסלקא³ אית תרין נהורין חד נהורא⁴ חוורא דנהיר וחד נהורא דאתאחיד [בה] אוכמא או תכלא⁵ ההוא נהורא חוורא איהו לעילא וסלקא באורח מישור ותחותיה ההוא נהורא תכלא או אוכמא דאיהו כרסיא לההוא חוורא וההוא נהורא חוורא שארי עלויה⁶ ואתאחידו דא בדא למהוי כלא חד [וההוא] (דא) נהורא אוכמא⁷ גוון תכלא דאיהו לתתא הוא כרסיא דיקר לההוא חוורא ועל דא רזא דתכלתא והאי כרסיא תכלא אוכמא אתאחד במלה אחרא לאתדלקא דהוא מתתא⁸ וההוא אתער ליה לאתאחדא בנהורא חוורא <נ"א עלאה> ודא תכלא אוכמא לזמנין אתהדר סומקא וההוא נהורא חוורא דעליה לא אשתני לעלמין דהא חוורא הוא תדיר אבל האי תכלא אשתני לגוונין אלין לזמנין תכלא או אוכמא ולזמנין סומקא⁹

הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום". את הפסוקים הללו בארנו אותם בכמה מקומות, והחברים העירו בהם. בא וראה, "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא", הרי נאמר הדבר הזה בתוך החברים שיש אש אוכלת אש, (ויש אש) ואוכלת אותה ומכלה אותה, היות שיש אש חזקה מאש, ופרשוה. אבל בא וראה, מי שרוצה לדעת חכמת היחוד הקדוש, יסתכל בשלהבת שעולה מתוך הגחלת או מתוך נר שדולק, שהרי השלהבת לא עולה אלא

כשנאחזת בדבר גס (אחר). בא וראה, בשלהבת שעולה יש שני אורות, אחד אור לבן שמאיר, ואחד אור שנאחז בה שחור או תכלת. אותו אור לבן הוא למעלה ועולה בדרך ישר, ותחתיו אותו אור תכלת או שחור שהוא כסא לאותו לבן, ואותו אור לבן שורה עליו ונאחזים זה בזה להיות הכל אחד. ואותו אור שחור צבע תכלת שהוא למטה הוא כסא כבוד לאותו לבן, ועל זה סוד התכלת. וכסא זה תכלת שחור נאחז בדבר אחר להדלק, שהוא מלמטה. וההוא מעורר אותו להאחז באור הלבן (העליון). והתכלת השחור הזה לפעמים חוזר להיות אדום. ואותו אור לבן שעליו לא משתנה לעולמים, שהרי הוא תמיד לבן. אבל תכלת זה משתנה לצבעים הללו, לפעמים תכלת או שחור ולפעמים אדום, וזה נאחז לשני צדדים. נאחז למעלה באותו אור (עליון) לבן, נאחז למטה בדבר ההוא שתחתיו שמתקן בו להאיר (דברים ששמים

⁸ ביארנום פקודי רכז ע"ב (ד"א).

² דע כי יש יחוד עליון ניכר בגחלת ובשלהבת והם ה' בחינות כנגד חמשה פרצופים שבעולם האצילוי' ממטה למעלה ואלו הם תכלת הדבוק בפתיל' ופעמים היא גוון אודם והירוק והלבן ואור אחד מקיף ניכר לעין ואור אחר עליון יותר ומקי' על כולן ואינו ניכר ונרגש לעין (שער מאמרי רשב"י). מתוך נר הדולק (ד"א).

³ עי' יהל אור, ועי' יהל אור ח"א טז ע"א.

⁴ בהקדמה י ע"ב, כא ועז ע"ב ופג ע"ב ויקהל ריג ע"ב ופקודי רכו ע"ב ובר"מ בפ' צו לג ע"א ויצא קנא ע"א תרומה קמא (ד"א).

⁵ פקודי רכו ע"ב (ד"א).

⁶ עי' שלח קסג ע"ב ותרומה קמט ע"ב (לש"ו).

⁷ "או" נוסף בדפ"ו.

⁹ פי' אותו שתחת התכלת והיא הנר בעצמה דהיינו השמן או שעוה שבנר גופה ובפתילה. א"מ (נ"א).

בראשית

לו להדליק) ולהאחז בו.

אוכמא ולזמנין סומקא^א והאי אתאחיד לתרין סטרין אתאחיד לעילא בההוא נהורא >נ"א עילאה< חורא אתאחיד לתתא בההוא מלא דתחותי דמתקנא ביה לאנהרא (נ"א) מלין דשוויין ליה לאדלקא) (ולאתאחדא ביה)

ודא אכלא תדיר ושצי לההוא מלה דשוויין ליה דהא בכל מה דאתדבק ביה לתתא ושריא עלוי ההוא נהורא תכלא שצי ליה [ואכיל ליה] בגין דאורחוי הוא לשיצאה ולמהוי אכיל דהא ביה תליא שצו דכלא מותא דכלא ובגיני כך איהו אכיל כל מה דאתדבק ביה לתתא וההוא נהורא חורא דשריא עלוי לא אכיל ולא שצי לעלמין ולא אשתני נהוריה ועל דא אמר משה כי יהו"ה אלהיך אש אוכלה^ב הוא אוכלה ודאי אכיל ושצי כל מה דשרי תחותי ועל דא אמר יהו"ה אלהיך ולא אלהינו^ג בגין דמשה בההוא נהורא חורא דלעילא הוה דלא שצי ולא אכיל:

תא הוי לית ליה אתערותא^ד לאתדלקא האי נהורא תכלא לאתאחדא בנהורא חורא אלא [על ידן] ישראל דאינון מתדבקן ביה תחותי ותא הוי אע"ג דאורחיה דהאי נהורא תכלא אוכמא לשיצאה כל מה דאתדבק ביה תחותי ישראל מתדבקן ביה תחותי וקיימן בקיומא הה"ד (דברים ד ד) ואתם הדבקים ביהו"ה אלהיכם חיים^ה ביהו"ה אלהיכם ולא אלהינו^ו (אלא ביהו"ה אלהיכם) בההוא נהורא תכלא אוכמא דאכיל ושצי כל מה דאתדבק ביה תחותיה ואתון מתדבקן ביה וקיימי דכתיב חיים כלכם היום [ועל נהורא חורא שריא לעילא נהורא סתימא דאקיף ליה ורוא עלאה הכא] וכלא תשכח בשלהובא דסליק והכמתין דעליונין ביה אתא רבי פנחס ונשקיה אמר בריך

וזו אוכלת תמיד ומכלה לאותו דבר ששמים לה. שהרי בכל מה שנדבק בו למטה ושורה עליו, אותו אור תכלת מכלה אותו ואוכל אותו, משום שדרכו היא לכלות ולהיות אוכל, שהרי בו תלויה כליון הכל, מות של הכל. ולכן היא אוכלת כל מה שנדבק בה למטה. ואותו אור לבן ששורה עליו לא אוכל ולא מכלה לעולמים ולא משתנה אורו, ועל זה אמר משה "כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא", אוכלה ודאי, אוכל ומכלה כל מה ששורה תחתיו. ועל זה אמר "ה' אלהיך" ולא אלהינו, משום שמשה באותו אור לבן שלמעלה היה שלא כילה ולא אכל.

בא וראה, אין לו התעוררות להדליק האור התכלת להתאחד באור לבן אלא על ידי ישראל שהם נדבקים בו תחתיו. ובא וראה, אף על פי שדרך של האור תכלת ושחור הזה לכלות כל מה שנדבק בו תחתיו, ישראל נדבקים בו תחתיו ועומדים בקיום, זהו שכתוב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים". "בה' אלהיכם" ולא אלהינו (אלא בה' אלהיכם), באותו אור תכלת שחור שאוכל ומכלה כל מה שנדבק בו תחתיו. ואתם מתדבקים בו וקיימים, שכתוב "חיים כלכם היום". ועל האור הלבן שרוי למעלה אור סתום שמקיף אותו, וסוד עליון כאן, והכל תמצא בשלהבת שעולה, וחכמות של העליונים בה. בא ר' פנחס ונשקו. אמר, ברוך הרחמן שנפגשנו כאן. הלכו עם רבי פנחס שלשה מילין. חזרו רבי

^א פי' כשהמלכות מלאה דינים היא אוכמא, שהאוכם גרוע מן האדום כמרז"ל שחור אדום הוא אלא שלקה, והסמוק הוא דין יותר מהתכלת (מ"מ).

^ב "ה' אלקיך" ה"ה מלכות דאצילות (כמ"ש פ' יתרו פו ע"א ופ' צו לד ע"א וע' בראשית נא ע"א) הוא "אש אוכלה" כלומר אשא אכלא אשא, כי בכח הגבורות הממותקים שבה, הרי הם שלהובין דרחימו, היא מכלה את הקליפות והחיצונים ומבררת את ניצו"ק מהם אשר הם מאש הגבורות, ואוכלת אותן בסוד אש אוכלה אש. וזהו סוד עלייתם וכל תיקונם שעולים בה. וזהו שאמר "אל קנא" כי הוא מקנא על צערן של ניצו"ק ומברר אותן מתוך הקליפות ומעלה אותן אליה (דע"ה ח"ב נה ע"ג).

^ג לקמן עז ע"ב (ד"א).

^ד וכן בפ' אחרי אהליך דא שכינתא עה ע"א ושלח לך קפו ע"א וילך רפד ע"א (ד"א).

בראשית

שמעון והחברים.

רחמנא^א דאיערענא הכא אזלו עמיה דרבי פנחס
תלת מילין אהדרו רבי שמעון וחברייא:

אמר רבי שמעון הא דאמרן רזא דחכמתא
איהו ביחודא קדישא דבגין כך ה"א בתראה
דשמא קדישא איהו נהורא תכלא אוכמא
דאתאחיד ביה"ו דהוא נהורא חוורא דנהיר תא
חזי לזמנין האי נהורא תכלא ד"ב ולזמנין ה' אלא
בזמנא דלא מתדבקן ביה ישראל לתתא
לאדלקא <ליה> לאתאחדא בנהורא חוורא איהו
ד' ולזמנא [ו]דמתערי ליה לאתחברא עם נהורא
חוורא כדין אקרי ה' מגלן דכתיב (שם כב כג) כי
יהיה נערה בתולה נער' כתיב (ביה) בלא ה' מאי
טעמא בגין דלא אתחברת בדכורא ובכל אתר
דלא אשתכחו דכר ונוקבא ה"א לא אשתכח
וסלקא מתמן ואשתאר ד' דהא איהי כל זמנא
דאתחבר בנהורא חוורא דנהיר אקרי ה' דהא
כדין (כ)לא [אתחבר] כהדא איהי אתדבקת
בנהורא חוורא וישראל מתדבקן [בה] (ליה
לתתא) <לתתא> וקיימא תחותה לאדלקא לה
וכדין כלא חד ודא הוא רזא דקרבנא דתננא
דסליק אתער ליה להאי נהורא תכלא לאדלקא
וכד אתדלק אתחבר

נא/ב

בנהורא חוורא ושרגא דליק ביחודא חד ובגין
דארחיה דהאי נהורא תכלא לשיצאה ולמהוי
אכיל כל מה דאתדבק ביה תחותיה כד רעוא
אשתכח ושרגא דליק בהבורא חד כדין כתיב
(מלכים א יח לח) ותפול אש יהו"ה ותאכל את
העולה וגו' וכדין אתיידע דההיא שרגא דליק
בהבורא חד וקשורא חד נהורא תכלא אתדבק
בנהורא חוורא [דאיהו] חד (ו)אכיל תחותיה [נ"א
ואיהו ועלוון דהא לא אכיל] תרבין ועלוון^ד
דמשמע דהא לא אכיל <נ"א ואיהו ועלוון דהא
לא אכיל> (דהא) תחותיה אלא בזמנא דאיהו
סליק [נ"א דאיהו דליק] <נ"א דאיהו דליק וכלא

אמר רבי שמעון, זה שאמרנו סוד
החכמה הוא ביחוד הקדוש, שלכן ה"א
אחרונה של השם הקדוש הוא אור תכלת
שחור שנאחז ביה"ו, שהוא אור לבן
שמאיר. בא וראה, לפעמים האור הזה
התכלת ד' ולפעמים ה', אלא בזמן שלא
נדבקים בו ישראל למטה להדליק אותו
להאחז באור הלבן הוא ד', ולפעמים
שמעוררים אותו להתחבר עם האור הלבן,
אז נקרא ה'. מנין לנו, שכתוב "כי יהיה
נערה בתולה", נער כתוב בלי ה', ולמה,
משום שלא התחברה בזכר, ובכל מקום
שלא נמצאים זכר ונקבה, ה"א לא נמצאת
ועולה משם ונשאר ד', שהרי היא כל זמן
שמתחברת באור הלבן שמאיר נקראת ה',
שהרי אז הכל מתחבר כאחד, היא נדבקת
באור הלבן, וישראל נדבקים בה (למטה),
ועומדים תחתיה להדליק אותה, ואז הכל
אחד. וזהו סוד הקרבן, שהעשן שעולה
מעורר אותו לאור התכלת הזה להדליק,
וכשנדלק, מתחבר

באור הלבן, והנר דולק ביחוד אחד.
ומשום שדרכו של האור התכלת הזה
לכלות ולאכול כל מה שנדבק בו תחתיו,
כשרצון נמצא ונר דולק בחיבור אחד, אז
כתוב "ותפול אש ה' ותאכל את העולה
וגו'", ואז נודע שאותו נר דולק בחיבור
אחד וקשר אחד. אור תכלת נדבק באור
לבן והוא אחד. אוכל תחתיו חלבים ועולות
שמשמע שזה לא אוכל (והוא ועולות שהרי
לא אוכל) תחתיו, אלא בזמן שהוא עולה
(דולק) והכל נקשר ומתחבר באור הלבן,
ואז הוא [יש] שלום בכל העולמות כולם,
והכל נקשר ביחוד אחד. ואחר שסיים
לכלות תחתיו אור תכלת זה, מתדבקים בו
תחתיו כהנים ליום וישראל, אלה בשמחת

^א שפגעתי ואנה לידי לבא פה ולשמוע חדושים אלו (ד"א).

^ב סג ע"א לז ע"ב (ד"א).

^ג שמות לח ע"ב (ד"א).

^ד זהו סיום התירוץ של הפסוקים שמ, ש ה' אלקיך אש אוכלה הוא הכי הוא ודאי שהמלכות אוכלת הקרבנות וכל מה שתחתיה, אבל ישראל אע"פ שהם דבוקים במלכות הם חיים וקיימים (מ"מ).
חלבים ועולות (ד"א).

בראשית

אתקשר - ואתחבר בנהורא חורא וכדין שלמא דעלמין בלהו (וכולהו) <אכולא> אתקשר ביהורא חד ולבתר דסיים לשיצאה תחותיה האי נהורא תכלא מתדבקן ביה תחותיה כהני וליואי וישראל אלין בחדוה דשיר ואלין ברעותא דלבא ואלין בצלותא ושרגא דליק עלייהו ואתדבקן נהורין כחד ונהירין עלמין ומתברכין עלאין ותתאין

וכדין ואתם הדבקים ביהויה אלהיכם חיים כלכם היום ואתם אתם מבעי ליה אלא [ו] לאוספא [על] תרבין ועלוון דאינון מתדבקין ביה ואכלין ושצאן ואתון מתדבקן ביה בההוא נהורא תכלא אוכמא דאכלא ואתון קיימין הה"ד (דברים ד ד) חיים כלכם היום <ס"א ותכלת וארגמן> כל גוונין¹ טבין לחלמא בר מתכלא דאיהו אכיל ושצי תדיר ואיהו אילנא [דביה מותא] [דמותא] ושריא על עלמא תתאה ובגין דכלא שריא תחותיה איהו אכיל ושצי ואי תימא הכי נמי שריא בשמיא לעילא וכמה חילין אינון לעילא ובלהו (שצי ואכיל) [קיימין] תא הזי כל אינון דלעילא בההוא נהורא תכלא אתכללן אבל תתאי לאו הכי דאינון מלה גסה עלמא <נ"א אהרא לתתא [נ"א אהרא לתתא על מה]> דקיימא ושריא עליה ובגין כך אכיל ושצי לון ולית לה מלה <אהרא לתתא> בעלמא דלא אשתצי בגין דנהורא תכלא שצי לכל מה דקיימא עליה:

בארבעים וחמשה צבעים של מיני בארבעין וחמש גוונין זיני נהורין² אתפלגי

השיר, ואלה ברצון הלב, ואלה בתפלה, ונר דולק עליהם ונדבקים האורות כאחד ומאירים העולמות ומתברכים עליונים ותחתונים.

ואז "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום". ואתם, היה צריך לכתוב אתם. אלא ו' להוסיף על חלבים ועולות שהם נדבקים בו ונאכלים ונכלים, ואתם מתדבקים בו באותו אור תכלת שחור שאוכלת ואתם קיימים, זהו שכתוב "חיים כלכם היום". (ותכלת וארגמן) כל הצבעים טובים לחלום, חוץ מתכלת שהוא אוכל ומשמיד תמיד, והוא אילן שבו מות ושורה על העולם התחתון, ומשום שהכל שורה תחתיו הוא אוכל ומשמיד. ואם תאמר כך, גם שורה בשמים למעלה, וכמה צבאות הם למעלה, וכולם (משמידים ואוכלים) קיימים. בא וראה, כל אותם שלמעלה באותו אור תכלת נכללים, אבל התחתונים לא כך, שהם דבר גס מהעולם (אחר למטה על מה) שעומד ושורה עליו. ולכן אוכל ומשמיד אותם, ואין לה דבר אחר למטה בעולם שלא ישמיד משום שאור התכלת משמיד כל מה שעומד עליו.

¹ שלח לך קעה א' בר"מ (ד"א).

² מכאן עד ברזא עלאה שבדף נב ע"א הודפס שנית בפקודי רכח ע"ב (ד"א).

³ הגוונים אינם אלא אחר יציאתם מן המלכות לעולמות, אמנם השרשים שלהם למעלה בענפים ואפילו השרשים אינם מתגלים אלא מבינה ולמטה דדינין מתערין מסטרהא וכו' עיקר הגוונים הם באים מהגבורות שעל ידיהם נמדדים כל השיעורים וכל הגוונים שמודדין ומשערין גוון האור אם צריך לערב רובו דין או מועט דין ורובו רחמים או שוה בשוה וכו' ולזה לא נתגלו הגוונים אלא אחר התיקון שנתקנו ז'ין וכל האצילות בסוד אדם שנתמזגו החסדים עם הגבורות בסוד מ"ה שהוא הוי"ה וי"ט, שהם חו"ה, הרי זכר ונוק' (זהר הרקיע). בארבעין וחמש גוונין וכו'. נ"ב הרמ"ק כתב מ"ה וקמ"ג ואדנ"י במילוי ואלקים במילואו הם מ"ה אותיות ותלמידי האר"י כתבו שהוא שם מ"ה דכיון דמ"ה כולל מילוי גימטרי' חו"ה. כבר יש זיני גוונין דעיקר גוונים הם בבריאה. אלא ששורש הם באצילות בדיוק אדם. והאדם כלל ז' ספירות בז' תהום. כי יסוד נוקבא נקרא תהום. והגם דיסוד הוא א'. מ"מ כיון שיורדות בו ז"ח או ז"ג ע"כ יש בחי' ואתרין דמקבלין להם. וכח בטש הוא החיבור בתהומ' דשייך ל'. ואבנין הם הגבורה שהם משורשי ב"ן. וכשיש בואו ע"א גימטרי' אב"ן. והנהור' שהם ה"ח נקב הגבורה להמתקן. ונגדי מיא להעולמות. וחפיי' לתרין סטרי. כי יש דינין רפיין ויש קשים. והרפיין נמתקים בחסד. והקשים אזלין לחיצונים בסוד נפולים (נזר ישראל) (ש"נ).

בראשית

עלמא^א שבעה מתפלגין לשבעה תהומין כל חד
בטש^ב בתהומא דיליה ואבנין מתגלגלין [בנו
תהומא] ועייל ההוא נהורא באינון אבנין (ונקב)
[ונקיב] לון ומיא נפקו בהו ושקעין כל חד וחד על
תהומא וחפייא לתרין סטרין נפקו מיא באינון
נוקבין ועאל נהורא ובטש לארבע סטרי תהומא
מתגלגלא נהורא בחבירתה ואערעו בחד ופלגין
מיין ואחידן כל אינון שבעה בשבעה תהומי
וכראן <ס"א שראן> בחשוכי תהומא^א וחשוכי
אינון אתערבי בהון וסלקין מיא ונחתין
ומתגלגלין באינון נהורין ואתערבו כחדא נהורין
וחשוכין ומיין ואתעבידו מנייהו נהורין דלא
אתחזאן חשוכאן בטש כל חד בחבריה
ומתפלגין לשבעין וחמש צנורלי תהומא ובהו
נגדן מיא כל צנורא וצנורא סליק בקליה
(ואתזעזען) [ואודעזען] תהומין וכד ההוא קלא
אשתמע כל תהומא קרי לחבריה ואמר פליג
מימך ואעול כך הה"ד (תהלים מב ח) תהום אל
תהום קורא לקול צנוריק^א:

תחת אלין תלת מאה (ושתיין וחמשה)
[ותמניין] גידין^א מנהון חוורין מנהון אוכמין מנהון
סומקין אתכלילו דא בדא ואתעבידו גוון חד
אינון גידין אתרקומו בשבע עשרה רשתות וכל
חד רשת גידין אקרי (אתקיימו) [אתרקיימו] דא
בדא ונחתין בשפולי תהומי תחות אלין תרין

אורות נחלק העולם. שבעה נחלקים
לשבעה תהומות. כל אחד מכה בתהום
שלו, ואבנים מתגלגלות בתוך התהום,
ונכנס אותו אור באותם אבנים ונוקב
אותם, ומים יוצאים בהם, ושוקעים כל
אחד ואחד על התהום ומכסה לשני צדדים.
יוצאים מים באותם נקבים, ונכנס אור
ומכה לארבעת צדדי התהום. מתגלגל האור
בחברתו ופוגשים באחד, ונחלקים המים,
ואוחזים כל אותם שבעה בשבעה תהומות,
וכורים (שורים) בחשוכים של התהום,
והחשוכים הללו מתערבים בהם, ועולים
המים ויורדים ומתגלגלים באותם מאורות,
ומתערבים כאחד אורות וחושך ומים,
ונעשו מהם אורות שלא נראים חשוכים.
כל אחד מכה בחברו, ונחלקים לשבעה
וחמשה צנורות של התהום, ובהם זורמים
מים. כל צינור וצינור עולה בקולו,
והתהומות מזדעזעים. וכשאותו קול נשמע,
כל תהום קורא לחברו ואומר, חלק מימך
ואכנס בך. זהו שכתוב "תהום אל תהום
קורא לקול צנוריק".

תחת אלה שלש מאות (וששים)
ושמונים (וחמשה) גידים, מהם לבנים
ומהם שחורים ומהם אדומים, נכללו זה
בזה ונעשו צבע אחד. אותם גידים נרקמו
בשבע עשרה רשתות, וכל אחת נקראת
רשת גידים. (התקיימו) נרקמו זה בזה
ויורדים בתחתית התהום, תחת אלה

^א הוא הו"ה במלוי אלפ"ן שהוא שם המפורש וכו' והוא שקיו דאילנא כמ"ש בהקדמת תיקו"ז (יט ע"א) [עי' בהגר"א בתיקו"ז נח ע"ד ד"ה כנור – שהשקיא דאילנא הוא בחי' הדעת], ובו נברא הכל והוא עשר אותיות בע"ס שהן פנימיות הספירות (בהגר"א בס"י ג ע"א). מיני מראות נחלק העולם פקודי רכח ע"ב (ד"א).

^ב עלמא נקרא בינה, פי' תבונה המתלבשת בו"ק דז"א, וז"א הוא עלמא שהעולם הוא בעל ו"ק וגם מלכות נקרא עלמא, ואין עולם אלא מצד שמתלבשין בו"ק ואלו הם סוד המשכן, כי התבונה המתלבשת עם "ס בז"א נקרא מ"ה, ומשכן עליון בינה הנקרא מי עליונה, כמ"ש בתיקו"ז משכן עילאה מ"י משכן תתאה מ"ה וכו' (זהר הרקיע). דהיינו לל"ב נתיבות וי"ג טעמים (בהגר"א על ס"י ד ע"ב), ועי' יהל אור.

^ג יסוד אימא ויסוד מלכות נק' תהום (זהר הרקיע).
^ד הבטישה הוא בסוד זיווג נעלם (בהגר"א בספד"צ יג ע"א ד"ה וכבר), שזיווג נקרא בטישה כי ענין הזיווג הוא לזווג את ב' ההפכים כגון זל"נ שהם יוצאים מחו"ג אש ומים כדי שיתמתקו (בהגר"א תז"ח יח ע"ב ד"ה כד אתפשט), בטישה אינה זיווג ממש אלא רק כעין זיווג (לש"ו ביאורים ח"ב פב ע"ג).

^ה ואמר דכראן בחשוכי תהומא. כי מתחלה הם בחשוכי אבל לאחר דאתערבי בנהורין נמתקו ואז אינם חשוכין אלא נהורין ימים. ונעשה בהם הכנה לכל הזיווגים להיות כלים להעלות מ"ן לבטשי זה בזה (שם) (ש"נ).

^ו הצינורות הם מקום שעוברים האורות המתפשטים למטה כמו השערות שהם הצינורות שמתלבשים בתוכם האור שיוצא מן המוח (זהר הרקיע). עי' אריכות בש"נ בסוף הספר.

^ז עי' אריכות בזוהר הרקיע.

^ח צינורות קטנים מתפשטים לכל צד זולת צינורות הגדולים שבאצי' ומבשרי אחזה אלוה שכמו שיש באדם גידים קטנים וגדולים (ד"א).

בראשית

רשתין קיימין כחיוז דפרזלא ותרין רשתין אחרנין כחיוז [ד]נחשא תרין כרסוון קיימי עלייהו חד מימינא וחד משמאלא כל אינון רשתין מתחברן כחדא [ומיין] נחתין מאינון צנורין ועאלין באלין רשתין אינון תרי כרסוון חד כרסייא דרקיעא אוכמא וחד כרסייא דרקיעא ססגונא^א [אלין תרין כרסוון] כד אינון סלקין סלקין [בהוא] כרסייא דרקיעא אוכמא וכד נחתין נחתין בהוא כרסייא [דרקיעא] [ברקיעא] ססגונא אלין תרין כרסוון חד מימינא וחד משמאלא והוא כרסייא דרקיעא אוכמא מימינא והוא כרסייא דרקיעא ססגונא משמאלא

נב/א

כד סלקין בכרסייא דרקיעא אוכמא מאיך כרסייא דרקיעא שמאלא ונחתין ביה מתגלגלין כרסוון חד בחד^ב נקטין כל אינון רשתין בנייהו ועאלין לון בשפולא דתהומא תתאה קאים חד כרסייא וסליק לעילא מכל אינון תהומי וקאים כרסייא אחרא לתתא דכל תהומי בין תרין כרסוון אלין מתגלגלין כל אינון תהומי וכל אינון צנורין אתנעצו בין תרין כרסוון אלין:

שבעין וחמש [נהורין] צנורין אינון שבעה אינון עלאי דכלא וכל אינון אחרנין אחידן בהו וכלהו נעיצו בגלגלוי דהאי כרסייא בסטרא דא [ונעיצין בגלגלוי דהאי כרסייא בסטרא דא] בהון מיין^ג סלקין ונחתין אינון נחתין כראן בתהומי^ד ובקעי לון אינון דסלקין עאלין באינון נוקבי אבנין וסלקין ומליין לשבע ימין עד כאן שבעה גוויי נהורין ברוא^ה עלאה שבעה נהורין אחרנין מתפלגין לשבעה ימים וימא חד כליל לון ההוא ימא חד איהו ימא עלאה דכלהו שבע ימין כלילין ביה שבעה נהורין אלין עאלין לגו ההוא ימא ומחאן ליה [לימא לשבעין] [לימא לשבעה]

עומדות שתי רשתות כמראה הברזל, ושתי רשתות אחרות כמראה הנחשת. שני כסאות עומדים עליהם, אחד מימין ואחד משמאל. כל אותן רשתות מתחברות כאחד, ומים יורדים מאותם צנורות ונכנסים ברשתות האלה. אותם שני כסאות, אחד כסא של רקיע שחור, ואחד כסא של רקיע תחש, שני הכסאות הללו כשהם עולים, עולים (באחד) באותו כסא של הרקיע השחור, וכשירדים יורדים באותו כסא של רקיע התחש. שני הכסאות הללו, אחד מימין ואחד משמאל. ואותו כסא של הרקיע השחור מימין, ואותו כסא של רקיע התחש משמאל.

כשעולים בכסא של הרקיע השחור, מנמך הכסא של רקיע שמאל, ויורדים בו, מתגלגלים הכסאות אחד באחד, (יורדים ולוקחים) לוקחים כל אותן הרשתות בתוכם ומכניסים אותם לתחתית התהום התחתונה, ועומד כסא אחד ועולה למעלה מכל אותם התהומות, ועומד כסא אחר למטה של כל התהומות, בין שני כסאות אלו מתגלגלים כל אותם תהומות, וכל אותם צנורות ננעצו בין שני הכסאות הללו.

שבעים וחמשה (אורות) צנורות הם, שבעה הם עליונים של הכל, וכל אותם אחרים אחוזים בהם, וכולם נעוצים בגלגלי הכסא הזה בצד הזה, ונעוצים בגלגלי הכסא הזה בצד הזה. בהם מים (בתהומות) עולים ויורדים. אותם שיורדים כורים בתהומות ובוקעים. אותם שעולים נכנסים באותם נקבי האבנים, ועולים וממלאים לשבעת הימים. עד כאן שבעה צבעים של אורות בסוד עליון. שבעה אורות אחרים נחלקים לשבעה ימים, וים אחד כולל אותם. אותו הים האחד הוא ים העליון שכל שבעת הימים כלולים בו. שבעה אורות הללו נכנסים לתוך אותו הים ומכים בו לים (לשבעים) לשבעה צדדים. וכל צד

^א רקיע שיש לו גוון תחש אשר תרגומו ססגונא ששש ומתפאר בגוויין הרבה שלו (ד"א).

^ב (ס"א נחתי ונקטין) נוסף דלפ"ו.

^ג (נ"א בתהומיאל) נוסף דלפ"ו.

^ד חופרים בתהומות (ד"א).

^ה ע"כ (ד"א).

בראשית

לשבעה נחלין כדכתיב (ישעיה יא טו) והכהו^א לשבעה נחלים וגו'^ב וכל נחל ונחל נחלק לשבעה נהרות, וכל נהר ונהר נחלק לשבע דרכים, וכל דרך ודרך נחלקת לשבעה שבילים, וכל מימי הים כולם נכנסים לתוכם.

שבעה נהרות עולים ויורדים לשבעה צדדים. שבעה אורות עליונים נכנסים לתוך הים. ששה הם ומעליון אחד יוצאים. כמו שנוטל הים, כך מחלק מימיו לכל אותם ימים, לכל אותם נהרות, ותנין אחד למטה בצד שמאל שט בכל אותם נהרות, בא בצד קשקשיו, כולם חזקים כברזל, ומגיע לשאוב, ושואב מקומה. וכל אותם האורות נחשכים לפניו. פיו ולשונו לוחטים אש, (חוד לשונו) לשונו חדה כחרב חזקה, עד שמגיע להיכנס למקדש לתוך הים, ואז מטמא את המקדש והאורות נחשכים, ואורות עליונים עולים מהים, ואז נחלקים מימי הים בצד שמאל, והים קופא ומימיו לא זורמים. ועל זה סוד הדבר, כמו שכתוב "והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים". סוד הנחש הרע יורד מלמטה למעלה (מלמעלה למטה), והוא שט על פני המים המרירים, ויורד לפתות למטה עד שיפלו לתוך רשתו. הנחש הזה הוא מות שבעולם, והוא נכנס במעיו הסתומים של האדם, הוא לצד שמאל. ויש נחש אחר של החיים בצד ימין. שניהם הולכים עם האדם כמו שבארנוה.

שבעה נהרות עולים ויורדים לשבעה צדדים. שבעה אורות עליונים נכנסים לתוך הים. ששה הם ומעליון אחד יוצאים. כמו שנוטל הים, כך מחלק מימיו לכל אותם ימים, לכל אותם נהרות, ותנין אחד למטה בצד שמאל שט בכל אותם נהרות, בא בצד קשקשיו, כולם חזקים כברזל, ומגיע לשאוב, ושואב מקומה. וכל אותם האורות נחשכים לפניו. פיו ולשונו לוחטים אש, (חוד לשונו) לשונו חדה כחרב חזקה, עד שמגיע להיכנס למקדש לתוך הים, ואז מטמא את המקדש והאורות נחשכים, ואורות עליונים עולים מהים, ואז נחלקים מימי הים בצד שמאל, והים קופא ומימיו לא זורמים. ועל זה סוד הדבר, כמו שכתוב "והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים". סוד הנחש הרע יורד מלמטה למעלה (מלמעלה למטה), והוא שט על פני המים המרירים, ויורד לפתות למטה עד שיפלו לתוך רשתו. הנחש הזה הוא מות שבעולם, והוא נכנס במעיו הסתומים של האדם, הוא לצד שמאל. ויש נחש אחר של החיים בצד ימין. שניהם הולכים עם האדם כמו שבארנוה.

שבעה נהרות עולים ויורדים לשבעה צדדים. שבעה אורות עליונים נכנסים לתוך הים. ששה הם ומעליון אחד יוצאים. כמו שנוטל הים, כך מחלק מימיו לכל אותם ימים, לכל אותם נהרות, ותנין אחד למטה בצד שמאל שט בכל אותם נהרות, בא בצד קשקשיו, כולם חזקים כברזל, ומגיע לשאוב, ושואב מקומה. וכל אותם האורות נחשכים לפניו. פיו ולשונו לוחטים אש, (חוד לשונו) לשונו חדה כחרב חזקה, עד שמגיע להיכנס למקדש לתוך הים, ואז מטמא את המקדש והאורות נחשכים, ואורות עליונים עולים מהים, ואז נחלקים מימי הים בצד שמאל, והים קופא ומימיו לא זורמים. ועל זה סוד הדבר, כמו שכתוב "והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים". סוד הנחש הרע יורד מלמטה למעלה (מלמעלה למטה), והוא שט על פני המים המרירים, ויורד לפתות למטה עד שיפלו לתוך רשתו. הנחש הזה הוא מות שבעולם, והוא נכנס במעיו הסתומים של האדם, הוא לצד שמאל. ויש נחש אחר של החיים בצד ימין. שניהם הולכים עם האדם כמו שבארנוה.

שבעה נהרות עולים ויורדים לשבעה צדדים. שבעה אורות עליונים נכנסים לתוך הים. ששה הם ומעליון אחד יוצאים. כמו שנוטל הים, כך מחלק מימיו לכל אותם ימים, לכל אותם נהרות, ותנין אחד למטה בצד שמאל שט בכל אותם נהרות, בא בצד קשקשיו, כולם חזקים כברזל, ומגיע לשאוב, ושואב מקומה. וכל אותם האורות נחשכים לפניו. פיו ולשונו לוחטים אש, (חוד לשונו) לשונו חדה כחרב חזקה, עד שמגיע להיכנס למקדש לתוך הים, ואז מטמא את המקדש והאורות נחשכים, ואורות עליונים עולים מהים, ואז נחלקים מימי הים בצד שמאל, והים קופא ומימיו לא זורמים. ועל זה סוד הדבר, כמו שכתוב "והנחש היה ערום מכל חית השדה אשר עשה ה' אלהים". סוד הנחש הרע יורד מלמטה למעלה (מלמעלה למטה), והוא שט על פני המים המרירים, ויורד לפתות למטה עד שיפלו לתוך רשתו. הנחש הזה הוא מות שבעולם, והוא נכנס במעיו הסתומים של האדם, הוא לצד שמאל. ויש נחש אחר של החיים בצד ימין. שניהם הולכים עם האדם כמו שבארנוה.

מכל חית השדה, שהרי כל שאר חיות השדה אין בהם חכם להרע כמו זה, משום שהוא זוהמת הזהב. אוי למי שנמשך אחריו, שהוא גורם לו מות ולכל מי שבא אחריו. והרי בארנוה. אדם נמשך אחריו למטה ויורד לדעת בכל מה שלמטה, כמו שיורד, כך נמשך רצונו ודרכו אחריהם, עד שמגיעים לנחש הזה, ורואים תאות העולם ודרכיו שטים במקום זה, אז קם, והוא

^א שמות רמב ע"ב (הערת הזוהר).

^ב לפי החשבון הרי הם מ"ט נחלים גשם נהרות ואלפים ות"א ארחות ו"ו אלפים תת"ז שבילין. א"מ (נ"א).

^ג הוא המקטרג הגדול שעליו נאמר והרג את התנין אשר בים וארא כז ע"ב (ד"א).

^ד חדוד לשונו כחרב חדה וחזק (ד"א).

^ה והים נקרב ונקפא מלשון קפאו תהומות לעיל כט ע"ב (ד"א).

^ו שהיצה"ר נכנס ומתעלם במעי הסתום של בנ"א להסיתו כדי שיפול ברשתו אשר טמן לו (ד"א).

בראשית

להאי חויא וחמו תיאובתיה דעלמא ושמו אורחוי
באתר דא כדין קם ואתמשיך איהו אבתרייהו
דאדם ואתתיה ואתדבק בהו וגרים להו מותא
ובכל דרי דאתו אבתריה עד דמטו ישראל
למורא דסיני לא פסק זוחמא דיליה מעלמא והא
אתמר כיון דחטו ואתדבקו באילנא דשריא ביה
מותא לתתא:

מה כתיב (בראשית ג ה) וישמעו את קול
יהו"ה אלהים מתהלך בגן מהלך אין כתיב כאן
אלא מתהלך" תא חזי עד לא חטא אדם" הוה
סליק וקאים בחכמה דנהירו עלאה" ולא הוה
מתפרש מאילנא דחיי" כיון דאסני תיאובתא
למנדע ולנחתא לתתא אתמשך אבתרייהו עד
דאתפרש מאילנא דחיי וידע רע ושבק טוב ועל
דא כתיב (תהלים ה ה) כי לא אל חפץ רשע
אתה לא יגורך

נב/ב

רע מאן דאתמשך בתר רע לית ליה דירה עם
אילנא דחיי ועד לא חטאו הוו שמעין קלא
מלעילא והוו ידעי חכמתא עלאה" וקיימי
בקיומא דזיהרא עלאה" ולא דחלי כיון דחטאו
[אפילו] (אפיקו) קלא [דלתתא לא] הוו" יכלין
למיקם ביה כגוונא דא עד לא חבו ישראל"
בשעתא דקיימו ישראל על מורא דסיני אתעבר
מנייהו זוחמא דהאי חויא" דהא כדין בטול יצר
הרע הוה מעלמא' ודחו ליה מנייהו וכדין

נמשך אחר אדם ואשתו ונדבק בהם, וגרם
להם מות ולכל הדורות שבאו אחריו, עד
שהגיעו ישראל להר סיני, לא פסקה
זוהמתו מהעולם, והרי נתבאר, כיון
שחטאו ונדבקו בעץ ששורה בו מות
למטה.

מה כתוב, "וישמעו את קול ה' אלהים
מתהלך בגן". לא כתוב כאן מהלך אלא
"מתהלך". בא וראה, טרם שאדם חטא היה
עולה ועומד בחכמת האור העליון, ולא
היה נפרד מעץ החיים. כיון שהגדיל תאותו
לדעת ולרדת למטה, נמשך אחריהם עד
שנפרד מעץ החיים, וידע רע ועזב הטוב.
ועל זה כתוב "כי לא אל חפץ רשע אתה
לא יגורך

רע". מי שנמשך אחר רע, אין לו דירה
עם עץ החיים. ועד שלא חטאו, היו
שומעים קול מלמעלה והיו יודעים חכמה
עליונה ועומדים בקיום של זהר העליון
ולא פוחדים. כיון שחטאו, אפילו קול
שלמטה לא יכלו לעמוד בו. כדוגמא זו,
טרם שחטאו ישראל בשעה שעמדו ישראל
על הר סיני נתבטלה מהם זוהמת הנחש
הזה, שהרי אז ביטול יצר הרע היה
מהעולם ודחו אותו מהם, ואז נאחזו בעץ

^א פי' שהת' כינוי אל הנקבה שהיא מלכות (מ"מ). מתהלך שאחזו בקליפה שבה שורה המיתה (ד"א). וי"ב האריך וכ' מתהלך כו' שמפעיל עוד הליכה יתר על הראשונה מתהלך גי' מלכות עם הכולל (נ"א). מכאן עד מההוא גוונא ממש שבסוף דף נג תמצאהו כפול בכי תשא קצג ע"ב ועי' לקמן עא ע"א (ד"א).

^ב עי' עוד נח עה ע"ב, תולדות קלט ע"ג וקמ ע"ג ואמור קז ע"א, שעומק החטא דעץ הדעת הוא במה שנכנס להסתכל בעניני הקלי' (דע"ה ח"ב פא ע"ג), ועי' לקמן רנח ע"א. אדה"ר נכנס לנסיון שלא ברשות, אלא מדעתו וחפצו ורצונו (דע"ה ח"ב פג ע"ד).

^ג אבא (מ"מ).

^ד ז"א (מ"מ).

^ה אבא (מ"מ).

^ו בינה (מ"מ).

^ז וחי (דפ"ו).

^ח כי תשא קצב (ד"א).

^ט אז היה גילוי באספקלריא המאירה, אם כי כל ראייה בו אינה באה אלא על ידי התלבשות באספקלריא שאינה מאירה (כללים ח"ב ח ע"ב).

^י משמע אילו לא חטאו לא היו יכולין להזדווג עם נשותיהם וצ"ע דא' הקב"ה שובו לכם לאלהיכם ועי' בפ' פינחס עמוד תי"ד קצת ישוב ע"ז. א"מ. והגיה שם נכדו דאמרו בזוהר נח אלמלא לא חטא אדם לא עביד תולדות כגוונא דא דיצה"ר אבל עביד מסטרא דרוח קדשא קדישין ע"ש ובהא ניחא עכ"ד. ואני בעניי אומר דהרי בע"ז דף ה' ע"א דחי לקרא דשובו לכם לשמחת עונה אלא דפריך עלה ומסיק דהוו מולדי. ועוד

בראשית

אתאחידו באילנא דחיי וסלקו לעילא ולא נחתו לתתא כדין הווי ידעין וחמאן אספקלריאן עלאין ואתנהרין עינייהו וחדאן למנדע ולמשמע וכדין חגר לון קב"ה חגורין דאתוון" דשמייה קדישא דלא ייכול לשלמאה עלייהו האי חוויא ולא יסאב לון כקדמיתא כיון דחטאו בעגל אתעבר מנייהו כל אינון דרגין ונהורין עלאין ואתעברו מנייהו אינון חגורות מזויינין [דאתעטרו משמא עלאה קדישא] (דעטרוי שמוי עלאה) ואמשיכו עלייהו חוויא בישא כמלקדמין וגרמו מותא לכל עלמא ולבתר מה כתיב (שמות לד ל) וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מנשת אליו:

תא חזי מה כתיב בקדמיתא (שם יד לא) וירא ישראל את היד הגדולה וכלהו חמאן זהרין עלאין ומתנהרין באספקלריא דנהרא² דכתיב (שם כ טו) וכל העם רואים את הקולות ועל ימא הווי חמאן ולא דחלין דכתיב (שם טו ב) זה אלי ואנוהו לבתר דחטו פני הסרסור לא הווי יכלין למחמי דכתיב (שם לד ל) וייראו מנשת אליו³ תא חזי מה כתיב בהו (שם לג ו) ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב דאתעבר מנייהו

החיים, ועלו למעלה ולא ירדו למטה. אז היו יודעים ורואים אספקלריות עליונות, והאירו עיניהם ושמחים לדעת ולשמוע. ואז חגר להם הקדוש ברוך הוא חגורות של אותיות של שמו הקדוש, שלא יוכל לשלוט עליהם הנחש הזה ולא יטמא אותם כמו קודם. כיון שחטאו בעגל, בטלו מהם כל אותן דרגות ואורות עליונים, ובטלו מהם אותן חגורות מזוינות שהתעטרו מהשם העליון הקדוש, והמשיכו עליהם נחש הרע כמו מקדם, וגרמו מות לכל העולם. ואחר כך מה כתוב, "וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן עור פניו וייראו מגשת אליו".

בא וראה מה כתוב בתחלה, "וירא ישראל את היד הגדולה", וכולם רואים אורות עליונים ומאירים באספקלריה שמאירה, שכתוב "וכל העם רואים את הקולות". ועל הים היו רואים ולא פוחדים, שכתוב "זה אלי ואנוהו". אחר שחטאו, פני הסרסור לא היו יכולים לראות, שכתוב "וייראו מגשת אליו".

בא וראה מה כתוב בהם, "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", שבטלו מהם

דבמדדש הנעלם וירא קט א' אומר והסירותי את לב האבן דמתבטל יצה"ר ובסוף קל"ז אמר והסירותי וגו' ונתתי לכם לב בשר לב להוצי' בשר ולא לדבר אחר והיינו ע"ד מ"ש בבזוהר נח הנזכר ודו"ק כי קצרתני מא"ן (נ"א).

¹ חגורה של אותיות הקדושים (ד"א).

² עי' בבהגרא על תז"ח יח ע"א, ז"ל, דלא אנהיר סיהרא אספקלריא כו' - כי אין השגה לשום בריה רק בשכינה כידוע רק שמרע"ה אנהיר לה בדרגיה ועביד לה אספקלריא דנהרא, עכ"ל. דהיינו שכל הבריאה כולה אינה יכולה להשיג מאומה אלא ממידת המלכות בלבד. אמנם אם ישנם חילוקי מדרגות בין הברואים הדבר תלוי באם המלכות מאירה אם לאו, כלומר אם המלכות עומדת בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' בתז"ח לד ע"ג, תנא דמסייע ליסוד זה: כרובי עינא דפתחין וסגרין דבהון נהיר עמודא דאמצעייתא בבת עינא ואתקריאת מסטרה אספקלריא דנהרא וכד סתים עינא אתקריאת אספקלריא דלא נהרא, ע"כ. למימרא, שההבדל בין "נהרא" לבין "לא נהרא" הוא אם הנוק' בזיווג עם ז"א אם לאו. ועי' תז"ח פט ע"ב: מסטרא דיהו"ה אתקריאת אספקלריא דנהרא, וכד איהי אדנ"י בלא בעלה, אתקריאת אספקלריא דלא נהרא [תרגום: מצידו של הו"ה נקרא מראה המאירה, וכאשר היא אדנ"י בלא בעלה, נקראת מראה שאינה מאירה]. ח"ב קצד רע"א (לש"ו).

³ עי' דע"ה ח"ב מז ע"ד: והענין בביאור הוא כי הנה נודע הוא שכל הגילוי עתה דהשם הויה ב"ה אשר באצילות הוא רק בז"א, ובעולמות ב"ע הנה גילוי הוא רק ע"י שם אדני, וכנודע בענין הכתוב (שמות ג טו) זה שמי וזה זכרי. וכן סוד שם המפורש הוא עתה השם מ"ה בנקודות מוציא אותיותיו [חולם צירי קמץ צירי. ועי' ע"ח שער מד פרק א', שזהו ניקוד שם הו"ה דדעת דז"א, שכן כל אחד מהניקודים הללו הינם הניקוד העיקרי של ביטוי שם האות: יו"ד ניקודו חולם, ה"א ניקודו צירי, וי"ו ניקודו קמץ, וה"א אחרונה ניקודו צירי.], שהוא במספר ס"ו [החשבון הוא כדלהלן: נקודת ניקוד חירק היא עצמה יו"ד אחת, וב' נקודות דניקוד צירי הראשון הם ב' יוד"ן נוספים, הקמץ כלול מו' וי', ועוד ב' יוד"ם שבצירי האחרון, סה"כ ס"ו.], וכו', וכמ"ש חג"ר א' בסוד (שמות לד לג) מסו"ה משה.

בראשית

אינון מזינין^א (דאתחברו בהו) [דאתחגרו בה] בטורא דסיני בגין דלא ישלוט בהו ההוא חויא בישא כיון דאתעבר מנייהו מה כתיב (שם ז) ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה

אמר רבי אלעזר מאי האי קרא לגבי האי אלא כיון דידע משה [דאתעברו] (דיתעבר) מנייהו דישאל אינון זינין עלאין אמר הא ודאי מכאן ולהלאה חויא בישא ייתי לדירא בנייהו ואי יקום מקדשא הכא בנייהו יסתאב מיד^ב ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה בגין דחמא משה דהא כדין ישלוט חויא בישא מה דלא הוה מקדמת דנא וקרא לו אהל מועד^ג וכי לא הוה בקדמיתא אהל מועד אלא בקדמיתא אהל סתם השתא אהל מועד

מאי מועד רבי אלעזר אמר לטב ורבי אבא אמר לביש^ד רבי אלעזר אמר לטב מה מועד [ד]איהו יום הדוה דסיהרא דאתוספא ביה קדושה (מה מועד) לא שלטא ביה פנימותא אוקף הכא קרא לה בשמא דא לאחזאה דהא אתרחיק (חויא) [מבנייהו] <אהל> מבנייהו ולא אתפגים ועל דא וקרא לו אהל מועד כתיב

ורבי אבא אמר לביש דהא בקדמיתא הוה אהל סתם כמה דאת אמר (ישעיה לג כ) אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצה והשתא אהל מועד בקדמיתא למיהב חיין ארוכין לעלמין דלא ישלוט בהו מותא מכאן ולהלאה אהל מועד כמה דאת אמר (איוב ל כג) ובית מועד לכל חי השתא אתייהיב ביה זמנא וחיין קצובין^ה לעלמא בקדמיתא לא אתפגים והשתא אתפגים בקדמיתא חברותא וזוגא דסיהרא בשמשא דלא יעדון השתא אהל מועד זוגא דלהון מזמן לזמן ובגיני כך וקרא לו אהל מועד מה דלא הוה

אותם כלי זיין (שהתחברו בהם נ"א שהתחגרו בה) בהר סיני כדי שלא ישלוט בהם אותו נחש רע. כיון שבטלו מהם מה כתוב, "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה".

אמר רבי אלעזר, מה הפסוק הזה שייך לזה, אלא כיון שידע משה שבטלו מישראל אותם כלי זיין עליונים, אמר, הרי ודאי מכאן והלאה נחש רע יבא לדור ביניהם, ואם יקום כאן מקדש ביניהם, יטמא. מיד, "ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה הרחק מן המחנה", כי ראה משה שהרי אז ישלוט נחש רע מה שלא היה מקודם לזה. "וקרא לו אהל מועד", וכי לא היה בהתחלה אהל מועד, אלא בהתחלה אהל סתם, וכעת אהל מועד.

מה זה מועד, רבי אלעזר אמר לטוב, ורבי אבא אמר לרע. רבי אלעזר אמר לטוב, מה מועד שהוא יום שמחה של הלבנה שנתוספה בו קדושה, (מה מועד) לא שולטת בו חיסרון, גם כאן קרא לה בשם זה, להראות שהרי התרחק (נחש) אהל מבניהם ולא נפגם, ועל זה כתוב "וקרא לו אהל מועד".

ורבי אבא אמר לרע, שהרי בהתחלה היה אהל סתם, כמו שנאמר "אהל בל יצען בל יסע יתדותיו לנצח", ועכשיו אהל מועד. בהתחלה לתת חיים ארוכים לעולמים שלא ישלוט בהם מות, מכאן והלאה אהל מועד, כמו שנאמר "ובית מועד לכל חי". עכשיו נתן בו זמן וחיים קצובים לעולם. בהתחלה לא נפגם ועכשיו נפגם. בהתחלה חברותא וזוג של הלבנה בשמש שלא יסורו, עכשיו אהל מועד, הזוג שלהם מזמן לזמן. ולכן קרא לו אהל מועד מה שלא היה קדם.

^א עי' הגה"ה בבהגר"א בספד"צ ג ע"א: הג' מוחין הן ג' זיונין, והן כלי זיין להלחם בס"א, דבגדלות מסתלקין ומתכנעין הס"א.

^ב רלו ע"ב (ד"א). בשבח שח ע"א לחד לישנא דרש"י האהל ל' אור ועמ"ש רבינו האר"י זצ"ל בפ"י ישמח משה כו'. מא"י (נ"א).

^ג אהל מועד, והוא יסוד דהמלכות, שהוא נקרא נקודת ציון, ע' בע"ח (שער הארת המוחין פ"ה) (הקדו"ש פט ע"א).

^ד עי' ח"ב קצד ע"א.

^ה חיים שיש לו קצבה כמ"ש ימי שנותינו בהם שבעים שנה (ד"א).

בראשית

קודם^א:

רבי שמעון היה יושב לילה אחד ועוסק בתורה, והיו יושבים לפניו רבי יהודה ורבי יצחק ורבי יוסי. אמר רבי יהודה, הרי כתוב "ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב", ואמרנו שגרמו מות עליהם מאותו זמן ומעלה, ושולט בהם אותו נחש רע שהסירו אותו מהם בתחלה. נניח ישראל, אבל יהושע שלא חטא, בטל (יתבטל) ממנו אותו כלי זיין עליון שקבל עמם בהר סיני או לא.

נ/א

אם תאמר שלא בטל (יתבטל) ממנו, אם כן, למה מת כשאר בני אדם. אם תאמר שהוסר ממנו, למה, והרי לא חטא, שהרי הוא היה עם משה בשעה שחטאו ישראל. ואם תאמר (שהרי) שלא קבל אותה עטרה בהר סיני כמו שקיבלו ישראל, למה. פתח ואמר, "כי צדיק ה' צדקות אהב ישר יחזו פנימו". בפסוק זה אמרו החברים מה שאמרו, אבל "כי צדיק ה'", צדיק הוא ושמו צדיק, ולכן "צדקות אהב". "ישר הוא", ישר כמו שנאמר "צדיק וישר", ועל זה "יחזו פנימו" כל בני העולם, ויתקנו דרכיהם ללכת בדרך ישרה כראוי.

אי תימא דלא (אעדי) [אתעדן] מניה אי הכי אמאי מית כשאר בני נשא אי תימא דאתעדן מניה אמאי והא לא חטא דהא איהו עם משה הוה בשעתא דחבו ישראל ואי תימא דהא (לא קביל) ההוא עטרא בטורא דסיני כמה דקבילו ישראל אמאי פתח ואמר (תהלים יא ז) כ"י צדיק יהו"ה צדקות אהב ישר יחזו פנימו האי קרא אמרו ביה חברייא מאי דקאמרו אבל כי צדיק יהו"ה צדיק הוא ושמיה צדיק ובגניני כך צדקות אהב ישר (ו)איהו ישר כמה דאת אמר (דברים לב ד) צדיק וישר ועל דא יחזו פנימו כל בני עלמא ויתקנו ארתיהו למיהך בארה מישר כדקא יאות:

בא וראה, כשדן הקדוש ברוך הוא את העולם אינו דן אותו אלא לפי רב בני האדם. ועוד ראה, כשחטא אדם בעץ שאכל ממנו, גרם לאותו עץ ששורה בו המות לכל העולם, וגרם פגם להפריד אשה מבעלה,

^א כאן שייך אמר לו ר' אילעי זכאי קשוט שבשלח לך קסב ע"ב (הערת הזוהר).
^ב כי היה ענין המיתה מכאן ואילך דבר מיוחד שמעתי שמה שקדם על חטא אדם הראשון כבר נתקן והוצרך לזה להקשות מיהושע שאם היינו אומרים שחזר הדבר לקדמותו לא הוה קשה מידי שהיינו אומרים שחזר הדבר אל קדמותו גם יהושע שלא חטא עתה כיון שמקודם היה תחת המיתה גם עתה הוא תחת המיתה כמו שהיה עם היותו שעתה לא גרם כיון שמקודם היה מכבר אמנם עתה שאנו אומרים שמה שהיה קודם נתקן ומה שקלקלו עתה גרמו מותא עלייהו מההוא זמנא ולעילא קשה שיהושע לא גרם (אור יקר ש"ו סי' א).
^ג הוסר ממנו (ד"א).
^ד ויקרא טו ע"א (ד"א).
^ה יסוד (מ"מ).
^ו מלכות (מ"מ).
^ז אף אם יהיו קצת צדיקים גמורים אם אינם רוב העולם הם נענשים בכללם והיינו שנענש יהושע למיתה עם ישראל אף אם היה צדיק גמור בעון העגל (אור יקר).
^ח ותא' (דפ"ו).

בראשית

עד דקיימו ישראל בטורא דסיני^א כיון [דקיימו] (דקיימו) ישראל בטורא דסיני אתעבר ההוא פנימו דסיהרא וקיימא לאנהרא תדיר כיון דחבו ישראל בעגלא תבת כמלקדמין סיהרא לאתפגמא ושלמא חויא בישא ואחיד בה ומשיך לה לגביה וכד ידע משה דחבו ישראל ואתעבר מנייהו אינון זיינין קדישין עלאין ידע ודאי דהא חויא אחיד בה בסיהרא לאמשכא לה לגביה ואתפגמת כדין אפיק לה לבר וכיון דקיימא לאתפגמא אע"ג דיהושע קאים בעטרא דזיינין דיליה כיון דפגמו שריא בה ואתהדרת כמה דאתפגמת בחובא דאדם לא יכיל בר נש לאתקיימא בר משה דהוה שליט בה^ב ומותיה הוה בסטרא אחרא <עלאה>

ועל דא [לא] הוה רשו [בה לקיימא] ליהושע (לקיימא) תדיר ולא לאחרא ועל כך אהל מועד קרי ליה (אהל) דהא שריא ביה זמן קציב לכל עלמא^א ועל דא רוא דמלה אית ימינא לעילא^א ואית ימינא לתתא אית שמאלא לעילא ואית שמאלא לתתא (ו)אית ימינא לעילא בקדושה עלאה ואית ימינא לתתא דאיהו בסטרא אחרא^א (ו)אית שמאלא לעילא בקדושה עלאה לאתערא רחימותא לאתקשרא סיהרא^א באתר קדישא^א לעילא לאתנהרא ואית שמאלא לתתא^א דאפריש רחימותא דלעילא ואפריש לה מלאנהרא בשמשא ולאקרבא בהדיה ודא הוא

ועמד חטא הפגם הזה בלבנה עד שעמדו ישראל בהר סיני. כיון שעמדו ישראל בהר סיני, בטל אותו פגם הלבנה, ועמדה להאיר תמיד. כיון שחטאו ישראל בעגל, חזרה הלבנה להפגם כמו מקודם, ושלט הנחש הרע ואחז בה ומשך אותה אליו. וכשידע משה שחטאו ישראל והוסר מהם אותם כלי זיין קדושים עליונים, ידע ודאי שהרי הנחש אחז בלבנה להמשיכה אליו ונפגמה, ואז הוציא אותה החוצה. וכיון שעמדה להפגם, אף על גב שיהושע עמד בעטרה של כלי הזיין שלו, כיון שהפגם שרה בה וחזרה כמו שנפגמה בחטא של אדם, לא יכול אדם להתקיים, פרט למשה שהיה שולט בה, ומותו היה בצד אחר עליון.

ועל זה לא היה רשות בה לקיים ליהושע לתמיד וכן לא אחר. ועל כך אהל מועד קראו לו, אהל, שהרי שורה בו זמן קצוב לכל העולם. ועל זה סוד הדבר, יש ימין למעלה ויש ימין למטה, יש שמאל למעלה ויש שמאל למטה. יש ימין למטה בקדושה עליונה, ויש ימין למטה שהוא בצד האחר. יש שמאל למעלה בקדושה עליונה לעורר אהבה לקשר את הלבנה במקום קדוש למעלה להאיר, ויש שמאל למטה שמפריד אהבה שלמעלה, ומפריד אותה מלהאיר בשמש ולהתקרב אליו, וזהו צד של הנחש הרע. כאשר שמאל הזה שלמטה מתעורר, אז מושך את הלבנה ומפריד אותה מלמעלה, ונחשך אורה ונדבקת בנחש הרע,

^א כי אז האיר החכמה ונתקן עון אדה"ר. י"ב. ואפשר לרמוז בפ' עם נבל ולא חכם שמלבד שלא זכו להארת חכמה בעצם גם פגמו ובמקום הארת ה' ש"ב ול"ב נתיבות הפכום נבל שהוא גי' חסיד חסד עם יו"ד חכמה והם במקום חסיד פגמו ונעשה נבל ובמקום להיות כמשה ענו כר"ת "עם" "נבל" "ולא" נעשו אלם כס"ת (מא"ן) (נ"א).

^ב ופי' שכל אדם שהוא אחוז במלכות נפגם, אבל משה הוא בז"א ולא הגיע לו הפגם ח"ו (מ"מ). (פי' בצד אחר סתום שלא גילה כאן. א"מ) (נ"א). שחזרו לחטא אדה"ר וכפרו בתורת משה ובמדתו שהוא סוד אבא בהיותו בדעת ז"א ואם מקס"ו (ריבוע ס"ג). תסיר השורש ס"ג ישאר עגל ובמילוי ע"ן גימ"ל למ"ד גימטריא ט"ב ר"ע שחזרו לחטא אדה"ר. יב) (וזה רמז קס"ו תיבות בהלל ועיין מנות הלוי דף ק"ח והארין (מא"ן) (נ"א).

^ג פי' ר"ש ס"ל כר' אבא דלעיל (נב ע"ב) דדריש אוהל מועד לביש (מ"מ).
^ד פי' בקדושה יש ימין ושמאל שהם חסד וגבורה, וכן בקליפה יש ימין ושמאל שהם ח"ג כי גם זה לעומת זה עשה האלקים (מ"מ).

^ה פי' היא לילית והיא אחוזה בשמאל כי נוק' משמאל אתקשרת (מ"מ).
^ו לקמן סד ע"א ואחרי מות עד ע"א ועי' פרשת בלק קצז ע"א (לש"ו).

^ז כל גילויה למטה הוא לפי ערך יחודה למעלה, ודבר זה תלוי במעשה התחתונים ועי' עוד נח ע"ד ואחרי מות עד ע"א (דע"ה ח"ב קנה ע"ג).

^ח כלומר, יש שליטה לחיצונים העולים ומתקרבים לינק וגורמים פירוד (דע"ה ח"ב קנז ע"ב).

בראשית

דכר שמאלא דא דלתתא אתערת כדין משיך לה לסיהרא ואפריש לה מלעילא ואתחשבת נהורא(ה) ואתדבבת (נהורא) בחויא בישא¹ וכדין שאיבת מותא לתתא לכלא [ואתדבבת] (דאתדבבת) בחויא ואתרחקת מאילנא דחייא ועל דא גרים מותא לכל עלמא ודא הוא דכדין אסתאבת מקדשא² עד זמן קציב דאתקנת סיהרא ותבת לאנהרא ודא הוא אהל מועד

ועל דא יהושע לא מית אללא³ בעיטא של נחש דא דקריב ופגים משכנא כדקדמיתא ודא הוא רוא דכתיב (שמות לג יא) ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל [ד]אע"ג דאיהו נער לתתא⁴ לקבלא נהורא לא ימיש מתוך האהל כמה דאתפגים דא הכי נמי אתפגים דא אע"ג דזיינא קדישא הוה ליה כיון דאתפגים [סיהרא] הכי הוא ודאי לא אשתויב בלהודוי מניה מההוא גוונא ממש⁵:

תא חזי כגוונא דא כיון דחב אדם נטל קב"ה מניה אינון זייני אתוון נהירין קדישין דאעטר ליה קב"ה וכדין דחלו וידעו דהא אתפשמו מנייהו הה"ד (בראשית ג ז) וידעו כי ערומים הם בקדמיתא הו מתלבשין באינון כתרי יקר מזיינין דאינון חירו מכלא כיון דחבו אתפשמו מנייהו וכדין ידעו דהא מותא קרי לון וידעו דאתפשמו מחירו דכלא וגרמו מותא לון ולכל עלמא

נג/ב

ויתפרו עלה תאנה (בראשית ג ז) הא אוקימנא¹ דאוליפו כל זייני הרשין וקוסמין ואחידו בהאי דלתתא כמה דאתמר <וההיא> (בההיא) שעתא אתגרע זקיפו² וקומה דאדם

ואז שואבת מות למטה לכל, ונדבבת בנחש ומתרחקת מעץ החיים. ועל זה גרם מות לכל העולם, וזהו שאז נטמא המקדש עד זמן קצוב שנתקנה הלבנה ושבה להאיר, וזהו אהל מועד.

ועל זה יהושע לא מת אלא בעטיו של הנחש הזה שקרב ופגם את המקדש כמו קודם. וזהו סוד הכתוב "ויהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל". שאף על גב שהוא נער למטה לקבל אור, לא ימיש מתוך האהל. כמו שנפגם זה, כך גם נפגם זה, אף על גב שכלי זיין קדוש היה לו. כיון שנפגמה הלבנה, כך הוא ודאי לא נצל לבדו ממנו מאותו גוון ממש.

בא וראה, כדוגמא זו, כיון שחטא אדם, נטל הקדוש ברוך הוא ממנו אותם כלי זיין, אותיות מאירות קדושות שעטר אותו הקדוש ברוך הוא, ואז פחדו, וידעו שהרי התפשטו מהם. זהו שכתוב "וידעו כי עירומים הם". בהתחלה היו מתלבשים באותם כתרי כבוד מזוינים, שהם חירות מהכל, כיון שחטאו התפשטו מהם, ואז ידעו שהרי המות קורא להם, וידעו שהפשיטו מחירות הכל, וגרמו מות להם ולכל העולם.

"ויתפרו עלה תאנה". הרי פרשנו שלמדו כל מיני כשפים וקסמים ואחזו בזה שלמטה, כמו שנתבאר. ואותה שעה נגרעה הזקיפות וקומת האדם מאה אמות, ואז

¹ ויקהל קצה ע"ב רג ע"ב ואחרי מות עט ע"א ועי' במאמרי רשב"י באד"ר לא ע"ג [מ ע"ג] (לש"ו).
² הסתכלות בשכינה בזמן שאינו ראוי לתיקון גורם יחוד ע"י צירוף סיגי הקלי' והוא עצם החטא של להכניס צלם בהיכל (דע"ה ח"ב פח ע"ג).

³ בקולמוס שנכתב בו המות כמו עט סופר. ו"מ בעצה שנתן הנחש הקדמוני לחוה ליגע ולאכול מעץ הדעת טוב ורע ונתפתה אדם על ידה ועל ידו נגזר מיתה לכל בני העולם ומאותו קנס המיתה מת יהושע ולא בחטאו כי לא היה לו חטא כלל ועיין נז ע"ב ועיטא דנחש דא דקתני הכי דייקא (ד"א).

⁴ פ' אע"פ שיהושע זכה למדריגת מט"ט ויעלה על הדעת שלא נפגם אע"פ כן לא ימיש מתוך האוהל, שנפגם כמו האוהל (מ"מ).

⁵ ע"כ (ד"א).

¹ הרי בארנו (ד"א). לו ע"ב (הערת הזוהר).

² נתמעט קומתו של אדם (ד"א).

בראשית

מאה אמינ^א וכדין אתעביד פרודא וקאים אדם
בדינא ואתלטיא ארעא והא אוקימנא:

ויגרש את האדם^ב (בראשית ג כד) א"ר
אלעזר לא ידענא מאן עביד תרוכין למאן אי
קב"ה עבד תרוכין לאדם אי לא אבל מלה
אתהפיך ויגרש את א"ת דייקא ומאן גרש את
האדם האדם ודאי גרש את ובגין דא כתיב (שם
כג) וישלחהו יהו"ה אלהים מג"ע אמאי וישלחהו
בגין דגרש אדם את כדקאמרן וישכן איהו אשרי
לון באתר דא דאיהו גרים [וסתים אורחין
ושבילין ואשרי דינין על עלמא ואמשיך לוותין
מההוא יומא ולעילא:

ואת להט החרב המתהפכת (שם כד) כל
אינון דשריין בקוופי דינין על עלמא דמתהפכין
לגוונין סניאין בגין לאתפרעא מעלמא לזמנין
גוברין לזמנין נשין לזמנין אשא מלהטא ולזמנין
רוחין דלית מאן דקאים בהו" וכל דא לשמור את
דרך עין החיים דלא יוסיפון לאבאשא'
כקדמיתא להט החרב אלין [דמלהטן]
(דמלהטא)^א אשא וקוסטירנין על ראשיהון
דרשיעיא וחיביא ומתהפכין גוונין לכמה זיינין
לפום ארחייהו דבני נשא ועל דא להט כמה דאת
אמר (מלאכי ג יט) ולהט אותם היום הבא וגו'
והא אתמר החרב דא חרב ליהו"ה כמה דאת

נעשה פירוד, ועמד אדם בדין והתקללה
הארץ, והרי בארנו.

"ויגרש את האדם". אמר רבי אלעזר, לא
ידעתי מי עשה גרושין למי, אם הקדוש
ברוך הוא עשה גרושין לאדם אם לא. אבל
הדבר התהפך, ויגרש את, א"ת דווקא. ומי
גרש את, האדם, האדם ודאי גרש את, ולכן
כתוב "וישלחהו ה' אלהים מגן עדן". למה
"וישלחהו", משום שגרש אדם "את", כפי
שבארנו. "וישכן", הוא השרה אותם
במקום זה, שהוא גרם וסתם דרכים
ושבילים, והשרה דינים על העולם, והמשיך
קללות מאותו יום ומעלה.

"ואת להט החרב המתהפכת". כל אלו
השרויים בזורקי הדינים על העולם,
שמתהפכים לצבעים רבים כדי להיפרע
מהעולם. [והם] לפעמים אנשים ולפעמים
נשים, לפעמים אש לוהטת ולפעמים
רוחות שאין מי שיעמוד בהם. וכל זה
לשמור את דרך עין החיים שלא יוסיפו
להרע כמקדם. "להט החרב", אלו
שמלהטים אש ותלויים על ראשי הרשעים
והחוטאים. והצבעים מתהפכים לכמה
מינים [מזיקים] לפי דרכי בני האדם. ועל
זה "להט" כמו שנאמר "ולהט אתם היום
הבא וגו'", והרי נאמר. "החרב" זו חרב לה,
כמו שנאמר "חרב לה' מלאה דם וגו'". אמר

^א עי' חגיגה יב ע"א: אמר רבי אלעזר אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע שנאמר למן היום אשר ברא
אלהים אדם על הארץ וכיון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידיו ומיעטו שנאמר אחר וקדם צרתני
ותשת עלי כפכה אמר רב יהודה אמר רב אדם הראשון מסוף העולם ועד סופו היה שנאמר למן היום אשר
ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים ועד קצה השמים כיון שסרח הניח הקדוש ברוך הוא ידו עליו
ומיעטו שנאמר ותשת עלי כפכה. ועי' רש"י סנהדרין (דף ק ע"א): קוממיות - שתי קומות של אדם הראשון,
כדאמרין בחגיגה (יב ע"א) שמיעטו הקדוש ברוך הוא והעמידו על מאה אמה שנאמר ותשת עלי כפך, כף
בגימטריא הכי הוי. ועי' לש"ו דע"ה ח"ב לא ע"א: והנה ענין המאה אמה אשר נשאר אחר החטא, הוא ענין
אחד עם מ"ש רז"ל ג"כ בתנחומא (רש"ב ר"פ נח) וכו"ה בב"ר (ס"פ יז סי' ח) כי אדם הראשון היה חלתו של
עולם. וסוד הענין בזה הוא, כי הנה מתחילה היה כלול בנשמת אדה"ר כל הנשמות כולם מכל הה' חלקי
נרנח"י אשר בכל הג' עולמות ב"ע, וזהו שאמרו שהיה מסוף העולם ועד סופו. אבל אח"כ לא היה נשאר בו
אלא רק המלכיות דהכתרים מהי' פרצופים, שהם הזו"ן דבריאה ואו"א וזו"ן דיצירה ואו"א וזו"ן דהעשיה.
ונודע הוא כי כל פרצוף הוא כלול מי' ספי' שלימים אשר כל ספי' היא כלולה מי' ע' שער פרצופי זו"ן (דרוש
ז), והנה נשאר בו אחר החטא רק מאור הי' כתרים שבכל פרצוף והם מאה כתרים, וזה סוד שנתמעט
והעמידו על מאה אמה.

^ב עי' ש"נ בסוף הספר.

^ג גירושין (ד"א).

^ד בתוקף הדין שניתן להם רשות לתבוע דין ולזרוק על העולם והוא מל' קוזפית' דשמש' שפי' זריקת
ניצוץ השמש ולכן נקרא הקלע שזורקין בו באבן קוספיתא (ד"א).

^ה אין מי שישגים לידע מה הם (לעיל מד א) (ד"א).

^ו להרע (ד"א).

^ז ומושלים בתוקף שלהבת שלהם על ראש רשעים בגיהנם והוא מענין קוסטינר שפי' תליין (ד"א).

בראשית

כמה דאת אמר (ישעיה לד ו) חרב ליהו"ה מלאה
דם וגו' א"ר יהודה להט החרב (אפילו) כל אינון
קסטריין דלתתא דמתהפכין מדיוקנא לדיוקנא
כלהון ממנן על עלמא לאבאשא ולאסטאה לון"¹
לחייבי עלמא דעברין על פקודי דמאריהון:

תא חזי כיון דחב אדם אמשיך עליה כמה
זיינין בישין וכמה גרדיני נמוסין ודחיל מכלהו
ולא יכיל לקיימא עלייהו שלמה ידע חכמתא
עלאה ושוי ליה קב"ה עטרא דמלכותא והוון
דחלו מניה כל עלמא כיון דחב אמשיך עליה
כמה זיינין בישין וכמה גרדיני נמוסין ודחיל
מכלהו וכדין יכילו לאבאשא ליה ומה דהוה
בידיה נטלו מניה ועל דא כמה דאזיל בר נש
ובהווא ארחא דאתדבק ביה הכי משיך עליה
חילא ממנא דאזיל לקבליה כך אדם (דהווא)
[הוה] משיך [עליה] חילא ארחא מסאב דסאיב
ליה ולכל בני עלמא (ו)תא חזי כד חב אדם
משיך עליה חילא מסאבא וסאיב ליה ולכל בני
עלמא והאי הוא חווא בישא דאיהו מסאב
וסאיב עלמא דתנינן כד אפיק נשמתין מבני
נשא אשתאר מניה גופא מסאב וסאיב ביתא
וסאיב לכל אינון דמקרבין ביה הה"ד (במדבר
יט יא) הנוגע במת וגו' ועל דא כיון דאיהו נטיל
נשמתא וסאיב גופא כדין אתיהיב רשו לכל
אינון סטרי מסאבן לשריא עלוי דהא ההוא גופא
אסתאב מסטרא דההוא חווא בישא דשריא
עלוי ועל דא בכל אתר דההוא חווא בישא שארי
מסאב ליה ואסתאב:

ותא חזי כל בני עלמא בשעתא דניימי על
ערסייהו בליליא ולייליא פריש גדפהא על כל בני
עלמא טעמי טעמא דמותא ומגו דטעמי טעמא
דמותא האי רוחא מסאבא שטיא על עלמא
[ושאיב] (וסאיב על) עלמא (בגו"ב קפטרא
דיליה)² ושריא על ידוי [דבר נש] ואסתאב וכד
אתער ואתהדר ליה נשמתיה בכל מה דיקרב
בידוי כולהו מסאבי בגין דשריא עלייהו רוח
מסאבא ועל דא לא יסב בר נש מנוי לאלבשא

רבי יהודה, "להט החרב", (אפילו) כל אותם
הממונים שלמטה שמתהפכים מַדְמוּת
לדמות, כולם ממונים על העולם להרע
ולהסטות את רשעי העולם שעוברים על
מצוות רבונם.

בא וראה, כיון שאדם חטא, המשיך עליו
כמה מינים רעים וכמה בעלי דינים, ופחד
מכולם ולא יכול לעמוד עליהם. שלמה ידע
חכמה עליונה, ושם לו הקדוש ברוך הוא
עטרת מלכות, וכל העולם היה פוחד ממנו.
כיון שחטא, המשיך עליו כמה מינים רעים
וכמה בעלי דינים, ופחד מכולם, ואז יכלו
להרע לו, ומה שהיה בידו לקחו ממנו. ועל
זה, במה שהולך בן אדם ובאותה הדרך
שנדבק בה, כך מושך עליו כח ממנה שהולך
כנגדו. כך אדם היה מושך עליו כח טמא
אחר שטמא אותו ואת כל בני העולם. בא
וראה, כשחטא אדם, משך עליו כח טומאה
וטמא אותו ואת כל בני העולם, וזהו נחש
הרע שהוא טמא ומטמא את העולם,
ששינו, כשמוציא נשמות מבני האדם,
נשאר ממנו גוף טמא, ומטמא את הבית
ומטמא את כל אלה שמתקרבים אליו. זהו
שכתוב "הנוגע במת וגו'". ועל זה, כיון
שהוא נוטל נשמה ומטמא את הגוף, אז
נתנה רשות לכל אותם צדדים טמאים
לשרות עליו, שהרי אותו הגוף נטמא מן
הצד של אותו הנחש הרע ששורה עליו.
ועל זה, בכל מקום שאותו נחש הרע שורה,
מטמא אותו והוא נטמא.

ובא וראה, בשעה שכל בני העולם
ישנים על מטותיהם בלילה, והלילה פורש
כנפיו על כל בני העולם, [הם] טועמים
טעם המות, ומתוך שטועמים טעם מות,
רוח הטומאה הזו שטה על העולם
ומטמאת (את) העולם (בתוך האוהל שלו),
ושורה על ידי האיש ונטמא. וכשמתעורר
ונשמתו חוזרת אליו, בכל מה שיקרב בידו,
הכל נטמא, כי שורה עליהם רוח טומאה.
ועל זה לא יקח אדם בגדיו ללבוש ממי

¹ אותן ממונים ומושלים שלמטה מעולם העליון המתהפכים מציוור אל ציוור כמ"ש כולם ממונים על
העולם להרע ולהסית לרשעים שיעברו על המצוות ואח"כ מענישים הם אותו (ד"א).

² באהל של אדם בעוד שהוא שוכב על מטתו (ד"א).

³ לעיל יב לקמן קסט ע"ב (ד"א).

בראשית

ממאן דלא נטיל ידוי^א דהא אמשיך עליה ההוא רוח מסאבא ואסתאב ואית ליה רשו להאי רוח מסאבא לשריא בכל אתר דאשכח רשימו מסטריה ועל דא לא יטול ידוי בר נש ממאן דלא נטיל ידוי בגין דאמשיך עליה ההוא רוח מסאבא וקביל ליה האי דנטל מיא מניה ואית ליה רשו לשריא עלוי

נד/א

דבר נש בגין כך בעי בר נש לאסתמרא בכל סטרוי מסטרא דהאי הויא בישא דלא יטול עלוי וזמין קב"ה לעלמא דאתי לאעברא ליה מעלמא הדא הוא דכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ (וכדין) [וכתיב] (ישעיה כה ה) בלע המות לנצח וגו'^ב:

והאדם ידע את חוה אשתו וגו' (בראשית ד א) רבי אבא פתח (ואמר) (קהלת ג כא) מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ האי קרא כמה גוונין אית ביה^ג והכי הוא כל מלוי דאורייתא כמה גוונין בכל חד וחד וכלהו יאות והכי אינון וכל אורייתא [מתפרשא] בשבעין אנפין^ד לקביל שבעין סטריין ושבעין ענפין^ה והכי הוא בכל מלה ומלה דאורייתא וכל מאי דנפיק מכל מלה ומלה כמה גוונין אתפרשין מניה לכל סטריין

תא חזי כד בר נש אזיל בארע קשוט הוא אזיל לימינא ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה מעילא והאי רוח סליק ברעותא קדישא^ו

שלא נטל ידוי, שהרי המשיך עליו אותו רוח טומאה ונטמא, ויש רשות לרוח הטומאה הזו לשרות בכל מקום שנמצא רישום מצדו. ולכן לא יטול אדם ידוי ממי שלא נטל ידוי, משום שהמשיך עליו אותו רוח טומאה וקבלו זה שנטל מים ממנו, ויש לו רשות לשרות על

האדם. לכן צריך האדם להישמר בכל צדדיו מצד הנחש הרע הזה שלא יטול עליו. ועתיד הקדוש ברוך הוא לעולם הבא לבטלו מן העולם. זהו שכתוב "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ואז כתוב "בלע המות לנצח וגו'".

"והאדם ידע את חוה אשתו וגו'". רבי אבא פתח (ואמר), "מי יודע רוח בני האדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ". לפסוק הזה יש כמה צבעים, וכן הוא כל דברי התורה יש בכל אחד ואחד כמה צבעים, וכולם נאותים וכך הם. וכל התורה מתפרשת בשבעים פנים כנגד שבעים צדדים ושבעים פנים, וכך הוא בכל דבר ודבר של התורה. וכל מה שיוצא מכל דבר ודבר, כמה צבעים מתפרשים ממנו לכל הצדדים.

בא וראה, כשבן אדם הולך בדרך אמת, הוא הולך לימין וממשיך עליו רוח קדושה עליונה מלמעלה, ורוח זו עולה ברצון קדוש להאחז למעלה ולהדבק בקדושה

^א לא יקח אדם מלבושיו ממי שלא נטל ידוי שחרית (ד"א).

^ב כאן שייך מאמר בתקונים מדף קיד ע"ב עד קיז ע"א וכי לא אשתמודע וכו' עד ותוסף ללדת עם המאמרים הנמשכים אחריו. הרשב"ב (נ"א).

^ג בכמה פנים יש לפרש זה הפסוק ואעפ"כ כולם נכונים (ד"א).

^ד ע"י ריש תיקון^ז ששם רואים ע' פנים בפסוק בראשית. פי' התורה עולה בבת אחת יש בה ע' פנים, אמנם יש בתוכה מלין מלין בפני עצמם כמו פסוק א' וכיוצא בו וענין זה יש בה כמה פנים לאין מספר וז"ש "כל אורייתא מתפרשא בע' אנפין", זהו לכללות התורה כולה, וכן כל ענין וענין ממנה יתבאר לדרך ע' אנפין, וז"ש "והכי הוא כל מלה ומלה דאורייתא" אמנם בכל דרך ודרך יתבאר ענין המלה לאותו הדרך ולאותו הפן לכמה דרכים, וז"ש "מה דנפיק מכל מלה ומלה כמה גוונין אתפרשין מיניה וכו'". וענין זה הטעם הוא כי התורה הוא הת"ת ולה שבעים פנים, שבע ספירות מחסד עד המלכות וכל א' כלולה מעשר והם שבעים ונודע כי כל פן ופן מאלו השבעים פנים יתראה בו הת"ת ויאיר אורו והיינו תורה מתבארת בע' פנים וכל פן ופן מאלו כלול ג"כ מכמה ענינים מפני רבוי הבחינות בספירות, לכך בכל התורה בכלל אינם כי אם ע' פני אמנם כאשר נקח ענין א' ממנה ירבו בחינותיה לאין תכלית (אור יקר ש"ו סי' ב).

^ה אנפין (לפ"ו).

^ו ע"י תז"ח י ע"ב בסת"א שייך לכאן (הגהות הגר"א).

^ז פי' בהיותו מתדבק ברצונו בקדושה ומכין עצמו לכך נקשר רוח קדוש שבו עם שורשו הקדוש למטה (אור יקר).

בראשית

עליונה שלא תזוז ממנו.

לאתאחדא לעילא ולא תדבקא בקדושה עלאה
דלא אתעדי מניה

וכד בר נש אזיל באורה ביש וסטי אורחוי
הוא אמשיך עליה רוח מסאבא דלסטר שמאלא
וסאיב ליה ואסתאב ביה^א כמה דאת אמר
(ויקרא יא מג) ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם
אתא לאסתאבא מסאבין ליה

ותא הזי בשעתא דבר נש אזיל בארח קשוט
ואמשיך עליה רוחא קדישא עלאה ואתדביק
ביה ברא דיוליד ויפוק מניה לעלמא הוא משיך
עליה קדושה עלאה ויהא קדיש בקדושה
דמאריה כמה דכתיב (שם כ ז) והתקדשתם
והייתם קדושים^ב וגו' וכד איהו אזיל בסטר
שמאלא ואמשיך עליה רוח מסאבא ואתדבק
ביה ברא דיפוק מניה לעלמא הוא אמשיך עליה
רוח מסאבא ויסתאב במסאבו דההוא סטרא ועל
דא כתיב (קהלת ג כא) מי יודע רוח בני האדם
העולה היא למעלה כד איהו באתדבקות ימינא
סלקא היא לעילא וכד איהו באתדבקות
שמאלא^א ההוא סטר שמאלא דאיהו רוח מסאבו
נחית מעילא לתתא ושוי דיוריה כבר נש ולא
אעדי מניה (ומה דאוליד בההוא רוח מסאבו)
[וכרא דאוליד בההוא מסאבו איהו הוי בריה]
מההוא רוח מסאב איהו ההוא ברא אדם
אתדבק בההוא רוח מסאב ואתתיה אתדבקא
ביה בקדמיתא^א ונטלת וקבילת ההוא זוהמא
מניה אוליד בר האי ברא ברא דרוח מסאבא
איהו ועל דא תרין בנין הוו חד מההוא רוח
מסאב^ב וחד כד תב אדם בתיובתא^א ובגיני כך
האי מסטרא מסאבא (ודא) [והאי] מסטרא
דכייא:

וכשאדם הולך בדרך רעה וסוטה בדרכיו,
הוא מושך עליו רוח טומאה של צד שמאל,
ומטמא אותו ונטמא בו, כמו שנאמר "ולא
תטמאו בהם ונטמתם בהם", הבא להטמא,
מטמאים אותו.

ובא וראה, בשעה שאדם הולך בדרך
אמת ומושך עליו רוח קדושה עליונה
ונדבק בה, הבן שיוליד ויצא ממנו לעולם
הוא ממשך עליו קדושה עליונה ויהיה
קדוש בקדושת רבונו, כמו שכתוב
"והתקדשתם והייתם קדושים וגו'".
וכשהוא הולך בצד שמאל וממשך עליו
רוח טומאה ונדבק בו, הבן שיצא ממנו
לעולם הוא ממשך עליו רוח טומאה
ויטמא בטומאת אותו הצד. ועל זה כתוב,
"מי יודע רוח בני האדם העולה היא
למעלה". וכשהוא בהדבקות הימין, היא
עולה למעלה, וכשהוא בהדבקות השמאל,
אותו צד שמאל שהוא רוח טומאה, יורד
מלמעלה למטה, ושם דיורו באדם ולא זז
ממנו. והבן (ומה) שהוליד באותה (רוח)
טומאה הוא נהיה בנו מאותו רוח הטומאה
הוא הוא בנו. [ואז] אותו אדם נדבק באותו
רוח טמא, ואשתו נדבקה בו בהתחלה,
ולקחה וקבלה אותה זוהמא, וממנה הוליד
בן, בן זה הוא בן של רוח הטומאה, ועל זה
שני בנינים הם אחד מאותו רוח טמא ואחד
כששב אדם בתשובה, ולכן זה מצד
הטומאה [וזוה והוא] מצד הטהרה.

^א פי' רוח הטומאה סאיב ליה ולא בעל כרחו אלא היצר הרע מטעימו טעם אסור כענין שהוא ברצונו
אסתאב ביה והיינו עבירה גוררת עבירה ראשונה באונס ושנית ברצון, ולכך בראשונה וסביה ליה כמעט
באוס ואח"כ ואסתאב ביה ברצון ושתי דבירם אלו אמר הכתוב אל תטמאו בהם מרצונכם ונטמאתם בהם
בעל כרחכם וזהו אתא לאסתאבא הוא נכנס מרצונו אח"כ נמסר להם מאסבין ליה שמטעימין לו טעם
איסור בעל כרחו (אור יקר). ועי' רמז ויקרא נג ע"א ש"סאב" שייך לסילוק העליון, ולכן התחתון נטמא,
וצ"ע אם מתיחס לכאן גם @.

^ב והתקדשתם בשעת ביאה, והייתם קדושים בניכם אשר יקומו תחתכם (אור יקר).

^ג היינו או היורדת היא למטה ורוח הבהמה ירצה בני אדם שהם כבהמה (אור יקר).

^ד אבל כ"ז רק אחרי שחטא אדם עצמו בהסתכלות בקלי' (דע"ה ח"ב קמו ע"ד).

^ה קין (מ"מ).

^א פי' בו ביום שב בתשובה קצת, ומצד הרהור תשובה יצא השני הבל קצת קדוש (אור יקר).
שת, אבל הבל, לפי שמת מיד לא הזכירו (מ"מ). מוכרח לפרש דעל שת קאי. א"מ (נ"א).

בראשית

רבי אלעזר אמר בשעתא דאטיל נחש^א ההוא זוהמא בה בחוה קבילת ליה וכד אשתמש [עמה אדם] (עמיה דאדם) אולידת תרין בנין חד מההוא סטרא מסאבא^ב וחד מסטרא דאדם^ג והוה דמי (קין בדיוקנא דלעילא ובדיוקנא) >הבל בדיוקנא דלעילא וקין בדיוקנא< דלתתא ובגין כך אתפרשו ארתיהו דא מן דא ודאי קין ברא דרוה מסאבא הוה דאיהו הויא בישא (והבל ברא דאדם הוה ובגין דאתא) [הוה ובגין דקין אתא] מסטרא דמלאך המות^ד קטיל ליה לאחוי והוא בסטרא דיליה ומניה כל מדורין בישין ומזיקין ושדין ורוחין אתיין לעלמא אמר רבי יוסי קין קינא דמדורין בישין דאתו מסטרא דמסאבא לעלמא ולבתר אייתיאו קרבנא דא אקריב מסטרא דיליה ודא אקריב מסטרא דיליה הה"ד (בראשית ד ג) ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה וגו' רבי שמעון אמר ויהי מקץ ימים מאי מקץ ימים דא הוא^ה (שם ו יג) קץ כל בשר^ו ומאן איהו דא מלאך המות וקין מההוא קץ ימים אייתי קרבנא^ז דייקא דקאמר מקץ ימים ולא אמר מקץ ימין^ח ובגין כך^ט כתיב בדניאל (דניאל יב יג) ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך (לקץ הימין) א"ל לקץ הימים או לקץ הימין א"ל לקץ הימין

נד/ב

רבי אלעזר אמר, בשעה שהטיל נחש אותה זוהמא בחוה היא קבלה אותו, וכששימש עמה אדם, הולידה שני בנים, אחד מאותו צד טמא ואחד מצד של אדם. והבל היה דומה בדמות עליונה, וקין בדמות תחתונה, ולכן דרכיהם נפרדו זה מזה. ודאי שקין היה בן של רוח הטומאה שהוא הנחש הרע (והבל בן של אדם) היה. ובגלל שקין בא מצד של מלאך המות, הרג את אחיו, והוא בצדו, וממנו כל המדורים הרעים ומזיקים ושדים ורוחות באים לעולם. אמר רבי יוסי, קין, [הוא] קן של מדורים רעים שבאו מצד הטומאה לעולם. ואחר כך הביאו קרבן, זה הקריב מצד שלו וזה הקריב מצד שלו. זהו שכתוב "ויהי מקץ ימים ויבא קין מפרי האדמה וגו'". רבי שמעון אמר, "ויהי מקץ ימים", מה זה "מקץ ימים", זהו "קץ כל בשר", ומי הוא זה, מלאך המות. וקין מאותו קץ ימים הביא קרבן, דוקא שאמר "מקץ ימים" ולא אמר מקץ ימין. ולכן כתוב בדניאל "ואתה לך לקץ ותנוח ותעמוד לגורלך". אמר לו לקץ הימים או לקץ הימין. אמר לו, לקץ הימין.

^א ח"ג עו ע"ב (לש"ו).

^ב הוא קין (מ"מ).

^ג הבל (מ"מ).

^ד ע"י עוד אד"ר קמג ע"א וע"ב, ששורש קין הוא בזוהמא העיקרי דנחש (דע"ה ח"ב קמח ע"ב). וע"י עוד ויקהל קצה ע"ב ורג ע"ב ואחרי מות עט ע"א (דע"ה ח"ב קמו ע"ד).

^ה ריש מקץ ודף רי ע"ב (ד"א).

^ו לשון קץ ותכלית לכל החיים (אור יקר).

^ז פ"י דבר המיוחדם ונותן מקום יניקה ואחיזה בקדושה לחיצונים (אור יקר).

^ח המלכות הנקרא קץ הימין, וכנגדו בקליפה אשר שם, נקרא קץ הימים (ע"ח שער מ"ד ומ"א), וע"י שעה"ק עח ע"א. עולם העשיה הוא סוף כל הקדושה, ונקרא רגלים. ועד שיכלו ליטהר הנשמות שנפלו שם בעשיה, לא תבא הגאולה, ולכן העשיה נקרא קץ הימין, סוף הקדושה. והנה דניאל ירדה נשמתו בתחלה עד סוף העשיה, הנקרא א"ל אדנ"י כנודע, והם אותיות דניאל. בהסירך אותיות הכפולות להורות על נפילתו שם בתחלה, ולסיבה זו נגלה לדניאל קץ הימין והגאולה (שער הפסוקים איוב).

^ט נח סג ע"א קנב קצג ע"א ריב ע"ב (ד"א).

^י פ"י שהמלכות נקראת קץ ימין והקליפה נקראת קץ הימים. י"ב (נ"א). עיקר פעולת י"ס דאור חוזר דמלמטה למעלה הוא רק לעתיד, לעת "קץ הימין". ישנם ב' בחינות: א' "קץ הימים" שהוא קץ כל בשר, והוא נעשה על ידי היצר הרע ומלאך המות (וע"י עוד בא לד ע"א), והב' הוא "קץ הימין" הוא כאשר יגיע זמן שליטת המלכות דאצילות, שעליה נאמר "והון בחסד כסאך". וע"י תרומה קלג ע"א ופקודי רכ ע"ב, וגם החסד וגם המלכות מכונים "ימין" (ביאורים ח"ב מב ע"ד).

בראשית

וקין הביא מקץ הימים.

"ויבא קין מפרי האדמה", כמו שנאמר "ומפרי העץ". אמר רבי אלעזר, "מפרי האדמה", כמו שנאמר "אוי לרשע רע כי גמול ידיו וגו'" ("כי פרי מעלליהם יאכלו", "פרי מעלליהם יאכלו" זה מלאך המות יאכלו). ("גמול ידיו" זה מלאך המות. "יעשה לו" שנמשך) עליהם וידבק בהם להרוג אותם ולטמא אותם, ועל זה קין הקריב מצדו. "והבל הביא גם הוא מבכורות" לרבות הצד העליון שבא מצד הקדושה (מצד קדוש), ולכן "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה", לא קבל (אותם נ"א אותו) הקדוש ברוך הוא. ולכן "ויחר לקין מאד ויפלו פניו", שהרי לא התקבלו פניו אותם פנים של צדו, וקבל את הבל. ולכן כתוב "ויהי בהיותם בשדה", "בשדה" זו האשה, כמו שנאמר "כי בשדה מצאה". וקין קנא על הנקבה היתרה שנולדה עם הבל, שכתוב "ותוסף ללדת", והרי נתבאר.

וקין מקץ הימים אייתי:

ויבא קין מפרי האדמה (בראשית ד ג) כמה דאת אמר ומפרי העץ אמר רבי אלעזר מפרי האדמה כמה דאת אמר (ישעיה ג יא) אוי לרשע רע כי גמול ידיו גו' (נ"א) כי פרי מעלליהם יאכלו פרי מעלליהם יאכלו דא מלאך המות יאכלו (נ"א גמול ידיו דא מלאך המות יעשה לו) דאתמשך עלייהו ויתדבק בהו לקטלא לון ולסאבא לון ועל דא קין אקריב מסטרא דיליה והבל הביא גם הוא מבכורות לאסגאה² סטרא עלאה³ דאתיא (מסטר קדושתא) (מסטרא קדישא) ובגניי כך וישע יהו"ה אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעה לא קביל (לון) (ליה) קב"ה ועל דא ויחר לקין מאד ויפלו פניו דהא לא אתקבילו אנפוי אינון אנפין דסטרוי וקביל ליה להבל ובגניי כך כתיב (בראשית ד ח) ויהי בהיותם בשדה בשדה דא אתתא⁴ כמה דאת אמר (דברים כב כז) כי בשדה מצאה וקין קני על נוקבא יתירה דאתילידת עם הבל דכתיב (בראשית ד ב) ותוסף ללדת והא אתמר:

"הלוא אם תיטיב שאת" כמו שנאמר. אבל "שאת", כמו שאמר רבי אבא, שאת תעלה למעלה ולא תרד למטה. אמר רבי יוסי, דבר זה נאמר כעת ונאה הוא, אבל כך שמעתי, שאת יעלה ממך ויעזב לך התדבקות זו של רוח הטומאה. "ואם לא", "לפתח חטאת רובץ". מה זה "לפתח", זה הדין העליון שהוא הפתח של הכל, כמו שנאמר "פתחו לי שערי צדק". "חטאת רובץ", אותו הצד שנדבקה בו ונמשך עליך, ישמור אותך להיפרע ממך, כתרגומו.

^א קליפות פרי עץ הדעת טוב ורע ולא עץ הדעת ממש, וכן פרי האדמה שהם הקלי' לא אדמה ממש שהיא מלכות (אור יקר).

^ב פי' עץ הדעת הוא במלכות ונצטוו אדם שלא לאכול ממנו לבדו, שלא לעשות פירוד ח"ו, והוא אכל ממנו לבדו ובה נתגברה הקלי' כיון שהפרידו אלוף וכן קין נמי הביא מפרי האדמה שהיא מלכות לבדה, ועי"ז הגביר הקלי' (מ"מ).

^ג לרבות (ד"א).

^ד היכלות קדושים שייחדם גם עם הספירות בסוד ה' אחד ושמו אחד (אור יקר).

^ה ראה חלק הבל קשור באותו שדה ולא ראה חלקו שם והיינו אשה ודאי (אור יקר).

^ו כתרגומו [ז"ל הת"א: אם תוטיב עובדך ישתביק לך] (אור יקר).

^ז תסתלק לעילא שתיטיב ותתדבק בצד הטוב, ותהיה מתייחד בקדושה בדרך הטוב ולא תרד בדרך הרע שאתה בו עתה (אור יקר).

^ח מלכות (אור יקר).

^ט כארי על טרפו (אור יקר).

בראשית

סמרא דאתדבכת ביה ואתמשכת עלך יהא נסיר
לך לאתפרעא מנך כתרנומא:

אמר רבי יצחק תא הוי בשעתא דקטיל קין
להבל לא הוה ידע היך (נפיק) [יפיק] נשמתיה
מניה [והוה נשיך ליה בשיניה כחויא] והא
אוקמוה חבריא ביה שעתא לייט ליה קב"ה והוה
אזיל לכל סמרי עלמא ולא הוה אתר דמקבל ליה
עד דאטפח על רישיה^א ותב קמי מאריה וקבילת
ליה ארעא במדורא לתתא^ב רבי יוסי אמר ארעא
קבילת ליה למיהך בה דכתיב (בראשית ד טו)
וישם יהו"ה לקין אות^ב רבי יצחק אמר לאו הכי
אלא לתתא קבילת ליה ארעא במדורא הדא
דתחותה דכתיב (שם ד יד) הן גרשת אותי היום
מעל פני האדמה מעל פני האדמה גורש אבל
לתתא לא גורש ובאן אתר קבילת ליה ארעא
בארקא^א וכל אינון דדיירי תמן עליהון כתיב^ב
(ירמיה י יא) יאבדו מארעא ומתחות שמיא אלה
ותמן שוי מדוריה והיינו דכתיב (בראשית ד טו)
וישב בארץ נוד קדמת עדן

אמר רבי יצחק, בא וראה, בשעה שקין
הרג את הבל, לא ידע איך (יוציא נ"א
יוצאת) נשמתו ממנו, והיה נושך אותו
בשיניו כנחש, והרי בארוה החברים.
באותה השעה קללו הקדוש ברוך הוא,
והיה הולך לכל עברי העולם, ולא היה
מקום שמקבל אותו, עד שטפח על ראשו
ושב לפני רבונו, והארץ קבלה אותו במדור
למטה. רבי יוסי אמר, הארץ קבלה אותו
ללכת בה, שכתוב "וישם ה' לקין אות". רבי
יצחק אמר, לא כך, אלא למטה קבלה אותו
הארץ במדור אחד שתחתיה, שכתוב "הן
גרשת אותי היום מעל פני האדמה", מעל
פני האדמה גורש, אבל למטה לא גורש.
ובאיזה מקום קבלה אותו האדמה, בארקא,
וכל אלה שדרים שם עליהם כתוב "יאבדו
מן הארץ ומתחת השמים האלה". ושם שם
את מדורו, והיינו שכתוב "וישב בארץ נוד
קדמת עדן".

ואמר רבי יצחק מההיא שעתא [דקטיל קין
להבל] דאתפרש אדם מאתתיה [תקין > צ"ל
תרין] רוחין נוקבין הוו אתיין ומדוונג עמיה
ואוליד [אוליד] רוחין ושדין דשאמן בעלמא ולא
תקשי לך האי^א דהא בר נש כד איהו בחלמיה
אתיין רוחין נוקבין וחייבן עמיה ומתחממן מניה
ואולידין לבתר^א ואלין אקרין נגעי בני אדם ולא
מתהפכן אלא לדיוקני בני נשא ולית לון שערין
ברישא^א ועל דא כתיב^ב בשלמה (שמואל ב ז יד)
והוכחתיו בשבט אנשים ובנגעי בני אדם ואפילו
כהאי גוונא רוחין דכורין אתיין לנשי עלמא

ואמר רבי יצחק מאותה שעה שהרג קין
את הבל, שנפרד (נפרד) אדם מאשתו, שתי
רוחות נקבות היו באות ומזדווגות עמו,
והוליד רוחות ושדים שמשוטטים בעולם.
וזה לא יקשה לך, שהרי כשאדם חולם,
באות רוחות נקבות וצוחקות עמו
ומתחממות ממנו ומולידות אחר כך, ואלה
נקראים נגעי בני אדם, ולא מתהפכים אלא
לדמויות בני אדם, ואין להם שערות
בראש, ועל זה כתוב בשלמה "והוכחתיו
בשבט אנשים ובנגעי בני אדם". ואפילו
כדוגמא זו רוחות זכרים באים לנשות
העולם, והן מתעברות מהם ומולידות

^א עד שהכה על ראשו וחרט על מעשיו (ד"א).

^ב במדור התחתון שיש בארץ ולמעלה מזו (ד"א). ר' יצחק אמר להחזיק סברות הא' שארץ שהיא תבל
לא קבלה אותו, אלא ארקא הפך סברת ר' יוסי (מ"מ).

^ג ואם אינו לשומרו בעולם אות זה למה (אור יקר).

^ד לעיל ט ע"א (ד"א).

^ה ולא יקשי לך האי האיך הרוחות הדקות מתעברות מאדם הגשמי (אור יקר).

^ו אינם מתעברות מהזרע ממש אלא מחום תאות העבירה הם מתחממות והם יולדות משחיתים
שכמותן (אור יקר).

^ז אפשר שהשערות הם מורין ענין קווצותיו תלתלים שחורות כעורב שהם כוחות מלמעלה ואלו אין
להם אותה אחיזה ושמעתי כי השער הם שרשים אשר לאדם שהוא מושרש למעלה ואלו בלי שערות
להורות שאין להם שורש למעלה (אור יקר).

^ח לעיל יט ע"ב (ד"א).

בראשית

לנשי עלמא ומתעברן מנייהו ואולידן רוחין
וכלהון נגעי בני אדם אקרין בתר מאה ותלתין
שנין אתלבש אדם:

תוספתא:

כיון דאמר קין גדול עוני מנשא (בראשית ד
יג) מחל ליה קב"ה פלגו מעונשיה בגין דגזר
עליה בקדמיתא ואמר ליה נע ונד תהיה בארץ
והשתא אשתאר בנוד¹ בלחודוי הה"ד (בראשית
ד טז) ויצא קין מלפני יהו"ה וגו' נכלומר דכד
נפקן (דנפק) מן קדם יהו"ה הוה בגין למהוי נד
בארעא ולא נע ועוד אמרו כד נפיק קין מן קדם
ה' אמר לו אדם ברי מה אתעביד על דינך אמר
לו קין אבא כבר אתבשרית דמחל לי קב"ה
בנוד בלחודוי אמר לו היאך הוא אמר לו בגין
דתבית ואודית קמיה אמר אדם וכי כדין הוא רב
ותקיף הילא דתשובה ואנא לא ידיעת שרא
לשבהא למריה ולאודאה ליה פתח ואמר
(תהלים צב א) מזמור שיר ליום השבת טוב
להודות ליהו"ה כלומר טוב לשבהא ולאבתא
ולאודאה קמיה קב"ה ע"כ

נה/א

בקיניוא ואתחבר באתתיה² ואוליד בר וקרא
שמה ש"ת רזא דסופא דאתון בקיטרי גליפך³
רבי יהודה אמר רזא דרוחא דאתאביד⁴
דאתלבש כגופא (דארעא) אחרא בעלמא הה"ד

רוחות, וכולם נקראים נגעי בני אדם. אחר
מאה ושלושים שנים התלבש אדם

כיון שאמר קין "גדול עוני מנשוא", מחל
לו הקדוש ברוך הוא חצי מעונשו, משום
שגזר עליו בהתחלה ואמר לו "נע ונד תהיה
בארץ", ועכשיו נשאר בנוד בלבד. זהו
שכתוב "ויצא קין מלפני ה' וגו'", כלומר
שכשיצא מלפני ה' היה בשביל להיות נד
בארץ ולא נע. ועוד אמרו, כשיצא קין
מלפני ה', אמר לו אדם, בני, מה נעשה על
דינך. אמר לו קין, אבא, כבר התבשרתי
שמחל לי הקדוש ברוך הוא בנוד בלבד.
אמר לו, היאך הוא. אמר לו, משום ששבתי
[בתשובה] והודיתי לפניו. אמר אדם, וכי
כזה גודל וחוזק כח התשובה ואני לא
ידעתי. התחיל לשבח לרבוננו ולהודות לו,
פתח ואמר "מזמור שיר ליום השבת טוב
להודות לה", כלומר טוב לשבח ולשוב
ולהתודות לפני הקדוש ברוך הוא.

בקנאה והתחבר באשתו, והוליד בן
וקרא שמו ש"ת, סוד של סוף האותיות
בקשרים חקוקים. רבי יהודה אמר, סוד של
רוח שאובדת שמתלבשת בגוף (של הארץ)
אחר בעולם, זהו שכתוב "כי שת לי אלהים
זרע אחר תחת הבל". ואמר רבי יהודה,

¹ עי' זהר ח"ג רעח ע"א, ש"נע" שייך לעולם הבא ו"נד" לעולם הזה. @ ועי' תיקו"ז קלב ע"ב: גדול עוני
מנשוא הן גרשת אותי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ וכו' הכא אתרמיז גלגולא
דרשיעיא דאתמר בהון ובכך ראיתי רשעים קבורים ובאו כו' ודא איהו הן גרשת אותי היום דא גלגולא
קדמאה והייתי נע דא גלגולא תניינא ונד דא גלגולא תליתאה דא איהו רזא על שלשה פשעי ישראל אם תב
בתיובתא בתלת גלגולין שפיר ואם לא כתיב ביה ועל ארבעה לא אשיבנו.

תרגום: גדול עוני מנשוא הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה ומפניך אסתר והייתי נע ונד בארץ וכו'
כאן נרמז גלגול הרשעים שנאמר בהם ובכך ראיתי רשעים קברים ובאו וכו' וזהו הן גרשת אתי היום זה
גלגול ראשון והייתי נע זה גלגול שני ונד זה גלגול שלישי וזהו סוד על שלשה פשעי ישראל אם שב
בתשובה בשלשה גלגולים יפה ואם לא כתוב בו ועל ארבעה לא אשיבנו, ע"כ. ועי"ש (קלו ע"ב): נ"ע ונ"ד
עו"ן ד"ן ועוד נע ונד בגין דאנת עו"ן דנ"ה ובנדה אתעבידת דאיהי זוהמא דהטיל נחש לחוה בגין דא נע ונד
תהיה ועוד נע בגין דאנת מסטרא דסמא"ל נד בגין דאנת מסטרא דנחש נע בעלמא דין נד בעלמא דאתי
דאינון שכינתא עלאה ושכינתא תתאה דנטלין תרוייהו נוקמא מינך.

תרגום: נ"ע ונ"ד עו"ן ד"ן ועוד נע ונד משום שאתה עו"ן של נד"ה ובנדה נעשית שהיא הזהמה שהטיל
הנחש בחוה בגלל זה נע ונד תהיה ועוד נע משום שאתה מהצד של סמא"ל נד משום שאתה מצד הנחש נע
בעולם הזה נד בעולם הבא שהם שכינה עליונה ושכינה תחתונה שיקחו שתיהן ממך נקמות.

ועי' שער המצות פי' אחרי מות, שנדה היא נ"ד ה'.

² בקנאה ואזדווג באשתו בחוה (ד"א).

³ בקשרי אותיות החקוקים בסוד א"ב ג"ד כו' אזי אותיות ש"ת הם סוף האותיות (ד"א).

⁴ פי' כמ"ש שהבל נתגלגל בשת ומשה ור"ת משה שת הבל, דהבל מסטרא אחרא מצד הקדושה (מ"מ).

בראשית

אלהי"ם זרע אחר תחת הבל וא"ר יהודה כתיב (שם ה ג) ויולד בדמותו" כצלמו משמע דבנין אחרנין לא הוו (בדמותו כצלמו ומלה דא הוא) [בדיוקנא דיליה² ודא בדמותו כצלמו בתיקונא דגופא ובתיקונא דנפשא בארע מישר] >נ"א ומלה דא הוא כמה דאתמר ואמר רבי אבא משמיה דרבי ייסא > כמה דאמר רבי שמעון משמיה דרב >יבא > (ייסא) סבא בנין אחרנין באתדבקותא דזוהמא³ דנחש וההוא דרכיב ביה [דאיהו סמאל] הוו ובגיני כך לא הוו בדיוקנא דאדם ואי תימא הא אמרת דהבל מסטרא אחרא הוה הכי הוא אבל תרוייהו לא הוו בדיוקנא דלתתא⁴ אמר [ליה] רבי יוסי והא כתיב (שם ד א) והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין (ולא) [וא"ל הכי הוא אבל תרוייהו לא הוו בדיוקניה דלא] כתיב ויולד את קין ואפילו בהבל לא כתיב ויולד אלא ותוסף ללדת את אחיו את הבל⁵ ודא הוא רזא דמלה אבל בהאי מה כתיב (שם ה ג) ויולד בדמותו כצלמו רבי שמעון אמר מאה [ותלתין] (ועשר) שנין אתפרש אדם מאתתיה⁶ וכל אינון מאה [ותלתין] (ועשר) שנין הוה אוליד רוחין ושדין בעלמא⁷

כתוב "ויולד בדמותו כצלמו", משמע שבנים אחרים לא היו (בדמותו כצלמו, ודבר זה הוא) בדמותו. וזה "בדמותו כצלמו" בתיקון הגוף ובתיקון הנפש בדרך ישר. (ודבר זה הוא כמו שנאמר. ואמר רבי אבא בשם רבי ייסא) כמו שאמר רבי שמעון בשם רבי יבא הזקן, בנים אחרים בהתדבקות זוהמת הנחש, ואותו שרוכב עליו, שהוא סמאל⁸ ל היו, ולכן לא היה בדמות אדם. ואם תאמר, הרי אמרת שהבל היה מצד אחר, כך הוא, אבל שניהם לא היו בדמות שלמטה. אמר (לו) רבי יוסי, והרי כתוב "והאדם ידע את חוה אשתו ותהר ותלד את קין", ולא (אמר לה כך הוא, אבל שניהם לא היו בדמותו, שלא) כתוב ויולד את קין, ואפילו בהבל לא כתוב ויולד, אלא "ותוסף ללדת את אחיו את הבל", וזהו סוד הדבר. אבל בזה מה כתוב, "ויולד בדמותו כצלמו". רבי שמעון אמר, מאה ושלושים שנים נפרד אדם מאשתו, וכל אותם מאה ושלושים השנים היה מוליד רוחות ושדים בעולם, בגלל אותו כח הזוהמא שהיה שאוב בו. כיון שחיסל ממנו אותה הזוהמא, שב וקנא (שעבר) את אשתו והוליד בן, אז כתוב "ויולד בדמותו כצלמו".

^א עי' בסי' ט (הערת הזוהר).

^ב עם היות שהיה הבל מצד הקדושה עכ"ז לא היה בצלם ודמות של אדם והענין שהבל היה בו נשמה קדושה דהיינו נשמת שת כדפי' (אור יקר).

^ג ח"ג עו ע"ב וכן הוא באד"ר קמג ע"א (לש"ו).

^ד פי' אע"פ שהבל יש בו קדושה יותר מקין, מ"מ קצת זוהמא יש בו, ולכך לא היה גם הוא בצלם אדם אלא שת דווקא (מ"מ).

^ה לאחר שנתפתתה חוה מהנחש ואכלה מעץ הדעת נתפתתה עוד כי בא עליה ונולדו על ידי זה קין והבל (דע"ה ח"ב קמו ע"ד).

^ו בבחינת "סירס את הזכר" (ב"ב דף עד ע"ב) (דע"ה ח"ב ס ע"ד). הגם שבכל אדם הוה ענין כזה פגם גדול רח"ל, אבל לאדם וחווה היה זה לתיקון ולזכות, שכן עי"ז נדחה מהם הרע לחוץ ואח"כ הולידו את שת שהיה כבר בדמותו כצלמו (דע"ה ח"ב קמז ע"ב).

^ז עי' עירובין יח ע"ב כי כ"ז היה בש"ז דחזא לאונסיה ועי' זוהר הרקיע לג ריש ע"ב (לש"ו).

^ח היסוד בעצמו הוא הו"ה אחת, כי כל ספירה יש בה הו"ה א', וה' הו"ה ת' דה' חסדים הנכללים בו, ויורדים שם, להנתן דרך בו ביסוד הנקבה, הרי הם ששה הו"ה'ת, כמנין יוסף. [עי' זהר] ויקהל ריא ע"א וז"ל, כדן חד צדיק אלביש קנאה וכו'. והענין הוא, כי הנה יוסף בגימטריא קנאה, והוא הצדיק דאלביש קנאה, וכו' וז"ס מ"ש רז"ל (סוטה ג ע"א) אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנס בו רוח טהרה [טהרה מאמא (עמק המלך שי"ד פס"א)]. כי אז הוא מסטרא דיוסף, צדיק עליון, שהוא בגימטריא קנאה כנז' (שעה"פ ויצא). האדם שהוא אוהב את אשתו גורם לו קנאה. ואין הקנאה באה אלא מן אהבה רבה שיש ביניהם, נמצא, כי הקנאה היא מעלה ושלמות היא, ואינה פחיתות (ספר הליקוטים - פרשת לך לך - פרק יג). ודע, כי כל מי שיש לו קנאה במילי דשמיא, עליו ארז"ל אין אדם מקנא לאשתו, אא"כ נכנסה בו רוח טהרה. אבל מי שיש לו קנאה במילי דעלמא, הוא מהם, לפי שהיא קנאה הנמשכת מן החיצונים (שער הגלגולים הק' כג). חזר וקנא לאשתו (ד"א).

בראשית

ביה כיון דחסיל מניה ההוא זוהמא תב וקני
>דאעדי< לאנתתיה^א ואוליד בר כדין כתיב ויולד
בדמותו בצלמו:

תא הזי כל בר נש דאזיל לסטר שמאלא
וסאיב ארחוי כל רוחי מסאבי משיך על גרמיה
ורוח מסאב אתדבק ביה ולא אעדי מניה^א
ואתדבקתא (דיליה) דההוא רוחא מסאבא [הוי]
בהאי בר נש ולא באחרא^ב ובגיני כך
אתדבקתא דלהון לאו איהו אלא באינון
דמתדבקין בהו זכאין אינון צדיקיא דאזלי בארע
מישר ואינון זכאי קשוט ובניהון זכאין^ג [בעלמא
ועליהו כתיב (משלי ב כא) כי ישרים ישכנו
ארץ] (לעלמא) אמר רבי חייא מאי דכתיב
(בראשית ד כב) ואחות תובל קין נעמה מאי
איריא הכא דקאמר קרא דשמה נעמה אלא בגין
דטעיין בני נשא אבתרה^ד ואפילו רוחין ושדין
רבי יצחק אמר אינון בני האלהים^ה עזא ועזאל
טעו בתרה רבי שמעון אמר אמן של שדים הות
דמסטרין דקין נפקת והיא אתמנת על ליליא (עם
לילית) באסכרה דרביי אמר ליה רבי אבא והא
אמר מר דהיא אתמנת^ו [לחייבא] [לחייבא]
בבני נשא א"ל הכי הוא ודאי דהא איהי אתיית
וחייבאת בהו בבני נשא^ז ולזמנין דאולידת רוחין
בעלמא מניהו^ח ועד כען איהי קיימת לחייבא
בהו בבני נשא א"ל רבי אבא והא אינון מתיין^ט
כבני נשא מאי טעמא איהי קיימת עד השתא
א"ל הכי הוא אבל לילית ונעמה^י ואגרת בת

בא וראה, כל אדם שהולך לצד שמאל
ומטמא את דרכיו, מושך על עצמו כל
רוחות הטומאה, ורוח טומאה נדבקת בו,
ולא זזה ממנו. והתדבקות (שלו) של אותו
רוח טמא יהיה באיש הזה ולא באחר, ולכן
התדבקותם אינה אלא באלה שנדבקים
בהם. אשרי הצדיקים שהולכים בדרך
ישרה, והם צדיקי אמת, ובניהם צדיקים
בעולם, ועליהם כתוב "כי ישרים ישכנו
ארץ". אמר רבי חייא, מה שכתוב "ואחות
תובל קין נעמה", מה קרה כאן שהכתוב
אמר ששמה נעמה. אלא משום שטעו בני
אדם אחריה, ואפילו רוחות ושדים. רבי
יצחק אמר, אותם בני האלהים עזא ועזאל
טעו אחריה. רבי שמעון אמר, אמם של
השדים היתה שיצאה מצדו של קין, והיא
התמנתה על הלילה (עם לילית) באסכרה
של תינוקות. אמר לו רבי אבא, והרי אמר
מר שהיא התמנתה לצחק בבני אדם. אמר
לו, כך הוא ודאי, שהרי היא באה ומצחקת
בהם בבני אדם, ולפעמים מולידה רוחות
בעולם מהם, ועד עכשיו היא עומדת לצחק
בבני אדם. אמר לו רבי אבא, והרי הם
מתים כבני אדם, למה היא עומדת עד
עכשיו. אמר לו, כך זה, אבל לילית ונעמה
ואגרת בת מחלת שיצאו מהצד שלהם,
כולן קיימות עד שיבער הקדוש ברוך הוא
רוח הטומאה מן העולם, שכתוב "ואת רוח
הטומאה אעביר מן הארץ".

^א תחלה הוא מושכו מרצונו ואח"כ אוחוז בו בעל כרחו כדלעיל (אור יקר).
^ב פ' אינון כענין הטומאה שמתפשטלת לאחרים שראשון עושה שני אלא אף אם יעמוד צדיק אצל רשע
כל היום זה בטהרתו וזה טומאתו (אור יקר).
^ג מפני שטומאת האב מטמא הבן (אור יקר).
^ד מרוב יופיה, והיינו נעמה כשמה (אור יקר). לעיל ט ע"ב ודף כה (ד"א).
^ה ואין שליח אחד עושה ב' שלוחיות כי לא קצרה יד ה' לשלוח מאלו מינים לעונש כל עון ועון
(אור יקר).
^ו כלומר אתיא מאליה לא אתמנת כדקאמרת כי מנוי שנתן לה הוא על אסכרא דרביי אבל זה הוא עושה
ברשעתה (אור יקר).
^ז אחרי מות עו ע"ב ותזריע מח ע"ב (ד"א).
^ח קל ע"א (הערת הזהרה).
^ט מהר"י טאייטצק ביאר ענין זו שהיתה בת רוח אגרת וא"ל שבא על מחלת ואח"כ מחלה היתה אשת
עשו עיין באורך בס' מאיר תהלות מזמור צ"א ונעלם זה ממחרש"א בח"א פסחים דף קיא (מא"ן) (נ"א).
בענין בנות לוט, כי ממנה נמשכו ע"י הזדווגותן עם לוט, או עוג עם ב' נשיו ושפחותיו כנ"ל, והם נעמה,
ואגרת, אמן של השדים (ע"ח שער קלי' נגה פרק ט). פ' ארבעה הם ר"ת שלהם, אלמ"ן, כמ"ש בס' אמתחת
בנימין ומחלת ואגרת בתה נפקי מסטרא דלילית ונעמה (מ"מ).

בראשית

דלהון כלהו קיימות עד דיבער קב"ה רוח
מסאבא מעלמא דכתיב (זכריה יג ב) ואת רוח
הטומאה אעביר מן הארץ:

אמר רבי שמעון ווי לון לבני נשא אינון דלא
ידעין ולא משגיחין ולא מסתכלין וכלהו אטימין
דלא ידעין כמה מלייא עלמא מבריין משניין
דלא אתהוון וממלין סתימין דאלמלא (יהיב)
[אתיהיב] רשו לעינא למחוי יתמהון בני נשא
היך יכלין לאתקיימא בעלמא תא חזי האי נעמה
אימא דשדין הות ומסטרס אתיין כל אינון שדין
דמתחממן מבני נשא ונטלי רוח תיאובתא
מנייהו^א והייכת בהון דעבדי לון בעלי קריין ובגין
דבעל קרי אתי מסטרא דרוח מסאבא בעי
לאסחאה גרמיה לאתדכאה מניה והא אוקמוה
חבריא:

זה ספר תולדות אדם (בראשית ה א)
<לדיוקני> א"ר יצחק אחמי קב"ה לאדם דיוקני
דכל אינון דרין דייתון לעלמא וכל חכימי עלמא
ומלכי עלמא דזמינין לקיימא עלייהו דישראל^א
מטא למחמי דוד מלכא דישראל דאתייליד
ומית א"ל (וכו' אמר) <אמר וכו'> משניין דילינה]
(אוסף ליה) [אוזיף ליה ע' שנין] וגרעו מאדם ע'
שנין וסליק לון קב"ה לדוד ועל דא שבה דוד
ואמר (תהלים צב ה) כי שמהתני

נה/ב

יהו"ה בפעלך במעשי ידיך ארנן מאן גרם לי
חדוה (בהאי) [ב]עלמא פעלך דא הוא אדם
[קדמאה] דאיהו פעלו דקב"ה ולא פעלו דבשר
ודם מעשה ידיו דקב"ה ולא מבני נשא ועל דא
גרעי אינון שבעין שנין מאדם מאלף שנין דהוה

אמר רבי שמעון, אוי להם לאותם בני
אדם שלא יודעים ולא משגיחים ולא
מסתכלים וכולם אטומים, שלא יודעים
כמה מלא העולם מבריות משונות שלא
נראות ומדברים סתומים, שאלמלא (נתן)
נתנה רשות לעין לראות, יתמהו בני אדם
איך יכולים להתקיים בעולם. בא וראה,
נעמה הזו, אם השדים היתה, ומצדה באים
כל אותם שדים שמתחממים מבני אדם
ולוקחים מהם רוח תאוה, וצוחקת בהם,
שעושים אותם בעלי קרי. ובגלל שבעל קרי
בא מצד של רוח הטומאה, צריך לרחוץ
עצמו להטהר ממנו. והרי בארוה החברים.

"זה ספר תולדת אדם" לדמותו. אמר
רבי יצחק, הראה הקדוש ברוך הוא לאדם
דמויות של כל אותם דורות שיבאו לעולם,
וכל חכמי העולם ומלכי העולם שעתידיים
לעמוד על ישראל. הגיע לראות את דוד
מלך ישראל שנולד ומת, אמר לו, (אמר)
מהשנים שלי (אוסף) אלוה לו שבעים
שנים, וגרעו מאדם שבעים שנים, והעלה
אותם הקדוש ברוך הוא לדוד. ועל זה
שיבח דוד ואמר, "כי שמחתני

ה' בפעלך במעשי ידיך ארנן". מי גרם לי
שמחה בעולם (הזה), "פעלך", זהו אדם
הראשון שהוא פעלו של הקדוש ברוך הוא,
ולא פעלו של בשר ודם. מעשה ידיו של
הקדוש ברוך הוא, ולא מבני אדם. ועל זה
גרעו אותם שבעים שנים מאדם מאלף

^א מאן שאינם נוטלים הזרע שאינם גשמיות אלא חום תאות העבירה לבד (אור יקר).

^ב פי' חכמת הפרצוף כדאיתא בתיקו"ז (אור יקר ש"ו סי' ג).

^ג מפני שבו בנשמתו היו תלויים כולם כדאיתא במדרש [(שמ"ר פ"מ סי' ג) איפה היית ביסדי ארץ מהו
איפה א"ר שמעון בן לקיש אמר לו הקב"ה איוב אמור לי האיפה שלך באיזה מקום היתה תלויה בראשו או
במצחו או באיזה אבר שלו] (אור יקר). עי' לקמן צ"ס"ב (לש"ו).

^ד הראה לו ג' ענינים: הא' דרין, דהיינו כללות הדור ולא פרטיות אנשי הדור. ב': חכמי דרא, שאלו
ידועים ומסוימין. הג', מלכי דרא שהם עיקר (אור יקר).

^ה מפני שהאומות והרשעים לא היו בו כלל כלולים אלא הם מינים חצונים מהקלי' וזהו שאמר דאינון
עיקרא דאדם כי השאר הם מהחוצה (אור יקר). נמצא בזוהר כ"י דאינון עיקרא דאדם ואתיא כי הא דאיתא
בספר הפליאה שאדם מתגלגל ממלך למלך עד מלך המשיח (ד"א).

^ו קמ ע"א קסח ע"א (הערת הזוהר).

^ז פי' אדם שרוז לז"א נתן הארה מז' קצוות לדוד, שהיה המלכות והם ע' שנה (מ"מ).

בראשית

[ליה] לאתקיימא בהו ואחמי ליה קב"ה כל חכימי דרא ודרא עד דמטא לדריה דרבי עקיבא וחמי אורייתא [דידיה] וחדי חמא מיתתיה ועציב פתח ואמר (תהלים קלט יז) ולי מה יקרו רעיק אל מה עצמו ראשיהם:

זה ספר (בראשית ה א) ספר ודאי והא"י אוקימנא דכד הוה אדם בגנתא דעדן נחית ליה קב"ה ספרא על ידא דרזיאל^א מלאכא קדישא ממנא על רזי עלאין קדישין^ב וביה גליפין גלופי עלאין^ג וחכמה קדישא ושבעין ותריין זיני דחכמתא^ד הו מתפרשן מניה לשית מאה ושבעין^ה גליפין דרזי עלאי באמצעיתא דספרא^ו גליפא דחכמתא^ז למנדע אלף וחמש מאה מפתחן^ח דלא אתמסרן לעלאי קדישי וכלהו אסתמו ביה בספרא עד דמטא [ליה לאדם כיון דמטא] לגבי דאדם^ט <מניה> (ו) הו מתכנשי מלאכי עלאי למנדע ולמשמע והו אמרי^י (תהלים נז ו) רומה על השמים אלהים^{יא} על כל הארץ כבודך בה שעתא אתרמיז לגביה דרזיאל^{יב} מלאכא קדישא ואמר ליה אדם אדם הוי גניו יקרא דמארך דלא אתייהיב רשותא

שנים שהיו לו להתקיים בהם, והראה לו הקדוש ברוך הוא כל חכמי דור ודור עד שהגיע לדורו של רבי עקיבא, וראה תורה שלו ושמח, ראה מיתתו והתעצב, פתח ואמר, "ולי מה יקרו רעיק אל מה עצמו ראשיהם".

"זה ספר", ספר ודאי, והרי בארנו, כשהיה אדם בגן עדן, הוריד לו הקדוש ברוך הוא ספר על ידי המלאך רזיאל הקדוש הממונה על הסודות העליונים הקדושים, ובו חקוקים חקיקות עליונות וחכמה קדושה, ושבעים ושנים מיני חכמה היו מתפרשים ממנו לשש מאות ושבעים חקיקות של סודות עליונים. באמצע הספר חקיקת החכמה לדעת אלף וחמש מאות מפתחות שלא נמסרו לעליונים קדושים, וכולם סתומים בספר, עד שהגיע (לו לאדם, כיון שהגיע) אצל אדם, (ממנו) היו מתכנסים מלאכים עליונים לדעת ולשמוע, והיו אומרים "רומה על השמים אלהים על כל הארץ כבודך". באותה שעה נרמז אליו להדרניא^א המלאך הקדוש, ואמר לו, אדם, אדם, תגנוז את כבוד רבונך, שלא נתנה רשות לעליונים לדעת בכבוד רבונך, פרט לך. והיה הספר ההוא שמור וגנוז עמו עד

^א לעיל לז ע"ב (הערת הזוהר).

^ב הוא ראש היכל הרצון, וספר רזיאל היינו מידת התפארת שהיא המספר מאיר סוד היכל הרצון או ספר ספירת התורה שמספר רזיאל דהיינו תורה שבכתב (אור יקר).

^ג מלאכים אלו הם טפלים לנשמות בני אדם, ושניהם מהזיווג העליון. אמנם יש נשמות וכן מלאכים הבאים מהזיווג התחתון (ביאורים ח"ב ע ע"ב).

^ד מסיפורי המדרגות ההם העליונות וסוד החכמה העליונה שהיא נקראת קדישא לאפוקי חכמה תתאה דלא אתקרי קדישא (אור יקר).

^ה סוד התפשטות החכמה עד סוד ז' ספירות וחכמה ובינה על גביהן דהיינו ע"ב זייני חכמתא (אור יקר). מיני חכמות מסוד שם בן ע"ב אותיות (ד"א).

^ו נגד אדני^א במילואו [אל"ף דל"ת נו"ן יר"ד] שעולה תרע"א שהוא תר"ע עם הכולל (מ"מ).

^ז דהיינו סוד המלכות שהיא מתמצעת בין ששה קצוות שלשה מצד זה ושלשה מצד זה (אור יקר).

^ח שהמלכות חקיקת החכמה (אור יקר).

^ט נגד ט"ו חסדים כנודע (מ"מ). ידוע שסוד המפתחאן הוא בשם הו"ה כמ"ש בפרשת תרומה וכל אות של הו"ה יש לו אורות ומפתחות כמנין אות ההוא ונכללים זה בזה שה' ראשונה יש לה חמשים מפתחות שנפתחים חמשים שערים בה כמנין י' פעמים ה', וכשנכללים בו' הוא ש' מפתחות אות דקשוט דאבהן וכשנכללין בה' אחרונה הוא אלף ות"ק ולכן ביסוד הנער מט"ט אלף ות"ק מפתחאן שהוא משמש לה' אחרונה (יהל אור).

^י פי' עד שהגיע הספר לידי אדה"ר (נ"א). ועי' יהל אור, ועי' פת"ש נתיב פרצוף ז"א פתח לט שהם סוד כלל האותיות עם מנצפ"ך.

^{יא} משמע שהיה לומר בו בקול (נ"א).

^{יב} עם היות שאתה מתעלם על השמים על התפארת עכ"ז על כל הארץ כבודך שמתגלה סודך בתחתונים (אור יקר).

^{יג} הוא בהיכל השני, היכל עצם השמים ונקרא דרזיאל שמעלים ומסתרי הדרו של אל לכך הגזים עליו שיעלים ויסתיר הדר עליון (אור יקר).

בראשית

לעלאי למנדע ביקרא דמרך בר אנת והוה
[עמיה] טמיר וגניז ההוא ספרא עד דנפק אדם
מגנתא דעדן [דהא בקדמיתא הוה מעיין ביה]^א
ומשתמש כל יומא (בגניזא) [בגניזא] דמריה
ואתגליין ליה רזין עלאין מה דלא ידעו שמישי
עלאין כיון דחטא ועבר על פקודא דמאריה פרח
ההוא ספרא מניה והוה אדם טפח על רישוי ובכי
ועאל במי גיחון עד קדליה^ב ומיא עבדין גופיה
חלדין חלדין ואשתני זיויה בשעתא ההיא רמו
קב"ה <לרפאל^ג ואתיב ליה ההוא ספרא וביה
הוה משתדל אדם ואנח ליה לשת בריה וכן לכל
אינון תולדות עד דמטא לאברהם וביה הוה ידע
לאסתכלא ביקרא דמאריה והא אתמר וכן
לחנוך^ד אתייהב ליה ספרא ואסתכל מניה
ביקרא עלאה^ה:

זכר ונקבה בראם (בראשית ה ב) רבי שמעון
אמר רזין עלאין אתגליין בהני תרי קראי זכר
ונקבה בראם למנדע יקרא עלאה^ו רזא
דמהימנותא דמנו רזא דנא^ז אתברי אדם תא חזי
ברזא דאתברי^ח [שמים וארץ אתברי אדם בהו
כתיב (שם ב ד) אלה תולדות השמים והארץ^ט
(בהבראם) באדם כתיב (שם ה א) זה ספר
תולדות אדם בהו כתיב בהבראם באדם כתיב
(שם ה ב) ביום הבראם זכר ונקבה בראם מהכא
כל דיוקנא דלא אשתכח ביה דכר ונוקבא לאו
איהו דיוקנא עלאה כדקא חזי וברזא דמתניתין
אוקימנא תא חזי בכל אתר דלא אשתכחו דכר
ונוקבא כהדא קב"ה לא שוי מדוריה בההוא
אתר וברכאן לא אשתכחו אלא באתר

שיצא אדם מגן עדן. שהרי בתחילה היה
מעיין בו ומשתמש כל יום בגניז רבונו,
והתגלו לו סודות עליונים מה שלא ידעו
שמישים עליונים. כיון שחטא ועבר על
מצות רבונו, פרח ממנו אותו הספר, והיה
אדם טופח על ראשו ובוכה, ונכנס במי
גיחון עד צוארו, והמים עושים את גופו
נקבים נקבים, והשתנה זיוו. באותה שעה
רמו הקדוש ברוך הוא לרפאל והשיב לו
אותו הספר, ובו היה אדם עוסק והניחו
לשת בנו, וכן לכל אותם צאצאים, עד
שהגיע לאברהם, ובו היה יודע להסתכל
בכבוד רבונו, והרי נאמר. וכן לחנוך נתן לו
הספר והסתכל ממנו בכבוד העליון.

"זכר ונקבה בראם". רבי שמעון אמר,
סודות עליונים התגלו בשני הפסוקים
הללו. "זכר ונקבה בראם" לדעת הכבוד
העליון, סוד האמונה, שמתוך סוד זה נברא
אדם. בא וראה, בסוד שנברא שמים וארץ
נברא אדם, בהם כתוב "אלה תולדות
השמים והארץ" (בהבראם), ובאדם כתוב
"זה ספר תולדות אדם". בהם כתוב
"בהבראם", ובאדם כתוב "ביום הבראם",
זכר ונקבה בראם. מכאן כל דמות שלא
נמצא בה זכר ונקבה, אינה דמות עליונה
כראוי. ובסוד המשנה בארנו. בא וראה,
בכל מקום שלא נמצאים זכר ונקבה כאחד,
אין הקדוש ברוך הוא שם את מדורו באותו
המקום, והברכות לא נמצאות רק במקום
שנמצאים זכר ונקבה, שכתוב "ויברך אותם
ויקרא את שמם אדם ביום הבראם", ולא

^א צ"ע דהא לא הוה בידיה רק כמה שעות דבו ביום גורש מג"ע כדמסיק וצ"ל דקאי אחר שהחזיר לו רפאל. א"נ הא דאמר כל יומא ר"ל כל אותו היום שבו נברא. א"מ (נ"א).

^ב עד ערפו וצוארו (ד"א).

^ג היא המדרגה הרביעית מד' מדרגות שבהיכל הרצון לרפאות נגעו להשיב הספר עצמו כדפירשנו (אור יקר).

^ד לחנוך לא זכה אל הספר מפני שהיה בסוד נער אינו באצילות לכך אתייהב ליה ספר אחר דהיינו סוד ספרא דחנוך נער מטטרון ומתוכו נקשר בו ונעשה מרכבה אליו (אור יקר). פי' לחנוך ניתן ג"כ ספר א' ולא אותו ספר של אדה"ר וכן משמע לקמן סוף ע' קפ"ו (נ"א). עי' לעיל לז ע"ב (לש"ו).

^ה מה שחסר כאן עי' בסוף הספר (הערת הזוהר).

^ו כי ממה שנבראו אדם זכר ונקבה יחד מורה על סוד זכר ונקבה עילאין ידח ומתוך ייחודם נברא אדם (אור יקר).

^ז מזו"ן אתברי אדם (מ"מ).

^ח יש תולדות הכא ויש תולדות הכא ויש הבראם הכא והבראם הכא ואתי לגזרה שוה שנינם שוים (אור יקר).

בראשית

כתוב ויברך אותו ויקרא את שמו אדם, שאפילו אדם לא נקרא אלא זכר ונקבה כאחד.

דאשתכח דכר ונוקבא דכתיב (שם א כה) ויברך אותם ויקרא את שמם אדם ביום הבראם ולא כתיב ויברך אותו ויקרא את שמו אדם (דאפילו) (ואפילו) אדם לא אקרי אלא דכר ונוקבא כחדא^א:

רבי יהודה אמר, מיום שנחרב בית המקדש לא נמצאות ברכות בעולם, והם אובדות בכל יום, שכתוב "הצדיק אבד". מה אבד, אבד הברכות שהיו שורות בו, כמו שכתוב "ברכות לראש צדיק", וכתוב "אבדה האמונה". כדוגמא זו כתוב "ויברך אותם", וכתוב "ויברך אותם אלהים". מש"ת התייחסו כל דורות העולם, וכל אותם צדיקי אמת שהיו בעולם. אמר רבי יוסי, האותיות האחרונות הללו שהיו בתורה (להמצא) נמצאו אחר שעבר אדם על אותיות התורה כולם. (בסדר תשר"ק, ולכן קרא לאותו הבן שהוא כדמותו דאיהו כדמותו

רבי יהודה אמר, מיום שנחרב בית המקדש לא נמצאות ברכות בעולם, והם אובדות בכל יום, שכתוב "הצדיק אבד". מה אבד, אבד הברכות שהיו שורות בו, כמו שכתוב "ברכות לראש צדיק", וכתוב "אבדה האמונה". כדוגמא זו כתוב "ויברך אותם", וכתוב "ויברך אותם אלהים". מש"ת התייחסו כל דורות העולם, וכל אותם צדיקי אמת שהיו בעולם. אמר רבי יוסי, האותיות האחרונות הללו שהיו בתורה (להמצא) נמצאו אחר שעבר אדם על אותיות התורה כולם. (בסדר תשר"ק, ולכן קרא לאותו הבן שהוא כדמותו

נו/א

בצלמו ש"ת דאינון קיומא דאתוון) ובתיובתיה <נ"א ובתיאובתיה> לקמי מאריה אחיד באלין תריין ומכדין אתהדרו אתוון למפרע^א [בסדר תשר"ק ובגין כך קרא להווא ברא דאתיליד ליה בדמותו כצלמו שת דאינון סיומא דאתוון] ולא אתתקנו אתוון עד דקיימו

בצלמו ש"ת, שהם קיום האותיות). ובתשובתו (ובתשוקתו) לפני רבונו אחז בשני אלה, ומאז חזרו האותיות למפרע בסדר תשר"ק, ולכן קרא לאותו בן שנולד לו שהוא בדמותו כצלמו ש"ת, שהם סיום האותיות. ולא נתקנו האותיות עד שעמדו ישראל על הר סיני, ואז חזרו האותיות על

^א כלומר שתיקונו של ז"א תלוי בנוק' (כללים ח"ב כב ע"ב).

^ב אזיל לטעמא דאמרינו לעיל דכל אתר דזכר ונק' לא אשתכחו ברכאן לא אשתכחו וכן כשנחרב בית המקדש שנפרדו זכר מנוק' למעלה אין הברכות (אור יקר).

^ג עי' ע"ח שער מול"מ פרק ד' [שכל שפע של מעלה ניתן כדי שינתן למטה. וכאשר אין משפיע למטה, העליונים לא נותנים לו שפע כלל] ולקמן סז ע"א ושמות ט ע"ב ויא ע"א וז ע"א ובהעלותך קנ ע"ב ויקרא יז ע"א ואחרי מות עד ע"ב (ביאורים ח"ב סח ע"ג). כלומר, כל זמן שלא נתקנת הנוק' לגמרי, הלבנה תהיה במיעוטה (דע"ה ח"ב ו ע"ג). כלומר, שתיקון העליונים תלוי בתחתונים אפילו מאצילות לעקודים (כללים ח"ב עא ע"ג), שכל אור עליון אינו יורד כי אם לפי הכח וההכשר של התחתון (כללים ח"ב קז ע"ד).

^ד זה כולל את הרשעים, שהרי הוא נולד מאדם וחוה אחרי החטא, ונשאר כתערובת בהם, ולכן הוא ג"כ שורש הרשעים (דע"ה ח"ב קמח ע"ב).

^ה פי' ש"ת הם אותיות אחרונות. א"מ (נ"א).

^ו בשתי אותיות ש"ת כמבואר (ד"א).

^ז סדר האותיות קודם הבראם נכנסו לפני הקב"ה למפרע כדלעיל (דף ב) ונתגלגלו עד ב' ובאות ב' היה הבריאה עד אות פ' שהיו האותיות מתגלגלות ובאות והנמצאות נבראים עד שהגיע לאותיות צק"ר שקלקלו ונתקן הכל וחזר בתשובה ומה שאבד הוא צלם ודמות דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו נתקן בשת ויולד בדמותו כצלמו דהיינו התשובה ותיקון העולם ונשארו חוזרות האותיות בסדר תשר"ק למטה במלכות לא אותיות ישרות א"ב ג"ד שהם מצד הימין בת"ת עד דקיימו ישראל על טורא דסיני שפסקא זוהמתן וגילה התפארת סוד אורו דהיינו התורה ומצדו האותיות א"ב ג,ד בענין שעמדו הנמצאות על תקונם כענין בריאתם שנברא באותיות א"ב ג"ד כדפי' לזה אמר ואתבסם עלמא מצד הימין שהוא הממתק הדין וקיימא על קיומיה שאין קיום לעולם אלא בסוד הימין (אור יקר).

בראשית

ישראל על טורא דסיני וכדין אהדרו אתוון על תקונייהו כיומא דאתבריאו שמים וארץ ואתבסם עלמא וקיימא על קיומיה רבי אבא^א אמר יומא דעבר אדם על פקודא דמאריה בעיין שמים וארץ (לאתנפא^ב) [לאתעקרא] מאתרייהו מאי טעמא בגין דאינון לא קיימו אלא [על ברית^ג] (בברית) דכתיב (ירמיה לג כה) אם לא בריתי יומם ולילה^ד חקות שמים וארץ לא שמתו ואדם עבר ברית שנאמר (הושע וז) והמה כאדם עברו ברית ואלמלא דגלי קמי קב"ה דומינין ישראל לקיימא על טורא דסיני לקיימא האי ברית לא אתקיים עלמא (דין) רבי חזקיה אמר כל מאן דאודי על חטאיה קב"ה שביק ליה ומחיל על חוביה:

תא חזי כד ברא קב"ה עלמא עבד האי ברית וקיימא עליה עלמא^א מנלן דכתיב (בראשית א א) (בראשית) <ברא שית^ב> דא ברית דעלמא קיימא עליה שית^ב דמניה נגדין ונפקי ברכאן לעלמא ועליה אתברי עלמא ואדם עבר על האי ברית ואעבר ליה מאתריה^ג <נ"א מעמיה> האי ברית אתרמיזת באת יו"ד^ד את זעירא עקרא ויסודא דעלמא כד אוליד בר אודי על חטאוי וקרא שמיה ש"ת ולא אדכר ביה יו"ד למהוי שית בגין דעבר עליה ובגין כך קב"ה (מהכא) [מיניה] אשתיל עלמא ואתייחסו כל דרי זכאי דעלמא (משת):

ותא חזי כד קיימו ישראל על טורא דסיני עאל בין תרין אתוון אלין^א רזא דברית^ב ומאן

תקונם כיום שנבראו שמים וארץ, והתבסם העולם ועמד על קיומו. רבי אבא אמר, ביום שעבר אדם על מצות רבונו, רצו שמים וארץ להעקר ממקומם. ולמה, משום שהם לא עמדו רק על הברית, שכתוב "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתו", ואדם עבר ברית, שנאמר "והמה כאדם עברו ברית", ואלמלא שגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שעתידים ישראל לעמוד על הר סיני לקיים את הברית הזאת, לא התקיים העולם (הזה). רבי חזקיה אמר, כל מי שמודה על חטאו, הקדוש ברוך הוא מניח לו ומוחל לו על חטאו.

בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה ברית זו והעמיד עליה את העולם. מנין לנו, שכתוב (בראשית) ברא שית, זו הברית שהעולם עומד עליה, שית שממנו שופעים ויוצאים ברכות לעולם, ועליה נברא העולם, ואדם עבר על הברית הזו והעבירה ממקומה (מעמו). ברית זו נרמזה באות יו"ד, אות קטנה עקר ויסוד העולם. כשהוליד בן, הודה על חטאו וקרא שמו ש"ת, ולא הזכיר בו יו"ד להיות שית, משום שעבר עליו. ולכן הקדוש ברוך הוא (מכאן) ממנו שתל את העולם, והתייחסו כל דורות צדיקי העולם (משת).

ובא וראה, כשעמדו ישראל על הר סיני, נכנס בין שתי האותיות הללו סוד הברית,

^א ר' אבא פליג, דלא אתתקנו אתוון כלל (אור יקר).

^ב להתמוטט (אור יקר).

^ג יסוד (אור יקר ומ"מ).

^ד פ' יסוד שעל ידו מתחברים ז'ן שהם יומם ולילה (מ"מ).

^ה פ' שמיסוד מתקיימת המלכות שנק' עלמא (אור יקר ומ"מ).

^ו והוא היסוד שכולל כל הו"ק (אור יקר ומ"מ).

^ז פ' כמו שיתין שכרה דוד (נ"א).

^ח שסלק היסוד מהמלכות (אור יקר).

^ט עם היות שאמרנו שאותיות ש"ת ביסוד עם כל זה עיקר האות הרומז ביסוד היא י' והטעם שהיא את זעירא דהיינו נקודה, ואין ספר שהנקודה יסוד והתחלה אל מציאות הגוף נקדם נקודה ואחריה קו ואחריה שטח ואחריה גוף (אור יקר). פ' יסוד נק' י' זעירא (מ"מ). הא דקאמר את זעירא ר"ל יו"ד מאדנ"י לאפוקי יו"ד דהו"ה. א"מ (נ"א).

^י דהיינו וידוי, שהתודה ונתבייש מחטאו (אור יקר). לומר שפגם ביסוד (מ"מ).

^{יא} פ' ב' צורות ד'ו ע"ב והיסוד מחברם (ד"א).

בראשית

ומיהו, ב'. ונכנס בין שתי האותיות שנשארו, ונתן אותה לישראל. וכשנכנסה ב' סוד הברית בין שתי האותיות הללו שהם ש' ת', (נכנסו) ונעשו שבת, כמו שנאמר "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם", כמו שהיה ראשית העולם להתיחס בהם כל דורות העולם משתי האותיות הללו ש"ת, היו תלויים עד שנתקן העולם כראוי, ונכנס ביניהם הברית הקדוש ונתקן בשלמות, ונעשה שב"ת. אמר רבי יוסי, אלו שתי האותיות הללו נתקנו באות ב', וכשחזרו האותיות למפרע מיום שנולד ש"ת, חזרו האותיות בכל דור ודור עד שהגיעו ישראל להר סיני ונתקנו. אמר רבי יהודה, למטה חזרו, ובכל דור ודור היה מחובק העולם באותיות ולא מתיישבים במקומם. כשנתנה התורה לישראל, הכל נתקן (כל האותיות נתקנו).

איהו ב"ת^א ועאל בין תרין אתוון דאשתארו ויהיב ליה לישראל וכד עאל ב"ת רזא דברית בין תרין אתוון אלין דאינון ש"יין תי"ו (עאלו) ואתעבידו שב"ת^ב כמה דאת אמר (שמות לא טז) ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם כמה דהוה שירותא^א דעלמא לאתייחסא בהו כל דרי עלמא מאלין תרין אתוון ש"ת הוה תליין עד דאשתכלל עלמא כדקא יאות ועאל ביניהו ברית קדישא [ואשתכלל בשלימו ואתעבידו] (דאשתכלל בשלימו דאתעביד) שב"ת א"ר יוסי אלין תרין אתוון אשתכללו באת ב"ת וכד אתהדרו אתוון למפרע מן יומא דאתייליד שת אהדרו אתוון בכל דרא ודרא עד דמטו ישראל לטורא דסיני ואתתקנו א"ר יהודה לתתא אתהדרו^ב ובכל דרא ודרא הוה גפיף עלמא^א באתוון^א ולא מתיישבין בדוכתייהו כד אתייהבת אורייתא לישראל אתתקן כלא [נ"א אתוון כלהו אתתקנו]^א:

רבי אלעזר אומר, בימי אנוש היו האנשים חכמים בחכמה של כשפים וקוסמים, ובחכמה לעצור את חיילות השמים, ולא היה אדם מיום שיצא אדם מגן עדן והוציא עמו חכמה של העלים של האילן שהתעסק בה, שהרי אדם ואשתו, ואתם שיצאו מהם עד שבא אנוש, עזבו

רבי אלעזר אומר, בימי אנוש היו החימין בני נשא בחכמה דחרשין וקוסמין ובחכמתא למעצר לחילי דשמיא^א ולא הוה בר נש מיומא דנפק אדם מגנתא דעדן ואפיק עמיה חכמתא דטרפי אילנא^א דאשתדל בה דהא אדם ואתתיה ואינון

רבי אלעזר אומר, בימי אנוש היו האנשים חכמים בחכמה של כשפים וקוסמים, ובחכמה לעצור את חיילות השמים, ולא היה אדם מיום שיצא אדם מגן עדן והוציא עמו חכמה של העלים של האילן שהתעסק בה, שהרי אדם ואשתו, ואתם שיצאו מהם עד שבא אנוש, עזבו

^א ש"ת היינו למעלה בנקבה בחי' כניסת היסוד שכן נקרא שמו כדכתיב וחשוףי שת ערות וכו', ולכן לייחד בין תרין אתוון אלין עאל רזא דברית דהיינו יסוד במלכות (אור יקר).

^ב יסוד נק' ב"ת לפי שהוא שני למלכות ממטה למעלה (אור יקר, ומ"מ).

^ג שכן ודאי זווגא ביום שבת ביסוד וע"י המלכות נקראת שבת (אור יקר).

^ד אין ר' חזקיה מכחיש שלא נתקן העולם על תקונו כראוי במעמד הר סיני אלא כוונתו שנתקן לענין שנתייחסו דרין משת ונתקן מכל וכל במעמד הר סיני וזהו שאמר דהוה שרותא דעלמא לאתייחסא משת אמנם היה הענין תלוי להשלים אותיות ש"ת עם אות הברית כדי שיהיה שבת עד מעמד הר סיני (אור יקר).

^ה ר' יהודה סבירא ליה בענין האותיות כר' יוסי ומאן דפריך ר' חזקיה שנתודה ונתקן הענין היינו לתתא אתהדרו פי' אדם תקן למטה אבל לא למעלה שהפגם למעלה היה קשה (אור יקר). פי' שלא היה הפגם רק למטה בעולם הזה והיו נתקנים האותיות קצת בכל דור עד סיני (מ"מ).

^ו העולם לא היה מתקיים מפני ששורשו למעלה בלתי מתוקן ובמעמד הר סיני נתקן הדבר ג"כ למעלה (אור יקר).

^ז העולם היה מחובק ע"י צירופי אותיות ולא היה העולם בקיומו עד מתן תורה (ד"א).

^ח כאן שייך מאמר בסתרי אותיות בז"ח דף י' בדפוס ויניציאה דף יג ע"ב ויחי אדם כו' ע"ש (הערת הזוהר).

^ט שלא יפעלו בדברים הגשמיים כגון אל שר האש שלא יכוה ואל שר המים שלא ימטיר וכיוצא. והם ג' חכמות חכמת חרשים והיינו בפה באמירה, וחכמת הקסם והיינו מעשה כשוף בידים וחכמת המלבוש דהיינו למעצר לחילו שמיא והעוסק בענין ספר המלבוש יבין מה ענינו (אור יקר ש"ו ס' ד).

^י כחות המלכות למטה, שהיא עץ הדעת ואלו הם עליה ופריו (אור יקר). כחות החיצוניות (מ"מ). עלי האילן והם כחות חיצוניות (ד"א).

בראשית

דנפקו מניה עד דאתא אנוש שביקו לה כד אתא אנוש חמא לון וחמא חכמתהון משניין (נ"א משטין) עלאין ואשתדלו בהון ועבדין (בה) עבירתיין וחרשיין וקוסמין (ואוליפו מנהון) עד דאתפשטת ההיא חכמתא בדרא דמבול וכלהו הוו עבדי עבירתייהו לאבאשא והוו מתתקפי לגבי נח באינון (חכמתאן) (בחכמה) ואמרי דלא יכיל דינא דעלמא לאשראה עלייהו דהא אינון עבדי חכמתא לדחייא לכל אינון מארי דדינא ומאנוש שריאו כלהו לאשתדלא באלין חכמתן הה"ד (בראשית ד כו) אז הוחל לקרא בשם יהו"ה:

רבי יצחק אמר כל אינון זכאין דהוו בהו לבתר בההוא דרא כלהו הוו משתדלי למחאה בהו" כמו ירד מתושלח וחנוך ולא יכילו עד דאתפשטו חייבין מרדי במאריהון ואמרי (איוב כא טו) מה שדי כי נעבדנו וכי האי טפשותא הוו קא אמרי אלא בגין דהוו ידעי כל אינון חכמתן וכלהו ממנן דעלמא [ד]אתפקדן עלייהו והוו מרחצין בהו עד דאתיב קב"ה עלמא כדקא הוה דהא

נו/ב

בקדמיתא הוה מים במים ולבתר אתיב ליה לעלמא כדקדמיתא ולא אתחריב מכלא דהא ברחמין אשגח עלייהו דכתיב (תהלים כט י) יהו"ה למבול ישב ולא כתיב אלהים:

ביומו דאנוש אפילו ינוקי דההוא (יומא) [דרא] כלהו הוו משגחן בחכמתאן) עלאין והוו מסתכלן בהו א"ר ייסא אי הכי טפשיין הו"ל דלא הוו ידעין דזמין קב"ה לאייתאה עלייהו מי טופנא וימותון בהו א"ר יצחק מנדע ידעי אבל אחידו טפשותא בלבייהו דאינון הוו ידעי ההוא מלאכא

אותה [החכמה]. כשבא אנוש, ראה אותם וראה את חכמתם משנה (משטה) את העליונים, ועסקו בהם ועשו (בהם) מעשים וכשפים וקסמים ולמדו מהם, עד שהתפשטה אותה חכמה בדור המבול, וכולם היו עושים מעשיהם להרע. והיו מתחזקים כלפי נח באותן חכמות, ואומרים שדין העולם לא יכול לשרות עליהם, שהרי הם עושים חכמה לדחות את כל אותם בעלי הדין. ומאנוש התחילו כולם להתעסק בחכמות הללו. זהו שכתוב "אז הוחל לקרא בשם ה".

רבי יצחק אמר, כל אותם צדיקים שהיו ביניהם אחר אותו הדור, כולם היו משתדלים למחות בהם (כדי שלא יענשו עליהם), כמו ירד מתושלח וחנוך, ולא יכלו עד שהתפשטו רשעים המורדים ברבונם, ואמרו "מה שדי כי נעבדנו". וכי הטפשות הזו הם היו אומרים, אלא משום שהיו יודעים כל אותם החכמות וכל אותם הממונים של העולם שהופקדו עליהם, והיו בוטחים בהם, עד שהשיב הקדוש ברוך הוא את העולם כשהיה. שהרי

בתחלה היה מים במים, ואחר כך השיב את העולם כבתחלה, ולא נחרב מהכל, שהרי ברחמים השגיח עליהם, שכתוב "ה' למבול ישב", ולא כתוב אלהים.

בימי אנוש, אפילו תינוקות של אותו (היום) הדור היו מבינים בחכמות עליונות, והיו מסתכלים בהם. אמר רבי ייסא, אם כך טפשים היו שלא היו יודעים שעתיד הקדוש ברוך הוא להביא עליהם מי מבול וימותו בהם. אמר רבי יצחק, בודאי היו יודעים, אבל אחזו טפשות בלבם, שהם היו

⁶ דלפ"ו נוסף (נ"א בגין ללא אהענשו עלייהו). ועי' נ"א שזכר גרסת יודעי צינה.

² בוטחים (ד"א).

³ שר הארץ עם שר המים שמטבע שר המים להגביר על שר הארץ ולכלול אותו בתוכו והקב"ה עכשיו שלא היו מתעסקים בעניני השרים להכניעם ולעצור פעולתם החזיר אלו אל טבעם וביטל הכנעת שר המים (אור יקר).

⁷ פ' ביטול כל העולם ממש לתהו ובהו (אור יקר).

⁸ שדן כל העולם במדת רחמים כדי שיתבטלו הרשעים וישאר העולם (אור יקר).

¹ אי אמרת בשלמא כדקא סלקא דעתין מעיקרא, שיצרם הרע היה מפתה אותם ניחא, שהיו יודעים בעונש וחטאים לפיתוי העבירה, אלא לדידכו דאמריתו שהם חשבו שיוכלו לעכב הדין, וכי לא הוו יודעים שביד הקב"ה להביא להם המבול כמו שהתרו אותם הכשרים כנגדם (אור יקר).

בראשית

דממנא על אשא וההוא דממנא על מיא והווי ידעין למעצר לון דלא יכלין למעבד דינא עלייהו ואינן לא הוו ידעי דקב"ה שליט על ארעא ומניה ייתי דינא על עלמא אלא הווי המאן דעלמא אתפקד בידא דאינן ממנן ובהו כל מלי דעלמא ובגיני כך לא הווי מסתכלן ביה בקב"ה ולא משגיחין בעבידתיה עד דארעא אתחבלת ורוח קודשא אכריז בכל יומא ואמר (שם קד לה) יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ואוריך" קב"ה לון כל ההוא זמנא דאינן זכאין ירד ומתושלח והנוך קיימין בעלמא כיון דאסתלקו מעלמא כדין [א]נחית קב"ה דינא עלייהו ואתאבידו כמה דאת אמר (בראשית ז כג) וימחו מן הארץ²:

ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים (בראשית ה כד) רבי יוסי פתח (שיר א יב) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו האי קרא אתמר אבל תא חזי כך ארחוי דקב"ה בשעתא דבר נש אתדבק ביה והוא אשרי דיוריה עליה וידע דלבתר יומין יסרה אקדים ולקיט ריחיה טב מניה וסליק ליה מעלמא הה"ד עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו עד שהמלך דא קב"ה במסבו דא ההוא בר נש דאתדבק ביה ואזיל בארחוי נרדי נתן ריחו אינן עובדין טבין [דביה] דבגינהון יסתלק מעלמא עד דלא מטא זמניה ועל דא הוה שלמה מלכא אמר (קהלת ח יד) יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו' יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים כמה דאוקימנא דבגין [ד]עובדין טבין קב"ה סליק לון מעלמא [ד"א] בגין דלא <יסרחו> (יחיו) ומגו רחימותא בהו מסלק לון) עד לא מטא זמניהו ועביד בהון דינן ויש רשעים אשר מגיע אליהם כמעשה הצדיקים דקב"ה אוריך לון יומין ואוריך רוגזיה בהו וכל דא כמה דאתמר³ אלין בגין דלא יסרחון ואלין

יודעים אותו מלאך הממונה על אש ואותו הממונה על המים, והיו יודעים לעצור אותם שלא יוכלו לעשות דין עליהם. והם לא היו יודעים שהקדוש ברוך הוא שולט על הארץ, וממנו יבא דין על העולם. אלא היו רואים שהעולם הופקד בידי אותם ממונים, ובהם כל דברי העולם, ולכן לא היו מסתכלים בקדוש ברוך הוא ולא מבינים במעשיו, עד שהארץ נשחתה, ורוח הקודש מכריזה בכל יום ואומרת "יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם". והקדוש ברוך הוא האריך להם כל אותו הזמן שאותם צדיקים, ירד ומתושלח וחנוך קיימים בעולם, כיון שהסתלקו מהעולם, אז הוריד הקדוש ברוך הוא דין עליהם ונאבדו, כמו שנאמר "וימחו מן הארץ".

"ויתהלך חנוך את האלהים ואיננו כי לקח אותו אלהים". רבי יוסי פתח, "עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו". פסוק זה נאמר, אבל בא וראה, כך דרכו של הקדוש ברוך הוא, בשעה שאדם נדבק בו והוא משרה דיורו עליו ויודע שאחר ימים הוא יסרח, מקדים ולוקט ריחו הטוב ממנו, ומסלק אותו מהעולם. זהו שכתוב "עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו". "עד שהמלך" זה הקדוש ברוך הוא. "במסבו" זה אותו אדם שנדבק בו והולך בדרכיו. "נרדי נתן ריחו" אותם מעשים טובים שבו שבגללם יסתלק מהעולם בטרם הגיע זמנו. ועל זה היה שלמה המלך אומר, "יש הבל אשר נעשה על הארץ אשר יש צדיקים וגו'". יש צדיקים אשר מגיע אליהם כמעשה הרשעים, כמו שבארנו, שבשביל מעשים טובים הקדוש ברוך הוא מסלקם מהעולם, (כדי שלא יחיו, ומתוך אהבתו בהם מסלק אותם) בטרם הגיע זמנם, ועושה בהם דינים. ויש רשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים, שהקדוש ברוך הוא מאריך להם ימים ומאריך בהם את רוגזו, וכל זה כמו שנתבאר. אלה בשביל שלא יתקלקלו ואלה כדי שיחזרו אליו, או

² והמתין (ד"א).

³ כאן שייך מאמר ז"ח דף סו ובדפוס וויניציאה מ"ב ע"א ע"ש (הערת הזוהר).

⁴ חנוך הסתלק בעת שהיה צדיק, וזכה להיות עומד ומשמש במרום גבוה מכל המלאכים. ועי' עוד שמות י ע"ב (דע"ה ח"א נג ע"ב).

⁵ הצדיקים שמתים קודם זמנם כדי שימותו בשם טוב בעוד שמעשיהם טובים ולא ממתין להם עד שיבואו אח"כ לידי חטא ואלו הרשעים מניח אותם בחיים כדי שיחזרו בתשובה או בשביל שיצאו מהם בנים הגונים או איזו הצלה לישראל (ד"א).

בראשית

בגין דלהדרו לגביה [או בגין] (ובגין) דיפוק מנייהו בגין דמעלי תא חזי חנוך זכאה הוה וקב"ה חמא ליה דיסרה לבתר^א ולקיש ליה עד לא יסרה הה"ד (שיר ו ב) וללקוט שושנים בגין דיהבי ריחא שב לקיש לון קב"ה עד לא יסרחו ואיננו כי לקח אותו אלהים ואיננו לארכא יומין^ב כשאר בני נשא דהוו אורכי יומין מאי מעמא בגין דלקח ליה קב"ה עד לא מטי זמניה רבי אלעזר אמר^ג חנוך (נסיל) [נסל] ליה קב"ה מארעא ואסקיה לשמי מרומים ואמסר בידיה כל גנזי עלאין^ד ומ"ה מפתחן סתרי גליפין^ה דבהו משתמשי מלאכי עלאי וכלהו אתמסרו בידיה והא אוקימנא (מתניתין):

וירא יהו"ה כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו (בראשית ו ה) רבי יהודה פתח (תהלים ה ה) כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע^א האי קרא אתמר ואוקמוה אבל תא חזי מאן דאתדבק ביצר הרע^ב ואתמשיך אבתריה^ג ויסתאב הוא^ד ויסאבון ליה^ה כמה דאתמר כי רבה רעת האדם כל בישין הוו עבדי ולא אשתלים חובייהו עד דהוו אושדין דמין למגנא על ארעא^ו ומאן אינון דהוו מחבלין ארחייהו על ארעא הה"ד (בראשית ו ה) רק רע כל היום כתיב הכא רק רע

נז/א

וכתיב התם (לא יגורך רע (תהלים ה ה) וכתבי) (בראשית לח ז) ויהי ער בכור יהודה רע

כדי שיצאו מהם בנים מעולים. בא וראה, חנוך היה צדיק, והקדוש ברוך הוא ראה שאחר כך יתקלקל, ולקח אותו בטרם יתקלקל. זהו שכתוב "וללקוט שושנים". משום שנותנים ריח טוב, לוקח אותם הקדוש ברוך הוא בטרם יתקלקלו. "ואיננו כי לקח אתו אלהים", "ואיננו" להאריך ימים כשאר בני אדם שהיו מאריכים ימים, ולמה, כי לקח אותו הקדוש ברוך הוא בטרם הגיע זמנו. רבי אלעזר אמר, הקדוש ברוך הוא נטלו את חנוך מהארץ והעלהו לשמי מרומים, ומסר בידיו כל הגנזים העליונים, וחמשה וארבעים מפתחות סתרים חקוקים שבהם משתמשים מלאכים עליונים, וכולם נמסרו בידו, והרי בארנו.

"וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבות לבו". רבי יהודה פתח, "כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגורך רע". פסוק זה נאמר ובארנוהו. אבל בא וראה, מי שנדבק ביצר הרע ונמשך אחריו, יטמא הוא ויטמאו אותו, כמו שנתבאר. "כי רבה רעת האדם", כל הרעות היו עושים, ולא נשלם חטאם עד שהיו שופכים דמים לחנם על הארץ. ומי הם שהיו משחיתים דרכם על הארץ, זהו שכתוב "רק רע כל היום". כתוב כאן "רק רע",

וכתוב שם ("לא יגורך רע", וכתוב) "ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'". אמר רבי יוסי, וכי רע אינו רשע. אמר לו, לא.

^א כי הוא סוד אילנא דטוב ורע (לש"ו).

^ב אין לפרש שיהיה אלה התנאים מכחישים שחנוך הוא מטטרון שהרי ענין זה מוסכם בתיקון^ז בכמ"ה אמנם הוקשה להם למה לא נתעכב בעולם בשאר בני העולם ובעת פטירתו היה לו להקב"ה לסלקו כענין אליהו ולזה דרשו הפסוק כמו שדרשו (אור יקר).

^ג אחר שלא טעם מיתה ונסתלק בחיים ועלה אדרבה לעמוד בין העומדים האלה א"כ מה לי אם אלף שנים יחיה מה לי אם מעט וזהו שאמר נטל ליה קב"ה מארעא ואסקיה ועל ענין זה כתיב איננו כמו שתרגם אונקלוס [ז"ל: וליתוהי ארי (לא) אמית יתיה ה'] (אור יקר).

^ד לעיל לז ע"ב (הערת הזוהר).

^ה סודות חקוקים של צרופי אותיות השם שבהם משתמשים מלאכי השרת (ד"א).

^ו עי' זוהר הרקיע.

^ז שחטא פעם אחת (אור יקר).

^ח ששונה בה (אור יקר).

^ט פעם הראשונה (אור יקר).

^י פעמים הרבה (אור יקר).

^{יא} שופכין דמים בחנם והיינו בהשחתת זרעם (ד"א).

בראשית

בעיני יהוה אמר רבי יוסי וכי רע לאו איהו רשע? א"ל לא רשע אפילו ארים ידיה לגבי חבריה אע"ג דלא עביד ליה מידי אקרי רשע [כמה דכתיב (שמות ב יג) ויאמר לרשע למה תכה רעך הכית לא כתיב אלא תכה] אבל רע^א לא אקרי אלא מאן דמחבל ארחה וסאיב גרמיה^ב וסאיב ארעא ויהיב חילא ותוקפא^ג לרוח מסאבא דאקרי רע דכתיב (בראשית ו ה) רק רע כל היום^ד ולא עאל בפלטרין^ה ולא חמי אפי שכינתא^ו בגין דבהאי אסתלק שכינתא מעלמא^ז מנלן מיעקב דכד אסתלק שכינתא מניה חשיב דבבנוהי הוה פיסול דבגינייהו אתתקף בעלמא רוחא מסאבא וגרע נהורא מן סיהרא ופגים לה ואי תימא אמאי^ח בגין דדא סאיב מקדשא ואסתלקא שכינתא מעלוי דיעקב כל שכנ^ט ההוא דמסאב ארחה וסאיב גרמיה דהוא אתקיף ליה לרוחא מסאבא ובגין כך כד אסתאב אקרי רע תא חזי כד בר נש אסתאב לא יתפקד^י מעם קב"ה לטב^{יא} ובכל זמנא אתפקיד מההוא דאתקרי רע לביש הה"ד (משלי יט כג) ושבע ילין בל יפקד רע כד אזיל בארע מישר כדין בל יפקד רע ועל דא כתיב (בראשית ו ה) רק רע כל היום וכתיב (תהלים ה ה) לא יגורך רע ודא אקרי רע ולא אקרי רשע וכתיב (תהלים כג ד) גם כי אלך בניא צלמות לא אירא רע^{יב} כי אתה עמדי:

"רשע", אפילו הרים ידו על חברו, אף על גב שלא עשה לו דבר נקרא רשע, כמו שכתוב "ויאמר לרשע למה תכה רעך", הכית לא כתוב אלא "תכה". אבל רע לא נקרא אלא מי שמשחית דרכו ומטמא עצמו ומטמא את הארץ, ונותן כח וחוזק לרוח הטומאה שנקראת רע, שכתוב "רק רע כל היום". ולא נכנס בפלטרין ולא רואה פני שכינה, משום שבזה מסתלקת שכינה מן העולם. ומנין לנו, מיעקב, שכשהסתלקה ממנו שכינה, חשב שיש פסול בבניו שבגללם התחזקה בעולם רוח הטומאה ונגרע האור מהלבנה ופגם אותה. ואם תאמר למה [יעקב חשב כך], משום זה [החטא] מטמא את המקדש, והסתלקה שכינה מעל יעקב, כל שכן אותו שמטמא דרכו ומטמא עצמו שהוא מחזק את רוח הטומאה, ולכן כשנטמא נקרא רע.

בא וראה, כשאדם נטמא, לא נפקד מן הקדוש ברוך הוא לטוב, ובכל פעם נפקד מאותו שנקרא רע לרע. זהו שכתוב "ושבע ילין בל יפקד רע", כשהולך בדרך ישר, אז "בל יפקד רע". ועל זה כתוב "רק רע כל היום", וכתוב "לא יגורך רע". וזה נקרא רע ולא נקרא רשע, וכתוב "גם כי אלך בניא צלמות לא אירע רע כי אתה עמדי".

^א משמע דרשע חמור מרע ואיכא למימר איפכא. א"מ. כוונת הזוהר פשוטה. מא"ן (נ"א).
^ב רע הוא שם הקלי' בעצמה והפועל פעולה זו שהוא מוליד חיצונים נקרא רע שהוא עושה רעים בקלי' בעצמה אמנם רשע פירושו חייב רשע בדיני בפרט הזה עם היותו צדיק וזכא בכמה דברים (אור יקר).
^ג כשאר עוברי עבירה (אור יקר).
^ד ותוקפא יותר משאר העבירה מפני שמורה על מקום הזרע העליון נשפע לחוץ (אור יקר).
^ה אינו זוכה לבא בהיכלו של המלך ית' כי ע"י השחתת הזרע מסתלקת השכינה מהעולם ובשביל זה אינו זוכה לראות פני השכינה בעוה"ב אלא נופל ביד הקליפות שנקראו רע כנודע (ד"א). סט ע"א (הערת הזוהר).
^ו עם היו שהיו בידו מעשים הגונים כל עוד שמת ועון זה בידו (אור יקר).
^ז אפילו מחוץ לפלטרין כדרך שהם נהנים שאר הרשעים לעתות המנוחה (אור יקר).
^ח כיון שהוא גרם דיחוי שכינה אף אחרי טהרתו בגיהנם לא יזכה לה אלא יתגלגל כדרך ער ואונן בפרץ וזרח ואחרי כן יזכה (אור יקר).
^ט אפילו היה הענין כך למה יגרום סילוק שכינה מיעקב וכי רשע עושה רע לצדיק (אור יקר).
^י מדקאמר כ"ש משמע המוציא ז"ל גרע מבעל בת אל נכר והוליד ממנה בן דהא קסבר יעקב שיש פיסול מבני נכר (נ"א).
^{יא} בחלומו (אור יקר).
^{יב} פי' שמטמא אותו בקרי כל פעם. א"מ (נ"א).
^{יג} עצם הקלי' כנ"ל (אור יקר).

בראשית

וינחם^א יהו"ה כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו רבי יוסי פתח (ישעיה ה יח) הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה הוי מושכי העון אלין בני נשא דחטאן קמי מאריהון בכל יומא ואתדמן בעינייהו אינון חובין דאינון כחבלי השוא וחשבין דההוא עובדא דעבדין וההוא חובא דעבדין דלאו איהו כלום ולא אשגח בהו קב"ה עד דעבדין לההוא חובא תקיף ורבי^ב כעבות העגלה דאיהו תקיף דלא יכיל לאשתצאה ותא חזי כד עביד קב"ה דינא בחייבי עלמא אע"ג דאינון חטאן קמי קב"ה וארגזין ליה כל יומא לא בעי לאובדא להו מעלמא וכד אשגח בעובדיהון אתנחם עליהו על דאינון עובדי ידוי ואוריך לון בעלמא ובגין דאינון עובדי ידוי נטיל נחמה ואתנחם עליהו וחיים עליהו וכד בעי למעבד בהו דינא כביכול [עציב] (חדון לא תיעול קדמוהי) דכיון דעובדי ידוי אינון עציב עליהו [כמה דאת אמר] (דניאל ו יח) ודחון לא הנעל קדמוהי והא כתיב^ג (וחיים עליהו וכתוב) (תהלים צו ו) הוד והדר לפניו^ד עוז וחדוה במקומו אמר רבי יוסי [תא חזי] ויתעצב אל לבו^ה כתיב (בראשית ו ו) אל לבו עציב ולא לאתר אחרא^ו לבו כמה דאת אמר (שמואל א ב לה) כאשר בלבבי ובנפשי יעשה^ז:

רבי יצחק אמר וינחם יהו"ה כמה דאת אמר (שמות לב יד) וינחם יהו"ה על הרעה אשר דבר לעשות לעמו^ח רבי ייסא אמר לטב רבי חזקיה אמר לביש רבי ייסא אמר לטב כמה דאתמר דקב"ה נחם על דאינון עובדי ידוי וחיים עליהו ויתעצב בגין דאינון חטאן קמיה ורבי חזקיה אמר לביש דכד קב"ה בעי לאובדא לחייבי עלמא נטיל נחומין עליהו וקביל נחומין כביכול

"וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ ויתעצב אל לבו". רבי יוסי פתח, "הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה". "הוי מושכי העון", אלו בני אדם שחוטאים לפני רבונם בכל יום, ונדמים בעיניהם אותם חטאים שהם כחבלי השוא, וחושבים שאותו מעשה שעשו ואותו חטא שעשו אינו כלום, והקב"ה לא משגיח בהם עד שעושים את אותו חטא חזק וגדול כעבות העגלה, שהוא חזק שלא יוכל להתכלות. ובא וראה, כשעושה הקדוש ברוך הוא דין ברשעי העולם, אף על גב שהם חטאו לפני הקדוש ברוך הוא והרגיזו אותו כל יום, אינו רוצה לאבד אותם מהעולם, וכשמשגיח במעשיהם, מתנחם עליהם, על שהם מעשי ידיו ומאריך [אפון] להם בעולם. ובגלל שהם מעשי ידיו, נוטל נחמה ומתנחם עליהם וחס עליהם. וכשרוצה לעשות בהם דין, כביכול הוא עצוב (שמחות לא יכנסו לפניו), שכיון שהם מעשי ידיו, הוא עצוב עליהם, כמו שנאמר "ודחון לא הנעל קדמוי" [ושמחות לא הכניס לפניו]. כתוב (והרי כתוב) "הוד והדר לפניו עוז וחדוה במקומו". אמר רבי יוסי, בא וראה, "ויתעצב אל לבו" כתוב, הוא התעצב אל לבו, ולא למקום אחר. "לבו" כמו שנאמר "כאשר בלבבי ובנפשי יעשה".

רבי יצחק אמר, "וינחם ה'", כמו שנאמר "וינחם ה' על הרעה אשר דבר לעשות לעמו". רבי ייסא אמר, לטוב. רבי חזקיה אמר לרע. רבי ייסא אמר, לטוב, כמו שנתבאר שהקדוש ברוך הוא מתנחם על אותם מעשי ידיו וחס עליהם. "ויתעצב" משום שהם חוטאים לפניו. ורבי חזקיה אמר, לרע, שכשרוצה הקדוש ברוך הוא לאבד רשעי העולם, נוטל עליהם נחומים

^א בראשונה ואחר שהוסיפו לחטוא וגזר עליהם הדין ויתעצב (אור יקר).

^ב רק ותקיף מרוב הפעמים שחוטא ושונה בה (אור יקר ש"ו סי' ה).

^ג לראיה (אור יקר).

^ד לפני ז"א (מ"מ).

^ה והדרך אינו כך אלא הוד והדר אלא ודאי כדפירשנו (אור יקר).

^ו מלכות (מ"מ).

^ז ז"א (מ"מ).

^ח מלת ויתעצב בלשון התפעל ואמר אל לבו שהיא מלכות הנקראת ל"ב ונפש ושם יש עצבות (אור יקר).

^ט לשון חזרה שחזר בו על בריאת האדם ונתעצב על דינו (אור יקר).

בראשית

כמאן דמקבל ניהומין על מה דאביד^א כיון דקבל ניהומין ודאי דינא אתעבד ולא תליא מלתא בתשובה אימתי תליא בתשובה עד לא קביל תנחומין עליהו הא קביל תנחומין עליהו לא תלייא מלתא בתשובה כלל^ב ודינא אתעבד וכדין אוסיף דינא על דינא ואתקיף^ג להווא אתר דדינא [למעבד דינא] ואוביד לון לחייביא מן עלמא וכלא בקרא דכתיב וינחם יהוה קיבל תנחומין ולבתר ויתעצב אל לבו יהב תוקפא לדינא למעבד דינא

רבי חייא אמר וינחם יהוה כי עשה את האדם בארץ נטל תנחומין וחדוה כד עבד קב"ה לאדם בארעא דאיהו כגוונא עלאה וכל מלאכי עלאי משבתן ליה לקב"ה כד חמו ליה בדיוקנא עלאה ואמרו

נז/ב

(תהלים ח ו) ותחסרהו מעט מאלהי"ם וכבוד והדר תעשרהו לבתר כד חטא אדם^א אתעצב <קב"ה> על דחטא דיהב פתחון פה למלאכי השרת דאמרו קמיה [בקדמיתא כד בעא למברי ליה] מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו (תהלים ח ה)

אמר רבי יהודה ויתעצב אל לבו בגין דבעי למעבד בהו דינא שנאמר (ד"ה ב כ כא) בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו ליהוה כי לעולם חסדו ואמר רבי יצחק אמאי לא כתיב הכא כי טוב אלא בגין דאוביד עובדי ידוי קמייהו דישראל כגוונא דא כד הווי ישראל עבריין ימא אתו מלאכי עלאי למימר שירה קמי קב"ה בהווא ליליא א"ל קב"ה ומה עובדי ידי טבעין בימא ואתון אמרין שירה כדין (שמות יד כ) ולא קרב זה אל זה כל הלילה^א אופ הכא בכל זמנין

ומקבל נחומים, כביכול כמי שמקבל נחומים על מה שאבד. כיון שקיבל נחומים, ודאי נעשה דין, והדבר לא תלוי בתשובה. אימתי זה תלוי בתשובה, עד שלא קבל עליהם תנחומים. הרי שקיבל עליהם תנחומים, אז הדבר לא תלוי בתשובה כלל והדין נעשה. ואז מוסיף דין על דין ומחזק את אותו מקום הדין לעשות דין, ומאבד את הרשעים מהעולם. והכל כתוב, שכתוב "וינחם ה'", קיבל תנחומים, ואחר כך "ויתעצב אל לבו", נתן כח לדין לעשות דין. רבי חייא אמר, "וינחם ה' כי עשה את האדם בארץ", נטל תנחומים ושמחה כשעשה הקדוש ברוך הוא את האדם בארץ, שהוא כדוגמא עליונה, וכל המלאכים העליונים משבחים את הקדוש ברוך הוא כשראו אותו בדמות עליונה, ואמרו

"ותחסרהו מעט מאלהים וכבוד והדר תעטרהו". אחר כך כשחטא אדם, התעצב הקדוש ברוך הוא על שחטא, שנתן פתחון פה למלאכי השרת שאמרו לפניו בתחלה כשרצה לברוא אותו, "מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו".

אמר רבי יהודה, "ויתעצב אל לבו", כי רצה לעשות בהם דין, שנאמר "בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו. ואמר רבי יצחק, למה לא כתוב כאן כי טוב, אלא משום שהאביד את מעשי ידיו מפני ישראל. כדוגמא זו, כשהיו ישראל עוברים את הים, באו מלאכים עליונים לומר שירה לפני הקדוש ברוך הוא באותו לילה. אמר להם הקדוש ברוך הוא, ומה מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה. אז "ולא קרב זה אל זה כל הלילה", גם כאן, בכל פעם של איבוד רשעים מהעולם, אז נמצאת עליהם עצבות.

^א קיבל תנחומין כאלו נאבדו בשביל הרעה שדיבר עליהם ואלמלא זכות מרע"ה שעלה אח"כ לסיני לא היו ניצולים שכבר קיבל תנחומין עליהם (מ"מ).

^ב מן הבינה מתעורר הדין ונוסף בה במלכות והיינו דקאמר ולא תליא מלתא בתשובה שכבר גם הבינה שהיא נקראת תשובה נתן להם זמן לשוב ולא שבו אז גם היא מתעוררת בדין וכדין אוסיף מהבינה דין על דין המלכות והגבורה (אור יקר).

^ג לקמן ע"ב (הערת הזוהר).

^ד והנה סבת ויתעצב הוא מפני הנחמה הגדולה שנטל קודם מפני שקודם היו המלאכים מקנאים בו באומרם ותחסרהו וכו' ועתה הם פתחו פיהם לומר מה אנוש כי תזכרנו ועשית לו כל הכבוד הזה ולפיכך באו שניהם יחד בפסוק וינחם ויתעצב שזה סיבה לזה כדפירשנו (אור יקר).

^ה מלאכים האומרים וקרא זה אל זה (אור יקר).

בראשית

דאיבוד רשיעיא איהו מעלמא כדין עציבו
אשתכח עלייהו^א:

רבי אבא^ב אמר בשעתא דחב קמי קב"ה
אדם ועבר על פקודיו כדין אשתכח עציבו קמיה
אמר ליה קב"ה אדם ווי דחלשת חילא עלאה
בהאי שעתא אתחשכת נהורא חד^ג מיד תריך
ליה מננתא דעדן אמר ליה אנא אעלית לך
לגנתא דעדן לקרבא קרבנא^ד ואת פגימת
מדבחה^ה דלא אתקרב קרבנא מכאן ולהלאה
לעבוד את האדמה^ו וגזר עליו מיתה וחס עליו
קב"ה וגניז ליה בשעתא דמית סמיך לגנתא^ז מה
עבד אדם עבד מערתא חדא ואתמר בה הוא
ואתתיה מנא ידע^ח אלא חמא חד נהורא דקיק
עייל בההוא אתר דנפיק מננתא דעדן ותאב
תיאובתיה לקבריה ותמן הוא אתר סמוך לתרע
דגנתא דעדן:

תא חזי לא אסתלק בר נש מעלמא עד דחמי
ליה לאדם הראשון שאיל ליה על מה אזיל
מעלמא והיך נפיק הוא אמר ליה ווי דבנינך
נפקנא מעלמא והוא אתיב ליה ברי אנא עברית
על פקודא חדא ואתענשית בנינה חמי את כמה
חובין וכמה פקודין דמארך עברת אמר רבי
חייא עד כדו יומא קאים אדם הראשון וחזי
באבהן תרין זמנין ביומא ואודי על חובוי ואחמי
לון ההוא אתר דהוה ביה ביקרא עלאה ואזיל
וחמי כל אינון צדיקיא וחסידי דנפקו מניה וירתו
לההוא יקרא עלאה דבגנתא דעדן ואבהן כלהון
אודן ואמרין (תהלים לו ח) מה יקר חסדך
אלהים ובני אדם בצל כנפיך יחסיון רבי ייסא
אמר כלהו בני עלמא חמאן ליה^ט לאדם הראשון

רבי אבא אמר, בשעה שחטא אדם לפני
הקדוש ברוך הוא ועבר על מצותיו, אז
נמצאה עצבות לפניו. אמר לו הקדוש ברוך
הוא, אדם, אוי שהחלשת את הכח העליון.
בשעה זו נחשך מאור אחד. מיד גירש אותו
מגן עדן. אמר לו, אני הכנסתי אותך לגן
עדן להקריב קרבן, ואתה פגמת את המזבח
שלא נקרב הקרבן. מכאן והלאה תעבוד
את האדמה, וגזר עליו מיתה. וחס עליו
הקדוש ברוך הוא, וגנזו בשעה שמת סמוך
לגן. מה עשה אדם, עשה מערה אחת
והסתתר בה הוא ואשתו. מאיפה ידע, אלא
ראה אור דקיק אחד שנכנס באותו מקום
שיוצא מגן עדן, והתאוה תאוותו לקברו,
ושם הוא מקום סמוך לשער גן עדן.

בא וראה, אדם לא מסתלק מהעולם עד
שיראה את אדם הראשון שואל אותו על
מה הלך מהעולם ואיך יצא. והוא אומר לו,
אוי שבגללך יצאתי מהעולם. והוא משיב
לו, בני, אני עברתי על מצוה אחת ונענשתי
בשבילה, ראה אתה כמה חטאים וכמה
מצוות של רבונך עברת. אמר רבי חייא, עד
היום הזה עומד אדם הראשון ורואה את
האבות פעמיים ביום ומודה על חטאו,
ומראה להם את אותו מקום שהיה בו
בכבוד עליון, והולך ורואה כל אותם
הצדיקים וחסידיהם שיצאו ממנו וירשו את
אותו כבוד עליון שבגן עדן. וכל האבות
מודים ואומרים, "מה יקר חסדך אלהים
ובני אדם בצל כנפיך יחסיון". רבי ייסא
אמר, כל בני העולם רואים את אדם

^א עי' לקמן סא ע"ב וקכא ע"ב (לש"ו).

^ב [סברתון] דאדרבא אחר שנגמרה סאתם שמחה להקב"ה באבודו והעציבו הוא בעת פוגמו למעלה (אור יקר).

^ג היינו דארז"ל האשה חשכה עינו של עולם לפי עליה מוטל להדליק נר של שבת. א"מ (נ"א).

^ד לייחד המדות העליונות (אור יקר).

^ה דפגם במלכות עץ הדעת (אור יקר).

^ו אדמה תחתונה מכהן גדול לאיש עובד אדמה ואפשר אדמה עליונה והיינו להתגרש עמה לתקן את אשר עותו (אור יקר).

^ז פ' ע"י האור שהראה לו הקב"ה יוצא מג"ע למערכת המכפלה אז עשה שם מקום קבר לו ולאשתו (מ"מ).

^ח מהיכן ידע אדם שמערה שהוא שוכב בה היא סמוכה לג"ע ותירץ אלא חמא וכו' ראה אור א' בתכלית הדקות נכנס להאיר במערה זו וזו היתה מערת המכפלה ממש (ד"א).

^ט נח סה ע"ב חיי שרה קכז ע"א (ד"א).

בראשית

בשעתא דמסתלקי מן עלמא לאחזאה סהדותא דבגין חובי דבר נש איהו אסתלק מעלמא ולא בגינייהו) דאדם וכמה דתנינן אין מיתה בלא חטא^א בר אינון תלתא דאסתלקו בגין ההוא עיטא דנחש הקדמוני ואלין אינון עמרם לוי ובנימין ואית דאמרי אופ נמי ישי דלא חבו ולא אשתכח עלייהו חובא דימותון ביה בר דאדכר עלייהו ההוא עיטא דנחש כדאמרן:

תא חזי בלהון דרין דהוון ביומוי דנח בלהו אפשיטו חובין על עלמא באתגליא לעיניהון דכלא רבי שמעון הוה אזיל יומא חד בפילי^ב דטבריה חמא בני נשא דהוון מקטרי בקיטרא דקשתא^א בקולפא דקנסיר^ב אמר ומה חובא [דא] באתגליא^א לארגזא למריהון יהיב עינוי בהו ואתרמיו לנו ימא ומיתו תא חזי כל חובא דאתעביד באתגליא דחי לה לשכינתא מארעא וסליקת דיורה מעלמא אלין הוון אזלין ברישא זקיף ועבדי חובייהו באתגליא ודחו לה לשכינתא מעלמא עד דקב"ה דחא לון ואעביד לון מניה ועל דא כתיב (משלי כה ה) הגו רשע לפני מלך וגו' הגו סנים מכסף וגו':

ויאמר יהו"ה לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר וגו' (בראשית ו ג) אמר רבי אלעזר תא חזי כד ברא קב"ה עלמא עבד להאי עלמא לאשתמשא

נח/א

כגוונא דלעילא^א וכד בני עלמא אינון זכאין^ב דאזלי בארע מישר קב"ה אתער רוחא דחיי

הראשון בשעה שמסתלקים מהעולם, להראות עדות שמשום חטאי האיש הוא מסתלק מהעולם ולא בגללו של אדם. כמו ששינונו אין מיתה בלא חטא, פרט לאותם שלשה שהסתלקו בעצתו של נחש הקדמוני, ואלה הם, עמרם לוי ובנימין, ויש אומרים גם ישי, שלא חטאו, ולא נמצא בהם חטא שימותו בו, רק שנזכרה עליהם אותה עצת הנחש, כמו שבארנו.

בא וראה, כל הדורות שהיו בימי נח, כולם הפשיטו חטאים על העולם בגלוי לעיני כל. רבי שמעון היה הולך יום אחד בשערי טבריה. ראה בני אדם שהיו קושרים בקשר הקשת בכדי חרס. אמר, ומה חטא זה בגלוי להרגיז את רבונם, נתן עינוי בהם ונזרקו לתוך הים ומתו. בא וראה, כל חטא שנעשה בגלוי, דוחה את השכינה מהארץ ומסלק את דיורה מן העולם. אלה היו הולכים בראש זקוף ועושים חטאיהם בגלוי, דחו את השכינה מהעולם, עד שהקדוש ברוך הוא דחה אותם והעביר אותם ממנו. ועל זה כתוב "הגו רשע לפני מלך וגו'", "הגו סיגים מכסף וגו'".

"ויאמר ה' לא ידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר וגו'". אמר רבי אלעזר, בא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עשה את העולם הזה להשתמש

כדוגמא שלמעלה, וכשבני אדם הם צדיקים שהולכים בדרך ישר, הקדוש ברוך

^א לעיל נג ע"א מבואר שיהושע מת ג"כ בעטיו של נחש ושם תמצא פי' מלת עטיו ובפ' בלק רה ע"ב מבואר שצלפחד מת ג"כ בעטיו של נחש (ד"א). לא דק כי פירושו שדבר לה"ר כנחש ופי' במדבר בדבור ופשוט. הרש"ב. בשבת דנ"ה אסקי לר' אמא דא' אין מיתה וכו' בתויבתא מהא דמתו בעטיו. וכפי הזוהר הקדוש הא והא איתא אין מיתה בלא חטא בר וכו' ואי אמרינן דגם מ"ש הש"ס תיובתא ר"ל למאי דקפסיק ותני יתיישבו דברי הרמב"ם באגרת ודברי הרא"ם פ' וישלח ופ' שופטים וזולתם אך קשה דמוכח הכא דהוא תוספתא והר"ל לש"ס להביאה. גם בש"ס במקום לוי או' כלאב גם הכא אמר ל' ומייתי לישי בשם אית דאמרי ובש"ס קאמר ד' וקאמר התם דישי הוא מקרא בת נחש. ודר"ק כי קצרתי (מא"ן) (ב"א). עי' דע"ה ח"ב נ ע"ג בשם הזוהר הרקיע דף סט ודף ע'.

^ב בשערי (ד"א).

^ג שהיו מקשרים בקשר הקשת לירות חצים (ד"א).

^ד בכדים של חרס והוא רמז שהשחיתו זרעם בגלוי ולכן נתן עינוי בהם לענשם (ד"א).

^ה בעזות מורה פגם יותר (אור יקר).

^ו שיהיה כח דק חיוני מתפשט בו כדרך שהוא מתפשט בכל העולמות הנעלמים (אור יקר ש"ו סי' ו).

^ז עי' זוהר הרקיע.

בראשית

דלעילא^א עד דמטו אינון חיינן לאתר דיעקב שריא ביה^ב ומתמן נגדי אינון חיינן עד דאתמשיך ההוא רוחא להאי עולם^ג דדוד מלכא שריא ביה^ד ומתמן נגדי ברכאן לכלהו אינון תתאי וההוא רוחא עלאה אתנגיד ואתמשיך לתתא ויכלין לאתקיימא בעלמא ובגיני כך לעולם חסדו דא הוא עולם דדוד מלכא ובגין כך כתיב לעלם בלא וא"ו דהא כד (איהו) [ההוא] רוחא אתנגיד להאי^ה עולם מתמן נפקי ברכאן וחיין לכלא לאתקיימא השתא דחבול בני נשא אסתלק כלא בגין דלא ימטי ההוא רוחא דחיי להאי עולם לאתהנאה מניה תתאי ולאתקיימא ביה בשגם הוא בשר בגין דלא יתרק האי רוחא להאי עולם^ו מאי טעמא [דלא] לאסנאה נחש תתאה דדרגין דיתתקף ביה (ובעינן) רוחא דקדושא (ברידך הוא) דלא יתערב ברוחא מסאב בשגם הוא בשר דא נחש קדמאה דיתברך^ז בגין כך הוא בשר כמה דאת אמר (בראשית ו יג) קין כל בשר בא לפני ואמר רבי שמעון דא מלאך המות והיו ימיו מאה ועשרים שנה אוריכו <דקוסטירא> (דקופירא) דקיטרא^ח:

הנפילים היו בארץ (בראשית ו ד) תני רבי יוסי אלין עז"א ועז"ל כמה דאתמר^ט (דאפיק) [דאפיל] לון קב"ה מקדושתא דלעילא [ואי

הוא מעורר רוח חיים שלמעלה, עד שמגיעים אותם חיים למקום שיעקב אבינו שרוי בו. ומשם שופעים אותם חיים, עד שנמשכת אותה רוח לעולם הזה שדוד המלך שרוי בו, ומשם שופעות הברכות לכל אותם התחתונים. ואותה רוח עליונה שופעת ונמשכת למטה, ויכולים להתקיים בעולם. ולכן "לעולם חסדו", זה הוא עולם של דוד המלך, ולכן כתוב לעלם בלי וא"ו, שהרי כאשר (הוא) אותו רוח שופעת לעולם הזה, משם יוצאות ברכות וחיים לכל להתקיים. עכשיו שחטאו בני אדם, נסתלק הכל, בשביל שלא יגיע אותו רוח חיים לעולם זה שהתחתונים יהנו ממנו. "בשגם הוא בשר", כדי שלא תשפיע רוח זו לעולם הזה. ולמה, שלא להרבות נחש התחתון, שלא יתערב רוח טמא בדרגות שיתחזק בו (וצריכים) רוח של קדושה. "בשגם הוא בשר", זה נחש הקדמוני שיתברך, לכן הוא בשר, כמו שנאמר "קין כל בשר בא לפני". ואמר רבי שמעון, זהו מלאך המות. "והיו ימיו מאה ועשרים שנה", אריכות של מגדל המקשר.

"הנפילים היו בארץ". שנה רבי יוסי, אלו עז"א ועז"ל, כמו שנאמר שהוציא (שהפיל) אותם הקדוש ברוך הוא

^א היינו אור וחיות המתפשט בכל הספירות והוא בא מהכתר ששם הכסא לאין סוף המחיה את כולם (אור יקר). לא יומשך רוח חיות עליון באדם שהוא ז"א, כ"א ימשוך בני העולם יאריכו ימים ויהיו רשעים, אך ברואתם שהם מתים בקצרות שנים, ע"ז יחזרו בתשובה, ולכן אין רוח חיות זה נמשך תמיד בז"א (זהר הרקיע). בינה (מ"מ).

^ב ת"ת, והנה מהספירות העליונות עד הת"ת משך אחד כי הם כענין וההוד והיסוד והיינו נגדי ואתמשך דקאמר (אור יקר). פי' ז"א ששם אחוז יעקב אבינו (מ"מ).

^ג מלכות (אור יקר).

^ד מלכות ששם אחוז דוד לעולם חסדו פירוש מלכות יש בה חסדים לעלם בלא ו' פירוש לרמזו אל הנוק' (מ"מ).

^ה לכהוא (דפ"ו).

^ו פירוש הפסוק כך: הבינה אומר לא ידון רוחי, לא תהיה הארתי נמשכת באדם שהוא ז"א ומז"א לעולם שהיא מלכות בשביל שלא יינק הנחש (מ"מ).

^ז שבעולם זה הוא גם כן הקליפה יונקת משם (אור יקר).

^ח פי' שיתברך גם הנחש מהרוח קודשא הנ"ל אם יתמשך למטה וכאמור בפנים למעלה בסמוך. א"מ (נ"א).

^ט המתנת רשות דמות וצלם כן בילמדנו קטירים של פטור לשון דמות וצלם ורמז בכאן שהרשות והמתנה ניתן אל הדמות והצלם שיש לאדם להיות ביחד מאה ועשרים שנה ולאח"כ יתפרדו זה מזה אך בצלם יתהלך וגו' ובהסתלקות הדמות והצלם זה מזה אזי האדם שוכב כאבן דומם ואל עפר ישוב (ד"א). פי' אריכות אחדות הקשר של הנשמה עם הגוף. וכאן שייך ר' חנינא פתח שבז"ח סג ע"ב ושל ויניציא ל ב' גריס ר' נחמיה. הרשב"ב (נ"א).

^י לעיל ט ע"ב ודף לז ע"א (לש"ו).

בראשית

תימא] והיך יכלו לאתקיימא^א בהאי עלמא אמר רבי חייא אלן הוו מאינן דכתיב (שם א כ) ועוף יעופף על הארץ והא אתמר דאלן אתחוזו לבני נשא כחוז דלהון ואי תימא היך יכלין לאתהפכא הא אתמר דאתהפכין לכמה גוונין ובשעתא דנחתא [א]גלימו באוירא דעלמא^ב ואתחוזון כבני נשא והני עו"א ועז"א דמרדו לעילא ואפיל לון קב"ה ואגלימו בארעא ואתקיימו ביה ולא יכלו לאתפשטא מניה^ג ולבתר טעו בתר נשי עלמא ועד כען יומא דא אינן קיימי^ד ואולפי חרשין לבני נשא ואולידו בנין וקרו להו ענקים גברין ואינן נפילים אקרון בני אלהים והא אתמר [חסר]:^ה

ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה (בראשית ו ז) רבי יוסי פתח (ישעיה נה ח) כי לא מחשבותי מחשבותיכם תא חזי כד בר נש בעי לנקמא מאחרא שתיק ולא אמר מידי דאילו אודעיה יסתמר ולא יכיל ליה אבל קב"ה לאו הכי עביד לא עביד דינא בעלמא עד דאכריז ואודע להו זמנא תרין ותלתא בנין דלא איתאי דימחי בידיה דיימא ליה מה עבדת^א ולא יסתמר מניה ולא יכיל לקיימא קמיה תא חזי ויאמר יהו"ה אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה אודע לון על ידא דנח ואתרי בהון כמה זמנין ולא שמעי בתר דלא שמעו אייתי עליהון דינא ואוביד לון מעל אפי ארעא תא חזי מה כתיב ביה בנח (בראשית ה כט) ויקרא את שמו^ב נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו^ג (ס"א) זה אמאי הכא לאמר ואמאי זה אל"ה רמו [ד]קב"ה

מהקדושה שלמעלה. ואם תאמר, איך יכלו להתקיים בעולם הזה. אמר רבי חייא, אלה היו מאותם שכתוב "ועוף יעופף על הארץ", והרי נאמר שאלה נראים לבני אדם כמראה שלהם. ואם תאמר, איך יכלו להתהפך, הרי נאמר שמתהפכים לכמה צבעים, ובשעה שירדו, התלבשו באויר העולם ונראו כבני אדם. ועז"א ועז"א^א הללו שמרדו למעלה והקדוש ברוך הוא הפילם והתלבשו בארץ והתקיימו בה, ולא יכלו להתפשט ממנו, ואחר כך טעו אחר נשות העולם, ועד היום הזה הם קיימים ומלמדים כשפים לבני אדם, והולידו בנים, וקראו להם ענקים גבורים. ואותם נפילים נקראים בני אלהים, והרי נתבאר.

"ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה". רבי יוסי פתח, "כי לא מחשבותי מחשבותיכם", בא וראה, כשבן אדם רוצה לנקום מאחר, הוא שותק ולא אומר דבר, שאם יודיע לו ההוא ישמור ולא יוכל לו. אבל הקדוש ברוך הוא לא עושה כך, שלא עושה דין בעולם עד שמכריז ומודיע להם פעם פעמיים ושליש, כי אין מי שימחה בידו שיאמר לו מה עשית, ולא ישמר ממנו ולא יוכל לעמוד לפניו. בא וראה, "ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי מעל פני האדמה", הודיע להם על ידי נח והתרה בהם כמה פעמים ולא שמעו. אחר שלא שמעו, הביא עליהם דין והאביד אותם מעל פני הארץ. בא וראה מה כתוב בנח, "ויקרא את שמו נח לאמר זה ינחמנו ממעשנו". (למה [כתוב] כאן "לאמר", ולמה "זה", אלא "לאמר" זו האשה, "זה" זה צדיק. רמו שהקדוש ברוך הוא קרא לנח מנוחת הארץ. "לאמר", מה זה לאמר, אלא מקום זה קורא

^א בלק רח ע"א וריב ע"א (לש"ו).

^ב נעשו יותר עבים וגולם בציור רוחני שלהם עד שנתלבשו בציור גופני מזה העולם ונשארו למטה בעוה"ז כשאר בני אדם וזה שאמר ועד כאן יומא וכו' פי' עוד היום הזה הם בהרי חשך ומלמדים כשפים לבני אדם. משפטים קיא ופנחס רלג ע"א (ד"א).

^ג משום דאתעכבו ז' ימים ועל"ז אי אפשר להתפשט עוד כ"כ בזוהר רות יד רע"ג (לש"ו).

^ד בהרי חשך (אור יקר).

^ה תמצאהו בז"ח ד"ב עד שו' ל"א ונמשך אחריו סי' מ"ו כבוד ול"ב (הערת הזוהר).

^א שאין בנמצא מי שיעמוד לנגדו לומר לו מה תעשה כי מי יאמר לו ית' מה תעשה כי הוא האומר ועושה ית' (ד"א).

^ב ס' א' (הערת הזוהר).

^ג זה מקומו בדף ס' ובתוס' בהגהת האר"י (הערת הזוהר).

^ד לאמר לא לתתא זה לא לליק (נוסף דלפ"ו).

בראשית

דארעא לאמר מאי לאמר אלא אתר דא קרי ליה נה" ומאן איהו ארעא קדישא^א <לאמר> (ואמר) זה ינחמנו עבד ליה קב"ה לתתא כגוונא עילאה כתיב הכא זה ינחמנו וכתוב התם (ישעיה כה ט) זה יהו"ה קוינו לו זכאין אינון צדיקיא דרשימין ברשימו דגושפנקא דמלכא [עילאה] למהוי בשמיה" רשימין ואיהו שוי שמהן בארעא כדקא יאות כתיב^ב (בראשית כה כו) ויקרא שמו יעקב אמאי לא כתיב את אלא התם דרגא' והכא דרגא אחרא כמה דאת אמר (ישעיה ו א) ואראה את יהו"ה ואראה יהו"ה לא כתיב אלא את יהו"ה אוף הכא ויקרא שמו יעקב דרגא דיליה קב"ה ממש קרי ליה יעקב אבל הכא א"ת^ג לאכללא שכינתא^ד מנא הוה ידע' אלא בשעתא דלייט קב"ה עלמא [דכתיב (בראשית ג יז) ארורה האדמה בעבורך] אמר אדם קמי

לו נח, ומיהו, ארץ הקדושה. "לאמר זה ינחמנו", עשה אותו הקדוש ברוך הוא למטה כדוגמא עליונה. כתוב כאן "זה ינחמנו", וכתוב שם "זה ה' קוינו לו". אשרי הצדיקים שרשומים ברישום של חותמת המלך העליונה להיות רשומים בשמו, והוא שם שמות בארץ כראוי. כתוב "ויקרא את שמו נח", וכתוב "ויקרא שמו יעקב", למה לא כתוב את. אלא שם דרגה (אחת), וכאן דרגה אחרת, כמו שנאמר "ואראה את ה'", לא כתוב ואראה ה' אלא את ה', גם כאן ויקרא שמו יעקב, דרגתו ממש, הקדוש ברוך הוא קרא לו יעקב, אבל כאן א"ת, להכליל את השכינה). מאיפה היה יודע, אלא בשעה שהקדוש ברוך הוא קלל את העולם, שכתוב "ארורה האדמה בעבורך", אמר אדם לפני

נח/ב

קב"ה רבונו של עולם [עד] מתי יהא עלמא בלשיותא א"ל עד דיתיליד לך בן מהול [כגוונא דילך] והוון מחכאן עד שעתא דאתיליד נח וכיון דאתיליד חמא ליה גזיר^א רשים באת קדישא וחמא שכינתא מתדבקא בהדיה כדין קרא שמיה^ב על מה דעביד לבתר בקדמיתא לא הוון ידעי למזרע ולמחצד ולמחרש^ג [והוון עבדי פולחנא דארעא בידיהון] כיון דאתא נח אתקין

הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם, עד מתי יהיה העולם בקללה. אמר לו, עד שיוולד לך בן מהול כמותך, והיו מחכים עד שעה שנולד נח, וכיון שנולד ראה אותו מהול רשום באות הקדש, וראה שכינה דבוקה עמו, ואז קרא את שמו על מה שעשה אחר כך. בתחלה לא היו יודעים לזרוע ולקצור ולחרוש, והיו עושים עבודת האדמה בידיהם, כיון שבא נח, התקין

^א היא המלכות הנק' לאמר (אור יקר).

^ב פי' בחי' ארעא קדישא לא בחינת כלה או אשה כגון יעקב או משה אלא ארעא קדישא איש האדמה כדמסיק (אור יקר).

^ג יסוד דהיינו רשימו דגושפנקא חותם ברית קדש (אור יקר).

^ד הצדיקים רשומים ברשומות חותם טבעת המלך ית' וית' בסוד אות ברית קדש והוא קורא להם שמות בארץ כמבואר (ד"א).

^ה כי על ידי חותם אות ברית שהי' י' הם חתומים בכל שם שד"י כנודע שאות י' משלים השם (אור יקר).

^ו ויקרא את שמו נח וכתוב (נוסף זלפ"ו).

^ז (חלל) (נוסף זלפ"ו).

^ח את, אדנ"י קרא פריש ואמר א"ת הנק' אדנ"י שהיא מדת המלכות דרגא דיליה ת"ת יעקב (אור יקר).

^ט עם אביו (אור יקר).

^י אביו (אור יקר).

^{יא} נח נט ע"ב (הערת הזוהר). ראוהו שנולד מהול (ד"א).

^{יב} פי' קרא שמיה אביו. א"מ (נ"א).

^{יג} מדה כנגד מדה שלא היה בהם מרכבה ליסוד שהוא הגנן הזורע הגנה וכאשר נולד נח למד מלאכת הזריעה למעלה ולמטה (אור יקר).

בראשית

אומנותא להו וכל מאנין^א דצריכין לתקנא ארעא למעבד פירין הה"ד (בראשית ה כט) זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה דהא איהו^ב אפיק ארעא ממה דאתלטייא [דהו זרעין חטין וקצרין גובין ודרדרין] ובניני כך כתיב (שם ט כ) איש האדמה:

רבי יהודה אמר איש האדמה כמה דאת אמר (רות א ג) איש נעמי^ג בגין דאקרי צדיק ואפיק לה לארעא בקרבנא דעבד ממה דאתלטייא דכתיב (בראשית ח כא) לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם ובג"ד אקרי^ד איש האדמה ועל דא קרא ליה שמא על מה דיתיה^ה רבי יהודה פתח^ו (תהלים מז ט) לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ האי קרא אוקמוה ואתמר אבל לכו חזו וגו' (נ"א) מאי חזו כמה דאת אמר (ישעיה כא ב) חזות קשה הוגד לי בעובדוי דקב"ה אתגלי נבואה עלאה לבני נשא אשר שם שמות בארץ שמות ודאי דהא שמא גרים לכלא והוא לשון שממון^ז דאלו הוו מפעלות יו"ד ה"א וא"ו ה"א שם קיום בארץ אבל בגין^ח דהוו מפעלות שמא דאלהים^ט שם שמות בארץ א"ל רבי חייא השתא אתערת להאי לאו אנא הכי אמינא ליה בגין דבין שמא דא ובין שמא דא' כלא הוא שבהא^י אבל אנא אמינא ליה כמה דאתערו חבריא דשוי שמיהן שמות בארץ^{יא} שמות ממשי^{יב} (נ"א) שם בארץ ואמאי בגין

אומנות להם, וכל הכלים שצריכים לתקן את האדמה לעשות פירות, זהו שכתוב "זה ינחמנו ממעשנו ומעצבון ידינו מן האדמה", שהוא הוציא את הארץ ממה שהתקללה, שהיו זורעים חטים וקוצרים קוצים ודרדרים, ולכן כתוב "איש האדמה".

רבי יהודה אמר, "איש האדמה", כמו שנאמר "איש נעמי", משום שנקרא צדיק והוציא את הארץ בקרבן שעשה ממה שהתקללה, שכתוב "לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם". ולכן נקרא "איש האדמה", ועל זה קרא לו שם על מה שיבא. רבי יהודה פתח, "לכו חזו מפעלות אלהים אשר שם שמות בארץ". פסוק זה הקימוהו ונתבאר. אבל "לכו חזו וגו'" (מה זה חזו, כמו שנאמר "חזות קשה הגד לי", במעשי הקדוש ברוך הוא נגלתה נבואה עליונה לבני אדם. "אשר שם שמות בארץ", שמות ודאי, שהרי השם גורם לכל). (והוא לשון שממון). שאלו היו מפעלות יו"ד ה"א וא"ו ה"א, שם קיום בארץ, אבל משום שהיו מפעלות השם של אלהים, שם שמות בארץ. אמר לו רבי חייא, כעת התעוררות לזה, לא כך אני אמרתי לו, משום שבין שם זה ובין שם זה הכל הוא שבה. אבל אני אמרתי לו כמו שהעירו החברים, ששם שמות, שמות בארץ, שמות ממש (שם בארץ, ולמה, בשביל להשתמש בהם העולם ולהיות קיום בעולם). רבי יצחק

^א צו ע"ב (הערת הזוהר).

^ב לתיכו (נוסף דלפ"ו).

^ג בעל ואיש האדמה ירצה בעלא דמטרוניתא (אור יקר).

^ד כט ויקרא טז ע"א שמות ה ע"א ס ע"א (ד"א).

^ה שקראו לו בשם נח על שם העתיד שיתקן מנוחה בכלי אומנות המחרישה (ד"א).

^ו נח ס ע"ב זוהר חדש יט ע"א (ד"א).

^ז תמיהני הרי לא נמצא בפסוק הזה שם אלקים כלל כ"א שם בן ד' אותיות ודו"ק (ד"א). עי' מה שהקשה בד"א. עיין התירוץ במק"מ. (הרשב"ב) (והוא תמה לפי הספרים הפשוטים שבידינו וכבר בא חכם הרב מנחת שי והוכיח במישור שהוא טעות בספרינו והעיקר כנסחת הזוהר הק' מפעלות אלקים עש"ב (מא"ן) (נ"א).

^ח בגין דהוו פעלות שמא דא שהעולם נברא בדין לכך אין לו קיום (אור יקר).

^ט פי' ר' יהודה מפרש שמות דקרא לשון שממה ור"ל בשביל שם אלהים שהוא דין שממה בארץ (מ"מ).

^י פי' בין שם אלהים בין שם הוי"ה (מ"מ).

^{יא} ואין ראוי לייחס השממה שהוא מלאכת הקלי' לשמות הקדושים (אור יקר). ששמות דקרא שהם שמות הצדיקים נח ואברהם (מ"מ).

^{יב} צירופי אותיות הקדושים לשמש בהם לפעול איזו פעולה לעת הצורך חלילה לפקוח נפש כמ"ש על שערי אורה בהקדמתו ע"ש (ד"א).

בראשית

ממש^א (נ"א) שם בארץ ואמאי בגין לאשתמשא בהו עלמא ולמהוי קיומא בעלמא רבי יצחק אמר כלא הוא ואפילו מה דא"ר יהודה שפיר קאמר^ב דאלו יהא עלמא בשמא דרחמי יתקיים עלמא^ג אבל בגין דאתברי עלמא על דינא וקיימא על דינא שם שמות בארץ ושפיר הוא דאלמלא כך לא יכיל עלמא לאתקיימא מקמי חוביהון דבני נשא:

תא חזי נח כד אתייליד קרון ליה על שמא דנחמה (נ"א) נח נייחא ליה נייחא לעלמא נייחא לאבהון נייחא לבנין נייחא לעלאין נייחא לתתאיין נייחא לעלמא דין נייחא לעלמא דאתי (וליהוי) [ולמהוי] שמא גרים^ד אבל (נ"א לגבי) קב"ה לאו הכי נח בהפוך אתוון חן כמה דאת אמר ונח מצא חן (בראשית ו ח) א"ר יוסי חן היינו נח [בצדיקיא] [לצדיקיא] שמיהון גרים לטב בחייביא שמיהון גרים לביש^ה בנח כתיב ונח מצא חן בעיני יהוה בער בכור יהודה אתהפכו אתווי לביש ע"ר ר"ע רע בעיני יהוה (בראשית לח ז) תא חזי כיון דאתייליד נח חמא עובדיהון דבני נשא דאינון חטאין קמי קב"ה והוה גניז גרמיה ואשתדל בפולחנא דמאריה^ו בגין דלא למתק באורחיהו וכי תימא כמה אשתדל בהווא^ז ספרא דאדם וספרא דחנוך והוה אשתדל בהו למפלח למריה תא חזי דהכי הוא דהא נח מנא הוה ידע לקרבא קרבנא למריה אלא בגין דאשכח חכמתא על מה מתקיים

אמר, הכל הוא [אמת], ואפילו מה שאמר רבי יהודה, יפה אמר. שאלו העולם יהיה בשם הרחמים, יתקיים העולם, אבל משום שהעולם נברא על דין ועומד על דין, שם שמות בארץ, ויפה הוא, שאלמלא כך לא יוכל העולם להתקיים מלפני חטאי בני האדם.

בא וראה, כשנולד נח קראו לו על שם של נחמה, (נח, נוח לו, נוח לעולם, נוח לאבות, נוח לבנים, נוח לעליונים, נוח לתחתונים, נוח לעולם הזה, נוח לעולם הבא), ושיהיה (ולהיות) השם גורם, אבל (לגבי) הקדוש ברוך הוא לא כך, נח בהפוך אותיות, ח"ן, כמו שנאמר "ונח מצא חן". אמר רבי יוסי, חן היינו נח. בצדיקים, השם שלהם גורם לטוב, ברשעים, השם שלהם גורם לרע. בנח כתוב "ונח מצא חן בעיני ה'", בער בכור יהודה התהפכו אותיותיו לרע. ע"ר ר"ע, רע בעיני ה'. בא וראה, כיון שנולד נח, ראה את מעשי בני האדם שהם חוטאים לפני הקדוש ברוך הוא, והיה גונז עצמו ועסק בעבודת רבונו כדי לא ללכת בדרכם. וכי תאמר, במה הוא עסק, באותו ספר של אדם וספר של חנוך, והיה עוסק בהם לעבוד את רבונו. בא וראה שכך הוא, שהרי מאיפה ידע נח להקריב קרבן לרבונו, אלא משום שמצא חכמה על מה העולם עומד, וידע שהוא עומד על הקרבן, ואלמלא הקרבן לא היו עומדים עליונים

^א נראה דע שמות הקדושים שמה פועלים בתחתונים קאמר והם קיומו של עולם (אור יקר).

^ב שכן קיומו של בן ארבע ולא מצד שם אלקים (אור יקר).

^ג ואז אין אנו צריכים לשמות הקדושים יהיו בארץ אבל בשביל שם אלקים שהוא דין שם שמות הצדיקים בארץ כדי שלא תחרב וזהו השלום שעשה ר' יצחק בין ר' יהודה ובין ר"ח דשמות דקרא מפרש אותם שמות ממש כר' יהודה וחילוק יש בין הו"ה ובין אחיהם כר' יהודה (מ"מ).

^ד כלומר מידת הצדיק (בהגר"א על ספד"צ ז ע"א בהגה"ה וכן דף ט' ע"א), ועי' ע"ח שער ד פרק ד'.

^ה אע"פ שנח הוה נייחא לכלא אבל לא כנגד הקב"ה כמ"ש ונח מצא חן אבל הקב"ה לא מצא (ד"א).

^ו פי' הפך שלא יהיה השם כולל לכל הנמצאים אלא לו ולבניו לבד ושאר הדור נאבדו בעונם (אור יקר).

^ז רבים חשבו כי השם הוא הסכמת האב והאם ואינו פועל בנשמה ואינו כי השם פועל בנפש (אור יקר). כל אדם מישראל, מלבד השם שיש לו שקורין אותו אביו ואמו, הוא נרשם למעלה בכסא הכבוד, וכן הוא נקרא למעלה, כי אין הדברים באקראי, כי הקב"ה מזמין אותו השם בפי אביו ואמו שיקראוהו כן, וכו', נמצא כי השם שקורין לו אביו ואמו, הוא השם של נשמת האדם דקדושה (שער מאמרי רז"ל ליקוט בסוף).

^ח הטמין את עצמו כדי לעסוק בתורתו ית' (ד"א).

^ט צז ע"ב (הערת הזוהר).

^י משמע דהוה ב' ספרים אחד של אדה"ר ואחד של חנוך (א"מ) (נ"א). זה מראה שהכל נגזר מלפניו ובכוונה ממנו ית"ש ובסוד כך עלתה במחשבה לפני (דע"ה ח"ב קיב ע"א).

בראשית

ותחתונים.

עלמא וידע דעל קרבנא מתקיים ואלמלא קרבנא לא הוּוּ קיימי עלאי ותתאי:

רבי שמעון הוה אזיל בארחה והוּו עמיה רבי אלעזר בריה ורבי יוסי ורבי חייא עד דהוּו אזילי א"ר אלעזר לאבוהי ארחה מתקנא (קמן) [תמן] בעינן למשמע מלי דאורייתא פתח רבי שמעון ואמר (קהלת י ג) גם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר וגו' כד בר נש בעי לאתקנא ארחה קמי קב"ה עד לא יפוק לארחה בעי לאמלכא ביה ולצלי קמיה על ארחה כמה דתנינן דכתיב (תהלים פה יד) צדק^א לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו דהא שכינתא לא אתפרשא מניה^ב ומאן דאיהו לא מהימנא במריה^ג מה כתיב

נט/א

ביה וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר מאן לבו דא קב"ה דלא יהך עמיה בארחה וגרע מן [סייעתיה בארחה] [סיעתא ארחה] בגין דהוּוּ בר נש [ד]לא מהימן ביה במאריה עד לא יפוק בארחה לא (בעי) [בעא] סיעתא דמאריה ואפילו בארחה^א כד איהו אזיל לא אשתדל במלי דאורייתא ובניני כך לבו חסר דלא אזיל בהדיה דמריה ולא אשתכח בארחה ואמר לכל סכל הוא אפילו כד שמע מלה דמהימנותא דמאריה הוא אמר דטפשותא הוא לאשתדלא ביה כהאי דשאלו לבר נש על את קיימא דרשימו בבשריה דבר נש ואמר לא^א איהו מהימנותא שמע רב ייבא סבא ואסתכל ביה ואתעביד תלא דגרמי ואנן [בהאי] (הא) אורחא בסייעתא דקב"ה בעינן למימר מלי דאורייתא:

פתח ואמר (תהלים פו יא) הורני יהו"ה דרכך אהלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך האי קרא קשיא דהא תנינן כלא הוא בידא דקב"ה בר למהוי זכאה או חייבא ודוד היך תבע דא מעם קב"ה אלא דוד הכי קאמר הורני יהו"ה דרכך ההוא ארח מישור ומתקנא לגלאה עיני ולמנדע

רבי שמעון היה הולך בדרך, והיו עמו רבי אלעזר בנו ורבי יוסי ורבי חייא. טרם שהיו הולכים אמר רבי אלעזר לאביו, הדרך מתוקנת לפנינו, [אנו] רוצים לשמוע דברי תורה. פתח רבי שמעון ואמר, "וגם בדרך כשהסכל הולך לבו חסר וגו'", כשבן אדם רוצה לתקן דרכיו לפני הקדוש ברוך הוא, טרם שיצא לדרך צריך להימלך בו ולהתפלל לפניו על דרכו, כמו ששנינו שכתוב "צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו", שהרי השכינה לא נפרדת ממנו. ומי שלא מאמין ברבוננו, מה כתוב

בו, "וגם בדרך שהסכל הלך לבו חסר". מי זה "לבו", זה הקדוש ברוך הוא שלא ילך עמו בדרך וגורע מסיועו בדרכו, משום שאותו אדם שלא מאמין ברבוננו, טרם שיצא לדרכו לא בקש את סיוע רבוננו. ואפילו בדרך כשהוא הולך, לא עוסק בדברי תורה, ולכן לבו חסר, שאינו הולך יחד עם רבוננו ולא נמצא בדרכו. ואומר "לכל סכל הוא", ואפילו כששומע דבר אמונה של רבוננו, הוא אומר שזו טפשות לעסוק בזה, כמו זה ששאלו לבן אדם על אות הברית שרישומו בבשר האדם, ואומר שלא דבר אמונה הוא. שמע זאת רבי ייבא הזקן והסתכל בו, ונעשה גל של עצמות. ואנו בדרך הזו בסיוע הקדוש ברוך הוא רוצים לומר דברי תורה.

פתח ואמר, "הורני ה' דרכך אהלך באמתך יחד לבבי ליראה שמך". פסוק זה קשה, שהרי שנינו, הכל ביד הקדוש ברוך הוא חוץ מלהיות צדיק או רשע, ודוד איך תבע את זה מהקדוש ברוך הוא. אלא דוד כך אמר, "הורני ה' דרכך", אותה דרך מישור ומתוקנת לגלות עיני ולדעת אותנו,

^א לעיל מח ע"ב ויחי רמ ע"ב מב ע"ב (ד"א).

^ב שהיא נקראת שמירת הדרך והיא הנקראת צדק (אור יקר ש"ו סי' ז).

^ג שאינו מתפלל ושם בטחוננו [בו] (אור יקר).

^ד תרתי בעינן ראשונה תפילה על הדרך כדי שיקח אותה מהבית בעוד היותו בשוב וכו' ואח"כ לעכבה שלא תלך ממנו צריך לעסוק בדברי תורה (אור יקר).

^ה אדם אחד היה מהרהר על מצות מילה ואמר שאין זו מצוה כלל ואינה בכלל מצות האמונה ובשביל זה נתן ר' ייבא סבא עיניו בו וענשו שנעשה גל עצמות כמבואר (ד"א).

בראשית

ליה ולבתר אהלך באמתך איהך בארח קשוט ולא אסטי לימינא ולשמאלא יחד לבבי מאן לבבי כמה דאת אמר (שם עג כו) צור לבבי וחלקי וכל דא אנא תבע ליראה את שמך [לאתדבקא בדחלתך] (אתדבק דחלתא) לאסתמרא אורחי כדקא יאות ליראה שמך אתר חולקי דביה שריא דחלתא למדחל תא הזי כל בר נש דדחיל ליה לקב"ה שריא עמיה מהימנותא^א כדקא יאות דהא ההוא בר נש שלים בפולחנא דמריה ומאן דלא שריא ביה דחלא דמריה לא שרייא עמיה מהימנותא ולא איהו כדאי למהוי ליה חולקא בעלמא דאתי:

תו פתח ואמר (משלי ד יח) וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום זכאין אינון צדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי דקב"ה בעי ביקריהון תא הזי מה כתיב וארח צדיקים כאור נוגה מאי כאור נוגה כההוא נהורא דנהיר דברא קב"ה בעובדא דבראשית דא הוא דגניז לון לצדיקיא לעלמא דאתי הולך ואור דאיהו סליק בנהוריה תדיר ולא גרע מניה^ב אבל בהייביא מה כתיב (שם יט) דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו לא ידעו וכי לא ידעין^ג אלא הייביא אזלי בעקימו דארחא בהאי עלמא ולא בעאן לאסתכלא^ד דזמין (לון) קב"ה למידן להו בההוא עלמא ולא עלאה לון בדינא דגיהנם ואינון צווחין ואמרין ווי לן דלא אוריכנא אודנין^ה ולא אצינתנא בההוא עלמא ובכל יומא אמרי ווי (דא) [זה]:

תא הזי זמין קב"ה לאנהרא לון לצדיקיא לעלמא דאתי ולמיהב לון אגר חולקהון אתר

אחר כך "אהלך באמתך", אלך בדרך אמת ולא אסטה לימין ולשמאל. "יחד לבבי", מה זה "לבבי". כמו שנאמר "צור לבבי וחלקי". וכל זה אני מבקש ליראה את שמך, להדבק ביראתך, לשמור את דרכי כראוי. "ליראה שמך" מקום חלקי שבו שרויה היראה לירא. בא וראה, כל בן אדם שירא את הקדוש ברוך הוא שרויה עמו האמונה כראוי, שהרי אותו אדם הוא שלם בעבודת רבונו, ומי שלא שרויה בו יראת רבונו, לא שרויה בו אמונה, ואינו כדאי להיות לו חלק לעולם הבא.

עוד פתח ואמר, "וארח צדיקים כאור נוגה הולך ואור עד נכון היום". אשריהם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שהקדוש ברוך הוא רוצה בכבודם. בא וראה, מה כתוב, "וארח צדיקים כאור נוגה". מה זה "כאור נוגה", כמו אותו האור המאיר שברא הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, זה הוא שגנז לצדיקים לעולם הבא. "הולך ואור", שהוא עולה באורו תמיד ולא גורע ממנו. אבל ברשעים מה כתוב, "דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו". "לא ידעו", וכי לא יודעים, אלא רשעים שהולכים בדרך עקומה בעולם הזה ולא רוצים להסתכל (להם) שעתיד הקדוש ברוך הוא לדון אותם באותו עולם ולהכניסם בדין גיהנם, והם צווחים ואומרים, אוי לנו שלא הרכנו אזנים ולא הקשבנו באותו עולם. ובכל יום אומרים, וי זה.

בא וראה, עתיד הקדוש ברוך הוא להאיר לצדיקים לעולם הבא ולתת להם שכר חלקם, מקום שעין לא שולטת לעמוד

^א פי' אתה לבבי שהיא השכינה תתייחד אתה עלי כדי שיראתך תהיה על פני זהו ליראה את שמך ונמצא לפ"ז תלה היראה בעצמו ולא בהקב"ה. א"מ (נ"א).

^ב מלכות מדת דוד וחלקו (אור יקר).

^ג כי על ידי היראה הוא נעשה מרכבה למלכות ועי"ז כל הספירות באות עליו, שאין פירוד למעלה (אור יקר).

^ד שאין כאור הלבנה עתה שיש בו תוספת ומגרעת (אור יקר).

^ה שאם הכוונה שהם חוטאים שוגג אם כן אינם רשעים (אור יקר).

^ו והיינו שלא ידעו במה יכשלו לעתיד בדין גיהנם (אור יקר).

^ז שלא הטינו אזנינו ולא אבינו לשמוע דברי מוסר בעה"ז והוא דבר אשר מעוות לא יוכל לתקון לכן יטרח האדם בע"ש שהוא עה"ז כדי שיהיה לו מה לאכול בשבת שהוא עה"ב כארז"ל מי שטרח בע"ש וכו' (ד"א).

^ח רלו ע"ב (הערת הזוהר).

בראשית

דעינא לא שלטא למיקם עליה כמה דאת דאת אמר
(ישעיה סד ג) עין לא ראתה אלהים זולתך יעשה
למחכה לו וכתוב (שם סו כד) ויצאו וראו בפגרי
האנשים הפושעים בי וכתוב (מלאכי ג כא)
ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות רגליכם
זכאין אינון צדיקיא בעלמא דין ובעלמא דאתי
עליהו כתיב (ישעיה ס כא) צדיקים לעולם יירשו
ארץ וכתוב (תהלים קמ יד) אך צדיקים יודו
לשמך ישבו ישרים את פניך:

ברוך יהו"ה לעולם אמן ואמן [חסר]:

נט/ב

עליו, כמו שנאמר "עין לא ראתה אלהים
זולתך יעשה למחכה לו". וכתוב "ויצאו
וראו בפגרי האנשים הפושעים בי", וכתוב
"ועסותם רשעים כי יהיו אפר תחת כפות
רגליכם". אשרי הצדיקים בעולם הזה
ובעולם הבא, עליהם כתוב "צדיקים לעולם
יירשו ארץ", וכתוב "אך צדיקים יודו לשמך
ישבו ישרים את פניך".

ברוך ה' לעולם אמן ואמן.